

Chambre
des Députés
GRAND-DUCHÉ
DE LUXEMBOURG

Compte rendu officiel

D'Chamberblietchen

Actualité parlementaire p. 03-10

Nouvelles lois p. 11-13

Séances publiques
n°s 137, 138 et 139 p. 14-80

Questions au
Gouvernement p. 80-99

2023-2028

n° 57

Sommaire

Actualité parlementaire	p. 03-10
Nouvelles lois	p. 11-13
Séances publiques	p. 14-80
137 ^e séance du mercredi 29 avril 2026	p. 14-30
138 ^e séance du mercredi 29 avril 2026	p. 31-53
139 ^e séance du jeudi 30 avril 2026	p. 53-80
Questions au Gouvernement	p. 80-99

Chambre des Députés

Compte rendu officiel

Contenu rédactionnel :
Chambre des Députés
23, rue du Marché-aux-Herbes
L-1728 Luxembourg
Tél. 466 966-1

Concept et layout :
brain&more
agence en communication,
Luxembourg

Droits d'auteur :
Sauf mention contraire,
les illustrations appartiennent
à la Chambre des Députés.

Impression :
Imprimerie Heintz
sur papier 100 % recyclé, BalancePure

Date d'impression :
02/07/2026

PRINTED IN
LUXEMBOURG

Offiziell Zeremonie vum Nationalfeierdag an der Philharmonie

„Lëtzebuerg brauch jiddereen, fir eng Hand mat unzepaken“

De Chamberpresident Claude Wiseler während der Zeremonie am Kader vum Nationalfeierdag 2026

Bei der offizieller Zeremonie am Kader vum Nationalfeierdag 2026 huet de Chamberpresident, den Här Claude Wiseler, d'Bierger dozou opgeruff, sech op déi gutt Eegenschaften a Stärkte vum Land ze besënnen, fir d'Demokratie weider mat Liewen ze erfëllen.

Fräiheet, Zesummenhalt, Diversitéit, Courage, Leadership, Risikobereitschaft, Engagement a gudden Wëllen: Dat sinn e puer vun de Wäerter vun der Lëtzebuurger Demokratie, déi den Här Wiseler a senger Ried an der Philharmonie a Presenz vum Grand-Duc Guillaume, deen déi éischte Kéier als Staatschef un de Feierlechkeeten zum Nationalfeierdag deelgeholl huet, a vum Premierminister Luc

Frieden beschriwwen huet. Sowuel Deputéierter wéi och Verrieder vun de Lëtzebuurger Institutiounen hunn der Zeremonie bäigewunnt.

De Chamberpresident huet d'Geleeënheet vun de Feierlechkeete genotzt, fir drun ze erënneren, dass mir an enger Zäit liewen, déi vun Onsécherheete gepräagt ass. Wéi den Här Wiseler erkläert huet, géife seng reegelméisseg Treffere mat jonke Leit hien op dës Onsécherheeten opmierksam maachen: „Ech stelle fest, datt déi Froen, déi ech a leschter Zäit gestallt kréien, ganz anerer si wéi an deene Joerzénge vir drun. Et geet haut oft ëm Aussepolitick, wat soss ni de Fall war. Et geet ëm Krich, et geet ëm Fridden. Et geet ëm Demokratie an ëm Sécherheet. Et geet

ëm Wouerecht oder Manipulatioun. Et geet ëm d'Aarbechtswelt vu muer an ëm d'Fro, wou deene Jonken hir Plaz an eiser Gesellschaft soll sinn.“ Doriwir eraus sot hien: „Et spiert een net méi deen onerschütterleche jugendlechen Optimismus. Et si Froen iwwer hir Zukunft, op déi si d'Äntwerten haut net ëmmer fannen.“

„Eis Demokratie ass net nëmmen e politesche System. Si ass vill méi. Si ass och eng Haltung, eng Astellung an e Behuelen.“

Claude Wiseler, Chamberpresident

A senger Funktioun als éischte Bierger vum Land huet de Chamberpresident eng Réckbesënnung op d'Stärkte vum Land gefuerdert a betount: „Mir musse eis Schwächen erkennen. A virun allem musse mir eis Stärkten – an där hu mer – identifizéieren an ausbauen.“ Fir dëst ze erreechen, géif jiddereen zielen, sou d'Erklärung vum Chamberpresident: „Lëtzebuerg, eist Land, brauch jiddereen, fir eng Hand mat unzepaken. Eist Land brauch haut Leadership, Engagement, gudden Wëllen. Et brauch Selbstvertrauen. An et brauch Bereitschaft, sech anzesetze fir dat, wat wierklech wichteg ass. Bereitschaft, e Stéck vun eiser Confortzon ze verlossen, well eis Wäerter et wäert sinn.“

Den Här Wiseler huet drun erënnert, dass „eis Demokratie net nëmmen e politesche System ass. Si ass vill méi. Si ass och eng Haltung, eng Astellung an e Behuelen.“ Weider sot hien: „Si leeft vum géigesäitege Respekt, vum Nolauschteren a vun der Bereitschaft, och bei ënnerschiddleche Meinungen no gemeinsame Léisungen ze sichen, ouni d'Dignitéit vun deenen aneren ze verletzen. Si leeft vun enger Gesellschaft, an där een iwwer sech erauswuesse kann.“

Remise de décorations honorifiques

À l'occasion de la fête nationale, M. le Premier ministre Luc Frieden a remis les distinctions honorifiques suivantes à des membres de la Chambre des Députés et de l'Administration parlementaire :

Commandeur – Mérite : Mme Diane Adehm, députée (2e à droite)

Officier – Mérite : M. Fred Keup, député (1er à gauche), M. Georges Mischo, député (3e à gauche), M. Joé Spier, attaché (3e à droite)

Vermeil – Couronne de chêne : Mme Gracinda Da Silva Araujo Ferreira, salariée (au milieu), Mme Céline Otto, salariée (1re à droite), Mme Aurélia Rodrigues Abreu Almeida, salariée (2e à gauche)

Session plénière de l'Assemblée interparlementaire Benelux

Promouvoir un entrepreneuriat innovant et la propriété intellectuelle

Les parlementaires des trois pays du Benelux avec les orateurs issus des secteurs public et privé, qui se sont exprimés sur les différents sujets abordés.

La 5e session plénière du Parlement Benelux sous la présidence luxembourgeoise s'est déroulée les 12 et 13 juin 2026 à la Chambre des Députés. Celle-ci était représentée par Mme Francine Closener, Présidente actuelle du Parlement Benelux, Mme Françoise Kemp, Présidente de la délégation luxembourgeoise auprès de l'Assemblée interparlementaire Benelux, ainsi que Mmes Octavie Modert et Djuna Bernard et M. Gusty Graas, membres effectifs de la délégation.

Les discussions se sont articulées autour de plusieurs axes : soutenir l'innovation dans le Benelux et répondre à ses défis structurels, mieux accompagner les startups dans leur développement, faire de la propriété intellectuelle un véritable moteur de croissance et partager les expériences nationales en matière d'entrepreneuriat innovant.

Dès l'ouverture des débats, Mme Closener a rappelé que la capacité du Benelux à rester un moteur économique dépend de son aptitude à créer, protéger et valoriser l'innovation dans un contexte marqué par l'essor de l'intelligence artificielle, la transition énergétique et l'économie des données.

Transformer le potentiel d'innovation en réussite économique

Un constat partagé s'est imposé : malgré un fort potentiel scientifique et technologique, l'Europe peine encore à transformer l'innovation en leadership économique. Les discussions ont mis en évidence la nécessité de mieux accompagner les entreprises vers le marché, de leur offrir un cadre réglementaire plus favorable et de renforcer les conditions de croissance des acteurs innovants. Dans cette perspective, la propriété intellectuelle a été présentée comme un outil stratégique, permettant à la fois de sécuriser les innovations, de faciliter les investissements et de renforcer la compétitivité des entreprises.

Soutenir l'innovation et lever les obstacles structurels

Les échanges ont ensuite porté sur les principaux freins à l'innovation dans la région. La fragmentation du marché, la complexité des réglementations nationales, le déficit de capital-risque ainsi que les difficultés d'accès aux marchés publics ont été régulièrement évoqués.

Les participants ont également souligné les obstacles rencontrés par de nombreuses start-ups lors des

phases de croissance, notamment en matière de financement et de passage à l'échelle. Le manque de valorisation des résultats de la recherche et la difficulté à assurer leur transfert vers le marché ont également été identifiés comme des enjeux majeurs.

Comment mieux soutenir les start-ups ?

Les débats ont mis en lumière le rôle central des start-ups dans la transformation économique du Benelux. Les écosystèmes nationaux ont été décrits comme complémentaires : les Pays-Bas se distinguent dans la « deeptech », la Belgique dans la santé et l'intelligence artificielle, tandis que le Luxembourg occupe une position forte dans la finance, le spatial et l'IA. Les participants ont estimé qu'une meilleure interconnexion de ces écosystèmes permettrait de renforcer la masse critique de la région et d'améliorer sa compétitivité à l'échelle internationale.

Le financement a occupé une place centrale dans les échanges. Les intervenants ont appelé à une intégration plus poussée des marchés financiers européens et à une mobilisation accrue du capital privé, encore insuffisamment orienté vers l'innovation par rapport à d'autres régions du monde. Les pouvoirs publics ont été définis comme ayant un rôle de facilitation, notamment à travers le soutien aux fonds d'investissement et les mécanismes de cofinancement avec le secteur privé.

L'attraction des talents et la création d'environnements d'expérimentation ont également été jugées essentielles pour permettre aux start-ups de tester et développer plus rapidement leurs innovations.

Propriété intellectuelle : un levier stratégique encore sous-exploité

La propriété intellectuelle a occupé une place centrale dans les discussions. Trop souvent perçue comme un domaine technique ou réservé aux spécialistes, elle a été décrite comme un levier essentiel de l'innovation, de la compétitivité et de la souveraineté économique.

Un intervenant entrepreneur a illustré concrètement l'impact de la propriété intellectuelle sur le développement de son entreprise. Selon son expérience, la protection des idées permet non seulement de sécuriser les innovations, mais aussi de renforcer la crédibilité d'un projet, de faciliter l'accès au financement et de structurer des partenariats transfrontaliers. La

propriété intellectuelle apparaît ainsi comme un véritable facteur de confiance et de coopération.

Les débats ont également porté sur le fonctionnement du système des brevets. Plusieurs intervenants ont appelé à une plus grande transparence des registres, à une meilleure protection des PME face à l'accumulation de brevets par les grandes entreprises et à une réflexion sur l'équilibre global du système. Certaines pistes ont été évoquées, allant d'une adaptation des mécanismes de licences à une meilleure prise en compte des spécificités sectorielles.

Vers un renforcement de la compétitivité

En conclusion, les participants ont insisté sur la nécessité de faire de la propriété intellectuelle un véritable outil de politique économique au service de l'innovation. Ils ont souligné l'importance de trouver un équilibre entre protection des inventions, diffusion des connaissances et soutien aux entreprises innovantes, en particulier les PME.

Les membres de l'Assemblée interparlementaire ont ensuite mené un échange sur les bonnes pratiques en matière d'entrepreneuriat innovant et de propriété intellectuelle. Une des idées centrales est que l'innovation ne se dégage pas uniquement de l'apport de bonnes idées, mais de la mise en place d'écosystèmes spécifiques qui permettent l'innovation et l'incubation de projets.

Visite du Technoport à Foetz

La rencontre s'est poursuivie avec une visite sur le terrain au Technoport à Foetz, un incubateur d'entreprises technologiques actif notamment dans les domaines de l'industrie, du spatial, de l'environnement et des technologies de l'information et de la communication (TIC).

Les parlementaires y ont été accueillis par deux entreprises innovantes, qui ont présenté leurs activités et ouvert les portes de leurs installations. L'une d'elles, spécialisée dans les poudres métalliques destinées à l'impression 3D, a illustré les avancées en matière de fabrication additive et de production industrielle de haute précision. La seconde, active dans la conception et la fabrication de drones multi-usages et de solutions de technologie de défense, a mis en lumière le potentiel de l'innovation technologique appliquée aux enjeux de sécurité et d'industrie de pointe.

Un message clair de soutien à la Moldavie dans son processus d'adhésion

Les députés luxembourgeois et leurs homologues moldaves, dont la Vice-Présidente du Parlement et Présidente de la Commission de politique étrangère, Mme Doina Gherman (4e à droite)

Dans un contexte régional marqué par la guerre en Ukraine et les défis sécuritaires en Europe de l'Est, une délégation parlementaire luxembourgeoise, composée de MM. Gusty Graas, Tom Weidig et Ben Polidori, s'est rendue en Moldavie du 8 au 10 juin 2026 pour réaffirmer un message clair : celle-ci a sa place dans la famille européenne. Cette première visite d'une délégation de la Chambre des Députés en Moldavie s'est inscrite dans un moment important pour le pays, alors que l'ouverture d'un premier cluster de négociations d'adhésion avec les responsables européens est attendue sous peu.

En vue de renforcer les liens entre les deux pays et de témoigner du soutien constant du Luxembourg à la

trajectoire européenne moldave, les députés luxembourgeois ont participé à plusieurs réunions, notamment avec Mme Doina Gherman, Vice-Présidente du Parlement moldave et Présidente de la Commission de politique étrangère, ainsi qu'avec Mme Carolina Perebinos, Secrétaire d'État du Ministère des Affaires étrangères. Les entretiens ont permis d'aborder les avancées du processus d'adhésion à l'Union européenne, les réformes engagées ces dernières années – notamment en matière de justice, de gouvernance et de lutte contre la corruption –, mais aussi les enjeux liés à la résilience démocratique, à la cybersécurité, à la lutte contre la désinformation et aux menaces hybrides dans un environnement régional sensible.

La délégation luxembourgeoise a salué les efforts considérables entrepris par la Moldavie dans un contexte exigeant, marqué à la fois par les conséquences de la guerre en Ukraine et par d'importantes pressions extérieures. Candidate à l'Union européenne depuis 2022 et engagée dans les négociations d'adhésion depuis 2024, la Moldavie poursuit avec détermination son rapprochement avec l'Union européenne.

À cet égard, les députés luxembourgeois ont insisté sur l'importance d'un engagement européen crédible envers les pays qui poursuivent des réformes ambitieuses et démontrent une volonté claire d'ancrage aux valeurs européennes.

« La Moldavie a clairement sa place au sein de la famille européenne. »

Gusty Graas, Président de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région

Lors des échanges avec ses homologues, M. Gusty Graas, Président de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région, a mis en avant que « la Moldavie a clairement sa place au sein de la famille européenne. Les efforts considérables entrepris ces dernières années méritent d'être reconnus et soutenus ».

La question de la Transnistrie a également été abordée. Les autorités moldaves ont rappelé leur volonté de poursuivre, en parallèle du processus d'intégration européenne, les efforts en faveur d'une réintégration pacifique du territoire, dans le plein respect de la souveraineté et de l'intégrité territoriale de la République de Moldavie.

L'adhésion de l'Ukraine à l'UE au cœur d'un échange de vues à la Chambre

En marge d'une réunion du Conseil des Affaires étrangères de l'Union européenne (CAE), M. Oleksandr Korniyenko, Premier Vice-Président du Parlement ukrainien, a été reçu le 15 juin 2026 à la Chambre des Députés par M. Claude Wiseler, Président de la Chambre. Il était accompagné de M. Taras Kachka, Vice-Premier ministre de l'Ukraine chargé de l'intégration européenne et euro-atlantique, et de M. Yevhen Perebyinis, Vice-ministre des Affaires étrangères.

Au lendemain d'attaques russes des sites emblématiques du patrimoine culturel ukrainien, le Vice-Président ukrainien a fait état de la situation dans son pays. Il a remercié le Luxembourg pour son soutien militaire et a appelé à maintenir la dynamique de solidarité internationale, notamment dans la perspective des prochains sommets de l'OTAN et de la Plateforme internationale de Crimée.

L'Ukraine veut accélérer les négociations d'adhésion à l'UE

Les discussions ont également porté sur le processus d'adhésion de l'Ukraine à l'Union européenne, marqué par l'ouverture officielle des premiers chapitres de négociation. Le Vice-Président du Parlement ukrainien a souligné les progrès réalisés en matière de réformes et le souhait de l'Ukraine d'ouvrir tous les

groupes thématiques dès cet été afin d'accélérer les négociations d'adhésion.

M. Korniyenko s'est en effet déplacé au Luxembourg pour prendre part à la deuxième Conférence d'adhésion avec l'Ukraine. Cette réunion, qui rassemble les Ministres des Affaires étrangères et européennes des 27 États membres de l'UE, a pour objectif d'engager les négociations sur le groupe thématique dit des « fondamentaux », lequel englobe des domaines clés tels que l'état de droit, les droits fondamentaux, le

fonctionnement des institutions démocratiques ou encore la réforme de l'administration publique.

La Chambre des Députés soutient l'Ukraine

Depuis le début de l'invasion russe en Ukraine, la Chambre des Députés n'a cessé de témoigner sa solidarité envers celle-ci. Le Président et les députés ont ainsi rencontré à plusieurs reprises leurs homologues ukrainiens, que ce soit à Kyiv, au Luxembourg ou dans le cadre d'organisations internationales.

Le Président de la Chambre a reçu une délégation ukrainienne menée par M. Oleksandr Korniyenko, Premier Vice-Président de la Verkhovna Rada d'Ukraine (3e à droite), en marge d'une réunion du CAE, qui s'est tenue au Luxembourg.

La Géorgie souhaite « relancer le dialogue politique » avec l'UE

M. Nikoloz Samkharadze, Président de la Commission des relations extérieures du Parlement géorgien (1er rangé, 4e à gauche) et les membres de la délégation géorgienne ont été reçus à la Chambre des Députés.

La situation géopolitique et les relations avec la Russie, les efforts géorgiens pour relancer les pourparlers en vue d'une adhésion à l'Union européenne, les dernières élections en Géorgie ainsi que la loi sur « l'influence étrangère » qui avait déclenché les plus grandes manifestations que le pays du Caucase ait connues : ces sujets ont été abordés lors d'une visite de travail de députés géorgiens le 16 juin 2026 à la Chambre des Députés.

L'échange de vues avec les députés membres des commissions en charge des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région et de la Défense a notamment porté sur la situation de sécurité dans la région caucasienne. Pays voisin de la Russie qui occupe plus de 20 % de son

territoire, la Géorgie est pays partenaire de l'OTAN et candidat à l'adhésion à l'Union européenne, même si tous les pourparlers sont actuellement gelés.

« La situation sécuritaire est fondamentale pour nous. Pour comprendre ce qui se passe dans notre pays, il faut considérer les actions au prisme de la sécurité », a expliqué M. Nikoloz Samkharadze, Président de la Commission des relations extérieures du Parlement géorgien. Les députés luxembourgeois se sont renseignés sur la vision géorgienne des relations avec la Russie et se sont intéressés aux raisons qui ont conduit la Géorgie à ne pas appliquer des sanctions à l'égard de leur pays voisin, une des conditions de l'Union européenne pour des pourparlers en vue d'une adhésion géorgienne.

« Il est impossible de mener un dialogue avec une chaise vide »

Les députés géorgiens ont souligné les efforts que leur pays entreprend pour remplir les standards nécessaires à l'adhésion en affirmant que « la Géorgie est bien préparée économiquement, légalement et politiquement à réussir une adhésion d'ici 2030 ». Ils ont également expliqué souhaiter « relancer le dialogue politique » pour y parvenir.

Dans ce contexte, les députés luxembourgeois ont regretté l'absence de la Géorgie au sein des assemblées parlementaires telles que l'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe, en expliquant qu'« il est impossible de mener un dialogue avec une chaise vide ». Ils ont également abordé les manifestations et les raisons de la Géorgie de maintenir sa loi dite « sur la transparence ». Le texte, d'inspiration russe, vise à assurer que les ONG ou les organisations politiques ne soient pas financées avec des moyens de provenance étrangère, selon les officiels géorgiens. Les voix plus critiques y voient un moyen de museler celles-ci. Étant donné que la Cour européenne des droits de l'homme à Strasbourg s'est penchée sur la question, les députés luxembourgeois ont affirmé attendre son jugement.

Ceux-ci ont également partagé quelques constats recollés lors de leur participation à une mission d'observation électorales lors des dernières élections législatives en Géorgie, tout en appelant à la majorité actuelle à faire en sorte que l'opposition puisse trouver les moyens équitables de s'exprimer.

Les Parlements luxembourgeois et géorgiens entretiennent un contact étroit : une délégation luxembourgeoise s'est rendue en Géorgie en 2023 et a également rencontré des policiers luxembourgeois qui participent à une mission d'observation de l'Union européenne sur place. La dernière visite géorgienne à la Chambre des Députés date de 2022.

Présentation de la nouvelle stratégie européenne de lutte contre le racisme

Lors de la réunion conjointe du 15 juin 2026 de la Sous-Commission des Affaires européennes de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région et la Commission de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble, de l'Accueil, de l'Égalité des genres et de la Diversité, les députés ont accueilli Mme Michaela Moua, Coordinatrice de la lutte contre le racisme de la Commission européenne.

La réalité particulière du Luxembourg

Consciente de la réalité particulière du Grand-Duché, où près de la moitié de la population ne possède pas la nationalité luxembourgeoise, Mme Moua a salué l'engagement précoce du pays à travers l'adoption d'un Plan d'action national antiracisme. Elle a néanmoins rappelé que la mise en place de mesures tangibles incombe principalement aux États membres.

Le Grand-Duché et l'Union européenne face aux défis de l'inclusion

En tant que première Coordinatrice de la lutte contre le racisme, Mme Moua a saisi l'occasion de présenter les grandes orientations de la stratégie de lutte contre le racisme 2026-2030 de l'Union européenne. À travers plusieurs données marquantes, elle a souligné l'urgence d'une action coordonnée à l'échelle européenne :

- En 2023, deux Européens sur trois estimaient que la discrimination raciale était très répandue.
- Pour les communautés roms, l'espérance de vie demeure inférieure de huit ans à la moyenne.
- Près de la moitié des personnes d'origine africaine en Europe se retrouvent surqualifiées pour leur emploi.
- Les ménages musulmans sont trois fois plus exposés aux privations matérielles graves.
- 90 % des personnes juives déclarent avoir été confrontées à l'antisémitisme au cours de l'année écoulée.
- Selon l'OCDE, la discrimination raciale entraîne une perte de PIB pouvant atteindre jusqu'à 12,7 milliards d'euros par an pour l'UE.

Construire une Europe sans discrimination

Un des messages principaux de la présentation réside dans le fait que la lutte contre le racisme ne constitue non seulement une obligation morale et juridique, mais aussi un impératif économique. La coordinatrice européenne a insisté sur la nécessité de s'attaquer aux formes structurelles du racisme à travers une approche consolidée. Selon elle, seule l'intégration systématique d'une perspective antiraciste dans l'ensemble des institutions et des processus – de

l'éducation, au logement, en passant par les soins de santé – permettra d'éviter l'instrumentalisation de cette problématique.

La session s'est conclue par un échange de vues avec les députés, qui ont interrogé la Coordinatrice sur les politiques de l'UE, les bonnes pratiques ainsi que les défis et les marges d'amélioration existants. Les discussions ont mis en évidence l'indispensabilité d'aborder ouvertement des questions parfois sensibles afin de continuer à progresser vers une société plus inclusive.

Mme Michaela Moua, Coordinatrice de la lutte contre le racisme de la Commission européenne, et Mme Mandy Minella, Présidente de la Commission de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble, de l'Accueil, de l'Égalité des genres et de la Diversité

Un échange sur la coopération avec le Canada en matière de défense

M. David McGuinty, Ministre de la Défense canadien (3e à gauche), a été accueilli pour un échange de vues à la Chambre des Députés.

Le Président de la Chambre des Députés, M. Claude Wiseler, a reçu M. David McGuinty, Ministre de la Défense nationale du Canada, le 19 juin 2026 à la Chambre des Députés à l'occasion d'une visite de retour à la suite de la visite officielle d'une délégation parlementaire de la Chambre au Canada au début du mois de juin. M. André Bauler, Vice-Président de la Chambre, M. Fred Keup, membre du Bureau, M. Gusty Graas, Président de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, du Commerce extérieur et à la Grande Région, M. Marc Hansen, Président de la Commission de la Défense, ainsi que Mme Yuriko Backes, Ministre de la Défense, ont également participé à cette rencontre.

L'échange de vues avec le ministre a largement porté sur la nécessité, pour les puissances moyennes, de coopérer davantage face à un contexte international plus instable, marqué par des décisions prises par les grandes puissances auxquelles les autres pays doivent s'adapter.

Le ministre canadien a évoqué la volonté de son pays de diversifier ses partenariats économiques et stratégiques, rappelant que le Premier ministre canadien a signé une vingtaine d'accords économiques depuis son entrée en fonction. M. McGuinty a insisté sur les valeurs que partagent le Luxembourg et le Canada, qualifiant le Grand-Duché de partenaire de confiance. M. Wiseler a évoqué les questions qui se posent au

Luxembourg concernant l'évolution de son effort de défense : quels équipements acquérir, avec quels partenaires les développer et quelles sont les incidences budgétaires ? Plusieurs pistes concrètes de coopération ont été identifiées, notamment dans le domaine spatial avec des perspectives autour des infrastructures de lancement pour systèmes satellitaires.

L'enjeu du recrutement pour les armées

Les deux parties ont partagé leurs expériences respectives sur l'attractivité des métiers militaires, un défi commun aux deux pays. M. McGuinty a détaillé la stratégie canadienne : revalorisation du sens de la mission au sein des forces armées et augmentation salariale significative, contribuant à une perception plus positive des forces armées au sein de la population canadienne, avec une hausse de 16 % des effectifs. M. Wiseler a, de son côté, rappelé que le Luxembourg fait face au même enjeu de recrutement des jeunes dans l'armée.

Interrogé sur les profonds changements traversés par l'OTAN et l'imprévisibilité de la relation transatlantique, le Ministre canadien de la Défense a appelé à une responsabilisation accrue des pays membres et a insisté sur la nécessité, pour les Alliés, de resserrer les rangs.

Quel rôle pour l'Arctique ?

Interrogé sur l'Arctique et l'influence croissante de la Chine et de la Russie dans cette région stratégique, M. McGuinty a souligné que le Canada prenait pleinement conscience que sa géographie ne le protège plus comme auparavant. Il a détaillé les investissements canadiens dans la région – infrastructures, agriculture, éducation – destinés à affirmer la souveraineté du pays et a plaidé pour une meilleure reconnaissance, au sein de l'OTAN, du rôle de l'Arctique dans les responsabilités de l'Alliance.

Visite du nouveau centre d'hébergement pour sans-abris

Les membres de la Commission de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble, de l'Accueil, de l'Égalité des genres et de la Diversité, accompagnés du Ministre de tutelle, M. Max Hahn, ont visité le 12 juin 2026 les centres Ulysse et Kairos, deux nouvelles structures dédiées aux personnes en situation de sans-abrisme.

Les députés ont pu découvrir le bâtiment, entièrement rénové, qui accueille désormais deux centres aux vocations distinctes :

- Le Centre Ulysse est un centre d'accueil d'urgence proposant 23 lits pour des hébergements à court et moyen terme, destiné aux sans-abris ou en situation de grande précarité ;

- Le Centre Kairos est, quant à lui, fondé sur le principe du « Housing first » et offre une capacité de 22 logements à durée indéterminée, pensés pour les sans-abris de longue durée présentant des problèmes de dépendance et/ou des troubles psychiques nécessitant un suivi intensif. Ces logements ne sont pas gratuits, mais proposés à un tarif adapté aux réalités du terrain.

Les députés se sont renseignés sur le profil des bénéficiaires ainsi que sur la durée moyenne de recours à ces structures. Lors des échanges avec le Ministre, ils

ont également pu constater que l'encadrement y est particulièrement soutenu, avec un suivi social renforcé. « Il ne s'agit pas seulement d'offrir un toit à ces personnes, mais également des perspectives d'avenir », a souligné M. Hahn.

Les deux centres sont gérés par Hëllef um Terrain (HUT) et conventionnés avec le Ministère de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil, qui prend en charge les frais de personnel et de fonctionnement.

Les membres de la Commission de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble, de l'Accueil, de l'Égalité des genres et de la Diversité, accompagnés du Ministre de tutelle et de la responsable de la structure qui abrite les centres Ulysse et Kairos.

Retour sur les conditions dans les territoires palestiniens occupés

Une délégation de Handicap International a été reçue à la Chambre des Députés.

Le Président de la Chambre des Députés, M. Claude Wiseler, a reçu le 8 juin 2026 une délégation de Handicap International venue témoigner des conditions d'intervention de l'organisation dans les territoires palestiniens occupés.

Une nouvelle procédure d'enregistrement imposée par les autorités israéliennes a conduit à la perte du statut de Handicap International et de nombreuses autres ONG, illustrant un rétrécissement délibéré de l'espace humanitaire. Les besoins sont immenses, notamment en termes d'éducation inclusive, ont souligné les responsables de l'organisation.

La directrice d'une école a témoigné de la situation de son établissement et a remis au Président des messages rédigés par des enfants, tels que « Je veux la paix » ou « Je veux rentrer ». Finalement, la délégation a appelé à maintenir la Palestine en tête des priorités de l'agenda international.

Rencontre avec les jeunes de l'École de Commerce et de Gestion

Le Président de la Chambre des Députés poursuit sa tournée dans les lycées. Le 15 juin 2026, M. Claude Wiseler a rencontré des élèves de l'École de Commerce et de Gestion à Luxembourg.

Devant une audience de quelque 100 élèves issus des classes de 2e, M. Wiseler a d'abord expliqué son rôle de Président du Parlement luxembourgeois ainsi que les différents éléments qui composent une démocratie.

Les discussions ont ensuite porté sur la situation géopolitique et un service militaire obligatoire au Luxembourg, la criminalité au niveau national, la représentation des jeunes en politique et la démocratie directe au Luxembourg. Ces sujets ont été choisis et préparés par les membres du « Debate club » du lycée.

Le débat s'est clôturé par un jeu de questions et réponses.

Au cours de l'échange avec le Président de la Chambre, les élèves se sont intéressés à une multitude de sujets choisis et préparés par le « Debate club » du lycée.

Élections législatives en Arménie : le Luxembourg représenté au sein de la mission d'observation électorale de l'AP-OSCE

M. Claude Haagen, membre de la délégation luxembourgeoise auprès de l'Assemblée parlementaire de l'Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe (AP-OSCE), a participé à la mission d'observation électorale dans le cadre des élections législatives en Arménie du 7 juin 2026. Il s'agit de la douzième mission d'observation électorale organisée par l'AP-OSCE dans l'État du Caucase du Sud, à laquelle ont participé quelque 400 observateurs internationaux.

M. Haagen a été déployé dans les districts situés à l'est de la capitale Erevan, où il a visité plusieurs bureaux de vote afin d'évaluer les conditions sur le terrain. À l'instar des impressions du député luxembourgeois, le bilan global de la journée électorale s'est avéré assez positif.

L'AP-OSCE reconnaît toutefois que la campagne s'est déroulée dans un contexte très compétitif, voire polarisé.

Le monde scientifique confronté à de nombreux défis

Les participants à la 1re journée de l'atelier-conférence ont notamment représenté le RFICS, la Cellule scientifique de la Chambre des Députés et la chaire en recherche d'études parlementaires.

Comment intégrer l'IA dans les services de recherche parlementaires? C'est l'une des questions centrales qui ont été examinées par les représentants des métiers impliqués dans le conseil scientifique auprès des représentants politiques de l'espace francophone lors d'un atelier-conférence coorganisé par le Réseau francophone international en conseil scientifique (RFICS) et la Chambre des Députés les 9 et 10 juin 2026 au Cercle Cité à Luxembourg.

Les échanges lors des ateliers et panels qui ont réuni des représentants scientifiques et politiques ont porté notamment sur :

– l'évaluation des politiques publiques et des technologies au sein des parlements,

– les services parlementaires de recherche et de conseil scientifiques,

– les limites des modèles actuels et besoins émergents des unités parlementaires de soutien scientifique,

– les défis et conditions d'un usage rigoureux de l'intelligence artificielle dans le conseil scientifique parlementaire,

– ainsi que les besoins, conditions et principes d'intégration de l'IA dans le conseil scientifique parlementaire.

Les principales pistes de réflexion ainsi que les recommandations formulées sur base des échanges

seront publiées en libre accès par le Réseau francophone international en conseil scientifique (RFICS) et la Cellule scientifique de la Chambre des Députés.

Dans son discours d'ouverture, M. Claude Wiseler, Président de la Chambre des Députés, a souligné que « la surabondance d'information et la désinformation posent aujourd'hui la question fondamentale de la fiabilité des sources ».

Il a rappelé que la mission des services scientifiques consiste à transformer des connaissances complexes en analyses accessibles, nuancées et utiles à l'action publique. Il a insisté sur ce qu'ils apportent au-delà d'une simple recherche par l'IA : la rigueur, la traçabilité, la neutralité et le jugement critique.

« La surabondance d'informations et la désinformation posent aujourd'hui la question fondamentale de la fiabilité des sources. »

Claude Wiseler, Président de la Chambre des Députés

M. Wiseler a affirmé que l'usage de l'IA dans ce cadre reste soumis à une validation humaine experte et doit être compatible avec les principes fondamentaux du travail parlementaire : indépendance, impartialité, confidentialité, responsabilité et service de l'intérêt général.

La Cellule scientifique du Parlement luxembourgeois

La Cellule scientifique de la Chambre des Députés s'engage dans le RFICS depuis la mise en place du réseau en automne 2022. Il s'agit du premier atelier-conférence du réseau organisé en Europe.

En outre, la Chambre des Députés entretient un partenariat avec la chaire de recherche en études parlementaires de l'Université du Luxembourg qui contribue régulièrement au soutien scientifique au Parlement.

Austausch mat „Jonk Entrepreneuren Luxembourg“

Fir e besseren Abléck an d'Fonctionnement, d'Aktivitéiten, d'Be-soinen an d'Defie vu „Jonk Entrepreneuren Luxembourg“ ze kréien, huet de Chamberpresident, den Här Claude Wiseler, sech den 8. Juni 2026 mam Här Sven Baltes, Direkter, dem Här Patrick Wies, President vum Verwaltungsrout, an der Madamm Myriam Baustert, Programmmanagerin, an de Raimlechkeete vun der ASBL getraff.

D'ASBL, déi 2005 gegrënnt gouf, bitt 13 edukativ Programmer, fir den Entrepreneursgeescht bei Jonken tëschent 9 a 25 Joer ze fërderen. Den Här Baltes huet iwwert d'Defie geschwat, mat deenen d'ASBL virun allem konfrontéiert ass: d'Ënnerscheeder, wat d'Engagement vun de Schoulen a Lycéeën ugeet, d'Virbereede vun deene Jonken on eng Zukunft, an där d'Technologie eng ëmmer méi grouss Roll spillt, an d'Moyenen, fir de laangfristegen Impakt vun de Programmer ze moossen.

Den Här Wiseler huet der Ekipp vu „Jonk Entrepreneuren Luxembourg“ fir hir Aarbecht felicitéiert an d'Memberen encouragéiert, och de politeschen Debat ze alimentéieren, mam Zil, e gemeinsame Reflexiounsprozess ze féieren.

Visite de la Luxembourg Space Agency

M. Gérard Schockmel, Président de la délégation luxembourgeoise auprès de l'EISC (à droite), et M. Tom Weidig, membre de la délégation (à gauche), avec M. Mathias Link, Directeur général adjoint de la LSA

Une délégation de l'European Interparliamentary Space Conference (EISC) s'est rendue le 17 juin 2026 à la Luxembourg Space Agency (LSA) afin d'échanger sur les priorités actuelles de l'agence et les perspectives de développement du secteur spatial luxembourgeois.

Les responsables de la LSA ont présenté l'évolution de l'écosystème spatial luxembourgeois, qui connaît une croissance soutenue depuis l'adoption de la première politique spatiale du Luxembourg en 2008. Les échanges ont porté sur les orientations actuelles du secteur, son développement économique et technologique, l'attractivité du pays pour les entreprises innovantes ainsi que les initiatives visant à renforcer la recherche et à former les talents de demain.

La délégation a également été informée des défis liés à la durabilité des activités spatiales, notamment la gestion des débris en orbite, ainsi que des opportunités offertes par les nouvelles technologies dans des domaines tels que les télécommunications, l'observation de la Terre, les ressources spatiales ou encore les applications à usage dual.

Enfin, les responsables de la LSA ont souligné l'importance de la coopération internationale dans le domaine spatial, en particulier avec l'ESA (European Space Agency) et l'Union européenne, ainsi que le rôle du Luxembourg dans plusieurs initiatives destinées à renforcer l'innovation et la souveraineté technologique européenne.

Visite de travail au Conseil d'État

Dans le cadre d'une visite de travail au Conseil d'État le 11 juin 2026, M. Claude Wiseler, Président de la Chambre des Députés, a rencontré M. Marc Thewes, Président du Conseil d'État.

Les deux institutions collaborent étroitement au quotidien pour faire avancer les travaux législatifs. Cette visite a été l'occasion de discuter des sujets d'intérêt mutuel qui les lient tout au long de la procédure législative.

Les Secrétaires généraux de la Chambre, M. Laurent Scheeck, et du Conseil d'État, M. Marc Besch, ont également participé à l'échange.

© Conseil d'État

Le Président de la Chambre des Députés a reçu...

... S. E. M. Faruk Kaymakci, Ambassadeur de la République de Türkiye

... S. E. M. Roman Vassilenko, Ambassadeur du Kazakhstan

... S. E. M. Miloško Spajic, Premier ministre de la République du Monténégro

... S. E. M. Jean Patrick Olivier Nduhungirehe, Ministre des Affaires étrangères et de la Coopération internationale de la République du Rwanda

... S. E. Mme Hélène Drainville, Déléguée générale du Québec

Accord salarial dans la Fonction publique : points 3 et 4

8524 – Projet de loi portant modification :
1° de la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;
2° de la loi modifiée du 24 mars 1989 sur la Banque et Caisse d'Épargne de l'État, Luxembourg ;
3° de la loi modifiée du 25 mars 2015 déterminant le régime et les indemnités des employés de l'État,
en vue de la mise en œuvre des points 3 et 4 de l'accord salarial dans la Fonction publique du 29 janvier 2025

Le projet de loi a pour objet la mise en œuvre des points 3 et 4 de l'accord salarial dans la Fonction publique du 29 janvier 2025 :

– « 3. Les employés de l'État accèderont au régime de pension des fonctionnaires de l'État après 12 années de service à compter de l'entrée en vigueur du contrat de travail ou à partir de l'âge de 55 ans. »

À l'heure actuelle, les employés de l'État accèdent au régime de pension des fonctionnaires de l'État après 20 années de service ou à partir de l'âge de 55 ans. Dorénavant, ce sera le cas après 12 années de service ou à partir de l'âge de 55 ans.

– « 4. Les employés de l'État auront la possibilité d'être admis au statut de fonctionnaire de l'État après avoir accompli au moins 10 années de service à compter de la date d'engagement auprès de l'État en qualité d'employé. »

À l'heure actuelle, la fonctionnarisation est ouverte aux employés de l'État ayant au moins 15 années de service. Dorénavant, la fonctionnarisation sera possible dès 10 années de service.

Dépôt par M. Serge Wilmes, Ministre de la Fonction publique, le 04/04/2025
Rapporteur : M. Maurice Bauer

Travaux de la Commission de la Fonction publique
(Président : M. Maurice Bauer) :

26/03/2026 Désignation d'un rapporteur
Présentation du projet de loi
Examen des avis du Conseil d'État

23/04/2026 Examen du deuxième avis complémentaire du Conseil d'État
Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 29/04/2026
Loi du 11 mai 2026
Mémorial A : 2026, n° 264, page 1

Accord salarial dans la Fonction publique : points 11 et 13

8541 – Projet de loi portant modification :
1° de la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;
2° de la loi modifiée du 25 mars 2015 fixant les conditions et modalités de l'accès du fonctionnaire à un groupe de traitement supérieur au sien et de l'employé de l'État à un groupe d'indemnité supérieur au sien,
en vue de la mise en œuvre des points 11 et 13 de l'accord salarial dans la Fonction publique du 29 janvier 2025

Le projet de loi n° 8541 procède à la mise en œuvre des points 11 et 13 de l'accord salarial conclu le 29 janvier 2025 entre le Ministre de la Fonction publique et la Confédération générale de la fonction publique :

– « 11. Un droit à un congé sans traitement ou d'indemnité pour raisons professionnelles sera introduit pour les fonctionnaires qui seront admis au stage dans un autre groupe de traitement et pour les employés qui seront admis au stage de fonctionnaire. Au terme du congé sans traitement ou d'indemnité pour raisons professionnelles, les règles normales de réintégration s'appliqueront. »

Actuellement, ledit congé sans solde est soumis à une autorisation préalable et peut être refusé sur base de l'intérêt du service. En outre, l'agent qui est admis au stage doit également obtenir l'accord d'exercer une activité accessoire.

Ces deux autorisations sont amenées à disparaître à travers le présent projet de loi.

– « 13. Les fonctionnaires du groupe de traitement B1, ayant accédé au groupe de traitement A2 par le biais du changement de groupe de traitement, bénéficieront d'une dispense du cycle de formation préparatoire en cas d'accès au groupe de traitement A1 par la même voie. La même mesure s'appliquera aux employés de l'État du groupe d'indemnité B1. »

Les deux cycles de formation préparatoire étant largement similaires, il ne sera plus exigé de l'agent en « carrière ouverte » de refaire un cycle de formation préparatoire pour son second changement de groupe de traitement ou d'indemnité.

Dépôt par M. Serge Wilmes, Ministre de la Fonction publique, le 15/05/2025
Rapporteur : M. Georges Mischo

Travaux de la Commission de la Fonction publique
(Président : M. Maurice Bauer) :

26/02/2026 Désignation d'un rapporteur
Présentation du projet de loi
Examen de l'avis du Conseil d'État

26/03/2026 Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 29/04/2026
Loi du 11 mai 2026
Mémorial A : 2026, n° 265, page 1

Nouveaux bâtiments pour l'ESM et l'État

8594 – Projet de loi relative à la construction de bâtiments administratifs pour l'« European Stability Mechanism » (ESM) et pour l'État à Luxembourg-Kirchberg

Le projet de loi 8594 vise à autoriser la construction de trois bâtiments administratifs à Luxembourg-Kirchberg : un pour le siège de l'European Stability Mechanism (ESM) et deux pour les besoins de l'État, destinés notamment aux juridictions administratives et au Ministère des Finances. Le projet répond à des besoins accrus en espaces modernes, fonctionnels et durables, dans un quartier institutionnel en plein développement. Il prévoit un ensemble architectural cohérent, intégrant des exigences élevées en matière de performance énergétique, de durabilité et de mobilité douce. À la suite des amendements apportés au texte, les coûts ont été ventilés par bâtiment pour un montant de 160,5 millions d'euros pour l'ESM, 73,5 millions d'euros pour le bâtiment LUX et 186 millions d'euros pour le bâtiment ETAT.

Dépôt par Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics, le 30/07/2025
Rapporteuse : Mme Corinne Cahen

Travaux de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics
(Présidente : Mme Corinne Cahen) :

05/02/2026 Désignation d'un rapporteur
Examen du projet de loi
Examen de l'avis du Conseil d'État

14/04/2026 Examen de l'avis complémentaire du Conseil d'État
16/04/2026 Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 29/04/2026
Loi du 19 mai 2026
Mémorial A : 2026, n° 270, page 1

Directive « CRD VI » et Paquet « EMIR 3 »

8627 – Projet de loi portant :

1° modification :

- a) de la loi modifiée du 5 avril 1993 relative au secteur financier ;**
- b) de la loi modifiée du 17 décembre 2010 concernant les organismes de placement collectif ;**
- c) de la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la défaillance des établissements de crédit et de certaines entreprises d'investissement ;**
- d) de la loi modifiée du 15 mars 2016 relative aux produits dérivés de gré à gré, aux contreparties centrales et aux référentiels centraux et modifiant différentes lois relatives aux services financiers ;**

2° transposition :

- a) de la directive (UE) 2024/1619 du Parlement européen et du Conseil du 31 mai 2024 modifiant la directive 2013/36/UE en ce qui concerne les pouvoirs de surveillance, les sanctions, les succursales de pays tiers et les risques environnementaux, sociaux et de gouvernance ;**

b) de la directive (UE) 2024/2994 du Parlement européen et du Conseil du 27 novembre 2024 modifiant les directives 2009/65/CE, 2013/36/UE et (UE) 2019/2034 en ce qui concerne le traitement du risque de concentration découlant d'expositions sur des contreparties centrales et du risque de contrepartie des transactions sur instruments dérivés faisant l'objet d'une compensation centrale ;

3° mise en œuvre du règlement (UE) 2024/2987 du Parlement européen et du Conseil du 27 novembre 2024 modifiant les règlements (UE) n° 648/2012, (UE) n° 575/2013 et (UE) 2017/1131 par des mesures visant à atténuer les expositions excessives aux contreparties centrales de pays tiers et à améliorer l'efficacité des marchés de la compensation de l'Union

Le présent projet de loi a pour objet principal de transposer la directive 2024/1619, dite « CRD VI », et vise principalement à adapter la réglementation bancaire en matière de gouvernance interne des établissements de crédit et de certaines entreprises d'investissement, et à transposer le cadre réglementaire applicable aux succursales de pays tiers ainsi que les nouvelles règles régissant les opérations matérielles et la gestion des risques ESG et des risques liés aux crypto-actifs. Par ailleurs, le projet de loi transpose et met en œuvre le paquet dit « EMIR 3 », qui se compose de la directive (UE) 2024/2994 et du règlement (UE) 2024/2987.

La directive (UE) 2024/1619 (CRD VI)

La « CRD VI » modifie le cadre prudentiel relatif à la gouvernance interne des établissements de crédit et de certaines entreprises d'investissement. Elle vise à corriger les divergences constatées au sein de l'UE quant aux exigences et pratiques relatives aux dispositifs de gouvernance, y compris l'évaluation de l'aptitude des dirigeants et titulaires de postes clés. Le projet de loi transpose ces adaptations dans le corpus législatif luxembourgeois, déjà largement conforme aux règles introduites par la directive susmentionnée.

En outre, la « CRD VI » introduit un cadre réglementaire applicable aux succursales établies dans l'UE par des entreprises établies dans un pays tiers pour y fournir des services bancaires. Jusqu'à présent, ces succursales étaient soumises à des cadres nationaux, très peu harmonisés. Avec le nouveau cadre européen, ces succursales seront désormais soumises à des règles minimales communes en matière de surveillance, d'agrément, de gouvernance interne et de normes prudentielles. Conformément au principe de proportionnalité, les exigences applicables aux succursales de pays tiers tiennent compte du niveau de risque que celles-ci peuvent présenter pour la stabilité financière et l'intégrité des marchés de l'UE et de ses États membres.

Par ailleurs, la « CRD VI » introduit des règles applicables aux opérations matérielles projetées par les établissements de crédit et les compagnies financières holding (mixtes), à savoir l'acquisition ou la cession de participations matérielles, les transferts matériels d'actifs et de passifs ainsi que les fusions ou scissions concernant de telles entités. Sont ainsi introduites des obligations à l'égard des établissements de crédit ou des compagnies financières holding (mixtes) en matière de notification et/ou d'évaluation de telles opérations lorsqu'elles sont susceptibles d'avoir un impact matériel sur la situation prudentielle du candidat acquéreur. A cette fin, la CSSF se voit attribuer les pouvoirs d'intervention nécessaires.

Enfin, en vue de renforcer la résilience du secteur bancaire face aux risques environnementaux, sociaux et de gouvernance (« risques ESG »), la « CRD VI » consacre également leur prise en compte dans les dispositifs de gouvernance interne, stratégies et politiques de gestion des risques. Ainsi, la CSSF est également tenue d'inclure l'analyse des risques ESG dans son processus de surveillance prudentielle. En outre, la directive (UE) 2024/1619 introduit des règles relatives à l'évaluation et au suivi des risques spécifiques liés aux crypto-actifs et prévoit, à ce titre, un renforcement de la surveillance.

La directive (UE) 2024/2994

La directive (UE) 2024/2994 modifie les directives 2009/65/CE (« UCITS »), applicable aux organismes de placement collectif en valeurs mobilières), 2013/36/UE (« CRD », applicable principalement aux établissements de crédit) et (UE) 2019/2034 (« IFD », applicable aux entreprises d'investissement).

Elle vise à assurer que les établissements de crédit, les entreprises d'investissement et les autorités compétentes disposent d'un cadre clair et efficace pour identifier, surveiller, gérer et atténuer le risque de concentration lié aux expositions sur des contreparties centrales de catégorie 2 fournissant des services d'importance systémique substantielle, conformément à des exigences prudentielles renforcées.

La directive (UE) 2024/2994 modifie en outre la directive 2009/65/CE afin d'y intégrer des règles relatives au traitement du risque de contrepartie dans les transactions sur instruments dérivés effectuées par des OPCVM, lorsque ces transactions ont été compensées par une contrepartie centrale agréée ou reconnue conformément au règlement (UE) n° 648/2012.

La loi en projet procède également à la mise en œuvre du règlement (UE) 2024/2987, qui complète la directive 2024/2994 en précisant les mesures à adopter afin de réduire les expositions excessives à l'égard des contreparties centrales de pays tiers et d'améliorer l'efficacité des marchés de compensation de l'Union.

Finalement, le projet de loi procède à des ajustements ciblés de la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la défaillance des établissements de crédit et de certaines entreprises d'investissement.

Dépôt par M. Gilles Roth, Ministre des Finances, le 02/10/2025

Rapporteur : M. Laurent Mosar

Travaux de la Commission des Finances

(Présidente : Mme Diane Adehm) :

24/10/2025 Désignation d'un rapporteur

Présentation du projet de loi

14/04/2026 Examen de l'avis du Conseil d'État

Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 30/04/2026

Loi du 5 mai 2026

Mémorial A : 2026, n° 227, page 1

Transports scolaires par autobus

8632 – Projet de loi relatif à l'adaptation du montant des dépenses concernant la loi du 25 mai 2023 relative au financement de l'exploitation des transports scolaires par autobus

Le projet de loi a pour objet de modifier la loi du 25 mai 2023 relative au financement de l'exploitation des transports scolaires par autobus, afin d'adapter tant le cadre financier que la durée des contrats en vigueur. L'État, par l'intermédiaire du Ministère de la Mobilité et des Travaux publics et de l'Administration des transports publics, est chargé de l'organisation de ces services. La loi actuelle autorise la conclusion de contrats dans la limite de 180.845.186 euros TTC pour une durée maximale de quatre ans, avec une échéance initialement fixée au 15 juillet 2028, permettant de tenir compte d'éventuels retards liés à des recours juridiques.

Toutefois, plusieurs éléments rendent nécessaire une révision de ce dispositif. D'une part, pour la période restant à courir jusqu'en décembre 2027, les dépenses estimées pour le transport scolaire classique dépassent les crédits disponibles, générant un besoin supplémentaire de financement. D'autre part, à la suite de la décision du Syndicat intercommunal TICE de se retirer de l'exploitation des transports scolaires dans la région sud, un nouvel appel d'offres a été lancé, entraînant des coûts additionnels pour les années 2026 et 2027. À cela s'ajoutent des dépenses supplémentaires pour la période allant de décembre 2027 à juillet 2028, portant le total des coûts additionnels à près de 44 millions d'euros.

Le projet prévoit en outre la prorogation du dispositif légal jusqu'au 15 juillet 2031, afin de couvrir les futurs contrats relatifs aux années scolaires 2028-2029 à 2030-2031. Le coût estimé pour cette période de prolongation s'élève à plus de 207 millions d'euros. Les projections financières reposent sur une analyse du volume des prestations, tenant compte des données récentes d'exploitation et d'une croissance annuelle estimée du nombre de kilomètres parcourus. Il est également relevé que la reprise des transports scolaires dans la région sud à partir de 2026 n'avait pas été anticipée initialement.

Au total, l'adaptation de la loi de financement nécessite un montant supplémentaire d'environ 280.967.000 euros. Compte tenu de l'ampleur de cet engagement financier, le projet de loi vise à se conformer aux exigences constitutionnelles, notamment l'article 99 de la Constitution, en prévoyant une loi spéciale autorisant le ministre compétent à conclure les contrats concernés et à en assumer les coûts d'exploitation.

Dépôt par Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics, le 06/10/2025

Rapporteuse : Mme Corinne Cahen

Travaux de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics

(Présidente : Mme Corinne Cahen) :

11/12/2025 Désignation d'un rapporteur

Examen du projet de loi

Examen de l'avis du Conseil d'État

26/02/2026 Examen de l'avis de la Chambre de Commerce

16/04/2026 Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 29/04/2026

Transports spécifiques réguliers spécialisés

8637 – Projet de loi relative à l'adaptation du montant des dépenses concernant la loi du 28 juin 2023 relative au financement de l'exploitation des services de transports spécifiques réguliers spécialisés

Le projet de loi a pour objet d'autoriser le Gouvernement à adapter les dépenses prévues par la loi du 28 juin 2023 relative au financement de l'exploitation des services de transports spécifiques réguliers spécialisés, tout en prorogeant la durée de cette loi jusqu'au 31 décembre 2031. Ces services, communément appelés Mobibus, jouent un rôle essentiel au Luxembourg en garantissant aux personnes à besoins spécifiques l'accès à l'éducation, au marché du travail ainsi qu'aux structures d'encadrement spécialisées. Leur organisation est assurée par le Ministère de la Mobilité et des Travaux publics par l'intermédiaire de l'Administration des transports publics.

La loi de 2023 prévoyait un cadre financier plafonné à 211,85 millions d'euros TTC pour une durée maximale de quatre ans, couvrant à la fois les contrats prolongés jusqu'en juillet 2025 et les nouveaux accords conclus à la suite d'une procédure de soumission publique. Toutefois, à la suite d'un état des lieux réalisé au cours du second semestre 2025 en collaboration avec plusieurs ministères concernés, les hypothèses initiales ont été revues, notamment en raison d'une croissance plus importante que prévue de la demande en transports spécialisés.

Par ailleurs, depuis le 1er janvier 2025, le transport des personnes à mobilité réduite disposant du statut de salarié handicapé, connu sous le nom de « Job », a été intégré au service Mobibus. Ce transfert, qui n'était pas prévu initialement, a permis une organisation plus cohérente et une amélioration de la qualité du service, mais a également contribué à l'augmentation des besoins financiers.

Les dépenses constatées en 2024, s'élevant à plus de 55 millions d'euros, dépassent les prévisions initiales. Cette tendance devrait se poursuivre dès 2025 en raison de la hausse du nombre de bénéficiaires, de l'augmentation des structures desservies, des améliorations organisationnelles mises en œuvre et de la croissance continue des demandes, notamment émanant des structures spécialisées et des établissements scolaires. En outre, la prévisibilité des coûts demeure limitée, ceux-ci dépendant du volume et de la localisation des trajets, éléments que l'Administration des transports publics ne maîtrise pas.

Dans ce contexte, une réévaluation globale des besoins financiers a été effectuée, conduisant à une estimation des dépenses à hauteur d'environ 450,85 millions d'euros TTC. La prorogation de la loi jusqu'au 31 décembre 2031 apparaît dès lors indispensable afin de permettre la conclusion des futurs marchés nécessaires à l'exploitation des services Mobibus et d'assurer la continuité, la qualité et l'adéquation de ces services aux besoins croissants de la population concernée.

Dépôt par Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics, le 10/10/2025

Rapporteuse : Mme Corinne Cahen

Travaux de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics (Présidente : Mme Corinne Cahen) :

11/12/2025 Désignation d'un rapporteur
Examen du projet de loi

Examen de l'avis du Conseil d'État

26/02/2026 Examen de l'avis de la Chambre de Commerce

16/04/2026 Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 29/04/2026

Loi du 4 juin 2026

Mémorial A : 2026, n° 310, page 1

annexes. Dans ce contexte, il a été décidé de réaffecter les bâtiments de l'ancien Lycée technique agricole, de l'ASTA et certaines installations existantes au profit du LTETT dans une logique de création d'un campus scolaire cohérent et durable.

Le projet s'inscrit dans une approche globale combinant l'extension des capacités d'accueil, la modernisation des infrastructures, la valorisation du patrimoine bâti et l'amélioration de la performance énergétique. Il prévoit notamment la réalisation du projet en deux phases, dont la première – couverte par le présent projet de loi – concerne le développement du site situé au nord de l'avenue Lucien Salentiny. Cette phase inclut la déconstruction d'anciennes infrastructures devenues obsolètes, la rénovation des bâtiments existants et la construction de nouveaux équipements, dont un bâtiment scolaire avec réfectoire et un hall de sport. La seconde phase, non incluse dans le projet de loi, portera sur la rénovation du bâtiment principal du LTETT.

Le projet repose également sur une vision pédagogique ambitieuse, axée sur l'individualisation des parcours, l'accompagnement des élèves et leur intégration dans la communauté scolaire. Le développement du lycée s'articule autour de plusieurs axes, notamment l'orientation, l'économie, les technologies et le domaine social, tout en favorisant l'inclusion, la participation des élèves et des familles ainsi que la réussite scolaire. L'intégration des élèves constitue un élément central du projet éducatif, soutenue par des dispositifs favorisant un climat scolaire positif, des relations de qualité et une offre d'activités variées.

Sur le plan urbanistique et architectural, le projet prévoit la création d'un campus sans voitures, favorisant les mobilités douces et l'interconnexion des différents bâtiments autour d'espaces extérieurs conviviaux. Les bâtiments existants sont conservés et rénovés dans le respect de leur valeur patrimoniale, tandis que les nouvelles constructions s'intègrent de manière fonctionnelle et contemporaine. Les aménagements incluent également des infrastructures adaptées aux besoins pédagogiques et sportifs ainsi que des espaces de vie favorisant les échanges et le bien-être des usagers.

Le projet se distingue par une forte orientation vers la durabilité et la performance énergétique. Il intègre des solutions techniques avancées telles que l'utilisation de matériaux écologiques, l'optimisation de l'isolation thermique, le recours à des énergies renouvelables via des installations photovoltaïques et des pompes à chaleur géothermiques, ainsi que des systèmes de gestion efficace de l'eau et de la ventilation. Les aménagements extérieurs contribuent également à renforcer la biodiversité et à améliorer la gestion des eaux pluviales.

Enfin, le coût total des travaux et des équipements est estimé à 293.580.000 euros. Compte tenu de l'ampleur de cet investissement, le projet de loi vise à autoriser formellement le Gouvernement à engager les dépenses nécessaires à la réalisation de ce projet d'envergure, essentiel pour garantir des conditions d'enseignement adaptées aux besoins actuels et futurs du Lycée technique d'Ettelbruck.

Dépôt par Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics, le 22/10/2025

Rapporteur : M. Marc Hansen

Travaux de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics (Présidente : Mme Corinne Cahen) :

26/02/2026 Désignation d'un rapporteur

Examen du projet de loi

Examen de l'avis du Conseil d'État

16/04/2026 Présentation et adoption d'un projet de rapport

Vote en séance publique : 29/04/2026

Loi du 19 mai 2026

Mémorial A : 2026, n° 270, page 1

Extension du LTETT

8645 – Projet de loi relative à la rénovation et à l'extension de l'ancien Lycée technique agricole à Ettelbruck pour les besoins du Lycée technique d'Ettelbruck

Le projet de loi 8645 vise à autoriser le Gouvernement à procéder à la rénovation et à l'extension de l'ancien Lycée technique agricole (LTETT) à Ettelbruck afin de répondre aux besoins croissants du Lycée technique d'Ettelbruck (LTETT), l'un des plus grands établissements scolaires du pays. Conçu à l'origine pour accueillir 1.000 élèves, le lycée en compte aujourd'hui plus de 2.000, ce qui a entraîné une saturation des infrastructures existantes et nécessité le recours à des structures provisoires ainsi qu'à des bâtiments

Sommaire

1. Ouverture de la séance publique

M. Claude Wiseler, Président

2. 8524 – Projet de loi portant modification :

1° de la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;

2° de la loi modifiée du 24 mars 1989 sur la Banque et Caisse d'Épargne de l'État, Luxembourg ;

3° de la loi modifiée du 25 mars 2015 déterminant le régime et les indemnités des employés de l'État,

en vue de la mise en œuvre des points 3 et 4 de l'accord salarial dans la Fonction publique du 29 janvier 2025

Rapport de la Commission de la Fonction publique : M. Maurice Bauer

Discussion générale : M. Maurice Bauer | M. Gusty Graas | M. Ben Polidori | M. Michel Lemaire | Mme Djuna Bernard | M. David Wagner

Prise de position du Gouvernement : M. Serge Wilmes, Ministre de la Fonction publique | M. Ben Polidori (parole après ministre)

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8524 et dispense du second vote constitutionnel

3. 8541 – Projet de loi portant modification :

1° de la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;

2° de la loi modifiée du 25 mars 2015 fixant les conditions et modalités de l'accès du fonctionnaire à un groupe de traitement supérieur au sien et de l'employé de l'État à un groupe d'indemnité supérieur au sien,

en vue de la mise en œuvre des points 11 et 13 de l'accord salarial dans la Fonction publique du 29 janvier 2025

Rapport de la Commission de la Fonction publique : M. Georges Mischo

Discussion générale : M. Georges Mischo | M. Gusty Graas | M. Ben Polidori | M. Michel Lemaire | Mme Djuna Bernard | M. David Wagner

Prise de position du Gouvernement : M. Serge Wilmes, Ministre de la Fonction publique

p. 14

p. 14

p. 16

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8541 et dispense du second vote constitutionnel

4. Interpellation de M. David Wagner sur les conditions de travail dans l'enseignement fondamental

p. 18

Exposé : M. David Wagner (dépôt des motions 1 et 2)

Débat : M. Ricardo Marques | Mme Barbara Agostino | Mme Francine Closener | M. Fred Keup | M. Meris Sehovc (intervention de M. Fred Keup) | M. Sven Clement

Prise de position du Gouvernement : M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Mme Francine Closener (parole après ministre) | M. le Ministre Claude Meisch | M. David Wagner (parole après ministre) | M. le Ministre Claude Meisch | M. Sven Clement (parole après ministre) | M. le Ministre Claude Meisch | M. Meris Sehovc (parole après ministre) | M. le Ministre Claude Meisch

Motion 1 : Mme Francine Closener | M. Sven Clement | M. Fred Keup | M. David Wagner | Mme Barbara Agostino

Vote sur le renvoi de la motion 1 en commission (adopté)

Motion 2 : Mme Francine Closener | M. Sven Clement | M. Meris Sehovc | Mme Barbara Agostino | M. Fred Keup | M. David Wagner

Vote sur la motion 2 (rejetée)

5. 8710 – Proposition de modification du Règlement de la Chambre des Députés modifiant le statut des fonctionnaires de la Chambre des Députés

p. 30

Rapport de la Commission du Règlement : Mme Sam Tanson

Vote sur la proposition de modification du Règlement de la Chambre des Députés 8710

Présidence : M. Claude Wiseler, Président ; M. André Bauler, Vice-Président

Au banc du Gouvernement : M. Claude Meisch, M. Serge Wilmes, Ministres

(La séance publique est ouverte à 09.01 heures.)

1. Ouverture de la séance publique

M. Claude Wiseler, Président | Ech maachen d'Sëtzung op.

2. 8524 – Projet de loi portant modification :

1° de la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;

2° de la loi modifiée du 24 mars 1989 sur la Banque et Caisse d'Épargne de l'État, Luxembourg ;

3° de la loi modifiée du 25 mars 2015 déterminant le régime et les indemnités des employés de l'État,

en vue de la mise en œuvre des points 3 et 4 de l'accord salarial dans la Fonction publique du 29 janvier 2025

D'Sëtzung vun de Moie fänke mer mam Projet de loi Nummer 8524 un iwwert d'Ëmsetze vun de Punkten 3 a 4 vum Accord salarial am ëffentlechen Déngscht vum 29. Januar 2025. D'Riedezäit ass e Basismodell, dat heescht, de Rapporteur huet 10 Minutten, all Fraktiounen a Sensibilitäten hu 5 Minutten, d'Regierung huet 10 Minutten. Et hu sech schonn ageschriwwen: den Här Maurice Bauer, den Här Gusty Graas, den Här Ben Polidori, den Här Michel Lemaire, d'Madamm Djuna Bernard an den Här David Wagner. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Maurice Bauer. Här Bauer, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de la Fonction publique

M. Maurice Bauer (CSV), rapporteur | Merci, Här President. Léif Kolleginnen a Kollegen, et ass mer haut de Moien eng grouss Freed, Iech als Rapporteur de Projet de loi 8524 virzestellen an domadder eng weider Ëmsetzung vum Gehälteraccord vum Januar 2025, mat de Punkten 3 a 4.

De Gesetzesprojet 8524 gouf de 4. Abrëll 2025 vum Minister fir d'Fonction publique Serge Wilmes an der Chamber deposéiert. De Gesetzesprojet gouf de 24. Abrëll 2025 un d'Commission de la Fonction publique verwisen.

D'Chambre des Fonctionnaires et Employés publics huet de 16. Abrëll 2025 hiren éischten Avis ofginn. Duerno huet de Staatsrot säin Avis de 7. Oktober d'lescht Joer ofginn.

De 24. November 2025 gouf déi éischte Kéier en Amendement gouvernemental ofginn an d'Chambre des Fonctionnaires et Employés publics huet e complementairen Avis den 12. Dezember 2025 eragereecht, iert eng Woch duerno den 19. Dezember de Staatsrot och e complementairen Avis eragereecht huet.

Doropshin ass de 5. März 2026 en Amendement gouvernemental eragereecht ginn. Den 11. März huet d'Staatsbeamtekummer en zweeten Avis complémentaire ofginn an den 21. Abrëll elo huet de Staatsrot nach en Avis och zu dësem Projet de loi eraginn.

D'Commission de la Fonction publique huet de Gesetzesprojet bei hirer Sëtzung de 26. März dëst Joer virgestallt kritt. An an där selwechter Sëtzung huet d'Kommissioun déi verschidden Aweise vum Staatsrot,

d'Aweise vun der Staatsbeamtekummer an d'Amendement-gouvernementallen iwwerpräift.

Den 23. Abrëll finalement huet d'Kommissioun de leschten Avis vum Staatsrot gepréift an de virleiede Rapport och ugeholl.

De Gesetzesprojet ziilt drop of, d'Punkten 3 a 4 aus dem leschte Gehälteraccord vum 29. Januar 2025 ëmzesetzen. Engersäits geet et drëms, dass duerch dëse Gesetzesprojet d'Staatsemployéen an Zukunft net no 20 Joer oder mat 55 Joer an de Pensionsregimm vun de Fonctionnaire komme sollen, mee schonns no 12 Joer oder mat 55 Joer. Anerersäits geet et drëms, dass d'Staatsemployéen net wéi bis elo no 15 Joer, mee an Zukunft no 10 Joer kënnen fonctionnariséiert ginn, also Fonctionnaire kënnen ginn.

Déi estiméiert Käschte vun dëser Ëmsetzung leie bei järeleche 7,5 Milliounen Euro fir de Punkt 3 an 215.000 Euro fir de Punkt 4.

Erlaabt mer, nach kuerz op d'Aweise vun dem Staatsrot a vun der Staatsbeamtekummer zu dësem Projet de loi anzegoen. Dobäi ass ze soen, dass initial virgesi war, dass bei dësem Projet de loi eng weider Ännerung sollt mat ëmgesat ginn. Dëst war, aus der Siicht vum Ministère fir d'Fonction publique, fir eng gewëssen Ongerechtegkeet aus der Welt ze schafen.

Dëse Punkt ass awer no Récksprooch mat der Chambre des Fonctionnaires et Employés publics wéi awer och mat der CGFP aus dem Projet de loi erausgeholl ginn, dëst, well d'Suerg bestanen huet, dass bei den Employéen, déi no 10 Joer fonctionnariséiert ginn, um Niveau vun de Sproochen d'Verlaange vun den dräi Sproochen net méi géif bestoe bleiwen, mee just

Lëtzebuergesch misst op engem gewëssenen Niveau bewise ginn. Och dem Staatsrot no, wéi si an hirem éischten Avis geschriwwen hunn, war dës Punkt net ganz kloer.

Mat engem Amendement gouvernemental sollt dëst prezisiéiert ginn. Konkreet ass et drëms gaangen, prezis spezialiséiert Profiller, wéi zum Beispill Informatiker, ze rekrutéieren. Hei sinn haut scho vill Ministèren a Verwaltungen dacks op d'Mataarbecht vu Bierger aus dem Ausland ugewisen.

Dës Proposition huet awer fir Diskussiounen a Bedenke gesuergt. Souwuel d'Berufskummer wéi och de Staatsrot hunn hir Suergen an de verschiddenen Avisen ausgedréckt, datt dës Ausnamereegel eng Dier fir eng generell Ofschwächung vun der Dräisproochegkeet beim Staat géif opmaachen.

Obwuel d'Regierung probéiert huet, dëst duerch Amendementer ze prezisiéieren, gouf schlussendlech decidéiert, dës Ännerung net méi an d'Gesetz anzuschreiwen, fir méiglech Onkloerheeten ze vermeiden.

D'Staatsbeamtekummer huet op eng méiglech Ongerechtegkeet higewisen, déi duerch déi nei Reegelung an hiren Aen entstoe kéint. Bis elo war d'Waardezäit vu 15 Joer fir vill Employés d'État ze laang, dowéinst hu verschidde Mataarbechter schonno no 9 oder 10 Joer decidéiert, de Wee iwwer e Congé sans solde anzuschloen. Si hunn dann en neie Stage ugefaangen, obwuel dat dacks mat finanziellen Abousses verbonne war.

Och wann een d'Gefill vun der Ongerechtegkeet an dësen Eenzelfall novollzéie kann, gëtt d'Verkieerung vun 15 op 10 Joer als e weesentleche Schrëtt no vir ugesinn, deen d'Allgemengheet begënschtegt.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, fir all weider Detailer verweisen ech op mäi schrëftleche Rapport. Ech soen Iech villmools Merci fir Är Opmierksamkeet a soen elo dann nach e puer Wuert als Vertrieeder vun der CSV-Fraktioun.

Discussion générale

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, fir d'CSV ass et kloer, dass d'Fonction publique ee vun de Piliere vun eisem Staat ass. Si leescht oft mat vill manner Leit déi gläich Aarbecht wéi hir Homologen am Ausland, déi oft zu vill méi sinn, fir déi selwecht Dossieren ze traitéieren.

D'Fraen an d'Männer, déi am Dénagscht vum Staat schaffen, droen eng grouss Verantwortung: Si halen d'Verwaltung um Lafen, si garantéieren d'Kontinuitéit vum Service public a si maachen, datt d'Politik, déi mir hei am Haus decidéieren, och wierklech bei de Biergerinnen an de Bierger ukéint. D'Ministèren an d'Verwaltungen sinn oft de Servicepartner vun de Gemengen a vun de Bierger.

Eise Staat ass nëmmen esou staark wéi déi Leit, déi hien droen. Wa mir haut iwwert dës Gesetzesprojet diskutéieren, geet et ëm d'Fro: Wéi kënne mir als Staat en attraktive Patron bleiwen a gläichzäiteg eis un d'Realitéiten upassen? Mat der Ëmsetzung vun de Punkten 3 a 4 aus dem Gehälteraccord maache mir haut e weidere Schrëtt an dës Richtung.

Och wa mir net all eenzelne Spezialfall aus der Vergaangenheet réckwierkend kënne opfänken, ass dës Projet dach awer e grouss Schrëtt no vir. Mir schafen e fairen, transparente System, deen de Mataarbechter Respekt weist an d'Gerechtegkeet an der Fonction publique stäerkt.

Dëst Gesetz ass e kloert Zeechen un all d'Mataarbechter: Mir brauche si, mir schätze se a mir moderniséieren de Staat zesumme mat hinnen am Sënn vun de Bierger. Et ass e Projet, deen an der Logik vun der

weiderer Moderniséierung vun der Fonction publique erakéint.

D'CSV ass iwwerzeegt, dass dës Gesetzesprojet zu enger méi harmoniséierter, méi attraktiver a méi zougänglecher Fonction publique bäidréit. Dofir recommandéieren ech och menger Fraktioun, haut dësem Projet mat Freed zoustëmme.

Ech soen Iech villmools Merci fir d'Nolauschteren.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Villmools merci och, Här Rapporteur, fir Äre schrëftlechen a fir Äre mündleche Rapport. An deen éischten ageschriwwene Riedner ass den Här Gusty Graas. Här Graas, Dir hutt d'Wuert.

M. Gusty Graas (DP) | Merci, Här President. Effektiv begrësse mir och am Numm vun der Demokratescher Partei d'Ëmsetzung hei vun de Punkten 3 a 4 vum Accord salarial vum 29. Januar 2025. Erlaabt mer, trotzdeem déi eng oder déi aner Remark awer zu dësem Projet de loi ze maachen.

Fir d'éischt geet et jo effektiv drëms, déi Zäit vu 15 op 10 Joer erfzesetzen, wou den Employé d'Méiglechkeet kritt, da fonctionnariséiert ze ginn. Mir mussen awer och elo ganz éierlech do sinn. Ech mengen, den Här Rapporteur, den Här Bauer, deem ech och Merci soen, huet zu Recht gesot, mir solle kucken, e moderne Staatsapparat opzebauen. An dat si mer och amgang. Allerdéngs mengen ech och, datt et gewësse Limitte gëtt.

Wa mer elo vu 15 op 10 Joer erfoginn, da muss een och bedenken, datt deen Ecart zwëschent Employé a Fonctionnaire ëmmer méi kleng gëtt. Mir wëssen, datt et net ëmmer esou einfach ass, Leit kënne ze rekrutéieren, déi wëlle Fonctionnaire ginn, well dat eeben och mat Examen verbonnen ass.

Elo kann een natierlech d'Fro stellen, ob net d'Attraktivitéit fir de Fonctionnaire am Endeffekt elo méi kleng gëtt. Wann ee seet: „Ech kann no 10 Joer souwiso fonctionnariséiert ginn“, dann hëlt ee vläicht déi Strapaze vum Examen net onbedéngt op sech.

Duerfir mengen ech also, datt mer awer hei elo eng gewësse Limitt erreecht hunn an net nach eng Kéier sollen deen Dossier opmaachen an nach eng Kéier sollen erfogoen, well soss kënnt déi Diskussioun do awer ëmmer vill méi op.

Dann nach eng zweet Remark: Et war jo ursprénglech virgesinn an dem Projet vun der Regierung, datt am Fond geholl déi Compétences linguistiques och sollte reduzéiert ginn. Och do wëll ech awer drop hiweisen, datt mer musse virsiichteg sinn.

Ech hu Verständnis, datt et eng Rei Fonctionne beim Staat, bei de Gemenge gëtt, wou mer musse vu bausse Leit rekrutéieren, déi natierlech der Lëtzebuerg Sprooch, der däitscher Sprooch oder der franséischer Sprooch net mächtg sinn. An awer befanne mer eis hei nach ëmmer an der Fonction publique. An ech verweise virun allem och op d'Gemengen, d'Gemengen, wou ganz vill Beamten am direkte Kontakt mat dem Bierger sinn. Dowéinst musse mer hei awer och virsiichteg sinn, datt mer déi Compétences linguistiques net ze vill reduzéieren.

Une voix | Très bien!

M. Gusty Graas (DP) | Ech verstinn engersäits, wat d'Compétences rédactionnelles ubelaangt, datt déi natierlech lues a lues och kënne duerch KI ersat ginn. Och doriwwer solle mer mol eng Diskussioun féieren, ob dat net och am Endeffekt méi negativ Konsequenzen huet.

Mee et geet hei virun allem awer och ëm déi verbal Kommunikatioun. An dowéinst mengen ech och – an

ech kann dat och am Numm vu menger Partei soen –, datt mer do sollen awer virsiichteg sinn, wat eeben, wéi gesot, déi Reductioun do ubelaangt.

Dat ass an dësem Projet elo net zréckbehalde ginn. Mir begrëssen dat och. Den Optrag, wéi gesot, vläicht un d'Regierung, sech net onbedéngt ze vill Gedanken ze maachen, datt an Zukunft eeben déi Demande, datt ee muss déi dräi Sprooch kënne, soll ze vill verwäsert ginn.

An deem Sënn sti mer, wéi gesot, mat deene puer Remarken trotzdeem hannert deem Gesetz. An ech géing och da menger Fraktioun proposéieren, dëst Gesetz ze stëmmen.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Graas. Den Här Polidori huet d'Wuert.

M. Ben Polidori (LSAP) | Jo, merci, Här President. Den Här Rapporteur huet quasi alles gesot zum Gesetz. Mir wäerten dat och matstëmme.

Just awer eng Remark och zu deem, wat mer de 26. Mäerz och beschwat hunn an der Kommissioun a wat och d'Kollegen, den Här Bauler an och den Här Cruchten d'Regierung, den Här Minister, gefrot hunn iwwert déi gewëssen Ongerechtegkeeten, op déi och d'Chambre des Fonctionnaires et Employés publics higewisen huet, wou déi Leit schonn an där Period sinn, wou se effektiv hire Congé sans solde geholl hunn, fir eebe schonn éischer Fonctionnaire ze ginn. Do hat Der gesot, Här Minister, dass dat an der Moyenne esou beim néngten, zéngte Joer wier. Do hate mer driwwer diskutéiert, fir awer ze probéieren, deene Leit entgéintzekomme mat enger Disposition transitoire.

Do fanne mer et awer e bësse schued, dass mer ... Eischtens emol hate mer Zuele gefrot, wivill Leit dat wieren. Do hat Der eis an der Kommissioun gesot, Dir géift eis déi liwweren. Déi hutt Der eis awer leider net geliiwert bis haut. Dat heescht, nach eng Kéier da meng Fro: Hutt Dir déi Zuelen, wivill Leit dat sinn?

An op där anerer Säit fannen ech awer schued, dass mer net probéiert hunn, zesummen do awer eng Léiung ze fannen, fir dass och déi Leit, déi haut an deem Fall sinn, awer net mussen do nach weider waarden, well alleguerten déi aner jo automatesch elo an dee Benefiss géife kommen. Bon, nichtsdestotz wäerte mer dës Projet awer matdroen, well en awer Positives fir d'Fonctionnaires an d'Employéë bäidréit.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Polidori. Här Lemaire.

M. Michel Lemaire (ADR) | Villmools merci, Här President. Mir wäerten eis Zoustëmmung zu dësem Projet mat Freed ginn. Aneschtens wéi initial virgesinn, ass op Drock vun der Staatsbeamtekummer dann awer decidéiert ginn, déi staark sproochlech Kompetenzen, dorënner am Lëtzebuergeschen, bäizebehalen.

Ech denken och, dass mer hei, wa mer esou eppes ëmsetzen, ëmmer no um Accord salarial sollte bleiwen an net duerch d'Hannerdier iergendwéi eng Schwächung vun eise sproochleche Kompetenze virhuelen. Dat ass fir eis och net verständlech. Ech mengen, eis Verwaltung stinn am Dénagscht vum Bierger. An hei ass Sprooch, Kommunikatioun, Verstane ginn den A an O. An ech denken, eng staark Fonction publique steet a fält och mat staarke sproochleche Kompetenzen, dorënner am Lëtzebuergeschen. An als ADR wäerte mir eis ëmmer dofir asetzen, datt dat och esou bleift.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Lemaire, Madamm Bernard.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Jo, merci, Här President. Jo, dést ass e wichtege Deel aus dem Gehälteraccord, dee mir als Gréng ausdrécklech ënnerstëtzen. Et ass e wichtege a konkreete Schrëtt, fir eis Fonctioun publique méi attraktiv, méi gerecht an och méi modern ze maachen. Mir begrësse souwuel d'Mesür, dass d'Employéë vum Staat no 12 Joer respektiv ab 55 Joer Zougang zum Pensiounsregimm vun de Fonctiounnairë kréien, sou wéi den Här Rapporteur dat schonn erkläert huet. Dat ass ganz kloer eng Verbesserung vun der sozialer Sécherheet a schafft och méi Perspektive fir vill Mataarbechter. An zweetens ass et och ganz positiv, dass den Delai fir d'Fonctiounnarisatioun vu 15 op 10 Joer reduzéiert gëtt. Dat ass e staarkt Signal un allegueren déi Leit, déi sech laangfristeg am Déngscht vum Staat engagéieren. Et erkennt hir Aarbecht un a mécht och de Beruff méi attraktiv fir weider Kandidaten. An deem Sënn kann ech d'Zoustëmmung vun déi gréng ginn.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Bernard. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk) | Merci, Här President. Jo, mir ginn och eis Zoustëmmung zu dësem Projet de loi, well mer et och esou gesinn, dass et awer zu enger Stärkung vun der Fonctioun publique an deementsprechend och vum Service public féiere kann, dass et och méi séier ka goen, fir an d'Fonctiounnaireskarriär ze kommen. Dat ass eppes, wat mir begrëssen, wat mir jo och ëmmer gefuerdert hunn.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner. Domat wär d'Lëscht vun de Riedner ofgeschloss.

D'Regierung hätt d'Wuert, den Här Minister fir d'Fonctioun publique.

Prise de position du Gouvernement

M. Serge Wilmes, Ministere de la Fonctioun publique | Merci villmoos, Här President. Merci dem Rapporteur fir säi Rapport. Merci allen den Deputéierte fir hir Interventiounen a virun allem dann och fir den Accord zu dësem Projet de loi, deen déi Punkten 3 a 4 wäert ëmsetzen. Mir huelen natierlech och déi Remarken zur Kenntnis, déi gemaach gi si vun Iech allegueren.

Den Här Polidori hat nach no Zuele gefrot. Meng Informatioun ass, dass déi u sech weidergaange sinn un d'Kommissioun. Elo weess ech net, ob dat dann net awer geschitt ass. Ech soen Iech awer, wat déi Zuele sinn, déi mer hunn. Dat heescht, fir déi zwee Cas-defiguren ass et esou, dass ronn 1.000 Employéen an de Régime de pension vun de Fonctiounnairë falen an ongeféier 1.100 Employéen déi nei Konditiounen, fir fonctiounnariséiert ze ginn, erfëllen. Also 1.000 géifen dorënner falen, an de Régime de pension vun de Fonctiounnairë ze kommen, an 1.100 kënnen d'Konditiounen erfëllen, fir fonctiounnariséiert ze ginn.

Jo, déi Fro mat der Transitionphas, dass hate mer kuerz diskutéiert an der Kommissioun. Dat ass net esou während dem Accord salarial diskutéiert ginn. Natierlech kéint een ëmmer nach esou eppes virgesinn, mee dat géif och ëmmer aner Ongerechtegkeete schafen. Iergendwou ass ëmmer e Stréch, deen een zitt, an da sinn der, déi erfëllen dat do kuerz virdrun oder si erfëllen et kuerz duerno net. Dat ass einfach esou.

An ech mengen, dass Wichtigst ass, dass d'Chamber dat heiten elo unhëlt, fir dass an Zukunft déi Reegel esou ass, dass een no zéng Joer ka fonctiounnariséiert ginn. Déi, déi elo just do dra sinn am Stage, bon, dass da fir si net méiglech. Déi maachen dann de

Stage, fir Fonctiounnaire ze ginn. Mee ab elo ass dat heiten déi nei Dispositioun. An och wann een eng Transitionphas gemaach hätt, da wäeren erëm do eng gewëssen Zuel vu Leit net drënnergefall. Et kann een dat net ëmmer esou gerecht maachen. An et ass och, wéi gesot, net e Bestanddeel gewiescht vun den Diskussiounen mat der CGFP. Mir hunn eis also fidelement dorunner gehalen a wäerten dat dann esou an der Zukunft ëmsetzen.

An ech soen Iech Merci, dass Der Är Zoustëmmung dofir gitt.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wilmes. Ech hunn nach eng Wuertmeldung vum Här Polidori. Här Polidori.

M. Ben Polidori (LSAP) | Jo, merci, Här President. Jo, Här Minister, just fir kloerzestellen: Mir kruten déi doten Zuelen, déi Dir elo genannt hutt. Déi hu mer kritt. Mee d'Fro war jo och déi: Déi Leit, déi am Moment an där Prozedur sinn, déi Employé-publicken, déi elo de Congé sans solde ugefrot hunn, fir eebe Fonctiounnaire ze ginn, dat, mengen ech, ware jo eeben och déi Zuelen, déi mer wollten hunn, fir eebe genau driwwer ze diskutéieren, iwwert déi Ongerechtegkeeten, déi am Raum stinn, wivill Leit dat iwwerhaupt wieren. An déi Zuelen, déi hu mer bis haut, mengen ech, nach net kritt. An dat sinn déi, op déi ech am Fong erauswollt, déi nach géife feelen.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Ok, merci, Här Polidori. Domat wär d'Diskussioun ofgeschloss.

Éier mer zur Ofstëmmung kommen, vu dass ech hei gesinn, dass nach eng ganz Rei Leit net ageloggst sinn, géing ech Iech bidden, dass ze checken an d'Alloggen elo direkt ze maachen, fir dass mer och kënnen en bonne et due forme ofstëmmen. Sidd Der alleguer prett?

(Assentiment)

Da komme mer zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8524. Den Text steet am Document parlementaire 8524⁹.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8524 et dispense du second vote constitutionnel

Ech maachen d'Ofstëmmung op. De Quorum ass erreicht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmmen, keng Abstentioun. Dëse Projet de loi ass also eestëmmeg mat 60 Jo-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par M. Laurent Mosar), Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Ricardo Marques), Paul Galles (par M. Maurice Bauer), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering (par M. Gusty Graas), Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana (par M. Yves Cruchten), Mmes Taina Bofferding (par M. Ben Polidori), Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel (par Mme Liz Braz), Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring (par Mme Djuna Bernard) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum (par M. David Wagner) et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

3. 8541 – Projet de loi portant modification :

1° de la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;

2° de la loi modifiée du 25 mars 2015 fixant les conditions et modalités de l'accès du fonctionnaire à un groupe de traitement supérieur au sien et de l'employé de l'État à un groupe d'indemnité supérieur au sien,

en vue de la mise en œuvre des points 11 et 13 de l'accord salarial dans la Fonctioun publique du 29 janvier 2025

Als zweete Punkt op eisem Ordre du jour vun de Moie steet de Projet de loi 8541 iwwert d'Ëmsetze vun de Punkten 11 an 13 vum Accord salarial am effentlechen Déngscht vum 29. Januar 2025. D'Riedezäit ass hei och e Basismodell. Ageschriwwen si schonn: den Här Georges Mischo, den Här Gusty Graas, den Här Ben Polidori, den Här Michel Lemaire, d'Madamm Djuna Bernard an den Här David Wagner. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Georges Mischo. Här Mischo, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de la Fonctioun publique

M. Georges Mischo (CSV), rapporteur | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, mir stëmmen haut de Projet de loi 8541, nach eng weider Ëmsetzung vum Accord salarial. Konkreet geet et ëm d'Punkten 11 an 13 aus deem Gehälteraccord.

Dëse Projet de loi gouf de 15. Mee 2025 vum Serge Wilmes, Minister fir d'Fonctioun publique, an der Chamber déposéiert. De Gesetzesprojet war begleet vun engem Exposé des motifs, engem Commentaire zu den Artikelen, enger Fiche financière souwéi enger Fiche iwwert d'Auswierkungsanalys an engem Nohaltegkeetscheck. Dem Regierungstext war och e koordinéierten Text vum geännerte Gesetz vum 16. Abrëll 1979 iwwert de Statut général vun de Fonctiounnaires de l'État a vum geännerte Gesetz vum 25. Mäerz 2015 iwwert d'Konditiounen an d'Modalitéite vum Accès vum Fonctiounnaire an e méi héije Groupe de traitement a vum Employé an eng méi héich Indemnitéitsgrupp bäigefüügt, déi heimat geännert solle ginn.

De Gesetzesprojet gouf de 5. Juni 2025 un d'Kommissioun verwisen. D'Chambre des Fonctiounnaires et Employés publics huet hiren Avis den 11. Juli 2025 ofginn. De Staatsrot sengersäits huet säin Avis den 3. Februar 2026 ofginn. D'Kommissioun krut de Gesetzesprojet an hirer Sëtzung vum 26. Februar 2026 presentéiert an huet mech zum Rapporteur vun dësem Gesetzesprojet ernannt. Während der selwechter Sëtzung huet d'Kommissioun d'Avise vun der CHFEP a vum Staatsrot gepréift. Dëse Projet de rapport gouf ofschléissend de 26. Mäerz 2026 vun der Kommissioun ugeholl.

Dëse Gesetzesprojet huet zum Zil, d'Punkten 11 an 13 vum Gehälterofkommen am effentlechen Déngscht vum Staat vum 29. Januar 2025 ëmzesetzen.

Et geet engersäits drëm, d'Recht op e Congé sans traitement oder d'indemnité aus professionnelle Grënn anzeféiere fir Fonctionnaires, déi fir de Stage an engem anere Groupe de traitement zougelooß ginn, a fir Employéen, déi fir de Stage als Fonctionnaire zougelooß sinn.

Bei dëser Geleeënheet gëtt och an dësem Projet de loi derfir gesuergt, datt dëse Stage kenger virausgoender Autorisatioun ënnerläit, am Sënn vum Artikel 14 Paragraf 7 Alinea 1 vum Statut général.

Anerersäits geet et bei dësem Gesetzesprojet drëms, de Fonctionnaires an Employéen aus dem Groupe de traitement/d'indemnité B1, déi iwwert de Wee vun der Carrière ouverte an de Groupe de traitement/d'indemnité A2 komm sinn, eng Dispens vum Cycle de formation préparatoire ze erméiglechen am Fall, wou si iwwert dee selwechte Wee an de Groupe de traitement/d'indemnité A1 wiesselen.

Ech kommen dann elo zu deenen ënnerschiddlechen Avisen:

Fir d'éischt zum Avis vum Staatsrot: A sengem Avis vum 3. Februar 2026 huet de Staatsrot keng besonnesch Bemerkungen ze maachen.

Dann zum Avis vun der Chambre des Fonctionnaires et Employés publics: An hirem Avis vum 11. Juli 2025 erklärt d'CHFEP sech mat dem virleiende Gesetzesprojet averstanen, dëst am Respekt vum Accord salarial vum 29. Januar 2025.

D'Chamber ënnersträicht an hirem Avis verschidden Dysfunktionelementer, wat de Retour vun den Agenten no engem Congé sans traitement ueget. De Moment reegelt den Artikel 30 vum Statut général d'Reintegratioun ofhängeg vun der Existenz vun enger fräier Plaz, wat den Agent an eng berufleche a finanziell prekär Situatioun fir eng Dauer vu bis zu zwielef Méint versetze kann. Fir dësem Risiko entgéintzewierken, gëtt proposéiert, eng direkt Reintegratioun duerch e Mechanismus vum Dépassement des effectifs ze erlaben.

Doniewent generéiert den aktuellen, amtierende Kader, laut der CHFEP, Ongläicheete bei der Behandlung. Agenten aus klenger Verwaltungen oder Groupes de traitement, déi wéineg representéiert sinn, profitéiere vu manner Mobilitéetsméiglechkeeten a leiden ënner enger indirekter Diskriminéierung, bedéngt duerch hir ursprénglech Affektatioun.

Hei ass et wichteg ze soen, dass d'Moosname vun dësem Gesetzesprojet sech dorobber beschränken, d'Gehälterofkommen mat der CGFP ëmzesetzen. An dëse gesäit kloer vir, datt d'Reintegratioun no deene bekannte Reegelen an dësem Beräich geschitt.

Discussion générale

Ech erlabe mer, dann och nach e puer Wiederer am Numm vun der CSV-Fraktioun ze soen.

Mat dësem Gesetz weise mir, dass mer Wuert halen an den Accord salarial Schrëtt fir Schrëtt ëmsetzen. Dëst Gesetz ass e weidere Schrëtt fir e modernen, stabillen an attraktiven öffentlechen Déngscht hei zu Lëtzebuerg. D'Wichtegkeet vum Staat gëtt dacks eréischt richtig siichtbar, wann een ënner Drock steet, zum Beispill an Zäite vu Krisen oder groussen Transformatiounen. An dësem Sënn ass e gutt funktionéierende öffentlechen Déngscht keng Selbstverständlechkeet, mee e strateegesche Piliere fir d'Zukunft vun eisem Land.

Engersäits garantéiert de Staat d'Kontinuitéit. Och wann d'Wirtschaft schwankt oder international Onsécherheete bestinn, bleift de Staat déi Instanz, déi d'Grondservicer séichert: Schoulen, Gesondheetswiesen, Sécherheet an Administratioun. Fir dat

kënnen ze maachen, brauch ee motivéiert, kompetent a stabill Personal. Genee do setzt dëst Gesetz un, well et d'Konditiounen fir dës Leit verbessert a kloer Reegelen definéiert.

Anerersäits ass de Staat och en Instrument fir Verännerungen. Eerausforderunge wéi Digitaliséierung, Klimapolitick oder international Entwécklung verlaangen eng Verwaltung, déi flexibel a performant ass. Wann d'Karriärweeër an d'Strukturen net attraktiv sinn, riskéiert de Staat, hannendrun ze bleiwen. D'Gesetz dréit also och derzou bäi, dës Moderniséierung ze ënnerstëtzen.

Politesch gesinn ass dat och eng Fro vum Vertrauen. D'Biergerinnen an d'Bierger erwaarden, datt de Staat effizient, gerecht an transparent funktionéiert. Wann d'Reegelen, wéi beim Stage oder bei der Reintegratioun, kloer a fair sinn, stäerkt dat d'Vetrauen an d'Institutiounen. Ouni dëst Vertraue gëtt et schwéier, Reformen duerchzesetzen oder laangfristeg Politick ze maachen.

Zousätzlech spillt de Staat zu Lëtzebuerg eng besonnesch Roll wéinst der Gréisst vum Land. Hei ass d'Relatioun tëschent Biergerinnen a Bierger a Verwaltung méi direkt wéi an anere Länner. Eng gutt organiséiert Fonction publique huet also en direkten Impakt op den Alldag vun de Leit. All Verbesserungen am System kënnen séier a konkret Effekter weisen.

Am Fazit kann ee soen: Dëst Gesetz ass net nëmme eng technesch Upassung, mee en Deel vun enger méi breeder Strategie, fir de Staat staark, attraktiv a resilient ze maachen. E staarke Staat bedeit e bessere Fonctionnement fir d'Gesellschaft. An dofir ginn ech och heimadde d'Zoustëmmung vun der CSV-Fraktioun.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Mischo, fir Äre schrëftlechen a fir Äre mündleche Rapport. Den éischte Riedner ass den Här Gusty Graas.

M. Gusty Graas (DP) | Merci, Här President. De Reporter Georges Mischo, deem ech Merci soe fir säi Rapport, huet ee ganz wichteg Wuert hei gebraucht: En huet vun der Motivatioun vu Staatsbeamte geschwat, an do huet e ganz Recht. Mir mussen effektiv kucken, all d'Verwaltungs mat beschtméiglech motivéierte Leit ze besetzen. Dat heite Gesetz geet an déi Richtung. Hei sinn zwee Punkte vum Accord salarial vum Januar 2025, déi elo ëmgesat ginn, déi am Fong geholl zum Zil hunn, d'Motivatioun vun de Leit nach ze verbessern.

Effektiv, wann ech op eng Plaz kommen, ech hunn eng Karriär viru mir, normalerweis 40 Joer, an ech gesinn net allze vill Perspektiven, dann ass et evident, datt mat der Zäit awer vläicht eng gewësse Middegkeet kann antrieden.

Hei schafe mer awer elo d'Méiglechkeet op zwee Niveauen: engersäits, wéi gesot, duerch de Congé sans traitement, deen elo méi vereinfacht gëtt, mee virun allem awer och wat d'Karriär B1 ubelaangt, datt ech do d'Méiglechkeet hunn, awer nach méi einfach an d'Karriär A1 ze avancéieren, wann ech scho gewësse Kritterien erfëllt ginn, fir an d'A2 ze kommen. Dann huet een aner Perspektiven, dann ass ee méi motivéiert ze schaffen. Dowéinst, wéi gesot, gesi mir dat heiten och ganz positiv. A mir wäerten dat als Demokratesch Partei selbstverständlech och mat ënnerstëtzen.

Ech soen Iech Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Graas. Här Polidori.

M. Ben Polidori (LSAP) | Jo, merci, Här President. Ech muss och näischt méi bäifügen. De Rapporteur huet dat exzellent gemaach.

Ech wollt awer dovunner profitéieren, dass mer einfach emol eng Kéier allegueren deene Leit, all de Fonctionnaires, bonne Chance wënsche fir hir Examen. Ech mengen, wa si sech deem stellen, dann ass dat och gutt esou, an dofir wënschen ech hinnen hei aus dësem Haus eng Kéier bonne Chance fir hir Zukunft.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Polidori. Här Lemaire.

M. Michel Lemaire (ADR) | Merci, Här President. Mir schwätzen hei vun Ëmsetzung vum ...

(Interruptions)

M. Claude Wiseler, Président | Sou, wannechgelift! Här Lemaire.

M. Michel Lemaire (ADR) | Mir schwätzen hei vun Ëmsetzung vum Accord salarial, déi an eisen Ae gutt a sënnvoll sinn. An dofir ginn ech och am Numm vun der ADR-Fraktioun eis Zoustëmmung zu dësem Gesetzesprojet.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Lemaire. Madamm Bernard.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Merci, Här President. Jo, besonnesch d'Aféierung vun engem Congé sans traitement aus berufleche Grënn ass eiser Meenung no eng wichteg Avancée, well se eeben de Mataarbechter erlaabt, nei Perspektiven ze ergräfen, ouni sech definitiv vum öffentleche Service ze trennen. An dat ass eiser Meenung no och am Sënn vun engem moderner Verwaltung.

Et ass wichteg, datt de Staat sech och hei ëmmer erëm upasst a sech modern Prozedure gëtt. Dat selwecht géllt natierlech och fir d'Stageprozeduren, wou einfach och nach eng Kéier Wäert drop geluecht gëtt, dass d'Kompetenzen an d'Erfahrung vun de Mataarbechter an hire Karriärsverleef unerkannt ginn.

Mir kënnen dëse Projet de loi ënnerstëtzen. An ech ka mech natierlech dem Här Polidori senger Remark uschlëssen, déi eng exzellent Remark ass, ...

Plusieurs voix | A!

(Interruptions)

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | ... a bonne Chance wënschen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Bernard. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk) | Merci, Här President. Jo, mir sinn e Land, dat demografesch stänneg wisst, op quasi 700.000 Awunner elo. An dat heescht och, datt déi Awunner méi Besoinen hunn an och e Service public mussen hunn, dee funktionéiert, dee sech ausdeent, well dat wichteg ass, an deen deementsprechend och Leit brauch, déi kompetent sinn, déi fir de Service public wëlle schaffen.

Deen heite Projet de loi geet an déi Richtung, datt en de Service public méi attraktiv mécht fir Leit, fir duer schaffen ze goen als Fonctionnaire. Dofir wäerte mir dat selbstverständlech matstëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner. Domat wär d'Lëscht vun de Riedner ofgeschloss.

D'Regierung hätt d'Wuert. Här Minister.

Prise de position du Gouvernement

M. Serge Wilmes, Ministre de la Fonction publique | Merci, Här President. Ech soen och hei allen Deputéierte

Merci, besonnesch natierlech dem Rapportier fir säi Rapport, an och da fir déi unanime Zoustëmmung.

Et soll een ni vergiessen: Mir sinn all Mënschen. Alles gëtt vun eis Mënsche gemaach. Heiansdo verstoppe mer dat gären hanner esou Ausdréck wéi „Ressources humaines“, mee et si mir Mënschen, déi sech do handendru verstoppen, déi och da musse visibel bleiwen, och an Zäite vun Digitaliséierung a vu KI. Dofir ass et esou wichteg, datt eng Fonction publique senge Mataarbechterinnen a Mataarbechter permanent och Outilen ubitt, fir sech kënne weiderzuentwéckelen, fir an hirer perséinlecher Entwécklung weiderzokommen.

An déi heiten zwee Punkte stäerken déi perséinlech Weiderentwécklung. Déi ginn hinne Rechter, déi ginn hinne d'Méiglechkeeten, sech berufflech aner Kompetenzen unzëeegnen, fir an aner Groupes de traitement an och dann an aner Verantwortungen ze kommen – wat mer gären hätte beim Staat.

Dofir, och wann et um Pabeier no engem klengen Projet de loi ausgesäit, huet et awer grouss Konsequenzen. Et ass ee Bausteen an deem Ganzen, dee mer en place hunn an dee mer och weider mussen upassen, well een u sech ni stoe bleift. Well dat bedeit jo Entwécklung: en dynamesche Prozess, deen ëmmer weidergeet.

A merci, datt d'Chamber dat hei unanime ënnerstëtzt.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Dofat wär dann d'Diskussioun zu dësem Projet de loi ofgeschloss.

A mir géingen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8541 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8541³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8541 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmme fänkt elo un. De Quorum ass ereecht. Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dëse Projet de loi ass also à l'unanimité mat 60 Jo-Stëmmen uegheoll ginn.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Ricardo Marques), Paul Galles (par Mme Stéphanie Weydert), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering (par M. Gusty Graas), Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring (par Mme Djuna Bernard) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

4. Interpellation de M. David Wagner sur les conditions de travail dans l'enseignement fondamental

Da komme mer zum nächste Punkt vun eisem Ordre du jour. Dat ass d'Interpellatioun vum Här David Wagner iwwert d'Aarbechtsbedéngungen am Enseignement fondamental. D'Riedezäit ass hei nom Modell 1 festgeluecht, dat heescht, den Interpellateur huet 30 Minutten, d'CSV 15,5, d'DP 12, d'LSAP 11, d'ADR 7,5, déi gréng, d'Piraten, déi Lénk hu jee weils 7 Minutten, d'Regierung huet 30 Minutten. Et hu sech schonn ageschriwwen: den Här Ricardo Marques, d'Madamm Barbara Agostino, d'Madamm Francine Closener, den Här Fred Keup, den Här Meris Sehovic, den Här Sven Clement an den Här David Wagner, deen awer am Ufank hei als Interpellateur schwätzt. Här Wagner, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Jo, merci, Här President. Wéi sou oft bei Interpellatiounen dauert et ëmmer eng gewëssen Zäit tëscht der Demande an dem Zäitpunkt, wou se, wéi haut, an d'Plenièr kënn. Mee se kënn u sech elo genau am richtige Moment, well iwwerall am Land, wéi Der wësst, setze sech elo d'Schoulkommissiounen vun de Gemengen zesummen a si diskutéieren iwwert d'Schoulorganisatioun, de Personalschlüssel, d'Klassenopdeeling, d'Appuisstonnen an d'Dechargen, an dat op Basis vum faméise Contingent an Zousazcontingent. Dorobber kommen ech och spéider nach emol ze schwätzen.

Den Ament ass och gutt, andeem d'Interpellatioun no enger Rei vun Ukënnegungen a Politickännerunge vum Ministère kënn, wourobber d'Gewerkschaften och Zäit haten ze reagieren.

Dës Interpellatioun ass och dowéinst eng Geleeënheet fir d'Parteien a fir d'Regierung, ze kucken, wou se dru sinn, a gemeinsam ze kucken, wat gutt ass a wat nach verbesserungsfäeg ass bei den Aarbechtskonditiounen vun den Enseignanten am Fondamental – wat och zu gläicher Zäit de Schüler zeguttkënn, an natierlech och nach den Elteren.

Vill Viruteeler a Stereotypen hale sech haartnäckeg. D'Virstellung, den Enseignant hätt 16 Woche Congé am Joer, géif definitiv ze vill verdéngen an hätt all Joer déi selwecht Bastelaktivitéiten an Hausaufgaben ze verdeelen, ass definitiv falsch. Natierlech gëtt et och am Enseignement dat eent oder anert schwaarzt Schof, wéi een esou seet, mee dat gëtt et an all Berufsspart.

Mee d'Risenaarbecht, déi dagdeeglech vun den Enseignantë geliwwert gëtt, ass net ze ënnerschätzen. En Enseignant ass natierlech e Wëssensverméttler. En ass och e Performer, deen Autoritéit muss hunn. En ass e Lanceur d'alerte; hien oder hatt gesäit oft als Éischt oder als Éischten, wann eppes mat engem Kand net an der Rei ass. En ass och en Agent administratif, dee Formulieren ausfëlle muss. Et ass en Diplomat, souwuel mat Kanner wéi mat Erwuessener, mat den Elteren, mat Mataarbechter. An et ass och e Mënsch, deen eng begrenzten Energie huet.

Mat all deene Saachen am Kapp kritt een e bessert Verständnis dofir, firwat d'Aarbechtskonditiounen sech an deene leschte Joren net verbessert, mee, fir et kloer ze soen, verschlechtert hunn.

U sech gouf et zënter der Reform vun 2009 awer leider e puer Evolutiounen, déi d'Aarbecht vum Enseignant grad weesentlech méi schwierig maachen. Ech wëll der dovunner mol zwou nennen:

Éischtens: den administrativen Opwand. Duerch d'Dokumentatioun an duerch d'Emstellung vun der Evaluatioun vun de Schülerinnen a Schüler vum ale Klassenchen Nottesystem op eng Bewäertung iwwer detailléiert Kompetenzberichter, strukturéiert Bilanpériodiquen an transparent Léierziler, ass awer den Aarbechtsopwand däitlech an d'Luucht gaangen.

Méi administrativ Aarbecht heescht awer a kengem Fall, datt d'Kanner och méi a besser léieren. Et wier dowéinst extreem wichteg, datt d'Aarbecht vun den Enseignanten esou bestëmmt gëtt, datt genee deen Deel vun der Aarbecht, also deen administrativen, op engem Minimum gehale bleift. Dat war an de leschte Joren awer net de Fall.

Uni Iwwerraschung fënnt een am Bericht vun 2024 vum Observatoire de la qualité scolaire, dem OEJQS – ech kréien dat ni ausgeschwat –, iwwert d'Wuelbefannen am Enseignement Follgendes – ech zitieren –: „En effet, 79 % des enseignants déclarent que ce travail administratif impacte de manière négative leur bien-être. [...] À l'heure actuelle, 66 % des enseignants se déclarent moyennement voire très stressés par leur travail. Les résultats donnent à penser que ce niveau de stress a pour 88 % de l'échantillon plutôt tendance à augmenter depuis la pandémie.“

66 % an der Pandemiezeit heescht, menger Meinung no, op d'mannst 40 bis 50 % vu gestressten Enseignanten am normalen Alldag. An dat ass weiderhi riseg. Et ass och net akzeptabel. An ech weess och net, ob et iwwerall a ville Berufssparten de Fall ass. A wann et de Fall ass, ass et net akzeptabel.

Mir héieren och – an dat betrëfft virun allem all dat, wat mat EBS-Kanner ze dinn huet, also Enfants à besoins spécifiques –, datt Rapporte geschriwwen mussen gi fir all Observatiounen, Ännerungen oder Entrevuen. Esou mécht een natierlech Inklusioun net ganz beléift, well dat huet schlussendlech näischt mat Inklusioun ze dinn, mee et ass e rengen administrativen Opwand, deen d'Leit staark belaascht.

An dat war elo och – da kommen ech zum zweete Punkt – d'Inklusioun.

Selbstverständlech: Kee stellt d'Inklusioun a Fro – a mir als Lénk bestëmmt net! Syndromer wéi Dyslexie, Autismus, ADHD gouf et u sech schonn ëmmer, mee aneschtens wéi fréier, an esou laang ass et nach net hier, gi se hautzedaags awer do erfaasst, wou fréier déi Schüler ganz einfach als Problemschüler ofgestempelt goufen. A si an hir Elteren hunn einfach missen aleng eens ginn.

Déi Kanner, déi u sech eng, tësche Guillemeten, „normal“ Intelligenz hunn an net onbedéngt a spezialiséiert Institutere mussen geschéckt ginn, kréien dann och eng méi punktuell Hëllef. Déi Kanner sinn haut däitlech besser opgehuewen an eise Schoulen. An domadder kënne mer natierlech och zefridde sinn.

Mee et ass wouer, datt Inklusioun eng extra Aarbecht bedeit an datt déi Aarbecht géiert muss ginn. Eng gelongen Inklusioun verlaangt och méi Zesummenaarbecht a Versteesdemech tëscht den Enseignanten, dem spezialiséierte Personal an den Elteren. An dofir mussen entweder d'Enseignantë méi Zäit kréien an och anstänneg ausgebild ginn oder méi Ënnerstëtzung vum spezialiséierte Personal kréien.

Mat sengem neie Plan d'inclusion ass et kloer, datt de Ministère awer de Wee vun der extraer Ënnerstëtzung gewielt huet. Mir begréissen dat, well wann Enseignantë mat ausgebildete Leit zesummeschaffen, gëtt hiert eegent Wëssen iwwert d'Thematik vu Kanner mat spezifische Besoine méi grouss.

An an de Lëtzebuerger Etüde stellt sech kloer eraus: Wat d'Grondwësse vun engem Enseignant iwwert

d'Thematike méi grouss ass, wat d'Akzeptanz vun der Inklusiounspolitik och méi grouss gött, well d'Enseignanten och besser verstinn, wat an der Klass fir déi Kanner gemaach ka ginn, an dann doduerjer och méi kompetent an deem Beräich ginn. An Akzeptanz bedeit konkret, datt d'Kanner mat spezifesch Besoin spiere kënnen, datt hiren Enseignant si akzeptéiert a schätzt, wat och da fir manner Problemer suert an d'allgemeng Konditiounen verbessert.

Mir begrëssen och, datt et méi Kompetenzzenteranten waert ginn, datt een net méi op en Diagnostik waarde wäert, éier een ufänkt, engem Kand ze hëllefen. Heiansdo huet dat Méint gedauert. An déi Secteuren, wou de Besoin am héchsten ass – Autismus zum Beispill oder Détresse socio-émotionnelle –, wäerten ausgebaut ginn.

„Une fois n'est pas coutume“: D'Ukënnegunge vum Här Minister goufe virsichteg vum SEW begrësst. Et wier awer net onwichtig, méi enk mat all deene verschidene Beruffer, déi direkt am Beräich Inklusioun aktiv sinn, zesummenzeschaffen.

Wat d'Gewalt an der Schoul betrëfft: Laut ville Stëmmen, déi och an Echo an der Press kruten oder an de Soziale Meedien, déi et virun 30 Joer och net gouf, gött et hautzedaags méi sougenannt „verhaltensopfälleg“ Kanner wéi fréier, wat dozou féiert, datt de Cours ka gestéiert ginn. Ech mengen, mir hunn dat awer och schonn all erlieft, egal aus wat fir enger Generatioun mir sinn. Laut Donnéeën aus anere Länner ass et awer net esou, datt d'Gewalt bei Jugendlechen a Kanner allgemeng eropgeet – divers Troubelen an „Dys“-Stéierungen awer schonn, an dat staark.

Déi Kanner decken dann och op, datt eise Schoulkader u sech mat der implizitter Viraussetzung funktionéiert, datt d'Kanner, déi an d'Schoul kommen, aus enger Famill kommen, déi gutt fir si suert, wou si emotional a sozial, awer och intellektuell gutt opgehuewe sinn, an dat op eng gewëssen Aart a Weis. Mee dat ass natierlech net d'Reegel. Dowéinst hoffen ech, datt mir op eng aner Aart vu Schoul higoe kënnen – méi dozou spéider.

Ech faassen also zesummen: vill méi Aarbecht ausserhalb vum Kllassesall; méi Kanner, déi méi offensichtlech net suivéiere kënnen, wat den Enseignant hinne bäibréngt; manner Illusioun, datt dat, wat am Kllassesall gemaach gött, och automatesch verhalte gött; méi Kanner och, déi kee Lëtzebuergesch doheem schwätzen an déi enner ganz diversen Ëmstänn an eise Schoulen ufänken; méi Kanner, déi mat Ecranen opwuessen – an et sinn net nëmmen d'Kanner an d'Elteren, et si souguer och d'Enseignanten, déi selwer dorunner leiden.

Wat sinn dann d'Léisungen? Fir d'éischt um Niveau vun der konkreter Aarbechtsorganisatioun: Et muss onbedéngt zu enger Erliichterung vu gewëssenen Aspekter vum Enseignant senger Aarbecht kommen, enger Erliichterung, déi och de Kanner zeguttkënn.

Dowéinst ennerstézte mir d'Eropsetze vum Indice social vum Contingent vun elo 20 % op 25 %. Et ass eng Mesür, déi sozial gerecht ass an den Enseignanten a Kanner, déi et am meeschte brauchen, déi néideg Ressourcë géif ginn. D'Entlaaschtung vun der administrativer Laascht an d'Erhéijung vum Zousatzcontingent op 25 %, dat ass keen Nice-to-have, et sinn Noutwendegkeeten, a si ginn d'ailleurs och vum Observatoire vun der Qualité scolaire ennerstézt.

Ech kucken elo, well ech hunn dozou eng Motioun virbereet. Si ass awer elo net dobäi. Bon, déi hunn ech warscheinlech dann op mengem Pult leie gelooss.

M. Claude Wiseler, Président | Dir gitt mer se dann duerno, Här Wagner. Dat ass kee Problem.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Ech gi se duerno eran. Et kënn jo nach vill Leit herno schwätzen.

(*M. Marc Baum remet la motion 1 à M. David Wagner.*)

M. Claude Wiseler, Président | Ech gesinn, Är Sensibilitéit ass ganz hëllefriich.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | De Marc Baum ass ëmmer ganz effikass.

(*Hilarité*)

E muss et warscheinlech eng zweete Kéier maachen.

(*Interruption par M. Sven Clement*)

Voilà! Dofir muss een zu zwee sinn.

Ech wollt och ennersträichen, datt déi heite Motioun och vun de Kollege vun der LSAP, vun de Gréngen a vun de Piraten ennerstézt gött.

Motion 1

La Chambre des Députés,

– *considérant le rapport d'évaluation OEJQS de 2025 à propos du contingent scolaire, qui souligne la pertinence globale du dispositif mais aussi la nécessité d'améliorer la mise en œuvre ; et qui observe que les 20 % de ressources supplémentaires prévues en 2009 pour les écoles avec un indice social bas ne suffisent plus à atteindre l'objectif d'équité recherché ;*

– *soulignant l'hétérogénéité croissante de la population scolaire par rapport à 2009, notamment en termes de langues parlées et de situations socio-économiques ;*

– *rappelant que malgré l'introduction du contingent en 2009, les inégalités scolaires liées aux différences socio-économiques des élèves ont à peine diminué ;*

– *rappelant que le taux de risque de pauvreté s'élevait à 18,1 % pour la population en 2024 et concerne particulièrement les enfants, les familles monoparentales et certains groupes socio-économiques ;*

– *soulignant que près d'un enfant sur quatre vit en dessous du seuil de pauvreté,*

invite le Gouvernement à

– *augmenter l'indice social du contingent des écoles fondamentales de 20 à 25 %, pour aider les enfants qui en ont le plus besoin ;*

– *travailler à répartir les ressources entre les établissements scolaires de façon à permettre un soutien pédagogique ciblé, sans se limiter à une réduction uniforme de la taille des classes, et en gardant bien en vue les besoins spécifiques de chaque école ;*

– *développer des mesures de soutien renforcé aux élèves issus de milieux défavorisés, en privilégiant l'accompagnement pédagogique.*

(*s.*) *David Wagner, Sven Clement, Francine Closener, Meris Sehovic.*

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Merci.

Bon, d'Regierung huet eng Vereinfachung vun den administrative Prozedure versprach. Hei wier et awer méi wéi ubruecht, déi administrativ Aufgabe vun den Enseignanten an Zesummenaarbecht mat allen Acteuren op de Leescht ze huelen. An et soll elo awer och kee komme mam vermeintlechen Allheilmittel vun der Digitaliséierung oder Kënschtlecher Intelligenz, déi oft als Wonnermittel duergestallt ginn. Wéi seet et och schonn d'Gewerkschaft SNE? „Eng schlecht Prozedur bleift och an enger digitaler Versioun eng schlecht Prozedur.“ An ech mengen, si hunn do absolutt Recht. Eng administrativ Hëllef fir d'Enseignanten um Terrain ass méi wéi néideg, sief

et an der Form vun engem Sekretariat oder administrativem Personal. All dat, wat net onbedéngt vum Enseignant gemaach muss ginn, solle si och kënnen iwwerhuelen.

An dat wier dann och meng zweet Motioun, déi ech virtuell deposéieren an déi Dir och kritt, déi selbstverständlech ...

(*M. Marc Baum remet la motion 2 à M. David Wagner.*)

Merci, Här Baum.

M. Claude Wiseler, Président | Net nëmme virtuell, mee richtig deposéieren.

(*Hilarité*)

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Voilà, dat ass se.

Motion 2

La Chambre des Députés,

– *considérant que le renforcement des exigences de documentation et le passage à une évaluation par compétences (rapports détaillés, bilans périodiques, objectifs transparents) ont accru la charge de travail des enseignant-e-s ;*

– *considérant les données issues de plusieurs rapports mettant en évidence une surcharge administrative significative du corps enseignant ;*

– *soulignant que, selon le rapport CAEF (2021), entre 30 % et 45 % des enseignant-e-s ne se sentent pas en bonne santé physique et mentale, et que 30 % se déclarent proches du burnout ;*

– *rappelant que ce même rapport préconise la réalisation d'une analyse approfondie des démarches administratives afin d'en réduire la complexité ;*

– *considérant que la surcharge administrative est en partie liée à l'organisation multi-niveaux et aux procédures encadrant le soutien aux élèves à besoins spécifiques ;*

– *soulignant les résultats du rapport OEJQS (2024), selon lesquels :*

- *75 % des enseignant-e-s déclarent un état de fatigue régulière,*
- *79 % estiment que la charge administrative impacte négativement leur bien-être,*
- *66 % se disent moyennement ou fortement stressés,*
- *92 % jugent que les tâches administratives empiètent sur le temps pédagogique ;*

– *rappelant que la charge de travail globale et la pression temporelle constituent des facteurs majeurs de détérioration du bien-être professionnel ;*

– *considérant la nécessité de mieux identifier et cibler les composantes de la charge administrative afin d'y apporter des réponses adaptées,*

invite le Gouvernement à

– *renforcer l'analyse des démarches administratives imposées aux acteurs scolaires, afin d'en identifier les sources de complexité et de redondance ;*

– *développer des mesures concrètes de simplification visant à réduire significativement la charge administrative pesant sur les membres du personnel enseignant, qu'il s'agisse du corps enseignant « classique » ou du personnel socio-éducatif et administratif spécialisé qui travaille directement avec les élèves à besoins spécifiques. Plus précisément :*

- *développer une plateforme numérique centralisant les échanges, documents et démarches administratives relatifs au corps enseignant et relatifs à tous les élèves, notamment,*
- *renforcer le soutien administratif sur le terrain, en mettant en place un secrétariat et/ou des ressources*

humaines qualifiées pour alléger le suivi des élèves à besoins spécifiques et le travail administratif des enseignants et du personnel socio-éducatif et administratif travaillant directement avec les élèves à besoins spécifiques, • généraliser, lorsque pertinent, l'intégration d'un temps de travail officiellement dédié aux tâches administratives, afin de limiter leur impact sur le temps pédagogique et le temps personnel ;

– assurer une évaluation régulière de l'impact des mesures mises en œuvre sur la charge de travail et le bien-être des enseignants-e.s.

(s.) David Wagner, Sven Clement, Francine Cloener, Meris Sehovic.

M. Claude Wiseler, Président | Merci.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | An déi gëtt natierlech och erëm eng Kéier vun der LSAP, vun de Gréngen a vun de Piraten mat ënnerstëtzt.

Fir eis ass et och weesentlech, fir datt d'Aarbechtsbedéngunge verbessert ginn an et zur gläicher Zäit de Kanner besser geet, datt d'Zesummenaarbecht vun den Educateuren an den Enseignantë verstärkt gëtt an engem kloren, pedagogesch ambitiöse Kader.

Konkreet heescht dat fir eis: Ganzdaagsschoulen, wou all d'Membere vun enger Ekip, sief et Enseignanten oder Educateuren, op Aenhéicht zesummeschaffen an en A hunn net nëmmen op den intellektuelle Fortschritt, mee och op d'allgemengt Wuelbefanne vun de Kanner. Dat ass schonn de Fall an elo permanente Pilotprojete wéi „Eis Schoul“ a „Jean Jaurès“ zum Beispill.

Et wier och interessant, heiansdo och eng Kéier de Suivi ze maache vun deene Schoulen, fir ze kucken, wat een aus deene Schoule ka léieren. Ech mengen, „Eis Schoul“ ass an den Nullerjoren entstanen. An ech hunn net den Androck zum Beispill, datt mer vill driwwer diskutieren. Mee dat gëtt et nach. An heiansdo huet een awer och gutt Projeten zu Lëtzebuerg, net just an der Education, déi als Pilotprojet ufänken an als Pilotprojet ophalen, mee awer u sech net ophalen, mee weiderfuere op Joren a Joerzénge. An dat ass vläicht net onbedéngt eng gutt Iddi, zemoos wann et positiv Projete sinn.

D'Enseignanten an d'Educateure schaffen do ofwiesend mat de Kanner, an do ass et méi licht, Problemer scho fréi ze erkennen an als Ekip entgéintzewierken. D'Kanner spieren, datt déi Erwuessen zesummeschaffen, wat och berouegend a positiv wierkt.

D'Augmentatioun u Personal, dat de Kanner hëlleft a Saache bäibréngen kann an hiren Apprentissage férdert, Personal, dat direkt an de Schoule present ass, géif och dofir suergen, datt d'Enseignantë manner iwwerfuert sinn, wéi dat elo grad staark de Fall ass. Déi zwou Haaptgewerkschaften hunn do däitlech Alarm geschloen.

Formal an nonformal Bildung kënnen an esou engem Kader e positiivt Zesummespill entwéckelen. Well jo, wat Educateure mat Schüler maachen, dat ass och Bildung, a si hunn e spezialiséiert Wëssen, dat net all Mënsch huet a kann hunn. A wann een dobäi e System kéint entwéckelen, dee fir jiddereen funktionéiert, wou Schüler heiansdo en Tutorat mat engem Proff kéinte maachen oder einfach Zäit a Rou hätten, fir aleng un hiren Aufgaben ze schaffen, wou spezialiséiert, fest ugestallten Educateuren a Psychologen Zäit hätten, fir déi Kanner ze betrieien, déi et dat Joer am meeschte brauchen, dann hätt een e System, dat souwuel den Erwuessene wéi och de Kanner hëlleft, dat d'Ongläichheeten ofschwächt an d'Aarbechtsbedéngunge vum Personal och verbessert.

Ech erënneren an deem Kontext drun, datt och den Här Alain Massen, Président sortant vun der Elterevertriedung, gesot huet, datt de gréisste Wonsch vun den Elteren e System wier, wou d'Grondschoulenenseignanten an d'Educateure sech géigesäiteg méi ënnerstëtze géifen.

Mee de Ministère huet an enger parlamentarescher Äntwert gesot, datt et scho Ganzdaagsschoulen zu Lëtzebuerg, dank de Maisons relais, gëtt. Soit. Et ass awer net onbedéngt dat selwecht. An ech si mer net sécher, datt déi Elteren, déi tëscht Aarbecht a Schoul pendele mussen, wann hiert Kand Mëtteggpaus huet, do averstane wieren, oder déi, déi keng Plaz kruten an enger Maison relais – mir hu gëschter nach doriwier geschwat – fir hiert Kand an dowéinst deelzäit schaffe mussen. Richteg Ganzdaagsschoule géife weesentlech Problemer fir schaffend Eltere verschwanne loosse.

An deem Sënn menge mir och, datt Grondschoulen onbedéngt hir eegen ESEB (ndlr: Équipe de soutien des élèves à besoins éducatifs spécifiques) brauchen oder op d'mannst permanent Personal, wéi spezialiséiert Instituteuren an/oder Assistenten, déi Kanner mat spezifische Besoine betrieien a Strategië bäibréngen kënnen, änlech zu de festen ESEB-Ekippen, déi et an de Lycéee gëtt.

Et ass scho gutt, datt de Ministère an déi Richtung gaangen ass mat der Ukënnegung, datt et ee festen A-EBS (ndlr: Assistant pour élèves à besoins éducatifs spécifiques) pro Schoul wäert ginn. Mee mir wëllen, datt dat méi wäit geet an datt, wann eng Persoun e Kand reegelméisseg betreit, déi Persoun och allgemeng an der Schoul present ass während deem Dag.

Well grad an der Grondschoul, wou esou vill kéint gemaach ginn, fir datt Kanner dann als Jugendlecher manner Ënnerstëtzung am Lycée brauchen, grad do gëtt et keng fest ESEB. D'Assistenten, déi do kommen, fir eng oder zwou Stonne mat engem Kand ze schaffen, mussen duerno erëm an déi nächst Schoul. Si ginn net agebonnen an d'Schoulpolitik oder an d'Decisionen, hu kee feste Büro an hir Bezéiung mam Kand sengem Enseignant ass net gereegelt duerch eng kloer Direktiv. Mëssverständnesser kënnen do duerch entsto, datt geduecht gëtt, datt si do sinn, fir dem Enseignant ze assistéieren a fir alles roueg ze halen, anstatt dem Kand Léierstrategie bäizebréngen an et ze ënnerstëtzen. Well d'Educateure sinn net d'Assistentë vun den Enseignanten. Esou däerf dat net verstane ginn.

Als Zesumfassung: Op der enger Säit hu mir Educateuren, déi net ëmmer eng Vollzäitache fannen oder tëschent Schoule pendelen. Op der anerer Säit hu mir Enseignanten, déi sech iwwerfuert spieren. Dertëscht hu mer Kanner, déi besser opgehuewe sinn, wann déi Erwuessen, déi an hirem Liewen zielen, zesummeschaffen.

Ech kann dowéinst nëmmen hoffen, datt d'Iddi vu Ganzdaagsschoulen u Kraaft gewanne wäert a sech verbreede wäert. Och well zum Beispill verhalensopfälleg Kanner a Jugendlecher net nëmmen eng kloer Äntwert brauche vun de Schoulen, wa si Grenzen iwwerschneiden – dat wäert elo de Fall sinn, wéi ugekënnegt am Mäerz, a mir begrëssen dee Gewënn u Kloerheet –, mee och well si et brauchen, datt de schoulesche Kader, wou si sech beweegen, e staarke positiven Afloss op si huet a berouegend wierkt.

Reaktioun ass jo gutt, mee Preventioun ass ëmmer besser. Ech mierken, datt méi a méi Leit – d'Elteren, d'Enseignanten, d'Educateuren, mee och de Ministère – sech eng Schoul wënschen, wou net nëmme geléiert gëtt, mee wou och déi nonformal Säit sech entfale kann.

Fir zesummenzefaassen: Mir fuerdere konkreet Mesüeren, fir d'Aarbechtskonditiounen vun den Enseignanten ze verbesseren, déi och der ganzer Communauté scolaire eppes bréngen: eng Schoul, wou Enseignantë mat enger fest ugestalltener sozioedukativer Taskforce op der selwechter Plaz zesummeschaffen a sou alle Kanner entgéintkomme kënnen; eng Erhéijung vum Indice social vum Contingent op 25 %, déi méi sozial Gerechtegheet fir d'Kanner bréngt; administratiivt Personal an alle Grondschoulen, fir beim administrativen Opwand ze hëllefen, soudatt d'Enseignantë sech méi op d'Kanner kënnen konzentréieren.

Wéi ëmmer géife mir et och begrëssen, wann de Ministère géif ufänken, méi enk mat de Gewerkschaften zesummeschaffen, fir Reformen ëmzesetzen an ze plangen. Well et ass méiglech, eng Schoul opzebauen, wou jiddereen, Schüler, Enseignanten, psychosozialt Personal an Elteren, sech wuel fillen. Grad do ass et derwäert, da jidderee mat an d'Boot ze huelen.

Ech soen Iech Merci.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner.

Als éischte Riedner kritt den Här Ricardo Marques elo d'Wuert. Här Marques.

Débat

M. Ricardo Marques (CSV) | Här President, Léif Kolleegeinnen a Kolleegeen, merci un den Deputéierten David Wagner, deen dës Interpellatioun deposéiert huet. Si erméiglecht eis effektiv eng Debatt, déi wichteg ass.

An ech wëll och Iech, Här Minister, Merci soe fir dat, wat Dir an der öffentlecher Sitzung rezent ugekënnegt hutt. Et ass positiv, dass do ganz konkreet Schrëtt an d'Debatt komm sinn, besonnesch an d'Richtung vun engem zweeten Intervenant am Cycle 1 an och mat der Reform vun der CNI, fir d'Schoulen am Alldag besser ze begleeden an ze entlaaschten. Dat ass eng Approche, déi ze begrëssen ass, well se genee do usetzt, wou et um Terrain zielt: méi Presenz, méi Usprichpartner a méi kuerz Weeër, fir séier an effizient ze handelen.

Mir kéinte vill Aspekter vun dëser Debatt an de Fokus setzen. Well dat awer net einfach ass, wëlle mir haut op zwee zentral Elementer agoen. Wéi ass eis Primärschoul organiséiert a geleet an, virun allem, wéi maache mir se do handlungsfäeg, wou et am Alldag wierklech dréckt? A wéi kënnen mir als Politik konkreet derfir suergen, datt eis Enseignanten net eréischt dann Ënnerstëtzung kréien, wann d'Iwwerlaaschtung ze grouss gëtt, mee scho virun engem professionell Begleedung kréien, déi esou eng Belaaschtung verhënnert an hinnen am konkreeten Alldag hëlleft?

Här President, ze dacks schwätze mir iwwert d'Schoul, wéi wann et eng eenheetlech Realitéit wier. Mir mussen eng Tatsaach an d'A faassen: Mir hunn eng immens divers Schoullandschaft. Mir hunn 165 Primärschoulen, an déi si ganz ënnerschiddlech – jee no Gemeng, no sozialem Kontext, no Gréisst an no Eerausforderungen, déi sech all Dag stellen.

Et ass also net iwwerraschend, datt een an der Praxis heiansdo gesäit, datt op dee selwechte Problem verschidde Reaktiounen kommen – jee nodeem, wou en optaucht a wéi eng Méiglechkeeten déi concernéiert Schoul grad huet. Dat ass net onbedéngt e Feeler, mee et weist eis, datt ee keng eenheetlech Äntwert op eng net eenheetlech Realitéit kann applizéieren.

An do läit fir mech den eigentleche Kär vun dëser Interpellatioun. Net nach eng Kéier am Allgemengen iwwer Qualitéit ze schwätzen – och wann déi natierlech zentral bleift –, mee iwwer Gouvernance a Leedung. Iwwert d'Froen: Wien decidéiert? Wien ass responsabel? Wien ass present um Terrain? Wien ass den Usprichpartner? A wéi eng Struktur garantéiert, datt d'Problemer séier a kohärent geléist ginn?

Well et gött eng Realitéit, déi een net ignoréiere kann: Am Schoulalldag gött et vill Situatiounen, wou d'Enseignanten net nach eng zousätzlech Stuf am System brauchen, mee Kloeerheet, Presenz an zum Schluss eng Entscheedung, eng séier Entscheedung.

An do gesi mer haut e strukturelle Punkt, deen ee roueg därerf thematiséieren: Mir hunn zwar vill Funktiounen, Kommissiounen, Instanzen, duerch eis Regionaldirektiounen och vill méi Schëlleren, mee mir gesinn och, dass vill Enseignanten op vill vun hire Froen net ëmmer eng kloer a gräifbar Entscheedung kréien.

Dat féiert heiansdo zu enger Schiflag: Op der enger Säit erwaarde mir, datt d'Schoul flexibel op eng ëmmer méi divers Realitéit reagiert. Op der anerer Säit ass d'Leedung heiansdo esou opgebaut, datt Entscheedungen ze laang daueren oder duerch ze vill Etappe mussen goen. Mir denken, d'Responsabilitéit muss méi no um Terrain sinn, mee an der Praxis bleift et heiansdo schwier, onkloer, wien et am Endeffekt an d'Hand hält, wann et eng kloer Richtungsentscheedung brauch.

An da geschitt dat, wat vill Leit am Alldag erkennen: Op e Problem, deen iwwerall am Land ka virkommen, kritt een net nëmme eng kohärent Äntwert, mee heiansdo eng ganz Palette u Reaktiounen. Net well um Terrain net géif gehandelt ginn an och net well et u Kompetenz a Ressourcë feele géif, am Géigendeel, mee well d'Kaderen an d'Zoustännegkeeten net ëmmer esou zougenschidde sinn, datt se séier, konsequent a vergläichbar Léisunge méiglech maachen. Dofir si mer der Meenung, dass mir d'Schoulleedung nei denke mussen.

An elo kann ee soen, da schafe mir einfach fir all Schoul eng Direktioun an da wier alles geléist. Mee och do muss een oppassen, net an eng ze simplistesche Léisung ze falen. Well wann een eng Schoulleedung nei denkt, da geet et net drëm, einfach nach eng zousätzlech administrativ Schicht ze bauen oder nach méi Ressourcen ze mobiliséieren. Et geet drëms, Brécken ze bauen tëscht de verschiddenen Niveaue am System, tëscht de Gemengen an de Schoulen, tëscht de Leit um Terrain an deene politeschen an administrativen Decisiounen, déi hir Aarbecht am Alldag beaflossen. Et geet ëm eng Gouvernance, déi funktioniéiert, wa se no genuch un dem Enseignant ass.

Mir hunn haut 15 Regionaldirektiounen, an déi hunn eng wichteg Roll. Si garantéieren eng regional Kohärenz an eng gewëssen Iwwersiicht. Mee ech mengen, et ass legitim ze froen, ob dës Struktur fir verschidde Situatiounen ëmmer no um Terrain ass.

Dofir menge mir, datt mer innerhalw vun dese Regiounen d'Schoulleedung mussen nei strukturéieren, fir dass mer méi no um dem Enseignant, méi no um der Klass a méi no um Schüler sinn. An do gesi mer eng konkret a realistesch Pist: Firwat net d'Schoulpresidence professionaliséieren?

De Schoulpresident ass haut schon eng Figur, déi am System verankert ass. Hien oder si kennt d'Ekipp, kennt d'Schoulrealitéit, kennt d'Relatiounen mat den Elteren, mat der Gemeng, mat de Partner ronderëm d'Schoul. De Schoulpresident gött vun der Schoulcommunitéit akzeptéiert an huet hiert Vertrauen. Jo, de Schoulpresident huet d'Féiss am Bulli.

An dofir soll ee sech d'Fro stellen, ob mir dës Roll net méi konsequent professionaliséiere sollen. Net fir aus der Schoulpresidence eng klassesch Direktioun ze maachen, mee fir dësem Profil méi kloer Kompetenzen, méi Zäit an eng méi staark institutionell a strukturell Verankerung ze ginn. Eng Persoun also, déi weider organiséiert a méi Verantwortung dréit. Déi als identifizierbar Leedung funktionéiert. Déi Decisiounen begleet kann. Déi e puer Situatiounen entschäerfe soll a just déi Saachen un d'Regionaldirektioun weiderleet, déi nach essentiel sinn.

Dat géif et erlaben, d'Regionaldirektiounen ze entlaaschten a gläichzäitig d'Schoul intern ze stäerken. Vill Situatiounen mussen net bis ganz no uewen eskaléieren, wann et op engem méi noen Niveau eng kloer a legitim Leedung gött. Dat schaaft Effizienz, mee virun allem och Vertrauen.

An natierlech mussen mir eis dann och d'Fro vun der Autonomie stellen. Déi gött dacks falsch verstanen. Autonomie ass net Chaos an och net „jiddere mécht, wéi e wëll“. Autonomie heescht, datt eng Schoul genuch Handlungsspillraum kritt, fir op hire konkrete Kontext ze reagieren, mee an engem kloer Kader, mat definéierte Responsabilitéiten.

Et heescht och: Mir traue den Ekipp eppes zou, mee mir loosse se net eleng. Well méi Verantwortung ouni déi néideg Ënnerstützung gött ze dacks als Verlagerung vum Drock gesinn.

Wann eng Schoul méi Verantwortung soll droen, da brauch se Zäit fir Ofstëmmung, professionell Ënnerstützung an eng Leedung, déi intern Dynamik modéréiert an extern Verbindungen organiséiert. Dat ass d'Definitiv vum der Autonomie.

Här President, dat féiert mech bei eisen zweete Punkt: d'Wuelbefanne vum Personal. Wa mer iwwer Gouvernance an der Primärschoul schwätzen, da schwätze mir net nëmme iwwer Organigrammer, Direktiounen a Responsabilitéiten. Mir schwätzen och iwwert d'Mënschen, déi all Dag dese System droen: eis Enseignanten.

D'Realitéit am Fundamental ass usprochsvoll. D'Klasse ginn ëmmer méi heterogeen, d'Erwaardungen si grouss, d'Relatioun mat den Elteren ass net nëmmer einfach, administrativ Aufgaben huelen zou, d'Schüler weisen ëmmer méi Verhalensopfléigkeeten, Bindungsschwierigkeeten, an dobäi bleift den Drock vum Alldag konstant héich.

Vill Enseignanten droen doduerch emotional eng immens grouss Belaaschtung. An dacks geschitt genee dat, wat mir eigentlech verhënnere wëllen: Suerge ginn net fréi genuch ugeschwat an Erschöpfung gött eréischt erkannt, wann et scho bal ze spët ass, wann de Burnout scho virun der Dier steet.

Dobäi muss een awer och fair soen: Et gött schon eng Offer am System. Iwwert den IFEN gött duerch d'Division du soutien et de l'accompagnement professionnel et psycho-social schon eng wäertvoll Aarbecht geleescht. Dës Offer ëmfaasst individuell a kollektiv Coachings, Mediatioune, begleet Austauschgruppen an och Formatiounen ronderëm Wuelbefannen, Resilienz, professionell Entwécklung a Kommunikatioun. Eleng am Schouljoer 2023/24 goufen 275 Demanden traitéiert, dovun 263 mat engem personaliséierte Coaching. Am Ganze si bal 2.000 Stonnen u Begleedung geleescht ginn. Dat weist zou Saachen: éischters, datt de Besoin reell ass, an zweetens, datt esou eng Ënnerstützung och konkret eppes bréngt.

D'Froen, déi mir eis stellen, sinn: Ass dese Service haut wierklech no beim Enseignant? Ass en nidder-schwelleg genuch? Ass en am Alldag genuch present

an och bekannt? Oder bleift en net heiansdo ze vill als zentral Offer ugesinn amplaz als direkten Deel vum Schoulalldag?

Wär et dofir net sënnvoll, dese psychosoziale Service nach méi no un den Terrain, un d'Regiounen ze bréngen, net andeems mir eppes komplett Neies opbauen, mee andeems mir dat Besteeënd méi staark an de Regionaldirektiounen verankeren?

D'Regiounen kéinten dese Sujet nach méi an hire Fokus huelen, méi siichtbar maachen an als reellen Deel vun hire Schoulbegleedung verstoen. Eng Plaz also, wou den Enseignant net muss waarden, bis d'Situatioun eskaléiert, mee wou e fréi, vertraulech an ouni Stigmatiséierung kann Ënnerstützung kréien. Sou eng regional Verankerung kéint hëllef bei psychosozialem Stress, bei Konflikter am Team, bei Iwwerlaaschtung, bei Schwierigkeete mat Elteren oder einfach bei där Fro, déi vill sech net traue haart ze stellen: Wéi laang halen ech dat nach esou aus?

Dat wier keng Schwächt vum System, ganz am Géigendeel. Et wier e staarkt Zeechen, datt mir eis Verantwortung eescht huelen. Well eng gutt Schoulpolitik bedeit net nëmme, gutt Programmer ze schreiwen, mee och déi Leit ze schützen, déi se all Dag ëmsetzen.

Här Minister, dofir meng Fro un Iech: Sollte mir net genau dese besteeënde Service nach méi no un den Enseignant bréngen, andeems d'Regionaldirektiounen dës méi staark an hire Begleedung integréieren an esou derfir suergen, datt dës Ënnerstützung méi direkt, méi siichtbar a méi accessibel gött?

Ech mengen, dat wier net nëmme eng Investitioun an d'Wuelbefanne vum Personal, mee och eng Investitioun an d'Qualitéit vun eiser Schoul selwer. Well eng staark Schoul brauch net nëmme gutt Strukturen, si brauch och staark Mënschen, déi wëssen, datt de System hanner hinne steet.

Här President, eng Schoulpolitik erkennt een net nëmme un de Reformtexter, mee un deem, wat am Alldag bei den Enseignanten ukënn. Eng professionell Schoulpresidence an eng psychosozial Offer an de Regiounen, dat sinn zwou konkret Pist, déi mir haut proposéiere wëllen. Net méi Bürokratie, mee méi Presenz. Net méi Distanz, mee méi Vertrauen. Net nach eng Struktur, mee eng besser Ënnerstützung.

Well um Enn geet et net ëm d'Fro, wéi mir eis Schoulen organiséieren – oder net nëmme. Et geet ëm d'Fro, wéi mir déi Mënschen ënnerstëtzen, déi eis Schoul all Dag lieweg maachen. An dofir ass dës Debatte wichteg, well eng staark Schoul net nëmme gutt Programmer brauch, mee virun allem staark Enseignanten, déi wëssen, datt de System hanner hinne steet.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Marques. Déi nächst ageschriwwen Riednerin ass d'Madamm Barbara Agostino. Madamm Agostino, Dir hutt d'Wuert.

Mme Barbara Agostino (DP) | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Fro, wéi mir d'Aarbechtskonditiounen vun eisen Enseignanten an der Grondschoul kënnen verbesseren, fir gläichzäitig géint bestoend schoulesch Ongläichheete virzegoen, ass net nëmme fir eis Enseignanten, mee virun allem fir eis Kanner wichteg.

D'Qualitéit vum Enseignement an d'Gerechtkeet an eise Bildungssystem hänken enk zesummen. Dowéinst steet dës Fro och am Kär vun eise Bildungssystem an ass fir d'Demokratesch Partei a

ganz speziell fir den Educatiounsminister vu grousser Bedeitung. Et geet em administrativ Entlaaschtung, em méi Ressourcen op de richtige Plazen an em eng multidisziplinär Ekip, do, wou se gebraucht gëtt.

Et gouf an de leschte Woche schonn ausféierlech hei an der Pleniéer iwwer d'Gewalt an de Schoule geschwat, den Ursprung dovunner, datt net nëmme d'Schüler, mee och d'Léierpersonal dorënner leiden a wou d'Méiglechkeete wieren, deem ze begéinen an entgéintzewierken. Et ass, mengen ech, entre-temps jidderengem kloer: D'Erausforderungen hautzudaags am Enseignement fondamental si real, si sinn omnipresent a si ginn definitiv net manner.

An de leschte Joren ass scho vill geschitt. De Ministère huet substanzuell Efforte gemaach, fir d'Schoulen ze stäerken an d'Personal geziilt ze ënnerstëtzen. Tëscht 2017 an 2025 goufe méi wéi 1.000 nei Mat-aarbechter am System age stellt. Dat ass net näsch. Hei gouf ganz kloer an eis Schoul, an d'Zukunft vun eise Kanner investéiert.

Besonesch wichteg ass d'Verstärkung vun de spezialiséierten Ekippen: den I-EBS, also deene spezialiséierten Enseignanten, den A-EBSen, déi als Assistenten um Terrain eng onersetzbar Roll spillen, an den ESEB-Ekippen, déi ëmmer méi present an ëmmer méi flexibel agesat ginn. Dës si konkret Verbesserungen, déi der Realitéit Rechnung droen an den Alldag an de Klasse schonn haut entlaaschten.

Vill Enseignanté sinn an hirem Berufsalldag konfrontéiert mat komplexe Verhalenssituatiounen, heterogene Klassen, och scho méi laange Waardezäiten, bis spezialiséiert Hëllef agräife kann, an heiansdo engem Gefill vu Manktem u flexibele Léisungen.

Wa mir wierklech géint Ongläichheete wëlle virgoen, dann ass et genau hei, wou mir mussen usetzen. An do kënt den nationale Plang fir Inklusioun an d'Spill, deen de Ministère rezent presentéiert huet. Dese Plang ass e wichteg Schratt no vir. Hien huet e kloer Zil: Inklusioun méi effikass, méi séier a méi no un de reelle Besoin vun de Kanner an de Familljen ze bréngen. Mee wat heescht dat konkret?

Éischtens: méi séier a besser koordinéiert Hëllef. An Zukunft soll keen Enseignant méi laang eleng mat enger schwéierer Situatioun dosto.

Zweetens: kloer Kriseprozederen an all Schoul. Wann et eskaléiert, muss séier reagéiert gi fir d'Sécherheet vun alle Betreffenen an och fir d'Serenitéit am Unterrecht.

Drëttens: Verstärkung vun de Ressourcen um Terrain. Méi I-EBSen, méi A-EBSen, dat heescht méi individuell Betreuung, méi Ënnerstëtzung direkt an der Klass.

Viertens: besser Zesummenaarbecht. Tëscht Schoul, Spezialisten an anere Servicer ginn nei lokal Komiteen agefouert an d'Interventiounen gi méi flexibel organiséiert. Dat ass entscheidend, well kee Problem isoléiert geléist ka ginn.

Fënneftens: den Ausbau vu spezialiséierten Strukturen. D'Accessibilitéit gëtt verbessert an d'Léisung ginn un d'Realiteit vun de Regiounen ugepasst. Doduerch kënt d'Hëllef méi no bei d'Kanner.

Eng besonesch Prioritéit ass d'Preventioun. Besonesch am Cycle 1 muss méi fréi agéiert ginn. Wa Problemer fréi erkannt ginn, kënnen se och vill méi effizient ugaangen a geléist ginn.

An deem Kontext ass och de geplangte Pilotprojet fir en zweeten Intervenant am Cycle 1 e ganz interessante Schratt, souwuel fir d'Ënnerstëtzung vun den Enseignanten um Terrain wéi och fir fréi sozial Ongerechtegkeeten ze erkennen an ze miniméieren.

De Pilotprojet gëtt aktuell scho virbereet. De Start ass fir d'Rentrée 2027 a ganzer 15 Pilotschoule geplangt. No dräi Joer soll dann eng ëmfaassend Evaluatioun weisen, wat den zweeten Intervenant bruecht huet an ob eng Generaliséierung méiglech wier. Dës kéint, wann et sech bewäert, eng fundamental Verbesserung souwuel fir d'Aarbechtskonditiounen vun den Enseignanté wéi och fir d'Léierkonditiounen vun de Kanner ginn.

En anere wichteg Punkt ass d'Zesummespill mat de Familljen. Mat neie Servicer wéi dem ONE-Schuldéngscht gëtt eng Bréck geschloen tëscht Schoul a Famill. Dat ass entscheidend, well Ongläichheeten entstinn net nëmme an der Schoul. Si hunn dacks hir Originellen dobaussen, ausserhalb vun der Schoul, an de Familljen.

Parallell dozou gëtt de System och strukturell verbessert duerch beispillsweis eng Reform vun der nationaler Inklusiounskommissioun, méi Personal an eng Reserv fir d'ESEB-Ekippen an en neie Portail, deen den Elteren den Accès vill vereinfacht.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, wa mir d'Aarbechtskonditiounen vun den Enseignanté verbessere wëllen, da geet et net nëmme em méi Leit, och wann dat natierlech wichteg ass. Et geet em Koordination, Reaktiounsgeschwindigkeit, Preventioun an Zesummenaarbecht. E gutt ënnerstëtzen Enseignant ass en Enseignant, dee sech op säi Kärberuff konzentréiert kann: d'Léieren an d'Begleede vun de Kanner.

Schoulesch Ongläichheeten entstinn net vun haut op muer a si verschwannen och net iwwer Nuecht. Et gëtt net déi eng Mesür, déi alles besser mécht. Mee mir kënnen des Ongläichheete systematesch reduzéieren, wa mir déi richteg Prioritéite setzen. An ech sinn der Meenung, datt de Ministère mat deem Plang an déi richteg Richtung geet.

Loosst mech zum Schluss nach soen: Eis Enseignanté leeschten all Dag immens wichteg Aarbecht. Si stinn am Zentrum vun eise Bildungssystem an domat och am Zentrum vun eiser Gesellschaft.

Une voix | Très bien!

Mme Barbara Agostino (DP) | Et ass un eis, hinnen déi néideg Mëttele ze ginn, fir sech net eleng ze spieren, fir flexibel reagéieren ze kënnen a fir all Kand, egal wéi seng Ausgangssituatioun ass, déi beschtméiglech Chancen ze ginn.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Agostino. Déi nächst ageschriwwen Riednerin ass d'Madamm Francine Closener. Madamm Closener, Dir hutt d'Wuert.

Mme Francine Closener (LSAP) | Här President, Kolleeginnen a Kolleegen, et kënt op den Enseignant un. Ech weess net, wéi dacks ech dat heibanne scho gesot hunn. Et ass scho bal e Mantra, deen och vun nationalen an internationalen Etüden ëmmer nees confirméiert gëtt. Et ass eeben einfach guer net egal, wie Schoul hält. Dir braucht jo nëmme un Är eege Schoulzäit zréckzedanken.

(M. André Bauler prend la présidence.)

An och eng rezent Etüd vum Observatoire ënnersträicht eemol méi, dass d'Qualitéit vun der Beziéung tëscht dem Enseignant an dem Schüler eng zentral Roll fir de schouleschen Erfolleg spillt, grad bei Kanner aus defavoriséierte Milieuen. Ënnerstëtzung, Empathie a Wäertschätzung sinn decisiv, wann d'Schülerinnen a Schüler wierklech gutt solle léieren.

Dat war nach ëmmer sou, an dat wäert och ëmmer sou bleiwen.

Mee nëmme wann et engem selwer gutt geet, huet een och en A an en Ouer fir anerer, fir d'Kanner, déi virun engem sëtzen. Wann een awer gestresst, midd an erschöpft ass, wann ee knapps nach genuch Kraaft fir sech selwer huet, da kann ee kengem anere vill ginn. Dann ass et normal, datt de Gedoldsfuedem méi kuerz ass an d'Empathie noléisst.

Dem Observatoire no hu mer haut am Fondamental zum Gléck nach ganz vill Schülerinnen a Schüler, déi eng enk Beziéung zu hirem Enseignant hunn an déi och soen, dass se d'Gefill hunn, dass se eescht geholl a wäertgeschat ginn.

Mee vill Enseignanté ruffen awer em Hëllef. Den David Wagner, deem ech och hei Merci soe fir des Interpellatioun, huet d'Zuele scho genannt: 37 % vun den Enseignanten hunn an där leschter Etüd iwwer de Bien-être uginn, dass se all Dag midd sinn. Bal e Véierel ass all Dag oder méi Deeg an der Woch traureg. 66 % si mëttel bis vill gestresst an de Stresslevel ass zanter der Pandemie nach geklomm. Dat si keng gutt Zuelen. Esou gesäit keng gesond Ekip an engem Betrib aus.

Et stellt sech also d'Fro, wéi laang eis Enseignanten dat grousst Engagement, dat déi allermeeschten nach ëmmer weisen, kënnen oprechterhalen. Well wann een all Dag vill muss ginn, während déi eegen Akkuen ëmmer méi eidel ginn, wann ee sech selwer och net gehéiert a gesi spiert, da leit iergendwann eng Kéier d'Qualitéit vun der Aarbecht oder et leit ee selwer, Stéchwuert Burnout.

Wa mir dat grousst Engagement an déi Qualitéit vun der Bindung zu de Schüler, déi mer haut hunn, wëllen erhalen, da musse mer einfach derfir suergen, dass d'Aarbechtskonditiounen an der Schoul nees besser ginn an net just ëmmer méi Drock op d'Personal gemaach gëtt duerch ëmmer erëm nei Ufuerderungen. Den Enseignant eleng kann einfach net alles stemmen. Eng Schoul ass kee Spidol a keng Psychiatrie. Et ass och keng Plaz, wou eng permanent Eent-zu-eent-Betreiung méiglech ass. Duerfir ass et wichteg, dass de Staat ronderëm d'Schoul Méiglechkeeten ubitt, fir eng héichwäerteg Prise en charge vun de Kanner ze assuréieren, déi an der Schoul opgrond vun engem gesondheeteleche Problem net richteg léiere kënnen.

Mee och dat, wat an der Schoul selwer un Hëllef an Ënnerstëtzung méiglech ass, kann net alles op de Schéllere vun engem Eenzege leien. Duerfir hoffe mer wierklech, dass de Pilotprojet vum zweeten Intervenant an der Spillschoul séier ufängt a mat genee esou vill Driff weidergefouert gëtt, wéi mer dat beim Projet ALPHA gesinn hunn.

Mir brauchen awer och gutt opgestallte multidisziplinär Ekippen um Terrain, natierlech mat Enseignanten, mee eeben och mat spezialiséiertem Personal, mat Educateuren, Infirmiären, Ergotherapeuten, Orthofonisten an esou weider. Fir dass dat Personal optimal ka schaffen, mussen och deenen hir Aarbechtskonditiounen gutt sinn. Stëmme déi net, kënt et eeben ëmmer méi dacks zur Erschöpfung, zu Krankschreiwungen an domadder verbonnen zu engem méi heefegen Wiesesel um Niveau vum Personal, an dat géllt natierlech och an der nonformaler Bildung.

Besonesch fir déi kleng Kanner ass dat ganz schlecht, well si déi gréisste Problemer hunn, wann d'Bindungsperson dauern wiesselt. Mee och fir déi Grouss bedeit et Onrou an de Contraire vu Stabilitéit. Duerfir ass och fir eis déi ugeschwate Fro vum Contingent, déi den David Wagner ugeschneiden huet, besonesch an de sougenannte Brennpunktschoulen, ganz, ganz wichteg, dass mer do méi Personal hunn an dass dat den Ënnerscheid ka maachen.

De Staat huet als Employeur vun iwwer 6.500 Enseignanten d'Verantwortung, fir Aarbechtskonditiounen ze suergen, déi et jidderengem erlaben, säi Beruff laangfristeg gutt ze maachen, ouni auszebrennen.

Wann een den Enseignanten nolauschtert, schéngt dat aktuell awer net de Fall ze sinn. D'Inklusioun ass leider eng vill méi grouss Erausforderung fir d'Enseignanten, wéi de Ministère gäre wëll zouginn. Natierlech wéilte mir alleguerten am allerléifsten, datt all d'Kanner mat oder ouni spezifeschem Besoin zesumme léieren, zesummen opwuessen. Mee wann dat net geléngt, dann hu mer kengem gehollef, wa mer just krampfhaf probéieren, d'Kanner an enger Klass zesummenzehalen, obwuel da kee méi richteg léieren oder enseignéiere kann, well den Unterrecht en continu gestéiert gëtt. An da kënne mer och net méi vun Inklusioun schwätzen. Dann zéie mer d'Kanner iergendwéi duerch de System, mee mir maachen net wierklech eppes fir hir Bildung.

Als LSAP ënnerstëtze mir duerfir déi rezent Regierungsannonce, an Zukunft méi Kohabitatiounsklassen ze schafen, also Klassen, an deene Kanner mat spezifesche Besoine stonneweis an der grousser Klass mat deenen anere Kanner zesumme léieren an awer och stonneweis a méi kleng Gruppen encadréiert ginn. Ech mengen, dass dat eng ganz villverspriedend Pist ass, a mir hoffen, dass dee Projet seng Friichten dréit an dann och séier generaliséiert gëtt, well vun enger flächendeckender Uwendung vun deem Klassenmodell haut si mer jo awer nach ganz, ganz wäit ewech.

Här President, et ass normal, datt d'Enseignanten d'Fleem kréien, wa se mat gréisserem administrativen Opwand no Hëllef fir e Kand froen an da gesot kréien, se sollen awer kucken, dass se iergendwéi selwer eens ginn. Leider kënnt et vill ze dacks vir, datt d'Enseignantë sech rechtfertige mussen, wa se fir e Kand mat Förderbedarf Ënnerstützung ufroen. Sou wéi wann et ëmmer als Éischt emol géif de Verdacht ginn, dass d'Kand eigentlech guer keng extra Hëlfebestellung bräicht, mee datt den Enseignant vläicht selwer just ze vill inkompetent wier, fir dat Kand richteg ze beschoulen.

Wéi kann dat sinn? Traue mer wierklech eisem Personal esou weéng zou? Falls jo, sollte mer vläicht eisen Ausbildungsparcours nach eemol op de Leescht huelen. Mee falls net, wat ech jo hoffen, stellt sech dach d'Fro, firwat esou ee Rechtfertigungsdruck muss sinn a firwat no sou laange Joren, wou iwwert déi administrativ Tächë geklot gëtt, nach ëmmer net wierklech Remedur geschafe ginn ass.

Här President, datt vill Enseignantë sech an hirer Aarbecht net eescht geholl fillen, féiert zum Gefill vun Ohnmacht, an dat ass wierklech schlecht fir d'Aarbechtsklima. Wann dann och nach ëmmer méi Gewalt an der Schoul erlieft gëtt, fille sech déi Betreffen natierlech nach vill méi am Stach gelooss. Mir begréissen an deem Kontext dem Minister seng Annonce, an Zukunft Eskalatiounsprotokoller mat de Schoulen auszeschaffen an och konkret Zuelen ze erhéien.

Hei ass et awer wichteg ze soen, datt net nëmme Virfäll, déi mat Schüler ze dinn hunn, solle festgehale ginn, mee natierlech och déi, an déi Eltere verwickelt sinn, well och dat ass leider eng ëmmer méi grouss Realitéit.

An da steet jo och nach ëmmer déi grouss Fro am Raum, wann et drëms geet, wat geschitt, wann e Kand dann tatsächlech emol sollt fir dräi Deeg heemgeschéckt ginn no engem Gewaltvirfall. Bis elo konnt dat an der Kommissioun net wierklech genee gekläert ginn, wéi eng Reintegratioun no dräi Deeg an der Klass soll ausgesinn. An ech menge jo awer net, datt d'Ressourcen ausserhalb vun der Schoul elo

schon duerginn, fir datt all déi betrafte Kanner da ganz géifen aus der Reegelschoul erausgeholl ginn.

Sou Onkloerheete veronsécheren d'Leit um Terrain. Et feelt u Previsibilitéit an et feelt och scho laang an nach ëmmer un engem richtegen Dialog op Aenheicht. Et gëtt insgesamt, also iwwert de Sujet vun der Gewalt eraus, zwar vill Formater, an deenen d'Personal seng Meenung kann äusseren, zum Beispill beim Ausschaffe vum neie Plan d'études, mee um Enn schéngt et awer esou, wéi wa just dat zréckbehale géif ginn, wat d'Regierung souwisou scho geplangt hat. An d'Leit mierken dat a se gi frustréiert, well hinnen domat d'Gefill vermëttelt gëtt, datt hiert Engagement der Politick eigentlech awer egal ass.

An dat selwecht Gefill gëtt och ganz ville Leit vermëttelt, déi net an der classescher Enseignantskarriär sinn. Huele mer d'Chargéen: Si kënne sech iwwer Jore vun engem CDD zum nächsten CDD hangelen, ouni je en CDI ugebueden ze kréien, ganz egal wéi engagéiert se sinn, wéi gutt se schaffen. Néierens am Privatsécteur gëtt et dat. Just am Enseignement ass dat erlaabt. Här Minister, wëllt Dir do net awer eng kéier aktiv ginn? Well ouni Chargéen, an dat wësst Der, kënne d'Schoulen alleguerten de Schlüssel ënner den Teppesch leeën.

Oder kucke mer eis dat edukatiivt a psychosoziaal Personal aus de Centres de compétences un: Si encadréieren déi Schüler, déi a besonneschem Mooss op Hëllef ugewise sinn a kruten 2024 en neit Gesetz virun d'Nues, dat den Ufuerderunge vun hirem Beruff net wierklech gerecht gëtt, wou bis haut net nogebessert gëtt an et dofir wuel vu Regierungssäit och kee politesche Wëlle gëtt. Schaaft een domadder e gutt Aarbechtsklima? Wuel kaum!

Här President, wéi ech rezent gewuer gi sinn, verschlechtert sech aktuell och d'Aarbechtskonditiounen vun deene Leit, déi an Deelzäit schaffen. Bis elo war et üblech, dass Persounen, déi an Deelzäit schaffen, e puer Deeg ganz kënne schaffen an aner Deeg da ganz fräi hunn. Esou hunn d'Kanner während dem Dag kee Gewiessels a fir d'Personal ass et natierlech de Virdeel, dass keng Coupuren entstinn an een net just fir eng oder zwou Stonnen den Aarbechtswee muss op sech huelen. Also fir Kanner an Enseignanten eng richteg gutt Saach.

Well fir d'Fonction publique awer anscheinend virgesinn ass, dass een och an Deelzäit all Dag muss schaffe goen, fänken elo eng Rei Direktiounen un, déi Praxis ze änneren. Da froen ech mech awer wierklech, firwat dat gutt ass. Just well et um Pabeier steet? Wier et dann net besser a méi einfach, et géif een de Pabeier ëmschreiwen, wéi eppes, wat sech an der Praxis bewäert huet, elo mordicus wëllen ze änneren? Et feelt dach haut scho vir an hannen u Personal. Am leschte Joer konnten iwwer 2.500-mol keng Remplacement fir eng Klass fonnt ginn. Amplaz da wéinstens dat Personal, dat do ass, ze heegen an ze fleegen, leeë mer hinnen och nach onnéideg Steng an de Wee. Dat kann ech wierklech net verstoen!

Léif Kolleegen a Kolleegen, ech kommen zum Schluss. Et geet hei net drëms, iergendwelch Kaddoen ze maachen. D'Fuerderungen, déi den Terrain an d'Politick stellt, si keng Luxuswësch. Et geet ganz fundamental ëm Respekt, ëm Unerkennung, ëm Aarbechtskonditiounen, déi et engem erlaben, wierklech fir d'Kanner do ze sinn. E gudden Enseignant ass vläicht net alles, mee ouni e gudden Enseignant ass alles néischt.

Merci.

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Closener. An als nächste Riedner ass den

éierewäerten Här Fred Keup agedroen. Här Keup, Dir hutt d'Wuert.

M. Fred Keup (ADR) | Merci, Här President. Léif Dammen, Léif Hären, eise Respekt geet natierlech als Alleréischt un d'Lëtzeburger Léierpersonal, kompetent a motivéiert, mee an de leschte Joren ëmmer méi iwwerfuert duerch Feeler vun der Politick.

Mir hunn 13 Joer Schoulpolitick vum Här Minister Meisch an ënner dem Stréch, wann ee mat de Leit um Terrain schwätzt, ass de Verdikt kloer: Et ass en Echec. D'Resultat ass ëmmer méi Reformitis, ëmmer méi Reunitis. Dat prägt haut d'Primärschoul, pardon, d'Grondschoul. Ëmmer méi administrativen Opwand, ëmmer méi Bürokratie, ëmmer méi nei Reformen, déi net duerchduecht sinn an net evaluéiert sinn, ëmmer méi nei Gremien, Komiteeën, Presidenten, Direkteren. Wat maachen nach iwwerhaupt d'Gemengen? Wie bléckt do nach duerch? Wie weess eigentlech, wat et nach alles gëtt vu Gremien a Persounen, déi do agräife kënne? A wie weess, wie fir wat iwwerhaupt nach Verantwortung dréit?

Ënner geet dobäi d'Schoulhale selwer. Wat mudde mir, wat mutt Dir de Leit, déi einfach Schoul wëllen halen, der Léierin, dem Schoulmeeschter, zou? Dobäi kënnt nach dat, wat Lëtzebuerg déi lescht Joerzëngte matgemaach huet: e massiv Bevelkerungswuesstum, ëmmer méi Diversitéit, ëmmer méi Kanner, déi keng vun eisen administrative Sprooch kënne an och d'Elteren net, ëmmer méi komplex Situatiounen, Problemer mat Gewalt, ëmmer méi Familien, déi auserneebrächen a Kanner, déi eleng sinn, déi leiden, ëmmer méi Zersplitterung, ëmmer manner Integratioun. An d'Léierpersonal soll dat alles da reegelen.

An da kommen nach Saachen derbäi: eng Inklusioun, déi gutt gemengt ass, mee net fonctionéiert, an elo, als Kiischt um Kuch, déi franséisch Alphabetisierung. Souguer d'Uni.lu huet elo schaarf Kritik un der Aféierung vun der franséischer Alphabetisierung formuléiert. Et kënnt ze schnell. De Projet ass net ausgeräift an en ass net evaluéiert ginn. Vill ze vill schnell ass hei eng x-te Reform, wéi esou oft, iwwert de Knéi gebrach ginn. An duerno mussen déi, déi um Terrain setzen – d'Schoulmeeschteren, d'Léierinnen an d'Kanner –, duerch dat Ganz leiden.

Wéi soll dat fonctionéieren? An dat ass d'Fro, déi och d'Léierpersonal stellt. Wéi soll dat duerno fonctionéieren? Ganz konkret ee Beispill: Mat all deene Problemer, déi mir elo hei ugeschwat hunn an déi Dir hei virdu schon ugeschwat hutt, komme mer elo nach a Situatiounen, wou Der a Klasse sëtzt, wou déi eng op Däitsch liesen a schreiwe léieren an déi aner op Franséisch liesen a schreiwe léieren, wou Der dat dann och nach an enger Klass a verschiddene Fächer an zwou Sprooch gläichzäitig muss maachen. Méi einfach gëtt et do fir d'Léierpersonal erëm sécher net. An hei gëtt erëm eng kéier eng Situatioun vill méi komplizéiert gemaach an dat ouni wierkleche Grond an ouni Evaluéierung, déi hätt misse gemaach ginn.

Une voix | Très bien!

M. Fred Keup (ADR) | Mat all deene Problemer, wëll ech hei dräi kloer Rotschléi ginn:

Haalt op mat Saachen, déi néischt bréngen a vill Zäit kaschten, mat all deene Reuniounen a mat all deene Gremien, déi ëmmer nei geschaaft ginn!

Zweetens: Schaaft eng Schoul, wou de Schoulmeeschter an d'Léierin hire Beruff kënne ausféieren, normal Schoul halen! A wa si mol Hëllef brauchen, da kuckt, dass se déi Hëllef schnell an anstänneg an éierlech kréien.

An dréttens: Haalt op mat där ganzer Reformitis! Loosst d'Schoul zur Rou kommen a vertraut dem Léierpersonal! Si liewen net hei an der politischer Bull, si liewen um Terrain a wëssen, wat ze maachen ass. Da kommt, mir ënnerstëtze si, well si wëssen am beschten, wat ze maachen ass, an net iergendwellech Theoretiker an iergendwelleche Büroen!

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Keup. An als nächste Riedner ass den honorabelen Här Meris Sehovic agedroen. Här Sehovic, Dir hutt d'Wuert.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Merci, Här President. Här Minister, léif Kolleeginnen a Kolleegen, viwech, wann ech mer mä Virriedner ulauschteren, da wëll ech eng Saach soen: Bei allen Erausforderungen, déi mer hunn, bei alle Problemer, déi mer hunn, sieft dach eng Kéier stolz op Äert Land an op dat, wat mer am Schoulsystem leeschten!

(Interruption)

Jo, mir hunn Erausforderungen. Mee haalt op, alles esou schlechterieden! A virun allem, wann Der alles esou schlecht fannt, da maacht emol eng konkreet Propos!

M. Fred Keup (ADR) | Ech hunn déi zum Schluss gemaach. Ech hunn dräi Propose gemaach.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Ech hunn déi ganz ...

(Interruption)

M. André Bauler, Président de séance | Wann ech gelift, den Här Sehovic huet d'Wuert a soss keen!

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Ech soen dem Kolleeg David Wagner Merci fir dës Interpellatioun. Mir Gréng droen d'Stousrichtung vum Interpellant och ausdrécklech mat. Wa mer iwwert d'Aarbeitskonditiounen am Enseignement fondamental schwätzen, da schwätze mer eigentlech net iwwert d'Wuelbefanne vun enger einzelner Berufsgrupp. Mir schwätzen iwwert d'Viraussetzung fir Bildungsqualität, fir gelongen Inklusioun, fir Chancéglichheet. Wann d'Personal an eise Schoule verschlänkt, da leide fir d'alleréischt d'Kanner.

Mir sinn ongeféier an der Mëtt vun der Legislaturperiod. De Koalitionsaccord enthält am Beräich vum Fondamental eng ganz Rei vu Mesürene mat direktem Impakt op d'Aarbeitskonditiounen. An dofir profitéieren ech haut vun der Geleeënheet, fir en Tëschebilan ze maachen a fir en éierlechen Ausbléck ze woen op dat, wat bis zum Enn vun dëser Legislatur nach onbedéngt muss kommen.

3 vu 4 Enseignanten am Fondamental fille sech laut dem Rapport vum Observatoire national de l'enfance, de la jeunesse et de la qualité scolaire zum Wuelbefanne bal all Dag erschöpf. 2 vun 3 si reegelméisseg duerch hir Aarbeitslaascht gestrest, an dat, obwuel déi grouss Majoritéit hire Beruff positiv erlieft. Also eng Berufsgrupp, déi hire Beruff gär huet, mee ënert de Konditiounen leit, ënert deene si en ausüben muss. D'Chercheure vum OEJQS bréngen et op de Punkt: D'Wuelbefanne vun den Enseignanten ass direkt mat der Qualitéit vun hirem Unterrecht an domadder direkt mam Erfolleg vun de Kanner verbonden.

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, zum rezent presentéierten Aktiounsplang géint Gewalt: eng national Kriseprozedur, regional ausgebildete Krisenexperte bannent der ESEB, e Remplaçantspool fir d'ESEB-Personal, eng Reform vun der Commission nationale d'inclusion

zu enger permanenter professioneller Instanz. D'Gewerkschafte selwer schwätze vu Schrëtt an déi richteg Richtung, an dat deele mir och. Och datt de Ministère am Virus d'Vertrieder vum Terrain consultéiert huet, ass unerkenntswäert. Dës Method soll, Här Minister, d'Reegel ginn, wannech gelift, an net eng Ausnam bleiwen.

Här Minister, wa gläichzäiteg awer gewarnt gëtt, datt „méi Bürokratie a weider administrativ Waaserkäpp keng Léisung kënne sinn“, da musse mer och dat eescht huelen. De geplangte Comité local EBS riskéiert, jee no Modalitéiten, genee dat ze ginn: en zousätzlech Gremium, dat de gutt funktionéierende Modell vun der schoulnoer Verdeelung vun den I-EBS- an A-EBS-Ressourcen administrativ méi schwéier kéint maachen.

Am Koalitionsaccord steet ausdrécklech, datt d'Prozeduren digitaliséiert a vereinfacht solle ginn. Wou sti mer hei? Wéini kënn déi versprach mobil Applikatioun, déi all gängig Prozedure soll bündelen? A wéi genee wäert de Comité local schaffen, mat wéi enger Frequenz, mat enger Decisiounsbefugnisser, mat wéi engem Opwand fir den I-EBS an och de Schoulpresident, déi haut scho souwiso ganz vill Aarbecht hunn?

An da bleiwe mer als Gréng der Meenung, dass grad d'Schoulkomiteeën an d'Schoulpresidenten dréngend eng Entlaaschtung an an eng Ënnerstützung bei den administrativen Demarché brauchen, notament a Form vun engem administrative Posten an de Schoulkomiteeën.

Mäin zweete Punkt – an deen ass eigentlech fir eis Gréng och dee pedagogesch wichtegsten – ass den zweeten Intervenant am Cycle 1. Hei ass den offiziellen Tempo an der Ëmsetzung vum Koalitionsaccord, éierlech gesot, fir et léif auszudrücken, schwéier novollzéibar.

De Pilotprojet fänkt eréischt mat der Rentrée 2027/2028 un, eng Schoul pro Regionaldirektioun, 15 am ganze Land. Amplaz vun engem deeglech presenten Intervenant, sou wéi et eigentlech am Regierungsprogramm steet, kréie mer eng punktuell zousätzlech Ressource a Form vun enger Aide socio-éducative. D'Evaluatioun vum Pilotprojet soll frëstens no dräi Joer geschéien. Dat heescht am Kloertext: Eng flächendeckend Aféierung vun engem zweeten Intervenant am Cycle 1 fénnt an dëser Legislatur da wuel net méi statt. Dat ass „too little, too late“ an deem dote Beräich. Dat ass net dat, wat am Regierungsprogramm versprach gouf.

Am Cycle 1 ginn d'Weeche fir déi ganz Schoulkarriär gestallt. Firwat, Här Minister, fänkt de Pilotprojet eréischt iwwernächst Schoulentrée un? A firwat net an engem Deel vun de Pilotschoulen direkt mat engem permanent presenten Educateur nom Precoce-Modell?

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, zur Inklusioun: Mir erkennen déi strukturell Engagementer aus dem Aktiounsplang un. All Schoul soll an Zukunft op d'mannst een A-EBS hunn. D'Antennennetzwierk wiisst weider. D'Classes de cohabitation vum Centre pour le développement socio-émotionnel gi vu 5 op all 15 Direktiounen ausgebaut. All Joer kënn en zousätzlech Centre sociothérapeutique dobäi. Dat si gutt Entwécklungen, déi mer matdroen.

Mee dat eleng geet natierlech net duer. Mir hunn 2024 an eiser Interpellatioun zur Inklusioun an de Schoulen de Pingpong tëscht de Kompetenzzentren ugeschwat. Dir hutt dat am März hei an der Chamber selwer och unerkannt mat de Wieder – Zitat –: „Et kann net kee sinn.“ Wou si mer hei drun? Wéini hält de Pingpong, dee fir déi betrafte Familjen an och

fir d'Enseignanten extrem belaaschtend ass, endlech op?

An eng zentral Fro bleift: Gëllt de Remplaçantspool, deen Der annoncéiert hutt, och fir I-EBS an A-EBS oder bleift en op d'ESEB limitéiert? Dat spezialiséiert Personal net ze ersetzen, wann et ausfällt, dat wär eng vun den deierste Spuermoosnamen, an déi kënne mer eis definitiv net leeschten.

De Koalitionsaccord annoncéiert eng Evaluatioun vum Gesetz vum 2009. Den neie Plan d'études gouf virgestallt, e wichtegen an e richtege Schrëtt, mee den Observatoire national de l'enfance, de la jeunesse et de la qualité scolaire huet eelef Recommandatiounen formuléiert, déi wäit doriwwer rausginn: Contingent, Indice social, Plan de développement scolaire, Frequenz vun de Cycle-Reuniounen, Aufgabeverdeelung vun de Regionaldirektiounen.

Wéi eng vun deene Recommandatiounen vum Observatoire wëllt Der konkreet ugoen, Här Minister? Wat ass mam Contingent, dee vum Observatoire als obskuer an heiansdo arbiträr beschriwwen gëtt? Wat ass mam Indice social, deem säi Plaffong bei 20 % läit, obwuel d'Realitéit a verschiddene Quartiere schonn däitlech doriwwer erausgeet? Hei wiere konkreet Äntwerten e wichtegt Signal un d'Enseignanten.

Här President, ech kommen zum Schluss. Um Enn geet et net ëm eenzel Aktiounspläng, net ëm Plans d'études, net ëm eenzel Initiativen, et geet ëm Mënschen, déi all Dag an eise Schoule stinn, Enseignanten, déi ënner méi haarde Konditiounen schaffen mussen, a Kanner, deenen hir Bildungschancen direkt dovun ofhänken. Wann d'Personal verschlänkt, verléieren d'Kanner. Dese Lien musse mer onbedéngt am Bléck behalen.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Sehovic. An als nächste Riedner ass den Här Sven Clement agedroen. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Schoul ass dat wichtigst Element fir d'Zukunft vun all Mënsch. Si soll de Grondstee sinn, op deem een d'Liewensbasis opbaut, onofhängeg dovunner, wou een hierkënn. An enger gerechter Gesellschaft sollt et eigentlech egal sinn, aus wéi enger sozialer Schicht e Kand kënn. D'Elternhaus sollt net iwwert den Erfolleg vun enger Schoulkarriär entscheiden.

Mee wat ass d'Realitéit? Den nationalen Educationsbericht 2024 ass kloer: Zu Lëtzebuerg gëtt et en direkten Zesammenhang tëscht sozialer Hierkonft a Schouleschtung. D'Inegalitéite fänke schonn am Fondamental un. D'Kanner aus sproochlech oder sozioekonomesch benodeelegte Familien hunn eng däitlech manner grouss Chance, an de Secondaire général oder classique ze kommen. Dat weist op e systematescht Versoen hin.

An an dese System, léif Kolleeginnen a Kolleegen, schécke mir Enseignanten. Mat ëmmer méi heterogeene a villsproochege Klassen, mat ëmmer méi Kanner mat spezifesche Besoinen, ouni hinnen déi Bedéngungen ze ginn, déi se brauchen, fir hir Aufgab wierklech ze erfëllen. Mir gesi Klassen, wou Kanner an de Precoce oder an de Cycle 1 kommen a keng vun eisen Amtssprooch kënne, deelweis net emol hir Mammesprooch richteg beherrschen. Iwwersetzer, Prise en charge individuelle et cetera gëtt et net. An den Enseignant steet virun 20 oder méi Kanner. Wéi soll en dann do eng ganz nei Sprooch bäibréngen?

Mir schwätzen hei net vun abstrakten, strukturellen Onglichheeten. Mir schwätze vun Enseignanten, déi

moies an eng Klass ginn a wëssen: Wann elo e Kolléeg krank ass, gëtt et kee Remplaçant. Den SEW huet et kloer dokumentéiert: Am Schouljoer 2024/2025 konnt iwwer 2.589-mol kee Remplaçant fir en Enseignant, deen net do war, fonnt ginn. En traurege Rekord mat direkter Konsequenz. D'Kanner ginn op aner Klassen opgedeelt. D'Klasse ginn nach méi grouss. Den Drock op d'Enseignantë wiisst. A wou kee Remplaçant ass fir den zweeten Intervenant am Precoce, fir den I-EBS, fir d'Membere vun ESEB-Ekippen, do fält d'Ënnerstützung dacks einfach ganz ewech.

De Minister Meisch huet zwar d'Zuel vun dësen Intervenanten erhéicht – 50 A-EBSen dëst Joer, 100 weiderer sinn annoncéiert –, mee de richteg Remplacementssystem fir dës Kategorien existéiert bis haut net. Dat ass kee klengen techneschen Detail, et ass eng systematesch Lück, déi bis elo net zouge-maach gouf. Et gouf elo annoncéiert. Ech freeë mech och dann, haut nach méi Detailler doriwuer gewuer ze ginn, wéi dat soll an Zukunft ëmgesat ginn.

D'Gewerkschaften, den SNE an den SEW, fuerdere scho laang méi Enseignanten, besser Aarbechtsbedéngungen, méi Ënnerstützung fir Kanner mat spezifesch Besoinen, méi Ënnerstützung fir d'Enseignanten duerch hir Regionaldirektioun. Dat si keng ideologesch Fuerderungen – dat gesäit een eleng schonn dorun, datt et vun deenen zwou Säite kënn –, dat sinn Néidegkeeten. D'Schoul kann hir Fonctioun nëmmen dann erfëllen, wann d'Leit, déi dra schaffen, och d'Moyene kréien, fir hir Aarbecht richteg ze maachen.

Mee wat gesi mer amplaz? E Rekrutierungsproblem, deen nach ëmmer do ass. Klasse mat ëmmer méi Kanner mat spezifesch Besoinen, mee déi selwecht Kapazitéit wéi virun 20 Joer. Weiterentwicklungen am System, nei Curricula, nei Reformen, nei Konzepte, allze dacks hannert dem Réck vun de Betreffenen decidéiert oder ouni op se ze lauschteren.

Mir brauchen eng aner Approche. Mir fuerderen do fir konkret, éischstens, e fonctionéierende System fir d'Ersetze vun Intervenanten, net just fir d'Enseignanten, mee och fir d'spezialiséiert Personal, dat mat Kanner mat besonnesche Besoinen schafft. Hir Absence dierf net ongeléist bleiwen, an ech freeë mech dann drop, datt an där Richtung schonn eppes geschitt.

Zweetens: eng systematesch Reduktioun vun der administrativer Charge, well Enseignantë ginn ëmmer méi duerch Formulair, Rapporten an intern Procéduren onnéideg mat Aarbecht belaaucht. All Stonn administrativ Aarbecht ass eng Stonn manner fir d'Kanner, besonnesch fir déi, déi am meeschten Zäit vun hiren Enseignantë bräichten.

Wou sinn hei innovativ Pilotprojeten, déi d'Aarbecht ofhuelen, amplaz Aarbecht ze schafen? Vlächcht en eegenen LLM (ndlr: Large Language Model), deen hëlleft, Bilanen ze preparéieren op Basis vu geschwate Sprooch, komplett dekonnectéiert? Firwat net op Innovatioun setzen, amplaz just administrativ Aarbecht dropzetässelen?

An deem Kader ass jo dann och eng vun deene Motiounen vum David Wagner, déi mer mat ënnerschriwwen hunn, fir ze soen: „Kommt, mir schafen déi unique Plattform, wou all déi Donnéeën zesummelafen, wou mer déi Donnéeën dann och kënnen zesummen notzen, anstatt datt mer haut den Enseignanten essentiellement soen: „Kuckt, Iech an deene verschiddene Plattformen zerechtzefannen!“

Drëtens: Mir brauche méi Enseignantsposte fir ënnerstützend Ariichtungen, wéi zum Beispill d'Centres de compétences. Si musse laangfristeg ausgebaut a stabiliséiert ginn, an och do sinn

d'Aarbechtsbedéngungen haut einfach duerch d'Unzuel vun de Posten net déi allerbescht.

Véiertens: Wa mer iwwert d'Aarbechtsbedéngunge schwätzen, da brauche mer méi Transparenz iwwert d'tatsächlech Situatioun um Terrain. Mir brauche vergläichbar Zuelen iwwer Klasse mat Remplacementsdefiziter, iwwer d'Belaaschtung vun den Enseignanten, iwwer d'Ausmooss vu Schwieeregkeeten an deene verschiddene Regiounen – an net wéi virun e puer Joer, wéi de Minister déi onbequeem Etüd léiwier emol am Tirang leie gelooss huet. Mir kënnen Problemer nämlech net léisen, wa mer se net wëlle gesinn, well se ze onbequeem sinn.

A fënneftens – ech hunn dat hei eréischt virun e puer Woche gesot –: méi Ënnerstützung a Schutz fir Enseignanten, virun allem och duerch hir Regionaldirektiounen, amplaz datt se mat ville Problemer am Ree stoe gelooss ginn oder datt souguer si als Problem duergestallt ginn.

Mir müssen eisen Enseignantë vertrauen an hinnen dann och déi Moyene ginn, déi se brauchen, fir mat de Problemer eens ze ginn. Soss bleiwe mer nämlech bei deenen Zuelen – an de Constat gouf haut vu ganz ville Virriednerinnen a Virriedner gemaach –, déi mer am Educatiounsbericht gesinn hunn. Mir hunn haut ganz vill Enseignanten, déi sech midd fillen, déi d'Flemm hunn, obwuel se hire Beruff ganz gäre maachen. A fir ganz vill Enseignanten ass de Beruff eng richtig Berufung, soss hätte se warscheinlech schonn d'Bengele bei d'Tromm geworf. A mir sollte ganz frou sinn, datt dee Beruff fir si eng Berufung ass, well soss géif et fir hir Kolleeginnen a Kolleegen nach méi schlecht ausgesinn.

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, et gëtt Enseignanten, déi, obwuel se eligibel si fir d'Pensioun, bewosst soen: „Ech hänken nach e Joer dru, well ech ka menge Kolleegen net zoomudden, datt se d'nächst Joer ee manner hunn.“ An ech mengen, dat weist, wéi engagéiert eise Corps vun Enseignanten ass, wéi se bereet sinn, obwuel se et net méi misste maachen, sech fir hir Kolleeginnen a Kolleegen anzesetzen. A genau dat, mengen ech, sollte mir dann och als Politick bréngen an eis fir si asetzen a se net léns leie loosse.

De Fondamental ass do, wou alles ufänkt. D'Inegalitéit müssen endlech gebrach ginn. An dat ass eis politesch Verantwortung; eis politesch Verantwortung, d'Enseignanten ze ënnerstützen an hir Aarbechtsbedéngunge besser ze maachen.

Ech soen Iech Merci.

M. Marc Goergen (Piraten) | Ganz gutt!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Clement.

D'Regierung huet d'Wuert, den Här Minister Claude Meisch.

Prise de position du Gouvernement

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Villmools merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, och e Merci un den Interpellant, den David Wagner, dofir, dësen ëmmer nees interessanten a passionanten an och wichtige Sujet haut hei op den Ordre du jour gestallt ze hunn.

Munches iwwerschnit sech mat villen aneren Debatten, déi mer haten. An duerfir probéieren ech, mech a menger Reaktioun och op dat ze fokusséieren, wat eigentlech haut hei um Ordre du jour stoung, nämlech d'Bedeutung vum Enseignant, d'Ënnerstützung vum Enseignant, d'Aarbechtskonditiounen vum Enseignant, déi natierlech enk reliéiert si mat deem,

wat d'Schoul ka leeschten. An d'Bedeutung vum Enseignant, vum Enseignantsberuff, ass, mengen ech, hei vun all Riednerin a vun all Riedner däitlech ënnerschtrach ginn.

Den Enseignant baut d'Zukunft, e preparéiert eng nächst Generatioun op d'Zukunft, e gestalt d'Lëtzebuerger Land vu muer. Jo, an e mécht dat an engem extrem erausfordernden Ëmfeld. An déi eenzel Erausforderungen, déi och de Moien hei genannt goufen, jo, déi maachen dat sécherlech net méi einfach. An dat ass eng aldeeglech Erausforderung, mee dat ass d'Realitéit an de Schoulen.

D'Gesellschaft huet sech geännert. Et ass vu Gewalt geschwat ginn. D'Schoul ass d'Spiegelbild vun der Gesellschaft. Wa mer Gewalt present an der Gesellschaft hunn, dann hu mer dat och am Schoulhaff an dann hu mer et och an der Schoul. Dann hu mer et tèschent deene Jonken. Mir hunn et och heiansdo tèschent Jonken an Erwuesenen an der Schoul. An dat schaaft en Ëmfeld, dat net dat ass, wat mer eis wënschen, mee awer eng Réalitéit duerstellt.

Jo, mir hunn däitlech méi Kanner mat spezifesch Besoinen aus enger Multitude vu Grënn eraus – och do vlächcht erëm eng Kéier, well d'Gesellschaft sech geännert huet, och do vlächcht erëm eng Kéier, well mer méi genau hikucken. Och do vlächcht, well mer och wëllen, datt mer gutt a passgenau kënnen reagieren an duerfir vill méi genau hikucken.

Vlächcht awer och do erëm eng Kéier, well d'Familjeliewen aneschtens ginn ass. Ech hunn d'lescht Kéier hei och gesot, datt dat bei Kanner, déi an den éischte Jore mam Ecran opwuessen, warscheinlech seng Spuere wäert hannerloossen, ganz grav Spuere wäert hannerloossen. An dat ass dann och duerno nees – e puer Joer duerno – eng Réalitéit an eise Schoulen. An deen, deen do un der Front steet, dat ass d'Enseignante, dat ass den Enseignant, dat sinn d'Educatricen, d'Educatoren an all déi aner Professionell.

Mir hunn eng Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg, wéi quasi keen anert Land se huet. Quasi keen anert Land huet eng Situatioun, wou eigentlech doheem nach just en Drëttel vun der Populatioun déi Sprooch schwätzt, déi virausgesat gëtt, fir eigentlech gutt an der Schoul kënnen unzekommen a sech do ze entwéckelen. An do reagéiere mer jo och drop, mee dat ass haut nach eng aldeeglech Erausforderung.

Mir hu sozial Situatiounen, mir hu familiär Situatiounen, déi extrem erausfordernd si fir d'Kanner, an domadder natierlech och duerno erëm eng Kéier fir d'Enseignanteën an d'Enseignanten, an de ganze Schoulsystem och nees eng Kéier. An och dat mierkt den Enseignant als Alleréischten an der Klass.

Den éischte Wee, mengen ech, dee wichteg ass, ass duerfir och, datt mer d'Schoul upassen un d'Gesellschaft, well mir verbrennen, mir verheizen den Enseignant, wann en an engem Schoulsystem muss fonctionéieren, deen eigentlech de Kanner an der Réalitéit vun der Gesellschaft haut net méi ugepasst ass.

An duerfir sinn eebe Projete wéi ALPHA zum Beispill esou wichteg: fir Perspektiven ze bidden, fir all Kand Perspektiven ze bidden an net mordikus un enger Schoul festzehalen, wéi se vlächcht eng Kéier richteg war, mee eng Schoul schrëttweis ze bauen, wéi se eigentlech fir d'Zukunft vun dësem Land richteg ass. Dat ass e permanenten Effort.

An duerfir kann ech hei deenen net Recht ginn, déi soen: „Eise Schoulsystem war gutt. Gitt dohinner zrëck, wéi e mol eng Kéier war!“ Well dat wär dat Schlëmmst, wat mer kéinte maachen. Den Dephasage tèschent Schoul a Gesellschaft géif doduerch

nach eng Kéier däitlech méi grouss ginn. A mir géifen da sécherlech och d'Erausfuenderung fir den Enseignant an der Klass och nach eng Kéier däitlech vergréisseren, well da géif et total clashen!

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Natierlech sollte mer och heiansdo kucken – an et war mer onméiglech, dat alles elo auszerechnen –, éier mer soen: „Do musse mer nach méi maachen. An do musse mer nach méi maachen. An dat maache mer och nach. A wannechgelift, Dir hat eng Kéier gesot, dat dote wär eng gutt Iddi.“ Ben, mir kucken, wat mer schonn alles hunn a wat och de Point de départ ass vun där doter Diskussioun.

An ech stoung virun e puer Wochen hei an enger Interpellatioun vum Francine Closener iwwert d'Inklusioun an d'Gewalt an der Schoul. Ech hu villes anonciéiert do. An ech stellen och fest, dat heibanne villes gedeelt gëtt. Ech hunn och festgestallt, dat dobausse villes gedeelt gëtt, dat vun de schouleschen Acteuren a gesellschaftlechen Acteuren villes gedeelt gëtt. An do maache mer och nach méi!

Mir mussen awer och emol eng Kéier d'Realitéit kucken: Wou sti mer dann haut? Wat ass eisen Effectif moyen zum Beispill – mir schwätzen hei iwwert d'Grondschoul – an eise Grondschoulen? Zu Lëtzebuerg hu mer an der Moyenne landeswäit 15 Schülrinnen oder Schüler an enger Klass. D'OCDE-Moyenne ass 21. Frankräich huet 21. Däitschland huet 21. Dat si jo keng Entwécklungsänner. Dat si Länner, déi op eise Niveau sinn. A mir sinn do schonn däitlech besser opgestallt wéi aner Länner.

Mir hu jo eng Situatioun, dat ... Wa mer soen: „Mir hu 15 Kanner an enger Klass“, heescht dat net, dat an der Schoul pro Enseignant 15 Kanner kommen. Well d'Kanner sinn 28 Stonnen, Leçon, do. Den Enseignant am Cycle 2 bis 4 assuréiert der 23 – also, bis e 45 Joer huet, duerno geet dat och nach eng Kéier erof.

Dat heescht, wa mer kucken, wéi vill Ressourcë mer hunn: Op 1 Enseignant kommen da bei eis 9 Kanner. D'OCDE-Moyenne ass do 14 Kanner. An och dorëm eng Kéier: Wann ech a Frankräich kucke ginn, da sinn et der 18 – dat Duebelt vun deem, wat mir hunn! Wann ech an Däitschland kucke ginn, da sinn et der 15. Wann ech an d'Belsch kucke ginn, da sinn et der 12. Bei eis sinn et 9 Kanner pro Enseignant.

An ech denken, wann hei einfach esou gesot gëtt: „Mir brauchen nach méi Enseignanten“, iergendwou musse mer och eng Kéier kucken: Ass dat da richtig?

Jo, mir brauchen nach méi Enseignanten, well mer ganz geziilt musse virgoen. Mir brauchen nach méi Enseignanten, well mer natierlech de Projet ALPHA maachen. Mir brauchen nach méi Enseignanten, well mer an der Inklusioun weider Efforten hunn. Mee dat einfach emol esou generell ze soen, denken ech, domadder léise mer de Problem sécher net. Mir schafen eis warscheinlech anerer. An dozou wëll ech herno och nach e Wuert soen.

Mir ginn haut ganz geziilt jo och Ressourcen dohinner. A wann et ee Pluspunkt an deem Contingent gëtt – dee muss jo schon e Baart hunn, well ech hunn en net agefouert gehat –, dann ass et, dat e sozial differenziéiert, dann ass et, dat e kuckt: Wéi eng Populatioun hu mer a wat fir enger Gemeng? An do gi mer dann och nach eng Kéier en Top dorobber. Mir hunn haut 11.445 Leçon pro Woch, déi mer zousätzlech zum Basiscontingent ginn, well an eenzelne Gemengen eng sozial defavoriséiert Populationsstruktur ass. Dat si 500 Enseignanten! Dat si 500 Enseignanten, déi mer on top haut ginn.

An natierlech wënsche mer eis, dat déi och zilgeriicht agesat ginn. Natierlech wënsche mer eis, dat d'Gemengen och higinn an dann och kucken: A wat fir enge Quartieren hunn ech wéi eng Populatioun? An ech ginn déi zousätzlech Ressourcen dann och dohinner, wou se eigentlech geduecht sinn, nämlech do, wou d'sozial Populatioun méi schwach ass, fir wierklech eppes ze erreechen.

Mir hunn déi lescht Joren enorm Efforte gemaach am Beräich vun der Inklusioun. Haut gi mer dovunner aus, dat den Instituteur spécialisé pour enfants à besoins spécifiques eng Selbstverständlechkeet ass. Virun zéng Joer gouf et deen net. Vun 0 si mer do elo op 173 Instituteurs spécialisés pour enfants à besoins spécifiques gaangen – a mir gi weider!

Den A-EBS, den Assistant pour enfants à besoins spécifiques, dee gouf et virun dräi Joer net. Haut si mer op 150. Mir hunn haut quasi an all Schoul och en Assistant pour enfants à besoins spécifiques.

(M. Claude Wiseler reprend la présidence.)

Bei der ESEB hu mer haut 516 ETPen. Dovunner sinn der 415, déi direkt an der Assistance sinn, déi direkt an d'Schoule ginn, déi hu mer och esou agedeelt – dat wësst Der jo awer och hei, op d'mannst hunn ech et schonn e puermol ënnerstrach –, dat déi meesch dovunner och fest an enger Schoul sinn, dat et net esou ass, dat se vun enger Schoul an déi aner musse fueren, mee wann et organisatoresch méiglech ass, dat mer se dann och an enger Schoul hunn. A mir wëlle se jo nach méi abannen. Virun zéng Joer gouf et knapps ee Véierel vun deenen dote Ressourcen.

Ech soen dat alles net, fir nach eng Kéier ze soen: „Mir hunn alles gemaach an et ass alles gutt.“ Ech soen et just, fir op ee ganz wichtege Punkt ze kommen: dat mer net endlos weider kënne Ressourcë mobiliséieren, well se wäerten net do sinn.

An ech sinn an eppes immens d'accord mam Francine Closener: Et ass net egal, wie Schoul hält. Et ass net egal, wie mer do rekrutéieren. Dat ass en extreem wichtege Beruff, en erausfuenderende Beruff, also musse mer och kucken, dat déi Profiller, déi mer rekrutéieren, och passe bei déi doten Erausfuenderung. An et gëtt och net endlos Profiller. An dat wësst Der jo.

Dir wësst jo, dat mer haut keng Problemer hunn, wat de Rekrutement am Enseignement fondamental ubelaangt. Dir wësst, dat mer der haten. Déi hu mer geléist, mee mir wëssen awer, wa mer hei elo einfach soen: „An do nach eng Kéier, an do nach eng Kéier, an do nach eng Kéier“ – an ech hu gesot, ech hunn et net zesummegerechent, mee dat verhonnterfacht sech allkéiers hei mat all gudder Iddi –, dat mer da ganz schnell awer erëm riskéieren, an d'Mauer ze lafen, well mer ganz einfach déi Leit och net wäerte rekrutéiert kréien.

Et ass ganz einfach gesot: „Maacht do nach eng Kéier méi. Huelt de Contingent, den Extra fir de sozialen Indice vun 20 op 25. Maache mer dat. Maacht direkt e Cycle 1, wou den zweeten Intervenant direkt mat present ass“, an esou weider. A wannechgelift, natierlech si mer jo alleguerten d'accord, dat déi Leit och eis Sproche solle schwätzen, Däitsch, Franséisch a Lëtzebuergesch, a guer näischt anerer. Dann erkläert mer wannechgelift, wéi dat awer och eng Kéier sollt goen, wann déi Proposen an deem doten Ausmooss alleguerte wierklech seriö gemengt sinn! An duerfir wëll ech jo drop hinnerkommen, fir ze soen: Munch Iddi ass gutt, mee kommt, mir cibléieren, a kommt, mir kucken, wat och méiglech ass a wou mer dann och wierklech eppes domadder kënne erreechen!

An dat maache mer jo. Mir wëllen en zweeten Intervenant am Cycle 1. Mee ech hunn Iech awer hei scho

méi wéi eng Kéier erkläert, dat et sécherlech net 850 – well et gëtt 850 Cycle-1-Klassen – Educatrices an Educateurs gëtt, déi mer einfach esou elo kënne rekrutéieren. An et ass net eng Fro vum Budget, et ass eng Fro vu Stabilitéit vun allen anere Secteuren. Well natierlech géife ganz gäre ganz vill Educatrices an Educateurs an de Cycle 1 schaffe kommen, mee déi feelen awer och anzwousch anescht, och am sozioedukative Beräich. An duerfir, mengen ech, musse mer hei virsiichteg sinn.

Ech stinn zu där Iddi. Mir wäerte Pilotprojete lancéieren. Mee mir maache se awer och esou, dat se dès le départ esou konzepiéiert sinn, dat se scalable sinn, dat se kënne herno verallgemengert ginn. Ech wëll net e Pilotprojet hunn, wou mer soen: „Dat do maache mer a 15 Schoulen“, an dat packe mer elo nach esou just, an da sti mer duerno iergendwann eng Kéier do an da soe mer: „A, dat doten, dat ass awer richtig gutt, mee mer kënnen eis et net erlaben, well mer d'Ressourcen net hunn.“ Net well d'politisch Volontéit net do ass, mee well et déi Ressourcen einfach net gëtt. Mir musse scho kucken, wéi vill mer nach kënne rekrutéieren, wéi vill den Aarbechtsmarché hei zu Lëtzebuerg ënner eise Konditiounen och nach hiergëtt a wéi mer de Maximum domadder kënnen erreechen.

An duerfir hunn ech gesot: Et geet net drëms, dat mer elo emol einfach iwwerall en zweeten Intervenant an all Klass gi vum Cycle 1. Ech wëll fir d'éischt wëssen: À quoi bon? Wat ass d'Zilsetzung? An ech hunn d'lescht Kéier hei ganz kloer gesot, dat et wichtege ass, en zweeten Intervenant op d'mannst stonnesweis ze hunn, well mer da Problemer éischer kënnen detektéieren, well mer d'Relatioun zu eise systemateschen Depistageprogrammer fir Kanner mat spezifesche Besoine kënne maachen, well mer méi staark kënnen an d'Frëiferderung goen, well dat den éischte Moment ass, wou d'Land all Kand systematesch begéint, nämlech am Cycle 1. An duerfir wëlle mer doranner méi investéieren, esou vill investéieren, wéi mer kënnen, an esou vill investéieren, wéi och sénnvoll ass.

An dee selwechte Prinzipp gëllt eigentlech beim Ausbau vun der ESEB, hunn ech hei anonciéiert. Dee selwechte Prinzipp gëllt beim Ausbau vun de Kompetenzzentren, de regionalen Antennen, hunn ech hei anonciéiert, dee selwechte Prinzipp gëllt eigentlech och bei engem zweeten I-EBS, wou mer jo amgaange sinn, ze rekrutéiere fir eis Grondschoulen, a wou mer do natierlech och dem soziale Koeffizient nach eng Kéier Rechnung droen. Mir hunn am Ufank jo gesot: „All Schoul soll een I-EBS kréien, een Instituteur spécialisé pour enfants à besoins spécifiques.“ An do si mer ukomm. A beim zweeten hu mer gesot: „Ma mir wëllen natierlech emol fir d'alleréischte déi grouss Schoulen hunn an dann awer och virun allem déi Schoulen, déi en defavorabelen Indice social hunn, well do d'Erausfuenderung nach eng Kéier méi grouss ass.“

Mir gi cibléiert dohinner, wou de Besoin am gréissten ass. An dat, denken ech, muss och duerno mat den A-EBS, wa mer där weider rekrutéieren, de Fall sinn. A geziilt gi mer sécherlech och vir, wa mer a Preventioun investéieren, geziilt gi mer och vir, wa mer eppes maache fir Kanner mat spezifesche Besoinen. An dat war eigentlech meng Approche – et huet ee gesot, wéi laang ech dat elo scho maachen – vun Ufank un, wou ech gesot hunn: „Kommt, mer kucken, een Haaptproblem besser an de Grëff ze kréien an der Schoul, an dat sinn d'Kanner mat spezifesche Besoinen. A mir investéiere ganz geziilt Moyenen doranner, amplaz se einfach esou e bëssen onkontrolléiert an de System eranzeginn, a mir wëssen herno net méi

richteg, fir wat fir eng Missioun se eigentlech dann do sinn.“

Et gëtt eng Rei vun Dauerbrenner, déi bei esou enger Debatt natierlech net d'äerfe feelen. Een dovunner ass den administrativen Opwand. Ech weess, datt dat nervt. Mech nervt dat enorm, wann ech iergendeng Demarche muss maachen an et gëtt nach Paperassen an et huet nach een e Formulaire an iergendwou muss ee sech nach eng Kéier enregistréieren. Dat ass schrecklech! Mee dat ass e bëssen en Zeeche vun eiser Zäit an ech mengen, datt mir Politiker dacks dru Schold sinn, well mir schafe meeschtens déi Reegelen do, wou dat do herno muss gemaach ginn. Mee ech gesinn awer och kee wierklechen Auswee, datt een dat alles erëm eng Kéier zeréckgedréint kritt.

Jo, et gëtt eng Fuerderung, déi ass hei opgegraff ginn, och vun enger Gewerkschaft oder vu méi Gewerkschaften, déi soen: „Mir hätte gären e Sekretariat an all Grondschoul!“ A, ech weess et net. Wann een de Choix huet als Minister an et huet een en Numerus clausus verhandelt, also eng Zuel vu Posten, déi ee fir d'nächst Joer kann accordéieren, bei all deem, wat ech dann elo hei genannt hunn, wat wichteg Erausforderunge sinn: Wuer ginn ech déi dann? Huelen ech 150 Posten, fir een administrativen Agent an all Grondschoul ze accordéieren? Oder soen ech: „Mir hunn eng ESEB, mir hunn en I-EBS, mir hu Kompetenzcenteren, mir hunn de Sozialkoeffizient, mir hunn de Contingent, mir maachen elo ALPHA, fir de Contingent ofzerënnen, an, an, an. Brauch ech se net éischter dofir?“

An da soen ech mer – an dat ass beim Här Clement awer hei op d'mannst emol eng Kéier ugeklongen –: Mir sinn awer och enger Zäit, wou ee sech freet, ob dat nach zäitgeméis wär, do e Büro anzerichte mat engem Schreifdësch. An da geet een dohinner an et seet een: „Kannst du mer dat an dat wannechgelift preparéieren?“ An da kuckt een dat nach eng Kéier den Dag drop an et seet een: „Nee, korrigéier mer dat nach eng Kéier, dat war awer elo net genau dat, an da schécks de mer et do an do hinner.“ Ech mengen wierklech, datt mer et besser kéinte maachen haut. An ech mengen wierklech, datt mer mat digitalen Outilen an och mat der Artifiziereller Intelligenz dat dote besser kënnen hirkéieren an net nach eng Kéier bei Ressourcen, déi och knapp sinn ... Jo, dat si keng pedagogesch Ressourcen, mee och déi si knapp an och déi kaschte Geld, fir et dann nach eng Kéier esou ze strukturéieren, wéi een et eigentlech viru 50 Joer scho strukturéiert hätt.

Ech mengen, wann ech soen, mir hunn net endlos Moyenen, well se och en engem klengen Land net disponibel sinn an et vun deene Profiller net esou vill gëtt, da muss mer kucken, de Maximum dorausser ze maachen. An dat war jo och e bëssen d'Virstellung, wéi mer deen Inklusiounspak gemaach hunn, wou ech gesot hunn: „Jo, mir wëlle weider investéieren, mee mir kënnen awer net einfach nëmme weider investéieren, wéi dat bis elo war. Kommt, mir kucken och op de Fonctionnement!“ An et sinn an de leschte Joren an och de Mëtteg eng Rei vu berechtigter Kritik geäussert ginn, och Suggestiounen gemaach ginn, déi mer opgräifen a wou mer kucken, eigentlech besser ze ginn.

Et ass gesot ginn: „D'Agente mussen sech besser mateneen ofschwätzen.“ Déi eenzel Niveaue vun den Interventiounen mussen besser mateneen fonctionéieren, dat um hierarcheschen, administrativen Plang, dat awer och um pedagogeschen Plang. Mir hu proposéiert, e Comité local ze maachen, dee reegelméisseg beienekënn, ech soen elo emol einfach, well dat ass jo schon eng Diskussioun am Land, esou dacks wéi et muss sinn, fir seng Aarbecht gutt kënnen ze maachen, a wou dann d'Regionaldirektioun, de President

vun der Schoul, den I-EBS kucken, wéi mer dann am Beräich vun der Inklusioun mat deene Ressourcen, déi do sinn, um regionale Plang, um lokale Plang, am beschte kënnen ëmgoen, wéi mer op nei Erausforderungen – vläicht ass e Kand bäikomm, vläicht ass awer och e Kand fortgeplënnert, et si méi Ressourcen do – och dann am Alldag kënnen reagéieren. Jo, dat muss gemaach ginn. An et sinn och vill Schoulen, déi sech méttlerweile esou organiséiert hunn. An dat ass eng bonne Pratique, déi ech an deenen Echäng gesinn hunn, déi ech an deene leschte Wochen do hat.

Jo, ech mengen, datt mer méi reaktiv mussen ginn, och an de Kompetenzcenteren. Ech si fest der Meenung – an ech hunn dat d'lescht Kéier hei ënnerstrach –: Et kann net esou sinn, datt kee Kompetenzcenter sech kompetent spiert fir e Kand. Et muss eng Decisioun do geholl ginn. Déi kann natierlech net revidéiert ginn, och wann et sécherlech net ëmmer glaskloer ass, ob et elo nëmme deen een oder nëmme deen anere soll sinn.

An ech denken, datt dat déi richteg Approche ass, fir mat beschränkte Moyenen awer korrekt op d'Haupterausforderungen an eiser Grondschoul – mee ech géif soen am ganze Bildungssystem – kënnen ze reagéieren an dann och en Ëmfeld ze schafen, fir all deenen Agenten, deenen, déi do sinn, deenen, déi all Dag an der Klass sinn, deenen, déi punktuell derbäikomme fir ze ënnerstëtzen, egal wéi eng Missioun se hunn, och kënnen akzeptabel Aarbechtskonditiounen ze bidden. Déi wäerten nach ëmmer erausforderend sinn.

An ech mengen och, jiddereen, deen déi Flexibilitéit do net matbréngt, a jiddereen, deen och net versteet, datt all Kand anescht ass an datt all Dag erëm eng Kéier an der Klass anescht ass, soll sech wierklech och dës le départ iwwerleeën, ob dat eppes fir en ass. A mir brauche Profiller, déi sech engagéieren. Mir brauchen Profiller, déi och mat Engagement a Flexibilitéit un déi Saach do eruginn. Mir brauchen och Mënschen – an eis Enseignantë sinn dat –, déi eppes gi vu sech an der Hoffnung, datt se och eppes vun de Kanner, vun de Schülerinnen an de Schüler, zréckkréien a virun allem och e Resultat gesi vun hirer Aarbecht. Dat muss am Mëttelpunkt stoen.

An da sinn ech och dovun iwwerzeegt, datt mer och hei zu Lëtzebuerg an Zukunft genuch Enseignantë an Enseignantinnen an och Educatrices an Educateurs wäerte rekrutéieren fir déi absolutt nobel a respektvoll Aufgabe. Si gestalten eis Zukunft, d'Zukunft vun eisem Ländchen.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Dat war dann d'Diskussioun ofgeschloss. Ech hunn natierlech nach zwou Wuertmeldungen. An ech géing ufänke mat der Madamm Closener an dann den Interpellateur duerno. Madamm Closener.

Mme Francine Closener (LSAP) | Villmoos merci, Här President. Merci dem Minister nach eng Kéier fir déi Präzisiounen. E Kand ass e Kand. Dat hutt Dir och schon oft gesot. An et ass am Fong jo egal, ob d'Kand an der formaler oder an der nonformaler Bildung ass. An och wat elo an den Interventiounen e puermol gesot gouf, dat ass, dass déi béid Ordren am Fong misste méi zesummeschaffen am Interêt vum Kand.

Déi éischt Fro dozou: Misst dann net och ee vun der Maison relais, e Vertrieeder, e Responsabelen, an deem Comité local d'office derbäi sinn, fir och do déi Problemer ze léisen, déi déi Kanner mat spezifesch Problemer sécherlech och an der Maison relais hunn? Dat geet jo net einfach ewech, wann d'Schoul eriwuer ass. Dat ass déi éischt Fro.

An déi zweet Fro ass: Vlächcht ass dat naiv, mee mir hu jo ganz vill Educatrices an Educateurs an de

Maisons relais, déi keng voll Tâche kréien, well déi Aarbecht vlächcht dann net duerguet fir eng voll Tâche, an duerfir hu mer och vill Personalwiessel. Wier et dann net eng Iddi, deene Leit e Kontrakt ze ginn, déi dann zum Deel an der Maison relais Kanner betreiwen an déi selwecht Kanner – e Kand ass e Kand – dann an der Spillschoul als zweeten Intervenant betreiwen? Dann hätte mer nämlech och béid Ordren zesummebruecht, dann hätte mer vlächcht en éischte Schrott gemaach fir eng richteg Ganzdaagsschoul. Et wier am Interêt vum Kand an et wier am Interêt vum Enseignant a vum Educateur.

Merci.

M. Claude Meisch, Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Ech mengen, mir sinn an engem Prozess dran, wou déi béid Welten, formal Bildung, nonformal Bildung, sech weider openeen zoubeweegen. Ech kommen a ganz vill Gemengen, wou ech aweien d'äerf goen, wou d'Reegel vu Bildungshaiser eigentlech ëmmer méi present ass a wou gesot gëtt: „Hei ass en Haus, e Gebai, an do ka Schoul gehale ginn, mee do kann och nonformal Bildung seng Plaz fannen“, a wou déi Infrastrukturen och ganz geschéckt a gewënnbréngend fir jiddereen, fir d'Enseignantinnen, fir d'Educateurs, och genotzt ginn, virun allem fir d'Kanner kënnen genotzt ginn. An dat ass richteg.

An natierlech ass et net nëmme d'Infrastruktur, mee och d'Zesummewuesse vun den Ekippe wichteg do derbäi. Déi Iwwerleeung, déi Dir maacht, steet eigentlech am Regierungsprogramm, ze soen: „Et gëtt eng Erausforderung an der nonformaler Bildung, fir kontinuierlech 40-Stonne-Kontrakter kënnen ze ginn an och eng ganz Aarbechtswoch do kënnen sënnavoll ze fëllen. An dat sinn zum Deel op d'mannst Ressourcen, déi broochleien.“

Ech hunn awer d'Chifferen och eng Kéier gekuckt. Also, net jiddereen, dee keng 40 Stonne schafft, wéilt och 40 Stonne schaffen. Dat muss een och gesinn. Et sinn der ganz vill, déi och fräiwëlleg manner schaffen, well et hir Demande ass, dat muss een och considéréieren. Mee ech denken, datt dat doten absolutt eng Pist ass, wou een nach zousätzlech Ressourcë ka fannen a wou een och den Agente kann entgéintkommen, datt se net mussen all Dag kucken: „Wou ass vlächcht iergendwousch eng aner Plaz mat 40 Stonnen dann och offréiert?“, a wou een op eng ganz natierlech Manéier dat Zesummewuesse tëschent formal an nonformal weider géif stäerken.

M. Claude Wiseler, Président | Merci. Ech hunn nach zwou Wuertmeldungen: den Här Wagner an duerno den Här Clement. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Jo, merci, Här President. Merci dem Här Minister fir seng Äntwerten. Eng Äntwert fannen ech awer problematesch, an et ass net déi éischte Kéier, datt mer permanent doriwuer diskutéieren, dat ass eeben déi iwwert d'Ressourcen; Ressourcen, déi net onendlech sinn. Dat ass richteg, dat treëft op all Form vu Ressourcë, och op déi mënschlech Ressourcen an och am Enseignement.

An do stellt sech awer d'Fro, fir ze wëssen, inwifern een, wann ee bis feststellt, datt ee vlächcht e Ressourcëproblem huet, fir Leit am edukativen Beräich ze engagéieren, sech awer och Gedanke mécht, wou dee Problem läit, an ob een awer net och der Meenung ass, datt ee soll weidergoen, fir e Programm, e Plang opzestellen, fir eeben un déi Ressourcen ze kommen, fir Leit och méi offensiv auszubilden. Ech schwätzen elo nach just vum edukativen Beräich. Duerno bei de Motiounen kënnen mer nach iwwert d'administratiiv Personal schwätzen.

Ech hoffen awer net, datt d'Argument ass, ze soen, datt et e Käschtepunkt ass. Et ass selbstverständlech e Käschtepunkt fir de Staat, wa mer Leit astellen. Mee ech mengen, datt ass e Käschtepunkt, dee mir eis kënnen leeschten. An do gëtt et jo Moyenen, fir dat ze finanzéieren. Ech mengen, ech hoffen net, datt dat elo wierklech en Argument ass, ze soen: „Dat kascht eis ze deier.“ Wann dat anert Argument ass, ze soen: „Mir hunn net genuch Ressourcen“, da muss ee sech d'Fro stellen.

Mir hunn awer och de Problem, an dat kritt ee ganz oft ze héieren, datt Leit, och Léierpersonal zum Beispill, déi iergendeng Kéier no 5, 10, 15 Joer soen – dat ass de Problem, grad well net genuch Ressourcen do sinn –, datt si duerno an de Burnout verfallen an datt se d'Decisioun huelen, zum Beispill eng hallef Tâche ze huelen, well se da besser kënnen zou sech kommen. Dat ass dann eng hallef Tâche, déi an deem Sënn feelt. Dat heescht, elo si mer an enger Situation, wou d'Kaz sech an de Schwanz bäisst, wou justement de Manktem u Ressourcen dozou féiert, datt Enseignanten u sech iwwerlaascht sinn an datt se duerno och zréckschrauwen, fir iwwerhaupt kënnen ze ootmen.

Mee ech mengen, et wier awer interessant, elo konkret ze gesinn, firwat et u Ressourcë feelt, wat d'Problemer sinn, wann net genuch Leit do sinn, a wou ee kann dorunner schrauwe goen a wou ee ka Léisunge fannen, fir justement Leit anzustellen. Mir schwätzen herno iwwer de Coefficient, och bei der Motioun, do kann een nach e bëssen driwwer schwätzen. Mee ech halen dat fir herno.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner. Ech weess net, ob dat elo eng Fro war oder just eng Remark.

(Interruptions)

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Ech kéint kuerz drop äntwerten, och fir ze preziséieren, wat ech ganz bewusst hei gesot hunn, datt et net nëmme an net primär eng Fro vu budgetäre Moyenen ass, mee och eng Fro: Wou fanne mer déi Leit? Jo, mir kënnen weider Efforte maachen, datt mer méi Educateuren ausbilden. Dat maache mer. Den LTPES gëtt ausgebaut. Mir hunn en zweete Lycée am Süden, deen op dee Wee do geet. Mir wäerten och Educatricen an Educateuren op Franséisch ausbilden mat der nächster Rentrée. Mir hunn d'École nationale pour adultes gemaach, déi dat am Cours d'emploi gemaach hunn, fir do nach eng Kéier fir dee Secteur – dat ass jo net nëmme d'Schoul, mee dat geet wäit iwwer d'Schoul eraus – kënnen ze rekrutéieren.

Mir hunn eng Konventioun mat der Uni.lu gemaach, fir systematesch méi jonk Enseignanteën an Enseignanté fir de Fondamental kënnen auszubilden. Mir hunn och Programmer mat der Uni.lu lancéiert, déi mer zousätzlech finanzéieren op der Universitéit, fir Masterprogrammer ze maachen, fir och herno spezifesch Profiller kënnen ze hunn, fir ganz besonnesch notament och an der Inklusioun kënnen ze rekrutéieren. Dat maache mer.

Ech wëll Iech awer just nach eng Kéier soen: Ee Joergang an eise Schoulen hei zu Lëtzebuerg, dat sinn esou ronn 6.000 Kanner. Dat, wat den Numerus clausus vum Educatiounsministère – an domadder schwätzen ech dann nëmme vun deenen, déi ënner direkter staatlecher Autoritéit intervenéieren – ausmécht pro Joer an der Moyenne, dat waren iwwer 600 Agentinnen an Agenten. An dat heescht, méi wéi en Zéngtel muss mer just fir de staatleche System ausbilden, fir dee Beräich. Do hunn ech net vun de Maison-relais geschwat, ech hunn net vun de Crèche

geschwat, ech hunn net vun der Aide à l'enfance geschwat a vu villen aneren.

Iergendwousch stousse mer do awer u Limiten, dat muss mer wëssen, och well mer ganz bewusst a ganz richtig soen: „Jo, mir hätte gäre Leit an eise Schoulen, déi Däitsch, Lëtzebuergesch a Franséisch op engem héijen Niveau kënnen assuréieren.“ An da wësst Der, datt mer se net dohinner kënnen siche goen, wou d'Spideeler se siche ginn. Dir wësst, datt mer se net kënnen dohinner siche goen, wou d'Supermarchéen an d'Tankstelle se siche ginn.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Här Clement.

M. Sven Clement (Piraten) | Jo, merci, Här President. Ech sinn elo e bësse frou, datt de Minister grad d'Sproochesituatioun ugeschwat huet, well dat ass dat eent Element. Ech si bei Iech, wat d'Augmentatioun vun dem Contingent ugeet vun den I-EBSen, A-EBSen an esou weider. Do muss mer elo d'Resultater iergendwa gesinn. Ech sinn och bei Iech, datt et eng begrenzt Ressource ass. Dofir hunn ech jo eng ganz konkret Propos gemaach, datt mer d'Digitaliséierung notzen, fir administrativ Tâchen ofzebauen.

Wou mer haut awer e Problem gesinn, och an den Aarbechtskonditiounen vun den Enseignanten, dat ass d'Sproochesituatioun vun de Kanner, wa se an d'Schoul erakommen. Mir haten déi Diskussioun schon, wéi mer iwwer d'Crèche geschwat hunn, wéi mer iwwer de Precoce geschwat hunn. Ech mengen, datt sech dee Problem zitt an och net einfach nëmme duerch d'Alphabetiséierung op Franséisch, duerch de Projet ALPHA, léise léisst. Mir gesinn ëmmer méi Kanner, déi an d'Schoul kommen, ob dat elo am Precoce oder am Cycle 1 ass, déi keng vun den Amtssprooch an deelweis och hir Mammesprooch net propper beherrschen. A mir hunn haut keen Dispositif, fir den Enseignanten ze hëllefen, mat deene Kanner eens ze ginn, ausser hinnen ze soen: „Mee da weis op Biller an erkläre hinnen d'Lëtzebuergesch Wuert, fir datt se iergendepes léieren!“

Mee do war meng Fro wierklech: Gëtt et e Plang um Ministère, fir den Enseignanten do en aneren Dispositif ze ginn, wéi just ze soen: „Majo, da probéiert, eens ze ginn!“ Well dat ass mengen ech net d'Léisung, mat där mer deene Kanner eng Chance am Lëtzebuergeschen Schoulsystem ginn.

Merci.

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Also mir hu jo zanter Laangem e Kompetenzzenter, dee sech op Sproochentwécklungsproblemer fokaliséiert, de Centre de logopédie, deen och systematesch Depistage an alle Cycle-1-Klasse mécht, fir doropshin dann och kënnen Mesüeren ze decidéieren. Dat ass net nei. Dat fonctionéiert zanter ganz Laangem. Mir gesinn awer, datt dee Phenomeen, deen Dir hei schildert, méi heefeg gëtt.

An ech hunn d'lescht Kéier hei och ënnerstrach, wat d'Interpretatioun dovunner ass, wou dat doten hierkënn. An ech mengen, et läit nun emol leider op der Hand. Elo soe se: „De Meisch huet sech erëm mat den Ecranen“, mee e Kand, dat méi mam Ecran ze dinn huet wéi mat anere Kanner, wéi mat anere Mënschen, dat léiert keng Sprooch. Dat héiert keng Sprooch. Dat ass net erausgefuerdert fir ze schwätzen a kënn dann natierlech eng Kéier an de Precoce, kënn an de Cycle 1, kënn do an d'Schoul an huet keng Sprooch. An dat ass eng ganz reell Erausforderung.

An dat ass awer och erëm eng Kéier eng Erausforderung, déi mer net eleng op d'Schoul an op

d'Schoulpersonal kënnen oftippen. Dat ass eng gesellschaftlech Erausforderung, där des Generatioun sech muss unhuelen. Iwwer wéi e Wee weess ech och nach net. Ech mengen, et gëtt keng Patentrezepter. Mee dat ass eng vun deene gesellschaftlechen Erausforderungen, déi ganz konkret och hir Spueeren an der Schoul an am Liewensalldag, am Berufsalldag vun den Enseignanté mat sech bréngen.

M. Claude Wiseler, Président | Här Sehovic.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Merci, Här President. Et ass natierlech kloer, an däers si mer eis alleguerte bewusst, dass kee vun eis zousätzlech Personal zaubere kann, fir dann déi Ressourcen an d'Schoulen ze kréien. An awer stoussen ech mech e bëssen un Ären Erklärungen, well déi Profiller, déi mer op deenen eenzelne Plaze brauchen, ganz ënnerschiddlech sinn an et, mengen ech, derwäert wär, dat och méi differenziéiert ze kucken.

Do, wou ech e ganz grouse Problem hunn – an dat wär meng Fro –, dat ass, wann et ëm de Contingent geet. Dir hutt elo déi Fro vum Indice socio-économique ugeschnidden. Et ass jo haut esou, dass vum ganze Contingent X 20 % allouéiert ginn iwwer dee Contingent. Do komme mer jo duerno nach eng Kéier drop ze schwätzen. Et gëtt d'Propos vum Här Wagner, deen Undeel eropzesetzen. Doduerch brauch een net méi Personal. Et wär just den Undeel, deen ee géing iwwer den Indice verdeelen, méi grouss. An do géing mech interesséieren, wat Är Positioun par rapport zu där Fuerderung ass.

Merci.

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Dann hunn ech dem David Wagner seng Propos falsch verstanen, well ech elo verstanen hunn, datt mer vun deem, wat mer u Surplus ginn, net nëmme bis zu 20 % méi ginn, mee bis zu 25 % méi ginn. Wann ech Iech elo richtig verstanen hunn, da wär et an der Zomm net méi, mee dat heescht, mir huelen engem aneren dat och ewech. Da misst Der schon op d'mannst déi Propos, wa mer seriö sollten driwwer diskutéieren, hei eng Kéier konkret formuléieren an och mat wat fir engen Auswierkungen dat ze dinn hätt.

Ech hu gesot, datt ech der Meinung sinn, datt mer beim sozioekonomeschen Index deen och am Beräich vu Kanner mat spezifische Besoine solle staark ervirsträchen – duerfir en zweeten I-EBS dohinner, wou mer en niddrege sozioekonomeschen Index hunn – an aner Rekrutementer och dovunner ofhängeg maachen.

Ech hunn eppes net ugeschwat, mee mir gi jo awer dovunner aus, an hei sëtze genuch Gemengepolitiker, déi mer ëmmer nees soen: „Wann ALPHA kënn, da brauche mer nach Kllassesäll.“ Déi Kllassesäll muss mer och mat Enseignanté féllen. An dat ass och sécherlech eppes, wou mer an deenen nächste Joren dat wäerten ausbauen, wat ëmmer de Fall ass, an deene leschte Joren nach vill méi de Fall war wéi virdrun, nämlech datt mer nach e Surplus am Contingent ginn, wann ee gesäit: Do gëtt et Härtefall a mir komme rechneresch mat deem eigentlech net korrekt aus, wat am Contingent steet, an da kritt een och nach e Surplus.

Well jiddereen heibannen, deen an der Gemeng hei Responsabilitéit huet, schreift mer reegelméisseg déi Bréiwer an e weess och hoergenee, wat fir eng fein Äntwerten en an aller Reegel dorobber kritt. Dee Besoin wäert eropgoe mam Projet ALPHA. An duerfir sinn ech ganz virsiichteg, fir elo nach eng Kéier generell u Schrauwen, un anere Schrauwen dréien ze goen, notamment eeben och wat déi 20 % ubelaangt vum Surplus iwwer de sozioekonomeschen Index.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Domat wär dann d'Diskussioun zu dëser Interpellatioun ofgeschloss.

Motions

An da géinge mer zu deenen zwou Motioune kommen, déi vum Här David Wagner deposéiert gi sinn.

Motion 1

Här Wagner, Dir hutt se explizéiert. Dir wëllt duerno nach eng Kéier intervenéieren. Dann ass meng Fro: Wie wëll zur Motioun Nummer 1 vum Här David Wagner Stellung huelen? Ech gesinn d'Madamm Closener. Madamm Closener.

Mme Francine Closener (LSAP) | Jo, da géif ech emol direkt ufänken. Merci. Ech mengen, mir hunn elo schon e bëssen héieren, dass awer d'Meenunge beim Contingent auserneeginn. Ech sinn awer och der Meenung, dass mer nach eng Kéier sollen doriwwer diskutéieren. Net nëmmen den Observatoire, mee och all Bildungsbericht seet jo ëmmer erëm, dass déi Chancengleichheeten nach ëmmer bestinn an dass net d'Sprooch aleng de sprängende Punkt ass, mee villméi eeben den defavorisierte Milieu.

Duerfir denken ech, dass et wierklech wichteg ass, ze kucken, wéi mer et dann hikriéien, an déi Brennpunktschoulen, fir déi emol esou ze nennen, wierklech méi Ressourcen ze kréien, vläicht mat engem pedagogesche Konzept verbonnen. Do kann ee sech wierklech vill Saachen ausdenken. Mee ech mengen, dass mer déi Diskussioun eng Kéier sollte féieren.

An ech weess, dass de Minister hei Problemer domadder huet, well e sech eebe Gedanke mécht, wou en déi Leit alleguerste soll hierhuelen, mee et misst ee se vläicht anescht asetzen, trotzdeem eng aner Vernetzung och maachen. Ech mengen, dass et derwärt wier, nach eng Kéier am Detail doriwwer ze diskutéieren. Also mir ënnerstëtzen déi Motioun op jidde Fall aus där Ursach.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Closener. Den Här Clement huet nach d'Wuert gefrot.

M. Sven Clement (Piraten) | Jo, merci, Här President. Mir hunn d'Motioun mat ënnerschriwwen aus deem ganz einfache Grond, dass mer de Constat maachen – an ech mengen, dass de Minister dee jo och elo gréisstendeels gedeelt huet –, dass mer haut e Problem hunn, wat d'Chancengleichheet am Educatiounssystem ugeet. Jee no sozioekonomeschem Background, jee nodeem, wéi vill Ecran een ... Well och dat korreléiert. Do gëtt et jo och Studien, déi mëttlerweile ganz kloer beleéien, dass d'Expositioun zum Ecran och mam sozioekonomeschem Background korreléiert. Et gesäit ee ganz kloer, dass mer jo schon e Problem hu bei de Basiskompetenzen, fir iwwerhaupt kënnen d'Grondlage fir e schouleschen Erfolge ze leeën. An deemspriechend ass et nëmme rasonabel, hinzogoen an ze soen: „Ma kommt, mir ënnerstëtze genau déi, wou d'Basis feelt, fir dass se iwwerhaupt mol d'Chance hunn, um nammlechte Punkt ze starten!“ Dat wäerte mer ni zu 100 % hikriéien, mee ech mengen, dass dat heiten awer eng Diskussioun ass, déi derwärt wär, gefouert ze ginn. Dofir hu mer dat heiten och ënnerstëtzt.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Clement. Här Keup.

M. Fred Keup (ADR) | Merci, Här President. Hei stinn eng ganz Partie interessant Saachen. An d'Madamm Closener huet och scho gesot, et wier gutt, nach vläicht doriwwer ze diskutéieren. Duerfir géif ech éischer proposéieren, esou eppes wéi dat heite vläicht an der Kommissioun ze beschwätzen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Keup. Sinn nach aner Wuertmeldungen do? Dat schéngt net de Fall ze sinn. Da ginn ech dem Här Wagner d'Wuert – wann Der wëllt. Dir musst net.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | O, ech maachen et trotzdeem.

(Hilarité)

M. Claude Wiseler, Président | Dat wonnert mech elo net. Allez, Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Merci, Här President. Jo, ech hätt guer näischt dogéint, wa mer kéinten eng Kéier doriwwer an der Kommissioun diskutéieren, well ech mengen, et mécht scho Sënn, iwwert d'Berechnung vum Contingent ze diskutéieren an enger Kommissioun. Virdrun huet den Här Minister gesot, dat wier meng Propos. Jo, et ass an enger Motioun, déi ech deposéiert hunn, mat der Ënnerstëtzung vun anere Kolleegen, mee et ass net meng Propos an deem Sënn, dass se aus dem Milieu selwer kënt, net nëmme vun de Gewerkschaften, mee dass och den Observatoire de la qualité scolaire awer bemängelt, dass déi 20 % net duerginn.

Ob dat duerno, déi Realiséierung, wann ee vun 20 op 25 % geet ... De Contingent, deen entsteet jo duerch e Koeffizient, den Indice social. An e géif natierlech do gräifen, wou et néideg ass, a gewëssene Schoulen, a gewëssene Quartieren oder Dierfer, déi et méi néideg hunn a wou do eng Hëllef géif bäikommen. An deemno wéi kann ee sech tatsächlech och iwwerleeën, ob et net zu enger gewëssener Ëmverdeelung misst kommen, wann et muss sinn a wann et och Sënn mécht.

An duerno déi aner Fro vun de Ressourcen, déi musse mer awer och klären. Mir kënnen net einfach esou feststellen, dass et Schoule gëtt, déi méi Moyene bräichten, an dass mer awer näischt méi kënnen maachen, well anscheinend endlech Ressourcen do sinn, an dat einfach esou constatéieren. Ech mengen schon, dass de ganze Milieu seet, dee Contingent an d'Berechnung misst geännert ginn. An ech mengen, et géif Sënn maachen, wa mer dat dann och wierklech eng Kéier seriö an enger Kommissioun diskutéieren.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner. D'Propositioun läit elo um Dësch, dës Motioun an d'Kommissioun ze renvoyéieren. Meng Fro ass: Ass d'Chamber domat d'accord? Ass een do, deen dozou wëll Stellung huelen? Madamm Agostino.

Mme Barbara Agostino (DP) | Jo, dann huele mer déi Propositioun un an dann huele mer se mat an d'Kommissioun.

M. Claude Wiseler, Président | Da géing ech doriwwer och ofstëmme loossen. An ech géing dat a main levée maachen.

Vote sur le renvoi de la motion 1 en commission

Ass de Plenum d'accord, dës Motioun an d'Commission de l'Éducation ze verweisen? Wien domat d'accord ass, hieft d'Hand an d'Luucht.

Ass een dergéint?

Enthält ee sech? Dat ass net de Fall.

Dann ass dës Motioun a l'unanimité an d'Commission de l'Éducation verweisen.

(La motion 1 de M. David Wagner est renvoyée à la Commission de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse.)

Motion 2

An da komme mer zur Motioun Nummer 2, och vum Här David Wagner. Den Här Wagner wëllt duerno

Stellung huelen. Wie wëllt zu dëser Motioun Stellung huelen? D'Madamm Closener.

Mme Francine Closener (LSAP) | Merci, Här President. Jo, mir hunn déi mat ënnerschriwwen, well mer jo wierklech wëssen, dass säit Jore verlaangt gëtt, déi administrativ Tächen op de Leescht ze huelen. Ech sinn net ganz richtig domadder d'accord, ze soen: „Ma mir brauche kee Sekretariat méi, well d'Direktiounen an de Lycéeën hunn och e Sekretariat.“ Ass dat iwwerflësseg? Ech géif d'Direktiounen awer gär héieren, wa mer do géifen d'Sekretariat op eemol ofschaffen! Also dat, fannen ech, ass keen Argument.

Ech denke schon, dass ee sech dat hei ganz gutt muss iwwerleeën, wéi een dat kéint maachen. Well op där enger Säit ass et awer och kloer, dass et wichteg ass, dass d'Progrès an och d'Problemer vun de Kanner dokumentéiert ginn, dass och d'Bilansgesprécher anstänneg virbereet ginn, also d'Bilanen och net a Fro gestallt sinn. Dat ass jo och net de Fall. Also do, mengen ech, kënnen mer den Enseignantent déi Täche net ofhuelen.

Mee op där anerer Säit huet dës Regierung sech de Once-Only op de Fändel geschriwwen, Simplification administrative. An et gëtt awer ganz vill Dokumenter, déi d'Elteren an d'Enseignantent x- an x-mol ëmmer erëm mussen ausfüllen. Ech mengen, do kéint een eng aner Lösung fannen. Den Här Minister huet selwer eng Kéier an enger Kommissioun gesot, d'KI kéim elo, fir den Enseignantent och d'Liewe méi einfach ze maachen. Mee da brauche mer awer och e Projet, wéi dat soll ausgesinn. Duerfir ënnerstëtze mer och dës Motioun vum Här Wagner.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Closener. Här Clement, duerno den Här Sehovic.

M. Sven Clement (Piraten) | Jo, merci, Här President. De Minister sot et virdrun, mengen ech, ganz treffend. Mir als Politick au sens large sinn et ganz heefeg, déi déi administrativ Täche iwwerhaupt eréischt geschaffen hunn, déi zousätzlech Charge. Also ass et och un der Politick, sech mat där Charge ze beschäftegen a se ofzebauen an net ëmmer nëmmen dropzetässelen a grad déi innovativ Outilen ze benotzen.

Ech mengen, mir hunn hei zu Lëtzebuerg gutt Outilen, zum Beispill sproochmaschinn.lu fir d'Transkriptioun vum Lëtzebuergeschen an den direkten Text. Mir kéinten AI benotzen, fir verschidden Täch vum den Enseignantent am Administrativen ze vereinfachen. Mir kéinten zentraliséiert Outilen schafen, fir zum Beispill d'Bilansgesprécher ze plangen. Dat ass eppes relativ Strukturéiertes. Mir kéinten den Échange de données zwëschen den Enseignantent an den Elteren digitaliséieren, anstatt dass nach ëmmer all Enseignant a sengem Bureau-tique en eegene Formulaire mécht mat deene Froen, déi e stellt, deen dann ausdeelt, dann zréckkritt, dass da warscheinlech erëm an en Excel saiséiert, fir dann d'Donnéeën net vun engem Cycle an deen nächste weiderzeginn.

Iwwerall do kéinte mer, mengen ech, den Enseignantent ganz vill digital Outilen zur Verfügung stellen, wat och net esou vill Ressources humaines géif verlaangen a vläicht och déi Fuerderung no engem Sekretariat géif iwwerflësseg maachen oder zumindest reduzéieren. Dofir hu mer déi Motioun ënnerstëtzt, a mir wäerte se och matstëmme.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Clement. Den Här Sehovic an duerno d'Madamm Agostino. Här Sehovic.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Merci, Här President. Och mir ënnerstëtzen d'Motioun, well et en Thema ass. D'administrativ Vereinfachung muss och am

Schoulwiese kommen. Do hu mer nach net genuch gesinn. An déi Fro vum Sekretariat, dat kann ee jo esou oder esou diskutéieren. Op jidde Fall, déi Aart a Weis, wéi Dir elo beschriwwen hutt, wéi dat Sekretariat géif fonctionnéieren ... Ech weess net, ob Äert Sekretariat esou fonctionnéiert, Här Minister. Ech hoffen net, well et ass effektiv eng almoudesch Virgoensweis.

Mir wëlle kee Schoulsekretariat am Enseignement fondamental, fir Kaffi a Kopien ze maachen, mee fir d'Enseignanten ze entlaaschte bei deene villen Aufgaben, déi se hunn am Echange mat de Gemengen, am Echange mat den Elteren, am Echange mat de Kanner an esou weider an esou virun. Do geet et net ëm Kaffi a Kopië maachen. Do geet et drëms, den Enseignanten Zäit ze gi fir dat, wat se am beschten an am léifste maachen, nämlech mat de Kanner a mam ganzen Ëmfeld schaffen. An dowéinst gëtt et eng ganz Rei vu gudde Pisten un där Motioun, déi ganz sécher derwärt wärend ze diskutéieren.

M. Claude Wiseler, Président | Madamm Agostino an duerno den Här Keup. Madamm Agostino.

Mme Barbara Agostino (DP) | Merci, Här President, fir d'Wuert. Ech mengen, hei ass och e Verglach gemaach gi vun enger École fondamentale mat engem Lycée. Ech mengen, dass een déi zwee éischters och net matenee vergläiche kann. An zweetens schwätze mer vun enger Diminution de travail. Fir mech wär dat heiten als fréier Schouljoffer eng supplémentaire Tâche administrative, eng nei Plattform. An ech fannen, et gëtt genuch Reformen am Moment a mir sollen d'Enseignantë schaffe loossen, wéi se am Moment schaffen. Dofir proposéieren ech menger Fraktioun, dës Motioun net matzestëmmen.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Agostino. Här Keup.

M. Fred Keup (ADR) | Villmools merci, Här President. Also, an dëser Motioun sti ganz vill ganz interessant Saachen derbäi, déi mer och ganz kënnen ënnerstëtzen. Duerfir gi mer där och eng Bonne note. Et sinn e puer Saachen derbäi, wou ee sech e bësse ka froen: Jo, bréngt dat wierklech eppes oder mécht dat erëm wierklech eppes méi komplizéiert? Well ëmmer dann, wa mer eppes Neies schafen, maache mer et jo erëm méi komplex. An et geet jo am Fong drëms, d'Saachen ze vereinfachen. Mee ënnert dem Stréch kënnen mer dat heite matzestëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Sinn nach aner Wuermeldungen zu dëser Motioun do? Dat schéngt net de Fall ze sinn. Da ginn ech dem Här Wagner d'Wuert.

M. David Wagner (déi Lénk), interpellateur | Jo, merci. Also, déi Motioun huet justement als Objet, d'Enseignanten administrativ ze entlaaschten. An ech wëll drun erënneren, datt erëm eng Kéier am Rapport vum Observatoire de la qualité scolaire awer Zuele sinn, déi fir sech schwätzen: 79 % vun den Enseignantë sinn der Meenung, datt d'Charge administrative en negativen Impakt op hiert Wuelbefannen huet, an 92 %, also bal jidderee vun den Enseignanten, sinn der Meenung, datt déi administrativ Tâchen op hir pedagogesch Aarbechtszäit empietéieren.

Ech leiden och ënner Phobie administrative. An ech mengen, déi allermeescht vun eis hunn dat. Mee dat, wat een am Alldag an esou weider fir administrativ Demarchë muss maachen, kann een net vergläiche mat dem Problem, datt mer op eemol eng Berufsspart hunn, d'Enseignanten zum Beispill, déi e groussen Deel vun hirer Aarbechtszäit an Tâche stécht, déi u sech näischt méi mat Pedagogik mat Betreuung vu Kanner ze dinn hunn an déi justement kéinte vun anere Leit gemaach ginn – an net vu KI, ausser Dir hutt e elo Projet, deen an deenen nächsten een, zwee

Joer bereet ass. Mee dat gëtt et jo net. Dann haalt op, vu KI ze schwätzen! Datt ee justement Leit astellt, déi dat kënnen, administrativ Saache maachen, zentraliséieren op enger Plateforme numérique.

Ech mengen och, wann ee kuckt bei der ADEM, gëtt et esou vill Leit, déi op eng Aarbecht waarden an déi eng administrativ Ausbildung hunn, an déi kéint een en plus astellen. Also, et ass jo net esou, wéi wann do erëm eng Kéier Ressourcémangel wär. Dat wëll ech awer guer net gleewen. An dat géif dann en plus vläicht Aarbechtsplaz schaffen an och nach d'Enseignanten an d'Educatoren entlaaschte bei Tâchen, déi net fir si geduecht sinn. Et ass u sech eng Simplification administrative, wéi den Här Sehovic richteg gesot huet.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner. Domat wär dann d'Diskussioun zu der Motioun 2 vum Här Wagner ofgeschloss.

An ech géing d'Motioun 2 vum Här Wagner zum Vott stellen.

Vote sur la motion 2

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Kënn Dir Är Procuratiounen nach eng Kéier kucken, wannechgelift? De Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 25 Jo-Stëmmen, 35 Nee-Stëmmen, keng Abstentioun. Dës Motioun ass also mat 35 Nee-Stëmme géint 25 Jo-Stëmmen ofgeleent.

Ont voté oui : M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig (par M. Fred Keup) ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring (par Mme Djuna Bernard) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Ont voté non : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer (par Mme Stéphanie Weydert), Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par M. Jean-Paul Schaaf), Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Françoise Kemp), Paul Galles (par M. Charles Weiler), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par Mme Octavie Modert), Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel (par M. Gusty Graas), Corinne Cahen, MM. Luc Emering (par Mme Corinne Cahen), Patrick Goldschmidt (par M. Gérard Schockmel), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Guy Arendt) et M. Gérard Schockmel.

5. 8710 – Proposition de modification du Règlement de la Chambre des Députés modifiant le statut des fonctionnaires de la Chambre des Députés

An da kéime mer zum nächsten a leschte Punkt vun eisem Ordre du jour vun haut de Moien, an zwar dem Änderungsverschlach vum Chamberreglement 8710 iwwert de Statut vun de Fonctionnairë vun der Chamber. Hei ass et e Riedemodell „avec rapport et sans débat“, datt heescht, d'Rapportrice huet 5 Minutten Zäit an da stëmme mer of. Ech ginn elo der Madamm Sam Tanson als Rapportrice vun dëser Modifikatioun d'Wuert.

Rapport de la Commission du Règlement

Mme Sam Tanson (déi gréng), rapportrice | Jo, merci, Här President. Ech spieren e bëssen Ongedold heibannen. Keng Suerg, mir si ganz séier hei derduerch, well et ass eng ganz kleng Modifikatioun.

Mir hunn de Moie scho vill iwwert d'Fonction publique diskutéiert. Hei geet et elo ëm eis Fonctionnairë hei an der Chamber, an zwar ëm d'Heures de travail. Do hu mer elo eng Dispositioun, well festgestallt ginn ass, dass et awer heiansdo par rapport zur Durée maximale, wéi se festgehalen ass ..., dass dat net onbedéngt ëmmer mat dem Betrib hei an der Chamber ze vereinbaren ass.

An duerfir kënnst elo d'Méiglechkeet, ze derogéieren iwwert de Bureau, no natierlech och Consultatioun vun der Delegatioun. A gradesou mat de Coupuren, déi virgesi sinn no sechs Stonnen Aarbecht, och do gëtt eng Méiglechkeet agefouert, ze derogéieren iwwert de Bureau.

An ech bieden Iech dann ëm d'Zoustëmmung zu dëser klenger Modifikatioun, déi sech natierlech net aschreift an déi grouss Reform, déi mer nach ëmmer amgaange sinn ze debattéieren.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Esou ass et. Ech soen Iech Merci fir Äre schrëftlechen a mëndleche Rapport.

An ech géing dann och direkt dës Ofännerung zum Vott stellen.

Vote sur la proposition de modification du Règlement de la Chambre des Députés 8710

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dësen Änderungsverschlach vum Chamberreglement ass also mat 60 Jo-Stëmmen eestëmmeg uegholl ginn.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer (par M. Charles Weiler), Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par Mme Stéphanie Weydert), Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nathalie Morgenthaler), Paul Galles (par Mme Octavie Modert), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par M. Georges Mischo), Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel (par M. André Bauler), Corinne Cahen, MM. Luc Emering (par M. Gérard Schockmel), Patrick Goldschmidt (par M. Guy Arendt), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gusty Graas) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig (par M. Fred Keup) ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring (par Mme Djuna Bernard) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

An domat si mer dann och um Enn vun eiser Sëtzung ukomm. D'Chamber kënnst de Mëtten um 14.00 Auer nees zesummen.

D'Sëtzung ass opgehuewen.

(La séance publique est levée à 11.32 heures.)

Sommaire

1. Ouverture de la séance publique M. Claude Wiseler, Président	p. 31	Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics : M. Marc Hansen
2. Question élargie n° 84 de M. Laurent Mosar au sujet de la valorisation du Luxembourg comme siège des institutions européennes M. Laurent Mosar M. Xavier Bettel, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur M. Laurent Mosar M. le Ministre Xavier Bettel	p. 31	Prise de position du Gouvernement : Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics Vote sur l'ensemble du projet de loi 8645 et dispense du second vote constitutionnel
3. Ordre du jour M. Claude Wiseler, Président	p. 33	7. 8594 – Projet de loi relative à la construction de bâtiments administratifs pour l'« European Stability Mechanism » (ESM) et pour l'État à Luxembourg-Kirchberg
4. 8632 – Projet de loi relative à l'adaptation du montant des dépenses concernant la loi du 25 mai 2023 relative au financement de l'exploitation des transports scolaires par autobus Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics : Mme Corinne Cahen Discussion générale : M. Emile Eicher Mme Francine Closener M. Michel Lemaire M. Meris Sehovic M. Marc Goergen M. Marc Baum M. Meris Sehovic (parole pour fait personnel) M. Marc Baum Prise de position du Gouvernement : Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics M. Marc Goergen (parole après ministre) Mme la Ministre Yuriko Backes Vote sur l'ensemble du projet de loi 8632 et dispense du second vote constitutionnel	p. 33	Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics : Mme Corinne Cahen Discussion générale : M. Marc Lies M. Yves Cruchten M. Michel Lemaire M. Meris Sehovic M. David Wagner Prise de position du Gouvernement : Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics Vote sur l'ensemble du projet de loi 8594 et dispense du second vote constitutionnel
5. 8637 – Projet de loi relative à l'adaptation du montant des dépenses concernant la loi du 28 juin 2023 relative au financement de l'exploitation des services de transports spécifiques réguliers spécialisés Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics : Mme Corinne Cahen Discussion générale : M. Paul Galles M. Yves Cruchten (dépôt de la motion 1) M. Michel Lemaire M. Meris Sehovic M. Marc Goergen M. Marc Baum Mme Corinne Cahen Prise de position du Gouvernement : Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics Vote sur l'ensemble du projet de loi 8637 et dispense du second vote constitutionnel Vote sur la motion 1 (adoptée)	p. 36	8. Interpellation de Mme Djuna Bernard sur le plan d'action national pour lutter contre la pauvreté
6. 8645 – Projet de loi relative à la rénovation et à l'extension de l'ancien Lycée technique agricole à Ettelbruck pour les besoins du Lycée technique d'Ettelbruck	p. 40	Exposé : Mme Djuna Bernard Débat : M. Maurice Bauer Mme Mandy Minella Mme Claire Delcourt 9. Dépôt d'une proposition de loi par Mme Claire Delcourt Exposé : Mme Claire Delcourt 10. Interpellation de Mme Djuna Bernard sur le plan d'action national pour lutter contre la pauvreté (suite)
		Débat (suite) : Mme Claire Delcourt M. Dan Hardy M. Marc Goergen M. Marc Baum Prises de position du Gouvernement : M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale M. Marc Spautz, Ministre du Travail M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse Présidence : M. Claude Wiseler, Président ; M. André Bauler, Vice-Président Au banc du Gouvernement : M. Xavier Bettel, Vice-Premier ministre ; M. Marc Spautz, M. Claude Meisch, Mme Yuriko Backes, M. Max Hahn, Mme Martine Deprez, Ministres

(La séance publique est ouverte à 14.02 heures.)

1. Ouverture de la séance publique

M. Claude Wiseler, Président | Ech maachen d'Sëtzung op.

2. Question élargie n° 84 de M. Laurent Mosar au sujet de la valorisation du Luxembourg comme siège des institutions européennes

Mir fänken d'Sëtzung vun de Mëtte mat der erweiderter Fro Nummer 84 vum Här Laurent Mosar iwwert d'Opwärtung vu Lëtzebuerg als Sëtz vun den europäeschen Institutiounen un. Den Auteur vun der Fro huet 5 Minutten Zäit, fir seng Haaptfro an no der Äntwert vum Minister seng Zousazfro virzedroen. Der Regierung stinn 10 Minutten zou. Här Mosar, Dir hutt d'Wuert.

M. Laurent Mosar (CSV) | Jo, merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, Madamm Minister, Här Vizepremier an Ausseminister, d'Presenz vun den europäeschen Institutiounen zu Lëtzebuerg ass

e Sujet, deen eis permanent beschäftegt, deen och wichteg fir d'Hauptstad an Europastad Lëtzebuerg ass. Déi Presenz vun den europäeschen Institutiounen steet eigentlech ganz kloer an den Traitéen. A mir hu jo och extreem gutt Erfarunge mat deenen europäeschen Institutiounen gemaach.

Elo si mer awer mat enger Realitéit konfrontéiert, datt leider Gottes ëmmer méi probéiert gëtt, Institutiounen oder Deeler vun europäeschen Institutiounen op Bréissel ze transferéieren. Dat huet eng ganz Rei vu Grënn, op déi ech elo am Detail net wéilt agoen. Et huet allerdéngs och eppes mat Paie vun europäesche Beamten ze dinn, déi contrairement zu deem, wat vill Leit mengen, net esou extreem héich sinn, datt se mat deene Paie he zu Lëtzebuerg schrecklech gutt kéinte liewen. Et huet och eppes mat Logement ze dinn.

An eng negativ Erfahrung, déi mer jo och an de leschte Jore gemaach hunn, dat ass déi Agence Chafea, déi eigentlech hei zu Lëtzebuerg war. Dat hätt kënnen eng ganz wichteg Agence ginn, wou awer op eemol einfach d'Kompetenze vun där Agence ewechgeholl an op Bréissel transferéiert gi sinn, mam Resultat, datt déi, obscho mer se vum Traité hier zougesot kritt hunn, eigentlech net méi besteet.

Ech wollt eigentlech de Mëtten haaptsächlech op eng aner grouss Institutioun ze schwätze kommen, wou et Problemer gëtt. Dat ass de Centre de traduction, och eng Institutioun, déi 200 Leit hei zu Lëtzebuerg beschäftegt a 44 Milliounen Euro ëmsetzt. An do schéngt de Problem ze sinn, datt ... Dat ass jo eng Agence, fir dat vläicht eng Kéier kuerz ze erklären, déi contrairement zu aneren Agencen net duerch Subventiounen vun der Europäescher Kommissioun oder vun den europäeschen Institutiounen finanziéiert gëtt, mee déi eigentlech privat finanziéiert gëtt iwwer eng Rei vun Agencen.

Elo ass et awer esou, datt natierlech dee ganze Secteur vun der Iwwersetzung amgaangen ass, total ze änneren. An och déi europäesch Institutiounen setzen elo vill, vill méi op dee System eTranslation, soudatt eigentlech déi Dëngschter vun deem Centre de traduction ëmmer manner benotzt ginn. An et gëtt mer och gesot, datt do fir 2026 mat enger Perte gerechent gëtt, déi awer schonn net onsubstantiell ass, nämlech 3,5 Milliounen. An den Defizit iwwert déi nächst Jore wäert sécherlech och nach an d'Luucht goen.

Duerfir wollt ech de Mëtten eng Rei vu Froen an den zoustännege Minister stellen, déi natierlech och domadder ze dinn hunn, mee déi net nëmmen domadder ze dinn hunn:

Éischtens wär ech frou, och eng Evaluatioun vun der Regierung iwwert déi Situatioun vum CDT ze kréien.

Zweetens, natierlech: Wéi soll deen europäesche Modell vun de linguistesche Servicer weider evoluéieren, notament um Niveau vun den europäeschen Institutiounen? Soll virun nach méi systematesch op esou Outils de traduction automatique wéi eTranslation gesat ginn?

Drëttens dann, iwwerhaupt eng méi generell Fro, wat d'Preservatioun vun der europäescher Presenz zu Lëtzebuerg ugeet: Wéi ass et do mat der Evolutioun? Ech huelen och un, datt dat reegelméisseg zwëschent der Regierung an der Europäescher Kommissioun diskutéiert gëtt.

An da sinn ech och scho bei menger véierter Fro, nämlech dem Dialog mat den europäeschen Autoritéiten, notament: Wéi gesinn déi Diskussiounen aus um Niveau vum CDT?

An da fënneftens: Wéi gesäit et och aus mat de Coût-immobiliere justement vun deem CDT? Well do gi jo och 10 % am Moment vum lëtzebuergesche Staat gedroen.

Ech soen Iech schonn e ganz grouse Merci fir d'Beäntwertung vun all deene Froen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Mosar. An dann huet d'Regierung d'Wuert, den Här Ausseminister.

M. Xavier Bettel, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur | Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech hat als Kand d'Virwëlztuten immens gären, wou een net wousst, wat dra wier. Mee, Här President, wann Der gären hätt, dass een och an der Chamber kann dignement op all Fro eng Äntwert ginn, da wier ech frou, wann een net nëmme géif soen, et géif ee gären iwwert d'Presenz vun den europäeschen Institutiounen zu Lëtzebuerg schwätzen, wann ee mech duerno freet, wéi et mat de Beamte geet aus engem Service, wéi et weidergeet, mat wierklech esou spezifische Froen. Wannechgelift, wann Der gären hätt, dass d'Qualitéit vun den Debat- en och gutt ass, wier et och gutt, wann dann an där Demande och méi de Service zitéiert gëtt, op deen den Deputéierte sech géif gäre fokaliséieren, fir eis do méi Informatiounen kënne ze ginn.

Ech kann Iech soen, Här President, dass am Moment Lëtzebuerg ..., an do insistéieren ech drop, an do gëtt een heiansdo falsch verstanen: Mir sinn eng vun deenen dräi Capitale-administrativen. Ech soen dat, well et gëtt ganz oft gesot: „Et gëtt eng Capitale européenne“, oder: „et gëtt zwou Capitale-européennes“, „et gëtt dräi Capitale-européennes.“ Ech fannen dat falsch, ça ne donne que de l'eau au moulin des extrêmes droites! Et gëtt 27 Capitale-européennes an et gëtt dräi Capitale-administrativen. Dat ass Bréssel, dat ass Stroossbuerg a selbstverständlech och Lëtzebuerg.

A mir hunn am Moment iwwer 15.000 EU-Beamten an -Agenten, déi och hei zu Lëtzebuerg schaffen. A wat fir mech wichteg ass, dat ass, dass dès le départ jo gesot ginn ass, dass alles, wat d'Justiz, d'Finanzen an och dat Digitaalt ugeet, och sollt zu Lëtzebuerg sinn.

An do, wou eent vun deene wichtegen Elementer, dat vun den Traductionen, well dat och zu deem ganze „Juris-traducteur“ ... an all déi Traductionen och do sinn –, am Moment eng schwéier Tâche huet (veuillez lire: Well eent vun deene wichtegen Elementer, dat vun den Traductionen, dozou gehéiert, och déi ganz Traduction juridique an all déi Traducteuren, déi am Moment eng schwéier Tâche hunn), wollt ech just op déi verschidde Punkten agoen, dorop, wou mer am Moment dru sinn.

Mir hunn am Moment den Accord Georgieva-Asselborn. Et ass en Accord Kinnock-Polfer ginn, et ass och en Accord Fontaine-Juncker ginn. An déi Accorden hunn ëmmer Leit virgesinn, déi och géifen an den Agencé schaffen. Ech muss Iech soen, dass dat permanent kontestéiert gëtt a gekuckt gëtt, am Fong alles zesummenzerechnen, wat et léns a riets ka ginn, fir ze justifiéieren, wann déi eng oder déi aner Plazen zu Lëtzebuerg och net besat sinn. Ech hat do mam Johannes Hahn an och elo mam Piotr Serafin grouss Diskussiounen, fir eeben dat ze änneren.

Iwwert d'Attraktivitéit, do muss ech dem Här Mosar ... Déi éischt Saach ass: Do gëtt et jo dee Coefficient correcteur. Dat ass eent vun den Elementer, wou een da ka bei de Paien och eppes bäiginn. Mir hunn net vill Alliéierter zu Bréssel, déi eis do beim Coefficient correcteur gäre géifen ënnerstëtzen, fir hei fir d'Beamten eppes ze maachen. D'Kommissioun fënnt ëmmer aner Prioritéiten.

An ech muss Iech soen: An deenen zéng Joer, wou ech Premier war, war ech ganz oft ganz eleng deen, dee gesot huet, mir kéinten net der Kommissioun ëmmer méi Aarbecht ginn an awer guer net an d'Personal investéieren, dass et do och wichteg wär, dat och ze maachen. Zu de Succèsen, déi mer elo hikritt hunn, zesumme mat der Santé, gehéiert dat, wou mer bei de medezinneschen Tariffer fir d'EU-Beamten och e grouse Succès haten, an eeben och d'physisch Presenzen, déi mer elo hunn, wéi zum Beispill och iwwert de Jean Monnet 2, et cetera, et cetera, déi Gebailechkeeten, déi mer hunn.

Wat fir mech wichteg ass – an dat ass dat, wat den Här Mosar och wierklech gesot huet –, dat ass d'Zukunft vun deem Centre de traduction. An ech war viru Kuerzem do. Si haten och Gebuertsdag, si hunn och eng Rëtsch vu Manifestatiounen gemaach. An ech muss Iech soen, dass mer do riskéieren ... Well et ass, genau wéi Der et gesot hutt, keng Institutioun. Dat heescht, si ginn am Fong finanziert duerch Agencen oder duerch d'Kommissioun. A sauf erreur de ma part ass et och fir d'éischt, dass se eng finanziell Hëllef gefrot hu bei der Kommissioun. Déi ass déi 30 Joer ni gefrot ginn. Dat heescht, et ass wierklech eng aner Situatioun, wéi dat virun de Fall war.

A si mierken och, dass d'Agencen net méi esou vill Clienten hunn. An et gëtt ëmmer méi op d'AI gepocht. An do ass ee Risk, dass mer beim Centre de traduction a bei alldem, wat am Fong Iwwersetzen ass, an deenen nächste Jore wäerten e Risk hunn, dass vill Plaze verluer ginn.

Si hunn och eng Rëtsch vu Leit an den Teletravail gesat, well se eeben och net méi esou vill Lokalitéite brauchen. Do si mer och amgang, ze kucken, ob mir net selwer als Staat Büroee kéinte loune goen, fir de Coût, deen och fir de Centre de traduction do ass, kënne méi kleng ze halen. Mir hunn och selwer schonn als Staat de Centre mat enger järelecher Loyeressubvention vun 170.000 Euro ënnerstëtzt. A mir sinn amgang ze kucken, wéi gesot, ob mer net och méi Bürofläche vun hinne kënne iwwerhuelen, andeem si den Teletravail wierklech zimmlech large och gesinn.

Et wäert weider Kämpf ginn. Ech soen Iech et och ganz éierlech, Här Mosar. An ech si frou, wann och d'Chamber sech fir dee Sujet interesséiert vun der Presenz vun den Institutiounen, well et si 15.000 Leit. Et gëtt jo och ganz oft Näiddiskussiounen. Ganz oft gëtt gesot: „Déi bezuele keng Steieren, déi bezuelen net hei, déi bezuelen net do!“ Dat sinn och Contribuabelen hei zu Lëtzebuerg. Et si Leit, déi och zu Lëtzebuerg liewen, déi och zu eiser Diversitéit gehéieren. A mir mussen dofir kämpfen, dass mer och weider attraktiv bleiwen.

An do ass de Logement ee vun deene grouse Facteuren, déi problematesch sinn. A mir hunn eeben haut och d'Progrès-technologiques, sou wéi den Här Mosar zitéiert huet, vun allem, wat AI ass. Déi wäerten op esou Aarbechten, déi repetitiv sinn, och en Impakt kënne hunn.

An dofir probéieren ech och wierklech ëmmer ze erklären, wann ech do Diskussiounen hunn, dass et bei der Traduction och politesch Messagë gëtt an et och Sensibilitäten an de Messagë gëtt, déi een an engem Text kann hunn, an dass dat eng Maschinn ganz schwéier iwwersat kritt, wann esou och där Nuancen dra sinn, well eng Nuance kann interpretéiert gi wéi deen een, wéi deen aneren. A ganz oft, Här President – ech souz jo zéng Joer laang an deem Conseil européen –, sinn d'Texter extra esou flou geschriwwen ginn, fir dass deen een et kann e bëssen interpretéieren an déi Richtung, an déi Richtung. An ech gleewe kaum, dass eng Maschinn déi Nuancen, déi een da vläicht an engem Text kann hunn, och kann iwwersetzen an deene verschiddene Sproochen.

An, Här President, ech si frou, wann ech elo net nëmmen op d'ënnerstëtzung vun Här Mosar, mee, ech hoffen, och vun där ganzer Chamber ziele kann, wa mer vun der Kommissioun gefrot ginn, wéi et an Zukunft soll ausgesinn, dass d'Chamber och hannert der Regierung steet, fir dass mer weider insistéieren, dass Lëtzebuerg net nëmmen um Pabeier eng europäesch administrativ Haaptstad ass, mee och an der Realitéit.

A wa gekuckt gëtt, alles ofzesuckelen, fir et op Bréssel ze setzen, dass mer eis do och vehement wäerten zesummenstellen a protestéieren, fir ze soen: „Nee, d'Europäesch Union ass zesumme gebaut ginn.“ Am Ufank wollt keen d'Institutiounen, wéll ech drun erënneren. A gitt eng Kéier op de Knuedler: An der Gemeng, do waren déi éischt Reuniounen vun der Haute Autorité. An ech sinn houfreg, dass d'Lëtzebuurger ëmmer un dee Multilateralismus glegleeft hunn an dass mer zesumme bereet waren, och déi Initiativen ze huelen, fir e Siège vun Institutiounen ze sinn. An et ass net, wa se duerno bis Succès hunn, dass se da sollten wechplënnere, well et ass eis zesummen, de Match ze maachen, fir dat, wat mer zesumme gewonnen hu fir onst Land, och net opzeginn, einfach well Évolution-techniquen dat géife mat sech bréngen. Ech wäert op jidde Fall net der Kommissioun soen, dass duerno alles, wat zu Bréssel ass, fir Lëtzebuerg soll zielen.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Ausseminister. Ech wollt den Här Mosar nach froen, ob en eng Zousazfro huet.

M. Laurent Mosar (CSV) | Jo, merci fir d'alleréischte fir déi ganz komplett Äntwerten an och fir den Asaz vun Här Vizepremier. Vlächcht awer nach eng Zousazfro a vlächcht och eng Suggestioun.

Ech mengen, mir sinn eis allegueren eens, datt déi Welt vun der Iwwersetzung ännert an an Zukunft eeben net méi wäert op déi traditionell Aart a Weis fonctionéieren. An do gëtt et jo och ëmmer méi Outilen, déi vun der Europäescher Kommissioun en place gesat ginn, wéi notament deen Outil eTranslation. Do wäert d'AI maachen, datt nach méi esou Modelle kommen. Do kéint ee sech jo awer och virstellen, datt all déi Servicer dann awer mussen och hei op Lëtzebuerg kommen, well souwäit ech weess, gëtt deen eTranslation vun der Kommissioun zu Bréssel direkt geréiert an dat géif eigentlech och dann an e méi moderniséierte Centre de traduction gehéieren. An dat

wär vläicht och eng Suggestioun, déi ech dem Vize-premier géif mat op de Wee ginn.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Mosar. Här Ausseminister.

M. Xavier Bettel, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur | Här President, ech soe Merci och fir déi Suggestioun. Ech wäert och bei eis weider kucken, wou do déi Gespréicher lafen. Mee ech widderhuelen eppes, wat ech net verstoppen: Mir hu wéineg Alliéierter, fir de Siège Lëtzebuerg ze stäerken. An do solle mer eis och enger Saach bewosst sinn: Stroossbuerg ass dat selwecht. An dowéinst solle mir och net géint Stroossbuerg fachen. Stroossbuerg a Lëtzebuerg hunn dee gemeinsamen Interêt, dass gekuckt gëtt, dat meescht op Bréissel ze kréien. An et ass an onsem Interêt, dass mer weider kämpfen, fir dass Stroossbuerg a Lëtzebuerg och zu deenen dräi Capitale-européenne-administrativ gehéieren, well ech widderhuelen: Et gëtt 27 europäesch Haaptstied.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Ausseminister. Domat wär dann dese Punkt vum Ordre du jour ofgeschloss.

3. Ordre du jour

Éier mer zum zweete Punkt vum Ordre du jour kommen, a well mer elo de Quorum hunn, wollt ech nach eng Rei Propose maache fir d'Organisatioun vun eisen Debatte vu muer. An zwar hu mer gëschter eng Rei Motiounen erakritt, an ech proposéieren, d'Motioun vun der Madam Djuna Bernard iwwert d'Reform vum legale Kader am sozialen, familiären an therapeutische Secteur op den Ordre du jour vu muer de Moien als leschte Punkt no der Interpellatioun iwwert d'Integratioun vun den Ausländer ze setzen.

Zudeem gëtt proposéiert, zwou aner Motiounen, déi gëschter Mëtten deponéiert goufen, op den Ordre du jour vu muer de Mëtten ze setzen. An zwar géif d'Motioun vun Här Dan Biancalana iwwer eng onofhängeg national Kommissioun iwwert d'Gewalt géint d'Kanner als véierte Punkt virum Projet de loi Nummer 8656 evaküiert ginn an d'Motioun vun Här Marc Baum iwwert d'Transpositioun vun der CSDDD-Direktiv géif als leschte Punkt nom Projet de loi 8663 evaküiert ginn.

Ass d'Chamber mat desen Ofännerunge vum Ordre du jour vu muer de Moien a vu muer de Mëtten averstanen?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert an den Ordre du jour gëtt dann och deementspriedend ofgeännert.

4. 8632 – Projet de loi relative à l'adaptation du montant des dépenses concernant la loi du 25 mai 2023 relative au financement de l'exploitation des transports scolaires par autobus

Da komme mer ganz offiziell zum zweete Punkt vun eisem Ordre du jour vun de Mëtten, an zwar dem Projet de loi 8632 iwwert d'Finanzéierung vum Schoultransport. D'Riedezäit ass hei de Basismodell. D'Rapportrice huet 10 Minutten, d'Fraktiounen an d'Sensibilitäten hu jee weils 5 Minutten, d'Regierung huet 10 Minutten. Et hu sech schonn ageschriwwen: den Här Emile Eicher, d'Madamm

Francine Closener, den Här Michel Lemaire, den Här Meris Sehovic, den Här Marc Goergen an den Här Marc Baum. An d'Wuert huet elo d'Rapportrice vum Projet de loi, déi honorabel Madamm Corinne Cahen. Madamm Cahen.

Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics

Mme Corinne Cahen (DP), rapportrice | Villmools merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, déi véier Projeten, déi elo kommen, si keng Virwëlztuten. Dat si Projeten, déi mer brauchen, fir onst Land ze organiséieren, fir weiderzekommen, wou mer wirklech an d'Géigewaart an awer och an d'Zukunft investéieren.

Loosst mech ufänken, wéi den Här President gesot huet, mam Projet de loi 8632. Do geet et ëm de Finanzéierung vum Schülertransport. D'Dependé gi bei deemem Projet de loi adaptéiert an d'Echeance gëtt op méi spéit getässelt.

Am Moment kënnen Kontrakter an Héicht vun 180.845.186 Euro TTC ofgeschloss ginn op eng Durée vu véier Joer. Ugangs war den Datum vum 15. Juli 2028 am Finanzéierungsgesetz zréckbehale ginn, dat, fir e méigleche Recours viru Geriicht ze consideréiere géint eng Decisioun iwwert d'Attributioun vum Marché, wat d'Ennerschreiwung vun de Kontrakter retardéiert hätt. Et gëtt awer elo Grënn, déi Adaptatiounen néideg maachen. An dorop wëll ech elo hei agoen.

Fir déi Period, déi elo nach bleift, ass d'Exploitatioun am Dezember 2023 ugelaft, an dat fir véier Joer, also bis Dezember 2027. D'Käschte goufen op 160 Milliounen Euro geschat. Do feelen dann awer elo bal 11 Milliounen Euro.

Da gëtt et och eng nei Konventioun tëschent dem Staat an dem TICE. Den TICE wëll de Schülertransport am Süden net méi organiséieren. Dofir huet d'Administration des transports publics ugangs 2025 en Appel d'offres musse lancéieren, fir d'Kontinuitéit vum Schülertransport ze assuréiere vum 4. Januar 2026 un. Dofir gëtt en zousätzleche Käschtepunkt vun 18,5 Milliounen Euro fir d'Joren 2026 a 2027 gebraucht.

Alles an allem soll de Schülertransport bal 44 Milliounen méi deier gi wéi ugangs geduecht. D'Gesetz gëtt, wéi gesot, och direkt verlängert bis de 15. Juli 2031.

De Staatsrot huet just gefrot, den Intitulé vum Gesetz ze änneren. D'Chambre de Commerce huet awer an hirem Avis festgestallt, dass de Schülertransport am Süden 3,7-mol méi kascht wéi de classesche Schülertransport.

Dese Projet gouf de 6. Oktober 2025 deposéiert. Den 11. Dezember 2025 sinn ech als Rapportrice designéiert ginn. De 16. Abrëll ass de Rapport an der Mobilitéitskommissioun ugeholl ginn.

All Detailler fannt Der natierlech wéi gewinnt a mengem schrëftleche Rapport. An da géing ech och schonn direkt wëllen den Accord gi vu menger Fraktioun.

Villmools merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Villmools merci, Madamm Cahen, fir dee schrëftlechen a fir dee mëndleche Rapport.

Als éischte Riedner ass den Här Emile Eicher un der Rei. Här Eicher.

Discussion générale

M. Emile Eicher (CSV) | Här President, léif Kolleginnen a Kollegeen, haut schwätze mer iwwer e

Gesetzesprojet, deen op den éischte Bléck vläicht technesch ausgesäit, mee a Wierklechkeet eng ganz konkret Auswirkung op den Alldag vu ville Familien, Kanner, Jugendlecher an Elteren an eisem Land huet, nämlech de Schoultransport.

De Projet de loi, deen eis virläit, huet d'Zil, d'Finanzéierung vum Schoultransport mam Bus unzepassen an ze verlängeren. Ursprénglech war e Montant vu ronn 180 Milliounen Euro fir eng Dauer vu véier Joer virgesinn, mat enger Echeance am Juli 2028.

Elo geet et drëms, dese Montant op bal 281 Milliounen Euro ze erhéien an d'Lafzäit bis de 15. Juli 2031 ze verlängeren. Dat ass keng kleng Decisioun, et ass eng substanzuell Erhéijung vun de Mëttelen, an et ass dofir och wichteg, dass mir verstinn, wisou déi Zuel zesumme kënnen.

Éischtens hu sech d'Käschten an de leschte Joren däitlech entwéckelt. Ech nennen nëmme Stéchwiederer wéi Investitiounen an d'Bussen, Personalkäschten, Energiepräisser, mee awer och generell déi wirtschaftlech Onsécherheeten.

Zweetens steet eng strukturell Ännerung un. Et ass virdu scho gesot ginn: De Syndikat TICE huet sech aus dem Schoultransport am Süden zréckgezunn. An dat bedeit, dass de Staat dës Verantwortung muss iwwerhuelen. Dat ass keng kleng Ëmstellung, mee eng, déi an desen iwwergräifende Reformprozess agebonnen ass.

Drëttens geet et och ëm eng Iwwergangphas. Fir d'Kontrakter an Zukunft besser ze koordinéieren an eng eenheetlech Ausschreiwung ze erméiglechen, goufen temporär Léisunge geschafft.

Här President, et muss een awer kloer soen, dass et am Schoultransport zwee Acteure mat getrennter Finanzéierung hei am Land gëtt, nämlech de Staat an d'Gemengen. Net nëmme beim Staat, mee och bei de Gemengen hu mer gesinn, dass d'Präisser fir de Schoultransport ganz staark geklomme sinn.

D'Gemenge sinn et, déi de Schülertransport all Dag fir d'Kanner bis zum sechste Schouljoer garantéieren an och den Transport zu ausserschouleschen Aktivitéiten, wéi zum Beispill Sport, Fräizäit oder och Museksschoul. Neierdengs wäerten duerch de Projet ALHA nach weider Transporter a verschiddene Gemenge mussen organiséiert ginn. Och dat ass e Käschtefacteur.

Léif Kolleginnen a Kollegeen, allgemeng ass och ze soen, dass de Schoultransport zu Lëtzebuerg am grouse Ganze ganz gutt fonctionéiert. Um Terrain héiert een heiansdo vu betraffenen Elteren déi eng oder aner kleng Reklamatioun oder Schwieregkeet, déi meeschtens awer punktuell sinn. A bei deser Geleeënheet géif ech och gären de Mataarbechter vun den Transports publics e grouse Merci soe fir hir séier a pragmatesch Léisungen, déi mir am Alldag zesummen ëmsetzen.

Laangfristeg misst et d'Zil sinn, eng besser Verdeelung vu Mobilitéitsflëss am Laf vum Dag ze errechen, fir esou de Verkéier ze entlaaschten. Dat géif awer eng verännert Schoulorganisatioun bedeiten a géif och wäit iwwert de Projet de loi erausgoen, dee mer haut stëmmen.

Dobäi kënn awer och, dass mer an Zukunft mat enger wuessender Schülerzuel rechnen mussen. Méi Kanner a Jugendlecher wäerten an eis Schoul goen, dat bedeit, dass mir haut scho musse Weiche stellen, an dat och am Kontext vun de weideren Entwécklungen, déi an de Plans sectoriels virgesi sinn. D'lescht Woch, mengen ech, goufen eis eelef nei Lycéeën hei am Land virgestallt.

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, et ass och wichteg, de finanziellen Impakt vun dësem System kloer ze benennen. Eleng am Joer 2025 louch fir de Schoultransport de Gesamtcôût bei knapp 49 Milliounen Euro fir 3,8 Milliounen Displacements. Dat entsprécht engem duerchschnëttleche Käschtpunkt vun 12,90 Euro pro Trajet. Och dofir wëll ech nach eng Kéier de Servicer vum Mobilitéitsministère Merci soen, déi eis dës Informatiounen an der Kommissioun zoukomme gelooss hunn.

Här President, dëse Gesetzesprojet ass eng néideg Upassung un eng Realitéit, déi sech verännert huet. En erlaabt eis, de Schoultransport weiderhin zuverlässeg, sécher a gutt organiséiert ze garantéieren, an dat an enger Zäit vu wirtschaftlechen a strukturellen Erausforderungen. Natierlech bleift et eis Aufgab, d'Käschtenentwécklung am A ze behalen an derfir ze suergen, datt d'Steiergelder effizient agesat ginn. Mee gläichzäiteg dierfe mir awer och net vergiessen: De Schoultransport ass eng essentielle Service public. An deem Sënn géif ech och d'Zoustëmmung vun der CSV-Fraktioun ginn.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Eicher. Madamm Closener.

Mme Francine Closener (LSAP) | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, an dësem Projet de loi geet et net nëmmen ëm de Schülertransport. Ech denken, mir sinn eis alleguerten eens, dass et essentiel ass, datt mer en effikassen an zuverlässige Schülertransport hunn, fir dass all Kand sécher a wa méiglech och matzäiten an d'Schoul kënnt. Dat steet ausser Fro.

Mee hei geet et jo och ëm den Ëmgang mat Steiergelder. Wann d'Käschten därmoossen explodéieren, kann een net einfach d'Aen zoumaachen. Et geet jo hei net ëm Peanuts, mee ëm ëmmerhi knapp 281 Milliounen Euro. An och wann d'Lafzäit an engems verlängert gëtt, ass dat net näischt an et war net keen.

Déi Käschtenexplosioun ass als Éischt emol d'Resultat vun enger Ënnerschätzung am Joer 2023. Deemools goung d'Regierung dervun aus, datt 180 Milliounen géifen duergoen, an d'Chamber huet sech dorobber verlooss. Haut wësse mer: Dat war e gudder Strapp ze vill optimistesches. D'Entwécklung vun de Frais, d'Realiteit um Terrain, d'Entwécklung vum Volume, dat hätt ee kënne – et hätt een et souguer missen – besser anticipéieren.

Natierlech koumen och nei Elementer derbäi. Natierlech hunn Decisiounen wéi d'Reorganisatioun am Süden hir Konsequenzen. Dat huet och seng Logik a säi gudder Grond. Nawell bleift déi fundamental Fro: Firwat war déi initial Estimatioun esou wäit vun der Realiteit ewech? Aleng fir déi lafend Kontrakter entsteet jo e Lach an et kommen zousätzlech Käschte vun 11 Milliounen derbäi. Do ass d'Fro berechtigt, ob gutt a virsiichteg genuch geplangt gouf. Well et kann ee jo net all zwee, dräi Joer soen: „Ups, mir hunn eis geiert. Et gëtt awer elo ëm x Milliounen méi deier.“ Esou kënne mer dat jo net maachen.

Duerfir muss mer hei déi richteg Konklusiounen zéien. Mir brauche méi realistesch Prognosen, mir brauche méi Transparenz iwwert d'Käschtenentwécklung a mir brauchen och eng strikt Iwwerwachung vun deene groussen ëffentleche Kontrakter.

Fir de System um Lafen ze halen, muss mer dat Gesetz hei stëmmen. A mir als LSAP stëmmen et natierlech och mat. Mee mir bieden awer wirklech drëm, an Zukunft méi virsiichteg ze plangen.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Closener. Elo huet den Här Michel Lemaire d'Wuert.

M. Michel Lemaire (ADR) | Merci, Här President. Mir wäerten eis bei dësem Gesetz an och bei deem nächste Gesetz enthalen. Ech hunn dozou e puer Remarken, déi sech souwuel op dëse Projet bezéie wéi och op den nächsten, a fir Är Zäit dann net zweemol ze klauen, wäert ech da beim nächste Projet méi dozou soen. Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Lemaire. Här Sehovic.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Merci, Här President. Et geet hei drëms, d'finanziell Rumm fir d'Organisatioun vum Schülertransport am Secondaire ze erweideren. D'Grënn dovunner si scho genannt ginn.

Ee vun de Grënn sinn notament d'Diskussiounen an d'Verhandlungen, déi och nach en cours sinn, wat d'Ofsicherung an d'Moderniséierung vum Bussyndikat TICE ugeet. Deen huet am Kader vun der Ænerung vum Feuerplang misse constatéieren, dass en net ka méi Kilomeeteren um Réseau fueren a gläichzäiteg de ganze Schülertransport organiséieren. Do hätte missen nei Bussen akaf ginn, zousätzlech Personal agestallt ginn an engem Kontext, wou mer haut scho keng Plaz hunn, fir Bussen ze parken, an och keng adequat Raimlechkeeten hu fir d'Personal. Dowéinst ass d'Decisioun gefall, dat doten ofzeginn an dat eigentlech esou ze maachen, wéi 91 Gemengen am Land et bis elo schon ëmmer gemaach hunn, nämlech dat dem Staat ze iwwerloossen. Dat finanzéiere mer dann iwwert deen heite Projet de loi.

Déi 3,7-mol-Méikäschten am Süden, dat läit net do runner, dass et am Süde méi Biergop a Biergof geet. Et huet awer eng ganz gutt Erklärung, Madamm Rapportrice. Et huet domadder ze dinn, dass mer am Süden, anescht wéi am Rescht vum Land, an engem extreem urbaniséierten, dichte Réseau fueren, mat ganz, ganz, ganz villen Arrêten. Dat ass méi komplizéiert an dat verursaacht och méi Käschten.

Bon, ceci dit, ënnerstëtze mir dëse Projet de loi.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Sehovic. Den Här Marc Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Jo, mir stinn elo hei bei der éischter Etapp ronderëm den TICE. D'Ministesch ass net an der Schold, mee et sinn d'Gemengen, déi entscheet hunn, dass den TICE dat heiten net méi wäert an Zukunft fueren. An d'Ministesch ass eigentlech virun e Fait accompli gesat ginn, soudass de Schoultransport, deen iwwregens ganz gutt fonctionéiert huet mam TICE ... Et ass net, dass mer elo eppes Neies stëmmen. Deen huet exzellent fonctionéiert am Süde mam TICE.

Et ass esou, dass den Educatiounsministère souguer elo geschwënn vun den Escher Lycéeën e Bréif wäert kréien, well et elo net méi esou fonctionéiert, well déi Schüler, déi da kee Bus kréien, well de Bus ausfällt, well déi Privat erëm eppes verbockt hunn, op den TICE-Linne muss gefouert ginn. Dat ass am Moment d'Realiteit. An do wäert den Educatiounsministère sécherlech vun de Profen geschwënn nach e Bréif kréien, well et qualitativ net fonctionéiert, wéi dat vir drun de Fall war.

A wat ass hei geschitt? D'Gemengen, déi am TICE majoritär sinn, hunn decidéiert ... Iwwregens, mir hunn iwwerall am Gemengerot dergéint gestëmmt, dass den TICE ofgeschaaft gëtt.

Hei ass elo eng Privatbranche, déi matkritt huet, dass hei Milliounen ze verdénge sinn. An et ass d'Chambre de Commerce, déi et seet: 3,7-mol méi wéi den normale Marché am Schoultransport am Süden. Dat ka

keen erklären! Dat huet näischt mat den Arrêten oder soss iergendeppes am Süden ze dinn.

Ech kann Iech soen, mat wat et ze dinn huet: Ma déi zwee Gréisste sinn déi, déi d'Ausschreiwung gemaach hunn, an deen drëtten an dee véierten hannendrun, wann een d'Part-de-marché kuckt, déi fuere fir se. Dat ass de Problem. Ech kann Iech soen, wéi dat sech duerstellt. Weber huet ongeféier d'Hallschent vum Marché hei am Land. Sou. Déi hunn en Deel kritt vun deem Schoultransport. A wie fiert ënner hinnen? Vandivinit. Ma déi hunn dach keng Offer méi ofginn. Dat ass de reelle Problem hei am Land. Dat ass de reelle Problem, well mir e Staatsbetrib oder e Gemegebetrib vun de Linnen erfogeholl hunn, well dat eng politesch Volontéit war, dass elo déi Privat do eraginn. An dat ass ee vun de Problemer.

An et muss een och ganz kloer dozou soen: Dat sinn déi selwecht Entreprises, déi dem viregte Minister falsch Facturen ausgestallt hunn, wou dee Responsable vun der Administration des transports publics elo beim Weber sëtzt, fir déi Ausschreiwungen ze maachen, deen déi Marché kennt! An där Realiteit si mer haut.

Do fir kënne mir Piraten net gudder Gewëssens haut zoustëmmen, dass de Schülertransport 3,7-mol méi wéi den normale Marché ass, wou jo och scho Privater sinn, fir den TICE vun deene Linnen erfogehollen, wou et fonctionéiert huet. Dat ass jo net méi reell. Dat ass jo net méi normal hei an deem Land!

Do fir ass et och gutt, dass an der nächster Diskussioun d'Autorité de la concurrence wäert saiséiert ginn. Mir haten eng laang Diskussioun doriwuer an der Chamberskommissioun. Ech krut deemools nach gesot, et géing net gemaach ginn. Ech si wirklech frou, dass de Moien d'Madamm Cahen d'Ouverture gemaach huet, datt d'Autorité de concurrence wäert saiséiert ginn. Well dat doten ass jo net méi normal!

Dat dote betrëfft jo net nëmmen de Schülertransport am Süden. Et betrëfft och dat nächste Gesetz. Et betrëfft dat, wat den Här Eicher gesot huet, an de Gemengen. Natierlech, wa kee staatlechen Acteur do ass, da kënne Sales a Weber zesumme 75 % Part de marché hunn. D'Ministesch huet mer dat rezent op eng Question parlementaire geäntwert. Mee da wësse mer jo alleguerten, wou et higeet. An doduerch, dass mer haut déi doten zwee Projekte stëmmen, ma do ginn d'Milliounen jo opgemaach! Dat ass ee vun de reelle Problemer.

Do fir kënne mir, d'Piraten, dëse Projet net matstëmmen.

M. Sven Clement (Piraten) | Ganz gutt!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. D'Wuert huet elo den Här Marc Baum.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Här President, et ass ganz seelen, datt ech dem Piratenriedner muss Recht ginn, zumindest an der Essenz vun deem, wat e gesot huet. Mir hate bis elo am Süden e Schülertransport, dee vum TICE gefuer ginn ass, gutt gefuer ginn ass, mat Beamten, déi e kloren ëffentleche Statutt haten. An zënter dem Januar ass dat elo anescht, elo sinn et privat Linnen, déi fueren, Buschaufferen, déi ënner anere Salariaatskonditiounen do schaffen. A ganz dacks a sou Fäll ass gesot ginn: „Ma dat maache mer, well ëffentlech vill ze deier ass. Duerfir privatiséiere mer.“

Mir gesinn, datt d'Privatiséierung vum Schülertransport am Süden net méi bëlleg gëtt, ganz dovunner ofzegesinn, wat den Här Goergen and gesot huet, datt d'Qualitéit drënner leit. Wann een e Betrib, deen dat iwwer Joerzénge laang gemaach huet, mat deem Knowhow a mat där Erfahrung, einfach ersetzt duersch

Chaufferen, déi d'Regioun vläicht net esou gutt kennen, déi d'Linnen net esou gutt kennen, da féiert dat automatesch zu de Schwieregkeeten, mat deene mer et hei ze dinn hunn.

Et ass awer esou – an et stëmmt –: Et ass finalement eng Decisioun vun de Südgemege gewiescht, de Schülertransport vum TICE net méi selwer ze bedriewen. Et muss een awer der Eierlechkeet halber soen, datt virdrun awer och vusäite vum Ministère aus Drock gemaach ginn ass, notament fir d'Käschten ze senken. An dorauer si ganz Diskussiounen entstanden, dat ze maachen.

An all déi Argumenter, déi elo ubruecht ginn, datt den TICE Plazproblemer huet, datt en e Problem huet, d'Leit ënnerzebréngen, och dat si Wourecht, déi awer och selbst verscholt sinn duerch politesch Decisiounen, déi an der Vergaangenheet geholl gi sinn. Och dat ass awer en Deel vun der Wourecht.

A wou ech awer guer net mam Här Sehovic averstane sinn, dat ass, wann en déi 3,7-mol méi deier Käschten domadder erkläert, datt mer esou urban a sou dense wieren. Normalerweis, wann eppes urban an dense ass an ee vill Arrëten huet, heescht dat, datt d'Anzugsgebitt méi kleng ass wéi zum Beispill a ländleche Gemengen, an da misst et am Fong an der Logik eigentlech méi bëlleg ginn. Duerfir mengen ech, zumindest dat Argument misst een awer ganz staark hannerfroen.

Hei ass effektiv en Deel, wou mer den öffentlechen Transport, deen och öffentlech bedriwwe ginn ass, elo Privaten iwwerloossen, mat – duerfir sinn ech och frou iwwert déi folgend Motioun – zumindest enger deelweiser Gefor vun enger ganz grousser Wettbewerbsverzerrung, déi net zu méi déiwe Präisser féiert, mee zu méi héijen. An d'Qualitéit leit drënner. Et ass eng Lose-lose-lose-Situatioun.

Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci. Den Här Sehovic huet d'Wuert gefrot. Ass et e Fait personnel oder wëllt Der eng Fro stellen?

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Nee, et ass e Fait personnel.

M. Claude Wiseler, Président | Fait personnel. Dann ass et gutt.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Fir vläicht op déi 3,7-mol emol anzegoen: Nee, Här Baum, et ass esou, wann een an engem urbane Reseau fiert, dann huet ee ganz vill Arrëten op ganz kuerzen Distanzen. Dat mécht méi Stop-and-Go, dat mécht potenziell méi Retarden, et ass een iwwerhaapt an enger Verkéierssituatioun ënnerwee, wou et méi oft Stau gëtt. All déi dote Saachen erklären dat hei, erklären, wisou insgesamt och de Rescht vum öffentlechen Transport am Süde méi deier ass op de Kilomeeter wéi op anere Plazen am Land. Dat ass eng normal Realitéit an dat huet wierklech ze di mat där Situatioun.

Ech hoffen, dass mer net op de Wee wëlle goen, am Süden de Kilomeeter Bus zum selwechte Präis fueren ze musse wéi – ech weess net – vun Iechternach op Ettelbréck an esou weider, wou s de ganz aner Streckeprofiller hues, well dat net machbar ass. An dat wär en Drock op den TICE an op de Bus am Süden, deen net gesond wär. Dat heescht, ech mengen, et muss een dat einfach unerkennen.

Et ass net u mir, elo ... Ech wëll dat guer net ... Et ass jo net mäi Projet de loi. D'Ministesch kann Iech dat alles nach vill méi am Detail erklären. Ech wollt just op déi Realitéit awer agoen, dass mer am Süden, wou eng grouss Majoritéit vun de Leit wunnt, ni wäerten

zum selwechte Kilomeeterpräis kënne Bus fuere wéi am Norden oder am Osten oder souguer am Zentrum vum Land.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Sehovic.

Här Baum, dat war elo am Fong keng Fro, mee e Fait personnel. Mee wann Der elo op de Fait personnel wëllt äntweren, dann haalt Iech wierklech ganz, ganz kuerz.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Ech hale mech ganz kuerz. Ech ginn dem Här Sehovic just e klengen Tuyau – hie sëtzt jo am Büro vum TICE –, datt een an den zukünftigen Negociatiounen mam Transportminister net de Kilomeeterpräis kuckt, mee datt ee kuckt: Wat kascht den Transport vun engem Schüler? Well wann een dat an den Negociatiounen eventuell och schonn an der Vergaangenheet virbruecht hätt, dann hätt ee festgestallt, datt den TICE guer net esou deier wier.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. Domat wär dann d'Diskussioun zu deemem Gesetzestext ofgeschloss.

An da géing d'Regierung d'Wuert kréien. Madamm Minister, et ass un Iech.

Prise de position du Gouvernement

Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics | Merci. Dir Damm an Dir Hären Deputéiert, Här President, e grouse Merci fir d'éischt un eis Rapportrice vun deemem Projet. Merci fir déi ganz Aarbecht an och déi ausféierlech Explikatiounen, op déi ech elo net all wäert zrëckkommen. Ech wëll awer och de Membere vun der zoustänneger Chamberskommissioun Merci soen. Ech mengen, déi Diskussiounen, déi mer och do haten, ware ganz, ganz utile.

Jo, hei geet et drëms, d'Finanzierungsgesetz vun 2023 ze verlängeren an domadder dann och de Montant an d'Luucht ze setzen, well et mat deem Finanzierungsgesetz vun deemools net duergeet. Ech mengen, do gëtt et eng ganz Rei vun Erklärungen dofir. Verschiddener sinn och scho mentionéiert ginn.

Ech mengen, de Budget ass éischter opgebraucht ginn, wéi gesot, vum Gesetz vun 2023. Bon, do gëtt elo behaupt, dat wär deemools ënnerschat ginn. Ech wëll vläicht just rappéléieren, dass dat Gesetz vum, ech mengen, Mee 2023 ass. Do war och d'LSAP an der Regierung, dat hu mer zesummen – oder Dir zesummen – deemools gestëmmt. Mee ech mengen, do gëtt et awer ganz gutt Explikatiounen, firwat dee Budget awer elo leider net duergeet.

Et ass och mentionéiert ginn: De Schülertransport am Süden, den TICE, dee gëtt elo hei mat couvréiert. Ech mengen, den TICE, dat ass e komplizéierten Dossier. Ech ginn elo net op sämtlech Detailer hei an. Mee ech mengen, schlussendlech wëlle mer déi nächst Joren natierlech weider déi nächst Busverträge eebe kënnen ofschléissen. Domadder brauche mer déi néideg Kreditter. Dofir ass dat fir mech, fir eis allegueren, mengen ech, vu dass mer awer wëllen, dass eis Schülerinnen a Schüler an d'Schoule kommen, einfach extreem wichteg.

Ech géif Iech och ze bedenke ginn: D'Populatioun vun eisem Land wiisst an domadder wiisst eeben och eis Schülerpopulatioun. Dat bedeit méi Transportbedierfnisser, méi Buslinnen. Dat bedeit weider Trajeten. Och den Ausbau an d'Differenzierung vum Schoulsystem an den Infrastrukturen am Schoulsecteur hunn natierlech en Impakt op dat, wat mer hei maachen.

A schlussendlech wëll ech awer och mentionéieren, well et huet bis elo nach keen et gemaach, dass den

Alter vun der Sclarisatioun op 18 Joer eropgesat ginn ass, an dat huet hei och en Impakt. Also, mir brauche weesentlech méi Ressourcen, d'Organisatioun ass och méi opwennig ginn, se ass och méi komplex ginn an deene leschte Joren, an och bei de Busentreprisé bréngt dat natierlech och Erausfueringe mat sech.

Ech wëll och mentionéieren, dass de Schülertransport e Service ass, dee sech just op 180 Deeg am Joer konzentriert, an dat natierlech haaptsächlech zu de Spëttestonnen, wou et eeben och e bësse manner einfach ass, duerch den Trafick ze kommen.

Et ass elo och vill iwwert de Süde geschwat ginn. Fir de Süde war et ëmsou méi schwierig, well de Marché eng kuerz Lafzäit huet – zwee Joer –, well et net vill Synergien eeben an deem Secteur gouf, a well d'Busse mat villen Arrëten an dichtem Verkéier eng nach méi lues Vitesse de croisière hunn. Dir hutt vu Stop-and-Go geschwat; ech mengen, dat ass et. An dëst alles huet dann och mat sech bruecht, dass de Prix unitaire pro Kilomeeter eeben héich ass. Voilà!

Mee eite mengen, fir awer nach eng Kéier hei ze rappéléieren: Dat gëtt alles ausgeschriwwen an déi beschten Offer kritt herno eeben den Zouschlag. Fir d'Regierung ass a bleift dëse Service wierklech weesentlech.

An ech wëll och vun dëser Geleeënheet profitéieren, fir haaptsächlech der Administration des transports publics e grouse Merci ze soe fir hir Aarbechten hei och a mengem Ministère. Ech mengen, et ass wichtig fir allegueren eis Schülerinnen a Schüler, dass mer weiderhi fir si e gudden Accès zu eise Schoule kënne garantéieren. Dofir nach eng Kéier merci fir d'Diskussiounen, déi mer iwwert dëse Sujet haten, a merci allegueren deenen, déi dëse wichtege Projet dann och matstëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci. Ech gesinn, datt nach eng Fro gestallt wäert ginn. Här Goergen, kuerz.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. D'Ministesch huet elo gesot, et hätt och eppes mat der Durée ze di vun deenen zwee Joer. Mee wann Der dee Constat jo gemaach hutt – mir kruten dat jo och zum Deel als Äntwert an der Kommissioun –, firwat hutt Der d'Durée dann net einfach eropgesat, wann Der doduerjer e vill méi déiwe Präis kritt hätt anstatt déi 3,7-mol? Well a sech ass et da jo awer elo während deenen zwee Joer Steierverschwendung, wann een dee selwechte Service hätt kënne kréien, just wann een de Service op dräi, véier Joer geholl hätt an dat deenen zwou Entreprises entgéintkomm wär. Firwat ass een dann net op en anere Wee gaang? Well heirëms geet et jo eigentlech: Et ass 3,7-mol méi wéi déi aner Schoulbussen am Land, wuelverstan. An ech kann och net gëlle loossen, dass et weinst den Arrëten ass, well den RGTR selwer ass och am Süden um selwechte Reseau net 3,7-mol méi deier wéi deen aneren. Dat heescht, et ass net dat, wat et kann eleng sinn. Dir hutt elo vun der Durée nach eng Kéier geschwat, mee dann hätt ee jo un der Durée eppes kënne maachen, dann hätt Der jo esou vill Milliounen gespuert.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. Madamm Minister.

Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics | Jo, ech mengen, hei si vill verschidde Facteuren, déi hei zesummekommen. An ech mengen, mir probéieren och, wat d'Durée ass, eis do an Zukunft wierklech besser opzestellen. Ech mengen, dat hu mer och am Detail an der Chamberskommissioun diskutéiert. Ech mengen, et ass och wichtig ze kucken: Wéi kënne mer am grouse

Ganzen hei besser Synergië schafen? Well mir sinn e eens: Dat heite sinn deier Transporter. Ech wäert och ni hei express kucken, fir Steiergelder ze verschwenden. Dat wëll keen. Ech mengen, dat ënnerstellt Der mer och net. Ech weess dat. Mee dat heite si ganz komplizéiert Marchéen. A mir probéieren, eis och an Zukunft ... Ech mengen, elo schwätze mer nach iwwer en nächste Projet, wou mer e bëssen an där selwechter Situatioun sinn. Et ass komplex, mee ech mengen, et ass och un eis, um Ministère an och un der ATP, ze kucken, dass mer eis do fir d'Zukunft besser opstellen an eeben och méi Synergië kënnen schafen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister. Domat wär dann d'Diskussioun zu dësem Projet de loi ofgeschloss.

A mir géingen zur Ofstëmmung iwwer de Projet de loi 8632 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8632³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8632 et dispense du second vote constitutionnel

Ech maachen d'Ofstëmmung op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 51 Jo-Stëmme, 4 Nee-Stëmme, 5 Abstentiounen. Dëse Projet de loi ass also ugeholl mat 51 Jo-Stëmme géint 4 Nee-Stëmme bei 5 Abstentiounen.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Laurent Mosar), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter (par Mme Stéphanie Weydert) et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel (par M. Gusty Graas), Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt, Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par Mme Corinne Cahen) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson (par M. Meris Sehovic) et Joëlle Welfring (par Mme Djuna Bernard).

Ont voté non : MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Se sont abstenus : MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

5. 8637 – Projet de loi relative à l'adaptation du montant des dépenses concernant la loi du 28 juin 2023 relative au financement de l'exploitation des services de transports spécifiques réguliers spécialisés

Da komme mer zum Projet de loi 8637 iwwer d'Finanzierung vun de spezialiséierten Transportdëngschter,

allgemeng „Mobibus“ genannt. Hei ass et och e Basismodell. Ageschriwwen si schonn: den Här Paul Galles, den Här Yves Cruchten, den Här Michel Lemaire, den Här Meris Sehovic, den Här Marc Goergen an den Här Marc Baum. An d'Wuert huet elo wéi virdrun d'Rapportrice vum Projet de loi, déi honorabel Madamm Corinne Cahen. Madamm Cahen.

Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics

Mme Corinne Cahen (DP), rapportrice | Jo, villmoos merci, Här President. Erlaabt mer, éier ech mam Rapport ufänken, als Rapportrice elo de Mëtten, déi dräi Projeten huet, ze soen, dass ech wierklech am Rapport probéieren, um Rapport ze bleiwen. Dat heescht, wann ech dat politesch wëll kommentéieren, kommen ech duerno nach eng Kéier zrëck. Mee ech wollt dat awer als Äntwert dem Här Sehovic ginn, well ech mengen net, dass et mer als Rapporteur zousteet, elo iergendwéi e Wäerturteil ze maachen.

An dat ass och elo bei dësem Projet esou, wou mer ganz interessant a konstruktiv Diskussiounen haten an der Kommissioun. An ech géing och do direkt schonn der Ministesch an all hire Beamte wëlle Merci soen, dass se ons ëmmer Ried an Äntwert stinn, alleguerten, och d'Ministesch, wa mer Froen hunn. Da kann een zum Schluss vläicht averstanen oder net averstane sinn, mee dat gesi mer jo dann haut mam Vott. Allerdéngs, Här Goergen, hat Der schonn e bësse gespoilert, wat elo kënnt. Déi Motioun ass zwar och mat vu mir ënnerschriwwen, mee et ass net meng Motioun.

Bon, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, bei deem Gesetz, dat ech Iech dann elo presentéieren, dem 8637, do geet et drëms, e Finanzierungsgesetz vun 2023 iwwer d'Exploitatioun vu Services de transports spécifiques réguliers unzepassen. Ënnert déi Transporter fällt notament de Mobibus. Et si Spezialbussen, déi Mënsche mat enger Beanträchtegung an d'Schoul, op d'Aarbecht oder a spezialiséiert encadréiert Strukture féieren.

De Mobilitéitsministère ass fir d'Organisation vun deem Transport zustänneg par l'intermédiaire vun der Administration des transports publics. Wéi beim Gesetz 8632, dat mer grad gestëmmt hunn, autoriséiert och dëst Gesetz vum 28. Juni 2023 d'Ofschléisse vu Kontrakter fir dës Servicer an enger Limitt vun 211.850.000 Euro iwwer véier Joer.

Dëst Gesetz couvriert dann elo d'Käschte vun den Avenanten, déi zanter dem 1. Januar 2024 ënnerschriwwen gi sinn, gradewéi och d'Ausgaben, déi duerch d'Accords-cadres ënnerschriwwen goufen no der öffentlecher Soumissioun vum 20. November 2024, déi iwwregens den 21. Juli d'lescht Joer a Kraaft getruede sinn.

Vläicht ass et net onwichtig ze soen, dass en État des lieux gemaach gouf ronderëm de Mobibus an dass d'Ministère vum Transport, vun der Educatioun, vun der Aarbecht a vun der Famill festgallt hunn, dass de Mobibus méi Succès huet ewéi virgessinn. Leit, déi eng reduzéiert Mobilitéit hunn an de Statut vum Travailleur handicapé, déi awer um normalen Aarbechtsmarché schafften, hunn en Transport zegutt tëschent hirem Doheem an hirer Aarbechtsplaz.

Den 1. Januar 2025 gouf den Transport vun dëse Persounen, deem „Job“ vun Adapto geheescht huet, an de Mobibus integréiert. Dëst war am Gesetz 2023 net virgessinn. Den Transport ass elo méi kohärent a méi strukturéiert an d'Leit sinn och méi zefridden. Mir stëmme haut eng Prolongatioun bis den 31. Dezember 2031 nach mat, fir dass och zukünfteg Marchéen kënnen ofgeschloss gi fir de Mobibus.

Nach e Wuert zum Montant awer. Fir 2024 lounen d'Depensé bei eppes iwwer 55 Milliounen Euro. Estiméiert gi waren 51 Milliounen. Fir d'lescht Joer gëtt eng Hausse erwaart, ënnert anerem well d'Benotzerzuel an d'Luucht gaangen ass. De Service ass méi effikass organiséiert ginn an d'Demande duerch spezialiséiert Strukturen a Schoulen ass och extreem gewuess. No der Analys vun der ATP, zesumme mat de Ministère, gëtt elo proposéiert, d'Enveloppe op bal 451 Milliounen Euro ze adaptéieren.

De Staatsrot hat keng Remarken dozou, ausser den Intitulé unzepassen. D'Chambre de Commerce hat och keng weider Observatiounen.

Dëse Projet gouf den 10. Oktober 2025 deposéiert, den 11. Dezember 2025 sinn ech als Rapportrice nominéiert ginn an de Rapport gouf de 16. Abrëll an der Mobilitéitskommissioun ugeholl.

Erlaabt mer, Här President, elo schonn den Accord vun der DP-Fraktioun ze ginn. Ech géing mer awer nach oploossen, eventuell herno nach eng Kéier e Wuert ze soen, notament well och nach eng Motion kënnt. Ech mengen, an deem Kader wäert ech da bestëmmt och nach eng Kéier kënnen e Wuert soen.

An ech soen Iech elo scho Merci fir d'Nolauschteren.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Cahen, fir Äre schrëftlechen a fir Äre mëndlechen Rapport.

An den éischten ageschriwwene Riedner ass den Här Paul Galles. Här Galles.

Discussion générale

M. Paul Galles (CSV) | Jo, villmoos merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, Madamm Ministesch, ech mengen, mir sinn eis heibannen alleguerten eens, dass et e Projet de loi ass, deem, wat dat Mënschlecht, dat Integratiivt an dat Inklusiivt ugeet, enorm wichteg ass.

Am Virfeld vun dësem Projet de loi hat ech mer selwer, an och mat de Kolleeginnen a Kolleegen aus der Fraktioun, e puer Gedanke gemaach, einfach och fir e puer Suergen ofzebauen. An déi Suerge sinn dann eeben zum Deel och an der Kommissioun formuléiert ginn. An ech wëll och dat, wat d'Madamm Rapportrice gesot huet, gäre bestätegen: Mir si wierklech frou gewiescht, dass mer déi Diskussioun an der Kommissioun konnte féieren an dass Dir eis, Madamm Minister, och mat de Leit aus Ärem Ministère, eis do konnt Ried an Äntwert stoen.

Eng vun deenen zwou Saachen, déi eis beschäftegt hunn, dat war engersäits eeben den Taux vun der Zefriddenheet, well ech ka mech ganz gutt erënnere, dass virun e puer Joren awer d'Diskussiounen hei relativ virulent waren. An dat war en Thema, dat mech och beschäftegt huet, well awer och deemools sech eng ganz Rei Leit bei mir gemellt haten an och bei villen aneren heibannen, well dee ganze Service ronderëm den Adapto op alle Fall net gutt funktionéiert huet.

Elo hu mer eeben och déi Étude de satisfaction mat der ILReS zesummen do virgestallt kritt, déi bei 80 % läit. Dat ass quantitativ gesinn natierlech eng super Zuel, an ech denken, dass och dat Qualitatiivt, wat mer rausliesen, nämlech wéi d'Leit sech bei eis da mellen zu dëse Servicer, bestätegt, dass d'Zefriddenheet wierklech héich ass.

Ech hat och d'Geleeënheet, am Virfeld vun dësem Projet de loi nach eng Kéier och mat Leit ze schwätzen, déi betraff sinn, déi och nach eng Kéier bestätegen, wéi wichteg dës Servicer si fir Mënschen, déi den öffentlechen Transport net kënnen huelen, dee

fir eis alleguerten total normal ass, an en adequate Service ze hunn, dee fir si do ass, fir dass se eeben net ausgeschloss sinn aus där ganzer Dynamik, déi an der Gesellschaft an der Mobilitéit do ass. Also, et ass eng Saach vu Gläichbehandlung.

An si hunn och nach eng Kéier betount, dass eebe Busser, déi voll sinn, oft fir vill Mënschen einfach total iwwerfuenderend sinn an dass se mat esou Situatiounen net kënnen eens ginn. An och aus der Siicht vun den Elteren an de Betreier ass et nach eng Kéier kloer widderholl ginn, wéi staark dat hinnen déi Gewëssheet gëtt, dass hir Leit a guddem Encadrement sinn, dass se mat den digitalen Tools oder mat enger spezialisierter App kënnen noverfollegen, wou hir Leit dru sinn, an dass se selwer domat och dräi, véier Stonnen am Dag eebe spueren, déi se selwer missten investéieren, fir eeben hir Leit op déi verschidde Plazen ze bréngen, fir un der Gesellschaft kënnen deelzehuelen. Also, déi Fro vun der Zefriddenheet, ech mengen, déi ass an eisen Ae gekläert. An do si mer op engem Punkt, dee sech wierklech weise léisst.

Natierlech – an ech ginn et och zou, an d'Madamm Rapportrice hat et scho liicht ugedeit, an d'Kollegen an d'Kollege bei deem Gesetzesprojet vu virdrun och schonn – huet eis déi Käschtenexplosioun och Suerge gemaach.

Et muss ee se e bëssen an de Kader setzen, well awer trotzdem d'Demande méi séier a méi héich geklommen ass, wéi virusogesch gi war, well d'Zuel vun de Beneficiairë sech eeben erhéicht huet, well d'Zuel vun de Strukturen, déi ugefuer gi sinn oder déi elo ugefuer ginn, an d'Luucht gaangen ass, d'Besoinen vun de Benotzer sech geännert hunn an eeben och, wéi d'Madamm Rapportrice gesot huet, de Service Job derbäikomm ass.

Trotzdem ass dat natierlech déi grouss Fro gewiescht an der Kommissioun, a mir hunn och doriwuer geschwat. An ech denken – an ech wëll dat och am Numm vun eiser Fraktioun soen –, dass et ganz wichteg ass, och elo am Laf vun der Diskussioun, déi mer hei wäerte féieren an insgesamt ronderëm alleguerten déi Projeten, dass mer en A op déi Käschtenexplosioun do hunn an och wéi déi Käschtenzesummesetzung sech awer dann nach erkläert iwwert dat eraus, wat ech elo gesot hunn.

An deem Sënn, Här President a léif Kolleginnen a Kollegen, mengen ech, ass alles gesot. A mir ginn eisen Accord als CSV-Fraktioun.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Galles. Den nächste Riedner ass den Här Paul Cruchten – den Här Yves Cruchten.

(Hilarité)

Et war den Här Paul Galles, dee virdu geschwat huet. Sorry, Yves.

M. Yves Cruchten (LSAP) | Guer net schlëmm. Dir dierft mech roueg esou nennen.

Här President, et gëtt där Debatten, wou d'Positione kloer géinteniwwerstinn, an da gëtt et där Debatte wéi déi heiten, wou mer eigentlech alleguerten dat selwecht wëllen: eng gudd Mobilitéit fir Mënschen, déi dorop ugewise sinn.

An do wëll ech direkt kloer sinn: De Prinzipp vun deem Gesetz stelle mer iwwerhaupt net a Fro. An ech mengen, dee stellt eigentlech keen a Fro. De Mobibus ass essenziell fir d'Inklusioun, fir d'Aarbecht, fir d'Selbststännegkeet vu ganz ville Leit. An do gëtt et och eigentlech keng Diskussioun. Mir hunn awer och Verantwortung fir d'Steiergelder an eng Verantwortung, dass de System och op Dauer wäert funktionéieren.

Wann een op d'Entwécklung kuckt, da gesäit een e ganz kloeren Trend: D'Käschte klammen a si klammen nawell däitlech. Mir gi vu ronn 75 Milliounen Euro op 100 Milliounen Euro d'Joer. Dat ass keng kleng Upassung. Dat ass schonn eng strukturell Hausse, och zum Deel bedéngt, wéi dat elo scho gesot ginn ass, duerch eng méi grouss Demande.

Mir hunn am Joer 2023 e Gesetz gestëmmt mat ronn 211 Milliounen Euro fir véier Joer. Haut, net emol zwee Joer méi spéit, schwätze mer vu méi wéi 450 Milliounen Euro bis d'Joer 2031.

An da komme mer bei e Punkt, dee mer menger Meenung no net ignoréieren kënnen: d'Käschten am Detail. An ech wëll der Chamber och soen, dass mer laang a vill doriwuer an der Kommissioun diskutéiert hunn. An ech wäert mech all deenen uschléissen, déi souwuel der Madamm Minister wéi och hire Mataarbechter Merci gesot hunn, dass mer dat konnten an aller Transparenz an am Fong maachen, mat alle Piécken a mat allen Zuelen, déi mer gefrot hunn. Dat ass eigentlech esou, wéi eng gutt Chamberskommissioun sollt funktionéieren. An dat gehéiert hei och eng Kéier fairerweis an éierlech gesot. Och merci der Presidentin dofir, dat mat erméiglecht ze hunn.

Une voix | Très bien!

M. Yves Cruchten (LSAP) | Ëm wat geet et awer hei? Mir hunn hei Differenzen, déi eigentlech enorm sinn. E klassesche Bus kascht e puer Euro pro Trajet pro Passagéier. Spezialiséiert Servicer kaschte vill méi. Dat ass jo normal. Awer am Fall vum Mobibus Job kascht et e Villfacht dovunner.

Geet een an den Detail kucken, da gesäit een, dass den Transport op d'Aarbecht an zréck 140.000 Euro pro Joer kascht pro Beneficiaire. Eng Persoun op d'Schaff féieren: 140.000 Euro d'Joer! An dee Montant geet nach erop an deenen nächste Joren op iwwer 150.000 Euro. Pro Trajet sinn dat eng 300 Euro. Ech mengen, do musse mer alleguerten zesumme feststellen: Dat steet eigentlech a kenger Relatioun méi. Dat ass e Signal, dass mir eis d'Fro stelle mussen, ob de System, wéi en haut funktionéiert, esou optimal organiséiert ass, wéi e misst sinn.

An hei ginn d'Dokumenter selwer, déi mer kruten, eis Indikatiounen. D'Participatioun un den Ausschreibungen ass limitéiert. D'Marchésstruktur ass komplex. An am Resultat ass e groussen Deel vun de Prestatiounen eigentlech bei engem groussen Acteur konzentréiert. Dat si keng politesch Meenungen, mee dat sinn d'Fakten aus den Dossieren.

An dofir ass meng Kritik och ganz kloer: Mir erhéijen de Budget, mee mir stellen de System eigentlech net richtig a Fro. An dat ass aus menger Siicht net genuch. Mir wäerte selbstverständlech dese Projet matdroen, well et géif déi falsch Leit geroden, wa mer dese Service géife sabotéieren. Mee dat heescht net, dass mir hei einfach Jo soen an näischt méi zousätzlech froen.

Duerfir deposéieren ech herno eng Motioun, eng einfach Motioun mat engem kloeren Message: Mir brauchen Transparenz, mir brauchen eng Analys vum Marché a mir brauchen eng Strategie, fir d'Käschten an Zukunft an de Grëff ze kréien. Dës Motioun gëtt iwwregens vun alle Säiten a vun alle Parteien hei aus dem Haus gedroen, well mer eis eens sinn: Et geet net drëms, ze spueren op Käschte vun de Beneficiairen. Et geet drëms, dass de System esou organiséiert ass, dass en effikass an och nohalteg ka funktionéieren.

Dofir mäin Appell och un d'Regierung: Huet dës Entwécklung eescht, analyséiert de Marché objektiv a kommt wannechgeléift zréck mat konkrete

Verbesserungen! Well eng gudd Sozialpolitick ass net déi, déi einfach méi deier gëtt, mee et ass déi, déi laangfristeg funktionéiert, gerecht organiséiert ass an och finanziell verantwortungsvoll bleift. A genee dat erwaarde mir eis hei.

Ech soen Tech Merci.

Motion 1

La Chambre des Députés,

considérant

– que les services de transports spécifiques réguliers spécialisés sont essentiels pour garantir la mobilité et l'inclusion des personnes en situation de handicap ;

– que les coûts de ces services, en particulier du dispositif « Mobibus Job », atteignent des niveaux élevés et en constante augmentation ;

– que les éléments disponibles indiquent une structure de marché caractérisée par une concurrence limitée et des prix élevés ;

– qu'il importe de garantir à la fois la qualité du service et une utilisation efficiente des deniers publics,

invite le Gouvernement à

– analyser la structure du marché des transports spécialisés, notamment en ce qui concerne le niveau de concurrence et la formation des prix ;

– intégrer des pistes d'optimisation dans le cadre de l'attribution des marchés publics de ce type, tout en garantissant la qualité et l'accessibilité pour les personnes concernées ;

– saisir l'Autorité de la concurrence afin de réaliser une analyse du marché des transports spécialisés.

(s.) Yves Cruchten, Marc Baum, Corinne Cahen, Emile Eicher, Marc Goergen, Michel Lemaire, Meris Sehovic.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Cruchten. Deen nächste Riedner ass den Här Michel Lemaire. Här Lemaire, Dir hutt d'Wuert.

M. Michel Lemaire (ADR) | Villmools merci, Här President. Et ass ewell villes gesot ginn, och Zuele genannt ginn. An ech mengen, et ass esou, wéi den Här Cruchten sot, dass mer eis hei an der Saach am Fong eens sinn.

Mir schwätzen iwwer e Projet, fir vulnerabel Leit an hirer Mobilitéit ze ënnerstëtzen. Dass dat, wéi den Här Galles sot, eng gesellschaftlech a mënschlech Verflichtung ass, déi net eleng ënner finanziellen Aspekter ze moossen ass, steet ausser Fro. An dofir solle mer och Ressourcë mobiliséieren.

Et steet awer och ausser Fro, dass mir, wa mer Gesetzer stëmmen, déi de Steierzueler vill Geld kaschten, de Bierger Transparenz schëlleg sinn. A wa mer, wéi et hei de Fall ass, en Transport fir Leit mat spezielle Bedürfnissen organiséieren a garantéieren wëllen, da solle mer fir d'éischt och d'Struktur vum Marché analyséieren. Wann dann ee Kolleg Deputéierten oder méi heibannen zu Recht der Meenung sinn, dass och am Sënn vun de Beträffenen e gesond Konkurrenzverhältnis bestoe sollt an dofir d'Autorité de la concurrence soll saiséiert ginn, da soll och de Ministère selwer, deen hei d'Sue freet, seng eege Ressourcë fir de Suivi mobiliséieren.

An dofir begrësse mer ausdrécklech d'Motioun vum Kolleg Cruchten, déi genee dat fuerdert. An dofir wäerte mer eis beim Projet aus Transparenzgrënn enthalten. Mee op d'Motioun bezu wëll ech soen, dass se och dowéinst esou wichteg ass, well och déi Concernéiert selwer dovunner profitéieren. Mir schwätzen hei ëmmerhin doriwuer, wéi mer et

optimiséiere kënnen. A wat gëtt et méi Schéines, wéi wann e Politiker seet: „Mir wëllen et besser maachen“? A mat där Motioun maache mir dat hei zesammen.

Ech soen Iech Merci.

Une voix | Ganz gutt!

Une autre voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Lemaire. An dann ass d'Wuert fir den Här Meris Sehovic.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Här President, Madamm Ministesch, léif Kolleeginnen a Kolleegen, de Mobibus ass e Schlëssel fir d'Inklusioun. Fir Mënsche mat besonnesche Besoinen erméiglecht en den Zougang zur Bildung, zur Aarbecht, zur gesellschaftlecher Participatioun. Dass déi néideg Mëttel dofir bereitgestallt mussen ginn, dat steet ausser Fro. An dofir wäerte mer selbstverständlech dese Projet de loi och matstëmmen.

Mee wie 450,8 Milliounen Euro bis Enn 2031 bewëllegt, deen huet och d'Flicht, sech kritesch domat auserneezenesetzen, virun allem och mat den Ëmstänn vun der Attributioun vum Marché. Eng Rei vun de Fakte si schonn ugeschwat ginn a si problematesch.

2024 gouf en éischte Marché public lancéiert. Deen huet missen annulléiert ginn. D'Offeren, déi erakommen, hunn d'verfügbare Kreditter an d'Maximalbetrag pro Lot däitlech iwwerschratt. Nëmme zwou Entreprises haten zu deem Zäitpunkt iwwerhaapt deelgeholl.

Am Dezember 2024 koum et dunn zu enger zweeter Demarche, des Kéier als Marché négocié. Just nach ee vun deenen zwee Participanten aus der éischter Ausschreiwung huet matgemaach an en huet och just eng liicht adaptéiert Offer eragereecht. Dat ass – an dat wëll ech kloer soen – kee Marché public am Sënn vun engem fonctionéierende Marché.

Dat ass e Verfaren, bei deem um Enn nëmme een eenzegen Acteur iwwregbleift, mat de previsibele Konsequenzen: 287 Euro pro Trajet, iwwer 143.000 Euro pro Persoun pro Joer a bis 2031 riskéiert dese Montant, op ronn 150.000 Euro pro Persoun ze klammen.

Dass dat problematesch ass an eng Rei vu Froen opwërf, dat huet jo och entre-temps d'Regierung unerkannt. Dofir hate mer jo ganz vill Diskussiounen an der Kommissioun. An dofir ënnerstëtze mer och ausdrécklech d'Motioun vum Kolleeg Yves Cruchten, fir eng déifgräifend Analys vun der Struktur vum Marché ze maachen a sech eng Strategie ze ginn, wéi een d'Käschten an de Grëff kritt. Dat ass e wichtegt Signal, well – an dat wëll ech awer och kloer soen – Inklusioun dierf ni un de Käschte scheitern. Mee ëffentlech Mëttelen ausginn ass u sech kee Selbstzweck.

Mir sinn et de Betreffene schëlleg, dass all Euro wierklech och an der Qualitéit vum Service ukënnt an net an de Margë vu privaten Exploitanten. Un deem Fait gëtt et zumindest legitimm Zweifelen, an dowéinst ass et gutt, dass mer der Saach weiderhin op de Grond ginn. Mee nach eng Kéier: Mir ënnerstëtzen dese Projet, well en e fundamental wichtige Service erméiglecht fir Mënschen, déi ganz dréngend drop ugewise sinn.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Sehovic. Den Här Marc Goergen huet elo d'Wuert.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Jo, iwwer den Zweck si mer eis jo alleguerten eens. Dofir mécht et mech jo eigentlech och esou rosen, dass do Busentreprisë sinn, déi genau mat deene

Leit elo hei de Staat bedupsen an esou vill Geld verdénge wëllen. Et ass jo dat, wat mech eigentlech nach méi rose mécht, déi Frechheet, déi een huet, dass d'Busentreprises dat maachen.

A firwat soen ech „d'Busentreprises“? Well mer hei an engem ganz spezielle Fall sinn. D'Ministesch huet d'ganz Land opgedeelt a sechs Loten.

(*M. Marc Goergen montre une documentation.*)

Dat heescht, et hätte sechs verschidden Offere kënnen erakommen, soudass een eng Konkurrenzsituatioun hätt. Dat war ganz korrekt vun der Ministesch. Wat ass kamm? Et huet sech eng Aart Kartell zesummedoe vun der FLEEA, also alleguerten d'Busentreprises zesammen, „per Zoufall“, a si hunn déi sechs zesammen eraginn. An do ass elo dee Präis hierkamm, dee schonn e puermol genannt ginn ass. An et ass dat, wat mech rose mécht. Vun deene Leit, déi op den Transport ugewise sinn, sief et, well se am Rollstull oder schlecht ze Fouss sinn, gëtt elo nach profitéiert. Ech fannen, dat ass eigentlech déi gréisste Sauerei!

A wa mer et dann am Detail kucken: 142.000 pro Client d'Joer, dat ass schonn ugeklongen, do seet natierlech jidderee sech: „Jo, wann ech moies an d'Stad kommen, bréngen ech ee mat an ech huelen owes erëm ee mat heem fir 142.000 Euro op de Kapp.“ Dat muss ee sech emol virstellen: Fir ee Client ze transportéieren hei am Land, ginn 142.000 Euro an der Moyenne gefrot! Et ass nach net emol den héchste Posten, deen héchste wär 305.000. An dat alles mat Busser, Minibusser.

Iwwregens, wien elo mengt, et dierften nëmme Busser fueren, läit och falsch. Well an den Dokumenter steet, et kann een och e ganz normalen Auto vu fënnef Plazen huelen, dat geet och. Dat heescht, jidderee kéint domadder fueren. Et si wéineg Fäll am Tablo, dat sinn dann d'Kategorië mat B, wou opgeléicht ass, dass ee muss hannen eng Ramp hu fir de Rollstull.

Iwwregens, dat sinn déi selwecht Gefierer, déi benotzt gi fir den Adapto, fir aner Saachen. Dat heescht, hei hutt Der Entreprises, déi féiere moies een op d'Aarbecht, owes gi se en erëm sichen an dertéicht fuere se awer erëm weider mam selwechte Bus, mam selwechte Personal. Dat heescht, se verdénge sech domm an dämlech, ganz éierlech, mat deem heite Projet, well se wëssen, dass déi Leit drop ugewise sinn, transportéiert ze ginn!

An dann huet d'FLEEA nach de Culot, eis als Chamber eranzeginn, dass 72 % dovunner Personalkäschte wäeren! Elo ka jo jiddereeng eng Kéier d'Accorde kucke goen, wat esou e Buschauffer verdéngt. Et läit esou bei 3.700, 3.800 Euro. Mir kruten awer dann en Tablo, do geet et 219.000 Euro d'Joer u Personalkäschte fir esou en Transport. Elo loosse ech och nach fair genuch soen: „Du brauchst der jo zwee, wann eng Kéier een ausfällt.“ Awer keng 219.000, well elo seet een: „D'Helpline ass jo dann och nach do mat dran.“ Nee, déi ass an deenen aneren 20 % mat agereecht.

Dat heiten ass e Projet, wou déi Leit benotzt ginn, déi all Dag drop ugewise sinn, fir egal wéi eng Offer eranzeginn. An et ass keen Zoufall, dass hei alleguerten déi sechs Lote vun engem Kartell zesammen erakomm sinn. Dofir sinn ech och frou, dass mer eis haut eens sinn, dass d'Autorité de la concurrence ageschalt gëtt.

A jo, Madamm Cahen, ech weess, Dir hutt se mat ënnerschriwwen, mee et war awer de Moien de Moment, wou Dir d'Ouverture gemaach hutt, dass Der se matdrot. Well et war am Ufank ... An der Kommissioun hat ech déi Fro gestallt an do war keng

Ouverture. Dunn hat ech wëlles, eng matzebréngende fir d'Autorité de la concurrence. Dunn hat den Här Cruchten gesot, e géif eng e bësse méi grouss maachen, eng méi global, dunn hunn ech déi ënnerstëtzt. An de Moie sidd Dir do kamm, du war natierlech d'Ouverture do an dunn hunn ech keng eenzel gemaach.

Well ech sinn der fester Iwwerzeegung: D'Autorité de la concurrence muss sech dat heite wéi och den Dossier virdrun ukucken, well wann Der Iech déi Zuelen hei ukuckt, déi sinn egal wat! En plus, elo seet een, et hätt eppes domat ze dinn, dass eng Ramp hannen ass oder net, wat net stëmmt. Also ech hunn och mat deenen aus der Branche geschwat, dat stëmmt net. Mee en plus, wann een eng Ramp huet mam Lift, wann ee kuckt am Lot 2, ass dat nach méi bëlleg wéi ouni. Dat heescht, et ass egal wat, wat an deene Soumissiounen hei erauskënnt, wat erauskoum!

An dofir kënnen mir Piraten dat haut och net matstëmmen, well haut gëtt de Scheck ausgestallt, haut ass dat net méi ze bremsen. Dat heescht, wann haut mat Jo gestëmmt gëtt, da wëssen déi Entreprises, da weess dat Kartell, da weess d'FLEEA: Dat Geld kënn. Dat Geld kënn! Nee, haut wär de Moment gewiescht, wou een als Politick gesot hätt: „Mir bremsen! Dir musst eng nei Offer eraginn, Dir musst dat kontrolléiert maachen an da gi mer eréischte e Vott fir alleguerten déi Milliounen.“ Well haut wär de Moment gewiescht, fir op d'Brems ze trëppelen.

Merci.

Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. Den Här Marc Baum huet elo d'Wuert.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Also, et ass jo schonn e ganz extraordinären Akt, wann alleguer d'Parteien an der Chamber sech am Fong eens sinn iwwer zwou Saachen, nämlech engersäits, dass mer déi Prestatioun, déi do geliewert gëtt vun deem Mobibus, brauchen, dass dat eng gesellschaftlech Noutwendegkeet ass, dass Inklusioun eppes ass, wat eis alleguer um Häerz läit, an dat, wat hei ugebuede gëtt, wichteg ass, op där enger Säit. An op där anerer Säit, dass mer eis alleguerten eens sinn, dass et komplett iwwerdeiert ass, dass et e Marché ass, deen am Fong kee wierkeleche Marché ass, mat Prestatiounen pro Kapp, wou ee sech kéint iwwerleeën, ob een net pro Kapp, pro Beneficiaire, ee sollt astellen, deen derfir zoustänneg ass, mat engem wierkelech ganz korrekter Salaire an net dem Kollektivvertrag an deem dote Beräich.

Duerfir fannen ech et wierkelech och awer ganz schwierig, deem heiten esou an där doter Form meng Zoustëmmung ze ginn, wa mer wëssen – oder wa bei jiddwerengem zumindest déi rout oder déi orange Warnluucht ugeet –, dass et hei eigentlech drëm geet, sech um Bockel vu Leit, déi Besoinen hunn, um Bockel vun der Inklusioun, där mir eis alleguer verschriwwen hunn, Suen ze verdéngen. Dat ass wierkelech ganz problematesch. An ech géif duerfir mol d'Suggestioun an de Raum geheien: Hutt Der Iech dann eventuell schonn eng Kéier iwwerluucht, wat et géif kaschten, wann de Staat selwer esou e Service géif ubidden?

Merci.

Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. D'Madamm Cahen huet nach eng Kéier d'Wuert gefrot. An ech rappeléieren, dass d'DP-Fraktioun fënnef Minuten huet an déi nach net gebraucht huet. Madamm Cahen, et ass un Iech.

Mme Corinne Cahen (DP), rapportrice | Villmools merci, Här President. Ech wollt elo net méi als Reporter, mee als Vertrieber vu menger Fraktioun awer nach e puer Wuert soen.

Éischtens emol géing ech gäre soen, dass mir – dat hutt Dir, meng Virriedner, och gesot – ganz konstruktiv Diskussiounen haten an der Kommissioun an dass mer ons am Fong och do eens waren. Ech muss awer och soen, dass et mer leeddeet, dass verschidde Leit dat hei net wëlle matstëmmen, well ech fannen, dat ass am Fong geholl eng ganz tricky Diskussioun. Well wie wëilt schonn heibanne soen, dass iergendeen net dierft op d'Aarbecht kommen, just well en eebe kee Mëttel huet, fir op d'Aarbecht ze kommen? Keen heibannen, mengen ech. Ech géing kengem dat hei ënnerstellen.

Elo ass dat hei e stolze Präis. Ech muss natierlech awer och soen, dass d'Period, op déi et ukënnt, natierlech nach erweidert ginn ass. Dat däerf ee jo och net vergiessen. Et ass jo net deen nammlechte Präis fir déi nammlechte Period, mee et ass en anere Präis fir eng awer e Stéck méi laang Period, bis Enn 2031. Dat explizéiert net alles.

Mir hunn ons och erkläre gelooss, well mer d'Fro stellt hunn an der Kommissioun: „Wéi wär dat dann, wa mer jiddwerengem en Taxi géinge bezuelen?“ An dat geet awer net, dat wär nach méi deier ginn, krute mer erkläert. An da wëll ech dem Här Baum awer och soen: Et geet net, einfach ee Chauffeur pro Persoun anzustellen. Wat ass dann, wann dee Congé huet? Wat ass dann, wann dee krank ass? Esou funktionéiert et jo dann awer net, muss ee jo awer och soen.

Wéi gesot, ech mengen, Inklusioun däerf net un de Käschte scheitern. An d'Ministesch, déi elo de Mëttel hei ass, déi handelt am Fong geholl am Opdrag vun anere Ministèren, nämlech vum Familljeministère, vum Educatiounsministère a vum Aarbechtsministère.

A mir haten iwwert d'Autorité de la concurrence geschwat an der Kommissioun an ech weess net, ob d'Regierung d'Autorité de la concurrence ka saiséieren oder ob déi sech selwer muss saiséieren. Mee ech menge schonn, dass et der Regierung an ons alleguerten och hëllef, wann ee vu bausse sech dat heiten eng Kéier ukuckt a wann deen dat dann och eng Kéier wäert analyséieren. Ech denke schonn, dass hei jo awer e bëssen en „elephant in the room“ ass, wann een esou wëll soen, vun deem Käschtepunkt do, deen ons alleguerten och an der Chamberkommissioun ze héich erschéngt huet.

Mee ech wär awer frou, wa mer dat Gesetz haut hei kéinte stëmmen, well et géing, mengen ech, awer wierklech net zu ons alleguerte passen, wa mer d'Leit net op d'Aarbecht an an d'Schoul géinge kréien oder an hir Atelierien. An da soll, mengen ech, déi Motioun hoffentlech vun ons alleguerten, si ass jo vun ons all ënnerschriwwen, och gestëmmt ginn, fir dass dat eeben dann awer eng Kéier vu bausse och analyséiert gëtt. Dat, mengen ech, sollte mer haut maachen, dofir wollt ech och nach eng Kéier schwätzen. Ech wäert dann och warscheinlech net méi zur Motioun schwätzen, well ech hu jo elo alles scho gesot.

Ech wollt awer nach eng Kéier en Opruff maachen: Iwwerleet Iech et nach eng Kéier, well ech weess, dass och Iech alleguerten de Behënnertentransport a virun allem, dass déi Leit vun A op B kommen, um Häerz leien.

Ech mengen, mir haten doriwwer geschwat an der Kommissioun. Dir hutt net an allem Onrecht, wat Der sot, mee ech mengen, dass hei awer d'Inklusioun an d'Participatioun un der Societéit muss virgoen. Dat denken ech schonn. An dofir sollt een dat stëmmen, an et sollt een och nach eng Kéier en Opruff maachen, dass de Mobibus nach méi Succès soll hunn, nämlech un d'Employeuren, dass se Leit sollen astellen, och wa se e Statut de travailleur handicapé hunn,

well net nëmme kommen déi Leit op d'Aarbecht, wéi Der gesitt, mee en plus kréie se nach eng Adaptation du poste de travail.

An ech mengen, vun dëser Debatt sollte mer profitéieren, fir éischtens emol de Message weiderzeginn, dass mer net wierklech frou sinn iwwert de Präis hei – dat wäert jo hoffentlech dobausse gehéiert ginn –, an zweetens och nach eng Kéier den Opruff un d'Employeuren, dass se sollen drun denken, och deene Leit eng Chance ze ginn. Si kommen, wéi gesot, op d'Aarbecht, wa mer dat heiten haut stëmmen, a si kréien eng Adaptation du poste de travail, déi den Employeur iwwerhaapt näischt kascht. Dofir sollte mer dat och ëmmer nees soulignéieren.

Villmools merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Cahen.

Dann huet d'Regierung elo d'Wuert. Madamm Minister.

Prise de position du Gouvernement

Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären Deputéiert, merci der Rapportrice a merci de Membere vun der zoustänneger Chamberskommissioun. Mir hunn nees ganz oppen, transparent a konstruktiv Diskussiounen. Ech hunn dat ganz gären. Ech mengen, mir hunn näischt ze verstoppen. An ech mengen, d'Defien, déi elo en long et en large och hei erkläert gi sinn, dat si reell Defien.

Jo, mir brauchen eng Upassung vum Finanzéierungsgesetz vun 2023. D'Depensé leien effektiv méi héich wéi dat, wat deemools geschat ginn ass, wéi och scho gesot ginn ass. Adapto Job hu mer eriwwegeholl bei Mobibus. D'Kontrakter mussen och déi nächst Joren elo ofgeséichert ginn. Dofir si mer dann och haut hei.

Ech wëll awer nach eng Kéier kuerz rappeléieren, iwwer wat mer hei schwätzen. Ech mengen, mat dësen Transporter wëlle mer Erwuessener, mee och Kanner mat spezifesch Besoinen dohinner bréngen, wou se mussen hikommen. Dat ass an hir Kompetenzzentren, dat ass a spezialiséiert Strukturen, dat ass op hir Aarbechtsplaz, ob dat elo en Atelier protégé ass oder och um éischten Aarbechtsmaart.

An dat ass eppes, wat och fir dës Regierung einfach extrem wichtig ass. Mir hätt gären eng inklusiv Gesellschaft. A jo, mir schwätzen hei vun eppes iwwer 3.500 Leit. Mir schwätze vun 177 Strukturen. 2025, also d'lescht Joer, si mer méi wéi 9 Milliounen Kilometer gefuer. Dat si 6.600 Faarte pro Woch.

Dir gesitt also: Dat ass schonn zimmlech wichtig, wat mer hei maachen. Et däerf een net vergiessen, dass d'Nofro fir spezialiséiert Mobilitéitsservicer och am Land wierklech ganz staark geklommen ass. Méi Beneficiairen, méi spezialiséiert Strukturen an och méi differenziéiert Besoinen.

D'Rapportrice, d'Madamm Cahen, huet et och scho mentionéiert: Mir schaffen hei am Fong am Opdrag vum Familljeministère, vum Educatiounsministère a vum Ministère du Travail.

Ech wëll awer och nach eng Kéier rappeléieren, dass mer hei eisem Koalitiounsaccord nokommen, wou ganz kloer drasteet, dass mer hei gären e fabelen a performante Service hätten. An dat ass genau dat, wat mer hei wëlle maachen. D'Zil, dat mer hunn, an dat, wat et och muss bleiwen, ass e Mobilitéitsservice, deen de Mënsch an de Mëttelpunkt stellt. A jo, dat kascht. An dat kascht effektiv vill. Mee ech mengen, et ass awer en Invest an eis Gesellschaft, dee mir op

alle Fall an der Regierung wichtig ass a ganz néideg schéngt.

D'Gesetzesupassung vum Finanzement da bis 2031 ass e stolze Montant vu 450 Milliounen Euro. Jo, an ech soen och als viregt Finanzministesch: Nee, mir wëlle keng Suen zur Fënster erausgehen. Ech mengen, mir hunn alleguerten och zesammen eng Verantwortung fir déi Suen, déi mer hei investéieren.

Ech fannen et gutt, wéi gesot, dass mer an der Chamberskommissioun wierklech am Detail heiriwwer geschwat hunn, haaptsächlech iwwert de Mobibus Job – ech mengen, dat ass jo, wou hei awer och méi legitim Bedenke geäussert gi sinn – an dass een do konnt transparent driwwer schwätzen als Regierungsmemberen.

Véier Regierungsmemberen dann – de Familljeminister, den Educatiounsminister, den Aarbechtsminister a meng Wéinegkeet – hunn och e Bréif un d'Chamber adresséiert mat enger Note explicative, wou Der och nach méi Detailler eebe krut.

Jo, ech mengen, d'Estimatioune sinn zum aktuellen Zäitpunkt eebe méi héich. Mee ech mengen, mir däerfen hei awer net vergiessen: Hei kënne mer net vill Leit zesammen an e Bus setzen. Dat ass eng Realitéit. Mir setzen och wierklech vill op Formatioun. Dat ass, wat wichtig ass, well déi Buschaufferen och mat Leit ze dinn hunn, déi speziell Besoinen hunn. An déi Leit, déi mussen och forméiert ginn, fir mat Rollstill, mat speziellem Ekipement eeben eens ze ginn. Hei sinn eeben aner Realitéite wéi op anere Bustransporter. Hei schwätze mer trotzdeem un eppes ganz Spezifeschem.

Natierlech schreift dann d'ATP déi Marchéen aus an natierlech kritt déi beschten Offer hei den Zouschlag. Mee sou wéi ech Iech och schonn an der Chamberskommissioun gesot hunn, wäerte mir, de Ministère, mee haaptsächlech d'ATP eis hei Méi ginn, fir no méi Synergien ze sichen, fir ze kucken, wéi mer awer méi kënne mutualiséieren, fir dass mer d'Käschten am Grëff behalen a se net weider klammen a fir dass mer se le cas échéant kënne reduzéieren. Ech mengen, do hu mer effektiv an der Chamberskommissioun och driwwer geschwat.

Ech wëll nach eng Kéier soen, wéi ech dësen Job als Mobilitéitsministesch iwwerholl hunn – et ass gesot ginn, ech weess net méi vu wem –, do ware relativ virulent Attacks op Adapto- a Mobibus-Servicer. Dofir war et mir och wierklech wichtig, direkt vun Ufank un ze kucken: Wéi kënne mer eis do anescht opstellen? Wat kënne mer besser maachen? An do geet vu menger Sait e ganz grouse Merci un d'ATP, d'Mataarbechterinnen an d'Mataarbechter vun der Verwaltung, well mir hu wierklech vun Ufank un do direkt gekuckt, wat mer do besser kënne maachen. An dat Resultat dovunner, dat reflektéiert sech dann awer elo och an där Satisfaktiounsstudie, déi mer och presentéiert hunn.

Ech mengen, wat do ganz wichtig ass, ass, dass mer och weider kucken: Wéi kënne mer d'App verbesseren? Nei Kontrakter mat de Busentreprisen, déi gesinn och méi héich Qualitätssuuforderungen an och konsequent Strofe vir. Fir de Callcenter si méi Leit agestallt ginn, fir dass emol een op den Telefon kënnt, soudass d'Leit net méi esou laang mussen waarden, wa se Hëllef brauchen, wa se uruffen. A wéi gesot, Invest och an d'Formatioun: Do sinn nei Moduller ausgeschafft ginn, déi och schonn ugefaangen hunn. Ech mengen, d'Zefriddenheitsenquête, déi bei 80 % läit, weist, dass mer hei um gudde Wee sinn an och probéieren, weider um gudde Wee ze bleiwen.

An der Chamberskommissioun hate mer och scho rieds iwwert d'Autorité de la concurrence. Ech hunn

d'Motioun elo gelies. Ech mengen, dat ass och dee richtege Wee. Ech sinn och ganz, ganz oppen derfir, dass mer op dee Wee ginn. Ech mengen, wann Doute bestinn, dass hei eng dominant Machtposition eeben ass oder Ofsproochen – dat geet net! An ech mengen, hei kënnen mer kucken, dass mer dat effektiv ënnerbannen.

Dëse Gesetzesprojet, deen eis da wäert erlaben, bis 2031 d'Existenz vun dëse wichtege Servicer kënnen weiderzeféieren, mengen ech, steet dësem Land wierklech ganz, ganz gutt zu Gesiicht. An déi Beneficiairen, déi et wierklech brauchen, ech mengen, déi sinn och dorop ugewisen. Et ass net onbedéngt eng Freed, wann een net kann den öffentliche Transport oder säin Auto benotze wéinst eeben deene spezielle Besoinen, déi déi Leit hunn. Dofir verdénge se och eis Ënnerstützung. A mat dësem Gesetzesprojet kënnen mer dat och iwwert déi nächst Jore garantéieren.

Merci alleguerten deenen, déi dat heiten ënnerstëtzen.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister. Domat wär dann d'Diskussioun zu dësem Projet de loi ofgeschloss.

A mir géingen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8637 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8637³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8637 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt elo un. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 51 Jo-Stëmmen, 4 Nee-Stëmmen, 5 Abstentionen. Dëse Projet de loi ass also ugeholl mat 51 Jo-Stëmmen géint 4 Nee-Stëmmen bei 5 Abstentionen.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par M. Laurent Zeimet), Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nathalie Morgenthaler), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter (par Mme Nancy Arendt) et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt, Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gusty Graas) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehic, Mmes Sam Tanson (par M. Meris Sehic) et Joëlle Welfring (par Mme Djuna Bernard).

Ont voté non : MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Se sont abstenus : MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

An als nächste Punkt vun eisem Ordre du jour vun de Mëtze steet de Projet de loi 8645 iwwert d'Renovéierung an d'Erweiterung ...

(Interruptions)

Ech maache mäi Saz nach fäerdeg an da kommen ech drop zrëck.

... vum fréiere Lycée technique agricole zu Ettelbréck. An éier mer dozou kommen, huele mer awer nach d'Motioun ...

(Hilarité)

... vun dem ... Et deet mer leed, et si laang Deeg fir jiddweree vun eis.

Une voix | Muer gëtt méi laang.

M. Claude Wiseler, Président | Ok. Komme mer elo awer zur Motioun hei, wannechglifft! Et war also eng Motioun vum Här Yves Cruchten ofgi ginn. An d'Fro ass, ob den Här Yves Cruchten wëllt dozou d'Wuert huelen. E wëllt dat duerno. Sinn nach aner Stellungnamen do? Vu datt se vu jiddweringem ënnerschriwwen ass, schéngt dat net de Fall ze sinn.

Also géing ech hei proposéieren, dass mer iwwert déi par main levée géingen ofstëmmen.

Vote sur la motion 1

Wien ass fir déi Motioun? Dee streckt d'Hand an d'Luucht. Merci.

Ass een dergéint?

Enthält ee sech? Dat ass net de Fall.

Dann ass dës Motioun à l'unanimité ugeholl.

6. 8645 – Projet de loi relative à la rénovation et à l'extension de l'ancien Lycée technique agricole à Ettelbruck pour les besoins du Lycée technique d'Ettelbruck

An da komme mer zum nächste Punkt vun eisem Ordre du jour, deen ech schonn ugekënnegt hunn, an dat ass e Riedemodell „avec rapport et sans débat“. De Rapporteur huet 5 Minuten Zäit an d'Regierung, wa se wëllt, dann och 5 Minuten. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Marc Hansen. Här Hansen, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics

M. Marc Hansen (DP), rapporteur | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, mat dem Projet de loi 8645 investéiere mer vill Geld haut de Mëtteg an d'Education vun eise Jonken an domat an d'Zukunft vum Land. Mat dësem Gesetzesprojet, deen den 22. Oktober 2025 deposéiert gouf, gëtt déi al Ackerbauschoul zu Ettelbréck fir d'Zwecker vum Lycée technique Ettelbréck, dem LTETT, renovéiert an ausgebaut.

Mat ongeféier 240 Enseignanten, 105 Vollzäitklassesäll fir 1.951 Schülerinnen a Schüler, 44 Klassesäll fir en duale System fir ronn 630 Léierbouwen a -meedercher, Klasse fir d'Arméisschoul an engem BTS ass den LTETT ee vun de gréisste Lycéien am Land.

Ugangs gouf de Lycée fir 1.000 Schüler gebaut, en huet awer e konstante Wuesstem erlieft. Esou waren 2025 2.050 Schüler ageschriwwen. Weí d'Ackerbauschoul 2021 op Gilsdref geplënnert ass, gouf decidéiert, d'Gebaier ze notze fir dem LTETT seng Besoinen. An Zukunft soll um Site vun der Ackerbauschoul en neit Gebai hikommen.

D'Schlüsselelementer vun dësem Projet sinn e kohärente Schoulcampus, déi energeetesche Sanéierung vun de besteende Gebaier, eng Opwärtung vum architektonesche Patrimoine vum Site an d'Integratioun vun neie Strukturen. Well de Projet ganz opwenneg ass, gouf decidéiert, en an zwou Phasen ze maachen. Deen éischten Deel hu mer haut hei zum Vott virleien.

Dee Programm ass esou opgestallt, dass en dem pedagogesche Konzept vum LTETT ka gerecht ginn. Dat

pedagogesche Konzept gesäit vir, dass den LTETT sech schonn zanter Joren dofir asetzt, de Schoulparcours fir d'Schüler ze individualiséieren an esou hir Begleedung ze personaliséieren. Déi schoulesch Entwécklung vum LTETT baséiert op véier Pilieren: d'Orientéierung, virun allem am Cycle inférieur, d'Ekonomie an de Klassen, déi op de Commerce ausgerichtet sinn, d'Technologie an de Klassen, déi sech op Wëssenschaften, Ingenieurswieschen, Ëmweltwëssenschaften, Elektrotechnik, Automechanik an d'Handwierk fokusséieren, an dann dat Soziaalt fir d'Sciences humaines an d'Gesondheetsberuffer. De Lycée bitt dann och zanter e puer Joer franséisch Klassen un. An dann, zanter 2023 ass dës Offer erweidert ginn a begleet och elo eng Klass fir den internationale Bac.

D'Gebaier vun der aler Ackerbauschoul a vun der ASTA bleiwen erhalen, d'Verbindungen tëschent de Gebaier ginn awer ofgerappt an et kënnen eng Passerell op Héicht vum éischte Stack, fir déi zwee Gebaier weiderhi mateneen ze verbannen. D'Annex vun 1967, wou déi aktuell Kantin dran ass, gëtt ofgerappt. D'Zäre ginn demontéiert, fir Plaz ze schafe fir déi nei Sportshal an och fir dat neit Schoulgebai.

Well d'Deplacementer zu Fouss an de Vélostrafick favoriséiert solle ginn, ass d'Zil, en autofräie Campus ze kréien. A well déi meescht Schüler aus Richtung Gare kommen, soll och en neie Véloswee gebaut ginn, fir en un de besteende Réseau unzebannen an domadder déi duess Mobilitéit ze férdere. D'Busgare gëtt ëmgebaut an et kënn e Parking mat dobäi fir just nach 62 Autoen.

Dëse Projet ass dann och e groussen Deel vun der Strategie vum Staat, fir bei de Renovatiounen Bauten ze maachen, déi ëmweltschonend sinn. Dofir wäerten och grouss Fotovoltaikanlagen op de Site kommen: eng Anlag vun ongeféier 600 Meeterkaree mat enger Leeschtung vun 145 Kilowattpeak um Daach vum neie Schoulgebai an eng vun 1.200 Meeterkaree mat enger maximaler Leeschtung vu ronn 280 Kilowattpeak um Daach vun der Sportshal. Et gëtt dann och eng geothermesch Wärmepompe benotzt, fir ze hëtzten an ze kille, an dat aalt Gebai gëtt och un den Hëtzereseau vun der Stad Ettelbréck ugebonden. Wichtig ass awer, well dat dann ëmmer an der Diskussioun ass bei esou Saachen: D'Klassesäll, d'Raim fir d'Administratioun an de Schoulrestaurant kënnen och manuell geléift ginn.

Gesamtkäschtepunkt vun dem Projet: 293.580.000 Euro. Dat ass en zolitten Invest an d'Zukunft vun deene Jonken, an dat natierlech just an der éischter Phas, well et kënn nach eng Kéier eng zweet Phas mat dobäi. Dat ass awer dann an engem separate Projet an e puer Joer virgesinn.

Ee Wuert iwwert d'Delaien: Déi richteg Aarbechte wäerten ufank 2027 ufänken, fir dann 2032 ofgeschloss ze sinn.

Et koumen zwee Avisen eran. De Staatsrot hat keng besonnesch Bemierkungen an dem Fong zu dem Text. D'Chambre de Commerce huet an hirem Avis vum 2. Februar 2026 den Text begréisst a festgehalten, dass d'Aarbechten zu der professioneller Bildung hei zu Lëtzebuerg wäerte bäidroen an och gebraucht ginn. Si hunn dann och bemierkt, dass dëse Projet d'Attraktivitéit vun der Nordstad steigern wäert. A si hunn och begréisst, dass Suergfalt geluecht gouf op d'Ëmwelt-normen an natierlech op d'erneuerbar Energien. Si hunn awer dann och gemengt, e kleng kritesche Punkt ugesat, dass vläicht net dee ganzen Terrain gebraucht ginn ass, fir eeben elo auszubauen, an dass dat vläicht net géif duergoen.

Den Detail vun dem Rapport fannt Der natierlech an der schrëftlecher Versioun. An domadder soen ech Iech Merci fir d'Nolaaschtere.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Hansen, fir Äre schrëftlechen a fir Äre mëndleche Rapport.

A wa se wëllt, huet d'Regierung elo d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics | Merci, Här President. E grouse Merci un de Rapporteur. Merci un déi zoustänneg Chamberskommissioun. Ech mengen, mir wëssen, dass d'Bevëlkerung an eisem Land wissst. Mir kennen d'Erausforderungen, déi dat mat sech bréngt, fir eis Infrastrukturen am Land, besonnesch och fir déi schoulesch Infrastrukturen. Dofir ass a bleift den Invest dora wichteg, och fir deen heite Projet. Ech soen Iech Merci fir d'Ënnerstëtzung.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister.

Da komme mer direkt zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8645. Den Text steet am Document parlementaire 8645³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8645 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt elo un. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmme, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dëse Projet de loi ass also eestëmme mat 60 Jo-Stëmme ugeholl ginn.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Laurent Zeimet), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter (par Mme Stéphanie Weydert) et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gusty Graas) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson (par Mme Djuna Bernard) et Joëlle Welfring (par M. Meris Sehovic) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum (par M. David Wagner) et David Wagner.
Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

7. 8594 – Projet de loi relative à la construction de bâtiments administratifs pour l'« European Stability Mechanism » (ESM) et pour l'État à Luxembourg-Kirchberg

An da komme mer zum nächste Punkt vum eisem Ordre du jour, an zwar dem Projet de loi Nummer 8594 iwwert de Bau vu Verwaltungsgebäier fir de European Stability Mechanism, den ESM, hei an der Stad

um Kierchberg. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. Et hu sech schon ageschriwwen: den Här Marc Lies, den Här Yves Cruchten, den Här Michel Lemaire, den Här Meris Sehovic an den Här David Wagner. An d'Wuert huet elo d'Rapportrice vum Projet de loi, déi honorabel Madamm Corinne Cahen. Madamm Cahen.

Rapport de la Commission de la Mobilité et des Travaux publics

Mme Corinne Cahen (DP), rapportrice | Villmools merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, de Kierchberg ass e Stater Quartier, dee permanent evolueiert a wissst. Haut hunn ech de Pleséier, Iech dann en neie Projet ze presentéieren: en Ensemblen vun dräi administrative Gebäier, déi vu Bâtiments publics gebaut ginn, woubäi eent vun dëse Gebäier vollstänneg rembourséiert wäert ginn. Mee dorop kommen ech da méi spéit elo gläich nach eng Kéier zrëck.

Déi dräi Gebäier ginn op enger Parzell vu ronn 1,6 Hektar gebaut tëschen de Stroosse Rue Antoine de Saint-Exupéry, Rue Charles-Léon Hammes, Rue Alcide de Gasperi a Rue Albert Wehrer. Eent vun de Gebäier ass fir den Tribunal administratif an d'Cour administrative, eent ass geplangt fir d'Servicer vum Finanzministère an dat drëtt Gebai ass fir den ESM, de European Stability Mechanism.

Villäicht just fir eng Kéier ze rappéléieren, wat den ESM genee ass: Et ass eng intergouvernemental Organisatioun, déi 2012 an d'Liewe geruff gouf vun de Memberstaaten aus der Eurozon. Den ESM hëlleft de Memberstaaten, Finanzkrisen ze evitéieren oder doraus erauszekommen. Den ESM suert och dofir, dass déi finanziell Stabilitéit an de Wuelstand am Euroraum à long terme erhale bleiwen.

Am Moment lount den ESM Büroen um Kierchberg, mee do musse se geschwënn eraus, well grouss Renovatiounen musse gemaach ginn. No enger ganz grousser Faisabilitéitsetüd hunn d'Memberlänner vum ESM decidéiert, en neit Gebai als Siège ze bauen, dat – an dat ass fir Lëtzebuerg ganz wäertvoll – och weiderhin zu Lëtzebuerg soll bleiwen. An do erënnere ech un deen éischte Punkt vun haut de Mëtteg. Dat ass jo dann eng gutt Nouvelle.

Si hunn dunn d'Lëtzebuurger Regierung gefrot, sech ëm de Bau ze këmmere. An dofir gouf den 20. Juni 2024 e Contrat-cadre ënnerschriwwen, deen d'Käschtenneutralitéit fir de Lëtzebuurger Staat garantéiert. Dat heescht, mir bauen, mee den ESM rembourséiert.

D'ESM-Gebai gétt eng 20.000 Meeterkaree grouss. Virgesi si Büroen, eng 350 Aarbechtsplazen, Konferenzräim, e Stockage, Archiven, Sanitären natierlech, technesch Surfacen, Formatiounssäll, eng Bibliothéik, eng Kantine, e Parking an esou weider.

Dat zweett Gebai ass dat vun den administrative Jurisdictionen. Déi éischt Instanz vum Tribunal administratif an d'Cour administrative, déi gétt et zanter 1996. Si sinn am Moment am Gebai „Nouvel Hémicycle“, wou jo och de Siège ass vun der EFTA.

Am Ufank hunn 19 Leit do geschafft. Elo sinn et der 59, an an deem Gebai, an deem se elo sinn, ass et onméiglech, sech nach méi breet ze maachen, an dat, obwuel elo scho geplangt ass, dass déi Jurisdictionen an nächster Zäit nach wuesse wäerten. A mengem schrëftleche Rapport fannt Der heizou nach e bësse méi Detailler.

Fir awer och a mengem mëndleche Rapport komplett ze sinn, wëll ech betounen, dass do och nach de Règlement 1348 vum 14. Mee 2024 vum Europaparlament derbäikënn, deen eng gemeinsam Prozedur virgesäit fir d'Protection internationale. De Corollaire

heivunner wäert sinn, dass de Contentieux vun allem, wat den Asyl ugeet, och wäert déck an d'Luucht goen, soudass d'Justiz an Zukunft och hei vill méi Leit wäert brauchen. Dofir ass dat zweett Gebai vun dësem Projet fir den Tribunal administratif de première instance an d'Cour administrative virgesinn.

An dat drëtt Gebai kënn, wéi gesot, de Finanzministère mat senger Servicer all ënner een Daach. D'Tresorerie, d'IGF, d'Direction vum Contrôle financier sollen all op de Kierchberg plënnere. Et ass virgesinn, dass op d'mannst 300 Leit an deem neie Gebai kënnen schaffen, wat och der Wuesstumsdynamik entsprécht. Et ass jo logesch, dass esou gebaut gétt, dass et och nach fir eng Zäit laang grouss genuch ass.

Doduerch dass déi Servicer, déi am Moment op véier verschiddene Plaze sinn, regroupéiert ginn, kënnen se vu méi modernen a méi optimalen Aarbechtskonditiounen profitéieren an et kënn méi Kohärenz an déi ganz Organisatioun vun dësem Departementer.

Fir déi zwee Gebäier vum Staat sinn am Ganze 25.000 Meeterkaree virgesinn, eng 680 Aarbechtsplazen, dann och hei eebe Versammlungsräim, Konferenzräim, e Stockage, Archiven, Sanitären, technesch Lokaler an esou weider. Virgesi sinn och e Gaart bannen, Geschäftslokaler, Formatiounssäll, natierlech och Salles d'audiences logescherweis, eng Bibliothéik, e Parking an eng Aire de livraison.

Am Architekonecours, deen 2021 lancéiert gouf, gouf ganz vill Wäert geluecht op Nohaltegkeet. D'Plaze bausse sinn iwwregens zu engem ganz groussen Deel och fir de Public accessibel. Et soll e liewege Quartier ginn.

Erlaabt mer, wannechgelift, nach emol op mäi schrëftleche Rapport ze verweise fir all déi technesch Detailler. Ech sot schon, dass den ESM säi Gebai ganz selwer bezitt.

De Staatsrot hat a sengem Avis och eng Opposition formelle gemaach, well net separat am Projet de loi stoung, wéi vill haaptsächlech den „ESM“, mee och déi aner Gebäier jee weils eenzel géife kaschten. Initial stoung just de Gesamtpräis vu 420 Milliounen Euro am Projet.

D'Amendementer hunn déi Käschtchen dunn detailléiert opgeschlësselt. Déi soen ech Iech och elo: Fir den „ESM“ ze bauen, ginn 160,5 Milliounen Euro virgesinn, fir de Projet vun der Cour an dem Tribunal administratif 73,5 Milliounen Euro a fir de Projet „ETAT“ – dat ass dee vum Finanzministère a senger Servicer – 186 Milliounen Euro.

D'Chambre de Commerce huet an hirem Avis och d'Opspléckung vun de Käschtchen begréisst.

D'Ministesch huet de Projet de loi 8594 den 30. Juli d'lescht Joer deposéiert. De 5. Februar dëst Joer gouf ech als Rapportrice designéiert.

An domadder, Här President, géif ech dann och direkt den Accord gi vun der Fraktioun vun der Demokratescher Partei. Villmools merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Ech soen der Madamm Cahen villmools Merci fir hire schrëftlechen a fir hire mëndleche Rapport.

An den éischten ageschriwwene Riedner ass den Här Marc Lies.

Discussion générale

M. Marc Lies (CSV) | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, Merci wëll ech der Rapportrice, dem Corinne Cahen, soe fir deen ausféierleche Rapport, wat elo d'Gesetz Nummer 8594 ugeet.

Zanter 2012 besteet den ESM, den European Stability Mechanism, deen ervirgaangen ass aus dem Fonds européen de stabilité financière. Dir kënnt Iech bestëmmt nach allegueren erënneren un d'Finanzkris vum 2007/2008 an och duerno, déi Joren duerno an Europa, d'Scholden- an d'Wirtschaftskris.

Den ESM ass iwwert d'Jore weider gewuess, fir de Memberstaaten e Conseil ze ginn, wann et ëm déi finanziell Stabilitéit an ëm d'Stabilitéit vun hirer eegener Wirtschaft geet.

Den aktuelle Siège muss renovéiert ginn an et geet och drëm, all d'Servicer beieneenzekréien an do-duerch eng besser Aarbechtsqualitéit kënnen ze erméiglechen.

Dëst Gesetz iwwer e Budget vu ronn 420 Milliounen beinhalt am Ganzen dräi Gebaier: ee Gebai vum ESM, dat vun all de Memberstaate matfinanzéiert gëtt, an duerno nach zwee Gebaier fir de Lëtzeburger Staat.

Dat méi klengt Gebai „LUX“ ass fir déi administrativ Jurisdictione geplangt. Och hei wäerten d'Effektivitéit an de kommende Joer an d'Luucht goen. Dëst Gebai passt an de Quartier direkt bei der Europäescher Cour de justice.

Och de Finanzministère, wéi virdu scho vun der Rapportrice gesot, platzt aus allen Néit. Momentan sinn de Finanzministère, d'Trésorerie de l'État, d'IGF an och d'Direction du contrôle financier op véier verschidde Sitte verdeelt. Mat deenen dräi Gebaier um Kierchbierg kënnen an Zukunft ëm 1.000 Leit op 45.000 Meeterkaree Surface construite brute op dem Site an neien a modernen Infrastrukture besser an och besser vernetzt schaffen.

Zum Schluss nach e puer Wuert iwwert dat energieeffizient Konzept. Bei der Planung ass op eng energieeffizient Effizienz an op nohalteg Krittären opgepasst ginn. De Bau soll no DGNB-Norm mat Platin zertifizéiert ginn. Mat Hëllef vu Fotovoltaikpannoe soll eng Autoconsummation vu ronn 35 % erreicht ginn. D'ESM-Gebai soll mat Geothermie behéizt ginn. Den Iwwerschoss un Energie ka fir d'Elektromobilitéit inhouse genotzt ginn oder an den öffentleche Réseau agespeist ginn. D'Konzept vum Smart Building suergt fir eng intelligent Aart a Weis, wéi verschidde Technologien matene vernetzt kënnen ginn. Eng Optimisation vum Energieverbrauch steet domat am Vierdergrond, an awer och de Confort an d'Sécherheet genéissen en héije Stellenwert bei dëser nohalteger an effizienter Gestiou vum dësem Gebaier.

Och de Bauseberäich gëtt op Nohaltegkeet a Liewensqualitéit getrimmt. De Facteur vum der Biodiversitéit spillt hei eng grouss Roll. Plazen, wou Mataarbechter sech kënnen begéien, Sportméiglechkeeten a roueg Plaze mat Bänke suerge fir en optimal Klima.

An dësem Sënn géif ech dann och den Accord vun der CSV-Fraktioun ginn. Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Lies. Den Här Yves Cruchten huet elo d'Wuert. Här Cruchten.

M. Yves Cruchten (LSAP) | Merci, Här President. Eigentlech ass elo, spéitstens nom Här Lies, alles zu deem Projet gesot. Ech ka mer et awer net ganz verquessen, eng Remark ze maachen, well et ass jo net ouni Ironie, dass mer elo hei e Projet stëmmen, e Finanzement vun deene gréissten, awer och deiersten zukünftege Verwaltungsgebaier vum dem Staat. An et ass net ouni Ironie, dass dat grad fir dee Ministère ass, deen amgaangen ass, deenen anere Ministère am Moment dauernd ze soen, si solle wannechgelift spueren.

Une voix | A!

M. Yves Cruchten (LSAP) | Mee ech wëll awer virausschécken: Mir sinn d'accord mat deem Projet a mir sinn och d'accord, dass mer fir den ESM bauen an dass mer dat virfinanzéieren. An duerfir wäert Der och, nieft där Remark hei, awer d'Stëmme vun der LSAP fir dee Projet kréien.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Cruchten. Här Lemaire.

M. Michel Lemaire (ADR) | Merci, Här President. No der Madamm Rapportrice, no dem Här Lies an no dem Här Cruchten ass awer elo definitiv alles gesot. An dofir ginn ech elo meng Zoustëmmung. Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Lemaire. Här Sehovic.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Här President, Madamm Ministesch, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech soen et direkt: Mir ënnerstëtzen de Projet de loi. Gutt öffentlech Gebaier sinn eng Investitioun an e gudd Service public an och a gutt fonctionéierend öffentlech Institutionen.

An da wëll ech awer e bëssen an déi selwecht Richtung goe wéi den Här Cruchten. Ech hunn ëmmer erëm u meng alleréischte Budgetsdebatt hei am Haus 2024 denke missen. Eise fuschneie Finanzminister Gilles Roth steet hei op der Tribün, kuckt eis déif an d'Aen an e maant an e seet, ech zitieren: „Fouss bei Mol halen, net iwwerall d'Ham an der Mëllech kachen, net iwwerall déi héchsten an deierste Standarder bei öffentleche Bauten uwenden“. Zitatende.

Mir hu brav nogelauschert. An dann haut kucke mer eis de Projet de loi un, deen de Bau vun dräi Gebaier da finanzéiere soll: ee Gebai fir den ESM, ee Gebai fir d'Juridictions administratives an dann eeben dat drëtt Gebai fir de Finanzministère, en Tuerm mat 16 Stäck, en iwwerdeckte Bannegaart, dat ganz Joer accessibel, Smart-Building-Technologie drop an dowidder, souguer eng eege Smartphone-App fir d'Mataarbechterinnen an d'Mataarbechter. D'Käschten: 186 Milliounen Euro – bei Wäitem dat deierst vun deenen dräi Gebaier.

Verstitt mech net falsch: Ech gënnen dem Här Minister an och senge Mataarbechterinnen a Mataarbechter dat neit Gebai. Ech erlabe mer awer och e kleng Message, deen Der vläicht kënnt weiderginn: D'Gebai ass schéin, wierklech – mee déi nächste Kéier, wann Der eis erkläert, et sollt een net iwwerall d'Ham an der Mëllech kachen, dann hoffen ech, dass de Minister vläicht fir d'éischt a senger eegener Kiche kacht.

Ech soen Iech Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Sehovic. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk) | Merci, Här President. Mir wäerten dëse Projet de loi och matstëmmen.

Ech menge just, datt d'Kolleege Cruchten a Sehovic eppes vergiess hunn. Jo, den Här Finanzminister ass der Meenung, datt een e bësse méi lues trëppe muss. Et gëtt awer e puer Ausnamen – dat sot en net, mee dat misst ee wëssen –, dat sinn de Finanzministère an d'Gemeng Mamer.

Plusieurs voix | A!

(Hilarité)

Une voix | Très bien! Très bien!

M. David Wagner (déi Lénk) | Mee dovun ofgesinn, stëmme mer dat heite mat.

M. Claude Wiseler, Président | Bon. Merci, Här Wagner.

Dann huet elo d'Regierung d'Wuert. Madamm Minister, et ass un Iech.

Prise de position du Gouvernement

Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären Deputéiert, merci der Rapportrice fir all d'Informatiounen an all hir wonnerbar Aarbecht och bei dësem Projet. Jo, hei geet et ëm den ESM. Et geet ëm Gebailechkeeten, déi mer och brauche fir de Lëtzeburger Staat.

Effektiv, ech mengen, wat fir eis als Land ganz wichteg ass, ass, dass mer eise Siège vun den europäeschen Institutionen och verteidegen. Dat war och den éischte Punkt um Ordre du jour vun dëser Chambersëtzung. An an deem Sënn ass dëse Gesetzesprojekt och ..., dass den ESM hei zu Lëtzebuerg verankert ass. An e bleift ganz wichteg.

Op där anerer Säit brauche mer awer och ganz dréngend Gebailechkeete fir eis Institutionen, fir eis Verwaltungen. A mat dësem Bau, wéi gesot, vun dräi Gebaier fir den ESM, fir d'Cour administrative an den Tribunal administratif a schlussendlech de Bâtiment „ETAT“, wou haaptsächlech dann de Finanzministère mat der Trésorerie, d'Direktioun vum Contrôle financier mat der IGF – do bleift nach Plaz fir anerer – och sollen drakommen ... Mir schwätzen hei vu Gebaier, wou awer plus ou moins 1.000 Leit trotzdem solle kënnen schaffe kommen.

Dëse Projet ass vu Bâtiments publics ausgeschafft ginn, an dat a ganz enker Zesummenaarbecht mat allegueren deenen, déi ech elo mentionéiert hunn: dem ESM, der Cour administrative, dem Tribunal administratif wéi och dem Finanzministère.

Jo, et geet ëm vill Suen – 420 Milliounen Euro –, vun deenen en Deel dann eebe vum ESM finanzéiert gëtt. De Contrat-cadre zwëschen dem Staat an dem ESM gesäit vir, dass de Projet vum ESM dann och budgetneutral ass fir de Staat. Dat sinn 160,5 Milliounen Euro. De Rescht geet dann op d'Bâtiment „LUX“ an d'Bâtiment „ETAT“, wat de Staat iwwerhëlt.

Jo, ech hunn den Deputéierte Cruchten a Sehovic ganz gutt nogelauschert. Ech wäert de Message och weiderginn. Ech wëll alleréisch soen, dass ech mengen, dass, wat de Finanzministère oder déi Partie ueegt, dat awer och do deen Deel ass, wou déi meeschten Aarbechtsplazen, Aarbechtsposte wäerten hikommen.

Als fréier Finanzministesch muss ech awer dann och fairerweis soen: D'Mataarbechterinnen an d'Mataarbechter vum Finanzministère sëtzen net ëmmer a superideale Konditiounen. Ech mengen, dat muss een awer och éierlecherweis soen. Ech mengen, de Wuesstum am Land bréngt natierlech och mat sech, dass Administratiounen, Ministären, haaptsächlech och Schlüsselministären, och wuessen, soudass déi Leit awer trotzdem, haaptsächlech och am Finanzministère, méi Plaz brauchen.

Da wëll ech awer och ënnersträichen: Si sinn och derfir responsabel, eis Place financière trotzdem nach matzestalten, wat awer och eisem Land vill Suen an d'Keess an an eise Budget bréngt. Dofir mengen ech, dass d'Leit vum Finanzministère an do ronderëm an anstännege Gebailechkeete sëtzen, ass awer trotzdem eng wichteg Saach.

Mee generell wëll ech awer och soen, dass et drëms geet, Gebaier ze bauen, déi wierklech awer och deenen héchste Standarden entsprechen. Et ass scho mentionéiert ginn: Smart Building, nohalteg a

responsabel Approche zu deene Gebailechkeeten, déi mer bauen, och eng Energieklass Triple-A. Ech fanne, dat passt gutt bei de Finanzministère.

Dobäi wëlle mer a musse mer och Gebaier sanéieren. Dat heescht, mir musse Ministèren an Administratiounen aus Gebaier erauskréien, fir dass déi kënne sanéiert ginn. Dat heescht, dat heiten ass och eng Opportunitéit, wann da ka geplënnert ginn, dass déi Gebaier och kënne sanéiert ginn.

Mir hunn den Avise vum Staatsrot Rechnung gedroen an deem Gesetzesprojet. Wéi gesot, d'Administration des bâtiments publics huet dat heiten ausgeschafft mat deenen Instanzen. An ech wëll op dëser Plaz och der Administratioun an der Madamm Negretti an hiren Ekippe villmools Merci soe fir déi exzellent Aarbecht, déi si hei maachen.

Ech wëll och der Chamber Merci soe wéi ëmmer, och der Chamberskommissioun fir déi gutt Zesammenaarbecht och bei deem Projet. Wann dann alles esou geet, wéi et soll goen – touchons du bois! –, da wäerten déi dräi Gebaier Enn 2029, ufangs 2030 fäerdeg ginn.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister.

Domat wär dann d'Diskussioun zu deem Projet de loi ofgeschloss.

A mir géingen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8594 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8594^a.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8594 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmung fänkt elo un. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmme, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dëse Projet de loi ass also mat 60 Jo-Stëmme eestëmmegeg ugeholl ginn.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher (par M. Laurent Mosar), Félix Eischen (par Mme Nancy Arendt), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter (par Mme Stéphanie Weydert) et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gérard Schockmel) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehic, Mmes Sam Tanson (par Mme Djuna Bernard) et Joëlle Welfring (par M. Meris Sehic) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

8. Interpellation de Mme Djuna Bernard sur le plan d'action national pour lutter contre la pauvreté

An da komme mer zum leschte Punkt vun eisem Ordre du jour vun haut de Mëtten, an zwar der Interpellatioun vun der Madamm Djuna Bernard iwwert den nationalen Aktionsplang zur Bekämpfung vun der Aarmut. D'Riedezäit ass hei e Modell 1. Dat heescht, d'Interpellatrice huet 30 Minutten, d'CSV 15,5, d'DP 12, d'LSAP 11, d'ADR 7,5, déi gréng, d'Piraten, déi Lénk hu 7 Minutten, d'Regierung huet 30 Minutten. Et hu sech schon ageschriwwen: den Här Maurice Bauer, d'Madamm Mandy Minella, d'Madamm Claire Delcourt, den Här Dan Hardy, den Här Marc Goergen an den Här Marc Baum. D'Wuert huet elo déi honorable Madamm Djuna Bernard als Auteure vun der Interpellatioun. Madamm Bernard, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

Mme Djuna Bernard (déi gréng), interpellatrice | Här President, Kolleeginnen a Kolleegen, d'Debatt, déi mer haut féieren, ass net just eleng eng Debatt iwwer en Aktionsplang. Et geet net nëmme ëm eenzelen Mesüeren oder ëm Budgetsinnen. Et geet mir ëm eng e bësse méi fundamental Fro: Si mir bereet, Aarmut an eisem räiche Land ze akzeptéieren, a si mer bereet, déi Strukturen ze änneren, déi Aarmut produzéieren?

Den nationale Plang géint d'Aarmut ass ouni Zweifel e Schrëtt an déi richteg Richtung an e wichtege Schrëtt fir eist Land. E weist, dass d'Regierung d'Problematik unerkennt a bereet ass, punktuell Plooschteren op d'Wonnen ze leeën.

A jo, vill proposéiert Mesüere ginn eiser Meenung no an déi richteg Richtung. Eng Verbesserung vum Zougang zu soziale Leeschtungen an zu den Hëllef, notament duerch de Once-Only, jo, dat ass e Kärstéck vun deem Plang. An d'Zesummeleeë vun den existéierenden Aidë wäert e maassgebeleche Baustee vun deem Plang sinn, dee mir och als solchen unerkennen. Mir hoffen natierlech, dass dëse geléngt. „Weise géllt!“, dat ass, mengen ech, d'Devise fir dee ganze Plang.

Och Reforme vun de Gesetzter vun der Aide sociale an dem REVIS, notament wat d'Harmoniséierung, d'Kohärenz, d'Adresse de référence an d'personell Opstockung nom Indice socio-économique ugeet, si richteg Mesüeren. An och Efforten am Beräich vun der Kannerarmut, d'Erhéijung vum Kannergeld a vun den Allocation-familialen an d'Indexéierung begrësse mer ausdrécklech.

Dat ass alles néideg an dat ass alles richteg. An dat fanne mer gutt. Dëse Plang ass e gudden Ufank. Mee deen eleng geet eiser Meenung no nach net duer, fir d'Realitéit vun der Aarmut strukturell unzegoen.

Dofir maache mer elo an dëser Debatt, fir eis anzubringen, eng Rei Proposen, déi konstruktiv dozou solle bäidroen, dës Schwächen unzegoen. Well de Plang ass e Working Document, sou huet eis de Minister dat bei senger Presentatioun ugekënnegt. An dat ass och gutt esou.

Virop awer e kleng Bléck op d'Zuelen. An do ass net méi spéit wéi virun e puer Stonnen eng wichteg Annonce vum Statec gemaach ginn, déi vläicht op deen éischte Bléck, wann een d'Iwwerschrëft liest, e bësselchen technesch wierkt: D'Methodologie vun den Donnéeën, wéi se zu Lëtzebuerg erhuewe ginn,

notament fir den Aarmutstaux ze definéieren, déi huet geännert. A mat där neier Method, déi de Statec haut de Moie virgestallt huet, baséieren d'Zuelen eeben net méi just op de Sondagë vum Statec, mee och op den Zuele vun der IGSS, déi matenee gekräizt ginn an déi erlaben, dass een duerchaus méi prezis Donnéeë wäert hunn.

An de Statec huet haut de Moien notament ugekënnegt, dass den neien Taux de risque de pauvreté bei 14,8 % läit. Dat kléngt op den éischte Bléck vläicht guer net esou schlecht. Mir wäerten eis wuel och an Zukunft nach méi musse mat deenen Zuelen auseerensetzen, well se natierlech och Repercussiounen op international Tabellen a Vergläicher wäerten hunn. Mee et muss een awer hei zwou Saache festhalen:

Éischtens: D'Zuele vu virdrun, also dee fréieren Taux de pauvreté vun 18 %, an déi Zuele vun haut, jo, déi kann een net einfach esou matenee vergläichen. Et wär also och e falsche Constat, ze behaupten, dass dank der Regierungspolitik elo d'Aarmut erofgaangen ass. Et ass ganz einfach eng verännert Methodik applizéiert ginn.

An zweetens: Och bei 14 % gétt et nach ëmmer 96.000 Mënschen, déi zu Lëtzebuerg a relativer Aarmut liewen. Dat ass all siwente Mënsch. Ass dat akzeptabel? Natierlech net! An och wann den offiziellen Taux elo bei 14 % läit, da sinn déi 14 % der nach ëmmer ze vill.

Gläichzäiteg weisen d'Zuele vum Statec vun haut de Moien eeben och – an dat ass begrëssenswäert –, dass d'sozial Transferten eng enorm Roll spillen. Virun den Transferte läit nämlech den Aarmutrisiko bei 26,5 %, no den Transferte bei 14,8 %. Dat sinn 11,7 Prozentpunkten Ënnerschied. An dat bedeit näischt aneres, wéi dass de Sozialstaat wierkt. Mee e wierkt nach net genuch.

Eppes, wat bei den Donnéeën vum Statec awer opgefall ass, ass, dass am Verglach vun 2024 op 2025 logescherweis bei all de Kategorieën vun de betroune Populationsgruppen den Aarmutstaux erofgeet. Dat ass jo och nëmme kohärent par rapport zu deem gesamten Aarmutstaux, dee jo och erofgaang ass.

(M. André Bauler prend la présidence.)

Just bei enger Kategorie ass e frappant an d'Luucht gaangen, an zwar bei der Kategorie vun de Monoparentallen, wou et eng Hausse gétt vun 31,8 % 2024 op 40 % 2025. Dës Populationsgrupp ass also trotz den neie Berechnungszuele weiderhin engem wuessende Risiko vun Aarmut ausgesetzt, an dat trotz dem vill gelueften an erhéichte Crédit d'impôt monoparental vun dëser Regierung.

An do géng et mech wierklech interesséieren – an ech weess, déi Zuele si ganz rezent an Dir hat warscheinlech och, gradesou wéi mir, elo nach net ganz vill Zäit, Iech Gedanken dorüwer ze maachen –, wat Är Aschätzung ass vu grad deem dote Faktor, dee jo awer interpelléiert, wann een d'Zuelen analyséiert, déi haut de Moie presentéiert gi sinn, also grad den Taux vun der Populatioun vun de Monoparentallen, déi iergendwou awer wierklech am Verglach vum leschten op dëst Joer net hei vun där Reduktioun vum Aarmutrisiko profitéiert schéngen ze hunn.

Spannend ass och, Kolleeginnen a Kolleegen, dass sech tëscht 1985 an 2023 de Lëtzeburger Liewensstandard am Duerchschnitt méi wéi verdoubelt huet. D'Leit verdéngen also haut zweemol méi wéi viru 40 Joer – do ass d'Inflatioun erausgerechent –, an awer ass d'Aarmut net verschwonnen.

Am Géigendeel: Mir hunn elo zënter 40 Joer eng wirtschaftlech Dynamik, déi Ongläicheit produzéiert. An dobäi kommen d'Zuelen – an ech mengen,

vill vun eis heibanne kenne se –, dass den Taux vun der Kannerarmut nach ëmmer frappant héich ass zu Lëtzebuerg. Ech schwätze vun 1 Kand vu 5, 30.000 Kanner, déi zu Lëtzebuerg vu Kannerarmut betroffen sinn. Ronn 10 % vun de Leit hei zu Lëtzebuerg liewe mat ronn 2.000 Euro de Mount. Ronn 25 % mat manner wéi 2.900 Euro. An déi rächsten 20 % hunn e Liewensstandard, dee bal fënnemol méi héich ass wéi dee vun den ärmsten 20 %.

Dës Zuele beschreiwen also net nëmmen Ongläichheet, nee, si beschreiwen eeben och eng Polarisatioun. An dat ass entscheidend. Well an enger polarisierter Gesellschaft geet et eeben net just ëm Aarmut a Rächtum, et geet och ëm de sozialen Zesammenhalt an eisem Land an ëm eise Gesellschaftsmodell, an iergendwou och ëm eis Demokratie.

A wann d'Ursaach strukturell ass, dann dierf d'Äntwert eeben net just Gepléischters sinn. An do komme mer dann elo bei den nationale Plang, wou ganz vill Mesüren an deem Plang reaktiv sinn: Si verbesseren den Zougang, si reduzéieren Hürden, si bidden Hëllef – an dat ass och gutt esou. Mee dësen Aktiounsplang stellt de Mechanismus, deen Aarmut produzéiert, net a Fro. An dat gesäit ee ganz kloer beim Thema Wunnen.

Déi ärmsten 10 % gi bal 60 % vun hirem Akommes fir fix Käschten aus, virun allem fir de Loyer. Bei de rächsten 10 % sinn et nëmme ronn 13 %. Dat heescht, et geet net nëmmen drëms, wéi vill ee verdéngt, mee et geet u sech drëms, wéi vill um Enn iwwerebleift. An dat ass eng entscheidend Differenz, well wann déi meescht Ressourcë schonn duerch obligatoresch Käschte gebonne sinn, da verléiert de Begrëff vum Revenu disponible selwer u Bedeitung. Well wann de Wunnengsmaat dës Belaaschtung systematesch produzéiert, da kann eng Politick, déi sech op Hëllef limitéiert, dat u sech guer net ausgläichen.

Här President, wa mir iwwert d'Ursaache vun Aarmut schwätzen, da komme mer net laanscht d'Wunnengskris. A grad dëst Thema kënnt dann awer vläicht e bësselche kuerz am Aarmutsbekämpfungspang. D'Analysen, ënner anerem vun der Salariatskummer an awer och dem LISER, weisen et ëmmer nees: D'Wunnkäschte sinn ee vun den Haaptfacteuren vu struktureller Aarmut hei zu Lëtzebuerg.

Bei de bescheidenste Stéit läit deen Undeel fir de Loyer haut bei ronn 55 %. Dat heescht, d'Leit liewen eigentlech vun der Hallschent vum Mindestloun, well vum Rescht gesi si eigentlech ni eppes. Dat geet nämlech u sech direkt bei de Proprietär vun der Wunneng. A mat der Hallschent vum Mindestloun – jo, ech hoffen, do si mer eis awer alleguerten eens – kann een net wierklech an Dignitéit liewen.

Fir vill Leit ass Aarmut net d'Resultat dovun, dass se ze wéineg verdéngen, mee eeben dovunner, dass d'Wunnen ze deier ginn ass. An do stellt sech dann déi ganz konkret Fro: Wat mécht den nationale Plang mat dëser Realitéit?

Hei bleift d'Regierung leider hannert der Diagnos zeréck. Wat proposéiert gëtt, ass gréisstendeels dat, wat schonn ugekënnegt gouf oder wat zumindest ugeduecht war, mee wou awer ëmmer nach net geliwwert gouf. A bis elo sinn et éischter eidel Walverspriechen. Och hei gëllt: „Weise gëllt!“

Eng Vereinfachung vun der Subvention loyer: eng Plooschter, déi wichteg ass – mee et ass awer och just eng Plooschter. Hei gëllt: „Weise gëllt!“

E vaagt Bekenntnis zu enger Erhéijung vum soziale Wunnengsbau, mee awer keng konkret Projekte bis elo.

Eng Mietpreisbremse, déi bis elo emol esou formuléiert ass, dass se „béide Säite gerecht gëtt“: Hei hätte mir méi Ambitioun a virun allem och Schnellgeet ronderëm de Loyersdeckel, Housing First, Leerstand a Mobiliséierungssteier an der kollektiver Verantwortung vun alle Gemengen erwaart.

D'Politick bleift ze virsiichteg do, wou d'Realitéit ëmmer méi radikal gëtt. An do si mer erëm beim Thema vum sozialen Zesammenhalt, wou ëmmer méi Leit d'Vertrauen an eis, an d'Institutionen, verléieren, well sech dach net genuch ännert.

Här President, déi selwecht Logik gëllt och fir aner Beräicher, wou dës Plang leider keng Äntwerte gëtt:

De Sans-abrisme gëtt komplett vun deem Plan d'action erausgehale. An dat ass jo u sech schonn eng Absurditéit! Mir schwätze vun engem Plang géint d'Aarmut zu Lëtzebuerg an ignoréieren awer déi, déi vun der absoluttster Form vun Aarmut betroffen sinn, an zwar déi, déi keen Daach iwwert dem Kapp hunn!

Mee och d'Aarbecht eleng geet haut net méi duer. Mir hu méttlerweil deen héchsten Undeel vun deene Leit, déi schaffen an trotzdeem net vun hirem Loun kënne liewen. Mir haten d'Debatt hei an deene leschte Wochen, mee och hei muss ech haut drop agoen. Leider ass dës Regierung net gewëllt, de Mindestloun esou substanzuell unzepassen, dass sech d'Aarbecht och wierklech nees lount. An dat war dach u sech Ären Usproch, oder net?

Jo, dat heescht, Aarbecht schützt net méi géint Aarmut. An dat misst dach u sech am Zentrum vun all Strategie stoen. Mee och hei bleift de Plang ganz diskreet.

Kolleeginnen a Kolleegen, mir kënnen net iwwer Aarmut schwätzen, ouni iwwer Ongläichheeten ze schwätzen. A wann déi uewen ëmmer méi kréien an déi ënnen net kënne mathalen, jo, da geet d'Schéier ausereen an da bréckelt eise sozialen Zesammenhalt.

(Interruption)

Ee vun zwee weidere Aspecten, déi leider ze kuerz kommen, ass deen, dass verpasst gouf, d'Couverture universelle des soins de santé gesetzlech ze verankeren – u sech eng logesch Suite vum Pilotprojet, vu ganz villen Acteuren gefuerdert an et gouf u sech och nach rezent ugekënnegt, dass heirauss soll e Gesetz entstoen. Mee iergendwou ass et ëmsou méi absurd, dass d'Intentioun vun enger gesetzlecher Basis et net an dës Plang eragepackt huet.

„Aarm mécht krank, krank mécht aarm!“, sou den Titel vum leschte Caritas Forum hei am Land. Do ass ganz däitlech ginn, dass och d'mental Gesondheet an d'Aarmutsfro enk matenee verknäppt sinn. An och dëst gëtt leider net genuch am Aktiounsplang adresséiert.

An dann e leschten Elefant am Raum, deen de Bou spaant zur Ongläichheetsfro, déi ech am Ufank opgeworf hunn: Et kann een net iwwer Aarmut schwätzen, ouni iwwer Ëmverdeelung ze schwätzen.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Très bien!

Mme Djuna Bernard (déi gréng), interpellatrice | An dat ass entscheidend, well wann d'Zuelen eis eppes léieren, dann dass Aarmut an Ongläichheet déi zwou Säite vun där selwechter Medail sinn. An dann ass d'Aarmut eeben net méi en Zoufall, mee dann ass se eng Konsequenz. Dofir gehéiert fir eis och d'Fro vun der Ëmverdeelung an dës Diskussioun eran.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Très bien!

Mme Djuna Bernard (déi gréng), interpellatrice | Och d'Verierbarkeet vun Aarmut gëtt hei, eiser Meenung

no, net genuch adresséiert. Mir hu Statistiken, déi weisen, dass ganz vill Kanner, déi an institutionelle Kontexter grouss ginn, déi an Heemer grouss ginn, och ëmmer erëm selwer Affer gi vun Aarmut. An och hei feelt et eis enger Strategie vun dëser Regierung, fir grad dës Kanner, déi schonn e schwierige Start an d'Erwuesseneliewen hunn, déi néideg Outilen un d'Hand ze ginn, fir dass se net selwer och erëm déi Aarmut reproduzéieren, déi se oft selwer an hire familiäre Kontexter erlieft hunn.

Här President, an dëser Debatt geet et eeben net nëmmen ëm Sozialpolitik. Et geet ëm e politesche Choix: Wëlle mer eng Gesellschaft, déi Ongläichheet akzeptéiert an duerno punktuell korrigéiert? Oder wëlle mer eng Gesellschaft, déi probéiert, Ongläichheet am Virfeld ze verhënneren an ze reduzéieren?

Aus eiser Siicht ass de Choix kloer: Mir brauchen eng Politick, déi méi wäit geet. Eng Politick, déi de Wunnengsmaat aktiv reguléiert, déi d'Mindestpension substanzuell erhéicht an déi de Mindestloun graduell upasst. Eng Politick, déi Refugiéen net dozou verdaamt, zu den Aarme vu muer ze ginn. Eng konsequent Ëmverdeelung, déi an eisem Steiersystem vun hanner bis vir mat iwwerluecht gëtt. Eng Politick, déi Kanner a Famillje wierklech ënnerstëtzt an déi d'sozial Rechter vu jidderengem stäerkt. Souwéi eng Politick, déi d'Preventioun an den Zentrum stellt.

Kolleeginnen a Kolleegen, déi Zuelen, déi mer haut hunn, ob et elo déi 18 % oder déi 14 % vum Taux de risque de pauvreté sinn, jo, déi sinn net neutral. Si erzielen eng Geschicht: d'Geschicht vun engem Land, dat ëmmer méi räch gëtt, mee eeben net fir jidder een. An dofir ass déi eigentlech Fro: Wéi eng Gesellschaft wëlle mer sinn? Wëlle mer eng Gesellschaft sinn, déi Aarmut verwalt, oder eng, déi se wierklech reduzéiert?

Ech soen Iech Merci an ech freeë mech op dës Debatt.

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Bernard.

Als éischte Riedner ass den honorabelen Här Maurice Bauer agedroen. Här Bauer, Dir hutt d'Wuert.

Débat

M. Maurice Bauer (CSV) | Villmools merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, wann een iwwert d'Aarmutspolitik schwätzt, da schwätzt een net iwwer eng technesch Debatt, et schwätzt een net iwwert eng Rei vun isoléierte Moosnamen, mee et schwätzt een iwwert d'Grondfroe vun eiser Gesellschaft: wéi mir zesummeliewen, wéi mir Solidaritéit organiséieren a wéi mir verhënneren, dass d'Ongläichheeten zu sozialer Spaltung féieren. An ech mengen, genau dat ass eigentlech dat, wat mat deem Aarmutspang vun dëser Regierung hei gemaach ginn ass: d'Grondfroe nach eng kéier stellen an do op e gesamtstaatlechen Usaz setzen, fir hei Léisungen ze fannen.

D'Fro „Firwat handele mir?“ ass am Fong d'Fro no der DNA vun eiser Politick. Lëtzebuerg ass eent vun de rächste Länner op der Welt. A genee dofir ass d'Realitéit och hei zu Lëtzebuerg esou markant. D'Madamm Bernard huet schonn dervu geschwat: Laut den neie Statec-Zuelen, déi haut de Moie presentéiert gi sinn, läit den Taux de pauvreté monétaire bei 14,8 % fir d'Joer 2025.

Dobäi muss een natierlech soen, wéi si och gesot huet, dass de Statec am Joer 2025 eng aner Methodologie – eng verbessert Methodologie – ugewannt huet, dëst mat Indicateuren, déi méi prezis fir d'Akommes, d'Aarmut, d'Ongläichheeten an d'sozial Ausgrenzung zu Lëtzebuerg stinn.

Fir d'éischte Kéier goufen administrativ Donnéeë gekräizt iwwert d'individuell Akommissen integréiert, déi vun der IGSS zentraliséiert gi sinn. Dëst sinn zum Beispill d'Aide sociale, d'Prestations familiales, awer och déi verschidde Forme vun de Revenuen, wéi d'Salaires an d'Pensiounen, an esou weider.

Hei huet een d'Zil, de Froebou ze verkierzen, ze vereinfachen a gläichzäitig d'Qualitéit, d'Prezisioun an d'Zouverlässigkeet vun den Donnéeën iwwert d'Akommissen ze verbesseren. Dowéinst kann een deen neien, méi exakten Taux och net direkt mat deem aus de leschte Joren eent ze vergläichen. Ech mengen, dat soll een och net maachen, fir hei net eng Konfusioun ze schafen. An et soll een et och net als strukturell Verännerungen, à ce stade, beschreiwen. Mee dofir ass jo de Plang do: fir d'Problematik unzegeen.

Hei mussen mir, mengen ech, d'Entwécklung an den Impakt vun de Moosnamen, déi mer elo an deem Aarmutspang hunn, mee déi mer awer och scho vir drun haten, analyséieren an den nächste Joren, fir ze kucken, ob déi eng Influenz op d'Situatioun haten oder net.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, Aarmut ass net nëmmen e Manktem u Suen. Et ass och d'Gefill, net méi matzokommen, de Stress vun de steigende Käschten am Alldag, d'Angscht virum sozialen Ofstieg. A wann dës Schéier tëschtent Aarm a Räich ze wäit opgeet, verléiert eng Gesellschaft hir Kohäsion an domadder och d'Vertrauen an hir Institutionen. Dowéinst ass Sozialpolitik net en „Nice-to-have“, mee eng Grundvoraussetzung fir wirtschaftleche Fortschritt a gesellschaftleche Fridden.

D'Äntwert op d'Fro „Wat maache mir?“ – an ech mengen, dat ass eppes, wat elo ënnert dëser Koalitioun ganz nei ass – ass e ganzheetlechen neie politesche Kader: den nationale Plang géint d'Aarmut, de PAN, kombinéiert mat enger neier Vue op de Wuulstand, dem PIBien-être, an all deene Mesüeren, déi mer och schonn als Koalitioun geholl hunn. Mir kucken net méi nëmmen op de PIB, mee op d'Liewensqualität: Gesondheet, Kafkraaft a bezuelbare Wunnraum.

Am Budget 2026 sti ronn 15 Milliarden Euro fir déi sozial Transferten – nach eemol méi wéi eng hallef Milliard méi wéi d'lescht Joer. Dëst si 46 % vun de Budgetsausgaben. E staarke Message an e kloert Zeechen!

Mir hunn och hei – an dës Koalitioun huet net op den Aarmutspang speziell gewaart, mee huet och scho vir drun aner Moosname geholl – eng ganz Rëtsch Moosnamen. Dës Moosname sti fir eng kloer an eng cibléiert Sozialpolitik an Aarmutbekämpfung hei am Land. Erlaabt mer, der verschiddener ze ernimmen:

De Crédit d'impôt monoparental gouf gehuewe vun 2.505 op 3.504 Euro.

Den onqualifizéierte soziale Mindestloun ass steierfräi a gouf op den 1. Januar 2025 ëm 2,6 % gehuewen, op 2.703 Euro.

De REVIS gouf och ëm 2,6 % gehuewen, genausou wéi de Revenu fir schwéierbehënnert Persounen.

Monoparental Familljen, Wittleit a Persounen iwwer 64 Joer gi steierlech entlaascht.

Op den 1. Januar 2024 gouf d'Steiertabell ëm 4 Indexranchen ugepasst. Op den 1. Januar 2025 gouf et eng weider Upassung ëm 2,5 Indexranchen.

Déi grouss Steuerreform, déi de Finanzminister elo presentéiert huet, ass eng weider substanzuell Entlaaschtung fir d'Leit a stäerkt d'Kafkraaft.

D'Allocation de vie chère gouf op den 1. Januar 2025 ëm 10 % gehuewen.

D'Prime énergie gouf op den 1. Januar 2025 verdräifacht: vun 200 op 600 Euro.

D'Schafung vun enger Prime énergie réduite fir déi Stéit, déi liicht iwwert dem Seuil leien: Wien Urecht op d'Primm huet, kritt dës Primm.

Säit dem 1. Januar 2026 entlaascht d'Regierung d'Menagë bei de Stroumkäschten, andeems de Staat e groussen Deel vun den Netzkäschten iwwerhëlt. Dëst si ronn 150 Milliounen fir dës Moosnam.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, den nationalen Aarmutspang elo ëmfaasst weider 106 konkret Moosnamen, mat klorem Zäitramen an Indicateuren. Et geet net méi ëm Absichtserklärungen, mee et geet ëm Moosnamen, déi evaluéierbar sinn. Et ass do ganz wichteg ervirzehiewen, dass hei während zwee Joer ganz breet Consultatiounen gemaach gi sinn, mat allen Acteuren um Terrain. An ech mengen, dass dat och vum Terrain enorm appreciéiert gëtt.

Wann een nämlech mat deenen eenzelnen Acteuren um Terrain schwätzt, sträiche si ervir, wéi vill Méi de Minister Hahn sech ginn huet, fir se ze gesinn, a wéi vill Méi d'Regierung sech hei gemaach huet, fir se wierklech och mat un der Ausaarbechtung ze bedeelegen. An ech mengen, dat ass genau dat, wat wichteg ass: dass een hei d'Acteuren um Terrain mat abënt an den Exercice, fir op deem Wee do unzesetzen, wou d'Moosname kënnen wierksam ginn. Et ass iwwerhaupt déi éischte Kéier, dass en esou breeden an transversale Plang vu ville Ministèren zesammen opgestallt ginn ass.

E puer zentral Piliere sinn:

Eng nei finanziell Hëllef fir eeler Leit, déi Altersaarmut geziilt bekämpft, mat bis zu 3.500 Euro pro Mount fir vulnerabel Stéit.

Eng Reform vum Crédit d'impôt monoparental: No der Héijung vun 2.500 op 3.504 Euro, wéi vir drü scho gesot, wäert dësen am Kader vun der Steuerreform vum Finanzminister nach eemol eropgoen op 4.008 Euro.

Eng Upassung vum Kannergeld, fir Familljen an de Mëttelpunkt ze stellen: Dëst wäert zousätzlech ëm 45 respektiv 60 Euro an d'Luucht goen.

Eng staark Investitioun a Kanner- a Familljenhëllef, well dat d'Zukunft vun eisem Land ass. Dofir eng Entlaaschtung fir ganz vill Familljen- an der Kannerbetreuung.

D'Logik ass ganz kloer: net breet verdeelen, mee geziilt do intervenéieren, wou de Besoin am gréissten ass.

Déi wichtegst Reform läit net nëmmen an de Mesüeren, mee och an der Aart a Weis, wéi se ëmgesat gëtt. Ee vun de gréisste Problemer vum System ass notamment den Non-recours: Leit, déi Hëllef eigentlech zegutt hätten, se awer net ufroen. Bei verschiddene Prestatiounen betrëfft dat bis zu 40 % vun de Fäll, oder souguer bis zu 75 %, wann een d'Subvention logement oder loyer freet. Dat ass net acceptabel an engem Sozialstaat.

Dofir gëtt de System fundamental ëmgebaut:

Automatiséierung vu sozialen Hëlfe: Iwwer 12.000 Stéit kréien haut schonn hir Hëlfe automatesch ausbezuelt. Dat sinn duerch déi Automatiséierung 25 % méi vun de Stéit, déi déi Sue kréien, op déi se Urecht hunn. Dëst solle mer weider ausbauen.

De Prinzip Once-Only – d'Madamm Bernard huet schonn dervu geschwat –: D'Bierger müssen hir Donnéeën net ëmmer erëm ofginn.

Deelweis virusgefëllten Dossieren, fir den administrative Volet ze vereinfachen, an, wéi och scho gesot, d'Zesummeleung vun Hëlfe.

De Staat gëtt domadder vum passive System zum proaktiven Acteur. E Sozialstaat, deen op d'Leit duerguet, deen d'Leit erreecht – an net ëmgedréit. Zousätzlech gëtt de Guichet social unique ausgebaut – als eenzeg zentralen Punkt, wou sozial Rechter erkläert, koordinéiert an zougedeele ginn.

Fir dës Politik ëmzesetzen, brauch een awer och eng staark Mobiliséierung vu mënschlechen a finanziellen Ressourcen. Hei schwätze mer net vun engem Ministère, mee vun engem gesamtstaatlechen Effort: 18 Ministère sinn am nationale Plang involvéiert; de Budget fir sozial Ziler, wéi vir drü scho gesot, beleeft sech op 14,99 Milliarden Euro; d'Office-socialle gi geziilt gestärkt, well si den Interface sinn tëscht dem Staat an de Bierger; och d'Gemenge sinn agebonnen, notamment fir lokal Hëlfe ze verbesseren an ze automatiséieren.

Fir sécherstellen, dass dat net just op dem Pabeier fonctionéiert, gëtt all Moosnam mat kloren Indicateuren, engem Zäitramen an engem systemateschen Monitoring begleet. Effizienz heescht hei net manner Solidaritéit, mee geziilt a besser Solidaritéit.

Eng sozial Politik ass onvollstänneg ouni Gesondheetspolitik. D'Zil ass kloer: Kee soll aus finanziellen Grënn vun Gesondheetssystem ausgeschloss ginn. Och dofir gëtt d'CUSS, d'Couverture universelle des soins de santé, weider ausgebaut.

Besonnenescht wichteg ass de Beräich vun der mentaler Gesondheet, wou Aarmut a psychologesche Stress sech géigesäitig verstärken. Dofir setzt d'Regierung op méi psychosozial Servicer, mobill an ambulant Strukturen, déi méi no bei de Leit sinn, an eng besser Koordination tëscht Gesondheet, Sozialpolitik a Familljenhëlfe. D'Zil ass hei eng universell Prise en charge, déi net un administrativen oder finanziellen Barrieren scheitert dierf.

Och de REVIS bleift e wichteg Pfeiler vum soziale Sécherheitsnetz. Dëse muss och ëmmer evaluéiert gi mat dräi Haaptziler: besser Incentivë fir d'Integratioun an d'Aarbecht, méi staark Upassung un d'Liewenskäschten an eng Vereinfachung vun de Prozeduren. Och hei spillt d'Automatiséierung eng zentral Roll, fir den Non-recours ze reduzéieren.

D'Logik ass kloer: Sozial Hëllef soll net eng Endstatioun sinn, mee e Sprangbriet an d'Inklusioun.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, eng vun de gréisste gesellschaftleche Prioritéiten ass natierlech d'Bekämpfung vun der Kannerarmut, well e Kand, dat a Prekaritéit opwiisst, huet manner Chancen – an dat huet Konsequenze fir Generatiounen.

Dofir gëtt e gesamtheetleche Pak ëmgesat: Verstärkung vun Kannergeld; besseren Zougang zu Crèches a Betreuungsstrukturen; Reform vun de Familljenhëlfe, besonnenescht fir monoparental Stéit; an eng besser Koordination tëscht Schoul, Sozialservicer a Gesondheetssystem. Zil ass et, dass kee Kand duerch seng sozial Hierkonft benodeelegt dierf ginn.

Et gëtt kaum e Beräich, deen d'Aarmut sou staark beaflosst wéi de Logement. Och hei huet dës Koalitioun schonn enorm vill Initiative geholl a wäert och dee Wee weiderfuere. Héich Loyerer a Mangel u bezuelbarem Wunnraum drécken natierlech vill Stéit an d'Prekaritéit. Dofir setzt dës Politik och op d'Erhéijung vum bezuelbare Wunnraum, geziilt a vereinfacht Logementshëlfe an eng staark Verknäpfung tëscht Logement a Sozialpolitik.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, wat mir hei beschriewen, ass keng eenzel Reform, mee et ass eng gesamtgesellschaftlech Strategie. Eng Strategie, déi net nëmme reagéiert, mee proaktiv verhënnert, déi net nëmme Hëllef gëtt, mee Perspektiven erschaaft, déi net nëmme verwalt, mee transforméiert.

Mat engem Effort vu bal 46 % vum Staatsbudget fir sozial Transferten, mat iwwer 100 Moosnamen an engem koordinéierte Plang mat 18 Ministère mécht Lëtzebuerg seng kloer Wiel: Kee Mënsch soll an dem Land zréckgehooss ginn! Aarmut ass net inevitabel, si ass bekämpfbar, wann ee se net just verwalt, mee konsequent ugeet. Dat maache mir.

Ech soen Iech villmools Merci.

M. Laurent Mosar (CSV) | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci och Iech, Här Bauer. Als nächst Riednerin ass déi éierewäert Madamm Mandy Minella agedroen. Madamm Minella, Dir hutt d'Wuert.

Mme Mandy Minella (DP) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, déi Froen, déi mir eis haut am Kader vun der Interpellatioun stellen, sinn net nei. Dës Demande gouf schon am November deposéiert, an den nationalen Aktiounsplang géint Aarmut ass den 8. Dezember vun den zoustännge Ministère oder Ministere presentéiert ginn.

Zanterhier gouf en an de verschidde Kommissiounen, an de Meedien an och um Terrain ausféierlech diskutéiert. Et gëtt dobäi heinsdo den Androck, wéi wann nach net genuch géing geschéien. Ech mengen awer, dass een och ganz éierlech muss soen, dass scho vill gemaach gëtt an dass dee Plang hei och genau dorop opbaut.

Datt den Aktiounsplang Substanz huet, weist sech och um breede positive Feedback, an dat souguer vu kritescher Säit. Mee bei engem esou ambitiöse Plang mat 106 Mesüeren zielt net nëmme, wat um Pabeier steet. Entscheedend ass och de Suivi. Dofir si kloer Mechanisme virgesinn: e Groupe de suivi, e järelechen Evaluatiounsrapport an eng extern Evaluatioun all fënnf Joer. Dese Plang ass e liewegt Dokument, dat sech weiterentwéckelt.

Et bleift net bei gudden Intentionen, well mam Depot vum Complément de vie chère oder dem neie Budgetrechner, deen elo passend zu der Preventiounswoch vum Surendettement virgestallt gouf, goufe schon Schrétt gemaach. Ech wäert dofir awer och net op all Mesür am Detail agoen, mee mir geet et hei ëm déi grouss Linnen, wat hanner dem Plang steet a firwat en esou wichteg ass.

Dozou muss ee soen: Et ass deen éischten nationalen Aktiounsplang géint d'Aarmut hei zu Lëtzebuerg. Eleng dat ass schon e kloer Signal. Dës Regierung erkennt de Problem un an iwwerhëlt Verantwortung. Dobäi huet Lëtzebuerg u sech schon en immens staarke Sozialstaat, well mir hunn och eng ganz Retsch an Ënnerstëtzungsinstrumenter.

Datt dann trotzdem an engem vun deene rächste Länner op der Welt ronn 20 % vun der Bevëlkerung a bal all véiert Kand engem Aarmutsrisiko ausgesetzt sinn, dat ass schlicht inakzeptabel. Mee d'Realitéit ass nun emol komplex: Aarmut huet vill verschidde Faceten. Et gëtt net déi eng Erklärung an et gëtt leider och net déi eng Léisung.

Trotzdem gëtt et Beräicher, an deenen ee konkret a séier eppes beweegen kann. Dozou gehéiert de Kampf géint den Non-recours. Déi beschte Hëllef bréngt näischt, wa se net och bei de Leit ukënn. Hei e puer Zuelen: 75 % vun de Persounen, déi eng Subvention loyer zegutt hätten, froe se net un. A ronn 40 % tonzen d'Allocation de vie chère net.

Rechter mussen och effektiv zougängelech sinn. Dofir ass d'est e ganz wichtige Fokus vum Plang: Déi Betraffe gi proaktiv ugeschriwwen; d'Prozeduren, fir Hëlfelefen unzufroen, ginn harmoniséiert a simplifiéiert; et gëtt geziilt a widderholl informéiert, och andeems d'Gemenge méi staark mat agebonne ginn; an d'Informatiounen si méisproocheg an och an einfacher Sprooch zougängelech.

Hei kënn dann och den GPS social an d'Spill, duerch deen d'Leit orientéiert an iwwert déi verschidde Aiden an Demarchen informéiert ginn, an dat net just digital, mee och duerch eng physisch Ulafstell, eng Hotline a mobil Ekippen um Terrain.

Eng wichteg Entlaaschtung, déi scho virum Aktiounsplang ëmgesat ginn ass, ass d'automatescht Ausbezuere vun der Allocation de vie chère an der Energieprimm fir REVIS-Empfänger. Genausou wéi mat dem Prinzipp, datt verschidde Hëlfelefen an Zukunft just nach eng Kéier mussen ugefrot ginn, reduzéiere mir domat d'Belaaschtung, d'Bürokratie an och d'Stigmatiséierung.

Här President, Aarmut ass an deene wéinegste Fall eng temporär Situatioun. Si ass dacks intersektionell: Verschidde Problemer gräifen aneneen a verstärken sech géigesäitig. Oft ass si och generatiounsiwwergräifend. Wann e Kand a Prekaritéit opwiisst, da gesäit een d'Konsequenzen dacks nach Joren duerno. Aarmut huet Afloss op d'Bildung, op d'Ernährung, op d'Gesondheet, op déi sozial a sportlech Participatioun an och op dat mentaalt Wuelbefannen.

Ech si frou, kënnen ze soen, dass d'Ënnerstëtzung vu Familljen a Kanner zu de grouse Prioritéite vum nationalen Aktiounsplang gehéiert. Dofir wäerten ënner eisem Familljeminister Max Hahn och eng Erhéijung vum Kannergeld, d'Indexéierung vun all de Leeschtungen vun der Zukunftskeess, eng véiert Tranche vun der Prime de naissance souwéi eng nei, cibléiert Hëllef fir Famillje mat Kanner, déi an d'Schoul ginn, agefouert ginn. Ech hat se scho virdu kuerz erwäant. An hei zielen ech nëmme e puer vun de Mesüeren op, déi virgesi sinn.

De Kampf géint d'Kanneraarmut geet awer natierlech wäit iwwer reng finanziell Hëlfelefen eraus. Et geet och drëms, Familljen an hirem Alldag konkret ze entlaaschten an de Kanner fair Startchancen ze ginn. Ech schwätzen hei vun der Alphabetiséierung an de Schoulen, mee och vum Ausbau vun den Nohëlfelefa Summercoursen an enger breeder Offer u sportlechen a kulturellen Aktivitéiten. Mir dierfen op kee Fall ënnerschätzen, wéi wichteg d'Bildung am preventive Kampf géint d'Aarmut ass.

An deem Kontext wëll ech nach eng Reform ervirhiewen, fir déi d'DP sech agesat huet: d'Reform vum Chèque-service accueil. Doduerch ënnerstëtze mir net nëmme Kanner, mee och Eltere ganz konkret. Mat enger garantéierter Betreiwungsplaz fir all Kand schafe mir d'Viraussetzungen, dass Elteren hir beruflech Karriär net mussen zréckstellen, wa si dat och net wëllen.

Une voix | Très bien!

Mme Mandy Minella (DP) | Dat ass besonnesch wichteg fir Fraen, déi nach ëmmer ze dacks den Haaptdeel vun der Careearbecht droen. Leider weise sech d'Konsequenzen vun enger ënnerbrachener oder reduzéierter Karriär oft eréischt vill méi spéit, nämlech dann, wann d'Pensiounen net méi duerginn.

An domat si mir beim nächste wichtige Punkt: der Altersaarmut – och eng kloer Prioritéit vum Aktiounsplang. Dofir gouf och nieft der Aide financière pour personnes âgées de Complément pour personnes âgées agefouert, fir eeler Leit bei de Käschte vun

Altersheemer a spezialiséierte Strukturen ze entlaaschten.

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, de Kampf géint d'Aarmut ass komplex an dofir natierlech keng Aufgab vu just engem eenzelne Ministère. Ënnert der Koordinatioun vun eisem Familljeminister Max Hahn hunn 18 Ministère zesummen u konkrete Léisungen geschafft. Dat ass och net hanner zouenen Diere geschitt, mee zesumme mat den Acteuren an Associatiounen um Terrain, am enken Austausch och mat de Betraffenen.

Sozial Hëllef aleng geet awer net duer. Laangfristeg schützt näischt besser géint Aarmut wéi den Zougang zu Aarbecht. Och hei gëtt gehandelt: mat enger méi enker Begleitung duerch d'ADEM, mat Formatiounen an digitalen a sproochleche Kompetenzen, mat méi flexibele Formatiounsofferen an engem Skills-Plang, deen och d'Weiderbildung an de Betriber stäerkt.

Wichtig ass dobäi och, dass den Iwwergang an d'Aarbechtswelt méi einfach gemaach gëtt: mat enger Prime à l'activité, mat zousätzlechen TUC-Mesüeren an neie Prequalifikatiouneoursen.

Dobäi dierf och net sinn, dass d'Ënnerstëtzung vun engem Dag op deen aneren ewechfällt, soubal een ufänkt, e bësse méi ze verdéngen. Hëlfele solle sech no an no upassen, ganz am Sënn vun enger gerechter Degressivitéit. Genee esou ass dat och am Plang virgesinn. Aarbecht soll sech lounen a jiddereen huet eng realistesch Chance op en Neistart verdéngt. E gudder Sozialstaat soll ofsécheren, mee virun allem de Leit erméiglechen, nees op eegene Been ze stoen.

Dobäi dierfe mer net vergiessen: Aarmut geet wäit iwwert déi reng finanziell Situatioun eraus. Si huet och Auswierkungen op d'Gesondheet. De weideren Ausbau vum Paiement immédiat direct soll dofir den Accès zur Gesondheitsversuergung besonnesch fir déi vulnerabelst Persounen vereinfachen.

Nieft engem besseren Zougang zur Gesondheitsversuergung ass fir d'DP awer och ganz kloer: Am beschte Fall muss et guer net esou wäit kommen. Dofir setze mer op Preventioun. Mat regelméissegem Gesondheitsbilanen an enger besserer Analys kënnen Problemer méi fréi erkannt a méi geziilt ugepaakt ginn.

Ee Volet, dee leider nach ze dacks vernoléisseg gëtt, sinn d'Auswierkungen vun Aarmut op déi mental Gesondheet. Finanziell Unsécherheet, sozial Isolation a permanente Stress belaauchten de Mënsch enorm. Besonnesch bei Kanner a Jonke muss dobäi fréi a geziilt intervenéiert ginn.

Här President, selbstverständlech kënnen mir net iwwer Aarmut schwätzen, ouni op déi grouss Erausforderungen vum Logement anzegoen. Fir vill Leit ass et genee do, wou de Schong am meeschten dréckt.

D'Wunnungskris ass e grouse Chantier, dee sécherlech net vun haut op muer geléist ka ginn. Mee och hei gëtt konsequent gehandelt. Ënner eisem Logementsminister Claude Meisch gi konkret Entlaaschtungen geschaf: Et gëtt weider an den abordabele Wunraum investéiert, d'Gestion locative sociale gëtt reforméiert an de Loyersplaffong gëtt iwwerschaaft.

De Kampf géint Aarmut fänkt net eréischt mat dem Aktiounsplang un. D'DP setzt sech zanter Jore fir e staarke Sozialstaat an eng Politick an, déi geziilt entlaascht, ënnerstëtzt a Perspektive schafft. Ech denken un de Crédit d'impôt monoparental, deen op 3.500 Euro d'Joer gehuewe gouf, un d'Steierfräiheet um Mindestloun, un d'Erhéijung vun der Allocation de vie chère ëm 10 %, un d'Verdräifung vun der Energieprimm, un d'automatescht Ausbezuere fir

REVIS-Bezéier, un d'Erhéijunge bei der Subvention loyer, fir hei just e puer Beispiller ze nennen.

Ee Punkt, deen net därëf ënnergoen, dat ass de sozialen Zesummenhalt. Eng staark Ekonomie muss och bei deenen ukommen, déi et am schwéiersten hunn. An hei ass et fir d'DP ganz kloer, datt de Kampf géint d'Aarmut och am Budget eng Prioritéit duerstellt.

Här President, den nationalen Aarmutspang ass keen Allheilmittél, an Aarmut wäert domat net vun haut op muer verschwannen. Dat wësse mir alleguer. Mee et ass e wichtege Schratt no vir, mat konkrete Mesüeren, kloren Ziler an der Bereetschaft nozebesseren. Dat ass eng Approche, déi net nëmme verspricht, mee och ëmsetzt. Dat ass e Wee, dee mir als DP mat Iwwerzeegung ënnerstëtzen.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci Iech, Madamm Minella. An als nächst Riednerin ass déi honorabel Madamm Claire Delcourt agedroen. Madamm Delcourt, Dir hutt d'Wuert.

Mme Claire Delcourt (LSAP) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, fir d'éischt soen ech der Interpellatrice emol Merci fir dës wichtege Debatt, déi mer hei an der Chamber elo iwwert dës wichtege Sujet kënnen féieren.

Jo, wéi kann ee Mënschen, déi mat Aarmut ze kämpfen hunn, hëllefen? Wéi hëlleft een engem elengerzëienenden Elterendeel, deen net weess, wéi e seng Stroumrechnung um Enn vun Mount bezuele soll? Wéi hëlleft een deenen, déi de gréissten Deel vun hirem Akommes fir de Logement ausginn an trotzdem net iwwert d'Ronne kommen?

Den éischte Reflex ass kloer: méi Sue vum Staat. Energiebühëllefen, Loyerssubventionen, eng Hausse vum Kannergeld, eng Hausse vun der Allocation de vie chère. An dat ass och richtig. Dës Mesüeren hëllefen, an dat och all Dag.

Mee si stellen eng aner Fro: Bekämpfe mir domadder d'Aarmut oder geréiere mir si just? Hëllef mir de Leit aus der Aarmut eraus oder hëllef mir hinnen, an hirer Aarmut e bësse besser ze liewen? An dat ass de Kär vum Problem.

Fir Aarmut wierklech ze bekämpfen, brauch et net nëmme finanziell Aiden, mee strukturell Verännerungen a politesch Mesüeren, déi et de Leit erlaben, hir Situatioun laangfristeg ze verbesseren.

Well d'Realitéit ass: Et gëtt ëmmer méi schwéier. Ëmmer méi Erwuessener an och bal e Véierel vun de Kanner liewen zu Lëtzebuerg an Aarmut oder sinn dovunner bedrot. An ëmmer méi Leit gehéieren zu de sougenannte Working Poor. Si schaffen a kënnen trotzdem net dovunner liewen. Aarbecht ass keng Garantie méi géint Aarmut.

Besonnenesch dramatesch ass d'Situatioun bei de Monoparentaux: Bal 32 % liewen ënnert der Aarmutrisikogrenz. Wann ee sech dës gesellschaftleche Entwécklung virun Aen hält, da misst engem kloer sinn, dass finanziell Aiden eleng net duerginn.

Ech wëll guer net a Fro stellen, dass se wichtege sinn, fir kuerzfristeg ville Kanner oder Erwuessener ze hëllefen. An där Situatioun, an där mir eis aktuell den befannen, brauche mir natierlech Mesüre géint den Non-recours oder de Complement fir eeler Leit. Mee si léisen de Problem net.

Mee wa mir d'Aarmut wierklech bekämpfe wëllen an net just Weeër wëlle sichen, fir d'Leit iergendwéi iwwer Waasser ze halen, während déi droend Aarmut bestoe bleift, da muss mir och méi fundamental Froe stellen.

Une voix | Très bien!

Mme Claire Delcourt (LSAP) | Da muss mir eis froen: Wéi verdeele mir de Räichtum an deem Land?

Une voix | Très bien!

Mme Claire Delcourt (LSAP) | Wat verst mir ënner sozialer Gerechtegkeet? Firwat geet d'Schéier tëschent Aarm a Räich ëmmer méi ausernee? A virun allem: Wat si mir bereet, wierklech dogéint ze maachen?

Genau esou eng gesellschaftskritesch Perspektiv feelt eis awer leider am nationalen Aktionsplang géint d'Aarmut. De Plang enthält vill wichtege Mesüeren, fir Leit ze entlaaschten, mee e stellt de System net a Fro, deen d'Aarmut produzéiert. An do stéisst de Plang u seng Grenzen.

Well mir wëssen et: Aarmut verierft sech. Kanner aus benodelegte Familjen hunn nach ëmmer manner Chancen am Bildungssystem. An der Moyenne errechen dës Kanner ëmmer nach méi niddreg Qualifikatiounen um Enn vun hirer Schoulkarriär wéi hir Matschüler. Ongläicheit fänkt an der Schoul un an zitt sech duerch d'ganz Liewen. Niddreg Qualifikatiounen féieren zu niddrege Salären an duerno natierlech och zu niddrege Pensiounen.

Aarmut ass dacks kee Moment, mee eng Liewensrealitéit iwwer Generatiounen. An do ass och de Projet ALPHA eleng net d'Léisung. Jo, mir bauen Hürden of an eisem Bildungssystem, an dat ass gutt. Mee mir bekämpfen domat net déi sozioekonomesch Ongläicheeten.

An dat muss ee kloer soen: Wa vill Mënschen an enger Gesellschaft vun Aarmut bedrot sinn, dann ass dat keen individuellen Echec, mee d'Resultat vu politeschen Entscheedungen a wirtschaftlechen Entwécklungen. An Aarmutgefäerdung an Altersaarmut sinn dann net selten d'Konsequenz – ganz onofhängeg dovun, wéi haart den Einzelne geschafft huet.

Dat liberaalt Versprechen, datt jidderee mat genuch Effort alles erreche kann, dat gëllt nun emol net fir jiddereen. Wien an Aarmut opwiisst oder wie mat engem Migratiounshannergrond, engem Handicap, enger schwiereger familiärer Situatioun oder enger anerer Form vu Benodelegung ze kämpfen huet, huet net déi selwecht Chancen.

Fir d'LSAP ass dofir kloer: Aarmut ass kee Schicksal. Aarmut ass eng Ongerechtegkeet. An dës Ongerechtegkeet ze bekämpfen an dës Leit gerecht Zukunftsperspektiven ze bidden, dat ass eng Fro vu politischem Wëllen.

Ass dee Wëllen am Aktionsplang wierklech do? Wëlle mir wierklech grondleeënd Verännerunge virundreiwe fir eng méi gerecht Gesellschaft? Oder wëlle mir de System esou beloossen, wéi en ass, a just punktuell do hëllefen, wou et ganz besonnenesch prekär gëtt?

Huele mir de Logement – an dat ass jo och elo schon e puermol ugeklongen –: De Staat ka Loyere subventionéieren. Dat hëlleft natierlech, mee et léist keng eenzeg Wunnengskris. Mir subventionéiere Symptomer, mee net d'Ursach.

Dofir brauche mir endlech eng national Bauoffensiv fir abordabel Wunnengen, dat, andeems mir d'Leit dobausse sech un der Finanziierung bedeelege loosse, esou wéi scho bei den Defence Bonds, an eng verpflichtend Quot vu laangfristeg mindestens 20 % abordablem Wunnraum an de Gemengen. Dat ass Bekämpfung vun Aarmut, net nëmme Hëllef fir déi Aarm.

Oder huele mir d'Allocation de vie chère. Si ass wichtege, mee nach besser wier, d'Leit esou ze bezuelen, datt se se net méi brauchen. An do gëtt et eng evident Inkohärenz.

Une voix | Très bien!

Mme Claire Delcourt (LSAP) | D'Regierung schwätzt vun Aarmutbekämpfung, mee wëll de Mindestloun net reell eropsetzen. Well mir sinn eis jo eens, dass déi automatesch Upassung vum Mindestloun un d'Präsentwécklung, déi vun der Regierung zwar als Erhéijung vum Mindestloun verkaf gëtt, wierklech net als reell Hausse ugesi ka ginn. Indexatioun ass keng Erhéijung.

De Mindestloun muss ëm 100 Euro netto erhéicht ginn. A mëttelfristeg misst en dann och nach emol ëm 100 Euro eropgesat ginn, fir 60 % vum Medianloun ze errechen.

Wann ëmmer méi Leit op Aiden ugewise sinn, da leeft eppes fundamental schief. A wann ëmmer méi Leit an esou extremer Aarmut liewen a Leit op der Strooss landen, dann ass dat net nëmme eng sozial Kris.

An do bedauere mir, dass den nationalen Aktionsplang géint d'Aarmut sech guer net mat der Obdachlosegkeet beschäftegt an deen entspreche separate Plang ëmmer nach op sech waarde léisst. Beim Heescheverbuert war dës Regierung séier. Mee wann et ëm d'Hëllef an d'Verhënneren vum Sans-abrisme geet oder ëm d'CUSS, do schleift et.

Och beim Accès zu Gesondheets- a psychotherapeutischer Hëllef gëtt et nach ëmmer grouss Lacunen, mam Resultat, dass grad déi Vulnerabelst an der Praxis net wierklech Zougang zu der medezinnescher a psychotherapeutischer Hëllef kréien, déi si néideg brauchen.

D'Assurance-maladie garantéiert zu Lëtzebuerg eng grouss Ofdeckung vun der Populatioun. Et gëtt awer nach ëmmer Leit, déi hei wunnen, déi awer dovunner ausgeschloss sinn, egal wat d'Ursache sinn. Dofir ass 2021 e Pilotprojet vun der CUSS op d'Bee gestallt ginn, zesumme mat den Associatiounen, déi um Terrain aktiv sinn, an ënnerstëtzt duerch staatlech Finanziierung. Dës Pilotprojet vun der CUSS huet gewisen, dass vill Leit dës Schutz brauchen an dass d'Associatiounen un hire Grenzen ukomm sinn, fir deene Leit ze hëllefen.

9. Dépôt d'une proposition de loi par Mme Claire Delcourt

Exposé

Dofir solle mir hei legiferéieren, an dat ass de Sënn vun dëser Proposition de loi, déi ech am Numm vum Claude Haagen a mir deposéieren.

8744 – Proposition de loi portant création d'un droit à la couverture universelle de soins de santé et modifiant le Code de la sécurité sociale

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Delcourt.

Une voix | Très bien!

Mme Claire Delcourt (LSAP), coauteure | Dës Proposition de loi proposéiert pragmatesch Léisungen, fir all Mënsch zu Lëtzebuerg dee selwechten Zougang zu der gesondheetlecher Versuergung ze garantéieren.

10. Interpellation de Mme Djuna Bernard sur le plan d'action national pour lutter contre la pauvreté (suite)

Débat (suite)

D'Regierung huet an deem Dossier bis elo nach näischt op den Dësch geluecht. Dofir bleift d'Fro: Firwat? Firwat gëtt behaupt, et wëilt een an Zukunft méi transversal zesummeschaffen, wann et ëm Aarmutbekämpfung, Obdachlosegkeet a Gesondheet geet, an da ginn awer zwee getrennte

Pläng opgestallt, déi net emol zäitgläich presentéiert kënnen ginn? Esou gesäit eng gelongen Zesummenaarbecht jo wuel net aus.

Well d'Realitéit ass: Soulaang d'Bildungschancë vum Elternhaus ofhänken, soulaang d'Aarbecht net virun Aarmut schützt a soulaang Wunnen net bezuelbar ass, kënnen mir d'Aarmut net iwwerwannen.

Fir d'LSAP ass Aarmutsbekämpfung méi wéi punktuell Aiden. Fir eis bedeit Aarmutsbekämpfung, Chancen ze bidden, Chancen op e Liewen, an deem een net méi op staatlech Hëllef ugewisen ass. Mee dat verlaangt Courage. De Courage, Ongläichheeten unzegoen. De Courage, Privileegien a Fro ze stellen. Dofir brauch et och Courage, deenen, déi scho ganz vill hunn, vläicht net nach méi ze ginn.

Wie vill huet, kritt Weeër gebueden, nach méi Suen ze maachen, ouni sech am nammlechte Mooss un der Finanziéierung vun eiser Gesellschaft mussen ze bedeelegen. A wie wéineg huet, kritt eng Aide a soll sech domadder zefridde ginn. Vlächent héiert dat sech fir d'Regierung gerecht un. Mee fir d'LSAP gesäit Gerechtegkeet anescht aus. Well mir wëlle gläich Chancë fir jiddereen. Mir wëlle keng Gesellschaft, déi Aarmut geréiert. Mir wëllen eng Gesellschaft, déi Aarmut iwwerwënnt.

Plusieurs voix | Très bien!

Mme Claire Delcourt (LSAP) | An dofir brauche mir net nëmme Mesüeren, mee de politesche Wëllen, wierklech eppes ze änneren.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Delcourt. An als nächste Riedner ass den honorabelen Här Dan Hardy agedroen. Här Hardy, Dir hutt d'Wuert.

M. Dan Hardy (ADR) | Merci, Här President. Kollegeginnen a Kollegen, ech fänke meng Ried mat der Feststellung un, datt d'Aarmut hei zu Lëtzebuerg schonn zanter enger Rei Jore leider keng Randerscheinung méi ass, ma zu enger struktureller Erausfuerderung ginn ass. Ech soen der Madamm Bernard Merci fir dës wichteg Interpellatioun. An engems ass et awer de Constat, datt déi lescht Gambia-Regierungen, an domadder och déi gréng, et net fäerdegbruecht hunn, d'Aarmut am Land effektiv ze bekämpfen oder ze reduzéieren.

Op där anerer Säit muss ee soen, datt Schwaarz-Blo en alleréischten nationalen Aktiounsplang vun der Lutte géint d'Aarmut op d'Bee bruecht huet. Och wann et méi laang gedauert huet, sinn do eng Rei wichteg a ganz sënnavoll Mesüeren dran. Ma Pabeier ass bekanntlech gedéllig.

Mir, d'ADR, waren op alle Fall nach ëmmer iwwerzeegt, datt d'Aarmut net duerch allgemeng Moosnamen a scho guer net duerch en nach méi séiere Wuesstem verschwënnt. Dat huet d'Vergaangenheet bewisen.

D'Aarmut muss eiser Meenung no mat ganz konkreete Mëttele bekämpft ginn. An da géllt fir eis am Prinzip, datt jiddereen vu senger Aarbecht wierdeg muss liewe kënnen. Mee och wa mir wëssen, datt dat leider scho laang net méi fir jiddereen de Fall ass, mussen mir dat als iewesch Zil virun Aen hunn.

Déi ablacklech Réalitéit ass awer, datt et zu Lëtzebuerg ëmmer méi Leit gëtt, déi schaffen – souguer vollzäit – an awer finanziell net iwwer d'Ronne kommen. Wat déi sougenannte Working Poor ugeet, si mir mat engem Undeel vu bis zu 15 % vun de schaffende Leit zäitweis Spëtzerreider an der Eurozon.

Mir kennen d'Ursachen: D'Präisser fir Energie, Liewensmëttele a virun allem fir d'Wunne sinn explozéiert. D'Léin kënnen net mat den ëmmer méi héije Liewenskäschte mathalen.

Fir eis bleift den Haaptfacteur vun der Aarmut de Logement. Wann ee mat Leit schwätzt, déi vum Aarmutsrisiko beträff sinn, ass dat de Kär vum Problem. A wa mer d'Aarmut am Land effikass wëlle bekämpfen, da mussen mer endlech méi séier méi bezuelbare Wunnraum zu Lëtzebuerg kréien.

Déi héich Präisser um Wunnengsmaart dreiwelen ëmmer méi Lëtzebuerg Stéit iwwer eis Grenzen eraus a maache si zu Grenzgänger am eegene Land. Fir d'ADR ass kloer, datt e gebremste Bevëlkerungswuesstem eng vun de Léisungen ass.

D'ADR huet ëmmer erëm d'Wichtigkeet betount, esou vill wéi méiglech lokal Acteuren ze mobiliséieren, fir um Terrain d'Aarmut effektiv bekämpfen ze kënnen. Vill Associatiounen bidde wäertvoll Hëllef fir Leit a prekäre Situatiounen, och wa se keng formell Konventioun mam Ministère hunn.

Dofir meng Fro un d'Regierung: Ass et net an engem esou sensibelen Domän essentiel, all existent Initiativen ze férdereen an ze ënnerstëtzen, anstatt d'Mesüeren op eng méi kleng Zuel vu konventionéierte Partner ze limitéieren?

D'Zil sollt fir eis ëmmer erëm sinn, d'Associatiounen ze stäerken, an net, eenzeler auszuschléissen. Dofir ernimmen ech hei nach eemol de Fall vun de „Stroossen Engelen“, déi aus enger privater Initiativ entstane sinn, fir an Eegeregien an Antigaspillageprogramm an d'Liewen ze ruffen, an hautdesdaags net manner wéi 500 Familje reegelméisseg mat Liewensmëttele versuergeen. Ech war fir déi Associatioun scho selwer um Terrain ënnerwee, dofir sinn ech einfach iwwerzeegt, datt se eng enorm gutt Aarbecht leeschten.

(Brouhaha)

Jo, jo, Dir kënnt laachen, Dir Häre Piraten.

(Interruption par M. Marc Goergen)

A menger parlamentarescher Fro Nummer 1997, déi den 28. Februar 2025 agereecht gouf, hunn ech den Här Familjeminister op d'Noutwendegkeet vun enger méi grousser Ënnerstëtzung och fir méi kleng ASBLen opmierksam gemaach, déi sech fir d'Bekämpfung vun der Aarmut engagéieren. Dofir muss, eiser Meenung no, datt sougenannt ASFT-Gesetz, dat d'Konventiounen mam Staat reegelt, onbedéngt reforméiert ginn.

Datt net konventionéiert Associatiounen et um Terrain ëmmer méi schwéier hunn, genuch finanziell Mëttele ze hunn, fir d'Leit adequat ze versuergeen, läit och vill dorunner, datt se zanter der Affär Caritas, déi allgemeng kee gutt Liicht op esou Hëlleforganisatiounen geworf huet, nach just wéineg bis guer keng privat Done méi erakréien. Dat ass e Problem.

Här President, Kollegeginnen a Kollegen, ech kommen zum Schluss. Wann d'Aarbecht net méi duergeet a wann d'Wunnen net méi bezuelbar ass, da muss d'Politik weider reagéieren. An hei geet et net just ëm den Aarmutproblem, mee och ëm sozial Gerechtegkeet an ëm d'Zesummeliewen an eiser Gesellschaft.

Ech soen Iech Merci.

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Hardy. Als nächste Riedner ass den honorabelen Här Marc Goergen agedroen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Jo, et ass e laangjäreg Problem. An och d'Riede sinn

esou e bësse wéi eng Plack, déi ëmmer erëm hänke bleift a sech widderhëlt. Well de Constat ass och schonn zënter Joren dee selwechten hei am Haus. Elo ass e Plang do, dee gutt Usätz huet, dat muss een zouginn. Et ass just: Mir stéieren eis ëmmer drun, dass ee vun Aarmutsbekämpfung schwätzt. Et muss een éischerter vun enger Aarmutsverhënerung schwätzen. Mir misste méi an déi Richtung goen, dass een iwwerhaupt net an déi Situatiounen kënnt.

Déi sozial Transferten, déi elo gehéicht ginn, si positiv fir déi Leit, déi schonn an der Fal gefaange sinn. Mee a sech geet et drëm, dass ee guer net op dee Punkt kënnt. Ech mengen, dat ass dat, wat hei am Land ee vun deene schwierigste Punkten ass. Well, wéi et e puermol ugeklongen ass, 40 bis 50 % vum Salaire gi bei deene meeschten an de Logement. An dat ass ee vun deene gréisste Problemer. Wann ech soen: „Placken, déi ëmmer hänke bleiwen“, ass dat hei eeben och déi Plack vun 10 Euro de Meeterkaree, wou ee bezuelbare Wunnraum kéint schafen, dass d'Leit géinge staatlech Wunnenge fir 10 Euro de Meeterkaree kréien. Do wär hinne scho mol gutt gehollef, well da géinge mer erfroen op ëm déi 15, 20 %, wann iwwerhaupt, vun hirem Salaire, an dann hätte se vill méi Revenu disponibel.

Dat selwecht bei deene Wunnengen, déi privat verlout ginn. Do ass jo am Moment a sech de Staat dee gréisste Profiteur vun deenen héije Loyereren, well dee kritt et iwwer d'Steieren herno erëm mat eran, wann d'Loyereren esou héich sinn. Dofir si mir der Meenung, dass een e Mietpreisspiegel misst hunn, a wann een ënnert dem Präis läit, dass een da manner Steieren huet, en anere Steiertaux huet, wéi wann een driwwer läit. Wien driwwer läit, deem säi Steiertaux ka roueg dräi-, véiermol méi héich sinn. Sou géif een de Problem vum Logement léisen.

Well et muss een och ganz éierlech zouginn: De Claude Meisch huet elo villes op de Wee bruecht. An de Claude Meisch huet och als Logementsminister elo vill Projeten ugepak fir ze bauen. Ech géif souguer soen, méi wéi de Minister virdrun. Mee et geet nach ëmmer net duer. An de Claude Meisch eleng kann dat och guer net stemmen. Dat heescht, et muss een do och op Privatinitiativen zeréckgräifen. An dofir brauch een och do Formelen, fir dass ee vill méi schnell virukënnt.

Et ass net esou, dass all neie Subsid, deen ee gëtt, automatesch an Zukunft muss ausbezuelt ginn. Dat ass och heiansdo eng Situatioun, dat mierkt een am Office social, déi gewësse Leit zum Deel och iwwerfuerdert, wann am Ufank vum Joer e gréissere Montant fir d'Energie op de Konto kënnt. Blöderweis kënnt dann Enn des Joers awer trotzdem d'Demande an den Office social eran, ob een net kann d'Stroumrechnung iwwerhuelen, well dann am Ufank vum Joer scho vergiess ginn ass, dass dat Geld eigentlech fir den Dekont war, deen herno vun den Energiebedreiwere kënnt.

Dofir muss ee sech och iwwerleeën, ob een esou Moosnamen net méi geziilt asetzt, andeems ee seet, dass een, wann een zum Beispill esou eng Energieprimm kritt, déi reng als Coupon kritt, fir dass een deementsprechend domadder kann déi Energierechnung bezuelen, fir dass een do awer eng gewësse Gerechtegkeet schafft.

Also, ee vun de grousser Problemer ass jo, dass ee mat deem, woufir ee schaffe geet a wat een als Loun kritt, hei am Land net iwwer d'Ronne kënnt. De Logement hunn ech elo schonn do erkläert, mee et sinn och allegueren déi aner Käschte ronderëm. Also mussen mer eng Kéier un deem Faktor schaffen, dass mer déi Salairé vill méi gerecht opstellen. An dat ass ee vun de gréissere Problemer.

D'Diskussioun ronderëm de Mindestloun ... An et ass effektiv wouer: Den Ajustement kann een elo net onbedéngt als eng Mesür zielen, déi d'Regierung geholl huet.

Iwwregens, virdrun ass vum CSV-Spriecher gesot ginn, Dir hätt um Steuerbarème esou vill Indextranchen ugepasst. Bon, Dir hutt awer och ugekënnegt, dass Der déi nächst net wäert upassen an dass d'Leit awer do erëm mussen méi bezuelen. Dat heescht, Dir hutt och net wierklech gemaach, wat Der eigentlech am Ufank versprach hat, dass mat Iech déi Indextranchen ëmmer géifen ugepasst ginn.

Dofir si mir jo och do fir en Automatismus. Well dat ass och eng vun de Moosnamen. Et kann net sinn, dass, wann d'Leit den Index kompenséiert kréien – an den Index ass eng Moosnam, wann et scho méi deier ginn ass, fir dat ze kompenséieren –, se dat herno steierlech ewechgeholl kréien. Dat ass nämlech och eng vun deene Saachen, wou een Aarmut ka verhënnere. An do geet et zwar net ëm déi selwecht Montanten, mee trotzdeem gëtt et och verschidde Leit, déi do méi schlecht herno ewechkommen.

An dat ass eeben och déi Diskussioun, ech hunn et virdrun nach héieren, vun der Ëmverdeelung. Mir Piraten sinn net der Meenung, wann een engem aus der Mëttelschicht elo méi ewechhëlt, dass et dofir engem aneren, deen net vill verdéngt, besser geet. Nee, et muss ee kucken, dass deen, dee schaffe geet, genuch kritt fir säi Salaire. Mee et geet net iwwert dee Wee, dass een aneren dat ewechhëlt iwwer eng Ëmverdeelung an dass een da seet: „Well deen elo manner huet, geet et deem anere besser.“

D'ADEM. Also, fir méi Leit ze aktivéieren, kommen do heiansdo déi komeschste Geschichten am Moment vun der ADEM, wann een dat héiert. Och am Office social, do hu mer verschidde Fäll, virun allem mat deenen telefonesche Rendez-vousen. Mir hunn am Moment leider ganz vill Dossierien, wou dat da schifft an da mussen d'Leit herno iwwert den Office social gehollef kréien – well se mussen jo awer hire Loyer bezuelen, oder iergendwéi iwwerliewen, eppes ze iesse kafe fir d'Kanner –, wann d'ADEM Sanktiounen hëlt, déi een awer dann, wann een den Dossier liest, als zimmlech iwwerdrifwen empfanne kann. Virun allem wann et en Telefonsuruff ass an et rifft een nach dee selwechten Dag zréck an trotzdeem kritt een awer eng Sanktioun geschwat. Dat ass awer eng Aart a Weis, fir d'Leit ganz schnell an d'Aarmut ze driewen.

Dat selwecht ...

(Interruption)

Jo, natierlech mussen mer d'Leit aktivéieren, och déi am REVIS, fir dass se erëm an d'Aarbecht kommen, well dat ass nun emol d'Zil. Dat Besch, fir een aus der Aarmut ze kréien, ass – an duerfir begrëssen ech dat och am Plang – wann d'Leit kënnen aktivéiert ginn, wa se herno erëm selwer kënnen schaffe goen. Dat muss a sech d'Zil si vum Aarmutplang.

Et muss een awer dann och konsequenterweis soen, dass dee Salaire, deen herno muss erauskommen, och nom REVIS ... Ech weess, dass Patronen dat net kënnen bezuelen. Duerfir gëtt et jo och verschidde Mechanismen, fir datt een eng Kompensatioun iwwert de REVIS ka maachen. Well wann een d'Leit gären an der Arbecht hätt, dann ass et de Staat, deen awer iwwert déi éischt puer Méint eraus ka begleeden, fir dass de Patron ënnerstëtzt gëtt, fir déi Astellung ze maachen.

Well ech verstinn op där anerer Säit och virun allem déi kleng Entreprises, déi ëmmer méi ënner enger grousser Laascht, sief datt europäesch oder hei aus

dem Land, leiden an deenen hire Budget deement-sprechend och ëmmer méi kleng gëtt, fir déi Salairen ze bezuelen. An dofir schwätze mer ganz oft iwwer Working Poor. Dat ass eigentlech en Dilemma. Et geet ee schaffen an et geet awer net duer. Op där anerer Säit kann een awer net soen, de Patron misst muer esou vill méi ginn, well dee kann et och net maachen. An dat ass déi politesch Solutioun, déi muss gesicht ginn, wou alleguerten d'Partner mussen un een Dësch kommen.

An dofir sinn ech och frou, dass do eng Tripartitt an deem dote Kader diskutéiert gëtt. An ech hoffen, dass do awer eppes Positives erauskënnet an och dass d'Leit do net nach eng Kéier wäerten den Index manipuléiert kréien, wéi et d'leschte Kéier de Fall war, wéi deen ausgesat ginn ass an d'Leit erëm drënner gelidden hunn.

Merci.

Une voix | Ganz gutt!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Goergen. An als leschte Riedner ass den honorabelen Här Marc Baum agedroen. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Een, dee schonn eng Zäitchen derbäi ass an deen och virdu schonn d'Chamber e bësse verfollegt huet, dee weess, datt dat hei am Fong déi x-ten Debatt ass, déi mer iwwer d'Entwécklung vun der Aarmut respektiv d'Bekämpfung oder d'Verhënnere vun der Aarmut féieren. An ech soen awer och der Madamm Bernard Merci, datt se dese Punkt op den Ordre du jour gesat huet, mat engem konkreeten Ulass, nämlech e Plang vun der Regierung, deen am Dezember virgestallt ginn ass.

Ech mengen, wann ee vun Aarmut schwätzt, muss ee sech virun Aen halen, datt Aarmut ëmmer Gewalt ass, déi Menschen zougefüügt gëtt. An déi Menschen an Aarmut empfangen et och als Gewalt.

Aarmut ass d'Resultat vu sozialen Ongläichheeten. An d'Moossung vun Aarmut ass och un d'Entwécklung vun der sozialer Ongläichheet gebonnen. Dat ass en histoireschen Acquis, fir zumindest de monetäre finanzielle Volet dorunner ze moossen – d'ailleurs entwéckelt ginn als e wichtegt Element vun der kathoulescher Sozialléier. Dat duerfir vläicht just um Rand gesot, well déi eng nicken, déi aner hu virdu „Jee, jee, jee!“ gesot. Et ass, mengen ech, richtig, datt Aarmut un der sozialer Ongläichheet gemooss gëtt.

An Aarmut betrëfft Menschen, déi, wéi mir alleguerten, Wënsch, Dreem an Hoffnungen hunn. A se bedeit eviderterweis – hire monetären Deel – den Ausschloss vu verschiddenen Elementer vum gesellschaftleche Liewen, vum Konsum. Dat ass evident. Mee et bedeit awer och e kulturellen an e sozialen Ausschloss, dee vun deene Leit, mengen ech, och als ganz privativ empfongt gëtt.

Duerfir misst ee jo eigentlech, fir Aarmut ze verhënnere an ze bekämpfen – an och deen nationalen Aktionsplang misst do usetzen –, froen: Wéi kënnen mer verhënnere, datt d'Leit iwwerhaupt dem Aarmutrisiko ausgesat sinn?

A wa mer dovun zu Lëtzebuerg schwätzen – an dat ass awer e Constat, deen, mengen ech, wäit gedeelt ass –, da gëtt et dräi Facteuren, déi derzou féieren, datt mer fir e räicht Land awer e relativ héijen Taux vun Aarmutrisiko hunn: Dat sinn engersäits d'Léin, also dat, wat d'Leit duerch hir Arbecht verdéngen; dat ass zweetens de Logement, wou déi Käschten zu Lëtzebuerg extreem héich sinn, a wou mer déi héich Käschten entre-temps jo och schonn an eis Nopeschregiounen exportéieren, soudatt dat eleng och keng Solutioun ass; an drëtts d'Ongerechtegkeeten am

Steiersystem, notamment datt d'Léin weesentlech méi héich besteiert gi wéi d'Kapital.

Bei de Léin ass et eng Evidenz, an dat zënter Joren, datt mer gesinn, datt den Undeel vun de Working Poor an d'Luucht geet, dat heescht, den Undeel vun deenen, déi, obwuel se schaffen, dem Aarmutrisiko ausgesat sinn.

An do stellt sech natierlech d'Fro: Léin ginn an enger Gesellschaft wéi eiser tëschent dem Patron an de Salariéen negociéiert. Mee dat geschitt net an engem loftleere Raum. Dat geschitt am Kader vum Aarbechtsgesetz, wou natierlech mir als Chamber och en direkten Afloss dorop hunn, nämlech: Wéi gesinn esou Negociatiounen aus? Wéi ass d'Méiglechkeet, Kollektivverträge ze maachen; Kollektivverträge déi an der Reegel méi héich si wéi fir Beschäftegter ouni Kollektivverträge, notamment an deenen ënneschte Segmenter? Dat ass ee Mëttel, dat mer hunn.

An dat anert Mëttel ass deen ënneschte Loun, dee mir hei als Chamber definéieren. A wann een da gesäit, datt deen ënneschte Loun zu Lëtzebuerg net duergeet, fir éierbar ze liewen, ma dann ass et un der Chamber, deen ënneschte Loun esou unzepassen an esou ze gestalten, datt Menschen dovunner och liewe kënnen, ouni mussen op Sozialhëllef zréckze-gräifen. Well an enger funktionéierender Economie ass de Loun esou gestalt, datt en net muss nach duerch Sozialhëlfe, also duerch Sue vum Staat, ergäntzt ginn, fir kënnen ze liewen.

An dat ass ee Gedanken, deen ech och an dieser Diskussioun wëll mat op de Wee ginn, mat all deenen Hëlfe, wou ech der eng ganz Rëtsch cibléiert, sënnavoll a gutt fannen. Just en Denkestouss: Mir mussen oppassen, datt mer net ufänken, Léin, déi net héich genuch sinn, ze kompenséieren mat öffentleche Mëttelen, mat staatleche Suen, well mer domadder en ëmmer méi groussen Deel vu Leit, obwuel se schaffen, zu Assistéieren maachen. An dat ass, mengen ech, eng Gefor, déi deene Modeller wierklech zugronn läit. Well mir wëssen, datt déi staatlech Zouwendungen och just konjunkturell bedéngt sinn. A wann et eng Kéier net méi esou brummt, da wäerten dat och mat déi Éischt sinn, déi ewechfalen.

Zum Loun. De Corollaire vum Loun ass d'Pensioun, dat, wat ee kritt, wann een net méi an der Arbecht ass. An do gesi mer och, datt mer eng Mindestpensioun hunn, déi net deem entsprécht, wat eigentlech néideg ass zu Lëtzebuerg. Mir hunn awer déi ganz gutt Situatioun, datt mer en am Fong funktionéierende Pensiounssystem hunn, deen och derzou féiert, datt vun der Alterskategorie hier déi Leit iwwer 65 aktuell am mannsten dem monetären Aarmutrisiko ausgesat sinn. Vun hinne sinn et der 7 %. Par contre sinn et der 22 % bei de jonke Leit ënner 18 Joer. Dat heescht, all fënnefte Jonken ënner 18 Joer lieft an engem Stot, deen dem Aarmutrisiko ausgesat ass. A mir gesinn eng degressiv Tendenz. Dat heescht, mir kommen aus engem System, dee relativ gutt funktionéiert huet, wou een, wat ee méi al ass, manner dem Aarmutrisiko ausgesat ass, a mir sinn an enger Situatioun dran, wou Jonker deem vill méi staark ausgesat sinn. Dat ass net gutt! An do muss een dergéint virgoen.

Déi zweet Dimensioun, ee grouse Problem zu Lëtzebuerg, ass de Logement. An do geet et net duer, dat einfach nëmme méi dem Marché ze iwwerloossen. An ech hunn dat gëschter scho gesot: Mir brauchen e komplett Emdenken, wéi mer d'Logementspolitick zu Lëtzebuerg wëlle gestalten! De Staat muss sech d'Moyene ginn, fir endlech selwer en Haaptacteur ze ginn, net nëmme en Niewenacteur fir Sozialwunnengen, mee en Haaptacteur bei der Kreatioun vu

Wunraum, notamment wa mer gesinn, datt mer d'Besoinen net kënnen errechen.

Steiere sinn eng evident Saach, déi ech virdu gesot hunn. Et ass eng Fro vun Ëmverdeelung. An der Aarmutsbekämpfung ass et ëmmer eng Saach, datt ee sech och muss déi Moyene ginn, déi ee brauch, an d'Suen do huelen, wou ee se huet.

O, meng Zäit ass schonn ofgelaf. Ech wëilt just zwou Saachen nach soen.

M. André Bauler, Président de séance | Jo, Är Riede-zäit, Här Baum.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Pardon?

M. André Bauler, Président de séance | Är Riedezäit ass ofgelaf.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Meng Riedezäit, jo. Ech wollt awer just nach zwee ganz kuerz Elementer soen. Ech probéieren, se och a ganz séiere Sätz ze soen.

Mech huet effektiv frappéiert, wéi d'Madamm Bernard, datt bei all deenen Zuelen, déi gefall sinn an deem neie Statec-Rapport, d'Zuel vun de Familles monoparentales, déi dem Aarmutsrisiko ausgesat sinn, explodéiert ass, vun 32 op 40 %. An ech wollt de Minister froen, ob en dozou eng Äntwert huet. Ech weess, déi Zuele sinn nei.

An dat Lescht, an domat wëll ech ofschléissen: Mir musse kucken, d'Aarmut ze verhënnere. A wa Leit an Aarmut sinn, da musse mer e soziale Lift schafen, deen et fäerdegréngt, datt Leit, déi temporär an enger spezieller Situatioun waren, do erëm erauskommen.

Merci.

Une voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Baum.

Domat hätt d'Regierung dann d'Wuert. Mir hu véier Ministeren hei setzen. An als éischte Minister kënn dann den Här Familljeminister, den Här Max Hahn. Här Hahn, Dir hutt d'Wuert.

Prises de position du Gouvernement

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Merci, Här Président. Léif Deputéiert, léif Regierungskolleegen, ech si ganz frou, dass mer déi Interpellatioun haut hunn. Dofir der Djuna Bernard e grouse Merci. Dir hutt déi hei schonn ugefrot, ier ech de Plang presentéiert hat. An ech si ganz frou, dann haut, e puer Méint nodeems mir als Regierungsekipp, déi zoustänneg Ministeren, Iech deemools de Plang presentéiert hunn an der Chamberskommissioun an Avant-première, mat de Kolleegen, déi och haut mat derbäi sinn, e bëssen de Point mat Iech ze maachen, fir Iech a) op Är Froen ze äntweren a b) och vläicht ze soen, wou mer dann elo scho virukomm sinn, och wann et nach ganz no ass, d'Annonce par rapport zu der Interpellatioun vun haut.

Virp vläicht en allgemengt Wuert. Ech hunn déi dräi Regierungsmemberen ugeschwat, déi hei setzen, mee och all déi aner. All déi aner Kolleegen aus der Regierung hunn tatkräfteg matgeholf, dee Plang hei auszeschaffen. Firwat? Well et eng grouss Prioritéit vun dëser Regierung ass, eebe grad ze kucken: Wéi kënnen mer hei zu Lëtzebuerg, am räiche Lëtzebuerg, derfir suergen, dass manner Leit riskéieren, an Aarmut ze liewen? Dat war eis grouss Suerg.

An ech kann Iech soen, wéi ech schonn an der leschter Legislaturperiod, ganz um Schluss dovunner, Minister gi si vun der Famill, wann ech da bei den Acteure vum Terrain war a wann ech mat menge Leit

aus dem Ministère geschwat hunn, wat ganz oft, wa mer och iwwer Aarmut geschwat hunn, war: „Ma dat do ass Santé, dat do ass Travail, dat doten ass Logement, dat do ass Educatioun, an, an, an.“ An dat huet mech motivéiert, dat huet eis als Regierung motivéiert, ze soen: „Ma da kommt, mir ginn dat Ganzt eng Kéier wierklech interministeriell un!“

A fir eis waren zwou Saache ganz wichteg: a) derfir ze suergen, dass mer déi Zäit, während där de Plang ausgeschafft gëtt, net wëlle versträiche loossen, mee do ganz konkret Mesüeren huelen. Ech mengen, et ass vu Virriedner opgezielt ginn, wat mer déi lescht Jore schonn esou ëmgusat hunn: de steierfräie Mindestlohn; d'Subvention loyer, déi an d'Luucht gaang ass; grad och déi automatesch Ausbezuellung vun der Allocation de vie chère; mir hunn derfir gesuergt, dass d'Leit och am Alter eng nei Hëllef kënnen kréien; d'Upassung vun der Steiertabell, an, an, an. Et ass villes opgezielt ginn.

En anert wichtegt Uleies fir eis als Regierung war, dass mer dee Plang net nëmme mat eise Beamte wëilten diskutéieren, mee och mat den Acteure vum Terrain. An do hu mer 50 Partner, déi mer consultéiert hunn, 300 konventionéiert Partner, déi d'Méiglechkeet haten, sech iwwer e begleedende Prozess mam LISER hei anzebréngen, an dat wëll ech ervirsträichen.

An ech wëll op dëser Plaz alleguer deenen, déi ech elo hei genannt hunn, Merci soen, awer engem Public ganz besonnesch: dat sinn nämlech déi Betraffe selwer, déi och hei geholfen hunn, dee Plang auszeschaffen, nämlech Leit, déi entweder an Aarmut liewen oder déi an Aarmut geliefert hunn an de Sprong do eraus gepackt hunn. Dat waren d'Frënn vun ATD Quart Monde, déi eis hei tatkräfteg matgeholfen hunn an déi eis och weider wäerte begleeden.

Wat ass eis nach ganz wichteg? Dat ass, dass mer net nëmme e Plang wëllen hu mat ville gudden Iddien, ville gudden Aktiounen – et sinn der iwwer 100, wéi virdu gesot ginn ass –, mee et ass eis och wichteg gewiescht, ze soen: „Ma mir wëllen och hanner all Aktioun en Datum stoen hunn, bis wéini déi Aktioun ëmgusat ass, a wéi eng Ministèren da wierklech am Lead bei deenen eenzelnen Aktiounen sinn.“ Well ech hunn Iech gesot: Et ass en transversale Projet. An hanner all Aktioun hutt Der och en Indicateur, deen da seet, wéini déi Aktioun dann och tatsächlech ëmgusat ass. Dat war eis och ganz, ganz wichteg heibäi.

Wat déi eenzel Interventiounen ugeet, déi virdu gemaach gi sinn – ech géif da ganz gär bei der Madamm Bernard ufänken. Ech mengen, si huet d'Interpellatioun ugefrot. Si huet mech gefrot, wat meng Meenung wier zu deenen neien Zuelen, déi vum Statec presentéiert gi sinn, de Moien elo. Dir kennt mech gutt genuch, fir ze soen, dass ech net dee Minister sinn, deen an Euphorie verfält, och net wéi d'lescht Kéier den Taux de risque de pauvreté vun 18,8 op 18,1 % gefall ass. An dat selwecht ass och elo net, wou mer op 14,8 da säit haut sinn, wou de Statec dann iwwert d'Erhiewe vun den Zuele vun der IGSS eebe méi genau weess, ob da wierklech déi doten Hëllef ausbezuelt ginn ass oder net, a sech net méi op Telefongespräicher respektiv Formulairen do muss verloossen. Dat heescht, mir hu méi fiabel Zuelen.

Mee wësst Der, ech bleiwen eigentlech bei mengem Statement, an ech mengen, ech schwätzen och fir d'ganz Regierung: Et geet eis hei net ëm Zuelen oder ëm Prozentwäerter. Wa mer Aarmutsbekämpfung wëlle maachen, wa mer Aarmutpreventioun wëlle maachen, da si Mënschen do derhannert, an do geet et eis ëm all Einzelnen. A mir wëlle kucken, dass esou mann wéi méiglech Leit hei zu Lëtzebuerg riskéieren,

an Aarmut ze liewen. Dat war an dat ass d'Prioritéit vun der Regierung. An et ass net, well dee Prozentsaz elo erfogaange wier, dass mer géinge soen: „Elo maache mer dat eent oder dat anert manner.“ Ganz am Géigendeel, d'Motivatioun bleift d'selwecht héich!

Dir hutt mech um Schluss vun Är Interventioun gefrot: „Wéi eng Gesellschaft wëlle mer?“ Ma ech wëll Iech soen: Mir wëllen eng solidaresch Gesellschaft, wou mer och no deene Schwächsten an eiser Gesellschaft kucken. An ech mengen, och déi Zuelen, déi haut vum Statec publizéiert gi sinn, weisen nach eng Kéier, dass déi Efforten, déi iwwert déi lescht Joren, ech géing souguer gäre soe Joerzëngten, gemaach gi sinn, awer hir Friichten droen, dass d'Sozialpolitik hei zu Lëtzebuerg wierkt, well eebe grad duerch d'Notze vun de Sozialleeschungen, déi dann elo – wéi soll ech soen? – méi geziilt oder méi konkret erfaasst kënnen ginn, den Taux awer substanzéiert erfroget.

Wat stellen ech nach fest? Ech stellen nach fest, dass eigentlech déi Politikfelder, déi mer spezifesch hei am nationalen Aktionsplang wollten ugoen, nach ëmmer déi sinn, wou am meeschte Bedarf ass. Dir hutt déi eenzel opgezielt. Dir sidd op d'Ménages monoparentaux agaang. Et ass och gefrot gi vun Iech a vun Ärem Bänknoper, ob ech mer dee Prozentsaz kéint erklären. Ech net. Mee dofir hu mer déi Leit vum Statec. An ech mengen, si begrënnen et doduerch, dass einfach deen Echantillon, dee se vu Leit hunn, relativ kleng ass an dass dofir héich Fluktuationen an deem dote Wäert kéinte sinn. Mir wäerte vläicht déi nächst Wochen a Méint – wéi gesot, et ass ganz frësch – vläicht nach méi derzou gewuer ginn.

Mee fir eis als Regierung an, ech mengen, fir eis als Gesamtpolitik ass et eng Confirmatioun, ze soen, dass et grad Famillje mat Kanner a besonnesch Monoparentaux sinn, wou mer wëlle kucken unzesetzen.

Wou maache mer dat konkret hei am nationalen Aktionsplang? Dat ass, andeems mer soen, dass dee Crédit d'impôt monoparental, deen agefouert ginn ass, 3.500 Euro, fir déi Vulnerabelst an eiser Gesellschaft, fir REVIS-Bezéier, automatesch wäert ausbezuelt ginn.

Mir wäerte grad derfir suergen, dass mer d'Kannergeld substanzéiert an d'Luucht setzen ab dem 1. Januar d'nächst Joer, 45 Euro pro Kand pro Mount ënner 12 Joer, 60 pro Kand pro Mount fir Kanner iwwer 12 Joer, an doriwwer eraus nach ganz, ganz vill Adaptatiounen, wéi d'Indexatioun an och d'Rentree scolaire, déi och nach adaptéiert ginn.

An dann nach eppes Neies, wat agefouert gëtt: Dat ass eeben och eng sozial cibléiert Hëllef fir Famillje mat Kanner, wou een a Funktioun vum Alter vum Kand bis zu 3.000 Euro d'Joer wäert kënnen ausbezuelen, dat d'selwecht wéi all déi aner Hëlfelefen an deem neie Complément de vie chère, deen da véier besteeënd Hëlfelefe respektiv jo déi eng nei dann, déi ech grad beschwat hunn, wäert regruppéieren. Also d'Allocation de vie chère, d'Energieprimm, déi nei Hëllef fir Stéit, wou een iwwer 65 Joer ..., respektiv eng Hannerbliwwenerent bezuelt gëtt, oder eng Rent bezuelt gëtt, déi ab dem 1. Januar vun dësem Joer ausbezuelt gëtt. Dat wäerte mer och sozial cibléiert maachen, dat hunn ech gesot, mee virun allem och linear degressiv.

Dat ass nämlech eppes, wat vläicht am System vun haut nach Ongerechtegkeete kéint schafen, spréich: Et huet ee vläicht e puer Euro manner verdéngt, dass een op eemol net méi a Fro komm ass fir eng Hëllef, par rapport zu engem, deen e bësse méi verdéngt huet, dass dann um Enn vum Dag deen, deen eigentlech manner Revenu hat, méi herno am Portmonni

hätt duerch déi sozial Hëllef. Wéi gesot, dat wäerte mer och dann duerch déi linear Degressivitéit, déi mer aféieren ... Bis zu 40 % gi mer linear degressiv erof, par rapport zum Basismontant, fir eebe grad och do méiglechst vill Leit ze errechen, och Leit, déi an der Aarbecht sinn, well Aarbecht muss sech och nach ëmmer lounen.

Wann ech da vu Monoparentaux schwätzen, wéi gesot, da sinn et och Instrumenter wéi de REVIS, déi hei hëllef. Dir wësst dat, d'Corinne Cahen sëtzt hei, dat ass och deemools an der Virgängerregierung grad gekuckt ginn: Wéi kënne mer da grad de Monoparentaux hei hëllef?

De REVIS ass dat wichtegst soziaalt Fangnetz hei zu Lëtzebuerg, géing ech ganz gär soen. A mir waren eis och relativ séier eens, dass mer och hei un dat dote Gesetz wäerte goen, wéi iwwregens un all d'Gesetzer aus dem soziale Beräich, d'Aide sociale beispillsweis, d'PALIM.

Mee wa mer beim REVIS bleiwen, mengen ech, ass et ganz wichteg, nieft deem automateschem Ausbeuele vun der Hëllef fir d'Monoparentaux vun 3.500 Euro an Zukunft, fir virun allem och ... An da kommen ech bei den Här Goergen, dee gesot huet: „Mir dierfen net nëmmen d'Aarmut, d'Symptomer bekämpfen.“ Deen hei nationalen Aktionsplang probéiert genau de Contraire. En heescht souguer anescht. Dofir war et eis wichteg, en och „Preventioun“ ze nennen. An déi beschte Preventioun ass eebe grad – an ech mengen, de Claude Meisch an de Marc Spautz wäerten herno nach méi an den Detail goen – e gudden Diplom ze hunn, wou de Claude Meisch wäert dat eent oder dat anert oplëschen, an herno eng gutt Aarbecht dann natierlech och ze kréien a virun allem och d'Aarbecht ze halen. Dat, mengen ech, ass nach ëmmer déi bescht Garantie, fir net an Aarmut ze falen.

A wa mer da bei de REVIS-Bezéier sinn, do wësst Der, dass et do déi sougenannten TUC-Mesüre gëtt, Travaux d'utilité collective, also allgemengnätzlech Aarbechten. Dat sinn eigentlech déi Leit, déi nach net prett si fir den éischten Aarbechtsmarché, wou mer awer och hei ganz gutt mat der ADEM zesummeschafft hunn, wéi dee Plang hei ausgeschafft ginn ass, wou et dann och elo wäert méiglech sinn, wann een an enger TUC-Mesür ass, scho vun der ADEM kënne begleet ze ginn, wann een an der TUC-Mesür ass, dass ee kann an e Betrib probéiere goen, a wann dat net sollt klappen, awer kann zrëckgoen, soudass een och Hëllef ka kréien als Notzer vun enger TUC-Mesür, déi ee soss just krut, wann ee bei der ADEM ageschriwwen war, an, last but not least, eeben och, wann een an enger TUC-Mesür ass an duerno de Sprong op den éischten Aarbechtsmarché packt, dass do och eng nei Primm wäert fir déi Leit agefouert kënne ginn.

Dann nach vläicht ee Wuert, well et och vun zwee Riedner ugeschwat ginn ass, fir ze soen: „An deem nationalen Aktionsplang hei, do feelt eis eigentlech eng Clientèle, nämlech obdachlos Mënschen.“ Ech wëll Iech soen: Mir als mat zoustännegem Minister fir grad déi Vulnerabelst an eiser Gesellschaft war et ganz wichteg, grad ze kucke bei där spezifescher Populatioun, déi mer hu beim Sans-abrisme, wou mer wëssen, dass do ganz spezifesche Problemer entstinn, vun Dependancen, vu psychesche Problemer, an, an, an, dass mer hei e spezifesche PAN extra fir déi heite vulnerabel Clientèle wëlte maachen. Dee wäerte mer och Enn des Jores, dat ass d'Zil, presentéieren.

An et war eis awer och ganz wichteg, ze kucken, dass mer och erëm fräi nom Motto „Léiwier d'Aktioun wéi de Plang“ och d'Zäit notzen, fir konkret Mesüeren och

scho während där Zäit, wou un deem PAN geschafft gëtt, ëmzesetzen.

(M. Claude Wiseler reprend la présidence.)

Ech denken do zum Beispill un den Ausbau vum Housing First, dee mer vun 2023 op 2025 konnten ëm 50 % an d'Luucht setzen.

Ech denken un déi Équipe-mobillen, déi mer zesumme mam Santéministère dobausse konnten esou stäerken, dass mer och psychosoziaalt Personal mat an den Ekippen hunn, eppes, wat laang dobausse gefuерт ginn ass. Iwwregens sinn och d'Zäiten, wou déi Ekippen op dem Terrain sinn, ausgeweit ginn op elo och moies, wou dat gemaach gëtt.

Dir wësst et, mir hunn eng Struktur fir Obdachloser agefouert, grad fir eeler Leit, déi laang Zäit an der Obdachlosegkeet gelieft hunn. Mir hunn eng zousätzlech Halte de nuit hei an der Stad Lëtzebuerg kënne opmaachen. Mir hunn e Projet zu Eech fir eng weider Halte de nuit. Mir wäerten elo am Juni de Foyer Ulysse kënne opmaachen, wou mer nieft 22 Noutstrukturen och 23 Housing-First-Unitéite wäerten hunn. Mir hu mat der Stad Lëtzebuerg zesumme e gudden Partner, wou mer och den Housing First wäerten an Zukunft nach weider ausbauen.

Mat der Gemeng Esch hu mer elo e Partenariat ausgeschafft, fir eebe grad hinne Personal zur Verfügung ze stellen, fir justement och den Housing First an d'Luucht ze setzen. Mir hunn den Abrisud, deen och dëst Joer wäert seng Dieren opmaachen, mat enger ganz neier Struktur. Dir gesitt, grad am Obdachloseberäich ass et eis, wéi gesot, ganz wichteg, déi Effort- en, déi iwwert déi lescht Jore schon ugefaange gi sinn, och weiderzeféieren.

Ech wollt nach een allerlescht Wuert soen, fir de Kolleegen awer nach Riedezäit hei iwweregeloossen: Déi Projekte vum Complément de vie chère an och vum Kannergeld sinn iwwregens an der Regierung ugeholl ginn a sinn och elo schon um Instanzewe.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. An ech gesinn, dass déi nächst Interventioun vun der Regierung vun der Ministerin fir Gesondheet a sozial Sécherheet wäert sinn. Dofir kritt dann och elo d'Madamm Ministesch d'Wuert. Madamm Minister.

Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale | Merci, Här President, a merci fir d'Ufro vun deser Interpellatioun. Ee Saz, deen ech zwar selwer de Mëtten elo net héieren hunn, mee deen ech och schonn hei prononcéiert hunn, ass deen, deen d'Madamm Bernard an hirer Intro gesot huet: „Krank mécht aarm an aarm mécht krank“. Ech wäert elo kuerz agoen op verschidde Saachen, déi hei gesot goufen – net am Detail op déi Mesüeren, déi am Plang stinn, déi hu mer schonn e puermol erkläert –, an ech ginn eigentlech d'Akzenter dovunner eraushuelen.

Um Niveau vun der Gesondheetskeess hu mer schonn eng Rëtsch Saachen en place, déi Mënschen, déi net esou vill Revenuen hunn, entgéintkommen. Mir hunn den Tiers payant esou wäit wéi méiglech ëmgesat. D'Leit brauche just hiren Deel ze bezuelen, net nëmme bei verschiddene Prestataires de soins, mee och beim Dokter. Beim Dokter ass dat elo iwwert de PID en place gesat ginn. An de PID trëfft op allgemeng Zoustëmmung um Terrain. An d'Doktere mierken, dass besonnesch Leit, déi virunner gezéckt hunn, mol eng kéier éischer bei den Dokter ze kommen, fir no sech kucken ze loossen, elo och wierklech kommen.

Dann hu mer natierlech den Tiers payant social nach ëmmer en place. A mir hunn en Artikel 154bis, wou

Leit, déi méi wéi 2,5 % vun hirem Loun mussen op Gesondheetskäschten ëmwälzen, do kënne e Remboursement zousätzlech froen.

Awer fir all déi, déi net am Scope vun der Gesondheetskeess sinn, dat heescht, déi Leit, déi net vun enger Affiliatioun profitéieren oder vun enger Coassurance, hu mer och Mesüeren en place. Mir hu Subsiden, déi bezuelt ginn, wa Leit mol stënterlech eng kéier an d'Spidol kommen, wou festgestallt gëtt, dass se keng Assurance hunn, fir dass déi Fraise kënne en charge geholl ginn.

An dann hu mer, et ass oft hei ugeschwat ginn, de Projet pilote CUSS, dee schonn eng Rëtsch Jore leeft, deen elo vun aacht ONGen offréiert gëtt a wou dann de Moment eng Evaluatioun leeft mat engem Consultant zesumme, déi amgaangen ass finaliséiert ze gi respektiv déi bal ofgeschloss ass. Wann déi Evaluatioun ofgeschloss ass, da wäerte mir kucken, wat un deem Dispositif muss verbessert ginn, well och eppes, wat gutt ass a wat de Leit entgéintkënn, ass ëmmer verbesserungsfäeg.

Wat sinn déi Froen, déi mer eis stellen? Ma et ass déi Zäit, déi do ugewannt gëtt. Et sinn déi Aide-socialen, déi en place sinn, déi dann och kënne lockergemaach ginn. Sinn déi Leit, déi do schaffen, der genuch oder brauche mer méi Ënnerstützung? Wéi gëtt mat den Donnéeë verfuert? Mir hunn aacht Associatiounen. Wéi vernetzen déi sech? Wéi dierfen déi sech, wéi kënne déi sech ënnerenee vernetzen, fir dass d'Leit net bei zwou, dräi ONGen ënnerwee sinn?

An, wéi gesot, gegeebenefalls, wa mer da gesinn, dass den Dispositif fonctionéiert, dass et méiglech ass, en an e Gesetz ëmzesetzen, da wäerte mer dat och maachen, och wann et net textuell am Accord de coalition steet. Eis Visée ass ze evaluéieren, ze kucken, ob et méiglech ass, e Gesetz draus ze maachen, an dann och e Gesetz draus ze maachen.

Fir de Moment hu mer do awer och eng richtig Successstory ënnerwee. Vun 235 Leit, déi net méi an der CUSS sinn aus där enger oder anerer Ursach, si 25 % op de reguläre Marché respektiv an eng regulär Assurance iwwergefouert ginn.

Da si mer beim Accès zu Psychotherapien, zu Psychologen. Och do si mer mat eise Partner gutt ënnerwee. All déi konventionéiert Betriber, déi an deem Secteur aktiv sinn, hunn e Budget zur Verfügung vun iwwer 120 Milliounen a vernetze sech ëmmer besser. Mir sinn amgaangen, e Portail opzustellen, wou dann och d'ONGe kënne kucke goen, wie fir wat zoustänneg ass, fir dass mer och déi richtig Leit op déi richtig Plaz adresséiert kréien.

Last but not least, de Minister Hahn huet scho vun dem Kannergeld geschwat: Mir plangen, eng véiert Allocation postnatale anzeféieren, a Relatioun mat eeben der Prise en charge vun der Sprooch, vum Gehéier, vum Environnement vum Kand. Et gëtt scho Coursen, déi heeschen „Info-Langage“. Et gëtt Coursen, et gëtt Examen, déi heesche Bilan 30. Do si mer amgaangen, déi véiert Tranche Allocation de naissance do drëmmer opzebauen.

Voilà, dat sinn déi Akzenter, déi ech Iech haut wollt mat op de Wee ginn. Merci fir d'Nolauschteren.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister. An deen nächsten Intervenant vun der Regierung ass den Aarbechtsminister. Här Minister.

M. Marc Spautz, Ministre du Travail | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, fir d'alleréischte e Merci un d'Madamm Bernard, déi déi Debatt hei ugefrot huet. Ech mengen, fir den Travail war et wichteg a mir haten d'Chance, do matzeschaffen, wéi den Här Hahn dee Plang ausgeschafft huet. Et war nach

mäi Frënd a Virgänger, de Georges Mischo, deen do d'Äkzenter mat gesat huet fir déi eenzel Formen, wou mir der Meenung sinn als Travail, datt ee misst usetzen, fir eppes ze maachen. Dat war bei der Formation professionnelle continue, wou d'ADEM Initiative geholl huet, fir dass mer et méiglech maachen, de Leit méi Sproochekenntnisser ze ginn, a wou d'Leit Formationne kënnen kréien, fir um Aarbechtsmaart kënnen méi aktiv ze ginn, fir och eng realistesch Chance ze hunn, kënnen op den Aarbechtsmaart ze kommen.

Et ass och drëm gaangen – an dat ass och schonn hei vu Kolleegen ugedeit ginn –, dass een och eppes muss maachen, wat de Skills-Plang ubelaangt, dass mer et muss faerdegbréngen, dass Leit déi Formationne kréien, déi och de Moment um Aarbechtsmaart gebraucht ginn. Well et ass do och wichteg, dass een, och wann een eng Kéier eppes geléiert huet, Weiderbildungde ka maachen. Dat muss mer, an ech mengen, den Educationminister weess dat besser wéi mir alleguer: Et geet net méi duer, dass de eng Kéier eppes geléiert hues, an da brauchts de 40 Joer näischt méi ze maachen, fir kënnen an der Berufswelt ze bestoen. Dass et och do wichteg ass, dass mer Weiderbildungde maachen, och Weiderbildungen ubidden, fir do kënnen aktiv ze sinn.

Ee Kolleeg huet gesot, d'Office-sociale géife sech beschwéieren iwwert d'ADEM. Also, ech kann Iech just soen, ee Problem war, an doriwwer hate mer jo an der Kommissioun schonn e puermol rieds, dass et Schwierigkeete gi si bei der Ëmstellung, wat d'Informatik ubelaangt, an dat hu mer och vun Ufank u gesot, also net vun Ufank un, mee mir hunn awer direkt agéiert, wéi do Problemer entstane sinn. An dofir sinn ech e bëssen iwwerrascht doduerch.

Ech hat d'Chance, zesummen och mat deene Bürgermeeschteren aus deenen eenzelne Gemengen, wou déi Agencé sinn, déi Agencen alleguer besichen ze goen an do war vun esou Aussoe wéi deenen, déi elo hei gemaach gi sinn, net d'Diskussioun. Et sinn Dossieren, déi e bësse méi laang hänke bleiwen, wou oft Donnéeën feelen, Donnéeën, déi net vorhande sinn, wou Leit Saachen net eraginn hunn en temps utile, an dann ass et schwierig, eppes ze maachen. Well mir sinn och de Moment net nëmmen op deenen offiziellen Datumer, wou ausbezuelt gëtt, mee et gëtt op der ADEM esou séier ausbezuelt, wéi nëmmen en Dossier komplett ass, fir do nach kënnen ze reagéieren. Mee do si ganz vill Dossieren och net komplett. An ech muss mech awer do virun d'Personal vun der ADEM stellen: Wann en Dossier net komplett ass, ass et schwierig, do eppes ze maachen. An dat si jo allkéiers aner Agencen, déi dofir zoustänneg sinn, mir si jo an engem Agencésystem opgebaut, an dofir war ech e bëssen iwwert déi Ausso do iwwerrascht.

Mee ech hunn awer kee Problem domat, wann ee mir en Numm gëtt an alles, nozekucken, wou dann do de Problem sech sollt gestallt hunn. Mee ech kann Iech soen, dass fir all déi Dossieren, och wéi mer elo déi Visitten all gemaach hunn, et meeschtens – net iwwerall, mee meeschtens – och dru gehaangen huet, dass d'Donnéeën net allegueren dobanne waren. A wann d'Donnéeën net all dobanne sinn, kann net gerechent ginn an da kann och duerno net drop reagiert ginn.

Et ass heibannen och dervu geschwat ginn, dass et misst duergo mam Loun, fir kënnen hei zu Lëtzebuerg ze liewen, a wa méiglech alles ouni Aiden an ouni Primmen. Dir Dammen an Dir Hären, léif Frënn, da bleiwe mer net bei 20.000 Chômeuren hei zu Lëtzebuerg!

Wa mir d'Léin mussen esou héich an d'Luucht setzen, wéi dat de Moment noutwendeg wier, fir hei kënnen

aleng vum Loun ze liewen, da muss ech Iech soen, da wäerte vill Aarbechtsplazen, déi de Moment hei zu Lëtzebuerg sinn, verschwannen! An dat ass de Problem.

Wa mir eng Decision huelen a mir selwer déi sinn, déi se muss bezuelen, dann ass dat dat eent. Wa mir awer eng Obligatioun ginn un aner Leit, déi Léin muss bezuelen, déi zur Konsequenz kann hunn, dass mer déi Aarbechtsplazen da verléieren, dass mer déi Aarbechtsplazen dann net behalen, dann hu mer näischt geschafft.

An dofir ass et wichteg, dass een déi zwou Saachen och matenee ka kombinéieren an dass ee ka kucken: Wat ass dat, wat direkt vum Loun kënn, a wat sinn déi Aiden, déi duerno kommen, op déi den Här Hahn och agaangen ass?

An da muss ech awer och soen, sinn ech och e bëssen iwwerrascht iwwer eng Ausso, déi heibanne gemaach ginn ass, zu strukturellen Erhéijungen. Also, ech hu mer erlaabt nozekucken: Déi lescht 21 Joer ass eng strukturell Erhéijung hei zu Lëtzebuerg am Mindestloun gemaach ginn. Dat waren 100 Euro, an dat war deemools den Dan Kersch.

(Interruption et hilarité)

An dat ass déi eenzeg strukturell Erhéijung, déi gemaach ginn ass. An dass do awer Leit 10, 20, 25 Joer zoustänneg waren an deem Ministère an elo soen, mir missten elo direkt de Mindestloun ëm 200 Euro an d'Luucht setzen, da muss ech awer soen, da sinn ech e bësse paff! Ech akzeptéieren eng Kritik, dass et schwierig ass, mam Mindestloun iwwert d'Ronnen ze kommen, mee ech sinn awer dach iwwerrascht, dass hei Leit Fuerderung stellen, wou se während 25 Joer d'Méiglechkeet hatten, dat ze änneren, an dat während deene 25 Joer net gemaach hunn. An elo hätte se gären, dass an zwee Jore misst dat alles gekläert ginn!

Villmools merci.

Une voix | Très bien!

(Interruptions)

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Aarbechtsminister. Deen nächsten Intervenent vun der Regierung ass den Educationminister. Här Meisch, Dir hutt d'Wuert.

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Merci, Här President.

(Interruption par M. Mars Di Bartolomeo)

M. Claude Wiseler, Président | Sou, wannechgelift, Här Di Bartolomeo, den Här Meisch huet d'Wuert.

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir ...

(Interruptions)

M. Claude Wiseler, Président | Sou!

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, ech wollt complementaire zu deem, wat d'Regierungskolleege scho gesot hunn, nach puer Saachen umierken, well natierlech zwee Sujeten hei besonnesch ervirgestrach goufen, nämlech dee vum Logement an och dee vun der Bildung. Well béid hu se ganz konkret och eppes mat Aarmut ze dinn.

Mir wëssen, datt d'Logementspräisser, ob ee keeft, ob ee lount, breet Populatiounsschicht momentan schonn a Schwierigkeete bréngen. An natierlech déi, déi vun Aarmut touchéiert sinn, déi, déi manner Revenuen hunn, déi vläicht keng fest Plaz hunn, déi fir

ganz wéineg Sue muss schwéier schaffe goen, nach emol vill, vill méi. An natierlech déi, wéi zum Beispill Monoporentallen, déi ebenen nëmme mat engem Revenu muss kucken, datt se sech an hir Familll kënnen duerchbréngen.

An duerfir ass et evident, datt och e Kapitel iwwert de Logement an engem nationalen Aarmutspiang fir d'Bekämpfung vun der Pauvretéit drasteet. A mir hunn och probéiert, eis do awer op déi grouss Mesüeren ze konzentrieren. An ech mengen, datt mer eis eens sinn iwwert déi Mesüeren, déi dorannerstinn, well mir hu scho méi wéi eng Kéier hei diskutéiert, datt mer den Non-recours grad bei enger Subvention loyer muss bekämpfen, wou knapps 25 % vun deenen, déi Urecht hunn op eng Subvention loyer, se wierklech froen an dann och wierklech kréien. Dat ass evident, a mir wäerten dat mat deem Aarmutspiang maachen, fir ebenen en Automatismus ze schafe fir grouss Kategorië vu Populatiounen, déi scho vun anere Sozialleeschunge profitéieren, wéi notamment dem Complément de vie chère, datt mer déi ebenen automatesch och un d'Subvention loyer eriwwe verweisen an datt se déi och zousätzlech kënnen kréien.

Jo, mir wäerten natierlech weider investéieren an den erschwénglechen, abordable Wunnengsbau, an effentlech Wunnengen, déi mer schafen. An et héiert ee vum Wunnengsmarché aus deem Secteur net nëmme gutt Nouvellë momentan. Mee wann et ee Segment gëtt, wou de Bagger leeft, dann ass et awer bei den effentleche Wunnengen, well mir hunn am leschte Joer méi wéi duebel esou vill ausginn iwwert de Fonds spécial fir de Logement abordable wéi an deem Joer virdrun. Jo, den Challenge ass, deen Niveau ze halen, e gegebenefalls ze steigern, an natierlech och déi budgetär Moyenen, déi mer do derfir brauchen, ze stabiliséieren, ze garantéieren, längerfristeg ze garantéieren, fir wierklech herno e breede Park vun effentleche Wunnenge kënnen ze hunn, wou mer eng ganz aktiv Wunnengsbapolitik kënnen maachen, cibléiert natierlech fir déi, déi vun Aarmut touchéiert sinn. Mee ech denken, datt mer och do an d'Breet vun der Populatioun muss goen.

Jo, mir sinn amgaangen, driwwer ze diskutéieren. An ech mengen emol, datt mer eis méi no komm sinn iwwert déi Diskussiounen, déi mer gefouert hunn, wat dann e Mietkaster ubelaangt, wat en Encadrement vun de Loyeren ubelaangt. Well mir wëssen, datt déi haiteg Gesetzgebung eigentlech net méi den Déngscht leescht, well mer wëssen, datt déi och schwierig ze adaptéieren ass, well mer wëssen, datt mer eigentlech ebenen eng aner Base de données brauchen, déi eng gutt Referenz ass do derfir. An ech sinn awer méi optimistes wéi deen een oder aneren heibannen, datt mer dat dote wäerten hikréien. Dat ass op jidde Fall meng Ambitioun.

Jo, mir wëllen d'Instrumenter, déi mer hunn, wéi d'GLS, d'Gestion locative sociale, weider stäerken an hinnen och nach eng Kéier e méi sozialen Touch ginn, andeems mer soen: „Mir wëlle méi Wunnengen an d'GLS kréien an duerfir dem Proprietär och méi ubidden, wann et da justifizéiert ass, fir de Loyer.“ Well do hu mer Efforte gemaach, virun allem andeems mer e steierfräi gemaach hunn, successiv steierfräi. Mee dat geet haut net méi duer mat 10 oder 12 Euro, fir kompetitiv ze sinn. An do ass vill gutt Härz beim Proprietär verlaangt, fir dann nach an d'GLS ze goen. Do muss mer also méi der Realitéit vum Marché ugepasst sinn.

An op där anerer Säit awer och soen: „Dee Loyer do, dee kënnen mer awer net erëm gläichzäiteg, och wann en nach ëmmer rasonabel ass, där Familll froen, déi vun där Wunneng do Gebrauch mécht.“ Well mer am Abordable jo awer e Prinzipp hunn, datt dann

d'Relation vum Loyer eebe gerechent gött zum Verdéngscht vun där Famill. An dee Prinzipp musse mer eigentlech och an Zukunft bei der GLS kenne respekitéieren. Dat sinn d'Stousrichtungen fir eng Reform vun der GLS.

Mir wäerten eis weiderhi mussen engagéieren, géint d'Energiearmut virzegoen, déi eeben och mat der Wunnsituatioun ze dinn huet. A mir wësse jo, dass grad méi vulnerabel Familljen, sozial méi schwach Familljen, dacks an enger schlechter Wunnstruktur sinn, déi och energieetesche eeben net méi d'Performance huet, wéi se haut an neie Wunnengen eigentlech gëllt, an duerfir herno méi Energierechnung Enn des Mounts musse bezuelen an dass et do ganz besonnesch wéideet. An duerfir muss dat och en Haaptpillier sinn, wann et ëm de Logement geet a wann et ëm d'Aarmutsbekämpfung geet.

Wa mer déi dote Prinzippie konsequent uginn an do um Enn vun der Legislaturperiod och eppes opweises hunn, dann, mengen ech, hu mer wierklech och Mënsche gehollef, e Schrëtt aus der Armut erauszekommen. An dat ass den Engagement, dee mer nach emol hei mat eisem Aarmutspiang geholl hunn, och fir de Volet Logement.

Här President, vläicht nach ee Wuert, well et och vill ëm d'Kanneraarmut gaangen ass: Et ass och ëm d'Verierbarkeit vun Armut gaangen. An do hutt Der dee ganze Bildungssystem, a senger ganzer Breet, formal Bildung, nonformal Bildung, ech géif awer och nach d'Aide à l'enfance derbäihuelen, fir d'Kand ze stäerken, fir d'Famill ze stäerken, fir an der ganzer Breet vu senger méigleche Kompetenzen eigentlech

dem Kand alles mat op de Wee ze ginn. Dacks liest een an der Literatur, och an der Wëssenschaft, dass et grad, wa mer wëllen, dass d'Armut net verierft gött, déi nonformal Bildung ass, wou een déi Kompetenzen, déi vläicht net doheem verierft ginn, well keng Zäit ass, well aner Suergen dominéieren, ka mat op de Wee kréien.

Jo, mir brauchen och an der formaler Bildung e Schoulsystem, deen natierlech jidderengem Chancë gött, onofhängeg vun der Sprooch, vum kulturellen Hannergrond doheem, jo, och onofhängeg vum sozialen Hannergrond doheem. Doriwwer hu mer de Moien nach eemol geschwat, wat mer do nach besser kenne maachen. Mee mir mussen awer och kucken, dass mer geziilt dann och den Elteren hëllef, dass se vun deene Leeschtunge kenne Gebrauch maachen. An duerfir si mer déi leschte Jore jo awer och a Richtung vu Gratuitéit vu Kannerbetreieung gaangen, vun nonformaler Bildung gaangen, fir ze soen: „Et ass Bildung. Dat doten hëllef an et ass Bildung gradewéi op deem Niveau vun der Educatioun, vun der Schoul.“

Also duerfir hu mer se och gratis gemaach a mir wäerte weider doranner goen, och mat där Reform vum Chèque-service, wéi mer se hei elo momentan virleien hunn, wou mer virun allem wëllen, dass jidderen d'selwecht kann dervunner profitéieren. Wou mer nach e grouse Schratt ze maachen hunn, nämlech dass mer e groussen Ënnerscheid hunn an der Tarifikatioun, an der reeller Tarifikatioun, tëscht de konventionéierte Crèchen an deene Crèchen, déi privat geréiert ginn, well mer do haut nach ëmmer e Supplement hunn, well mer nach ëmmer hunn,

dass ee vläicht méi Stonne muss bezuelen, wéi se wierklech prestéiert an noutwendeg sinn. A wa mer dat och nach eng Kéier gläichstellen, dann, mengen ech, kréie mer et och hin, dass all Famill e fräien Accès huet zu gudder Kannerbetreieung, wat fir d'Kanner gutt ass, mee wat et sécherlech den Elteren, awer och nach eng Kéier de Famille-monoparentallen erlaabt, selwer hire Revenu kenne ze generéieren an domadder sech selwer ze hëllef, aus hirer Aarmuts-situatioun erauszekommen.

Dat, Här President, nach eng Kéier e puer Stéchwierder just opgegraff aus der Debatt hei vun de Mëtteg, aus deenen zwee ganz wichtege Ressorten. Mee ech denken, dass se kenne contribuéieren zu der gesamter Regierungsapproche, fir d'Aarmutsbekämpfung wierklech zu enger genereller Approche ze maachen, engem generellen Zil vun der ganzer Regierung, a wou ee Puzzlestück bei dat anert muss passen. An dat ass d'Ambitioun gewiescht. An ech denken, dass déi zum ganz, ganz groussen Deel hei wierklech erfëllt ass, mee mir wäerten dann an den nächste Jore musse weisen, wat mer do geliiwert hunn.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Dat war bal eng Punktlandung mat der Zäit, och wa véier Ministere geschwat hunn.

Domat wäeren dann am Fong eis Debatt an och eis Sëtzung vun haut de Mëtten ofgeschloss. Déi nächst Sëtzung ass muer de Moien um 9.00 Auer.

Ech géing d'Sëtzung dann ophiewen.

(La séance publique est levée à 17.33 heures.)

139e séance

Sommaire

1. Ouverture de la séance publique p. 54 M. Claude Wiseler, Président	b) de la loi modifiée du 17 décembre 2010 concernant les organismes de placement collectif ;
2. Question élargie n° 86 de Mme Barbara Agostino au sujet des licences d'entraîneur p. 54 Mme Barbara Agostino Mme Martine Hansen, Ministre des Sports	c) de la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la défaillance des établissements de crédit et de certaines entreprises d'investissement ;
3. Motion de Mme Joëlle Welfring relative à l'élargissement du système Supply4Future p. 55 Exposé : Mme Joëlle Welfring Discussion générale : M. Jeff Boonen M. Luc Emering Mme Claire Delcourt Mme Alexandra Schoos Vote sur la motion modifiée (adoptée)	d) de la loi modifiée du 15 mars 2016 relative aux produits dérivés de gré à gré, aux contreparties centrales et aux référentiels centraux et modifiant différentes lois relatives aux services financiers ; 2° transposition : a) de la directive (UE) 2024/1619 du Parlement européen et du Conseil du 31 mai 2024 modifiant la directive 2013/36/UE en ce qui concerne les pouvoirs de surveillance, les sanctions, les sucursales de pays tiers et les risques environnementaux, sociaux et de gouvernance ; b) de la directive (UE) 2024/2994 du Parlement européen et du Conseil du 27 novembre 2024 modifiant les directives 2009/65/CE, 2013/36/UE et (UE) 2019/2034 en ce qui concerne le traitement du risque de concentration découlant d'expositions sur des contreparties centrales et du risque de contrepartie des transactions sur instruments dérivés faisant l'objet d'une compensation centrale ; 3° mise en œuvre du règlement (UE) 2024/2987 du Parlement européen et du Conseil du 27 novembre 2024 modifiant les règlements (UE) n° 648/2012, (UE) n° 575/2013 et (UE) 2017/1131 par des mesures visant à atténuer les expositions excessives aux contreparties centrales de pays tiers et à améliorer l'efficacité des marchés de la compensation de l'Union
4. Motion de Mme Joëlle Welfring relative à la réduction du gaspillage alimentaire p. 57 Exposé : Mme Joëlle Welfring Discussion générale : M. Jeff Boonen M. Luc Emering Mme Claire Delcourt Mme Alexandra Schoos (interventions de Mme Joëlle Welfring et M. André Bauler) M. Marc Goergen M. David Wagner Mme Joëlle Welfring Vote sur la motion modifiée (rejetée)	920
5. Question élargie n° 87 de M. Laurent Mosar au sujet de la mise en œuvre de Bâle III et de l'impact sur la place financière p. 58 M. Laurent Mosar M. Gilles Roth, Ministre des Finances	921
6. 8627 – Projet de loi portant : 1° modification : a) de la loi modifiée du 5 avril 1993 relative au secteur financier ;	922

Rapport de la Commission des Finances : M. Laurent Mosar

Discussion générale : M. Laurent Mosar | M. André Bauler | M. Franz Fayot | M. Tom Weidig | Mme Sam Tanson | M. Sven Clement | M. David Wagner | M. Laurent Mosar (parole pour fait personnel) (interventions de Mme Sam Tanson, M. Sven Clement et M. Mars Di Bartolomeo)

Prise de position du Gouvernement : M. Gilles Roth, Ministre des Finances (interventions de M. Tom Weidig, Mme Sam Tanson et M. Laurent Mosar) | Mme Sam Tanson (parole après ministre) | M. le Ministre Gilles Roth (intervention de Mme Sam Tanson)

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8627 et dispense du second vote constitutionnel

7. Interpellation de M. Fred Keup sur l'intégration des étrangers p. 64

Exposé : M. Fred Keup (dépôt des motions 1 et 2)

Débat : M. Jean-Paul Schaaf (interventions de M. Tom Weidig et M. Fred Keup) | M. Fred Keup (parole pour fait personnel) | M. Jean-Paul Schaaf (interventions de M. Tom Weidig et M. Fred Keup) | Mme Mandy Minella (interventions de M. Fred Keup et Mme Corinne Cahen) | Mme Liz Braz | Mme Djuna Bernard | M. Marc Goergen (interventions de M. Tom Weidig, Mme Taina Bofferding, M. Ben Polidori et M. Claude Haagen) | M. Marc Baum (interventions de M. Fred Keup)

Prises de position du Gouvernement : M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | M. Eric Thill, Ministre de la Culture | M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse

Motion 1 : Mme Mandy Minella | M. Jean-Paul Schaaf | M. Marc Goergen | Mme Liz Braz | M. Fred Keup

Vote sur la motion 1 (rejetée)

Motion 2 : M. Gilles Baum | M. Marc Goergen | M. Fred Keup

Vote sur la motion 2 (rejetée)

8. Ordre du jour p. 77

M. Claude Wiseler, Président

9. Motion de Mme Djuna Bernard relative à la réforme du cadre légal du secteur social, familial et thérapeutique p. 77

Discussion générale et prise de position du Gouvernement : Mme Mandy Minella | Mme Nathalie Morgenthaler | M. Mars Di Bartolomeo | M. Dan Hardy | M. Marc Goergen | M. Marc Baum | M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | M. Mars Di Bartolomeo | Mme Djuna Bernard | M. le Ministre Max Hahn | M. Marc Goergen (interventions de M. le Ministre Max Hahn et M. Mars Di Bartolomeo) | Mme Djuna Bernard

Vote sur la motion (rejetée)

Présidence : M. Claude Wiseler, Président ; M. André Bauler, Vice-Président

Au banc du Gouvernement : Mme Martine Hansen, M. Claude Meisch, M. Max Hahn, M. Gilles Roth, M. Eric Thill, Ministres

(La séance publique est ouverte à 09.01 heures.)

1. Ouverture de la séance publique

M. Claude Wiseler, Président | Ech maachen d'Sëtzung op.

2. Question élargie n° 86 de Mme Barbara Agostino au sujet des licences d'entraîneur

Als éischte Punkt op eisem Ordre du jour vun de Moie steet d'erweidert d'Fro Nummer 86 vun der Madamm Barbara Agostino iwwert d'Trainerlizenzen.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | D'Auteure huet 5 Minuten Zäit fir d'Haaptfro a fir d'Zousazfro. An d'Regierung huet duerno 10 Minuten Zäit. Madamm Agostino, Dir hutt d'Wuert.

Mme Barbara Agostino (DP) | Merci, Här President. Här President, Léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech kommen op eng Fro zrëck, déi aus der Praxis vun eise Veräiner kënnt, an zwar zu den Trainerlizenzen.

D'Gesetz vum 3. August 2005 iwwert de Sport huet sécherlech vill dozou bägedroen, d'Formatioun an d'Unerkennung vun Trainerinnen an Trainer ze strukturéieren. Dat ass wichteg, well et ëm d'Qualitéit, d'Sécherheet an d'Verantwortung am Sport geet.

Mee mir mussen och éierlech soen: An der Praxis gëtt et Situatiounen, déi fir d'Veräiner net einfach ze verstoe sinn. Mir hunn zu Lëtzebuerg Sportlerinnen a Sportler, déi jorelaang op héijem Niveau gespillt hunn an enger Nationalekipp, an enger éischer Divisioun, heiansdo och mat internationaler Erfahrung. Déi Leit hunn hiert Liewe laang um Terrain geléiert: Technik, Taktik, Disziplin, Teamgeescht, Fairplay, Drock a Verantwortung. An awer kann et geschéien, datt esou eng Persoun duerno net ouni Weideres eng Jugendekipp an hirem Veräin trainéiere kann, well se de komplette formelle Parcours vun Ufank un duerchgoe muss. Dat ass fir vill Leit eng administrativ Hürd. Net well se net bereet wieren ze léieren, mee well se haut

am Beruff stinn, Famill hunn, Verantwortung droen an net ëmmer iwwert d'Jore bei reegelméisseg Formatiounen kënne matmaachen.

Gläichzäitig soen eis vill Veräiner, besonnesch am Kanner- a Jugendberäich: „Mir fannen net genuch Traineren.“ An do gëtt et heiansdo fréier Spiller mat vill Erfahrung, déi bereet wieren, hire Veräin ze ënnerstëtzen, mee déi un de formelle Konditiounen scheiterten.

Mäi Punkt ass et net, d'Formatioun ofzeschaffen, am Géigendeel. Alles, wat Pédagogie, Sportspsychologie, Schutz vu Mineuren, Preventioun vu Gewalt, Belästigung an Diskriminatioun souwéi Eethik an Deontologie ugeet, muss obligatoresch bleiwen. Eng gutt Sportskarriär mécht nach net automatesch e gudde Jugendtrainer.

Mee meng Fro ass: Kënne mir d'Fro net besser unerkennen? Kéint een net, nieft de besteende Weeër, en zousätzleche kloer encadréierten Zougang schafen, zum Beispill fir Sportlerinnen a Sportler, déi méi wéi fënnf Joer an enger Nationalekipp oder an enger éischer Divisioun aktiv waren, mat obligatoresche Moduller an deene Beräicher, wou sportlech Erfahrung eleng net duergeet? Esou géife mir zwee Ziler matenee verbannen: d'Fro um Terrain notzen an d'Qualitéit vum Encadrement garantéieren.

Dofir meng Fro un d'Madamm Ministesch: Ass d'Regierung bereet, zesumme mat de Sportsfederatiounen ze analyséieren, ob am Kader vum aktuelle Sportsgesetz en zousätzlechen encadréierten Zougangsweg zu enger Trainerlizenz kéint geschafe ginn, deen op der Unerkennung vu laangjärege sportlechen Erfarungen op héijem Niveau baséiert, ouni dobäi op déi néideg pedagogesch, eethesch a sécherheetsrelevant Formatiounen ze verzichten?

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Agostino. Dann huet d'Madamm Sportsministesch d'Wuert.

Mme Martine Hansen, Ministre des Sports | Merci, Här President. An och villmoos merci der honorabeller Deputéierter Barbara Agostino fir dës pertinent

Fro. U sech kéint ech scho „Jo“ soen als Äntwert op d'Fro.

Ech wëll awer nach gäre méi soe wéi nëmme „Jo“. Dir frot jo u sech, ob e Leeschtungsportler duerch seng Erfahrung kéint méi einfach een Trainerschäi kréien, ob seng Erfahrung besser kéint unerkannt ginn. Dat ass u sech e bëssen d'Zesummeffaassung vun Ärer Fro.

An ech wëll fir d'éischt soen, datt et aus eiser Siicht enorm wichteg an och ze begréissen ass, wa Sportler, déi eng laangjäreg Erfahrung hunn am Héichleeschtungssport, sech no hirer Karriär och am Kanner- a Jugendtraining oder och soss wëllen engagéieren. Ech mengen, datt ass eppes ganz Wäertvolles, well ënner anerem duerch hir Bekanntheit, hir Vergaangenheet als Leeschtungsportler a „Rollemodell“ inspiréiere si jo och Jonk an Al, wat schonns emol e ganz wichtige Aspekt ass, och wa si deen Training gäre wëllen halen, dat natierlech nieft de Kompetenzen, déi si am Sport hunn.

An op där anerer Säit muss ee sech dann awer d'Fro stellen, an déi hutt Der och gestallt, an do hutt Der och gesot, d'Äntwert wär „Nee“: Ass e gudde Sportler automatesch e gudde Trainer? Nee, well ech soen nach ëmmer – ech komme jo aus der Schoul, ech mengen, Dir och –: E gudde Schüler ass net onbedéngt e gudde Enseignant. An dat ass iwwerall d'selwecht.

Et muss ee sech froen: Wéi eng Kompetenze brauch en Trainer, déi iwwert déi perséinlech Leeschtungs-fäegkeet am Sport erausginn? Awéiwäit ka seng sportlech Erfahrung an enger formeller Trainerausbildung unerkannt ginn?

A fir déi Froen ze beäntweren, muss een u sech souwuel de Rôle vum Trainer op där enger Säit kucke wéi och op där anerer Säit eisen Ausbildungssystem. D'Trainerausbildung gëtt hei am INAPS gemaach, zesumme mam Mouvement sportif. An dat ass och extrem wichteg, datt och d'Formatiounen zesummen ausgeschafft ginn. Ech mengen, de Mouvement sportif, d'Federatiounen, déi wëssen, wat um Terrain gebraucht gëtt.

2025 huet d'Lëtzebuerg e Kaderkonzept gi fir d'Trainerausbildung. An och dat ass zesummen ausgeschafft gi mam COSL, deemools der ALAD, der

Anti-Doping-Agence, elo der ALIS, der Agence fir d'Intégritéit am Sport, dem LIHPS, dem LIROMS – Luxembourg Institute of Research in Orthopedics, Sports Medicine and Science – an dem Sportlycée. Hei gëtt festgehal, datt den Trainer den zentralen Acteur ass fir d'Qualitéit vum Sporterliewen. An et beschreift d'Kompetenzen, d'Verantwortung, déi haut vun engem Trainer erwaart ginn an definéiert och d'Entwécklungsweeër, fir e qualitativ héichwäertege Coaching ze kréien.

An heirunner muss ee sech u sech halen, wann ee kuckt, wéi eng Vereinfachungen ee ka maache fir en Héichleeschtungsportler. Dat heescht, dee Kader hu mer, do si Kompetenze festgehalen – ech ginn elo net op se alleguer an –: Ech menge Selbstkompetenzen, Sozial-, Fach- a Methodekompetenzen.

Mat sengen Entscheidungen huet den Trainer e ganz, ganz groussen Impakt op d'Sporterliewe vun de Sportler, op hir Motivatioun an op hir Leeschtungs-fäegkeet. A virun allem bei Kanner a Jugendlechen, mengen ech, huet en och nach e ganz groussen Afloss op dat, wéi d'Kand oder de Jugendleche sech selwer fillt, wéi et oder e sech selwer gesäit, seng Astellung zu sech selwer an awer och natierlech d'Astellung zum Sport.

An ech soen dat fir ze soen an och fir ze weisen, wéi wichteg eng Trainerausbildung ass an och wéi wichteg e gudden Trainer ass am Sport iwwerall. Den Trainer huet eng extreem grouss Verantwortung an déi Expertis am Coaching, dat ass u sech eng Kombinatioun aus Erfahrung, Wëssen, Kompetenz a Verhalen, fir dat an hirem jeeweilege Kontext, an deen ännert jo andauernd, u sech kënnen anzesetzen an op héijem Niveau ze schaffen. Sou.

Den Trainerschäin, deen zertifizéiert elo, datt een d'Fachkompetenzen huet, fir den Trainingsplang opzestellen, Feelerkorrekturen ze maachen a sou weider. Deen zertifizéiert och pedagogesch Kompetenzen. Deen zertifizéiert, datt ee Verantwortung kann iwwerhuelen.

An dofir stellt sech dann eeben d'Fro: Wat vun all deem, wat den Trainer misst hunn, bréngt de Leeschtungsportler mat? A wat kéint e matbréngen? Wéi kann ech erausfannen, ob en dat schon huet? Dat heescht, maachen ech eng Mise en situation? A wann ech dat da kéint erausfannen, kann ech et jo unerkennen. A wéi kann ech et unerkennen? An dat sinn déi Froen, déi mer eis mussen stellen.

Dir hutt gesot: „Brauche mer een anere Wee?“ Ech soe „Jo“. Mir brauchen en zousätzlechen encadréierten Zougangswee u engem Trainerbrevet, ënner anerem fir de Leeschtungsportler. A virun allem brauche mer dann d'Prozeduren. Déi Clausen am Bësch vun der Validation des acquis de l'expérience – dat gëtt et jo och an der Schoul, mee dat kann een och hei maachen – mussen mer plangen, ouni d'Qualitéit erofzesetzen. D'Qualitéit muss garantéiert ginn. Mir hu gesot, mir maachen dat. Mir wäerten dat dann zesumme mam Mouvement sportif maachen.

Den INAPS, deen ass elo schon amgaang, am Ausland ze kucken – well et soll een net ëmmer alles selwer erfannen –, wéi dat do gereegelt gëtt. Mir sinn amgaang, d'Prozeduren ze kucken an Däitschland, Frankräich, der Belsch an der Schwäiz, eebe mam Zil: Wéi kéint dat do hei zu Lëtzebuerg ëmgesat ginn, fir datt ech u sech déi Experience, déi Erfahrung, déi do ass, kéint hei unerkenne loosse?

D'Trainerausbildung gëtt jo, ech hat et virdru gesot, zesumme mat de Sportsfederatiounen gemaach. Dat heescht, do mussen nach Diskussiounen gefouert ginn. Et gëtt 33 Programmkommissiounen jee no Federatioun. A wann dat iwwert déi VAE geännert gëtt,

huet dat natierlech en Afloss op déi Programmkommissiounen.

Den INAPS wäert also Resultater vun den Analysen, déi gemaach ginn, zesumme mat de Sportsfederatiounen, de Programmkommissiounen duerchkucken. Mir wäerten do virum Summer oder am Summer d'Consultatioun starten, fir eeben op där enger Säit dann déi Validation des acquis de l'expérience – dat, wat Der gefrot hutt – wierklech ëmzesetzen. Mir wëllen awer och d'Homologatiounen- an d'Dispensdispositiounen nach eng Kéier iwwerschaffen. An dat och zesumme mat de Federatiounen.

Duerfir am Resümee – ech hat dat jo am Ufank gesot –: Jo, mir wëllen dat maachen. Leeschtungsportler hunn immens wichteg a wäertvoll Erfarungen. Déi solle mer notzen. An op där anerer Säit mussen mer kucken, datt awer och déi pedagogesch Kompetenzen, déi den Trainer brauch, och do sinn, well déi sinn och extreem wichteg.

Also mir schaffen un der Validation des acquis de l'expérience, un der Homologatioun an och un den Dispensen. An da mussen mer gläichzäiteg sécherstellen, datt de Kandidat déi noutwendeg Kompetenzen huet, déi e brauch, fir e gudden Trainer ze sinn.

Dofir nach eng Kéier: Jo fir e vereinfachten Zougang. Mir schaffen drun. Mir schaffen drun zesumme mam Secteur. All Federatioun huet e bëssen aner Bedürfnis. Dat wäerten nach e bësse méi laang Diskussiounen ginn. Dofir kann ech Iech kee genauen Timing soen, awer am Summer ass de Startschuss.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Ministre. Ech froen d'Madamm Agostino, ob si nach eng Zousatzfro huet. Dat ass net de Fall. An da wär domat den éischte Punkt vun eisem Ordre du jour ofgeschloss.

3. Motion de Mme Joëlle Welfring relative à l'élargissement du système Supply4-Future

(Motion déposée en séance publique n° 73 du 20 mars 2025 – à consulter au compte rendu n° 30/2023-2028 en page 13)

A mir géingen zum nächste Punkt kommen. Dat ass d'Motioun vun der Madamm Joëlle Welfring iwwert d'Erweiterung vum Supply4Future-System. Madamm Welfring, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

Mme Joëlle Welfring (déi gréng), auteure | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, dës Motioun hat ech den 20. Mäerz 2025 hei deposéiert am Kader vum Débat d'orientation iwwert d'Ernährung, also virun iwwer engem Joer. An dofir e kleng Rapport nach eng Kéier: D'Plattform Supply4Future ass e richtegen Erfollensmodell an eng wichteg Stellschrauf, fir d'Hiewelwierkung vum Staat optimal ze notzen. Si erméiglecht op enger Säit, eise lokalen a biologesche Produzentinnen a Produzenten e stabile Marché an en Ofsaz ze garantéieren. Mee op där anerer Säit dréit se derzou bäi, d'Konsumgewunnechte positiv ze beaflossen a besonnesch an effentleche Schoule wéi am Secondaire an op der Uni.

Allerdings weist se och eng Limitt: Well d'Plattform bis elo virun allem an de Schoule genotzt gouf, fält d'Demande iwwert d'Summerméint staark of. An dat ass ausgerechent dann déi Zäit, an där vill Uebst produzéiert gëtt an och e groussen Deel vum Geméis kann ageholl ginn. Fir eis Produzentinnen a Produzenten entsteet domadder eng schwierig Situatioun.

A genee do setzt dës Motioun un: beim Opmaache vun dësem bewäerte System fir aner, zum Beispill effentlech Kantine wéi a Spideeler, Altersheimer oder Prisongen, déi dat ganz Joer iwwer fonctionéieren. An dat ass eng wichteg Pist. Si kéint dozou bäidroen, de Produzenten e kontinuéierlechen Ofsaz iwwert dat ganz Joer ze garantéieren a gläichzäiteg dës Plaze mat héichwäertege Wueren ze beliwveren. An et fret eis natierlech ganz besonnesch, dass dat heite quasi Wuert fir Wuert och an dem neien Alimentsplang opgeholl gouf.

An der leschter Kommissiounssetzung gouf d'Motioun liicht ugepasst, fir nach méi kloerzestellen, dass et hei net drëms geet, eng Obligatioun anzeféieren. Et gëtt nämlech effentlech Kantinen, virun allem bei der Arméi zum Beispill, déi en eegene System hunn an dee sech net esou einfach austausche léisst.

An da mam zweete Punkt vun dëser Motioun wëlle mer d'Regierung dozou opruffen, änlech Initiative fir zousätzlech Secteuren auszubauen an ze stäerken. E gutt Beispill heifir ass zum Beispill „Natur genéissen“, och eng Erfolgsgeschicht, déi scho säit Joren an der Grondschulrestauration ganz positiv aktiv ass.

An zousätzlech kann och gekuckt ginn a soll gekuckt ginn, wéi een Acteuren aus dem Privatsecteur wéi Crèchen, awer och Betribskantine méi systematesch a sou Approchë kann abannen, fir do de Besuch vu lokalen a biologesche Produiten ze féerden.

Ben, ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren a géif mech iwwer eng breet Zoustëmmung freeën.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Welfring.

Et hu sech ageschriwwen, fir zu dësem Sujet ze schwätzen: den Här Jeff Boonen, den Här Luc Emering, d'Madamm Claire Delcourt, d'Madamm Alexandra Schoos an den Här David Wagner. D'Wuert huet elo den Här Jeff Boonen.

Discussion générale

M. Jeff Boonen (CSV) | Merci, Här President. Ma mir wëllen och nach eng Kéier Merci soe fir déi Motioun, déi d'lescht Joer hei am Kader vun der Debatt, déi mer ronderëm d'Ernährung gefouert hunn, deposéiert gi war. Ech mengen, dass all d'Riedner d'lescht Joer d'Theema ugeschwat haten, dass et wichteg ass, dass mer als Staat Verantwortung huelen, fir do, wou mer Liewensmittel brauchen, och Liewensmittel hei regional a biologesch anzekafen. An de Succès vun der Plattform Supply4Future weist jo, dass et funktionéiert. An der Landwirtschaft gëtt wouergeholl, dass nei Debouchéen do sinn, dass nei Marché kreéiert ginn, wou Produkter vun hei kënnen ofgesat ginn. An dat erlaabt och, an der Landwirtschaft ze diversifizéieren, nei Produktiounen opzebauen, wou een awer iergendwou en Ofsaz huet, dee ka geséichert sinn.

An dofir ënnerstëtze mer och hei d'Iddi, déi och am Plan d'action national virgesinn ass, fir de System auszeweiten, esou wéi d'Madamm Welfring gesot huet, op méiglech Restauration-collectiven, wou de Staat awer seng Fangere mat dran huet, wéi zum Beispill bei der Arméi oder och nach an de Prisongen.

Mir hunn effektiv d'Motioun liicht ugepasst an der Kommissioun, well mer héieren hunn, dass dat am Secteur net ëmmer esou evident ass oder dass dat eent ka passen oder dass de System vu Supply4-Future, dee jo ganz kloer vir ass, vläicht net iwwerall genau d'selwecht passt. An dofir wollt mer déi Flexibilität ginn, fir dass do d'Regierung och kann dat esou upassen, dass et passt.

Wat wichteg ass, ass, mengen ech, ze soen, dass och e Produzent sech net komplett ofhängeg ka vum

Staat maachen. Dat heescht, wa mir elo e bësse méi Offeren ugi beim Staat, och iwwert d'Vakanzeméint, ass et nach ëmmer wichteg, dass d'Produzenten net alles op déi Kaart vu Supply4Future setzen, well et do awer deemno wéi ka sinn – dat hu mer jo matkritt déi lescht Joren a Méint –, dass een erausfällt, well een e Krittär net erfëllt oder well ee vum Präis hier dann awer net passt. Dofir ass et awer wichteg, dass mer virun, souwéi de Plan d'action dat virgesäit, och d'Landwirtschaft encouragéieren an aner Debouchéë kreieren.

An da sinn Initiativen – Ären zweete Punkt, deen Der genannt hutt: „encourager des initiatives similaires“ –, mengen ech, scho geholl ginn, och bei Klinicken ënner anerem. Mat HRS ass de Ministère amgang ze kucken, fir do méi regional Produkter anzesetzen.

Dat gesot, wëll ech nach eng Kéier soen, dass mer eis Zoustëmmung gi fir déi wichteg Motioun hei, déi dozou bäidréit, dass mer méi regional Produkter an eise Kantinnen asetzen.

Ech soe Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Boonen. Här Emering.

M. Luc Emering (DP) | Merci, Här President, fir d'Wuert. Ech wëllt och e puer Saachen zu deser Motioun soen. Als Alleréischt wëll ech der Madamm Welfring Merci soen, well dat heiten eng Motioun ass, déi mir och begrëissen.

Et ass eng Plattform, déi eisen Educationminister, de Claude Meisch, virun zwee Joer agefouert huet an déi effektiv e grouesse Succès duerstellt fir déi lokal Landwirtschaft hei zu Lëtzebuerg. An eis ass et ganz wichteg ... Gëschter am Kader vum Schoultransport si mer jo gewuer ginn, dass vun 365 Deeg de Schoultransport der 180 funktionéiert. An esou ass et dann och mat de Schoulkantinnen. An et ass effektiv fir d'Produzente schonn e Problem, dass déi Saison, wou d'Hauptproduktioun do ass, d'Schoulen eigentlech zou sinn. Dofir begrëisse mir et, wa mer och kënnen der Landwirtschaft hëllef, och an aner Strukturen eranzekommen.

Wat ech awer wëll soen – d'Madamm Welfring huet och d'Altersheimer ugeschwat -: Ech mengen, et ass jo esou, dass de Lëtzebuerg Staat bei de Schoulen integral d'Esse vun de Schüler bezilt, wat bei den Altersheimer zum Beispill anescht ass, déi jo och net alleguer ënnert der Tutelle vum Staat sinn oder just zum Deel sinn an och do d'Leit, déi eigentlech do sinn, déi 6.000 Leit, iwwer hir Pensioun jo och mussen d'Esse bezuelen. An do soe mir ganz kloer: Wa mer de Supply4Future wëllen ausdeen, da muss dat iwwer eng Enveloppe budgétaire oder e Subsid vum Staat goen, well et kann net sinn, dass déi eeler Leit, déi an den Altersheimer sinn, dat Iessen, dee Surplus, mussen op hir eege Käschte matdroen.

Natierlech alles, wat aner Kollektivitéit sinn, wéi Kliniken, wéi Kantinnen, déi vum Staat geréiert ginn ..., denken ech, ass dat dote ganz wichteg, dass mer dat esou séier wéi méiglech kënnen weider ausdeen. An ech denken, dass dat fir déi ganz Landwirtschaft eng riseg Plus-value duerstellt. An dofir wäerte mir och déi heite Motioun ganz gäre matstëmmen.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Emering. Madamm Delcourt.

Mme Claire Delcourt (LSAP) | Merci, Här President. Jo, mir ënnerstëtzen dës Motioun natierlech och. Si ass eng konkreet Léisung fir eng méi nohalteg an och eng méi regional Ernärungspolitik.

A Supply4Future huet am Fong gewisen, datt et funktionéiert. D'Plattform bréngt eigentlech lokal Produzenten an effentlech Kantinnen zesummen an erméiglecht an där Hinsicht jo och eng méi gesond a méi regional an och méi nohalteg Ernärung. An ech denken och, si schaaft konkreet Perspektive fir eis Landwirtschaft. Ech mengen, stabel Ofsazméiglechkeeten, notament natierlech och fir de Summer, wat Der jo och ugeschwat hutt, fir lokal a biologesch Produzenten ze stäerken, och eis Betriber, ginn hinne Planungssécherheet. An, jo, dat mécht eis Liewensmëttelproduktioun méi resilient an där Hinsicht. An dofir ass et nëmme logesch, dese Modell op aner effentlech Restaurationsstrukturen auszubauen. An dofir kritt Der eis Zoustëmmung.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Delcourt. Madamm Schoos.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | De Jeff huet viru mir geschwat, da muss ech d'Pult awer e bëssen erofdréieren.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, jo, dës Motioun geet op eng Fro an, déi fir d'ADR och zentral ass: Wéi kënnen mir eis Lëtzebuerg Landwirtschaft konkreet stäerken an eis Ernärungspolitik awer och méi no un de Bierger, un d'Produzenten an un d'Realitéit um Terrain bréngen?

D'Plattform Supply4Future gëtt an der Motioun als Instrument genannt, fir d'Versuergung vu Schoul- an Uniskantinne mat biologeschen a lokale Produiten ze promovéieren. D'Motioun ënnerstréicht, datt esou e Modell nei Perspektive fir d'Lëtzebuerg Baueren opmécht, andeems fir si méi stabil an erweidert Ofsazméiglechkeete geschaf ginn. Aus Siicht vun der ADR ass dat e richtegen an och ganz wichtege Wee.

Mir schwätze vill iwwer regional Produktioun, iwwer kuerz Weeër an iwwer méi Wäertschätzung fir eis Baueren, mee hei geet et net nëmme ëm schéin Aussoen. Hei geet et ëm konkreet Marchéen, konkreet Bestellungen a konkreet Sécherheet fir Betriber, déi all Dag hei am Land produzéieren.

Mir ënnerstëtzen dofir dës Fuerderung, ze analyséieren an, wou et néideg a sënnvoll ass, en dynamesche Versuergungsmodell nom Modell vu Supply4Future och fir aner kollektiv Restaurationsstrukturen ënner staatlecher Tutelle opzubauen. Geneesou wichteg ass et, änlech Initiative fir aner Secteuren ze encouragéieren.

An do si fir d'ADR dräi Punkten immens wichteg. Dese System muss fir eis Produzenten einfach zougänglech sinn. Et dierf kee Modell ginn, dee just fir déi grouss Acteure funktionéiert, während méi kleng Betriber un administrativen Ufuerderunge scheitern.

Zweetens: Lokal Produiten, egal, ob biologesch oder konventionell produzéiert, dierfen net nëmme e Label um Pabeier sinn. Si mussen och tatsächlech an de Kantinnen ukommen, wou Kanner, Studenten an aner Bierger dovunner profitéieren.

An drëtzens: De Staat soll hei net nëmme Fuerderunge stellen, mee als Client Verantwortung iwwerhuelen. Wann de Staat eng lokal Produktioun wëll, da muss en och hëllef, planbar a fair Ofsazméiglechkeeten ze schafen. An ech mengen, dat geet och an déi Richtung, déi den Här Emering grad ugeschwat huet, mat der staatlecher Ënnerstëtzung.

D'ADR wäert dës Motioun selbsterständlech ënnerstëtzen, well si an déi richteg Richtung geet. Méi lokal, méi praktesch, méi no bei eiser Landwirtschaft. Wien iwwer lokal Landwirtschaft schwätzt, muss och

derfir suergen, datt lokal Produiten e reelle Marché kreien.

Ech soen Tech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Schoos. Domat wär d'Lëscht vun den ageschriwwene Riedner ofgeschloss. An da wollt ech froen, ob d'Auteure nach eng Kéier wëllt d'Wuert huelen zum Schluss. Dat ass net de Fall. Da wäere mer um Schluss vun der Diskussioun ukomm.

An ech géing d'Motioun vun der Madamm Joëlle Welfring dann zum Vott stellen.

Motion modifiée

La Chambre des Députés,

considérant

– le succès de la plateforme numérique « Supply4Future » pour la promotion de l'approvisionnement en produits biologiques et locaux dans les cantines scolaires et universitaires ;

– que le modèle appliqué avec « Supply4Future » permet :

- de favoriser une alimentation durable et locale ;*
- d'ouvrir de nouvelles perspectives pour les agriculteurs. trices luxembourgeoises en leur garantissant des débouchés stables et élargis ;*
- renforcer les circuits courts en contribuant activement à la structuration et à la pérennisation de la production agricole régionale,*

invite le Gouvernement

– à analyser et mettre en place, selon besoin, un système d'approvisionnement dynamique suivant le modèle « Supply4Future » pour d'autres structures de restauration collective sous la tutelle de l'État, afin d'accroître davantage les débouchés pour les agriculteurs.trices biologiques et locales,aux, notamment dans les mois d'été, et de soutenir ainsi l'alimentation durable et locale ;

– à encourager des initiatives similaires pour la restauration collective dans d'autres secteurs.

(s.) Joëlle Welfring, Djuna Bernard.

Vote sur la motion modifiée

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Wann Der wëllt nach eng Kéier Är Procuratioun kucken, wannechgellift. Gutt. Da schléissen ech de Vott esou of.

D'Resultat vum Vott ass: 56 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dës Motioun ass also à l'unanimité mat 56 Jo-Stëmmen ugeholl.

Résultat définitif après redressement : la motion modifiée est adoptée à l'unanimité des 58 votants.

Ont voté oui : Mmes Diane Aehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer (par M. Laurent Mosar), Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par M. Paul Galles), Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener (par M. Ben Polidori), M. Yves Cruchten (par M. Georges Engel), Mme Claire Delcourt, MM. Mars

Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mmes Sam Tanson (par Mme Joëlle Welfring) et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum (par M. David Wagner) et David Wagner.

4. Motion de Mme Joëlle Welfring relative à la réduction du gaspillage alimentaire

(Motion déposée en séance publique n° 73 du 20 mars 2025 – à consulter au compte rendu n° 30/2023-2028 en page 13)

An da komme mer zum nächste Punkt vum Ordre du jour. Dat ass d'Motioun vun der Madamm Joëlle Welfring iwwert d'Reduzierung vun der Liewensmättelverschwendung. D'Riedezäit ass d'selwecht wéi virdrun. Madamm Welfring, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

Mme Joëlle Welfring (déi gréng), auteure | Merci nach emol. Jo, och dës Motioun gouf viru méi wéi engem Joer beim selwechten Debat deposéiert.

D'Liewensmättelverschwendung ass keen Detailproblem, mee se weist eigentlech d'Absurditéit vun eiser moderner Gesellschaft. D'Bauere produzieren, fir dass dann europawäit 14 % verbëtz ginn oder souguer nach méi, wann een d'Verloschter an der Produktioun komplett géif bäirechnen. An dat an Zäiten, wou mer iwwer Klimakris schwätzen, iwwer Mangel u landwirtschaftlechem Terrain, iwwer Wäertschätzung vun der Aarbecht vun de Baueren, iwwer Liewensmättelsécherheet, Ofhängegkeet vun Importer, Präisdeierecht an Armut an esou weider.

D'Bekämpfe vun der Liewensmättelverschwendung ass am Fong eng sozial, ökologesch an eng wirtschaftlech Necessitéit. Mir haten dës Motioun och agereecht, fir d'Regierung ze froen, konkret ze handelen. Mir wëlle se opfuere, d'Zil vun enger hallwer, also vun enger 50%eger Reduktioun bis 2030 gesetzlech ze verankeren. Dat ass kee radikalt Zil, mee eent, dat um Niveau vun de Vereenten Natioune virgesinn ass.

Nëmme well d'EU hir Ambitioune zrëckgeschrauft huet, heescht dat nach net, dass dës Regierung dat och muss maachen, och wann d'Zréckschrauwe bei Ëmweltziler net onbedéngt iwwerrascht.

Länner wéi Spuenien a Frankräich weisen, dass ee méi ka maachen. Aner Fuerderunge wéi méi vollstänneg Donnéeën, méi Ënnerstëtzung vun innovativen Projeten, d'Campagne AntiGaspi ausbauen, dës Fuerderunge fënn ee lo, ee Joer méi spéit, méi oder manner detailléiert am Ernärungsplang zrëck.

Weider Fuerderungen, wéi zum Beispill dass d'Liewensmättel, déi nach kënnen giess ginn, am Handel net méi sollen an der Tonn landen duerch d'Aféierung vun enger Spendeflicht, leider net. Am Fong wär dat e logeschen nächste Schrëtt, well d'Supermärcheen iwwer 400 Quadratmeter elo scho säit dräi Joer e Preventiounsplang ausschaffe mussen.

An och un der Kennzeechnung soll geschafft ginn um europäeschen Niveau, well de Mindesthaltbarkeetsdatum féiert zu Konfusioun an dozou, dass Produkter, déi nach gutt sinn, ewechgehe ginn. Dat muss een ugoen. Hei si mer iwwregens bereet, déi Formulatioun manner strikt ze formulieren. Och dat hate mer an der Kommissioun esou diskutéiert.

Här President, Verschwendung vu Liewensmättel ass Verschwendung vun Energie, Ressourcen a Suen. Dofir sollte mer kucken, dass dës Regierung méi wäit geet. An dofir géife mer eis och hei iwwer eng breet Zoustëmmung freeën.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Welfring.

Da kritt den Här Jeff Boonen d'Wuert. Här Boonen.

Discussion générale

M. Jeff Boonen (CSV) | Jo, merci, Här President. Merci fir dës Motioun, déi Der och d'lescht Joer am Kader vun där Debatt, déi mer ronderëm d'Liewensmättel gefouert hunn, deposéiert hutt. Och do hate vill Leit heibannen, vill Intervenanten iwwert d'Liewensmättelverschwendung geschwat, déi e Problem ass. An déi ganz Liewensmättelverschwendung fënn hir Plaz am Plan alimentaire, am Plan d'action.

Wat mer awer net wëlle maachen, ass effektiv... Beim Punkt 1 wëlle mer eis un déi europäesch Direktiv halen, déi virgesäit, dass 30 % doheem a beim Konsum agespuert ginn an 10 % bei der Transformatioun an der Produktioun.

De Plang gesäit elo vir, dass iwwer Sensibilisierung an iwwer Formatioun soll de Problem ugaange ginn. A mir fannen dat och an enger éischer Phas wichteg. Allgemeng bleift natierlech ze soen, wann d'Liewensmättel ..., de Wäert vun de Liewensmättel seet am Fong eppes doriwwer aus, ob se ewechgehäit ginn oder net. An duerfir fannen ech et natierlech och wichteg a mengem perséinlechen Numm, dass, wa mer Liewensmättel, déi produzéiert gi sinn, wäertschätzen, och jiddere sech bewusst ass, wat en do mécht, wann en déi ewechgehäit.

Voilà. Dat gesot, géife mir eis hei un déi europäesch Direktiv halen an un déi Formatioun a Sensibilisierung, déi virgesinn ass am Kader vum Plang, a géifen d'Motioun duerfir net unhuelen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Boonen. Här Emering.

M. Luc Emering (DP) | Merci, Här President. Mir géifen dat änlech gesi wéi d'CSV a géifen eis och un déi europäesch Direktiv wëllen alignéieren a gesinn et och elo als schwierig un, do méi wäit ze goen, well mer och an anere Länner, wéi zum Beispill a Frankräich, gesinn, dass dat Ganzt grad fir d'Supermärcheen och relativ schwierig ass an och do vill negativ Konsequenze mat sech bréngt.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Emering. Madamm Delcourt.

Mme Claire Delcourt (LSAP) | Jo, merci, Här President. Mir deelen d'Zil vun dëser Motioun. Liewensmättelverschwendung ze reduzieren, ass natierlech och eng Noutwendegkeet. A mir hunn deemools och vill heiriwwer geschwat.

Wat fir eis awer och e bësse méi problematesch erschéngt, ass eeben d'Fuerderung no der Suppressioun vum Mindesthaltbarkeetsdatum. Do gesi mer de Risiko, awer och méi Onsécherheet ze schafen, amplaz do d'Veschwendung geziilt ze reduzieren.

Mir deelen an där Hinsicht och d'Approche, dass et méi sénnvoll wier, do mat Campagnen no bausse vläicht de Leit e bësse méi nozebréngen, wat de Mindesthaltbarkeetsdatum am Fong bedeit. Doriwwer e bësse méi opzeklären, dat war an dat ass eis Approche. An do-wéinst géinge mer eis bei dëser Motioun enthalen.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Delcourt. Madamm Schoos.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Reduktioun vun der Liewensmättelverschwendung ass e wichteg an eescht Uleies.

Fir eis als ADR ass kloer: Liewensmättel, déi nach gutt a consumméierbar sinn, sollen net an der Dreckskëscht landen. Dat ass eng Fro vu Respekt vis-à-vis vun der Aarbecht vun de Produzenten, vis-à-vis vun eisen eegene Ressourcen an och vis-à-vis vu Stéit, déi op hir Ausgabe mussen oppassen.

Dës Motioun enthält eng Rei Elementer, déi mir immens begrëssen: e bessere Suivi vun der Liewensmättelverschwendung iwwert déi ganz Wäertschöpfungsketten, Ënnerstëtzung fir Projeten am landwirtschaftlechen, kommerziellen a gastronomesche Beräich, Rechtssécherheet fir Donateuren an eng méi staark Promotioun vun der Campagne Anti-Gaspi.

Mee et gëtt, wéi elo grad och schonn ugeschwat, ee Punkt an dëser Motioun, a souwäit ech weess, ass dat awer net ugepasst ginn an där leschter Versioun vun der Motioun: d'Fuerderung, ...

Mme Joëlle Welfring (déi gréng), auteure | Et ass nach méiglech.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Maja ok.

... sech um europäeschen Niveau fir d'Ofschaffung vum Mindesthaltbarkeetsdatum anzusetzen.

Fir d'ADR ass dat och e problematesche Punkt. De Mindesthaltbarkeetsdatum ass net perfekt an et ass richtig, datt en dacks falsch interpretéiert gëtt.

Et ass bal wéi an engem Beiestack, Här President. Et héiert een esou eng Rumeur am Hannergrond. Déi ganz Zäit sinn d'Leit um Schwätzen.

M. Claude Wiseler, Président | Dir hutt Recht. Dofir géing ech d'Chamber bidden, e wéineg méi roueg ze sinn an nozelauschten.

M. André Bauler (DP) | Et ass keng Rumeur, et ass Gegrommels.

(Interruption)

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Vill Leit mengen, e Produit misst nom Datum automatesch ewechgeheit ginn, obwuel dat net onbedéngt de Fall ass. Mee d'Äntwert dorop kann net sinn, dës Informatioun einfach ofzeschaffen. Hei stelle sech konkret rechtlech a versécherungstechesch Froen.

Wien dréit d'Verantwortung, wann e Produit ouni kloer Haltbarkeetsinformatioun weiderginn oder verkaaft gëtt? Wéi ginn Donateuren, Händler, Restaurateuren an och Konsumenten ofgeséichert? A wéi vermeide mir, datt aus engem gutt gemengten Anti-Gaspi-Zil um Enn Onsécherheet an Haftungsrisiko fir déi Leit entstinn, déi mat Liewensmättel schaffen?

Mir wëllen d'Liewensmättelverschwendung reduzieren, jo, ganz kloer, mee mir wëllen dat mat kloer Reegelen, mat Rechtssécherheet a mat Transparenz fir de Konsument. Informatioun ofschafen ass net dat selwecht wéi Verschwendung bekämpfen.

Eng besser Approche wier hei, Kanner an Erwuessemer méi kloer opzeklären. Wat bedeit e Mindesthaltbarkeetsdatum? Wat ass den Ënnerschied zu engem Verbrauchsdatum? Wéi kann ee Produite richtig kontrolléieren, lagere an weider verwenden? Dat wier pragmatesch an hëllefreich.

Dowéinst géing d'ADR dës Motioun ënnert der aktueller Form net matdroen, mee wann dee Punkt géing erausgeholl ginn, kéinte mir dës Motioun selbstverständlech och matdroen.

Ech soen Iech villmools Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Schoos. Här Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Mir wäerten dës Motioun matdroen.

Et ass ganz kloer, dass Liewensmëttel net sollen ewechgeheint ginn. Mir hunn och do nach eng aner Iddi, déi vill méi wäit geet, an zwar, dass d'Supermarchéen eng Strofsteyer solle bezuelen, wa se Artikelen ewechgeheien, déi se hätte kënnen spenden, sief dat zum Beispill fir d'Street Angels, déi et herno verdeelen, fir d'Cent-Butteker oder aner Infrastrukturen.

Mir hu gëschter iwwert d'Aarmut geschwat. Dat dote wär ee Wee, fir konkret deene Leit ze hëllefen. Well anstatt dass se an d'Poubelle geheint ginn ... An dat Schlämmst ass jo nach: Wa se an d'Poubelle geheint ginn an de Supermarchéen, kënnen déi dat am Bilan herno nach als Perte ofsetzen. Se hunn also nach en Avantage herno doduerch.

Dat heescht, mir brauchen en anere Programm. Dat heiten ass de richteg Wee, fir dass net méi esou vill ewechgeheint gëtt. Dofir wäerte mir se matstëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk) | Merci, Här President. Jo, ech mengen, d'Fro vum Gaspillage alimentaire soll een an eisen Aen och net ze vill moralesch behandelen. Et gëtt vill Ursachen, firwat Iesswueren, déi nach kënnen consomméiert ginn, ewechgeheint ginn, net consomméiert ginn.

Dat hänt och mat der Aart a Weis zesammen, wéi d'Industrie agroalimentaire Iesswueren hierstellt an duerno an der grousser Distributioun weiderverméttelt. An dee ganze Prozess ass jo natierlech net geduecht, fir déi alimentaire Besoine vun der ganzer Bevëlkerung ze satisféieren, mee, au contraire, fir eebe Rentabilitéitsmargen ze hunn.

Bon, dat alles féiert zu Desequibieren an dann deementspreechend och zu Gaspillage-alimentairen. Ech mengen, et ass besser – bei Campagnë muss een och streng virgoen –, natierlech dann awer wéinstens d'Industrie oder d'Supermarchéen ze zwéngen, Saache weiderzeginn, déi een nach ka consomméieren, sous peine, eng Strof ze bezuelen. Well ech mengen, et geet esou lues duer, ëmmer ze fein ze sinn. Et muss een e bësse méi radikal Mesüeren huelen. An dat doten ass och u sech en plus guer net esou radikal.

An duerno de Problem natierlech ... Jo, mir stoussen eis och e bëssen un der Fro vun der Date limite. Dat schéngt iergendwéi e Malentendu ze sinn. Mee trotz alledem ass et awer wichteg, datt de Consommateur awer weess oder sech wéinstens e bëssen drun hält, wat e consomméiert a bis wéini en eppes consomméiere kann.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner.

Ech froen d'Regierung, ob si wëllt eppes dozou soen. Dat schéngt net de Fall ze sinn. Dann d'Auteure.

Mme Joëlle Welfring (déi gréng), auteure | Jo, merci. Merci fir Är Reaktiounen.

Ech hat an der Kommissioun scho proposéiert, dass een dee fënnfte Punkt kann eraushuelen. An ech proposéieren dat elo nach eng Kéier. Dat heescht, wann Der domadder averstane wäert, da suppriméiere mer deen zweetleschte Punkt. Deen heescht „à s'engager au niveau européen pour la suppression de la date de durabilité minimale“.

Dat ass effektiv e bësse strikt formuléiert. D'Fro wär natierlech, dass een dann awer besser kommunizéiert. Well trotzdem gëtt et nach eng Konfusioun

zwëschent deenen zwee Datumer. An et ass jo haaptsächlech dann och fir verschidde Produktgruppen, wou deen obligatoresch ass.

Dat heescht, d'Iddi wär, dass een dat do klärt an och wierklech op dem europäeschen Niveau derfir suergt, dass dat iwwerall e bësse méi einfach verstane gëtt. Dat war am Fong d'Iddi hannendrun.

Voilà, dofir géing ech proposéieren, dass ee kuckt, wann een dee Punkt ewech géing huelen, wéi da vläicht d'Positione wieren, Här President.

M. Claude Wiseler, Président | Jo, mee da muss mer d'Debatt erëm ufänken. Well en fin de compte ass et un Iech ze proposéieren, wat fir eng Motioun Der zum Vott stellt.

Dir sot mir elo, wann ech richteg verstanen hunn, Dir suppriméiert fir de Vott vun der Motioun gär deen zweetleschte Punkt.

Mme Joëlle Welfring (déi gréng), auteure | Genau.

M. Claude Wiseler, Président | Gutt, da stellen ech d'Motioun esou zum Vott, quitte datt ech zwar muss soen, datt, wa se an der Kommissioun war, een dann och hätt kënnen mat enger Motioun heihinner kommen, iwwert déi mer hätte kënnen ofstëmmen, well mer elo e Joer haten, fir se virzereeden.

Mee et sief dann och. Dir suppriméiert deen zweetleschten Turet. An ech stellen d'Motioun also zum Vott mat der Suppressioun vun dem Turet „à s'engager au niveau européen pour la suppression de la date de durabilité minimale“.

Ech froen: Ass do nach een, deen elo wëllt eppes zu där Suppressioun soen, fir datt mer kloer sinn? Dat ass net de Fall. Da stellen ech déi modifiéiert Motioun zum Vott.

Vote sur la motion modifiée

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Et feelt nach eng Procuratioun. Probéiert emol ...

(Interruption)

Ok, ech schléissen also esou of. D'Resultat vum Vott ass: 24 Jo-Stëmmen, 35 Nee-Stëmmen, keng Abstentatioun. Dës Motioun ass also ofgeleent mat 35 Nee-Stëmme géint 24 Jo-Stëmmen.

Ont voté oui : M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener (par M. Georges Engel), Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson (par M. Meris Sehovic) et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Ont voté non : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par M. Laurent Mosar), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann,

Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gusty Graas) et M. Gérard Schockmel.

Domat wär dann dëse Punkt ofgeschloss.

5. Question élargie n° 87 de M. Laurent Mosar au sujet de la mise en œuvre de Bâle III et de l'impact sur la place financière

An da géinge mer zum nächste Punkt kommen, der Question élargie Nummer 87 vum Här Laurent Mosar iwwert d'Ëmsetzung vu Basel III an d'Auswirkung op d'Finanzplaz. Den Auteur huet, wéi e weess, 5 Minuten Zäit fir seng Haaptfro an no der Äntwert vum Minister seng Zousazfro. D'Regierung huet 10 Minuten Zäit fir ze äntweren. Här Mosar, Dir hutt d'Wuert.

M. Laurent Mosar (CSV) | Jo, merci, Här President. Madamm, Dir Häre Ministeren, léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Kompetitivitéit vum Finanzsecteur, net nëmmen hei zu Lëtzebuerg, mee generell an der Europäescher Unioun, ass vu gréisster Prioritéit.

Mir sinn elo confrontéiert mat enger Ëmsetzung vun deem sougenannte Basel III. Fir vläicht nach eng Kéier ganz kuerz ze erklären, em wat et do geet: Wéi schonn d'Zuel et seet, ass Basel III d'Fortsetzung vu Basel I a vu Basel II. Dat ass eigentlech eng Initiativ, déi zustane komm ass, wéi et an den USA nach eng aner Administratioun ginn huet, fir a sech d'Soliditéit vum Finanzsecteur no deene Bankekrise, déi mer an de Joren 2007 an 2008 kannt hunn, ze stabiliséieren a fir domadder och d'Consommateure besser ze protegieren.

Basel I, II respektiv III sinn, wéi gesot, och ënnert dem Drock vun där amerikanescher Administratioun entstanen. En gros geet et do drëm, datt d'Banken, wat hir Kapitalufuerderungen ugeet, méi zolidd sollen opgestallt ginn, wat a sech jo och eng äusserst positiv Saach ass.

Wat elo Basel III ugeet, sinn eigentlech ... Basel III ass fir d'éischt e Reglement, dat 2024 schonn a Kraaft getrueden ass. Dat ass d'CRR III (ndlr: Capital Requirements Regulation III). An dat zweet, an do wäerte mer an e puer Minuten drop ze schwätze kommen, dat ass d'CRD VI (ndlr: Capital Requirements Directive VI). Dat ass eng Direktiv, déi, wéi gesot, a sech Basel III da komplett ëmsetzt. Ech wäert Iech herno erklären, em wat et bei der CRD VI geet.

Firwat ech awer wollt elo de Finanzminister eng Kéier interpelléieren, ass, wa mer elo all déi Texter gestëmmt hunn, an dat wäert an e puer Minuten de Fall sinn, geet et natierlech em d'Implementatioun an em d'Ëmsetzung vun där Direktiv CRD VI. An do maache ganz vill Leit aus dem Finanzsecteur sech awer grouss Suergen. Ech schwätzen elo mol net vum lëtzebuergesche Finanzsecteur, mee ech hu gesinn, datt et eng Initiativ gëtt vu franséische Banquieren, déi eigentlech d'franséisch Regierung opfuerderen, do elo mol mam Fouss op d'Brems ze drécken, well awer déi ganz Basel-III-Dispositioun riskéieren, d'Kompetitivitéit vum Finanzsecteur an der Europäescher Unioun, an domadder och hei zu Lëtzebuerg, awer erëm e bësselchen a Fro ze stellen.

Et kënn derbäi, an et ass och eng gutt Geleeënheet, fir dorop anzegoen, datt et jo eng grouss Consultation préalable ginn huet vun der Europäescher Kommissioun, wou och natierlech déi lëtzebuergesch Finanzacteur matgemaach hunn. An do ass net méi spéit wéi de leschte Méinden de Pabeier vun der ABBL publizéiert ginn, wat a sech dee selwechte Pabeier ass, deen all déi aner Bankenassociatiounen publizéiert hunn. An do sinn och eng Rei vu Recommendationen gemaach ginn.

Ech hu virdu mat eiser exzellenter Presidentin vun der Finanzkommissioun scho geschwat, datt et vläch och géif Sënn maachen, vun den Acteuren eng Kéier ze héieren, wat och hir Iddien iwwert d'Kompetitivitéit am Finanzsecteur sinn.

Elo awer zu menge konkrete Froen. Fir d'alleréischt d'Evaluatioun vu Basel III, notament bien entendu op eise Banken- a Finanzsecteur, an do denken ech haaptsächlech un déi ganz Thematik vun de Crédithypothécairen, awer och de Kreditter fir Kleng- a Mëttelentreprisen, déi awer riskéieren, eventuell duerch dës Dispositiounen erëm erschwéiert ze ginn. Ech brauch Iech hei net ze beschreiwen, wat dat besonnesch fir de Secteur vum Logement géif bedeiten.

Dann: Wéi geet et elo virun? Et gétt scho vill geschwat vu Basel IV, Här Finanzminister, wou eng ganz Rei vu Sujete sollen op d'Tapéit kommen: Outputfloor, Reporting, EBA, Gouvernance, Substanz, Liquiditéit, Klimarischen an esou virun an esou weider. Och do wollt ech wëssen, wéi d'Regierung dat gesäit, wéi mer do virukommen.

An da meng lescht Fro – ech hunn et virdrun ugeschwat: d'Kompetitivitéit vum Finanzsecteur och op Basis vun där Consultatioun vun der Europäescher Kommissioun –: Riskéieren déi Recommendatiounen net eventuell a Kontradiktioun ze si mat deenen Dispositiounen, déi mer elo bei Basel III ëmsetzen?

Ech soen Iech schonn e grouse Merci fir Är exzellente Äntwerten, Här Finanzminister.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Mosar. An dann ass d'Wuert fir den Här Finanzminister. Här Finanzminister. Zéng Minutten.

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Merci, Här President. Och merci dem Antragsteller, dem Här Mosar. Ech war eigentlech an den Examen ëmmer gewinnt, dass ee seng Nott duerno krut, mee hei seet den Examineur schonn: „Ech soen dem exzellente Finanzminister Merci.“

(Hilarité)

Also et ass elo un der Chamber, ze bewäerten, wat d'Qualitéit vun der Äntwert dann ass.

(Interruptions)

Nee, déi krut ech net, an duerfir versichen ech awer, och op déi politesch Froen eng Äntwert ze ginn.

Zu dem Historique. Mir haten eng Finanzkris 2008, dat heescht viru bal 20 Joer. An den Haaptproblem war do, inklusiv och hei an Europa, dass e Mangel u Resilienz oder u Stabilitéit deemools vun dem Bankesystem in globo war. Dat ass eigentlech den Ursprung fir déi nei Reegelen, notament d'Kapitalufuerderunge vu Basel III. D'Europäesch Unioun huet dunn a sukzessiven Direktiven déi Reegele vu Basel III ëmmer op Europäesch-Uniouns-Niveau ëmgasat, a mir hunn dat natierlech och zu Lëtzebuerg gemaach.

Ech muss soen, dass de Meritt dovunner war, dass an deenen nächste Krisen, déi komm sinn – dat war d'Covidkris, dat war den Ukrain-Krich, dat ass och elo kuerzfristeg den Iran-Konflikt –, de Bankesystem sech awer als stabill bewäert huet. Et sinn net vill Banken duerno, wann een dat souguer international kuckt, geruscht, soudass e resiliente Bankesector net nëmme wichteg ass geoeconomesch, dat heescht global gekuckt, och an der Europäescher Unioun, mee dat ass och extrem weesentlech fir d'Lëtzebuurger Finanzplaz.

Här Mosar, Dir wësst et am beschten: 115 Banken operéieren hei zu Lëtzebuerg niewent anere

Finanzinstituter. Mir hunn och Interêt drun, dass eng Bankeplaz an d'Banke resilient sinn. Firwat? Mee well si de Finanzmotor si vun der Realwirtschaft. Déi Lëtzebuurger Bestandsopnam ass also déi: Eis Banken hei zu Lëtzebuerg stinn ënner anerem och duerch e schnellt Upasse vun dem Reegelwierk – pragmatesch, flexibel – op stabil Féiss. Dat hu mer also als positiv Nott vu Basel III eriwuergeholl.

E weidere Punkt ass deen: Wat kënn elo mat Basel III nach? Dir hutt mat Recht gesot, dass mer déi sougenannten CRD-VI-Direktiv an e puer Minutten ënner Ärem Rapport och wäerten diskutéieren. Ech ginn also do à ce stade net drop an.

Dir hutt nämlech gefrot: „Wat ass déi generell Position vun der Lëtzebuurger Regierung?“ Mir hätte gär, dass de Bankesystem insgesamt stabill a resilient ass. Mir wëllen eis positionéieren an Europa als een, deen als Éischte meeschtens déi Reegelen ëmsetzt, well domat gi mer e rechtliche Kader, mir gi Rechtssécherheet, mee mir maachen net méi Ufuerderunge wéi déi, déi an dem Reegelwierk vun der Direktiv virgesi sinn.

Konkreten Impakt vu Basel III iwwert d'Zäit respektiv iwwert déi nei Direktiven, déi elo an Aussicht gestallt sinn, CRD VI an esou weider: De Solvabilitéitsratio vun eise Banken oder vun der Bankeplaz zu Lëtzebuerg, deen ass stabill mat 23,1 % op Enn 2024 an deen ass op 2025 souguer an d'Luucht gaang op 23,5 %. Dat heescht, op gutt Lëtzebuergesch gesot, d'Kapitaliséierung vun de Banken, déi zu Lëtzebuerg operéieren, ass héich. Dat ass och gutt an dat assuréiert Stabilitéit.

Ech hunn och dem Här Di Bartolomeo, well ech mengen, et muss ee vollstännegkeetshalber ... Den Här Di Bartolomeo huet eng schrëftlech Fro gestallt gehat dee selwechten Dag, wou Dir d'Question élargie gestallt hutt. An dat hunn ech och dem Här Di Bartolomeo op seng Fro geäntwert.

Elo ass déi konkret Fro, well ech gesinn, meng Zäit leeft och virun: Wéi verhält et sech mat den Immobiliiekreditter? Elo muss een au sens large, dat zielt fir d'PMEen, dat zielt awer och fir d'Bierger an d'Biergerinnen, ënnerscheeden zwëschent ... Immobiliiekreditter ginn haaptsächlech – ech kann elo keng Nimm nennen – Lëtzebuurger Retailbanken, dat heescht déi, déi op eenzel Clienten aginn.

Déi grouss Retailbanken zu Lëtzebuerg, toutes proportions gardées, hunn e System vun enger Risikoanalys vun dem eenzelne Client, déi méi wäit geet, wéi einfach ze kucken: Huet deen elo d'Capacitéit, vu sengem, loosse mer soen, Akommes de Mount dee Kredit all Mount zrëckzebezuelen? Déi hunn eng Risikoanalys, wou se méi wäit kucken.

Méi kleng Retailbanken hunn net déi Méiglechkeeten. Déi kucken éischter: Wat ass dat, wat ech léinen, par rapport zum Wäert vun der gesamter Immobilie? Dat nennt een LTV, de sougenannte „loan-to-value“.

Generell gesinn ass d'Produktioun un Immobiliiekreditter – an dat heescht jo och, dass esouwell d'Kapitalofsécherung vun de Banke wéi och d'Solvabilitéit vun deenen eenzelne Clienten, déi Kreditter wëllen, gutt sinn – gutt bis ganz gutt zu Lëtzebuerg. An dat bewierkt och, dass, trotz engem Drock op dem Immobiliemarché, sou dass deen net richteg leeft, déi nei Immobiliiekreditter net zrëckgaang sinn. De Mount vun neien Immobiliiekreditter louch am zweete Semester 2024 bei ronn 2,8 Milliarden an am zweete Semester 2025 och bei 2,8 Milliarden.

Wat ass d'Konklusioun? D'Konklusioun ass déi, dass déi permanent Neiupassung vu Reegelen, wat d'Kapitalufuerderunge sinn, à ce stade keen negativen

Impakt op d'Kreditvergaben hat. Dat ass jo déi Fro, déi Der gestallt hutt.

Elo sot Der, déi leschte Fro: Wéi ass d'Approche iwwert déi nächst Méint? Richteg ass, dass déi CRD-VI-Direktiv, déi mer herno diskutéieren an ëmsetzen, nach virun deenen Diskussiounen iwwert déi Spuer-an Investitiounsunioun koum. An Dir wësst, dass ee vun de Piliere vun der Spuer-an Investitiounsunioun ass, net nëmme Europa méi kompetitiv ze maache mat Reegele vun Titrisatioun, also Pfandbriefe, vun Éducation financière, mee virun allem vun enger Simplifikatioun, dat heescht enger Vereinfachung, méi enger pragmatescher Approche.

An dat ass och deen Opruff, dee komm ass souwuel vun den europäesche Finanzministere wéi och vun de Staats- a Regierungschefen un d'Kommissioun, fir dat Reegelwierk, och déi Ëmsetzung vu Basel III, Basel IV, an der Europäescher Unioun richteg ze maachen, pragmatesch, mee vereinfacht, an net onnëtz méi Komplikioun dohinner ze setzen.

Well wat heescht méi Komplikioun? Méi Komplikioun heescht, dass déi Banken a Finanzdëngschtleeschter, déi an der Europäescher Unioun sinn, an domat och zu Lëtzebuerg, manner agill sinn, dass se kënnen e kompetitiven Desavantage hu par rapport zu den Net-EU-Banken. An dat ass dat, wat sollt verhénnert ginn.

An et ass och dat, wat déi politesch Ausrichtung och vun der Lëtzebuurger Regierung ass. Dat heescht, jo zu Reegelen, jo zu pragmatesche Reegelen, déi schnell ëmsetzen, fir de Finanzdëngschtleeschter Sécherheet ze ginn, ouni den Zougang zu de Kreditter ze erschwéieren.

Merçi.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Huet den Auteur vun der Fro nach eng Zousazfro? Dat ass net de Fall. Da wär och dese Punkt vum Ordre du jour ofgeschloss.

6. 8627 – Projet de loi portant :

1° modification :

a) de la loi modifiée du 5 avril 1993 relative au secteur financier ;

b) de la loi modifiée du 17 décembre 2010 concernant les organismes de placement collectif ;

c) de la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la défaillance des établissements de crédit et de certaines entreprises d'investissement ;

d) de la loi modifiée du 15 mars 2016 relative aux produits dérivés de gré à gré, aux contreparties centrales et aux référentiels centraux et modifiant différentes lois relatives aux services financiers ;

2° transposition :

a) de la directive (UE) 2024/1619 du Parlement européen et du Conseil du 31 mai 2024 modifiant la directive 2013/36/UE en ce qui concerne les pouvoirs de surveillance, les sanctions, les succursales de pays tiers et les risques environnementaux, sociaux et de gouvernance ;

b) de la directive (UE) 2024/2994 du Parlement européen et du Conseil du 27 novembre 2024 modifiant les directives 2009/65/CE, 2013/36/UE et (UE) 2019/2034 en ce qui concerne le traitement du risque de concentration découlant d'expositions sur des contreparties centrales et du risque de contrepartie des transactions sur instruments dérivés faisant l'objet d'une compensation centrale ;

3° mise en œuvre du règlement (UE) 2024/2987 du Parlement européen et du Conseil du 27

novembre 2024 modifiant les règlements (UE) n° 648/2012, (UE) n° 575/2013 et (UE) 2017/1131 par des mesures visant à atténuer les expositions excessives aux contreparties centrales de pays tiers et à améliorer l'efficacité des marchés de la compensation de l'Union

A mir géingen zum nächste Punkt kommen, an zwar dem Projet de loi 8627 iwwert d'Bankreglementéierung betreffend d'intern Gouvernance vu Kreditinstituter an Investitionsgesellschaften. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. Et hu sech schonn ageschriwwen: den Här Mosar, den Här André Bauler, den Här Franz Fayot, den Här Fred Keup, d'Madamm Sam Tanson, den Här Sven Clement an den Här David Wagner. An d'Wuert huet elo den honorabelen Här Laurent Mosar als Rapporteur.

Rapport de la Commission des Finances

M. Laurent Mosar (CSV), rapporteur | Jo, merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, Här Finanzminister, mat dësem Projet, an et ass och scho virdrun ugeklongen, stärke mer fir d'allérischt d'Attraktivitéit vun eiser Finanzplaz. Et handelt sech heibäi ëm e finanztechnesch komplexe Projet, an deem eng Rei vun europäeschen Direktiven ëmgesat ginn.

Am Fachjargon schwätze mer hei vun där sougenannter CRD-VI-Direktiv an der sougenannter EMIR-Reglementatioun, wat awer näischt mat engem arabesche Scheich ze dinn huet, wëll ech awer direkt preziséieren. Den CRD VI steet – da schwätze mer mol eng Kéier dat Kand ganz aus – fir Capital Requirements Directive an EMIR fir European Market Infrastructure Regulation.

Bei der CRD-VI-Direktiv geet et ënner anerem drëm, e klore Kader fir d'Gouvernance an d'Bankenopsicht opzestellen. Konkreet heescht dat: Wéi eng Qualifikatiounen a wéi eng Gouvernancereegelen mussen zum Beispill d'Direktoren vun enger Bank erfëllen?

Zu Lëtzebuerg hu mir haut schonn déi sougenannte Fit-and-proper-Ufuerderungen, déi Dirigeanten a Persounen a Schlësselfunktiounen an enger Bank erfëlle mussen. Domadder soll séchergestallt ginn an ass eigentlech och séchergestallt, datt déi Leit, déi an de Banke Verantwortung droen, och déi néideg Kompetenzen hunn.

Duerch dës Direktiv kommen elo eng Rei zousätzlech Ufuerderungen derbäi. Et geet emol virun allem drëm, déi bestoend Reegelen ze preziséieren an ze harmoniséieren.

Deen zweete Punkt vun der CRD-VI-Direktiv ass finanzpolitesch besonnesch wichteg. Wéi Dir wësst, ass d'Finanzplaz eng europäesch Entréesdier fir vill Banken. A wéi de Finanzminister och viru Kuerzem an der Finanzkommissioun erkläert huet, sinn ënnert deenen 117 Banken, déi mir aktuell hei am Land hunn, der vill, déi net nënnen hei aktiv sinn, mee hire Sëtz am Ausland hunn an iwwer Lëtzebuerg ganz besonnesch op déi europäesch Marchéen zougräifen. Dës Presenz kann d'Form vun enger Filial oder enger Succursale unhuelen.

An elo ginn also am Kontext vun deene Basel-III-Reegelen eng Rei vu Kapitalufuerderungen nei gestalt. Iwwert d'CRD-VI-Direktiv ginn dës elo vill méi staark harmoniséiert a mussen domadder also an der Europäescher Unioun ëmgesat ginn.

Zil ass et, an ech mengen, dat ass e ganz wichtegt Zil, en eenheetleche Kader ze kréien, wann auslännesch Banken iwwer Succursallen an den EU-Memberstaaten aktiv sinn.

Dës Entitéite mussen gewësse Kapitalufuerderungen hunn, fir ze verhënneren, datt Problemer bei enger

eenzeler Entitéit de ganze Finanzsystem a Gefor bréngen.

Fir deem entgéintzewierken, mussen dës Entitéiten och wichteg Operatiounen der Bankenopsicht matdeelen. Bei eis ass dat, wéi Der alleguer wësst, d'CSSF. Dat betrëfft zum Beispill de Kaf oder Verkaf vu Bedeegelungen, den Transfer vu groussen Aktiva oder Fusiounen an Oppléckunge vu Banken oder aneren Entitéiten.

Wann esou Operatioune geplangt sinn, mussen se am Virfeld gemellt ginn, fir datt d'CSSF kann evaluéieren, wéi en Impakt dës kënnen hunn, an am Fall vu Problemer séier reagieren.

All dës Mesure sinn an der Direktiv virgesinn, déi mir hei, wëll ech och nach eng Kéier betounen, eent zu eent ëmsetzen, ouni zousätzlech national Konditiounen derbäizesetzen.

Dat waren déi zwee Hauptpunkten zur CRD-Direktiv: d'Qualifikatioun vun de Responsabelen an d'Kapital- an Opichtsreegelen.

Nach ganz kuerz zum drëtten Punkt vum Projet de loi, där sougenannter EMIR-Direktiv. Hei geet et virun allem drëm, Aktivitéiten ze identifizieren, déi e Risiko kéinte fir de Finanzsystem duerstellen, besonnesch wann et zu enger staarker Konzentratioun an Drëttstaate kënn. Dës Risike sollen duerch dës Gesetzesprojet besser analyséiert a bewäert kënnen ginn.

Här President, de Projet de loi ass den 2. Oktober 2025 deposéiert ginn an de 24. Oktober an der Finanzkommissioun vum Finanzminister presentéiert ginn. De Projet ass vun der Europäescher Zentralbank an dem Staatsrot aviséiert ginn. Zousätzlech koume keng weider Avisen heizou eran.

De Staatsrot hat op verschiddene Punkten am Gesetzesprojet eng formell Oppositioun formuléiert mat der Begrënnung, datt d'Direktiv 2024/1619 net korrekt oder net komplett ëmgesat géif ginn.

Fir dës formell Oppositiounen kënnen opzehiewen, huet de Staatsrot verlaangt, datt déi betraffe Bestëmmungen entweeder gestrich oder ergänz ginn, fir eng korrekt Ëmsetzung vun der Direktiv ze garantéieren.

D'Finanzkommissioun huet decidéiert, de Bemierkungen an den Observatiounen vum Staatsrot integral Rechnung ze droen, an huet einfach déi Textpropositiounen vum Staatsrot iwwerholl. D'Kommissioun huet zousätzlech decidéiert, e groussen Deel vun de legisteschen Observatiounen vum Staatsrot ze iwwerhuelen.

Doduerch konnte mir de 14. Abrëll elo de Rapport zum Projet an der Finanzkommissioun unhuelen.

An ech wär dann och frou, wann dës Projet herno eng méiglechst grouss Zoustëmmung och an dësem Haus géif kréien.

Discussion générale

Domadder sinn ech fäerdeg mat mengem Rapport a géif awer och nach eng Kéier ganz kuerz elo d'Kap undoe vum mandatéierte Spriecher vu menger Fraktioun, fir fir d'ëischt ze soen, datt mir dës Projet ganz staark begrëssen, an also och wäerte stëmmen, well, an dat hunn ech och als Rapporteur gesot, an och d'Kompetitivitéit vum Finanz- a Bankesektor ganz besonnesch hei zu Lëtzebuerg wäert stärkeken.

Ech wëll awer och soen, datt, wéi ëmmer bei deenen Direktiven, déi ëmgesat ginn an national Legislatioun, awer ëmmer erëm elo Interpretatiounsspillraum bleift op verschiddenen Artikelen.

Duerfir ass natierlech elo d'Roll vun der CSSF extreem wichteg. Déi muss och elo den Acteuren hei nach eng Kéier preziséieren, wéi déi eenzel Artikelen, iwwert

déi mir elo de Moien hei wäerten ofstëmmen, och an der Praxis sollen ëmgesat ginn.

Do kënn also erëm munches op eise Regulateur zou, dee par ailleurs sech jo souwisou net kann iwwer Aarbecht bekloen. An ech hunn och vollt Vertrauen an d'CSSF an hir exzellente Mataarbechterinnen a Mataarbechter, datt se dës zousätzlech Erausforderungen erëm wäerte schëlleren.

Ech wollt trotzdeem awer eng Kéier vun der Geleeënheet profitéieren, fir de Finanzminister – mir hunn dat och scho virdrun e bëssen undiskutiert – awer vläicht och ze froen, wéi et och um Niveau vun der Opstellung vun der CSSF virugeet, well mir stëmmen hei permanent Texter – mir wäerten dat och an deenen nächste Méint maachen –, wou mer erëm enger CSSF, engem Regulateur, zousätzlech Aufgabe ginn. An dofir, mengen ech, ass et och wichteg, datt déi Administratioun och genuch Leit huet, fir déi zousätzlech Erausforderungen ze schëlleren.

Eng zweet Remark, déi ech maachen, déi och ze dinn huet mat deem, wat de Finanzminister virdu gesot huet, wat ech alles deelen, ass, datt dat awer elo erëm derzou féiert, datt duerch dës Direktiv eng Rei zousätzlech Flichten op eis Finanzacteuren zoukommen.

Ech hunn et gesot: Et sinn och nach aner Direktiven, déi an der Pipeline sinn. A wann een dann e bësselchen déi Recommandatiounen do vun där Etüd vun der ABBL a vun anere Finanzacteuren an Europa liest, gesäit ee jo awer, datt hei en enorme Wonsch besteet, net méi ze vill Reegelen ze maachen.

Ech hat eng Kéier hei gesot: Fir verschidden Agremente mussen bis zu 100.000 Säiten anscheinend do gekuckt ginn. Dat fänkt un, verréckt ze ginn. A mir mussen eis wierklech eng Kéier d'Fro stellen, wéi e Finanzsektor nach ka fonctionéieren, wann e permanent ëmmer erëm mat neie Reglementatiounen saiséiert gëtt.

A mir dierfen och net vergiessen, datt, wéi gesot – ech hunn et och virdu scho betout – d'Amerikaner éischter amgaange sinn, Saachen ze vereinfachen. Mir mussen eis awer ëmmer erëm permanent d'Fro vun der Kompetitivitéit stellen.

Ech si frou, datt mir eng Regierung an e Finanzminister hunn, déi dat och déi ganzen Zäit maachen. Duerfir e grouse Merci. An ech bréngen, wéi gesot, nach eng Kéier heimadder den Accord vu menger Fraktioun.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Mosar. Den nächsten ageschriwwene Riedner ass den Här André Bauler. Här Bauler, Dir hutt d'Wuert.

M. André Bauler (DP) | Merci, Här President. Wéi mer dat vum exzellente Rapporteur gewinnt sinn, huet hien op eng ganz pedagogesch Manéier direkt e puer Wierder d'entrée de jeu an de Mëttelpunkt vu senger Ried gesat, an zwar: Attraktivitéit, Resilienz a Gouvernance. Well mat dësem Gesetzesprojet schreift Lëtzebuerg sech an déi europäesch Beméiungen an, déi déi finanziell Stabilitéit, d'Transparenz an eeben och a grad d'Gestioun vu Risike stärkeken sollen.

Attraktivitéit, Resilienz, jo, dat si Schlësselwierder, déi zentral sinn och fir d'Lëtzebuurger Finanzplaz.

Dësen Text soll dann emol fir d'ëischt hëllefen, eise Bankesystem generell méi zolid opzestellen. Dat ass eng Ustrengung, déi mer zanter der Finanzkris vum 2007/2008 maachen. A fir eng international Finanzplaz, wéi déi vu Lëtzebuerg, ass dat evidenterweis vun essenzieller Bedeutung.

Dése Projet verbessert d'Iwwerwachung vum Sec-teur an en imposéiert harmoniséiert Ufuerderungen a punkto Gouvernance an och um Terrain vum Risiko-management.

Am Kontext vun de verännerte wirtschaftleche Rea-litéite gëtt et ëmmer méi wichteg, dass Finanzinsti-tuter net nëmmen déi traditionell Risiken a Betruecht zéien, mee eeben och déi sougenannt ESG-Risiko systematesch an hire Risikomanagement integréieren an an d'Strategien, déi mat deem Risikomanagement ze dinn hunn.

Anescht gesot: Et geet eeben drëms, d'Resilienz vum System vum Bankewiesen ze stäerken, speziell mat Bléck op Ëmwelt- a Klimarisiken, awer och eventuell Geforen a Saache Management.

D'Widerstandsfäegkeet vun eisem Finanzsystem stärke bedeit jo ënner anerem och, dass ee queesch duerch d'Union derfir suergt, dass déi Persounen, déi Manager, déi d'Finanzinstituter verwalten an an hinnen dacks wegweisend, jo, aschneidend Entschee-dungen huelen, och iwwert déi Fäegkeeten, iwwert déi Kompetenze verfügen, déi dofir absolutt nout-wendeg sinn. An dat ass ee wichtege Schrëtt, fir laangfristeg Stabilitéit ze garantéieren.

Gläichzäitig suergt dësen Text derfir, dass mer um europäesche Plang eng besser Harmoniséierung vun de Reegelen hunn, wat natierlech wichteg ass, fir eng Fragmentatioun innerhalb vum europäesche Banne-maart ze vermeiden, a wat och wichteg ass, fir fair Konkurrenzbedéngungen tëscht de Memberstaaten ze assuréieren.

Dësen Text versicht dann och, d'Risiken op de Finanz-mäert besser ze kontrolléieren, besonnesch d'Ge-foren am Zesammenhang mat den Derivater an de sougenannt – ech hunn emol versicht, dass op Lëtzebuergesch ze iwwersetzen – zentrale Géigepar-teien, déi haut ouni Zweifel aus systeemescher Siicht relevant sinn. Esou hëlleft dann den Text, Verletz-lechkeeten ze minimiséieren, d'Vertrauen an de System ze stäerken a follglech déi sougenannt Real-wirtschaft besser ze schützen.

Mat der Ëmsetzung vun dese Reegelen droe mer also derzou bäi, dass eis international wäit verzweigten a vernetzte Finanzplaz op zolitte Féiss steet, och a grad, well se internationalen Exigenzen a Reegelen ëmmer nees gerecht gëtt an domat fir Planungssécherheet a fir Confiance suergt.

An domat gëtt och derfir gesuergt, dass eise regu-latoresche Kader un déi aktuell Ufuerderungen ugepasst ass. Schliisslech ass dat eng zentral Viraus-setzung, fir weiderhin och op Lëtzebuerg qualitativ héichwärtig Acteuren unzezéien an esou eis Finanz-plaz weider ze diversifizéieren. Vun engem mono-lithesche Secteur, wéi en heiansdo genannt gëtt, kann een also net schwätzen a ka keng Ried sinn.

Am Resümee: Béd Direktive suergen derfir, dass de Finanzsystem méi transparent, méi sécher, méi resi-lient gëtt a mer domat Schreckensszenarien, wéi mer een zum Beispill 2007/2008 och hei zu Lëtzebuerg erlieft hunn, vermeiden.

Dat gesot, ginn ech ganz gären och hei d'Zoustëm-mung vu menger Fraktioun.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Bauler. Den nächste Riedner ass den Här Franz Fayot. Här Fayot.

M. Franz Fayot (LSAP) | Här President, mir wäerten dese Projet de loi matstëmme, well mer mat der CRD VI an och mat EMIR 3 eise Bankesystem

méi resilient a méi stabil maachen. Dat ass gutt beschriwwen gi vum Rapporteur.

Ech wollt awer op ee Punkt agoen, bei deem ech mech froen, ob mir, awer och den europäesche Legis-lateur, wäit genuch ginn.

Virun engem Joer ongeféier ass en Artikel an der Press erschéngen, wou e Responsabele vun enger grousser Assicurégesellschaft – Allianz – dovur gewarnt huet, dass d'Maartwirtschaft, also de Kapitalismus, dobäi wier, sech selwer ofzeschafe wéint eiser feelender Ambitioun géint d'Klimadereglement an domat och deenen Aktivitéiten, Bankenaktivitéiten, well en fait géif dat dozou féieren, dass ganz Regiou-nen an och Secteuren net méi assurabel géife ginn an domat och net méi bankable wieren. Dat war net den Direkter vu Greenpeace, dat war, nach eng Kéier, en Direkter vun Allianz-Assurancen.

Dat ass e Message, dee fir de Moment net gehéiert gëtt. Mir sinn an engem konservativen, mir sinn an engem antiekologesche Backlash. Mir hunn alle-guert gesinn, dass mat der Trump-Administratioun d'Paräisser Klima-Accorden opgekënnegt goufen an och direkt duerno déi Banken, déi an där Klima-Allianz waren an Amerika, sech dorausser zrëckgezunn hunn. Mir gesi bei eis an Europa, dass de Green Deal verwässert gëtt, alles dat ënnert dem Precepte vun der kuerzfristeger Kompetitivitéit.

Mir hunn awer trotzdem ëmmer méi Warnungen an ëmmer méi Etüden, deslescht nach eng Etüd an „Nature“, déi eis virun de Käschten och fir d'Wirtschaft vun der Inaktioun an eiser Klimaambitioun gewarnt huet. Mir wëssen, dass mer ëmmer méi Tipping-points errechen, déi och ekologesch net méi kënnen guttgemaach ginn, mat devastatricë Konsequenzen och fir eis wirtschaftlech Aktivitéit.

Mir hunn och de Fait, dass an enger ëmmer méi onsécherer, enger méi onstabiler a volatilier Welt u sech och déi sozial Risiken an och Gouvernancerisiko wéi zum Beispill Korruptioun an den Entrepreneuren ëmmer méi grouss ginn. An dat betrëfft natierlech och déi Aktivitéiten, déi d'Banke finanzéieren.

Här President, mir hunn e Bankesecteur – an och bei der Regulatioun wäert dat net anescht sinn –, deen do ëmmer ee Schratt hannert där Evolutioun wäert sinn.

Mat dësem Gesetz wäerte mer elo u sech der europä-escher Bankenautoritéit Pouvoire ginn, fir déi Reege-len do ëmzesetzen an dat och mat Liewen ze fëllen. An et ass och gutt, dass mer dat hunn.

An ech gesinn dat et anescht wéi de Rapporteur an de Spriecher vun der CSV. Fir eis ass d'Kompetitivitéit vum Bankesecteur net eng Saach vu Race to the bottom oder vu manner Regularien.

Jo, kloer, d'Regularie sollen einfach sinn, si solle lieserlech sinn, mee si sollen ambitiéis sinn. An dat ass och eppes, wat eis am Fong ëmmer vum ameri-kanesche Bankesecteur och differenzéiert huet hei an Europa: dass mer am Fong méi e stabillen, besser kapitaliséierte System hate wéi d'Amerikaner. Dat hu mer viru Kuerzem och nach gesinn an där Kris, déi d'Banke vum Silicon Valley betraff hunn, dass Europa do besser opgestallt war. Also, d'Kompetitivitéit vum Finanzsecteur huet mat Resilienz a mat Stabilitéit ze dinn, an net mat Dereguléierung.

Mee, nach eng Kéier, an ech mengen, dat ass den Haaptmessage haut an deem Kontext: D'Resilienz muss stëmme an domat och d'Nohaltegkeet vun den Aktivitéiten. Well, Här Minister, Dir hutt et selwer gesot: D'Banke finanzéieren d'Realwirtschaft, an d'Realwirtschaft, fir dass och déi Risiken, déi beschriwwen ginn am ESG, sech net materialiséieren,

muss nohalte sinn. Dat verlaangt natierlech och no enger gewëssener Kohärenz um europäeschen an um nationalen Niveau. Dat ass eng Kohärenz, déi sech iwwer all d'Gebitter erstreckt. Dat huet mat der Klima-politik ze dinn. Dat huet mat Sozialpolitik ze dinn. Dat huet och mat de Wäertschöpfungsketten ze dinn, déi musse respektéiert ginn, wou d'Mënscherechter musse respektéiert ginn. An ech mengen, nëmmen esou wäert och eise Bankesystem laangfristeg op sta-bille Féiss stoen, well dat sinn déi Aktivitéiten, déi eis Banken am Endeffekt finanzéieren.

Dofir géif ech Iech och bieden, weiderhin do en An drop ze werfen. Mat aller Léift zur Kompetitivitéit sinn dat wierklech absolutt Necessitéiten, déi musse gi sinn.

Domat ginn ech den Accord vu menger Fraktioun a soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Fayot. D'Wuert huet elo den Här Tom Weidig.

M. Tom Weidig (ADR) | Jo, merci, Här President. Mir wäerten dat matstëmme. EMIR ass e ganz wichteg Reglementarium. An der Finanzkris waren nämlech grouss Problemer, well d'Zentralbanke wossten net genau, wat fir eng Derivatpositionen op géife stoen, well ganz vill OTC Trades gemaach gi sinn – OTC, over-the-counter. Dat heescht, de Problem war einfach do, dass déi net offiziell bekannt waren, mee nëmmen zwëschent zwou Konterpartie gemaach gi sinn.

An EMIR forcéiert am Fong geholl elo all d'Firmen – dat sinn elo net nëmme Banken, mee och Assurancen, an haauptsächlech Assurance-vien – halt ze soen, wat fir eng Derivatpositione se hunn. An dat ass ganz, ganz wichteg, dass ee gesäit, wat fir Positionen opstinn, och bei Krisen. A fir de Regulator ass dat och ganz wichteg. An den EMIR 3 ass och ganz wichteg, well déi éischt Versioun dovu war, fir et diplomatesch auszedrücken, relativ komplex. Et war deelweis och net kloer. An EMIR 3 ass wierklech vill méi effizient. An et ass definitiv ze begrëssen, dass déi Regulatioun méi effizient ass an och méi wierkt.

An dann hu mer och déi aner Saachen. Et sinn och ganz vill gutt Saachen derbäi. Wat eis awer elo stéiert, dat ass, dass d'CSSF, mee och den CAA, deen den Här Mosar elo vergiess huet – deen ass nämlech och impaktéiert vu ville vun deenen Direktiven – net nëmme musse kucken, wat fir eng Reserven dass d'Banken oder d'Assurancen hunn, ob dat duergeet, fir all de Clienten dat auszebezuellen. Nee, si mussen och elo aner Analyse maachen, vun ESG zum Bei-spill, an dat ass einfach net hir Kärrmissioun. Do gi ganz vill Ressourcen an Zäit drop an do gi se wierklech ofgelenkt. An dat ass wierklech ... Et gëtt ëmmer méi komplex an dat destabiliséiert och dee ganze Kontrollmechanismus. An dat ass eppes, wat wierklech net gutt ass.

Ech hoffen elo wierklech, dass elo bei deenen nächste Saachen, déi aus Europa, aus Bréssel kommen, virun allem den Omnibus-Direktiven, elo nees méi Vereinfachung kommen.

An ech wollt de Minister och froen, ob am Moment halt zu Bréssel a punkto Omnibus an och elo nach aner Diskussiounen ..., ob elo vläicht awer dat, wat mer elo stëmme, ob do vläicht awer nach Saache méi vereinfacht ginn a wéi hien dozou steet, dass dat soll méi vereinfacht ginn.

Mir wäerten dat matstëmme, mee, wéi gesot: Mir sinn derfir, dass et Reegele gëtt, dass kontrol-léiert gëtt, mee nëmmen dat, wat wierklech absolutt néideg ass.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Weidig. D'Wuert huet elo d'Madamm Tanson.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Jo, merci, Här President. Ech ginn och den Accord vun deene Gréngen zu dësem Text. Ech wollt awer kuerz op eng Diskussioun agoen, déi an der leschter Finanzkommissioun war, wou Dir, Här Finanzminister, net mat dobäi waart, well et war schonn eppes, wat mech e bëssen interpelléiert huet. Ech hu jo heiansdo esou Momenter. Ech war véier Joer laang an der Situatioun, wou ech Iech an den Här Mosar ëmmer op der anerer Säit sëtzen hat an deemno wat do an den Avise stoung, da war de Kommissiounssall ze kleng.

Ech war och elo e bëssen iwwerrascht, dass den Här Mosar net op den Avis vun der Europäescher Zentralbank agaangen ass, deen awer eng Fro opwerft. Et ass elo eng Detailfro, wann een dee ganzen Text hei kuckt, mee et gëtt en Delai agefouert, bannent deem d'Europäesch Zentralbank muss op eng Notifikatioun vun enger Fusioun äntwerten. Dat ass en Delai vun 20 Deeg, deen net an der Direktiv virgesinn ass. An d'Europäesch Zentralbank seet an hirem Avis – an dat ass jo elo net iergendeng Institutioun, Här Finanzminister –, dass dee Respekt vun deem Delai kéint fir si wierklech ganz vill Schwierigkeete mat sech bréngen. Si gesinn éischters net, wat d'Konsequenz dovunner ass, wann en net respektéiert gëtt, an – et steet hei – „pourrait compromettre la capacité de la BCE à faire pleinement usage de son pouvoir discrétionnaire en matière de surveillance prudentielle pour l'évaluation (ou non) des fusions intragroupe faisant intervenir des établissements importants“.

Bon, ech hat dunn d'Fro opgeworf, firwat mer da wierklech onbedéngt missten an deem Delai do festhalen, wa mer esou e kriteschen Avis kruten. D'Äntwerte waren elo net ganz ... Wéi soll ech soen? Et huet mech elo net satisfaiséiert. Dofir hunn ech de Rapport net matgestëmmt.

Natierlech ass den Objet vum Text richtig. Ech wier frou, wann Der vläicht do nach eng Kéier kéint eis elo Erklärungen dozou ginn. Mat där klenger Nuance si mer natierlech mam Text d'accord.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Tanson. Här Clement.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Ech wollt elo eppes Änlech soe wéi d'Madamm Tanson. An der leschter Legislatur huet een nämlech ganz gäre vun Här Mosar a vum Här Roth héieren: „La directive, rien que la directive! Kee Goldplating. Kommt, mir halen eis just un dat, wat Bréissel eis geschéckt huet.“ An dann hei féinnt een op eemol am Text awer – ech weess elo net, ob een et Goldplating kann nennen – op alle Fall eng Dispositioun, déi esou net an den Direktiven ze fanne war, nämlech deen Delai, deen dann och nach vun deene Concernéierten, wat jo net elo de Privatsektor ass, mee den öffentleche Sektor, d'EZB, awer ganz kritesch kommentéiert gouf. An do héiert een da weeder vum Rapporteur nach vun deenen aneren Acteuren aus der Majoritéit, déi ëmmer gäre géint Goldplating hei op d'Tribün kommen, näischt. Dat huet mech awer e bëssen erstaunt.

Dovun ofgesi weist aleng schonn, dass mer hei vun der CRD VI a vun EMIR 3 schwätzen, dass dat heite jo och keng Texter sinn, déi eréischt gëschter fir d'éischt op den Instanzeweie komm sinn. Dat hei sinn Iteratiounen. Allkéiers, wann erëm eppes opfällt, da gëtt nogebessert, elo nach eng Kéier bei der Gouvernance, nach eng Kéier bei den ESG-Risiken. Alles dat si jo wichteg Saachen an dofir wäerte mer och deen Text matstëmme, mee nichtsdestotz wär et awer interessant, de Gilles Roth vläicht och nach eng

Kéier a senger fréierer Fonctioun zu deem heiten Text ze héieren. Ech mengen nämlech, dass dat eng ganz aner Ried wär wéi déi, déi hien elo an deenen nächste Minutten hei wäert halen.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Clement. Här Wagner.

M. David Wagner (déi Lénk) | Jo, merci, Här President. De Rapporteur ass dorobber agaange virdrun, wat d'Ursaache ware vun der Reglementatioun vum Finanzsektor. No der grousser Kris vun 2007/2008 ass et awer néideg ginn, eng Grouss Botz ze maachen. Et ass deelweis geschitt. Mir wëssen, dass och déi aner Säit vum Atlantik d'Zäit zeréckgestallt gëtt – net just ënnert dëser Administratioun, muss een och soen. D'Demokrate sinn heiansdo och net esou phenomenal vill méi fortschrëttlech wéi d'Republikaner, op jiddwer Fall an deene Froen.

A mir héiere schonn déi kleng Musek och, déi haaptsächlech vun der CSV kënnt, fir ze soen: „Mir müssen elo oppassen, wann d'Amerikaner elo erëm ufänken ze dereglementéieren. Da wäerte mir erëm kompetitiv verléieren.“ An dat ass eng relativ geféierlech Musek, well d'Geschicht wäert sech och erëm eng Kéier repetéieren. Et soll een net dovunner ausgehen, dass dat, wat 2008 geschitt ass, net erëm eng Kéier kéint geschéien, mat nach méi devastateuren Effete fir d'Mënschen. Well dorëms geet et jo.

Jo, mir sinn eis als Lénk och bewosst, dass dee Sektor weiderhi wäert musse gereegelt ginn, reglementéiert ginn, soulaang e weeder sozialiséiert nach nationaliséiert gëtt, wat u sech eng vill besser Léisung war, well mir wësse jo, wat fir e Chaos den aktuelle System provozéiert. Dofir brauch en eng Reglementéierung, sou dass duerno Kontradiktiounen entstinn a Konkurrenz tëscht verschidde Finanzplazen, well dat läit an der Saach selwer vun deem System, dee mir selwer a Fro stellen. Dat ass dee System, deen Dir awer, zemoos an der Majoritéit, ënnerstëtzt. Dat ass dann de Problem: Dat musst Der de Leit erklären.

Dat heiten, wat mir elo stëmme, geet ... Jo, do gëtt eng Supervisioun verstärkt. Dat ass da scho mol eppes Positives.

De Problem ass, dass et awer an eisen Aen, och wat déi sozial an ekologesch Responsabilitéit ugeet vun deem Sektor, deen tatsächlech awer wéinstens déi dote Responsabilitéit misst hunn, an dat misst wéinstens tatsächlech de Corebusiness sinn. Do bleift nach alles relativ fräiwëlleg.

De System bleift och weiderhin net ënner enger verstärkter Kontroll vun de Biergerinnen a Bierger, respektiv vun de Parlamentarier, mee et bleift an den Hänn vun de Regulateuren. An deem Sënn wäerte mer eis bei deem heite Projet de loi enthalen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Wagner. Domat ass d'Lëscht vun de Riedner ofgeschloss an dann huet d'Regierung d'Wuert. Pardon, den Här Mosar wëllt nach ...

M. Laurent Mosar (CSV), rapporteur | ... eng Rei Erklärungen ginn, well ech och perséinlech hei ...

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Ugeschwat!

M. Laurent Mosar (CSV), rapporteur | ... net ugegraff, awer ugeschwat gi sinn.

M. Sven Clement (Piraten) | Ugeschwat, jo!

M. Laurent Mosar (CSV), rapporteur | Also, zu deem Avis vun der Zentralbank wollt ech awer elo mol eppes preziséieren. Dat ass, wann Der dee Projet kuckt, e ganz komplizéierte Projet. De Rapport huet 100 Säiten. Extrem technesch.

D'Zentralbank huet op engem eenzege klenge Punkt eng Observatioun gemaach.

(Interruption par Mme Sam Tanson et hilarité)

Pour le reste ... Nee, Madamm Tanson, pour le reste ass deen Avis eigentlech ganz positiv gewiescht. An dee Punkt, deen do erakomm ass, do soll een awer och preziséieren, ëm wat et geet. Hei geet et ganz einfach ëm d'Previsibilitéit. Hei huet elo d'Zentralbank d'Méiglechkeet, do eng Analys ze maachen, wa se der Meenung ass, dass do eventuell kéinte Problemer sech stellen.

Do steet en Delai an der Direktiv an am Gesetz dran, an deem se deen Avis maachen. An hei ass just gesot ginn, si sollten umellen – umellen! – innerhalb vun 20 Deeg, ob se esou eng Analys géife maachen.

An ech mengen, hei geet et wierklech drëm, Previsibilitéit ze hunn, dass ee weess, ob en Avis kënnt. A sinon kritt wierklech d'Zentralbank absolutt näischt ewechgeholl vun hire Kompetenzen. Duerfir mengen ech, dass dat elo awer wuel eng punktuell Kritik ass.

Wann ech awer d'Komplexitéit an dee ganze Projet kucken, muss ech awer soen, dass dat elo net dee wichtigste Punkt ass.

Merci.

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP) | Seet deen neien Här Mosar.

(Hilarité)

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Mosar.

Da geet d'Wuert un d'Regierung.

Prise de position du Gouvernement

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären Deputéiert, ech hu virdu misste schmunzelen. Jo, et gëtt een ëmmer mat senger Vergaangenheet konfrontéiert.

Ech hu just geduecht ... Ech mengen, de 24. Abrëll 2007 hat ech d'Chance, hei an deem héijen Haus fir d'éischt vereedegt ze ginn. Et huet verschidde Virdeeler, wann ee praktesch 17 Joer an der Chamber sëtzt, iert een an d'Regierung kënnt. Et weess een, wéi e Parlament fonctionéiert. Et weess een, dass ee Respekt soll a muss hu vis-à-vis vun dem éischte Pouvoir an dass een déi Froen, déi ee gestallt kritt huet, och ze beäntwerten huet.

Et huet awer den Nodeel, dass, wann ee sech relativ oft an dësem Haus dann a verschidde Qualitéiten expriméiert huet, dat natierlech ëmmer schrëftlech festgehalten ass.

(Interruption et hilarité)

A mat deem muss ee sech dann och als Regierungsmember ausernanersetzen. An do ass, an ech stinn do derzou, heiansdo eng Kontradiktioun derbäi.

Duerfir soen ech Iech, Dir Dammen an Dir Hären Deputéiert, alleguere Merci, dass Dir Iech mat dem Inhalt vun engem komplexe Gesetzesprojet alleguere beschäftegt hutt. Ech soen och duerfir dem Laurent Mosar Merci, well en eigentlech a sengen zéng Minutten dat hei exzellent resüméiert huet. Ech ginn och duerfir net méi op den Detail an, mee ech wëll mech konzentréieren, op déi Froe respektiv Remarken, déi gemaach goufe vu verschidde Deputéierten, eng Äntwert ze ginn.

Jo, et ass méi Contrôle um Niveau vun der Gouvernance vun de Banken- a Finanzdénsgschtleeschter. Dat gëtt jo hei, mengen ech, querbeet begréisst.

Jo, et si méi Reegelen. Den Här Mosar huet dat richtig gesot: „fit and proper“. Dat heescht, dass d'Garantië vu Seriositéit vun den Acteuren gi sinn.

Jo, et sinn eenheetlech Reegelen. Et ass politesch an och ekonomesch wichteg fir eis Finanzplaz, dass et eenheetlech Reegele gëtt bei Fusiounen, Cessiounen a virun allem materiellen Operatiounen. Well, richteg, wësst Der, dass mer de Moment – d'Zuel ass vläicht deemnächst steigend – 115 Banken zu Lëtzebuerg hunn, mee dass déi Banken, déi zu Lëtzebuerg eng Presenz hunn, aus net manner wéi 25 Länner kommen? Dat ass och e wichtege Facteur am Kontext vun dësem Gesetz.

An, dat wat den Här Fayot gesot huet: Jo, d'Resilienz vun de Banken. Souguer déi Ëmwelt- a Klimarisiken, déi se beinhalten, dat gëtt och richtegerweis hei mat traitéiert. Dir hutt de Lien gemaach zwëschent engersäits Banken als Finanzementinstrument vun der Realwirtschaft. Duerfir huet dat – do suivéieren ech Iech – eng duebel wichteg Bedeitung. Et huet och eng wichteg Bedeitung, dass mer d'Risiko kucken am Zesammenhang mat Kryptoaktiva, dat heescht alles dat, wat digital Finanzwelt ass. An den Här Bauler ass jo och dodrobber agang.

Dee wichtegsten ekonomeschen a kompetitive Punkt vun dësem Gesetzesprojet ass awer ganz kloer dee vun der néideger physischer Presenz vun enger Bank hei zu Lëtzebuerg. Besonnesch fir déi, déi aus den Net-EU-Staate kommen. Firwat? Wann haut eng Bank eng Dependence zu Lëtzebuerg huet, eng Succursale, da ka se querbeet, wa se eng Kéier den europäesche Passeport huet, hir Aktivitéiten duerch déi 27 Memberstaate vun der Europäescher Unioun ausüben. Vu ville Finanzacteurs gëtt dat natierlech opgehol, well eng Succursale ass, relativ – ëmmer – gesinn, net esou käschtenintensiv, wéi wann ech eng Filial muss grënnen an domat all déi juristesche, regulatoresch, mee och finanziell zousätzlech Oplage respektéieren, déi domadder verbonne sinn.

Duerfir hu mer, an duerfir kann ech den Här Clement och berouegen, ganz genee gekuckt, dass mer dee Businessmodell – Businessmodell, dat ass elo vläicht ... –, de Modell „Banke Lëtzebuerg“, weider kënne ënnert deene Virgabe féieren, déi mer och bis elo hunn. Well et sinn eng ganz Rei Banken aus Brasilien – vläicht kënnt déi eng oder déi aner nach no –, aus Japan, aus den USA, aus der Schwäiz souguer, dat heescht Net-EU-Staaten, déi zu Lëtzebuerg eng Succursale opmaachen an dann iwwer Lëtzebuerg all hir Aktivitéite querbeet duerch d'Europäesch Unioun maachen. Firwat? Well et de sougenannte Prinzipp vun der Libre prestation de services an a fortiori de Prinzipp vun der Libre prestation de services vun de Finanzdénsgschtleeschunge gëtt. Dat ass u sech – d'Wuert ass vläicht e bësse pejorativ – de Geschäftsmodell vun der Finanzplaz Lëtzebuerg, wann een et op d'Banke bezitt.

Mir hunn also séchergestallt, dass trotz deenen zousätzlechen Ufuerderunge vun der CRD VI, déi, wéi gesot, ofgeleet si vu Basel III, mer dat zu Lëtzebuerg ëmsetzen, ouni dass mer dee Geschäftsmodell do pragmatesch géifen a Gefor bréngen.

Da koun déi Fro – ech huele se e bëssen duercherneen – vum David Wagner: D'USA, déi dereguléieren. Wat maache mir hei an Europa? Et ass ganz kloer, dass mir an Europa eng aner Approche hunn. Mir hätte gären e Reegelmierk. Mir hätte gären e juristesche Kader, deen engersäits Rechtssécherheet gëtt, mee deen déi néideg Flexibilitéit gëtt, fir déi Aktivitéiten an engem geuerdente Rechtskader kënne an der Europäescher Unioun ze maachen.

Sollt hei eng Iwwerreguléierung sinn? Dat war eng aner Fro, déi opkomm war. Wéi geschitt dat mat den Omnibusgesetze? Et ass e Wëlle vum europäeschen ECOFIN-Rot, dat heescht vun den europäesche Finanzminister, d'Kommissioun domadder

ze beoptragen, dass ee bei besteeënde Regulatorie kuckt – an dat hei ass eent vun deenen –, ob net iwwerreglementéiert gëtt, ouni awer de Rechtskader selwer domat a Fro ze stellen.

Da war d'Fro: Wat fir en Impakt huet dat op den Effectif, zum Beispill bei der CSSF? Dat ass eng Fro, déi mer d'CSSF och gefrot hunn. Kuerzfristeg a mëttelfristeg, fir d'Ëmsetze vun dëser CRD-VI-Direktiv, huet dat keen Impakt op méi Personal bei der CSSF. Firwat? Mee well eng ganz Rei vu Grondreegelen elo schonns vun der CSSF ëmgesat ginn – dat heescht am Virfeld scho vun där eigentlecher Gesetzgebung.

Wat sech awer an der Zukunft do ofspillt, wann déi Regulatorien hei adaptéiert ginn oder géifen ausgebaut ginn, do kann ech kee Versprieche maachen, dass dat keen Impakt op den Effectif vun der CSSF sollt hunn.

Dann ass gefrot gi vun dem CAA, dat heescht: Wat ass et um Niveau vun den Assurancen? Do spillt Solvency II, Här Weidig. Dir kennt dat am Detail vill besser wéi ech. Dee gëtt ëmgesat. Mir sinn amgaange mat den Aarbechten, fir Solvency II ëmzesetzen. Dat muss mer maache virun dem 29. Januar 2027.

Dann ...

M. Tom Weidig (ADR) | Très bien!

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Jo, an da kommen ech nach op déi Fro, déi opgeworf ginn ass, ënner anerem a virun allem vun der Madamm Tanson: Ech hat e Freideg de Mëtteg eng Verpflichtung, duerfir war ech net an der Sitzung.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Zu Esch.

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Ech war zu Esch. Ech war zu Esch.

(Interruptions et hilarité)

Plusieurs voix | Mam Vélo?

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Ech war op der Entrée ...

(Interruptions, hilarité et coups de cloche de la présidence)

M. Claude Wiseler, Président | Sou, wannechgelift!

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Ech war gären zu Esch!

(Hilarité)

M. Claude Wiseler, Président | Jo.

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Ech war gären am Minett!

(Interruptions)

M. Claude Wiseler, Président | Voilà, a mir kommen och zum Sujet zréck!

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Ech si gäre Sûddeputéierten.

(Hilarité)

An duerfir konnt ech do net op Är Fro äntweren.

D'Madamm Tanson erwäänt awer e richtege Problem, deen och eng politesch Äntwert wëll, firwat dass dat dragesat gouf. D'Direktiv gesäit vir, dass bannent 60 Schaffdeeg muss Positioun geholl ginn zu enger Intragrupp-Fusioun vun engem Bankegrupp. Dat ass also den Delai.

D'Fro ass: Wann eng Observatioun dozou wëll oder soll gemaach ginn ... Dat betrëfft souwuel d'CSSF wéi och a verschiddene Fäll d'Europäesch Zentralbank.

Dat, wat hei zousätzlech dra gesat gouf, dat ass den Delai vun 20 Schaffdeeg, also an der Reegel, loosse

mer soen, e Mount, wou d'CSSF respektiv d'Europäesch Zentralbank deem Operateur, deen déi Intragrupp-Operatioun mécht – d'Fusioun oder wat och ëmmer –, seet, ob do d'CSSF respektiv d'EZB dat wëllt analyséieren oder net. Firwat? Fir deem Operateur eigentlech Rechtssécherheet ze ginn! Dat ass de Sënn an Zweck dovun. Dat heescht, si kréien en Accusé de réception, a bannent 20 Deeg kritt den Operateur gesot – de Bankegrupp –, ob dat am Detail gekuckt an evaluéiert gëtt oder net.

Elo frot Der: Wat ass d'Konsequenz? D'Konsequenz ass, rechtlech gesinn, en Delai – et muss ee kucken um Niveau vum Droit administratif. Et ass keen Delai de rigueur, well keng Konsequenz domadder verbonnen ass. Dat heescht, et ass en Delai d'ordre. Dat heescht, de Regulateur, an dësem Fall d'CSSF, dem Verständnis no, esou wéi et geschriwwen ass vun den Auteurs, ass deen ..., dass sollt hei am Sënn vun enger Rechtssécherheet eng Äntwert vum Regulateur, an dësem Fall der CSSF, kommen, fir den Operateur, deen déi Operatioun wëllt maachen, an engem geuerdente Zäitraum dorop opmierksam ze maachen, ob dat am Detail gekuckt gëtt oder net. Dat ass dat, wat gëllt – also keen Delai de rigueur, mee en Delai d'ordre.

Dat ass dat, wat geduecht ass. Jo.

M. Laurent Mosar (CSV) | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Ech gesinn, datt nach eng Fro do ass vun der Madamm Tanson zu deem Sujet. Ass et esou?

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Jo, genau.

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Jo, jo.

M. Claude Wiseler, Président | Madamm Tanson, kuerz wannechgelift.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Natierlech. Also, d'Zentralbank werft jo genau déi Fro op, fir ze soen: Wat ass, wa mer deen Delai net respektéieren? Kënnst Der eis dat vläicht eng Kéier an einfache Wieder erklären? Wat ass, wa se den Delai net respektéiert, dann d'Konsequenz do dovunner? Ass dann iergend-epes an der Prozedur hifälleg oder huet dat guer keng Inzidenz?

M. Claude Wiseler, Président | Merci.

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Ech kommen dann nach eng Kéier ... Wéi ech gesot hunn: Wann een dat op administrativem Niveau kuckt, den Ënnerschied zwëschent Delai de rigueur an Delai d'ordre ... Et ass keen Delai de rigueur. Dat heescht, wa keng Äntwert kënnt, huet dat keng Konsequenzen.

M. Claude Wiseler, Président | Voilà.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Merci.

M. Gilles Roth, Ministre des Finances | Merci och.

M. Claude Wiseler, Président | Dat war kloer gesot.

Da komme mer elo zu dem Vott iwwer dëse Projet de loi, vu datt d'Diskussioun domadder ofgeschloss war.

Mir kommen also zur Ofstëmmung iwwer de Projet de loi 8627. Den Text steet am Document parlementaire 8627³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8627 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmme fänkt elo un. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 58 Jo-Stëmmen, keng Neestëmme, 2 Abstentiounen. Dëse Projet de loi ass also ugeholl mat 58 Jo-Stëmme bei 2 Abstentiounen.

Ont voté oui : Mmes Diane Aehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile

Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum (par M. André Bauler), Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par M. Guy Arendt), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gusty Graas) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Cloeser (par M. Georges Engel), M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen.

Se sont abstenus : MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

7. Interpellation de M. Fred Keup sur l'intégration des étrangers

Da komme mer elo zum nächste Punkt, der Interpellation vum Här Fred Keup iwwert d'Integratioun vun den Ausländer. Hei hu mer eng Riedezäit nom Modell 1, dat heescht, den Interpellateur huet 30 Minuten, d'CSV 15,5, d'DP 12, d'LSAP 11, d'ADR 7,5, déi gréng, d'Piraten, déi Lénk jeeeweils 7. D'Regierung huet 30 Minutte fir ze äntweren. An d'Wuert huet elo den honorabelen Här Fred Keup als Auteur vun der Interpellation. Här Keup, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Här President, Dir Dammen an Dir Hären, léif Kolleegen, zu Lëtzebuerg si ronn 50 % vun der Bevëlkerung Ausländer. An esou engem Land ass Integratioun en Haapttheema. An dofir ass et wichteg, dass mir och hei an der Chamber iwwer Integratioun schwätzen.

Ech wëll mer ganz bewusst e kleng Moment huelen um Ufank, fir eppes Perséinlech ze soen. Ech selwer hunn eng Famill mat Migratiounshannergrond. Ech hunn iwwer vill Joren als Proff an engem Lycée geschafft an enger Schoul, wou déi allermeeschte Kanner och e Migratiounshannergrond hunn. A parallell sinn ech ëmmer a ganz ville Veräiner aktiv gewiescht, a ganz besonnesch an engem Fussballveräin, wou ech och scho laang President sinn, wou mer, mengen ech, och eng ganz grouss Aarbecht maachen am Sënn vun der Integratioun.

Firwat soen ech dat am Ufank? Well „Integratioun“ eent vun deene Wieder ass, déi een oft ganz séier benotzt. Mee Integratioun ass am Fong net abstrakt. Integratioun ass ganz konkret. Et gesäit ee se am Kllassesall. Et gesäit ee se um Fussballsterrain. An ech gesinn do vill gutt Saachen. Ech gesinn, wéi Frëndschafte entstinn. Ech gesinn, wéi Kanner sech fannen. An ech gesinn, wéi Leit an d'Land erawuessen – lues, mat Effort, mee reell.

Mee ech gesinn och, dass et oft schwéier ass. An ech denken do och u mäi Schwéierpapp, deem 1963

op Lëtzebuerg komm ass, deem haut net méi lieft. Hien ass mat 17 Joer aus Sardinie komm, mam Zuch op Stengefort an do op der Gare mat enger Wallis erausgeklomm. Hie wollt just mol kuerz heihinner kommen. En huet dunn hei geschafft, en huet dunn eng Famill gegrént an en huet dunn hei säi Liewe bis zum Schluss gemaach.

Hie selwer war net wierklech integréiert, mee seng Kanner, déi waren et. An do läit fir mech eng wichteg Wourecht: Integratioun ass ganz dacks en intergeneratiounelle Prozess. Si brauch Zäit, si brauch Gedold a si brauch och gudden Willen. An Integratioun geschitt net automatesch. Si brauch e Kader, si brauch Strukturen, si brauch Reegelen, si brauch Schoul, si brauch Veräiner a si brauch och eng gemeinsam Sprooch.

A genee dowéinst hu mer dës Interpellatioun gefrot: well Lëtzebuerg sech an de leschte Joerzénge esou staark verännert huet, dass déi al Selbstverständlechkeeten net méi duerginn. Mir hunn aktuell ronn 690.000 Awunner zu Lëtzebuerg. Alljoers kommen ënnert dem Stréch 10.000 bis 12.000 Leit zousätzlech bäi. A mir hunn eis Bevëlkerung zënter 1980 bal verduebelt. D'Fro ass also net, ob mer fir oder géint Ausländer sinn, mee d'Fro ass: Wéi bleiwe mir eng Gesellschaft? Wéi bleiwe mir zesummen? A wéi suerge mir derfir, dass jiddereen, deem hei lieft, och wierklech Deel vun dësem Land ka ginn?

Dat ass keng ideologesch Fro, dat ass eng zentral Fro vun dësem Staat. An dës Staatsfro gëtt nach méi däitlech, wann een d'Zesummesetzung vun der Bevëlkerung kuckt. Bal d'Hallschent vun den Awunner hu kee Lëtzebuurger Pass. An och d'Hallschent vun den Awunner hei am Land ass net hei zu Lëtzebuerg gebuer, mee ass am Ausland gebuer. An do huet awer eng staark Entwécklung stattfonnen, wann ee bedenkt, dass nach an der Zäit nom Krich ganz wéineg Ausländer zu Lëtzebuerg gewonnen hunn.

Et ass also och net eng banal Oppositioun zwëschen „hei“ an „dobaussen“, mee et geet ëm eng Gesellschaft, déi immens divers ginn ass a grad dowéinst e gemeinsame Kär brauch. An ech wëll hei ganz kloer sinn: Lëtzebuerg ass scho laang en oppent Land a soll dat och bleiwen. Vill vun de Leit, déi op Lëtzebuerg komm sinn, hu geschafft, hu Famillje gegrént, hu Veräiner matgedroen, hu Betriber opgebaut, hu sech engagéiert. A grad, well Lëtzebuerg sou oppen ass, grad well mir Leit ophuelen, hinne Chancë ginn a Perspektiven ubidden, dierfe mir och eppes erwaarden – net vill, mee dat Wichtigst –: de Willen, Deel vun dëser Gesellschaft ze ginn.

An oppen ze sinn heescht net, dass een d'Fro vun Zesummenhalt kann ignoréieren. Oppenheet brauch Orientéierung an Oppenheet brauch och e gemeinsame Buedem, an dat ass d'Integratioun. D'Integratioun, dat ass eng Offer – eng staark Offer! Si seet zu engem Mënsch, deem op Lëtzebuerg kënnt: „Du kanns Deel vun eis ginn. Net fir ëmmer e Frieme bleiwen, mee Deel vun dëser Gesellschaft ginn.“

Mee wann Integratioun eng Offer ass, da brauch se och eng Äntwert. An d'Integratioun geet ëmmer an zwou Richtungen. Eng Gesellschaft muss bereet sinn, Leit opzehuelen, Chancen ze ginn an Dieren opzemaachen, mee Integratioun funktionéiert nëmme, wann och déi aner Säit dee Schratt mécht, wann de Willen do ass, sech anzubringen, d'Sprooch ze léieren an an dësem Land deelehuelen. An dat ass keng haart Fuerderung – et ass eng logesch Äntwert op eng oppen Offer.

An Integratioun heescht och net, dass ee seng Wuerzelen ofschneit. Dat verlaangt keen. Mee Integratioun heescht, dass mir hei e gemeinsame Kär hunn, eng gemeinsam Sprooch, gemeinsam

Reegelen, gemeinsam Plazen, eng gemeinsam Verantwortung.

An ech wëll betounen: Respekt virun anere Kulturen heescht net, dass Lëtzebuerg selwer kee kulturelle Kär méi dierf hunn. Mir hu Respekt virun alle Kulturen, mee grad well all Kultur Respekt verdéngt, dierf och Lëtzebuerg seng Sprooch, seng Geschicht, seng Wäerter a seng Identitéit eescht huelen. Ouni dat gëtt et keng Gesellschaft, well da gëtt et nëmme nach Leit, déi nieftenee liewen, mee net mateneen.

A wann ech op Lëtzebuerg kucken, da gesinn ech, dass Integratioun laang Zäit iwwer dräi grouss Piliere funktionéiert huet: d'Schoul, d'Veräiner an d'Sprooch. D'Schoul huet d'Kanner zesummebruecht. D'Veräiner hunn aus Noperen Ekippe gemaach. Frëndschafte, Gewunnechten, Verantwortung sinn entstan. An d'Sprooch huet dat Ganzt zesummegehalen.

Dës dräi Piliere si fir mech haut nach richtig. Dat ass vläicht e bësse romantesch, mee se si konkret. Dat gesäit een am Fussballveräin all Woch. Um Terrain freet keen als Éischt no Pass, Originellen oder Familljennum. Do geet et ëm d'Zesummespill, Disziplin, Respekt, Presenz. An do léiert een, oppene ze vertrauen. A grad dowéinst soen ech: Wann de Staat et eescht mengt mat Integratioun, da muss hien net nëmme op d'Ministerien an op d'Broschüre kucken, mee e muss och op d'Schoulen, op d'Gemengen, op d'Veräiner an op déi Plaze kucken, wou d'Land am Alldag zesummekënnert.

An dat féiert zum wichtigste Punkt: Dat ass d'Schoul. Lëtzebuerg huet eng Nationalsprooch, eng Sprooch vum Land, dat ass Lëtzebuergesch. An doriwwer eraus huet Lëtzebuerg dräi administrativ Sproochen: Lëtzebuergesch, Däitsch a Franséisch. An dofir hu mir och den traditionelle Schoulsystem vu Klengem un op Lëtzebuergesch, Däitsch a Franséisch opgebaut. Am Precoce an an der Spillschoul op Lëtzebuergesch. An duerno, am Cycle 2 bis 4, geschitt d'Alphabetiséierung op Däitsch, mat Franséisch derbäi. An dat alles ass eng Stärkt, mee och e ganz usprochsvolle System, besonnesch fir Kanner mat ganz anere Sproochëmfelder doheem.

An dat weess och all Mënsch. Déi Lëtzebuurger dräi sproocheg Schoul ass e grouse Virdeel, mee och eng grouse Erausforderung fir vill Schüler – an och fir d'Lëtzebuurger Schüler! Mee si ass eng ... Wann een dat eescht hält, da kann een net esou maachen, wéi wann d'Sproochefro eng Detailfro wier. Dat ass eng ganz wichteg Fro.

Mir gesinn, dass d'Zuel vu Schüler immens staark an d'Luucht geet. Mir hunn elo ronn 120.000 Schüler an eise Schoulen. Dat sinn der bal 20.000 méi wéi nach viru siwen, aacht Joer. A parallell dozou: Zee Drëttel vun der Schoulbevëlkerung schwätzen doheem kee Lëtzebuergesch méi. Dat ass d'Realitéit, an där eis Schoul haut hir Integrationsaufgab erfëlle muss.

An d'Schoul ass dee wichtigste Integrationsmotor vun dësem Land – net nëmme eng Plaz, wou Mathematik, Grammaire oder Geschicht geléiert gëtt, mee eng Plaz, wou eng Gesellschaft sech selwer weidergëtt. An do muss mir éierlech sinn: Wann an engem Land zee Drëttel vun der Schoulbevëlkerung doheem net Lëtzebuergesch schwätzt, da gëtt d'Schoul als Plaz, wou d'Sprooch sech begéien, méi wichteg – an net manner.

Wann d'Zuel vun de Schüler a kuerzer Zäit staark klëmmt, da klëmmt och den Druck op d'Léierpersonal, op d'Klassen, op d'Begleedung. An duerfir brauch Lëtzebuerg eng Schoulpolitik, déi nees kloer de sozialen Zesummenhalt matdenkt. Net just individuell Parcoursen, net just nei Weeër niefteneen, mee och de gemeinsame Raum, an deem eng Gesellschaft

sech begéint. Wann d'Schoul net méi zesummebréngt, da gëtt Integratioun am ganze Land méi schwéier. An da ginn och den Zesummenhalt an déi sozial Kohäsioun ëmmer méi verluer.

Här President, ech wëll an deem Kontext och fair bleiwen: D'ëffentlech international Offer ass net aus dem Näscht entstanden. Si reagéiert op eng reell Diversitéit vu Familljen, vu Sproochen, vu Besoinen. Si ass am ëffentleche System gratis an op fir jiddereen. An och an den europäesche Schoule gëtt Lëtzebuergesch net einfach ignoréiert. Offiziell suivéieren d'Schüler a verschiddene Joergäng och e puer Stonne Lëtzebuergesch an der Woch. Dat kann ech unerkennen.

Mee grad well ech och fair bleiwen, däréif ech och zwou seriös Froe stellen:

Fonctionéiert dat wierklech? Kënnen déi Kanner all Lëtzebuergesch schwätzen no der Schoul? D'Profen aus dëse Lycéeeën hu viru Kuerzem de Lëtzebuergesch-Niveau bemängelt: Et géif net genuch gemaach ginn an et géif am Fong net wierklech fonctionéieren.

An déi aner Fro, déi sech stellt, ass: Wéi eng Auswirkungen huet déi ëmmer méi breet international Offer op de gemeinsame Schoulraum? An d'Zuele sinn däitlech: Ëmmer méi Schüler ginn an ëffentlech europäesch Schoulen. An et ginn och déi lescht Joren nëmmen nach esou Lycéeeën opgemaach. Dat weist, datt de Staat selwer ëmmer méi verschidde Schoulweeër organiséiert. An dofir ass et legitim ze froen, ob dobäi net och de gemeinsame Raum ëmmer méi kleng gëtt.

An ech soen nach eppes aneres: Mir dierfen hir Konsequenzen op den Zesummenhalt net ausblenden. Wa Kanner sech ëmmer manner am selwechte System begéinen, da gëtt Integratioun net méi einfach, da gëtt se méi schwéier. A genau dowéinst muss d'Regierung hei Äntwerte fannen.

An d'Sprooch, Här President, mengen ech, ass dobäi de Schlëssel. Lëtzebuergesch ass administrativ dräi-sproocheg, awer d'Lëtzebuergesch ass eis National-sprooch. An et ass keng folkloristesche Notiz. Et ass eng politesch Realitéit. An enger klenger Natioun ass d'Sprooch net nëmmen e Mëttel, fir Sätz ze bilden, si ass och dat, wat d'Erënnerung, d'Vertrauen, d'Noperschaft matene verbënt.

De Jean-Claude Juncker sot schon 2002, hie géif sech wënschen, datt all déi Leit, déi op Lëtzebuerg liewe kommen oder heihinner schaffe kommen, d'Lëtzebuerg Sprooch esou gutt beherrschen, datt si sech an der Gesellschaft an am Beruff kënnen verstännege. An ech zitieren en nach: „Déi Mënschen, déi bei eis kommen, an och déi, déi schon hei sinn, mussen Geleeënheet kréien, Lëtzebuergesch ze léieren. De Staat an d'Betribler mussen dat a gemeinsamer Ustrengung sécherstellen. D'Lëtzebuerg Sprooch bleift a gëtt ëmmer méi ee wichtige Vektor vum der Integratioun.“

Dat war deemools net extreem, an et ass och haut net extreem. Et ass am Fong de gesunde Mënscheverstand. Et ass net zou, et ass net géint een. A mir soen, datt Lëtzebuergesch zu Lëtzebuerg eng zentral Integratiounssprooch muss bleiwen.

An all Land op der Welt ass et normal, datt d'Sprooch vum Land geschwat gëtt. Zu Lëtzebuerg huet d'Lëtzebuergesch seng natierlech Plaz. Dat ass keng Ausgrenzung, datt ass d'Basis vum Zesummeliewen. Et ass déi oppenst Form vum Integratioun, déi et gëtt, well jidderee kann d'Sprooch léieren. Jidderee ka sech se uschaffen. Jidderee kann iwwert d'Sprooch méi séier an de Kär vum dëser Gesellschaft erawuessen.

Mee wa mer dat eescht mengen, mussen mer och konsequent sinn. An eng Sprooch léiert een net aus engem Slogan. Eng Sprooch léiert een net aus enger symbolescher Broschür. Eng Sprooch léiert een, wann ee se héiert, wann ee se gesäit, well ee se benotzt a well een hir net aus dem Wee geet. An do hu mir als Land eng Verantwortung, well mir wiesselen alleguer ze séier op aner Sproochen. A mir benotzen eis Sprooch net genuch.

Fir vill Leit, déi op Lëtzebuerg kommen, ass dat souguer onverständlech. Si soen: „Wéi solle mir Lëtzebuergesch léieren, wann Dir et selwer am Alldag esou wéineg benotzt?“

Une voix | Très bien!

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | An et ass wéi an engem Buttek: Wat een net an d'Vitrinn setzt, gëtt net gesinn a gëtt net uegoholl! An dat gëllt och fir eis Sprooch. Wa mir wëllen, datt Lëtzebuergesch geléiert a benotzt gëtt, da mussen mir eis Sprooch weisen. Mir mussen se an d'Vitrinn setzen, siichtbar maachen op Schëlter, op Nimm, am ëffentleche Raum. Et muss een eis Sprooch gesinn, well et gesäit ee se net genuch. An dofir muss se méi present ginn.

Une voix | Ganz gutt!

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | An ech wëll hei eng Entwécklung uschwätzen, déi vill Leit am Alldag och spieren. Et gëtt ëmmer méi Situatiounen, wou net méi déi Leit, déi op Lëtzebuerg kommen, sech un d'Sprooch upassen, mee wou d'Lëtzebuerg sech upassen. An och d'Kanner erliewen dat: datt si an hirem eegene Land ëmmer méi dacks net méi Lëtzebuergesch schwätzen, well et net méi fonctionéiert am Alldag. An dat ass keng Kritik un enzelne Leit. Dat ass eng Entwécklung, déi mer eescht müssen huelen. Et ass eng Integration à l'envers, déi net soll geschéien. An et ass eng Entwécklung, déi mir observéieren, an och eng lues, mee ganz konkret Frankonisation vum Alldag. An d'Fro ass net, ob een dat däréif soen. D'Fro ass am Fong: Wéi gi mer domadder ëm als Gesellschaft?

Gläichzäiteg sinn och vill Leit wëllens, Lëtzebuergesch ze léieren. An de Coursé gi pro Joer ronn 10.000 Aschreiwunge gezielt vu Leit, déi wëlle Lëtzebuergesch léieren. Mee wat sinn 10.000 Leit vum 300.000? Dat weist: D'Participatioun ass nach ëmmer relativ limitéiert am Verglach zur Gesamtbevëlkerung. A jo, en Deel Leit ass bereet, sech mat Sprooch a Land ausernaneresetzen, mee de Staat muss dës Bereetschaft méi staark droen, méi flexibel maachen a méi no un den Alldag bréngen.

An et ass net nationalistesch, Lëtzebuergesch zu Lëtzebuerg ze schwätzen. Et ass normal. Zu Lëtzebuerg huet Lëtzebuergesch seng Plaz. An et ass och net géint een. Et ass déi beschte Invitatioun fir déi Leit, déi wëllen ukommen. Well eng gemeinsame Sprooch mécht aus Leit, déi nieftenee liewen, eng Gesellschaft, wou d'Leit zesummeliewen. A mir wëllen, dass Lëtzebuergesch geléiert gëtt, an duerfir mussen mir d'Lëtzebuergesch Sprooch méi dacks schwätzen a méi weisen.

Här President, wann ech iwwer Integratioun schwätzen, da schwätzen ech net nëmmen iwwer Rechter. Ech schwätzen och iwwer Verantwortung. An de Staat huet hei d'Veantwortung: méi Coursen ubidden, méi gemeinsame Schoule stärken, d'Gemengen an d'Veräiner ënnerstëtzen an derfir suergen, datt Lëtzebuergesch net ëmmer méi aus dem ëffentleche Raum gedrückt gëtt.

Mee och déi Leit, déi hei laangfristeg liewe wëllen, hunn eng Verantwortung. Wie laangfristeg hei leeft, soll sech Méi ginn, d'Sprooch ze léieren. Mir zwéngen

jo keen, heihin ze kommen. Mee wann een decidéiert, hei ze liewen, dann ass et normal, sech och un dësem Land ze orientéieren. Net géint seng eege Wuerzelen, mee fir hei eng gemeinsame Zukunft. Wie laangfristeg hei leeft, soll d'Reegelen an d'Wärter vum dësem Land respektéieren. A wie laangfristeg hei leeft, soll net nëmme wirtschaftlech present sinn, mee och gesellschaftlech. An heiansdo fänkt dat mat ganz einfache Saachen un: moien, äddi, wannechgelift, merci. Dat si kleng Wieder, mee si si grouss Signaler. Si weisen: „Ech maachen e Schratt op dëst Land zou.“

Dat heescht net, datt all Mënsch säi Liewen d'selwecht féiert. Dat heescht just, dass eng gemeinsame Mindestbasis do ass. An zu där Mindestbasis gehéieren och eis grondleeënd Wäerter: Demokratie, Rechtsstaat, individuell Fräiheet, Respekt virun der Persoun. Dës Wäerter sinn net verhandelbar. Si sinn de Kader vum deem, wéi mir hei zesummeliewen.

An ech wëll dat ausdrécklech soen: Et muss zu Lëtzebuerg legitim sinn, sech ëm d'Zukunft vum der eegener Sprooch, vum eegene kulturelle Kader, vum sozialen Zesummenhalt Suergen ze maachen. Dat ass keng Ausgrenzung, et ass och keng Panik, mee et ass eng Verantwortung, fir net spéider müssen ze soen, et hätt een d'Zeechen deemools net erkannt.

Fir mech ass dofir eng Saach kloer: Mir wëllen net manner Oppenheet, mee mir wëllen eng Oppenheet, déi Bestand huet. Mir wëllen net eng Gesellschaft, wou d'Leit just nach ekonomesch niewentenee fonctionéieren. Mir wëllen eng Gesellschaft, wou d'Leit sech begéinen, verstinnen an e gemeinsame Kader deelen. Dorëm geet et haut.

Här President, no all deem, wat ech gesot hunn, wëll ech der Regierung véier ganz konkret Froe stellen.

Éischtens: Wéi definéiert d'Regierung iwwerhaupt de konkrete Succès vum enger Integratiounspolitik? Wéi eng Indicateure benotzt si dofir? Geet et nëmmen ëm Offer oder geet et och ëm Resultater, wéi Sproochkompetenzen, gesellschaftlech Participatioun an Zesummenhalt? Ass zum Beispill och d'Regierung bereet, e systematescht Teste vum der Sprooch auszubauen, fir ze wëssen zum Beispill, wou d'Kanner stinn, wéi staark hir Kompetenzen am Lëtzebuergesch sinn, grad och fir gezielt Hëllef ze proposéieren?

Zweetens: Wéi wëllt d'Regierung d'Roll vum Lëtzebuergesch als Integratiounssprooch konkret stärken, an de Crëchen, an der nonformaler Bildung, an de Verwaltungen an iwwerhaupt am ëffentleche Raum, an dat an engem Land, wéi mer wëssen, wou zwee Drëttel vum de Kanner doheem net Lëtzebuergesch schwätzen?

Drëttens: Wéi evaluéiert d'Regierung d'Auswierkung vum der staarker Erweiderung vum der ëffentlecher internationaler Offer op de gemeinsame Schoulraum, op d'Begéinung tëschent de Kanner an domat och op den integrativen Effekt vum Bildungssystem, deen eventuell domadder ëmmer manner staark gëtt? Ass do eng seriös, transparent Evaluatioun virgesinn?

A véiertens: Wéi wëllt d'Regierung d'Gemengen, d'Sportsveräiner, d'Museken, d'Jugendveräiner an déi aner Associatiounen besser ënnerstëtzen, déi déi richtig, konkret Integratiounsaarbecht all Woch um Terrain maachen? Wéi eng konkret Instrumenter zousätzlech sinn do geplangt? Well mir wëssen haut och: Vill Veräiner hunn et schwéier an ëmmer méi Veräiner verschwannen.

Här President, mir stinn net virun enger klenger Debatt. Mir sti virun enger Fro, déi wäit iwwer haut erausgeet. An et geet ëm dat, wat eis Gesellschaft zesummenhält. Mir wëllen net manner Oppenheet. Mir wëllen Oppenheet, déi Bestand huet. Mir wëllen

net, datt d'Leit nieftenee liewen. Mir wëllen, datt se sech begéinen, verstinn an zesummen e Land droen. An och d'Nationalitéit däerf dobäi net zu engem reng administrativen Akt ginn. Si soll eng Verbindung mam Land ausdrécken, mat senger Sprooch, senger Geschicht, senge Reegelen a senge Wäerter.

Lëtzebuerg däerf kee Land ginn, dat sprachlos gëtt, wann et mat sech selwer schwätzt. Mir brauchen Integreatioun, mir brauchen d'Sprooch, mir brauchen d'Gemeinsamkeit, net géint een, mee fir eis all. Fir datt jiddereen, deen hei leeft, net nëmmen hei ass, mee och wierklech Deel vun dësem Land ka ginn.

Här President, ech soen Iech Merci. An ech hunn hei nach zwou Motioune matbruecht, déi ech Iech elo wäert ginn.

Bei der éischter proposéiere mir, d'Lëtzebuurger Sprooch ze stäerken, se méi visibel ze maachen am éffentleche Raum, méi staark ze maachen an den Administratiounen, an de Schoulen, an den internationale Schoulen, an de Crèchen, bei de Sproochcoursen an och mat Campagnen, fir d'Benotze vum Lëtzebuergesch ze férdere.

An der zweeter proposéiere mir, ze kucken, awéifern d'Sproochen an de Crèchë geféiert ginn, well et ass onkloer, wéi vill Lëtzebuergesch benotzt gëtt. An dobäi ass dat, wéi ech virdu gesot hunn, quasi de wichtigsten Hiewel, fir schonn de Kanner d'Chance ze ginn, esou fréi wéi méiglech Lëtzebuergesch ze léieren. Dat war jo och de Grond, firwat 1997 de Precoce agefouert ginn ass énnert der Ministesch Hennicot-Schoepges, eebe grad fir scho bei de Kanner vun dräi Joer un d'Lëtzebuergesch ze férdere.

Une voix | Très bien!

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Mir proposéieren hei, dass d'Situatioun vum Lëtzebuergesch an de Crèchen analyséiert gëtt, dass d'Situatioun verbessert gëtt, an dat och, fir eis Sprooch an d'Integratioun ze stäerken.

Ech soen Iech Merci.

Motion 1

D'Chamber vun den Deputéierten

stellt fest, datt

– am Kontext vun engem séieren demografesche Wandel de Wonsch an der Bevëlkerung grouss ass, Lëtzebuergesch als Nationalsprooch weider ze stäerken an am Alldag méi sichtbar ze maachen;

– d'Lëtzebuurger Sprooch eng zentral Roll als Identitéits- an Integratiounssprooch spillt;

– Lëtzebuerg schonn eng Rei vu Moosnamen a Strukturen huet, déi d'Promotioun an d'Benotze vun der Lëtzebuurger Sprooch ënnerstëtzen, dës awer weider kënnen ausgebaut a besser koordinéiert ginn,

ass sech bewusst, datt

– Lëtzebuerg op eng equilibréiert Approche tëscht Lëtzebuergesch, Franséisch an Däitsch an der Administratioun an am Alldag ugewisen ass;

– d'Stärke vum Lëtzebuergesch an der éffentlecher Funktioun nëmmen no an no an ënner Berécksichtigung vun der funktioneller Machbarkeet ëmgesat ka ginn;

– d'Integratioun vun Sproochkompetenzen am Bildungssystem an an der beruflecher Praxis eng laangfristeg Aufgab ass, déi koordinéiert Mesüeren erfuerdert,

fuerdert d'Regierung op,

– eng national Strategie zur weiderer Stäerkerung vun der Lëtzebuurger Sprooch ausbauen oder unzepassen, déi konkret Ziler an Etappen definéiert fir d'Verbreedung an d'Visibilitéit vum Lëtzebuergesch an der Verwaltung, am éffentleche Raum an an der Gesellschaft;

– d'Benotzung vum Lëtzebuergesch an der staatlecher Kommunikatioun progressiv ze stäerken, notamment duerch eng systematesch Prioriséierung vun der Lëtzebuurger Versioun bei Standardinformatiounen, ënner Berécksichtigung vun der praktescher Ëmsetzbarkeet;

– d'Méiglechkeeten ze analyséieren, wéi Lëtzebuergesch graduell méi staark an der juristescher Praxis agesat ka ginn, inklusiv d'Bewäertung vun net verbindlechen Iwwer- setzunge vu wichtige Texter als éischte Schratt;

– d'Roll vum Lëtzebuergesch an de Schoulen ze stäerken, notamment duerch eng weider Integratioun als Unter- rechts- a Kommunikatiounssprooch am Fundamental, begleet vun evaluéierte Pilotprojeten;

– Initiativen ze ënnerstëtzen, déi d'Benotze vum Lëtzebuergesch an internationale Schoulen a Privatschoulen encouragéieren, ouni d'Schoulautonomie a bestoend Curricula a Fro ze stellen;

– d'Sproochférdere am Lëtzebuergesch an der fréikandlecher Bildung (Crèchen, Spillschoul) weider ausbauen, mat engem Fokus op d'Stärke vum Lëtzebuergesch;

– d'Offer u Sprooch- a Kulturcoursë fir Erwuessener weider ze stäerken an ze differenzéieren, fir d'Integratioun an d'Participatioun um gesellschaftleche Liewen ze erlichteren;

– zousätzlech Campagnen a konkret Ureizer ze ent- wéckelen, fir d'Léieren an d'Benotze vum Lëtzebuergesch bei net lëtzebuergesche Matbierger ze férdere;

– bannent engem realisteschem Zäitraum e Plang virze- stellen, wéi d'Sproochkompetenzen am Gesondheits- a Fleegesetzer weider gestäerkt kënnen ginn, inklusiv prak- tesch Ëmsetzungsmoosname fir Personal mat Patiente- kontakt;

– d'Chamber reegelméisseg iwwert d'Weiderentwécklung vun dese Moosnamen ze informéieren, notamment iwwer Fortschreitter, Evaluatiounen an nei Initiativen am Beräich vun der Lëtzebuurger Sproochepolitik.

(s.) Fred Keup.

Motion 2

D'Chamber vun den Deputéierten

stellt fest, datt

– d'fréi Kannerbetreierung (1-4 Joer) eng zentral Roll bei der sozialer a sproochlecher Integratioun spillt;

– d'Lëtzebuurger Sprooch eng weesentlech Integratiouns- a Kommunikatiounssprooch am nationale Kontext ass;

– d'Qualitéit an d'Konsequenz vun der sproochlecher In- teraktioun an de Crèchen an am Precoce e wichtige Fak- tor fir de Sproochenerwerb bei klenge Kanner ass;

– am aktuelle plurilinguale System d'Ëmsetze vun der Sproochpraxis am Alldag tëscht de Strukturen variéiere kann,

fuerdert d'Regierung op,

– eng standardiséiert Methodik auszeschaffen, fir d'Pre- senz an d'Benotze vum Lëtzebuergesch am Alldag vun de Kannerbetreierungsstrukturen (1-4 Joer) ze evaluéieren;

– dobäi op d'mannst folgend Indikatoren ze definéieren:

- Undeel vun der Interaktioun tëscht Personal a Kanner op Lëtzebuergesch,

- Frequenz vum aktive Sproochgebrauch am deegleche Betreierungsprozess,

- Disponibilitéit vu Lëtzebuergesch schwätzendem Perso- nal pro Grupp,

- Qualitéit vun der sproochlecher Input-Situatioun (struk- turéiert vs. spontane Sproochgebrauch);

– eng aktualiséiert, evidenzbaséiert Analys vum Precoce virzeleeën, déi:

- d'Sproochpraxis an de Strukturen dokumentéiert,
- regional a strukturell Differenzen identifizéiert,
- d'Roll vum Lëtzebuergesch am Verglach zu anere Sproochen evaluéiert, woubäi dës Analys op engem een- heetlechen Evaluatiounskader baséiere soll, deen och fir d'Crèchen applikabel ka sinn;

– ze iwwerpréiwen, ob déi aktuell Sproochkompetenz- ufuorderung fir d'Personal an de staatlech a kommunal subventionéierte Strukturen genuch prezis an ambitiéis sinn;

– dobäi ze evaluéieren:

- ob en definéierte Mindestniveau am Lëtzebuergesch fir pedagogesch Personal néideg ass,

- wéi eng Weiderbildungsmoosname fir Lëtzebuergesch systematesch kënnen verstärkt ginn,

- wéi eng Incentiven zur Verbesserung vun der sprooch- lecher Qualifikatioun agesat kënnen ginn;

– ze analyséieren, wéi d'Strukturen encouragéiert kënnen ginn, datt Lëtzebuergesch konsequent als Kommunikatiounssprooch am alldägleche pedagogesche Kontext genotzt gëtt;

– der Chamber bis spëtstens Enn vum Joer eng aktualiséiert an erweidert Analys virzeleeën, déi:

- déi definéiert Indikatoren enthält,

- eng Bewäertung vum aktuelle Stand enthält,

- konkret Verbesserungsproposen fir d'Sproochepolitik an der fréier Kannerbetreierung formuléiert.

(s.) Fred Keup.

Plusieurs voix | Ganz gutt!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Keup.

An deen éischten ageschriwwene Riedner ass den Här Jean-Paul Schaaf. Här Schaaf, Dir hutt d'Wuert.

Débat

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Här President, léif Kol- leeginnen a Kolleegen, léif Memberen an der Re- gierung, de 25. November war et, wéi d'ADR direkt zwou Interpellatiounen mateneen ugefrot huet. Dat eent, dat war d'Integratioun vun den Auslänner, déi haut um Ordre du jour steet, an dat anert, dat war de Réckgang vun de Gebuertenzuelen zu Lëtzebuerg. Déi war jo schonn hei an der Chamber.

Zäitgläich leeft och eng Petitioun, déi freet, fir d'Lëtze- buergesch obligatoresch als Integratiounssprooch anzeféieren. Déi kritt vill Opmierksamkeit. Déi huet bis haut iwwer 8.100 Ënnerschrëften a si leeft nach.

M. Tom Weidig (ADR) | Et pour cause.

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Mir diskutéieren also en Theema, bei deem Opmierksamkeit a besonnesch och déi medial Opmierksamkeit garantéiert ass, an domadder, Här Keup, hutt Der jo scho sécher den éischten Objectif vun Ärer Motivatioun erfëllt, fir dat heiten unzefroen.

Déi aner Motivatioun, dat ass et sécher, fir d'Par- teien aus der demokratescher Mëtt op e glétschegen Terrain ze lackelen. Mee ech kann Iech awer soen: Maacht Iech keng Suergen dorëms!

M. Tom Weidig (ADR) | Mir sinn och an der Mëtt.

(Exclamations et hilarité)

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | An da gëtt et déi sach- lech ... Jo, ech weess, wou Der gär wiert. Ech weess awer och, wou Der sidd. An déi sachlech Motivatioun ass natierlech och eng wichteg. An et muss een net am rietsen Eck stoen, fir sech Gedanken iwwert d'In- tegratioun, iwwer eist Mateneen an der Gesellschaft ze maachen.

(M. André Bauler prend la présidence.)

An déi Leit, déi bei de Verwaltungen – an dat geschitt jo och am Santésberäich – sech net méi ëmmer kënnen op Lëtzebuergesch ausdrécken, déi Leit sinn och net ze jugéieren an net ze kritiséieren, wa se dat a Fro stellen.

Mir sinn also gefuerdert, fir eis déi wichteg Fro ze stellen, ob eis aktuell Mëttele vun der Integratiounspolitik hiert Zil erreechen oder ob muss nogebessert ginn.

Deen Titel allerdéngs, deem Der dës Interpellatioun ginn hutt, „Integratioun vun Ausländer“, dee kann ech net onkommentéiert esou stoe loossen, well deem Titel gëtt engem d’Gefill, wéi wann den Ausländer net integréiert wier. Do ass also d’Fro: Wat ass dann en Ausländer? An da gitt Der esou wäit an Är schrëftlecher Afro vun haut, dass Der de Lëtzeburger, deem och nach eng aner Nationalitéit huet, also eng duebel Nationalitéit huet, och nach als Ausländer bezechent, fir dann ze soen: „Mir hu 60 % Ausländer am Land“, an domadder eng gewëssen Dramatik un d’Wand ze molen. Sou hutt Der et ugefrot an da kommt Der heihin an da schwätzt Der ganz léif a ganz fein, esou wéi een an der Mëtt géif schwätzen, wann een do wier.

Dir sidd also hei de Wollef am Schofspelz ...

Plusieurs voix | Très bien!

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | ... an ech sinn de Schaaf hei an da fanne mer eis hei gutt beieneen.

Wësst Der, Här Keup, wivill Kandidat mat auslänneschem Pass op de Lëschte vun der ADR bei de Gemengewalen 2023 waren?

Une voix | Vill.

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Et waren der 26, ganz genau. Dat fënnt iwwregens jiddere beim CEFIS a senger exzellenter Etüd doriwier, wéi d’Participatioun vun den Etrangere bei de Gemengewale waren. Et liest een do zum Beispill, dass 22,9 % vun alle Kandidaten, déi an alle Gemenge waren, net zu Lëtzebuerg op d’Welt komm sinn an dass 11 %, déi Lëtzeburger sinn, och eng zweet Nationalitéit hunn. Wéi Dir elo Äre 26 Kandidat wäert erklären, dass si mol missten integréiert ginn, dat iwwerloossen ech Iech.

Gëtt et also „deen“ Ausländer? Dat ass jo dann eng vun de Froen. Op wien zile mer eigentlech hei mat dëser Interpellatioun, an dëser Froestonn? Ech mengen, dass et „deen“ Ausländer net gëtt. Mir hunn 180 Nationalitéiten am Land. Dat ass net ee Block. Déi Leit sinn net alleguer zäitgläich hei. Déi Leit sinn net alleguer hiert ganz Liewen hei. Et si Jonker, et sinn Aler, et si verschidden Natiounen. Et gëtt net deem ee Block. Ech kommen nach dorobber zrëck.

An de Prozentsaz vun den auslännesche Matbierger, also de Matbierger mat engem anere Pass, dee läit bei 47 % – ech weess nach net, wou mer 2026 wäerte leien, mee 2025 war et esou, 47,0. An de Peak hate mer 2018 mat 47,9. A wann een dat kuckt, dann ass et elo schonn zéng Joer konstant. Zéng Joer si mer beim selwechten Taux vun Ausländer. Et gëtt also keng Verännerung an den absoluten Zuelen. Obwuel an deene leschten zéng Joer eis Bevëlkerung ëm 21,1 % an d’Luucht gaangen ass, huet dat also net zu enger Verännerung gefouert, dat och, well eis Naturalisatiounen héich sinn. Dir frot also no Weeër vun Integratioun. Jo, d’Naturalisatioun sinn héich, iwwer 7.000 am leschte Joer, oder am Joer 2024, wou d’Zuelen disponibel sinn, an och well de Solde naturel am Land bei ronn 2.000 Awunner läit.

Haaptzouwanderungslänner sinn nach ëmmer Portugal, Frankräich an Italien, also Leit, déi eis kulturell

och nostinn. 53 % vun eiser Populatioun hunn also e Lëtzeburger Pass. 35,8 % vun der Populatioun hunn eng aner europäesch Nationalitéit. Zesumme sinn dat 88,8 % vun den Awunner, déi EU-Bierger sinn.

Wann ech also vun den Ausländer schwätzen, muss ech dann net och differenzéieren, fir ze soen, EU-Bierger, déi awer Europa kennen, déi eis Wäerter kennen, déi awer eis kulturell an och reliéis nostinn, dat sinn awer Leit, déi ee vläicht méi einfach kann usprieche, wéi eeben awer déi nei Communautéiten, déi Net-EU-Bierger sinn? Ech soen och nach e Saz dozou.

Bei den Aarbechtsplazen ass et awer och interessant, well do – dat hutt Der och an Är Afro bemierkt – knapp zwee Drëttel vun den Aarbechtskräften, déi hei am Land schaffen, Netlëtzeburger sinn, also kee Lëtzeburger Pass hunn. Een Drëttel ongeféier, a souguer ënner engem Drëttel, huet d’Lëtzeburger Nationalitéit. A si all droen zu deem Wuelfstand an deem wirtschaftlechen Erfolleg bäi, dee mir brauchen a vun deem mir alleguer an eist Land profitéieren.

Fakt ass, dass eis Wirtschaft méi Leit brauch, wéi der zu Lëtzebuerg opwuessen oder wéi der hei liewen. Zu den Zuele kann een awer och nach festhalen, dass a ganz Europa d’Gebuertenzuele réckleefeg sinn. Och aner Länner an der EU maache sech also Suergen ëm hiren Aarbechtsmaart. Spuenien huet elo ugekënnegt, enger hallwer Millioun Migranten en Openthaltsrecht ze ginn, well d’Wirtschaft se dréngend brauch.

An déi Zouwanderung – ech hat et gesot – huet eis bis elo ni viru grouss kulturell Problemer gestallt. Eng kulturell Verbondenheet mat eisen Nopeschlänner, mat den EU-Memberlänner ass evident, an do kommen och ganz vill Leit, déi méi wéi eng Sprooch schwätzen, bei eis.

Dat ännert ganz e bësselchen, well och déi Zuelen e bësse réckleefeg sinn an awer eisen Aarbechtsmaart weider dynamesch bleift. An duerfir zéien och nei Communautéite bei eis a mir hunn och déi Verflüchtung, déi fir Mënschen op der Flucht opzuehelen. Et sinn also nei Communautéiten, zu deene mer keng esou eng einfach Verbindung hunn. Dat muss een einfach feststellen. Et gëtt lokal vill Initiativen, flott Initiativen, fir een op deen aneren duerzegoen, sech kennen ze léieren, awer et sinn aner kulturell a reliéis Wäerter, eng aner Sprooch, aner Iessgewunnechten, aner Liewensrhythmen an esou weider, an et si spannend Erausforderungen, déi deem dote Volet vun der Integratioun och mat sech bréngt. An och dee misst een thematiséieren.

A wa mer d’Etüd – dat ass och nach en Ennerscheid, deem interessant ass – LUXTALENT kucken, da mierkt een, dass och d’Mobilitéit zougeholl huet. 30 % vun deenen, déi op Lëtzebuerg kommen, fir hei ze schaffen, verloossen d’Land erëm no engem Joer. 50 % bleiwe maximal fënnf Joer am Land. Och do ass d’Integratioun net einfach mat Pass a Sprooch un d’Welt ze molen, well, an dat ass jo kloer, déi éischt Sprooch, déi een zu Lëtzebuerg muss léieren, wann een heihinner kënn, dat ass déi, déi op der Aarbechtsplaz gebraucht gëtt.

Trotzdem ass Lëtzebuerg EU-wäit e Musterschüler a Froe vum Mateneen tëschent de Kulturen an den Natiounen a gëtt och beneit wéinst senger Méisproochegheet.

Mir verstinn ënner Integratioun, dass e Mënsch, deem heihinner kënn, deelhëlt un eiser Gesellschaft, eng Offer kritt – dat hutt Der och gesot –, ouni awer Zwang, seng eege Kultur mussen ofzeleeën. Dat schéinste Beispill, fannen ech, ass ëmmer, wann Der Nationalfeierdag op de Balconen zwee Fändele gesitt, déi do hanken: de Lëtzeburger Fändel an dernieft dee Fändel vum Hierkonftsland, wou ech

hierkommen. Do si Leit, déi um Wee sinn, fir ze soen: „Jo, vläicht sinn eng Kéier ech oder meng Kanner nëmme méi Lëtzeburger. Mee ech fille mech awer och zougehéiereng zu mengem Originnen, zu menger Famil, zu deem, wat ech kulturell do matkritt hunn, do, wou ech Mënsch gi sinn.“ An ech fannen dat ganz flott, wann een dat esou gesäit. Et brauch also Zäit. D’Identitéit ass eppes, wat wësst, wat sech kreéiert, wat sech schafft, wat Zäit brauch.

Et bleift also d’Fro vun de Moyenen, déi mer hunn. An eng vun de wichtegen Ännerungen, déi jo geschitt sinn – an ech kucke riicht eriwier op de Minister, deem zoustänneg ass –, ass, dass mer eigentlech de Begrëff gewieselt hunn. Mir schwätzen eigentlech net méi vun „Integratioun“, vun „Assimiliatioun“ scho guer net, dovun distanzéiere mer eis formell. Dat géif jo heeschen, ech misst alles opginn, fir mech ze assimiléieren an enger anerer Gesellschaft ënnerzeuernden. Mee Integratioun, dat ass en Openeen-Duergoen, wou een, ech hunn et gesot, seng eegen Hierkonft a Kultur net a Fro däerf stellen. Awer dat ass geännert ginn, well mer eigentlech eng aner Form vun Openeen-Duergoen, vun Engagement, vun Noperschaft, vu Veräiner, vu Gewunnechten, vu gesellschaftlechem Mateneen ustriewen an duerfir eeben de Vivre ensemble interculturel oder d’Zesummeliewen, dat am Gesetz vum August 2023 definéiert an agefouert ginn ass.

Eis Moyenen: d’Sprooch op der Aarbechtsplaz. Ech hunn et scho gesot: Déi éischt Prioritéit ass et, d’Sprooch op der Aarbecht ze léieren, déi do gebraucht gëtt. Dat ass dacks net Lëtzebuergesch. Dat ass richtig. Awer do, wou et soll Lëtzebuergesch sinn – do sinn ech fir eng Kéier bei Iech, Här Keup, dat ass richtig –, dat ass do, wou mer am Santésberäich, an de Verwaltungen sinn, an den öffentlechen Infrastrukturen, wou jiddere muss drop zrëckgräifen. Do erwaarde mer eigentlech, do erwaarden d’Leit och, dass se sech kënnen méisproocheg, inklusiv och op Lëtzebuergesch, ausdrécken. An dat ass, mengen ech, e wichteg Zil, dat ee muss hunn.

Fir déi aner, besonnesch am Horeca-, Handwierk- an Industrieberäich, ass et ganz kloer d’Sprooch, déi op der Aarbechtsplaz gebraucht gëtt. An Dir kritt och net de Patron dozou beweegt, Congé linguistique, fir Lëtzebuergesch ze léieren, unzefroen, wann e seet: „Meng Ekippe muss mol fir d’éischt ënnereneen d’Kommunikatioun beherrschen. Dat ass meng éischt Prioritéit. Do ginn ech Suen derfir. Dat ass mäin Iwwerliewen, dass meng Ekippen a meng Leit gutt matenee funktionéieren.“ Dat ass déi éischt.

Wann ech also dann nach wëll Lëtzebuergesch léieren, dann ass et eng zweet Sprooch, déi ech gläichzäiteg och nach muss léieren, wann ech heihinner kommen. An do, mengen ech, riskéiert een, d’Schëff ze iwwerlueden. Duerfir ass dat och erëm eng Kéier eppes, wat Zäit brauch an eis awer net entléisst aus der Verflüchtung, Coursen unzebidden, och an de Betriber, ze assuréieren – dat hunn ech gesot –, dass den Accueil an den öffentleche Verwaltungen méisproocheg an och Lëtzebuergesch ass.

De Congé linguistique, dee kéint een awer emol bilanzéieren a kucken, ob dat Instrument, dat marginal genotzt gëtt, dat et awer schonn zënter 2009 gëtt, net misst op de Leescht geholl an nogebessert ginn.

Zur Sprooch an der Schoul: 68 %, ass gesot ginn, vun de Schüler schwätzen doheem primär net Lëtzebuergesch. Dir hutt gesot, si schwätzen doheem kee Lëtzebuergesch. Dat géif ech a Fro stellen, well ech mengen, dass se ënnert de Geschwëster, mat den Nopeschkanner, mam Veräi vill Lëtzebuergesch schwätzen, mee mat den Elteren doheem net

onbedéngt dat selwecht Lëtzebuergesch oder net an där Qualitéit.

Fir eis Kanner ass d'Schoul natierlech déi wichtegst Plaz vun der Integratioun an dem Zesummeliwwen. Et ass do, wou sech Frëndschafte bilden tëscht Kanner an tëscht Jugendlechen a wou Relatiounen geliéft ginn. An dat sinn eeben déi Aspekter, déi Identitéit an Zougehéieregkeet schafen.

Mir als CSV halen duerfir op eng staark ëffentlech Schoul an op eng Kultur vum Lëtzebuergesch als Verbindungsprooch. De Projet ALPHA ass an deem Sënn och e gudder Projet, well eeben d'Ëmgangsprooch an de Coursë Lëtzebuergesch bleift, just d'Alphabetiséierung op där enger Säit op Däitsch an an deem aneren Deel dann eeben op Franséisch an deenen éischte Jore geschitt.

Mir hunn allerdéngs och eis Suerge mat den Europaan den internationale Schoulen. Den Output vum Lëtzebuergesch ass eis net bekannt. Och wann d'Coursë mol um Programm stinn, gi se net evaluéiert. Et gétt keng Bewäertung gemaach dovunner. Dofir si mer Demandeur, datt déi international Schoule verstärkt Lëtzebuergesch enseignéieren an och sécherstellen, dass e gudden Niveau erreecht a praktizéiert gétt.

Zur Sprooch am Alldag. Lëtzebuergesch verstoe kënn virum Lëtzebuergesch schwätzen, hunn ech um Beispill vun den Elteren an hire Kanner scho gesot. Dat ass e weesentlechen Ënnerschied. A vill Leit verstinn och dat Lëtzebuergesch, awer si traue sech net, et ze schwätzen.

An duerfir mengen ech, an dat passt bei eng Integratioun, ass et u jidderengem hei an dësem Land, ze soen: „Majo, wéi kann ech Hand uleeën, wéi kann ech hëllefen, dass am Fong geholl mam Noper, mat de Leit, am Veräin an esou weider, op der Aarbecht awer och emol déi lëtzebuergesch Sprooch probéiert gétt an dass Feeler toleréiert ginn?“

Do dernieft kann een hiweisen op Instrumenter wéi d'Onlinesproochcoursen, d'Sproochcoursë vum INL, de Café des langues, déi informatesch Moyenen, déi et gétt an déi ausgebaut gi si fir Iwwersetzung, Korrekturen an Informatioun, iwwert de Biergerpakt, och d'Coursë vum Familljeministère iwwer Kultur, Land a Leit.

Feststelle musse mer bei all deene Coursen, dass et net um Interessi feelt, mee et feelt un der Offer. Et sinn net genuch Coursen, besonnesch beim INL, organiséiert. Si ware souguer liicht réckleefeg aus organisatoresche Grënn, a si sinn och net dezentral. Also, laang Waardelëschten encouragéieren d'Leit net. Dofir mäin Appell un d'Regierung, ze probéieren, no an no méi unzebidden op dëser Plaz.

Dann zum Vivre ensemble nach, do erwaarden ech mer vill dovunner. De Vivre ensemble ass per Gesetz jo elo geschaf ginn. De CEFIS mécht eng koordinativ Aarbecht. ASTI an anerer ënnerstëtzen. De Conseil supérieur du Vivre ensemble ass an d'Liewe geruff. De Ministère huet eng Plateforme associative an d'Liewe geruff, déi d'Leit beienee bréngt. Och eng Ausschreiwung fir Projekte vum Vivre ensemble ass gemaach ginn.

Mee, Här Minister, de Plan national du Vivre ensemble ass nach ëmmer net do. Dir hutt haut Gebuertsdag, gradewéi d'Madamm Stéphanie Weydert. Alles Guddes, iwwregens.

(Brouhaha et interruption)

A wann, ... De Max Hahn, maja! Ech sot, de Max Hahn ... Maja, de Minister huet haut Gebuertsdag, an et wier jo e schéine Gebuertsdagskaddo, wann

de Plan national du Vivre ensemble ..., da kéint Der eis vläicht soen, wou deen drun ass a wéini mer dee géife kréien.

Firwat soen ech dat? Well an deem Plang jo awer eng ganz Rëtsch vun Handlungsspillraim stinn. Ech denken, dass déi lokal Kommissiounen agesat ginn, mee et geet jo drëm, Projeten ze developpéieren, Comités de pilotage, Conseillere, Coordinateurs, Programme an esou weider ze maachen. Duerfir brauche mer deen nationalen Input fir déi kommunal Ëmsetzung. An ech géif Iech encouragéieren, dat ze kréieren.

Ech kommen zum Schluss. Dat düstert Bild vun der ADR ass falsch, och wann et hei a schéiner Melodie virgedroe ginn ass. Et bleiwen Akzenter ze setze bei de Verwaltungen, Déngschtleeschungen an esou weider. An der Schoul muss Lëtzebuergesch d'Ëmgangsprooch bleiwen, dat schéngt mer kloer.

Den INL an aner Acteure mussen hir Offer kënnen eropsetzen. De Pacte du vivre ensemble soll publizéiert ginn an d'Coursen an de Betriber an iergendenger Form méi geféiert gi wéi haut.

Lëtzebuerg ass a bleift houfreg op seng Méisproochegkeet an dat muss och an Zukunft eise gréissten Atout bleiwen.

E gutt Zesummeliwwen ass och net ze reduzéieren op eng Fro vum Pass oder eleng vun der Sprooch. Et ass eng Fro vu Vertrauen, vun Oppenheet a vu Respekt, vun Austausch, vun Engagement, vu gemeinsamen Ziler an dem Deele vun de Grondwäerter vun eisem Land. A mir freeën eis an ënnerstëtzen all Schrack an dës Richtung, och déi vun der Lëtzeburger Sprooch.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Schaaf. An als nächst ... Här Schaaf, den ...

(Interruption)

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee, nee, et ass keng Fro. Ech wollt just ...

M. André Bauler, Président de séance | Dir invoquéiert hei e Fait personnel.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee, ganz, ganz kuerz eppes ...

M. André Bauler, Président de séance | De Fait personnel, ech weess net, wou dee soll leien.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee, ganz kuerz eppes richtigstellen. Do kann ech dat froen, fir eppes richtigstellen.

M. André Bauler, Président de séance | Här Schaaf, erlaabt Der, datt den Här Keup Iech eng Fro stellt?

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee, et ass keng Fro. Et ass einfach eng ...

M. André Bauler, Président de séance | Eng Richtegstellung?

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Eng Richtegstellung, dat mécht een am Fait personnel, jo.

M. André Bauler, Président de séance | Jo, ass et ...

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Am Fait personnel kann ech eng Richtegstellung maachen.

M. André Bauler, Président de séance | Wouranner läit de Fait personnel?

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Ma, fir eppes richtigstellen, wann ech ...

M. André Bauler, Président de séance | Wat en iwwer Iech behaupt huet?

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Jo.

M. André Bauler, Président de séance | Ok.

Une voix | Nee. Ma da schreift Iech nach eng Kéier an.

(Brouhaha)

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee, nee, dat ass esou virgesinn am Reglement.

M. André Bauler, Président de séance | Gutt, da faasst Iech kuerz, Här Keup!

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Ganz kuerz. A menger Ufro hat ech net geschriwwen, dass 60 % Auslänner sinn. Ech hat geschriwwen, wéi dat och de Statec seet, dass 60 % vun den Awunner hei am Land eng auslännesch Nationalitéit hunn. Een, deen eng duebel Nationalitéit huet, ass natierlech Lëtzeburger.

En anere Punkt: Ech hat net gesot, dass zwee Drëttel vun de Schüler doheem kee Lëtzebuergesch schwätzen, mee dat sinn zwee Drëttel vun deenen, déi an d'Schoul kommen, wa se ufänken, déi doheem kee Lëtzebuergesch héieren a keent kënnen. Dat heescht, zwee Drëttel kommen an d'Schoul, wa se ageschoult ginn, a kënnen vun doheem aus kee Lëtzebuergesch. An da kann d'Schoul natierlech dru schaffen, dass se et duerno léieren.

An ech mengen och, dass mer éischter e positivt Bild hei gezechent hu wéi en düstert.

Merci.

M. André Bauler, Président de séance | Bon! Merci, Här Keup. Den Här Schaaf wëllt doropper kuerz reagieren.

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Jo, merci. Nee, ech wollt just kuerz ..., ech wollt einfach emol de Saz virlesen, da steet en och herno am PV (veuillez lire: Compte rendu), da ka jidderee sech dorauer virstellen, wéi en dat seet mat deene 60 %.

Dir hutt d'Follgendes geschriwwen: „Wann een déi duebel Nationalitéit mat berécksichtigt, sinn et ronn 60 % Awunner, déi eng auslännesch Nationalitéit hunn.“

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Dat ass jo richtig. Dat ass jo faktesch richtig.

M. Tom Weidig (ADR) | Jo! Faktesch richtig!

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | De Statec schreift dat.

M. Tom Weidig (ADR) | Jo!

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Et geet ëm d'Integratioun vun den Auslänner. Dat si Lëtzeburger, déi nieft der Lëtzeburger Nationalitéit och nach eng auslännesch Nationalitéit hunn. Déi si Lëtzeburger.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Jo!

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Statistesches zu Lëtzebuerg Lëtzeburger.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Jo, mee dee Saz ...

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Dir gitt hin an Dir sot: ...

(Interruption)

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | De Saz do ass vum Statec, Här Schaaf. Deen ass ...

(Interruption)

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | „Ech klammere déi lëtzebuergesch Nationalitéit aus an ech huelen déi auslännesch.“

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Dat ass einfach Statistik, dat do.

M. André Bauler, Président de séance | Ech denken, et ass elo alles zu dësem Punkt gesot.

Mir kommen elo zum nächste Riedner. An dat ass déi éierewäert Madamm Mandy Minella. Madamm Minella, Dir hutt d'Wuert.

Mme Mandy Minella (DP) | Merci, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen.

Här Keup, ech sinn erstaunt: An Ärer Demande vun der Interpellatioun hutt Der haaptsächlech den Här Familljeminister an de Kulturminister convoquéiert. Ech stellen awer fest, dass Der immens vill iwwert d'Schoulen, iwwert d'Crèche schwätzt. Da sinn ech awer dann och frou, feststellen, dass d'Regierung preparéiert ass an den Educatiounsminister och matkomm ass.

(Brouhaha)

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Ech hat de Premierminister gefrot.

Mme Corinne Cahen (DP) | Ganz gutt Initiativ vum Educatiounsminister! Bravo!

Une voix | En ass einfach gären hei an der Chamber.

(Brouhaha)

Mme Mandy Minella (DP) | An Ärer Demande schwätzt Dir och dovun, dass zënter de 60er-Joren d'Zuel vun den Auslänner zu Lëtzebuerg staark geklommen ass an dass méi wéi d'Hallschent vun den Awunner am Ausland geuer gouf.

Ech mengen, et ass wichteg, dës Entwécklungen hirem Kontext ze verstoen. Dofir géif ech och op dëser Plaz eng Kéier kuerz an ouni Virurteeler op déi verschidde Migratiounsbewegungen agoen.

Am 19. Joerhonnert waren och mir Lëtzebuurger op den Accueil vun anere Länner ugewisen. Well mir en aarmt Land waren a sech och vill Jonker hei keen anstänneg Lieue konnten opbauen, sinn téschent 1840 an 1890 eng 70.000 Lëtzebuurger aus dësem Land geflücht. Verschiddener sinn an eis Nopeschlänner gaangen, mee ronn 70 % vun hinne si méi wäit, bis an Amerika ausgewandert a si meeschtens och net erëmkomm.

1890 hu mer da vill Main-d'oeuvre gebraucht an duerch d'Industrialiséierung huet sech d'Lag vun eisem Land komplett verännert. Zu deem Zäitpunkt ware vill Däitscher, Polen a virun allem och Italieener op Lëtzebuerg komm an hunn dozou bäigedroen, dass Lëtzebuerg d'Stolindustrie immens ausgebaut huet, well si an d'Minne schaffe gaange sinn. Do sinn der e puer fir ëmmer zu Lëtzebuerg bliwwen, an aner net.

Nom Zweete Weltkrich war erëm vill Manpower gefrot. Esou ass et jo och oft no engem Krich: Alles muss erëm opgebaut ginn. An och hei war vill Main-d'oeuvre aus dem Ausland gefrot. Deemools sinn dës Aarbechter oft aus Italie schaffe komm, de Wanter zréck an hir Heemecht gaangen an am Fréijoer erëm zréck heihinner schaffe komm.

An de 60er-Joren hate mer vill Immigratioun. Mee och du war dat keen Zoufall. Et gouf nach net genuch Lëtzebuurger, fir ënner anerem an der Konstruktoun ze schaffen.

A well zu Lëtzebuerg zu deem Zäitpunkt och manner Leit Kanner kruten, huet d'Regierung bewusst Decisioune geholl an Ofkommessen ënnerschriwwen, fir dass d'Gaaschaarbechter hir Famill mat op Lëtzebuerg kéinten huelen. Och an de Joerzénge duerno gouf et ëmmer erëm Evenementer, déi dës Migratiounswelle beaflosst hunn. Ech denken hei zum Beispill un de Balkankrich an den 90er-Joren, den Opschwung vum Lëtzebuurger Finanzsektor oder

och de Syresche Biergerkrich 2015. Et ass also ganz kloer, dass d'Migratioun keng nei Entwécklung, mee zanter Generatiounen Deel vun der Lëtzebuergescher Geschicht ass.

Dat heescht awer net, dass et keng Erausforderunge gëtt. Integratioun ass keen automatesche Prozess. Si brauch Zäit, Efforten a si geléngt och net ëmmer iwwerall gläich gutt. An natierlech gëtt et Froen, wéi zum Beispill ronderëm d'Sprooch oder d'Zusummeliwwen, déi och vill Leit beschäftegen, an déi mussen mer och eescht huelen.

A genau do läit eis politesch Verantwortung. Net Angscht ze verbreedden, mee konkret no Léisungen ze sichen. Do mussen mer no vir kucken, well et geet och net ëmmer ënnert dem Motto „Fréier war alles besser“.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, och ech selwer kommen aus enger italieenescher Aarbechterfamill, enger Famill, déi Italie verlooss huet, fir zu Lëtzebuerg Aarbecht ze fannen a sech eng Zukunft opzebauen. Vill italieenesch Famillen hunn deemools de Wee op Lëtzebuerg fonnt. Si hunn haart geschafft a Verantwortung iwwerholl. A gläichzäitig huet Lëtzebuerg hinnen d'Méiglechkeet ginn, sech eng Zukunft opzebauen – fir sech a fir hir Kanner.

Haut wunnen hei zu Lëtzebuerg ronn 170 verschidden Nationalitéiten zesummen. An dës Diversitéit, déi mir zu Lëtzebuerg hunn, dat ass eng Stärkt vun eiser Gesellschaft.

Une voix | Très bien!

Mme Mandy Minella (DP) | Dës Diversitéit huet Lëtzebuerg zu deem wirtschaftlechen a soziale Räichtum verhollef, vun deem mir haut alleguerte profitéieren.

Une voix | Ganz genau!

Mme Mandy Minella (DP) | Här President, Lëtzebuerg huet an deene leschte Joren awer och vill ënnerholl, fir d'Integratioun ze ënnerstëtzen an ze begleeden. Mam Gesetz vun Vivre ensemble interculturel, dat ënner eisem Familljeminister Max Hahn agefouert gouf, ass dës Approche och ganz kloer gesetzlech verankert ginn. Dat baut op dem Pilotprojet „Pakt vum Zesummeliwwen“ op, deem 2021 vu menger Parteikolleegin an deemoleger Familljeministesch Corinne Cahen lancéiert gouf.

Eng inklusiv Approche, déi fir jiddereen, deen hei wunnt och schafft, gëllt. A genee do spillen d'Gemengen och eng zentral Roll. Si sinn dacks déi éischt Ulaftell a gesinn am beschten, wou et Problemer oder Besoine gëtt. Ënnerstëtzt vum Familljeministère setzen ëmmer méi Gemengen am Kader vum Gemengepakt op konkret Initiativen. D'Gemeng Betzder huet sech zum Beispill den 9. Februar zesumme mat 52 anere Gemengen engagéiert, fir den Accès op Informatioun ze vereinfachen, d'Veräinsliwwen ze stäerken an d'Leit ze encouragéieren, sech anzubringen. De Biergerpakt ergänzt dësen Usaz, andeem en och dat fräiwëllegt Engagement vun all Einzelne fërdert.

Well genee esou entsteet Integratioun, am Alldag, duerch den Austausch tëscht Noperen, an der Schoul, am Veräin oder op der Aarbecht. An ech wëll och hei ganz kloer soen, a mengem Numm an och am Numm vun der Demokratescher Partei: Mir stinn hannert där interkultureller Realitéit, déi Lëtzebuerg prägt a mir droen dat och konsequent mat!

Une voix | Très bien!

Mme Mandy Minella (DP) | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech wëll hei gären en Abschnitt aus dem DP-Grondsazprogramm virlesen:

„Wir stehen außerdem für eine aufgeschlossene Gesellschaft, die auf der Vielfalt der Bürger gründet: Die Traditionen, Kultur, Geschichte, Neigungen, Fähigkeiten, Kreativität und Lebensstil jedes Einzelnen stellen eine Bereicherung für alle dar.“

Där Meenung si mir hautdesdaags nach ëmmer. Integratioun ass net gläich Assimilatioun. Et geet net drëms, déi aner unzepassen, mee dorëms, wéi mir als Gesellschaft am beschten zesummeliwwen kënnen. Eis Sprooch an eis Kultur sinn e grouse Bestanddeel vun der Lëtzebuergescher Identitéit. Ech verstinn dofir och, dass vill Leit eng gewësse Sensibilitéit hunn, wann et ëm d'Zukunft vun eiser Sprooch geet. Mee och eis Méisproochegkeet an déi ganz divers Hierkonft vun eise Bewunner si genauou en Deel dovunner. Et wonnert mech dofir net, Här Keup, dass d'Fro vun eiser Lëtzebuurger Sprooch och an Ärer Demande ass.

Une voix | Den Här Keup ass net heibannen.

(Interruptions)

Mme Mandy Minella (DP) | En ass och nach net heibannen.

(Interruptions)

M. André Bauler, Président de séance | Wann ech geléift, mir féieren elo hei keng Gesprécher. D'Madamm Minella huet d'Wuert a soss keen.

Une voix | Den Interpellant ass net heibannen?

Une autre voix | Do gesäit een, wéi wichteg him de Sujet ass!

(Brouhaha)

Mme Mandy Minella (DP) | Op alle Fall hu mir heibannen och scho ganz dacks driwwer debattéiert.

Mme Corinne Cahen (DP) | De Sujet schéngt net wichteg ze sinn.

Mme Mandy Minella (DP) | Well se fir vill Leit e wichteg Element vun eisem Zesummeliwwen ass. Och hei ass an de leschte Joren awer vill geschitt.

Ech denken dobäi besonnesch un den Aktiounspiang fir d'Lëtzebuurger Sprooch, mat deem d'Regierung, fir d'éischt mam Educatiounsminister Claude Meisch an haut mam Kulturminister Eric Thill, d'Lëtzebuergesch gezielt wëllt stäerken an opwärtten.

Eng Sprooch léiert een am beschten, wa se am Alldag geschwat gëtt an net, wa se genotzt gëtt, fir anerer auszuschléissen, well soss riskéiere mir nämlech genau de Contraire. Frustratioun, manner Participatioun an am schlémmste Fall Parallelstrukturen. Genee do setzt och eis Bildungspolitik un.

D'Integratioun fänkt nämlech schonn am jéngsten Alter un an dofir ass fir eis als Demokratesch Partei d'Schoul e ganz wichtigen Deel dovunner. Dofir ass de Projet ALPHA och ee vun eise wichtigste Projeten. D'Bildung soll de Kanner d'Dieren opmaachen, keng Steng an de Wee leeën. Also ass et wichteg, d'Alphabetiséierung och op Franséisch unzébiden. Esou kënnen mir de Kanner erméiglechen, déi Barriär vun der Sprooch wäitméiglechst ze ëmgoen, ouni déi Lëtzebuergesch Sprooch ze vernoléissen.

Au contraire, Lëtzebuergesch ass eng alleréischte Kéier als Langue véhiculaire an der Schoul iwwerhaupt emol gesetzlech verankert ginn. De Projet ALPHA gëtt de Kanner e bessere Start an der Schoul a méi Chancéglichheet an hëlleft gläichzäitig, d'Integratioun ze stäerken, mat Lëtzebuergesch als gemeinsamer Sprooch.

Dat hält net bei der Schoul op, well Integratioun geet och iwwert d'Aarbecht. Eng Aarbecht ass ee vun deene wichtigste Facteur fir e gutt Zesummeliwwen.

Se schaaft Routinnen, sozial Kontakter an d'Méiglecheek, sech an d'Gesellschaft mat anzubringen. Och hei ass an de leschte Jore vill geschitt. D'Prozedure goufe vereinfacht, d'Delaie verkierzt an d'Begleedung, zum Beispill iwwert d'ADEM, gouf ausgebaut. Och fir DPIen a BPIe gëtt geziilt dru geschafft, hinnen den Accès op den Aarbechtsmarché iwwer individuell Begleedung, Formatiounen oder Sproochecoursen ze erliichteren.

Här President, ech géif nach op e leschte Punkt agoen. Eng verantwortungsbewusst Politick muss déi ganz Realitéit gesinn, net just dat, wat an den Narrativ passt. Integratioun kënnst vu béide Säiten a mir dierfen net ignoréieren, dass Diskriminatioun a Virurteeler nach ëmmer existéieren.

Dofir wëll ech op den nationalen Aktiounsplang géint de Rassismus hiweisen, deen de Familljeminister Max Hahn am Dezember presentéiert huet. Mat 118 Mesüre leet de Plang e staarke Fokus op Sensibiliséierung a Formatioun. Doriwwer eraus ginn am Kader vum Vivre ensemble interculturel ganz konkret Projeten ënnerstëtzt, déi Virurteeler ofbauen an den Zesummenhalt am Alldag stäerken. Initiative wéi d'Living Library Luxembourg oder Chemins Croisés bréngen Mënschen zesummen, a genee dorëms geet et.

Déi selwecht Logik zitt sech duerch d'Kultur. Mam Aktiounsplang fir den Accès à la culture setzt de Kulturminister Eric Thill drop, d'Barriären ofzebauen an esou Participatioun fir jiddereen ze erméiglechen. De Kulturpass ass do e gutt Beispill. En erméiglecht jidderengem, och mat engem klengen Revenu um kulturelle Liewen deelzehuelen.

Dat selwecht géllt och fir de Sport. Sport verbënnt, schaaft Kontakter a stäerkt de Respekt. Wien an engem Veräin aktiv ass, ass Deel vun enger Gemeinschaft. Wéi Dir wësst, läit dëst Theema mir besonnesch um Häerz an dofir hat ech och virun engem Joer d'Méiglecheek vun engem Sportpass opgeworf.

Här President, am Endeffekt geet et eis dach all ëm dat nämmelech: Wéi mir et fäerdegbréngen, datt jidderee seng Plaz an der Gesellschaft féint. Eng verantwortungsvoll Politick erkennt d'Realitéit mat hire Chancen, mee och mat hire Schwieregkeeten. Si decidéiert sech bewusst derfir, Léisungen ze sichen a keng Angscht ze maachen. An enger Zäit, wou mir op Talenter a Kompetenzen ugewise sinn, kënnen mir eis et net leeschten, Potenzial ze verléieren, weeder duerch Ausgrenzung nach duerch Virurteeler. Dofir ass et eis Aufgab, Konditiounen ze schafen, fir datt jidderee sech kann abringen a fir dass jidderee sech wëll abringen.

Ech soen Iech Merci.

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Minella. An als nächst Riednerin ass déi éierewäert Madamm Liz Braz virgesinn. Madamm Braz, Dir hutt Dir d'Wuert.

Mme Liz Braz (LSAP) | Här President, léif Kolleginnen a Kolleegen, ouni elo dem Auteur vun dëser Debatt wëllen eng professionell Neiorientéierung ze proposéieren, ginn ech awer d'Gefill net lass, dass, wann d'ADR eng Debatt iwwert d'Integratioun vun Ausländer wëllt féieren, dat e bëssen esou ass, wéi wann e Pyroman sech freet, wéi e ka Pompjee ginn.

(Brouhaha)

An esou gutt wéi d'Pompjeesuniform och vläicht ausgesäit, esou gutt huet d'ADR haut grad exposéiert, dass si am Fong keng konstruktiv Integratiounspolitik ze proposéieren huet: Keng konkret Mesüeren zur Aarbecht, keng konkret Mesüeren zur Bildung, keng konkret Mesüeren zu sozialer Participatioun, ...

Une voix | Très bien!

Mme Liz Braz (LSAP) | ... mee vill Identitéitsgeschwätz mat den typesche Floskelen iwwert d'Sprooch. An dat ass och net wierklech verwonnerlech, well mer jo genau wëssen, wat hire Fonds de commerce ass, an dat ass, déi eng géint déi aner auszespillen ...

Une voix | Très bien!

Mme Liz Braz (LSAP) | ... fir den typeschen Narrativ vum „Mir géint si“, och wann den Här Keup haut op eng nei Strategie gesat huet, déi vum zame Wollef.

Dir wëllt hinne virschreien, wéi si ze liewen hunn, awer hinnen nëmmen net d'Rechter ginn, fir sech och politesch mat kënnen anzubannen, fir hir Stëmm am demokratesche Prozess mat anzubringen. Hei schéngen Iech Är Liblingsstatistike vun deem een op zwee Residenten, deen Ausländer ass, op eemol zimmlech egal.

D'Ironie bei der Saach ass, dass grad déi, déi sech eis Sprooch an d'Kultur am gréissten op de Fändel schreien, am mannsten dofir maachen, well, léif Kolleginnen a Kolleegen, wa mer wëllen eis Identitéit erhalen, se entwéckelen a se viruginn, da brauche mer parallel eng gelongen Integratiounspolitik.

D'Lëtzebuurger Sprooch, eis Bräich an Traditionen, eis Kultur an eis Geschicht, jo, och d'Geschicht als Immigratiouns- an Emigratiounsland sinn de Kär vun eiser Identitéit, vun deem, wat eist Land ausmécht a vun deem, wat eis zesummenhält.

Si sinn en Acquis, op dee mir houfreg kënnen sinn an dee mir mat Iwwerzeegung solle féerden an och weiderginn. A genee dowéinst dierfe mir se net instrumentaliséieren, andeems aus Differenzen e Problem an aus dem Zesummeliewen eng Konfrontatioun gemaach gëtt.

D'Valoriséierung vun eiser Sprooch a Kultur ass nëmmen da méiglech, wa se oppe bleift, wa se Leit abënnt amplaz se auszuschléissen, wann déi Mënschen, déi an eist Land kommen, eng Méiglecheek kréien, hei Fouss ze faassen a sech e Liewen opzebauen.

Wa mer iwwert d'Integratioun diskutéieren, da musse mer domadder ufänken a soen, dass Lëtzebuerg e Modell fir gelongen Integratioun ass. Geprägt vu Joerzénge vun Immigratioun ass eist Land e Paradebeispill fir Diversitéit, fir Méisproochegkeet a fir e gelongt Zesummeliewen. A jidderee vun eis gesäit et am Alldag, an der Schoul, op der Aarbecht, am Veräin, do leeft d'Liewen net a getrennte Lager. An do gëtt et kee „Mir“ a kee „Si“. An eistem Land funktionéiert d'Zesummeliewen. An dat ass eppes, wat eis soll houfreg maachen a wat och Deel vun eiser Identitéit ass.

Mee léif Kolleegen a Kolleginnen, mir sollen eis awer och net ieren. Dass d'Integratioun esou gutt an der Vergaangenheet geklappt huet, heescht net, dass se haut oder an Zukunft nach ëmmer esou einfach wäert klappen. Integratioun ass kee Selbstläufer. Si erfuerdert ëmmer méi Energie vun deene Mënschen, déi bei eis kommen, awer och vun deenen, déi schonn hei sinn, vun eis all. An dofir ass et esou wichteg, dass mer dës Debatt seriö féieren a sachlech iwwer Integratiounspolitik kënnen schwätzen. Am Austausch mat de Leit um Terrain gëtt séier kloer, dass et nach ëmmer vill Ongereimtheeten an der Ëmsetzung vun Integratiouns- an Accueilsmesüre gëtt an dass et zousätzlech Hiwele gëtt, déi ee muss kënnen betäegen. Wann Integratioun net geléngt, da féiert dat dozou, dass eenzel Gruppe manner Zougang zu Chancen hunn a sech dauerhaft um Rand vun der Gesellschaft wäerten erëmfannen. An dorënnen leiden net nëmmen déi eenzel Betreffen, mee och

d'gesellschaftlech Kohäsioun als Ganzt an domat virun allem d'Vertrauen an d'Zesummeliewen, dass eng funktionéierend Gesellschaft zesummenhält.

Eng gelongen Integratioun geet awer, contrairement zu deem, wat mer haut héieren hunn, wäit iwwert d'Sprooch eraus. Si ëmfaasst eng ganz Rei vu Facteuren, déi sech géigesäiteg ergänzen. Integratioun fänkt zum Beispill bei der Bildung un, well Schoul a Formatioun de Grondstee fir Chancen a gesellschaftlech Participatioun leeën. Si geet weider iwwert den Aarbechtsmarché, wou d'Beschäftegung net nëmme wirtschaftlech Stabilitéit schaaft, mee och alideegleche Kontakt an Zesummenaarbecht férdert.

Eng gelongen Integratioun verlaangt awer och Accès zu Wunnumraum, well ouni stabil Liewensbedéngunge keng nohalteg Zukunftsperspektiven entstoe kënnen. Geneesou wichteg ass déi sozial Participatioun am Alldag, am Veräinsliewen, an de Gemengen an an de soziale Strukturen, wou d'Zesummeliewe konkret gelieft gëtt.

An natierlech spillt och d'Sprooch eng wichteg Roll. Mee si aleng léist d'Problemer sécher net. An net ze vergiessen, Integratioun bedeit och géigesäitegt Verständnis, Respekt an d'Bereitschaft, mateneen ze liewen amplaz niefteneen. Eréischt wann dës Elementer zesummespillen, kann ee vun enger wierklech gelongener Integratioun schwätzen.

D'LSAP steet besonnesch fir Integratioun duerch Aarbecht. Well Aarbecht ass net nëmmen e Revenu. Eng Aarbechtsplaz bréngt Mënschen aus ënnerschiddleche Liewensrealitéiten an dee selwechten Alldag. Hei entsteet Zougéhieregkeet: Ech sinn een Deel dovun, ech droe bái, ech gi gebraucht. Genee dat ass Integratioun, déi laangfristeg och hält. A gläichzäiteg ass de Beruff de stäerkste Motor fir d'Sprooch am Alldag. Do léiert een déi Sproochen, déi hei gelieft ginn, Lëtzebuergesch, Franséisch, Däitsch, Englesch, an dat ouni grouss Konzepter, einfach duerch d'Praxis, well d'Méisproochegkeet, dat ass eis Mammesprooch.

Aarbecht gëtt awer och Sécherheet, en Akommes, eng Struktur, eng Plaz am Liewen. A genee dat mécht den Ënnerschied, fir drop vertrauen ze kënnen, datt een Deel vun dëser Gesellschaft ass.

Aus dëse Grënn hu mir schonn ufangs vum Joer eng Rei Mesüre presentéiert, déi fir eis sénnvoll wäeren, fir Demandeur a Bénéficiaires de protection internationale méi effikass op den Aarbechtsmarché ze integréieren. Mir schwätzen hei zum Beispill fir d'Ofschafe vum Test du marché, engem Instrument, dat scho laang net méi der Realitéit entsprécht. A ville Secteuren hu mir e strukturelle Mangel u Fachkräften. Et ass also net méi ubruecht, weider administrativ Barriären opzebauen, mee éischer, de Leit séier en Zougang op den Aarbechtsmarché ze erméiglechen.

Dat selwecht géllt och fir d'Autorisation d'occupation temporaire, déi sougenannt „AOT“. Mir plädéieren och hei weiderhi fir eng komplett Ofschafung vun dëser Prozedur, fir dass d'Demandeur fir internationale Schutz no engem kuerzen Delai kënnen direkt op Aarbecht zréckgräifen.

Zousätzlech soll et méiglech sinn, dass DPIen, déi eng regulär Beschäftegung hunn, iwwer hir Aarbecht kënnen regulariséiert ginn. De Prinzip ass einfach: Wann een hei schafft, soll een och hei kënnen bliwen. An dës Approche entsprécht eiser Iwwerzeegung vun enger effikasser Integratioun, bei där d'Aarbecht als zentraalt Bindeglied vun eiser Gesellschaft wierkt.

Zum Schluss wëllt ech awer nach gär e Sujet uschwätzen, op deem um Terrain och ëmmer méi haart opmierksam gemaach gëtt.

Et geet ëm d'Delaien am Kader vum Regroupement familial fir Beneficiairë vun internationalem Schutz. Laut enger Question parlementaire, déi dës Woch vum Inneminister beäntwert gouf, läit den Duerchschnittsdelaï am Moment bei 34 Méint. Dat si bal dräi Joer, fir eng Äntwert ze kréien. An dat ass penibel. Dat ass penibel fir déi betraffe Familljen. Dat ass penibel fir eist Land.

Une voix | Très bien!

Mme Liz Braz (LSAP) | Fir net ze soen inakzeptabel!

Une voix | Très bien!

Mme Liz Braz (LSAP) | E Land wéi Lëtzebuerg muss kënne amstand sinn, de Leit an engem rasonabelen Delaï eng Äntwert ze ginn. Hei geet et net ëm materiell Dossieren. Hei geet et ëm Mënschen, déi iwwer Jore vun hire Famillje getrennt sinn.

Wéi solle mir vun Integratioun schwätzen, wann d'Leit net emol d'Méiglechkeet kréien, zesumme mat hirem Mann, mat hirer Fra, mat hire Kanner kënne ze liewen? An hei ass et och kloer un der Zäit, nozebesseren.

Plusieurs voix | Très bien!

Mme Liz Braz (LSAP) | Här President, Integratioun ass eng konkret politesch Aufgab. Et geet ëm Zougang zu Bildung, zum Aarbechtsmarché, zu Wunnraum, ëm sozial Participatioun an ëm Chancëgläichheet.

D'Valoriséiere vun eiser Sprooch a Kultur ass e wichteg Zil. Mee et gött nëmme da méi wichteg, wa mir oppe bleiwen a Leit abannen amplaz se auszeschlëssen. En Zil, dat mir nëmme duerch eng gelongen Integratiounspolitik kënne erméiglechen. Mee wann een Identitéitspolitik mat Integratiounspolitik wëllt vermëschen a se esou enk matenee verknäppt, dann entsteet awer dee faulen Androck, wéi wa kulturell Upassung déi zentral Äntwert op alles wier.

Mee d'Integratioun op Sprooch a Kultur ze reduzéiere gräift ze kuerz. Et gräift laanscht dat, wat wierklech entscheidend ass. Well an enger Gesellschaft, wou Mënschen eng Aarbecht hunn, an d'Schoul ginn, Chancen hunn, an de Veräiner aktiv sinn, en Daach iwwer dem Kapp hunn, do gött eis Sprooch geléiert a gelieft. Do liewen eis Bräich an eis Traditiounen am beschte weider.

Deen, deen Integratiounserwaardunge mat Identitéitsängscht vermëscht, bréngt nëmme Spaltung an doduerch dat, wat eis Identitéit am meeschten ausmécht, a Gefor, nämlech eist villfältge an eist friddlecht Zesummeliewen.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Braz. An als nächst Riednerin ass déi honorable Madamm Djuna Bernard agedroen. Madamm Bernard, Dir hutt d'Wuert.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Här President, an dëser Debatt gött vill iwwert den Term „Integratioun“ geschwat. Et ass am Fong en Term, dee mir net immens gutt gefält. Mee vläicht solle mer fir d'éischt emol e Schrëtt zeréckmaachen an eis froen: Wat menge mer dann eigentlech, wa mer vun Integratioun schwätzen? Et ass vläicht e Begrëff, deen op den éischte Bléck evident kléng, mee wann een e bësse méi genau kuckt, dann dréit en am Fong eng ganz spezifesch Virstellung a sech: d'Iddi, datt et eng Zort Norm gött, un déi sech déi aner mussen upassen. Eng Gesellschaft, déi scho fix ass an an déi ee sech muss afügen.

Mee entsprécht dat eigentlech nach eiser Realitéit? Well Lëtzebuerg ass keng statesch Gesellschaft. Et

ass eng Gesellschaft am Wandel. Eng Gesellschaft, déi sech permanent entwéckelt an och entwéckelt huet, an dat duerch déi Leit, déi hei liewen an déi hei ukommen. An déi Iddi, den Term „Integratioun“ ze benotzen, dat erschénge jo dann awer relativ revelateur ze sinn, wéi d'ADR dës Debatt u sech gesäit.

Et entsprécht dem Titel vun dëser Ufro, an zwar eeben och deem Hannergedanken, dass déi eng, déi hei ukommen, sech deene sollen upassen, déi hei liewen.

(Interruption par M. Fred Keup)

An dat ass eiser Meenung no net d'Debatt, wéi se am Fong hei sollt dréinen, dowéinst kënnt de Begrëff vun der Integratioun u seng Grenzen. Et geet eeben haut net nëmme dorëms, wéi eenzel Leit sech an eng bestoend Gesellschaft afügen. Et geet villméi dorëms, wéi mir zesummen eis Gesellschaft gestalten.

An dowéinst schwätzt mir, an ech mengen och d'Regierung, déi viregt wéi déi haut, léiwer vum Vivre ensemble. Net als Schlagwuert, mee als politesch Visioun: eng Gesellschaft, wou jiddereen en Deel dovunner ass a wou och jiddereen Verantwortung dréit. An ech géing souguer nach e Schrëtt weidergoen, an zwar den Term vun der Appartenance, dem Zesummegehieren, dem Zesummenhalt, dem Derzougehieren mat eranhuelen. D'Gefill derzouzegehieren, net nëmme um Pabeier, mee am Alldag, wou jiddereen, deen hei zu Lëtzebuerg leeft, seng Plaz, seng Roll an dësem Land zegutt huet an derzougehieren kann.

A wa mer iwwert den Zesummenhalt schwätzen, da geet et eebe grad net nëmme ëm dës Begrëffer, mee ëm konkret Politik a wéi mer dat am Alldag vun de Leit kënne erliefbar maachen. An do kënnt de Pacte du vivre ensemble interculturel an d'Spill, e Pakt, wou gesot ginn ass, dass d'Zesummeliewen eebe kee One-Way ass, mee eng gemeinsam Aufgab, déi besonnesch um lokale Plang ganz konkret erliefbar ass.

A wann ee sech ëmlauschert, dann héiert een hei vun ëmmer méi Gemengen, déi sech engagieren an aktiv am Prozess dobäi sinn. Et héiert ee vu ville positive Beispiller. An et goufen der haut am Laf vun dëser Debatt schon eng Rei genannt, vu lokalen Initiativen, vu Participatiounsprozesser, nei Forme vu Biergerbedelegung, mee et gött natierlech do, wou et Gemenge gött, déi Musterschüler sinn, och ëmmer nach där, wou et keng politesch Prioritéit ass.

A mir mierken doduerjer, dass do, wou politesch Willen ass, do fonctionéiert et, mee do, wou e feelt, do bleift et awer dann och dacks bei gudde Virsätz oder engem theoreetesche Pakt.

Dowéinst géing ech gäre vun dëser Debatt profitéieren, fir dem Minister d'Fro ze stellen, ob hien der Meenung ass, datt d'Gemenge genuch Ennerstëtzung hunn, wéi de Progrès ass an d'Entwécklung sech queesch iwwert d'Gemengen duerstellen. Gött de Pakt konsequent genuch begleet? Oder riskéiere mer, dass en op verschidde Plaze just e Pabeier bleift? Ech mengen, dat wier bedauernswäert. A wéi schätzt de Minister – Stand haut – an, wéi d'Situatioun sech entwéckelt huet, ob Nohuelbedarf oder Verbesserungspotenzial do ass?

Ech géing dann och gären dem Här Schaaf seng Fro vun nationale Plan d'action nach eng Kéier widderhuelen. Mir hunn d'Gesetz 2023 am Juli gestëmmt. An e puer Méint ass dat dräi Joer hier. Do wier et, mengen ech, och opportun, den nationale Plang hei och deemnächst eng Kéier kënne an dee grouesse Kontext ze setzen.

D'Fuerscherin Jasmine Carty, déi um Forum fir d'Zesummeliewen an de Gemengen hir Aarbecht

iwwert d'Theema Appartenance, Zesummegehieren, regkeetsgefill geschriwwen huet, huet en interessanten Ennerscheid tëscht dem Accueil vu Leit, déi hei zu Lëtzebuerg ukommen, an dem Wëllkommheeschen oder Sechswëllkommspieler gemaach. Also d'Fro effektiv: Wat mécht et aus, dass een derzougehieren kann?

A wann ee vun deem Derzougehieren schwätzt, da muss mer eeben och eng fundamental Fro stellen, eng, déi weesentlech méi wäit geet wéi d'Fro vun den Nationalitéiten hei zu Lëtzebuerg, an zwar, a wat fir enger Gesellschaft mer eigentlech haut liewen. A mir liewen an enger Zäit vum staarken Individualismus, wou Fräiheet, Leeschtung, individuell Weeër am Mëttelpunkt stinn. Dat ass zum engen eng Errungenschaft, mee et huet awer och eng Konsequenz, an zwar dass Zesummenhalt net méi automatesch entsteet. An do entsteet eebe grad eng Spannung, déi mer och hei an dëser Debatt erliewen, an zwar déi vun der individualiséierter Gesellschaft op där enger Säit a gläichzäitig dem Besoin no méi Zesummenhalt.

Mee genau dowéinst geet et haut net méi duer, eebe grad vun Integratioun ze schwätzen, mee dovun, wéi mer dat Zesummeliewe ganz aktiv kënne encouragéieren an ennerstëtzen an och organiséieren.

Dat geschitt eeben net nëmme duerch e Gesetz, dat geschitt am Alldag vun eis all. An do kann ech e puer Beispiller nennen: am Sport, do ass et déi Plaz, wou d'Kanner zesumme spillen, egal wéi eng Sprooch ze schwätzen, do sinn déi sproochlech Differenzen zweetrangeg.

An dat gesi mer och an der Musek. An ech si selwer an enger Gemeng, wou eng grouss Museksschoul ass. A wann een do op der Diplomiwwerrechung sëtzt, do héiert een, wéi vill verschidde Sproocher ronderëm ee geschwat ginn, wat d'Familljenimm sinn, déi opgezielt ginn. An do mierkt een, dass Musek verbënnt, hors de là vun de Sproochen. An do sinn och d'Museksschoule vun der UGDA an d'Chorallen eng ganz wichteg Plaz, wou déi Brécken ëmmer erëm geschloe ginn, vu Kanner bis zu den Erwuessenen. Dat ass Vivre ensemble ganz konkret.

A well de Kulturminister hei ass – an ech hunn elo schon d'UGDA-Museksschoulen ugeschwat, déi jo d'Bréck bauen tëscht der Schoul an der Kultur –, well ech awer och nach op e ganz speziell Theema agoen, an zwar dat vum Patrimoine culturel. Well beim Theema vum Patrimoine culturel, also eisem Denkmalschutz, do gött et eng ganz Rei Biergerbeweegungen, déi sech an deene leschte Jore ganz staark bemierkbar gemaach hunn, well se sech derfir asetzen, dass eis al Bauerenhäff, eis Duerfkären, eis historesch Haiser erhale solle ginn.

Do gesäit een, dass dës Bewegungen enorm international sinn. Wann een an deene Facebook-Gruppen ennerwee ass, do gött méi op Englesch driwwer diskutéiert, wéi eisen nationale Patrimoine soll geschützt ginn, wéi op Lëtzebuergesch.

An dat sinn eeben dann net déi gebierteg Lëtzeburger, mee vill Leit vu baussen, déi sech haut eeben hei esou doheim fillen, datt se sech mat der Identitéit an der Geschicht vun eisem Land auserneesetzen a sech derfir staarkmaachen. An dat weist, dass Identitéit keng exklusiv Saach ass, mee eng gemeinsam Verantwortung.

Ech kommen zum Schluss, Här President. Den Zesummenhalt ass eng wichteg Komponent vun der Identitéitsfro an eis Identitéit huet sech net trotz eiser Diversitéit entwéckelt, mee duerch eis Diversitéit. Dat war an der Geschicht esou an dat soll och an Zukunft zu Lëtzebuerg esou bleiwen. An ech mengen, do sollte mer alleguerte weider dru schaffen.

Ech soen Tech Merci.

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Madamm Bernard. Als nächste Riedner ass den honorabelen Här Marc Goergen ageschriwwen. Här Goergen, dann hutt Dir d'Wuert.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Als Lëtzebuerg sollte mer dankbar si fir jiddereen, deen an deene leschte Joerzénge eng Hand mat ugepak huet, egal wéi dat zustane komm ass, ob hei gebuer, spéider heihinnerkomm, erëm gaangen ass oder wéi och ëmmer. De Wuelstand vun eisem Land ass jidderengem ze verdanken. An dofir sti mir Piraten och net zur Verfügung fir eng Trennung vun der Gesellschaft.

Well et ass den Zesummen, deen eist Land grouss gemaach huet. An et ass den Zesummen, deen eist Land an Zukunft weiderhi wäert stärken. Jo, et muss een och iwwert d'Integratioun schwätzen. An do gëtt et sécherlech och ganz verschidden eenzel Fäll. An deen, deen déi meeschte Leit trennt, ass, ob een de Schoulsystem hei matgemaach huet oder net, ob een duerno an d'Land komm ass oder ob ee scho virdrun duerch d'Schoul awer hei seng Kolleegen, Frënn, Sprooch, Veräiner getraff huet oder ob dat eng Etapp duerno war. An dat ass ee vun den Haaptpunkten, déi mer hunn: dass d'Schoul weiderhin awer de Motor ass vun enger Integratioun, vun engem Zesummen hei am Land.

Jo, et stëmmt, dat gesinn ech och bei eis an der Gemeng: Et si Kanner, déi kommen an de Precoce – wa se da ginn; wann net, dann eeben an d'Spillschoul duerno – a se kënnen kee Wuert Lëtzebuergesch. Mee se ginn awer eraus aus der Spillschoul a se schwätzen Lëtzebuergesch. Ech mierken dat a mengem Ëmfeld. Se spillen herno mat deene selwechte Kanner, se kommen op déi selwecht Frëndschaften an et ass herno, wou dann awer d'Schoul et erëm méiglech gemaach huet, dass eng Integratioun stattfonnt huet an dass och Frëndschaften entstinn, déi wäit driwwer erausginn, wat herno d'Schoul oder souguer nach de Lycée ass, mee herno och an den Alter eran.

Dofir ass d'Schoul mat dee wichtigste Punkt, dee mer an der Integratioun hunn. An eisen öffentleche Schoulen, do ass Lëtzebuergesch och déi éischt Sprooch. Ech weess, dass d'Léierpersonal heiansdo, wa se d'Bilanen hale mussen, aner Sproochen auspak. Dat ass nun emol esou. Mee d'Kanner, déi an Zukunft awer wäerte Lëtzebuerg stärken, déi schwätzen herno eis Sprooch an hunn och hir Kolleegen hei.

Et gëtt an de Maison-relaisen och Lëtzebuergesch geschwat. Dat ass net, wéi dat ëmmer duergestallt gëtt. Jo, et si mir och Fäll zougedroe ginn, wou Kanner refuséiert goufen a private Crèchen, well se kee Franséisch oder esou schwätzen, well Lëtzebuergesch net déi Sprooch ass, vun där déi Privatcrèchè gären hätten, dass d'Kanner se schwätzen, mee dat si sécherlech Eenzelfäll. An et sinn och elo net esou vill Leit, déi mer doriwwer bericht hunn. Jo, dat ass en Thema, dat een eng Kéier muss ugoen, dass et an de Crèchen – an deene privaten, well bei de Gemengen ass et eng aner Situatioun –, an deene private Crèchè virun allem op Franséisch ofleeft an dass da Kanner keng Plaz kréien, wa se net déi Sprooch kënnen, well si se och ganz einfach net encadréiere kënnen dee Moment.

Vun der Schoul ewech zur Aarbecht: Fir eis Piraten ass et souwisou ganz kloer, dass den Aarbechtsmarché muss fir jiddereen, deen heihinner kënn, direkt opgemaach ginn. Mir kënnen keng Immigration an de soziale System hunn, mee mir sollte jidderengem direkt d'Méiglechkeet ginn, ouni Ëmstänn, fir sech selwer kënnen ze suergen, zum Wuelstand vum Land

kënnen bäizedroen. D'Aarbecht ass dee wichtigste Punkt!

Do kann ee laang driwwer diskutéieren, wéi eng Sprooch op der Aarbecht muss geschwat ginn. Sécherlech, do wou een am Kontakt ass mam Client, ob dat Spideeler sinn, ob dat Butteker sinn, wou een direkt am Kontakt ass, do soll natierlech Lëtzebuergesch geschwat ginn, fir dass och jiddereen sech ka verstännege. An am Spidol wësse mer jo awer och, wéi d'Situatioun mam Personal ass, dass net nëmme Lëtzebuergesch geschwat ka ginn, mee et soll awer iwwerall op de Stäck ee verfügbar sinn, deen de Leit och op Lëtzebuergesch äntwere kann.

Wann awer dann ... Huele mer elo d'Finanzen, huele mer aner Beräicher, do mécht et – an dat muss ee sech éierlech och agestoen – kee Sënn, wann herno e puer Banke mateneen, ënnereneen do op Lëtzebuergesch kommunizéieren. Do wäert, wa se mat den amerikanesche Boursen oder mat Singapur oder iergendengem aneren ënnerwee sinn, weiderhin d'Sprooch an deenen Haiser och Englesch bleiwen. An do muss een och realistesch sinn: Wa mer eis Finanzplaz wëlle weiderhi stärken, wa mer weiderhi wëlle staark bleiwen als Land, muss Lëtzebuerg och weiderhin op d'Englescht setzen.

Ech deelen net ëmmer déi Approche, dass Däitsch a Franséisch eng gewësse Wichtigkeet hunn, well wann ee kuckt, wat d'franséisch Economie an d'franséisch an der Welteconomie am Moment u Bedeitung verléieren, ass et an eisem Schoulsystem sécherlech méi wichtig, dass mer an Zukunft, wa mer eng performant Economie wëllen, weiderhin d'Englescht ausbauen. Dat ass iwwerengs och eng Diskussioun, déi mer schonn ëfters mam Educatiounsminister haten: dass d'Wichtigkeet vum Engleschen nach net genuch erkannt ginn ass, nieft eeben der Wichtigkeet vum Lëtzebuergesch.

Jo, eis Administratiounen, do ass net ëmmer alles op Lëtzebuergesch. Wéi oft kréien ech vun de Bierger gesot: „Wann s de op petange.lu gees, ass näischt op Lëtzebuergesch.“ Gemengen-Internetsäite sinn nach ëmmer nëmme op Franséisch. Dat wär eng ganz banal Saach, déi eigentlech all Gemengeverwaltung kéint maachen.

M. Tom Weidig (ADR) | Très bien!

M. Marc Goergen (Piraten) | Et war eng aner Saach – ech ginn oft drop ugeschwat –: firwat dann eis Nopeschgemeng e Lëtzeburger Numm dréit, d'Gemeng Käerjeng, firwat Péiteng dat net hikritt. Ech sinn och där Meenung. Mir sollten och kënnen e Lëtzeburger Numm iwwerall als Logo an alles hunn. Käerjeng huet et virgemaach. Firwat déi aner net? Dat sinn esou Banaliteiten, déi een einfach kéint ëmsetzen.

(Interruption)

Gelifft?

(Interruption)

Nee, et ass positiv. Also ech fannen dat positiv, dass Käerjeng dat ëmgesat huet. Dir kënn de Kapp résele bei der CSV. Ech fannen et positiv, dass d'CSV Käerjeng als Numm geholl huet no der Fusioun an net e franséischen. An ech hätt och gären, dass mer géinge „Gemeng Péiteng“ iwwerall schreiwen. Jo, ech stinn dozou. Dass dat der CSV net gefält, bon, ass mer egal.

Mme Taina Bofferding (LSAP) | Ass dat wierklech Är eenzeg Suerg?

M. Marc Goergen (Piraten) | Nee, Madamm Bofferding, dat ass net meng eenzeg Suerg.

M. André Bauler, Président de séance | Här Goergen, went Iech un d'Chamber! Went Iech un d'Chamber!

M. Marc Goergen (Piraten) | Et war e Beispill, well Dir als Inneministescht waart jo laang responsabel, ne?

(Interruption par Mme Taina Bofferding)

Et war just e Beispill, dass och Gemenge kënnen eis Sprooch respektéieren. A wann dat nëmme ass fir den Internetsite, wann dat nëmme ass, dass och emol den Numm vun enger Gemeng op Lëtzebuergesch do ka stoen, ass dat fir eis Piraten net ze vill verlaangt.

(Interruptions)

Wann dat fir d'LSAP ze vill verlaangt ass, dass den Numm kann op Lëtzebuergesch anzwusch stoen, j'en prends note.

M. Ben Polidori (LSAP) | Dat sot Dir, Här Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Dat huet d'Madamm Bofferding mir elo grad als Äntwert ginn.

(Interruption)

Jo, d'Madamm ...

M. André Bauler, Président de séance | Bon, mir géifen elo mat deene Gesprécher ophalen a went Iech erëm un d'Chamber, Här Goergen.

M. Claude Haagen (LSAP) | Très bien!

(Interruptions)

Weider mam Jabel. Lëtzebuergesch.

(Interruption)

M. Marc Goergen (Piraten) | Jo. Genau. Weider mam Jabel. Dat ass zum Beispill esou e Lëtzeburger Begrëff.

(Interruptions)

An ech denken, bis op deen doten Abschnitt ware mer eis och bei villem eens, dass hei am Land villes richteg leeft, mee awer eenzel Schrauwen nach ze dréine sinn. An dat mat de Gemenge war sécherlech just ee Beispill, mee och dat misst ëmgesat ginn. Well de Wuelstand vun eisem Land kënn just mat engem zesummen. A mir brauche jiddereen, deen heihinner kënn, fir eng Hand mat unzepak.

Merci.

M. André Bauler, Président de séance | Merci, Här Goergen. An als leschte Riedner ass den honorabelen Här Marc Baum agedroen. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Ech wäert dann eng Initiativ huele mat de Kolleeg Sehovic a Braz, fir ze kucken, dass mer Esch dann och op Lëtzebuergesch iwwersetzen.

(Hilarité et interruptions)

Une voix | ... Esch-Uelzech.

M. Marc Baum (déi Lénk) | „How to do things with words“ ass den Titel vun engem Buch vun engem brittesche Sproochphilosoph, deen dat um Enn vun de 50er-, ugans de 60er-Jore publizéiert huet, wat eigentlech d'Grundlag vun der moderner Linguistik ass. An den Haaptgedanke besteet doranner, dass e seet, dass Wierder net nëmme probéieren, eppes plus ou moins objektiv ze beschreiwen, mee datt d'Wierder och ëmmer Effekter an Handlung mat ausléisen an datt domadder d'Wuertwiel och ganz massiv dozou bäidréit, ob een eppes als verbannend oder eppes als trennend empfënt.

An ech si frou, dass quasi alleguer d'Virriedner op eleng d'Form vun der Interpellatioun agaange sinn an op d'Wuertwiel, déi do gesicht ginn ass, ugefaange vum Här Schaaf bis zur Madamm Bernard.

Well effektiv, wann ee vun Integratioun vun Auslänner schwätzt amplaz vun Zesummeliwwen oder Vivre ensemble, dann ass een net op Inklusioun aus, mee op Exklusioun.

Une voix | Nee!

M. Marc Baum (déi Lénk) | Well et leet een den Akzent net op dat, wat verbënnt, mee op dat, wat trennt. An ech mengen, dat dat de falsche Wee ass, well een domadder keen Zesammenhalt schafft, mee Zesammenhalt verhënnert.

Ech mengen och net, datt de Staat sollt bestëmmt Mënschen – ënner Gänsefüßchen – „intégrieren“, schonn eleng dowéinst, well de Staat kengem Mënsch soll virschreiw, wéi hie seng Identitéit a seng Kultur ze liwwen huet. E friddlecht Zesummeliwwen vu ganz ënnerschiddleche Mënschen, sou wéi dem Här Keup a mir zum Beispill, ...

(Hilarité)

... ass da méiglech, wa jiddwereen d'Méiglechkeet huet, säi Liwwen no senge Virstellungen ze liwwen. Et gött gemeinsam Reegelen, un déi mer eis allen zwee mussen. Dat nennt een da Gesetzer, mee doriwier eraus schreift weeder den Här Keup mir nach schreiw ech him vir, wéi deen aneren ze liwwen huet. An ech mengen, datt mer allen zwee domadder d'accord sinn, datt dat eigentlech eng ganz gesond Relatioun ass, déi mer mateneen hunn.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Très bien!

M. Marc Baum (déi Lénk) | Mee, Här President, Dir mierkt, ech si ganz op Inklusioun aus. Dofir wëll ech probéieren ...

M. André Bauler, Président de séance | Ech hoffen, dat do gött net herno e Fait personnel.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Pardon?

M. André Bauler, Président de séance | Dir hutt Iech déi ganzen Zäit un den Här Keup gericht. Mir kucken dann, wat dobäi erauskënn.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Nee, mee et ass jo en ..., vu datt ech op Inklusioun aus sinn, kann e jo kaum, mengen ech, eppes dergéint soen.

Mir sinn och der Meenung, datt d'Lëtzebuurger Sprooch e ganz wichtege Bestanddeel ass vun der Lëtzebuurger Identitéit an och eng ganz wichteg Roll spillt fir déi gesellschaftlech Kohäsioun. An et ass och meng Mammesprooch. An et ass och fir mech déi Sprooch, an där ech mech am einfachsten an och am léifsten ausdrécke kann.

(M. Claude Wiseler reprend la présidence.)

An duerfir freet et mech immens, datt vill Lëtzebuergesch geschriwwen a geschwat gött, esou vill wéi nach ni virdrun. Et freet mech, datt esou vill Lëtzebuergesch-Coursen am Land ugebuede ginn an datt se quasi alleguerten ausgebucht si vu Leit, déi eis Sprooch onbedéngt wëlle léieren. An et freet mech och besonnesch, datt déi Lëtzebuergesch Sprooch d'Kanner an de Schoulhaff uechtert d'Land mateneen verbënnt.

Par contre sinn ech der Meenung, datt d'Lëtzebuurger Sprooch ni zu engem Exklusiounskrittär däerf ginn. Kee vun eis sollt eng aner Persoun ausschléissen, vernennen oder anescht behandelen, just well se kee Lëtzebuergesch kann. Éischtens, well dat souwisou extreem onhéiflech ass, an zweetens, well et kengem iergendeppes bréngt.

An duerfir ginn ech dann awer e bësse queesch, wann hei nach ëmmer de Mythos verbreet gött vun der Frankofonisierung vu Lëtzebuerg. Also grad hei op dëser Plaz, wou mer elo op Lëtzebuergesch

mateneen schwätzen, ass nach viru 50, 100 oder 150 Joer Franséisch geschwat ginn. Also ass et objektiv net richtig, datt ee vun enger Frankofonisierung schwätzt, wann d'Sprooch vun den Eluë vum Vollek, vun de Vollekgewieltenen d'Lëtzebuergesch ginn ass. An dat ass eng Entwécklung, déi eréischt an deene leschte Joerzénge geschitt ass an déi och nach weider amgang ass ze geschéien.

A wann een dobausse lauschtet, wann een hei aus der Chamber eraus geet oder op de Belval, da stellt ee fest, datt et net d'Frankofoont ass, wat zouhëlt. Et héiert een d'Leit ëmmer méi Englesch schwätzen. An och dat ass kee Problem, mee eppes Guddes. Duerfir: Wann ee wierklech eng Gefor doranner gesäit, datt aner Sproochen hei géife geschwat ginn, da misst ee konsequenterweis dat am Englesche gesinn.

Mee nee, et gött sech permanent op dat Franséisch fokusséiert. An dat läit an enger duerchaus ideologescher Linn, déi mer och hei zu Lëtzebuerg zënter 80, 90 Joer kennen. Deemools huet et net Frankofonisierung, mee Verwelschung geheescht.

An duerfir schloen ech och d'Hänn iwwert dem Kapp zesammen, wann hei ëmmer erëm iwwert Erhale vu Lëtzebuurger Identitéit a Kultur lamentéiert gött. Also, ëm Gottes wëllen, wat soll dee Versuch, ze probéieren, eng zäitlos ethnesh-national Lëtzebuurger Kultur ze erfannen. Sou wéi wann d'Leit hei zënter Joerhonnerte just Fausti gelauschtet an Ierzebulli giess hätten.

(Hilarité)

Déi Lëtzebuurger Kultur ënnerlouch nach ëmmer engem stännege Wandel, an dat ass d'Resultat vum kulturellen Austausch tëschent ënnerschiddleche Populationen, déi sech hei getraff a vermëscht hunn. Identitéit a Kultur kann een net esou erhalen, wéi een en ausgestopptent Déier an d'Vitrinn stellt. Et léisst ee se sech fräi entfalten an entwéckelen. Well do, wou et keng Entfaltung gött, do stierft déi Kultur an Identitéit kënn sech net entwéckelen. A genee dat mécht déi doten Approche esou geféierlech – geféierlech fir eis Sprooch, geféierlech fir eis Kultur a geféierlech fir eis Identitéit.

Eis als Lénke läit ganz vill um „Zesummeliwwen“ an enger „staarker Gesellschaft mat Gemeinschaftssënn an Zesammenhalt“, mee wéi entsteet Gemeinschaft an Zesammenhalt? Ma wa jiddweree sech an där Gesellschaft wuel fillt, sech als Deel vun där Gesellschaft spiert a sech mat deenen aneren an der Gesellschaft solidaresch fillt.

An do gött et tatsächlech Nohuelbedarf. Well fir datt ee sech an der Gesellschaft ka wuel fillen, brauch ee mol fir d'éischt en Daach iwwert dem Kapp. An dat betrëfft de Lëtzebuergesch Aarbechter gausou wéi de Flüchtling oder de portugiseschen Daachdecker. Fir datt ee kann un der Gesellschaft deelhuele, muss een eng ordentlech Aarbechtsplaz mat engem dezente Salaire hunn, onofhängeg vum Pass, deen een doheem am Tirang leien huet. A fir de gesellschaftlechen Zesammenhalt ze organiséieren, brauche mer e staarken éffentleche Sozialsystem an e gerechte Steiersystem fir jiddwereen.

An do läit den Ënnerscheed tëschent dem verstëbste Konzept vun der „Integratioun vun Auslänner“ vis-à-vis vum méi fortschrëttleche Konzept vum „Zesummeliwwen“. Well Exklusioun an Inklusioun an eiser Gesellschaft eeben net just Auslänner betreffen, mee all d'Awunner zu Lëtzebuerg. An et si ganz vill Leit zu Lëtzebuerg ausgeschloss aus eiser Gesellschaft. An eeben net nëmme, well se déi Lëtzebuurger Sprooch net kënnen oder well d'Kanner net klibbere ginn, mee virun allem well se vum Wunnengsmarché a vum Aarbechtsmarché ausgeschloss sinn a well se Dag

an Nuecht struewelen, fir de Kapp iwwer Waasser ze halen.

A fir déi Leit héiert een awer ganz wéineg Léisunge vun der ADR – am Contraire. D'ADR stëmmt hei an der Chamber esou zimmlech alles, wat de klunge Mann bei d'Lisett léisst an den ieweschten 10.000 nei Privilegien assuréiert.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee! Nee!

M. Marc Baum (déi Lénk) | D'ADR applaudéiert all Mesür, déi d'Profitter vun de Promoteuren an de Patrone weider an d'Luucht dreift, während se sech mat Hänn a mat Féiss géint e Loyersdeckel oder eng strukturell Mindestlounerhéijung wiert. D'ADR ass och déi, déi roueg nokuckt, wann eise Sozialsystem oder Gesondheetssystem attackéiert gött ...

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee! Nee!

M. Marc Baum (déi Lénk) | ... vun deenen, déi eng Zwouklassegesellschaft wëllen. An do drängt sech fir mech dach ee Verdacht op, Här President, nämlech datt de sougenannte „klunge Mann“ vun der ADR zimmlech kräfteg op den Aarm geholl gött.

Merci.

M. David Wagner (déi Lénk) | Très bien!

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Nee!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. Domat wär d'Lëscht vun den ageschriwwene Riedner dann ofgeschloss.

An da géing d'Regierung d'Wuert kréien. Här Hahn.

Prises de position du Gouvernement

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Merci, Här President. Merci och dem Här Keup dofir, déi Interpellatioun hei ugefrot ze hunn. Eng vun de Froen, déi Der opgeworf hutt, dat war déi, wéi eng Gesellschaft mer wëilten. Ech soen Iech: Mir als Regierung wëllen eng Gesellschaft, wou mer mateneen liwwen, wou mer zesummeliwwen, wou ee sech fir deen aneren interesséiert, wou et deem engen net egal ass, wéi et deem anere geet, jee, wou mer gutt zesummeliwwen.

Dofir gefält mir och dat Wuert vum „Zesummeliwwen“ vill besser wéi dat vun der „Integratioun“. Mir hunn net nëmme eise Ministère esou genannt. Mir hunn d'Gesetz vun der Integratioun, wéi mer et nei geschriwwen hunn, „Vivre ensemble interculturel“ genannt. An dat huet och Sënn, an dat weist e bëssen e Paradigmewissel, deen et awer gött, dee ganz gutt bei de Modell Lëtzebuerg passt.

Mir wunnen hei an engem Land: 47 % Netlëtzebuurger, iwwer 180 Nationalitéiten. An ech mengen och, wann een da seet „Integratioun“, wat ëmmer déi negativ Konnotation huet: „Géff wéi déi aner!“, ass dat schwéier an esou engem Land. Ech hunn Iech et gesot: 47 % Netlëtzebuurger. A wéi soll een da ginn? Wéi ween? Ech mengen, jiddereen ass verschidden. Dat gesi mer heibannen. Dat gesi mer dobaussen.

A jiddereen evoluéiert och. Ech mengen, Iech geet et warscheinlech d'selwecht wéi mir, dass een net méi dee selwechten ass oder sech entwéckelt huet. Déi eng an déi positiv, déi aner vläicht an déi negativ Richtung. Dat ka jiddereen interpretéieren, wéi en et wëll. Mee et entwéckelt ee sech och am Laf vun der Zäit, soudass dat Wuert vum „Zesummeliwwen“ mir vill méi a besser gefält. An ech géing souguer nieft de verschiddenen Nationalitéiten och ganz gär soen: Mënsche mat Behënnerung, Mënschen ouni Behënnerung, Mënschen, deenen et sozial net esou gutt geet, och natierlech hei matanzebannen, eeler Leit matanzebannen. An dat ass dat, fir wat mir eis am Familjeministère asetzen, fir eebe grad

ze kucken, dass d'Zesummeliwwen hei zu Lëtzebuerg gutt fonctionéiere kann.

A fir dass dat Zesummeliwwen – an dat ass jo d'Thema vun Ärer Interpellatioun – och vun de Mënsche mat verschiddenen Nationalitéiten dann och gutt fonctionéiert ..., dat geet net vum selwen! Dat ass eppes, do muss ee sech ëmmer erëm a jiddereem muss sech ustrengen. Dat ass en Effort, dee vu béide Säite muss kommen. Ganz kloer: E gutt Zesummeliwwen ka just fonctionéieren, wa mer eis alleguerte richteg ustrengen, wa Leit Kulturen op sech wierke loosse, akzeptéieren, wa Leit natierlech och Sprooch léieren. Et ass vill doriwuer geschwat ginn.

An ech géing ganz gäre soen: D'Integratioun fonctionéiert net wéi eng Einbanstrooss. Dat geet wierklech just an déi zwou Richtungen. An dat geet awer och just, wa Leit, déi nei op Lëtzebuerg kommen, wann och Leit, déi vun der Gemeng A an d'Gemeng B plënnere, eng Hand gerecht kréie vun deene Leit, déi do sinn, awer och vun der Politick. A mir probéieren, do Mëglechkeeten ze schafen als Politick.

Dat maache mer ënner anerem mam Gemengepakt, deen elo 53 vun 100 Gemengen ënnerschriwwen hunn. Et si 17 Gemengen, déi dat nach dëst Joer wäerte maachen, ënner anerem d'Stad Lëtzebuerg. Dat wäert elo ganz, ganz zäitno passéieren.

Wat maache mer mam Gemengepakt? Ma mer wëllen d'Gemengen, déi déi éischt Ulafstell sinn ... Fir nei Leit, déi op Lëtzebuerg kommen, oder Leit, déi vun der Gemeng A an d'Gemeng B plënnere, ass d'Gemeng nach ëmmer déi éischt Ulafstell, wou d'Gemengen eis konkret kënnen hëllefen, och eis national Ambitiounen ze erfüllen.

An de Gemengepakt bitt zum enge finanziell Ënnerstützung fir déi Gemengen, déi bäitrieden, an op der anerer Säit och Expertis, Expertis vu Koordinateuren, déi se selwer bei sech kënnen astellen oder vun Externe kënnen akafen, dat budgetiséiert ... De Budget heifer stellt zu engem groussen Deel och de Familljeministère zur Verfügung. Berodung awer och vu konventionéierte Partner, wéi der ASTI, wéi dem CEFIS an aneren och. Berodung och iwwer Toolboxen, déi mer zur Verfügung stellen, Toolboxen, déi näischt aneres si wéi eng Menüskaart fir déi eenzel Gemengen, wou se sech kënnen ukucken: „Ma wat kann ech da maachen, fir dass d'Zesummeliwwen a menger Gemeng besser fonctionéiert?“ Do gëtt et en Austausch ënner den eenzelne Gemengen, well mir ass et ganz wichteg, dass et kee Patent gëtt op gutt Iddien.

Wann eng Gemeng bei sech eng gutt Iddi huet, fir Leit beieneenzebréngen, fir derfir ze suergen, dass Plaze geschaf ginn, flott Eventer kënnen geschaf sinn, wou Leit beienee kënnen kommen, wann derfir gesuergt gëtt, dass Biergerbedeelegung an de Gemenge geschaf gëtt, dann ass dat am Sënn vun der Saach, déi mer wëlle förderen, nämlech dass och Leit mat de verschiddensten Nationalitéiten, déi nei op Lëtzebuerg kommen, Leit kenne léieren, d'Land kenne léieren. An esou fonctionéiert et, dass een e Stéck Lëtzebuerg gëtt. An dorëms muss et eis alleguerte goen. Wann een op eemol d'Mënsche gär huet, wann een d'Land gären huet, wann een d'Land kenne geléiert huet, da gëtt een e Stéck Lëtzebuerg an da fonctionéiert d'Zesummeliwwen an dann ass eigentlech d'Nationalitéit do och relativ egal.

Nieft dem Gemengepakt gëtt et och de Biergerpakt. De Biergerpakt ass en anert ganz interessant Instrument, dat Lëtzebuerg, Netlëtzebuerg, Leit, déi hei schaffen an hei wunnen, awer och Frontaliere kënnen notzen, fir zum Beispill e Gratisaccès op d'Sprooch ze kréie vum Land – Lëtzebuergesch, Franséisch, Däitsch – ab dem éischten Dag, wou se bäitrieden,

awer wou et eis och – an do wäerten den Eric Thill an de Claude Meisch, wat d'Sproochoffer zu Lëtzebuerg ugeet, sécherlech nach méi drop agoen – am Vivre ensemble drëms geet, fir eben ze kucken, dass d'Sprooch och am Alldag genotzt ginn, Stéchwuert Sproochecaféen, awer allgemeng Eventer ze organiséieren, wou Leit beieneekommen, wou se Sprooch kenne léieren.

Erlaabt mer vläicht an an deem Kontext, en Appell un eis alleguerte ze maachen. Dat ass och e bëssen e Reflex, an dee mer verfallen, vläicht op eemol d'Sprooch ze wiesselen, wa mer gesinn, dass ee vläicht éischer frankofon ass an trotzdem probéiert, Lëtzebuergesch ze schwätzen. Dat ass esou eng schlecht Ugewonnecht, déi mer vläicht alleguerte hunn. Domat sollte mer vläicht ophalen, well de Leit fält et natierlech méi schwéier, Sprooch ze léieren, wa se se net och kënnen notzen, respektiv wa si se just a Coursé kënnen notzen. Dat ass deen éischte grouse Wonsch.

Deen zweete grouse Wonsch ass och, dass mer Leit encouragéieren, aus hire Communautéiten erauszekommen. Natierlech géing et eis warscheinlech och alleguerte heibannen esou goen. Wann een an anert Land wunne geet, dann ass et natierlech och méi einfach, ze kucken: „Ma wou sinn dann aner Leit, déi och vläicht déi selwecht Nationalitéit hunn?“, an deem heite Fall déi lëtzebuergesch, fir sech do ze gesinn.

Deen aneren Appell geet dann och un d'Leit an de Communautéiten, wou ganz vill Efforten och gemaach ginn, fir, wéi gesot, aus de Communautéiten erauszekommen bei Aktivitéiten, déi dann ugebuede ginn am Kader vum Biergerpakt, awer och iwwer d'Gemengen, iwwer déi vill Associatiounen, déi konventionéiert Partner vum Familljeministère an aneren och, iwwer d'PAN-Projeten an AMIF-Projeten, wou ganz vill Plaze geschaf ginn, Eventer geschaf ginn, wou Leit solle beieneekommen, sech kenne léieren, wou Leit sollen d'Land kenne léieren, d'Geschicht, d'Kultur vu Lëtzebuerg, eis Traditiounen, awer och eis Institutionen, wat un esou Beispiller gemaach gëtt wéi zum Beispill Visitten, wéi bei thematesche Wanderungen, Onlinevirtrëg, Podcasten an, an, an.

An da kéim ech bei dee leschten, ganz weesentleche Punkt. En ass och hei e puermol ugeschwat ginn: och andeems een um Gemengeliwwen an um Veräinsliwwen deelhëlt, Stéchwuert Benevolat, wou et eis och ganz wichteg ass, derfir ze suergen, dass och Leit, déi nei op Lëtzebuerg kommen, a ganz egal, wou wéi enger Nationalitéit se sinn a wéi eng Sprooch se hunn a wéi eng Hautfaarf se hunn, sech och benevoll engagéieren. Mir hunn op benevolat.lu eng Plattform – eng Matchingplattform op Neilëtzebuergesch –, wou mer probéieren, Leit a Veräiner beieneenzebréngen. D'Benevolat brauch Leit an et gëtt Leit, déi nei op Lëtzebuerg kommen, déi vläicht net hire grouse Frëndeskrees direkt hei opgebaut hunn, vläicht nach keng Familljememberen hunn. An do ass grad déi richteg Plaz, fir ungedockt hei zu Lëtzebuerg an ze landen, Leit kennen ze léieren a sech kënnen wäertgeschätzt ze fillen, d'Benevolat.

Dofir och déi Plattform vum Benevolat, déi ënner anerem och op dem Orientationsdag stattfënn, deen ech och hei wëll ënnersträichen, well do ganz vill Partner eis hëllefen, neie Leit, déi op Lëtzebuerg kommen, zweemol d'Joer innerhalb vun engem Dag d'Verwaltungen, d'Associatiounen, d'Ministère nozebréngen op 50 verschiddene Stänn mat participativen Ateliere, wou, wéi gesot, zweemol d'Joer ëm 1.000 Leit deelhuelen an do a kierzter Zäit Lëtzebuerg a seng Verwaltungen a seng Associatiounen kenne léieren.

Et ass nach gefrot gi vum Interpellant, wéi e Rôle d'Veräiner hunn. Ech hunn Iech et gesot: fir mech eng ganz, ganz grous. An déi ginn och ënnerstützt. Och iwwer de Gemengepakt kënnen se ënnerstützt ginn. Dir hutt zum enge am Comité de suivi direkt zwee Leit, déi aus der Veräinswelt solle kommen, well mer eis bewosst sinn, wéi e wichtige Rôle d'Veräiner spillen, wa mer dervunner schwätzen, d'Leit alleguerte aus de jeeweilige Gemenge kënnen matanzebannen. Flott Initiativen, déi och finanziell kënnen ënnerstützt ginn, och grad iwwer de Gemengepakt, mat Subsidien och fir d'Veräiner, wou een zum Beispill ka bei sech flott Projeten organiséieren, déi eebe grad derfir solle suergen, d'interkulturell Zesummeliwwen ze stäerken, wou een och finanziell e Subsid iwwer de Familljeministère ka kréien.

Et gëtt och ganz flott Aktiounen a Gemengen organiséiert, wou zum Beispill nei Bierger, och egal wou wéi enger Nationalitéit, innerhalb vun engem Dag d'Veräinswelt kenne léieren, déi verschidde Servicer an den Ateliere, och eppes, wou mer probéieren, d'Leit matanzebannen, well dorëms geet et: dass d'Leit d'Hand gerecht kréien a sech hei wuel fillen.

Den nationalen Aktionsplang iwwer d'interkulturell Zesummeliwwen ass ee Pëselstéck fir e gutt Zesummeliwwen hei zu Lëtzebuerg. Fir d'nächst Joer wäerte mer dee kënnen an de participative Prozess schécken.

Dann ass nach kuerz geschwat ginn iwwer den Accès vun DPIen, BPIe vun der Madamm Braz. Den Test du marché, dee se ugeschwat huet, respektiv och ... Kommt, mer bleiwe beim Test du marché. Säit 2023 gëtt et deen net méi. An dat ass och ganz gutt, dass et en net méi gëtt, well d'Zuele schwätze fir sech. Dat huet dozou gefouert, dass mer, wéi dee bis ofgeschafft ginn ass, par rapport zu 2023, wou mer 160 sougenannt temporär Aarbechtsverlablissen haten, der elo ëm 690 hunn, wou een en éischte Succès gesinn huet. An d'Regierung huet d'virescht Woch och dat neit AccueilsGesetz ugeholl, wou mer eng weider Ouverture maachen, wou mer d'AOT souguer ganz ofschafen, wou mer vollen Accès zum Aarbechtsmaart ginn ab véier Méint hei zu Lëtzebuerg, wou mer eigentlech da méi wäit gi wéi d'Direktiv. D'Direktiv seet, et op sechs Méint ze maachen. Lëtzebuerg, d'Lëtzebuerg Regierung, huet de Gesetzestext deposéiert, fir, wéi gesot, hei op véier Méint ze goen.

Ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Familljeminister. An deen nächsten Intervenent vun der Regierung ass den Här Kulturminister. Här Minister, Dir hutt d'Wuert.

M. Eric Thill, Ministère de la Culture | Merci, Här Président. Dir Dammen an Hären Députéiert, et ass de Moien elo scho méi wéi eng Kéier gesot ginn: Lëtzebuerg ass e Land vun der Diversitéit. Dat war esou, ass esou a wäert och an Zukunft esou bleiwen. An déi fundamental Fro, déi de Moien, mengen ech, och scho méi wéi eng Kéier ugeschwat ginn ass, ass: Wéi geléngt eis dat Zesummeliwwen? Wéi kréie mer et hin, och nei Residentéit beschmeiglech ze integréieren? An der Regierung hir Äntwert ass hei ganz kloer: Dat geléngt net duerch eng Uniformitéit, mee duerch eng staark Bedeelegung an och Participatioun vu jiddereem.

A jo, genau hei spillen d'Kultur an och eis Sprooch eng wichteg Roll. D'Lëtzebuerg Sprooch ass en Deel vun eiser Geschicht, vun eisem Patrimoine. An dofir ass fir vill Mënschen, déi op Lëtzebuerg kommen, nei Residentéit ginn, d'Léiere vun eiser Sprooch e ganz wichtige Schratt. E Schratt, deen Dieren opmécht fir sozial Kontakter, zu neie Frëndschaften, awer och eng Dier opmécht zu engem Gefill vun der

Zougheieregkeet. Dat ass näischt Neies. Och dat ass de Moie schonns ugeschwat ginn. Dat war och scho bei de groussen Awanderungswelle vun eise Matbierger a Matbiergerinnen aus Italien, Portugal an och dem Balkan de Fall.

An dat Multikulturell weist sech ganz kloer och an eiser Lëtzebuenger Sprooch. Am Lëtzebuenger Online Dictionnaire, dem LOD, fénnst ee selbstverständlech op där enger Säit de Kachéis, soen ech emol, de Kuddelfleck, d'Bouneschlupp, awer och Begrëffer, déi vläicht e bësse méi nei sinn, de Burger oder och d'Pastaschutta. An da sinn elo sécher Leit, déi sech elo d'Fro stellen: Wat huet dat mat Lëtzebuerg ze dinn, mat der Lëtzebuenger Sprooch? Ma dat ass genau dat, wat d'Lëtzebuenger Sprooch ausmécht, déi Sproochvillfalt, dës Upassungen, déi d'Lëtzebuenger Sprooch virun allem och lieweg maachen.

E anere wictegen Aspekt, an do si mer och houfreg drop, dat ass, dass mer awer zu all Moment tëscht der Lëtzebuenger Sprooch an enger vun deenen aneren administrative Sproochen kënnen hin- an hiersprangen. Well jo, mir wëllen dës eenzegaarteg Konstellatioun erhalen a bewosst och Efforte maachen, fir eis Geschicht, eis Traditiounen an och eis Wäerter ganz kloer weiderzeginn. An dofir setze mer als Regierung, och wat d'Lëtzebuenger Sprooch ugeet, ganz vill Hiewelen a Kraaft, a Bewegung, fir d'Lëtzebuenger Sprooch och ze stäerken.

Ech wëll op ee konkreete Punkt agoen, nieft dem Volet Schoul, deen de Claude Meisch duerno nach wäert uschwätzen, dass mer och nei Coursen an de Betriber wäerten ubidden.

Ech denken do ënner anerem un de Volet „Moving Languages“, e Projet, deen och vun der Educatioun ausgeschafft gëtt, wou ech mer net méi spéit wéi virun der Ouschtervakanz och selwer e Bild konnt dovun maachen, wou bei der Croix-Rouge intensiv iwwer en Zäitraum vun aacht Wochen d'Lëtzebuenger Sprooch geléiert gëtt. Dat net, soen ech emol, op der Schoulbänk, mee dat aktiv um Terrain, mateneen, mat eeben engem Fokus op Wierder, déi déi Leit hei an deem Sënn an engem Fleegesector dann och konkret bräichten. Do sinn déi éischt Feedbacken, déi een esou kritt, ganz positiv, well d'Patiente sech eebe freeën, op Lëtzebuergesch dann och mat de Leit kënnen ze schwätzen. A genau dëse Projet soll iwwert déi nächst Wochen a Méint nach weider ausgebaut ginn, sief et am Gesondheets- oder am Fleegesector, mee, an dat ass jo och ugeschwat ginn, virun allem och am Sënn vun der Restauratioun an och am Commerce.

An dat mécht dann och d'Dier op zu där Petitioun, déi och ugeschwat ginn ass, där Petitioun, déi bei mir als Kulturminister och oppen Dieren arennt, well mer och do nach wäerte weider Piste kënnen presentéieren, wou mer iwwert déi lescht Wochen och do Efforte gemaach hunn, an Iech och Saache kënnen presentéieren.

En anere wictege Volet, deen och ugeschwat ginn ass, dat ass den öffentleche Raum. Och hei suerge mer iwwert déi lescht Jore ganz kloer derfir, dass d'Lëtzebuenger Sprooch méi visibel gëtt, erkennbar gëtt, an dat fir jiddereen. Do si mer amgaangen, Projekte mat der CFL weider auszeschaffen, fir uechtert d'ganz Land och d'Schëlde op de Garen op Lëtzebuergesch ze maachen. Dat nammlecht maache mer mat de Ponts et chaussées a mir wäerten och an Zukunft dat nammlecht um Findel maachen, als Aushängeschild vum Lëtzebuenger Land, fir dass, wann d'Leit, d'Visiteuren op Lëtzebuerg kommen, se och direkt a Kontakt mat der Lëtzebuenger Sprooch kommen.

En nächste Punkt, op deen ech kuerz wëll ze schwätzen kommen, dat ass den Dag vun der Lëtzebuenger Sprooch, dee mer d'lescht Joer agefouert hunn an deen dést Joer fir d'zweet stattfénn, de 26. September, wou mer deen Dag d'Lëtzebuenger Sprooch an de Vierdergrond setzen, d'Lëtzebuenger Sprooch feieren a virun allem och schwätzen.

Dat ass och ganz konkret eng Offer un eis Gemengen, un eis Veräiner, wou mer amgaange sinn, och do e ganz flotte Programm zesummen auszeschaffen.

An da géllt et natierlech och, eis Sprooch aktiv ze schwätzen, sief dat doheem, op der Aarbecht, an der Schoul oder och mat Frënn. Well eng Sprooch, eis Lëtzebuenger Sprooch, déi bleift och just lieweg, wa se geschwat gëtt. An dofir ass et wictege, dass och mir alleguer, an dat erlaben ech mer ze soen, Efforte maache mat de Leit, déi Lëtzebuergesch wëlle léieren, Lëtzebuergesch wëlle schwätzen, dass mer och hinnen d'Chance ginn, op Lëtzebuergesch ze kommunizéieren, an dass mir net direkt vläicht och an eng aner Sprooch dann eriwwersprangen.

Ech géif och konkret direkt wëllen op eng Fro vum Här Keup nach eng Kéier agoen, wou et drëms geet: Wéi kréie mer déi Efforten, déi gemaach ginn vun der Regierung, och konkret chiffriert? Wat hu mer vun Indicateuren, déi eis soen, dass mer do um richtege Wee sinn? Ganz konkret wäerte mer do 2027 beim Statec nach eng Kéier verschidden Donnéeën offroen, Fro stellen. Engersäits: Wéi vill Leit kënnen hei zu Lëtzebuerg Lëtzebuergesch schwätzen? Dat ass eng Fro, déi mer do wäerte stellen, fir konkret Donnéeën och do ze kréien, well dat war eng Fro, déi mer esou bei der leschter Vollekszielung net ofgefrot hunn, an dat sinn Donnéeën, déi mer och an déi Richtung eng Kéier selwer wëlle wëssen.

An dann, erlaabt mer, zum Schluss nach op een Deel anzugeen. Deen ass de Moien elo net direkt ugeschwat ginn – ech mengen, den Här Baum hat et eng Kéier kuerz ugeschwat –: Dat sinn eis Traditiounen, eis Bräich, déi menger Meenung no, och am Numm vun der Regierung, ganz wictege sinn, wa mer vum Zesummeliewe schwätzen. Do hu mer, an dat wësst Der, eisen Inventaire, den IKI-Inventaire, wou mer iwwert déi lescht Méint och do nach eng Kéier nei Bräich an Traditiounen op deen Inventaire gesat hunn. D'Kënnbakestee ass ee Beispill. Do geet et awer och iwwert d'Sprangpressessioun, Liichtmëssdag bis hin zu den Haus- a Flouernimm.

All dës Traditiounen, déi Bräich, stäerken den Zesammenhalt op eng fir eis ganz flott an och eng modern Aart a Weis, well eeben hei Mënschen aus verschiddene Kulturen, mat verschiddenen Hannergrënn, zesummen erliewen, wat d'Kultur, d'Identitéit dann eeben och vun enger Gesellschaft ausmécht, ouni deen ee géint deen aneren auszespillen, mee wou mer d'Leit zesummebréngen.

E flott Beispill, wat d'Traditioun och ugeet, an do wäerte Verschiddener vun eis och elo vläicht de Mëtteg higoen, dat ass de Märtchen. Verschiddener gi vläicht och an d'Oktav, wou, e flott Beispill, nieft eeben der Messe du peuple de Dieu – dat Traditionellst, dat Chrëschtlecht – eeben och fir d'Schlusspressessioun ganz verschidde Kultur- a Sproochgemeinschaften zesummekommen, fir eeben eng méi wéi 400 Joer al Lëtzebuenger Traditioun ze feieren.

D'Stärke vum Zesammenhalt ass awer och fir eis, fir mech als Kulturminister, eng kulturpolitesch Prioritéit. An dofir hu mer och mat deem Aktionsplang, dee jo virun zwou Woche lancéiert ginn ass, „Accès à la culture“, eisen Accent dodrop geluecht, wierklech och den Accès ..., fir d'Kultur fir jiddereen zougänglech ze maachen, onofhängeg vun der

Hierkonft, der Sprooch oder och aneren Eegenschafte, fir eeben och do eng aktiv Bedeelegung un eiser Lëtzebuenger Kulturzeen fir jiddereen beschtméiglech ze erméiglechen.

En anere Punkt, op deen ech kuerz wëll agoen, geet iwwert d'Remark vun Här Goergen, dass et aleng vun der Symbolik hier wictege wier, wa mer eise Gemengen d'Méiglechkeet géife ginn, dass hir Internetsitten op Lëtzebuergesch wieren. Dat gëtt et schonn. Do gëtt et e Pilotprojet an der Gemeng Nidderaanwen, wou mer dat d'lescht Joer annoncéiert hunn. Do si mer och amgaangen, dee Projet weider auszeschaffen. Do wäert de Syvicol och an Zukunft e wictege Partner sinn. An do wäerte mer och net méi spéit wéi elo Enn Mee um Buergermeeschterdag e Package fir d'Gemenge presentéieren, fir och do d'Lëtzebuenger Sprooch nach eng Kéier ze stäerken.

Voilà, dat war e kuerzen Topo vun deene Saachen. Dat si Saachen ... Här Keup, ech mengen, dat wësst Der och schonn, dass mer do ganz vill Saache maachen, fir d'Lëtzebuenger Sprooch ze stäerken, sief et bei de Coursen, sief et bei der Visibilitéit. An ech erlabe mer ze soen, dass aktuell esou vill fir d'Lëtzebuenger Sprooch gemaach gëtt wéi nach ni. Do fuere mer weider mat eisem Aktionsplang, dee mer ofschaffen, wou mer gutt an der Zäitschinn sinn a wou mer elo eis scho Gedanke maachen, fir en zweeten Aktionsplang hannendrun ze schéissen, fir dann der Lëtzebuenger Sprooch och wierklech weiderhin dee Stellegwärt ze ginn, dee se verdéngt, dat zesummen, ganz wictege, mat eiser Méisproochegkeet.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Kulturminister. An als drëtten Intervenant vun der Regierung: den Här Educatiounsminister. Här Meisch, Dir hutt d'Wuert.

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, ech weess, wat Der elo alleguerten denkt, an ech kann dat ganz gutt novollzéien.

Une voix | Genau dat!

M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse | Här President, Dir Dammen an Dir Hären, den Interpellant huet hei gesot: „D'Schoul huet an der Vergangeneheet d'Kanner zesummebruecht.“ Jo, d'Schoul bréngt d'Kanner zesummen am Cycle 1. Mee d'Fro, déi mer eis musse stellen, ass: Ass dat op der Septième esou? Ass dat am Beruffsliewen esou? An da mierke mer, datt dat fir vill Kanner mat Migratiounshannergrond, fir vill Kanner, déi net an engem lëtzebuergeschsproochege Milieu opgewuess sinn, fir vill Kanner, déi duerch hir Geschicht, well se en anere kulturellen, en anere sproochlechen Hannergrond hunn, dach awer en anere Wee hu missen aschloen, well de Lëtzebuenger Schoulsystem hinne keng Perspektive gebueden huet, net esou ass. A wa mer sozialen Zesammenhalt wëllen am Land, da musse mer e Schoulsystem weiderentwéckelen, deen all jonkem Mënsch Perspektive bitt, onofhängeg vu sengem sozialen oder kulturellen Hannergrond.

Jo, d'Lëtzebuenger Sprooch verbënnt. Ech mengen, do si mer eis alleguerten eens heibannen. D'Lëtzebuenger Sprooch verbënnt och an den öffentlechen Europaschoulen déi Jonk mateneen, well mer do vun dem éischte Joer am Primaire bis dat drëtt Joer am Secondaire zwou Perioden an der Woch obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen hunn. An et ass déi eenzeg Plaz, wou mer esou intensiv Lëtzebuergesch léieren an eise ganze Schoulsystem, well mer ab dem

vérierte Joer am Secondaire och nach fakultativ kënnen Lëtzebuergesch als véiert oder als fënneft Sprooch wielen, fir deen, dee méi Interessi huet.

Jo, ech gesinn och, datt net jiddereen eng héich Kompetenz am Lëtzebuergesch huet, wann en aus dem Europaschoulsystem erauskënnt, och wann en deen dote ganze Parcours matgemaach huet, datt et net fir jiddereen zum Beispill duergaangen ass, duerno den Niveau certifiéiert ze kréien, fir d'Lëtzebuurger Nationalitéit ze kréien. An duerfir mengen ech, datt mer och do nach eng Kéier e Schratt méi wäit musse goen.

An ech hu viru Kuerzem op eng Question parlementaire jo och geäntwert, datt dee weidere Schratt, dee mer maachen an den éffentlechen Europaschoulen, ass, och do Lëtzebuergesch als „other national language“ ze definéieren, dat heescht eeben eng aner weider Sprooch, déi een am Europaschoulsystem ka wielen, wou Lëtzebuergesch bis elo net ugebuete ginn ass, wat een awer an Zukunft ka maachen. Déi Demande hu mer gemaach, an de 15. Abrëll hunn d'Instanze vun den Europaschoulen eis och do de Feu vert ginn. An dat heescht duerno, wann ee Lëtzebuergesch als „other national language“ wielt an den Europaschoulen, dann huet een op S7, also mat sengem Bac, en Niveau vu B2 erreecht an op S3 en Niveau vu B1, an domadder huet een den Accés och op d'Lëtzebuurger Nationalitéit. An ech denken, datt et normal ass, datt mer deen dote Schrëtt wëlle goen.

Jo, mir hunn eis schoulesch Offer diversifizéiert, fir eeben och deenen eenzelnen Ausgangsbedéngunge vun de Schüler kënnen Rechnung ze droen, fir deene Jonken alleguerten d'Perspektive kënnen opzemaachen, well mer wëssen: Perspektiven hunn an enger Gesellschaft, dat ass eng Chance hunn iwwerhaapt op eng gelongen Integratioun. A mir wëllen och déi zweet Generatioun hei vun deenen, déi bei eis komm sinn, esou gutt ewéi méiglech integréieren. An dat ass e gemeinsame Wonsch, dee mer hunn, dee mer als Gesellschaft musse hunn, mee jiddereen, dee bei eis komm ass, jiddereen, dee mat Kanner bei eis komm ass, huet eng Ambitioun. Dat ass et eigentlech, an deem Land sécherstellen, datt et senge Kanner duerno besser géif goen. An duerfir musse mer déi Ambitioun do opfänken a se dohinner guidéieren, fir datt mer dat kënnen erfëllen.

D'Fro vun de Sproochen an de Crèchen ass ugeschwat ginn. Jo, d'Crèche ass och eng Plaz vun Integratioun an et ass déi éischte Plaz eigentlech, wou d'Kanner alleguerten zesumme kënnen kommen. Mir hunn e Constat gemaach, datt mer schonn en Ënnerschied gesinn tëschent konventionéierte Crèchen a private Crèchen. An Dir wësst jo, datt mer dee wëlle weider opbriechen, deen Ënnerschied do, och mat der Reform vum Chèque-service accueil, déi jo an der Diskussioun ass, déi mer proposéiert hunn.

Mir stelle fest, datt mer an de konventionéierte Crèchë lëtzebuergeschsproocheght edukatiivt Personal hunn. Mir hunn zu engem groussen Deel lëtzebuergeschsproocheg Kanner. Awer a private Crèchen hu mer zu engem groussen Deel net lëtzebuergeschsproocheght Personal, dacks franséischsproocheght Personal an och zu engem vill méi groussen Deel net lëtzebuergeschsproocheg Kanner. An duerfir wëlle mer eigentlech déi selwecht Konditiounen, och déi selwecht Finanzéierungsmodeller, déi selwecht Facturationsmodeller tëscht deenen zwou Zorte vu Crèchen, fir sécherstellen, datt mer do keen Ënnerschied méi hunn an datt mer dat méi staark harmoniséiert kréien.

Dir wësst, datt mer virun enger Rei vu Joren higaange sinn an och obligatoresch Kompetenzen, sproochlech

Kompetenze festgeluecht hunn an de Crèchen, déi och d'Agenten do musse erfëllen: en C1-Niveau fir all Crèche, op d'mannst een Agent, souwuel am Lëtzebuergesch wéi och am Franséischen. Dir wësst, datt mer een Agent och do designéieren, deen eebe grad fir d'Kommunikationskompetenzen zoustänneg ass, a ganz gezielt Programmer maachen.

Dir wësst, datt d'Kommunikationsfäegkeet, d'Kommunikationskompetenzen, eent vun den Ziler sinn am nonformale Bildungsrahmenplan.

Dir wësst, well mer hunn et och schonn op Question parlementaire geäntwert, datt mer ganz staark och Kontrolle maache vun de Crèchen, net nëmme, wat d'Sproochen ubelaangt, mee generell, ob dat alles agehale gëtt, wat mer fuerderen. Ee Beispill ass: 2021 hate mer 1.300 Kontrollen op der Plaz an de Crèchen. Déi Verstéiss, déi mer géint déi Reegelen do festgestallt hunn – an dat waren net nëmme déi géint d'Sproochen, dat ware se géint se alleguer –, dat waren der vun deenen 1.300 Kontrolle 24 eenzelner a 17 Strukturen.

Jo, d'Sproochentwécklung vun de Kanner, wa se an d'Crèche ginn, an de Precoce ginn, analyséiere mer och schonn haut. Dat ass genau dat, wat Der gefuerdert hutt, mee dat maache mer och schonn haut iwwer divers Etüden, déi de LUCET vun der Uni.lu zum Beispill gemaach huet, iwwer de Conseil scientifique, deen de ganze Programme multilingue och begleet huet.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, jo, et ass wichtig, datt mer eis Sprooch weiderginn, wa mer Integratioun wëlle gelénge loossen. Et ass wichtig, datt mer eis Traditionne weiderginn, wa mer Integratioun wëlle gelénge loossen. Et ass awer och wichtig, datt mer eis Wäerter weiderginn, wa mer Integratioun wëlle gelénge loossen. An zu eise Wäerter gehéiert awer och eis Oppenheet. An zu eisen Traditionne gehéiert awer och, datt mer et fäerdegbruecht hunn an deene leschte Joerzénngen, mat ganz ënnerschiddleche kulturellen Hannergrënn hei zu Lëtzebuerg awer gutt kënnen zesummenzeliewen an dat Land zesumme kënnen weiderzibréngen. An et ass e Fait, datt zanter méi wéi 100 Joer Mënsche bei eis kommen, fir hei eng Existenz opzebauen, fir en Deel vun deem Land hei ze ginn. An deenen hir Kanner, dat sinn d'Lëtzebuurger vun haut. Deenen hir Kanner, dat ass dat Land haut, wéi mer et kennen.

An natierlech huet dat Land sech och geännert am Laf vun deene Joerzénngen do. An natierlech wäert dat Land sech och nach änneren, well all nei Generatioun vun deenen, déi hei liewen, déi hei schaffen, déi hei derzou wëlle gehéieren, wäert dat Land nach eng Kéier verännern. Mee mir musse kucken, datt mer Brécke bauen. Mir musse kucken, Brécken ze bauen tëschent de Kulturen. Mir musse kucken, datt mer och jidderengem Perspektive bidden. An dat kënnen d'Sprooch bidden. Dat muss eise Schoulsystem bidden. An duerfir musse mer en den neie Gegebenheete vun haut och ëmmer nees upassen.

Villmoos merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Domat wär dann d'Diskussioun zu deem Sujet ofgeschloss.

Motions

Et sinn zwou Motioune vun der ADR hei um Büro deposéiert ginn. Ech géing déi dann elo zur Diskussioun stellen.

Motion 1

An ech wéilt am Fong froen: Wie wéilt ...? Ausser den Här Keup wéilt se direkt nach eng Kéier presentéieren?

Nee. Wie wéilt d'Wuert huelen zu der Motioun Nummer 1 vun der ADR? D'Madamm Minella, den Här Schaaf. Madamm Minella.

Mme Mandy Minella (DP) | Jo, wat d'Fuerderungen ugeet hei an deser Motioun, do gëtt wierklech villes scho gemaach an nach méi säit dem Aktionsplang fir d'Lëtzebuurger Sprooch vun 2022. An och no den Erklärungen vum Minister géing ech proposéieren, des Motioun net matzedroen.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minella. Här Schaaf.

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Jo, merci. Ech schlësse mech de Konklusiounen un. Och mir wëllen déi net matdroen. Et misst ee se komplett ausereneehuelen. Hei sinn zéng Fuerderungen un d'Regierung drop, vun deenen, wéi d'Madamm Minella gesot huet, der eng ganz Rëtsch eigentlech am Ëmlaf sinn. Anerer sinn net praktikabel, esou komplizéiert formuléiert, mat esou vill Vagen dran, dass dat eigentlech net geet.

Just fir ee Punkt erauszehiewen, wann Der dat wéilt, an ech héieren dat jo sou vun doiwwer: zum Beispill, datt ee seet, et soll graduell an der juristescher Praxis Lëtzebuergesch benotzt ginn. Um Gericht kann ee lëtzebuergesch Plädoyer halen, mee mir wäerte jo awer net eeschthaft mengen, mir géingen elo d'juristesche Texter op Lëtzebuergesch iwwersetzen, mat allem Spillraum, deen dann do entsteet. Also, wann ech gelift, do si Saachen, wou mer soen, einfach konkret: Dat ass jo guer net machbar.

Anerer si ganz vag formuléiert, wou een net richtig weess, wat dermeiden ass. Et ass och nach een, bon, wou een „Integratioun als Unterrechts- a Kommunikationsprooch am Fundamental“ an esou weider fuerdert. Ech mengen, de Minister ass drop agaangen, och am Klengkandberäich. Dat betrëfft awer elo schonn déi zweet Motioun, mee ech kann dat direkt derbei soen, dass do eigentlech och schonn am Projet ALPHA zum Beispill fixéiert ass – déi éischte Kéier eigentlech an engem Gesetz –, dass all d'Niewefächer musse op Lëtzebuergesch gehale ginn. Da mécht et kee Sënn, datt mer hei nach eng Kéier esou Erhiewunge maachen. Also kënt Der vläicht dat do tenach nach eng Kéier méi detailléiert erklären?

Zu der éischer Motioun also: Ech recommandéieren, datt mer déi net matstëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Schaaf. Här Goergen, duerno d'Madamm Braz.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Just als Ergänzung. Merci, Här Baum, dass Der gesot hutt, d'Gemeng Esch-Uelzecht géing och iwwerall de Lëtzebuurger Numm erwänen, mee ech hunn awer och gesot kritt, d'Gemeng Viichte géing de Logo schonn op Lëtzebuergesch benotzen. Also ass et net just d'Gemeng Käerjeng, déi ech virdu positiv ervirgehewen hunn an déi luewenswäert ass.

Une voix | Très bien!

M. Marc Goergen (Piraten) | Bon, dass de Minister elo geäntwert huet, dass d'Internetsäiten och nach op Lëtzebuergesch géinge kommen, ass natierlech eng fantastesch Nouvelle. Mir wäerten da jo an noer Zukunft gesinn, dass d'Gemengen dat alleguerten och esou ëmsetzen, wéi Dir dat hei ugekënnegt hutt.

Fir de Rescht: Et si ganz gutt Approchen an där Motioun, wou Lëtzebuergesch nach eng Kéier soll gestärkt ginn. Dofir kënnen mir dat just matdroen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. Madamm Braz.

Une voix | O mei o mei!

(Hilarité)

M. Claude Wiseler, Président | Sou, wannechgelift! Et ass un der Madamm Braz.

Mme Liz Braz (LSAP) | Mäi Virvirriedner huet am Fong all déi Punkten opgegraff, déi ech och wëlles hat ze soen. Et huet kee Wäert, dat ze widderhuelen. Ech schlësse mech also der Majoritéit hei un ...

(Interruptions)

... an ech géif och menger Fraktioun uroden, dat hei net matzedroen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci. Sinn nach aner Wuertmeldung do? Dat schéngt net de Fall ze sinn. Da géing ech d'Motioun Nummer 1 vun der ADR ...

(Interruption par M. Fred Keup)

... bal zum Vott stellen. Mee fir d'éischt kritt den Auteur natierlech nach d'Wuert.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Ganz kuerz. Merci, Här President. Also, et ass jo am Fong flott, wann eng Motioun als superfetatoire deklaréiert gëtt, well dat heescht jo dann, dass awer dat erfëllt gëtt, wat do drasteet, quitte dass, wéi den Här Schaaf gesot huet, et bei verschiddene Punkten och nach net geplangt ass, se ze erfëllen.

An ech soen Iech och: Also iwver juristesesch Texter an esou kann ee mol diskutéieren, mee dat ass awer alles méiglech, fir och mol do ze probéieren, wéi wäit ee ka goen a Projeten, fir esou Saachen op Lëtzebuergesch ze iwwersetzen. Also, ech mengen, op Dausende Sprooche gi juristesesch Texter iwwersat. Da wäert et warscheinlech och méiglech sinn, dat op Lëtzebuergesch ze maachen.

Ech wëll hei nach eng Kéier betounen, dass all déi Saachen, déi hei stinn, net ganz vill kaschten, och kengem wéidinn, an dass, wéi virdrun och scho gesot ginn ass, wa mer Schëlter an Nimm op Lëtzebuergesch maachen, dat dann eppes ass, wat kengem wéideet, an dat dann eppes ass, wat positiv ass eigentlech fir jiddwereen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Keup. Domat wär dann d'Diskussioun zur Motioun Nummer 1 vun der ADR ofgeschloss.

An ech géing d'Motioun Nummer 1 zum Vott stellen.

Vote sur la motion 1

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Kuckt wannechgelift nach eng Kéier Är Procuratiounen. De Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: Jo: 8, Neen: 52. Dës Motioun ass also mat 52 Nee-Stëmme bei 8 Jo-Stëmme ofgeleent.

Résultat définitif après redressement : la motion 1 est rejetée par 7 voix pour et 53 voix contre.

Ont voté oui : MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig (par M. Fred Keup) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen.

Ont voté non : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Laurent Zeimet), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies (par M. Laurent Mosar), Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert (par Mme Diane Adehm), MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino (par M. André Bauler), MM. Guy Arendt (par M. Gusty Graas), André Bauler, Gilles Baum,

Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par Mme Corinne Cahen), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par Mme Mandy Minella) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana (par M. Ben Polidori), Mmes Taina Bofferding (par M. Yves Cruchten), Liz Braz, Francine Closener (par Mme Claire Delcourt), M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert (par M. Georges Engel) et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson (par M. Meris Sehovic) et Joëlle Welfring ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Motion 2

An da komme mer zu der zweeter Motioun, déi och vum Här Keup deposéiert ginn ass. Wie wëllt dozou d'Wuert huelen? Den Här Gilles Baum. Här Baum.

M. Gilles Baum (DP) | Merci fir d'Wuert, Här President. Mir hunn hei eng Motioun, wou et iwwert d'Sproochen och am Klengkandalter geet. Et ass awer net eng Motioun, déi mer fir d'éischt gesinn, an et ass och net fir d'éischt, wou den Här Minister d'Erklärung gëtt. E gëtt déi reegelméisseg hei op déi selwecht Froen an och haut huet den Här Minister op déi Motioun hei eindeuteg geäntwert. Ech proposéieren, déi Motioun hei net unzehuelen.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. Den Här Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Also, déi Motioun ass, wat déi privat Crèchen ubelaangt, sécherlech richteg, well do ze vill Franséisch geschwat gëtt an, wéi ech dat virdu gesot hunn, och do Problemer sinn. Mir kënnen se awer net matdroen, well se och dem anere Léierpersonal an eisen öffentliche Schoule quasi géing ennerstellen, dass do net Lëtzebuergesch geschwat gëtt. Dat kann ech awer net bestätegen. Wann ech an eise Schoule kucken, hu mer wierklech gutt Léierpersonal, dat sech och vill Méi gëtt, fir dass d'Kanner Lëtzebuergesch léieren. Duerfir kënnen mer déi net matdroen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. Sinn nach aner Wuertmeldung do? Dat schéngt net de Fall sinn. Da ginn ech dem Här Keup nach zum Schluss d'Wuert.

M. Fred Keup (ADR), interpellateur | Jo, effektiv hate mer schon esou änlech Motioune wéi déi hei presentéiert. Et ass awer e ganz einfache Grond: dass et eebe grad, an dat wësst Der allegueren, an deem Alter vun een, zwee, dräi Joer immens einfach ass, Sproochen ze léieren. An et ass eebe grad do, wou mer mengen, dass den Hiewel unzesetzen ass, well wa mer et fäerdegbréngen, dass déi Kanner do scho Lëtzebuergesch léieren, dann an de Precoce kommen, dann an d'Spillschoul kommen, da si se schon op engem ganz gudden Niveau am Lëtzebuergesch an der Primärschoul an da geet duerno alles méi einfach an alles besser fir jiddwereen. Duerfir wäerte mer weider dru schaffen, dass grad an de Crèchen d'Lëtzebuergesch méi gefërdert gëtt an nach méi geléiert gëtt wéi bis elo.

M. Dan Hardy (ADR) | Ganz gutt!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Keup. Domat wär d'Diskussioun zu dëser Motioun ofgeschloss.

A mer géingen och zum Vott iwwert d'Motioun Nummer 2 vun der ADR kommen.

Vote sur la motion 2

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: Jo: 5, Neen: 53, Abstentiuon: 2. Dës Motioun ass also ofgeleent mat 53 Nee-Stëmme géint 5 Jo-Stëmme bei 2 Abstentiuonen.

Ont voté oui : MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig (par M. Fred Keup).

Ont voté non : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nancy Arendt), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies (par M. Laurent Mosar), Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert (par M. Georges Mischo), MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino (par M. Gusty Graas), MM. Guy Arendt (par Mme Corinne Cahen), André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gérard Schockmel) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana (par Mme Claire Delcourt), Mmes Taina Bofferding (par M. Yves Cruchten), Liz Braz, Francine Closener (par M. Ben Polidori), M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert (par M. Georges Engel) et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson (par M. Meris Sehovic) et Joëlle Welfring ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Se sont abstenus : MM. Sven Clement et Marc Goergen.

8. Ordre du jour

An dann, éier mer zum leschte Punkt vun eisem Ordre du jour kommen, enger Motioun vun der Madamm Djuna Bernard, wollt ech just nach d'Chamber informéieren, datt mer, no Diskussiounen mat deenen eenzelne Fraktiounen, effektiv um 14.00 Auer weiderfueren duerno, och wann et scho spéit ass, mee datt mer awer fir déi, déi dat wënschen, eppes bestallt hu fir ze iessen, fir datt dat méi schnell geet, datt Der och prett sidd an a Form sidd, fir um 14.00 Auer weiderfueren. Dat just zur Informatioun.

9. Motion de Mme Djuna Bernard relative à la réforme du cadre légal du secteur social, familial et thérapeutique

(Motion déposée en séance publique n° 136 du 28 avril 2026 – à consulter au compte rendu n° 56/2023-2028 en page 47)

Da géinge mer zum nächste Punkt vum Ordre du jour kommen an dat ass d'Motioun vun der Madamm Djuna Bernard. Ech froen d'Madamm Bernard, ob si se ... Si huet se explizéiert. Also ass meng Fro: Wie wëllt dozou Stellung huelen? D'Madamm Minella, d'Madamm Morgenthaler. Madamm Minella, fänkt Dir un.

Discussion générale et prise de position du Gouvernement

Mme Mandy Minella (DP) | Hei an dëser Motioun gëtt eng global Reform vum ASFT-Gesetz gefuerdert

an d'Reglementer dozou sollen iwwerschaft an harmoniséiert ginn. Verschidde Remarken, déi och am Spezialrapport vun der Cour des comptes opgeworf gi sinn, wéi de Manktem un Harmoniséierung a gewësse prozedural Lacunnen, erfuorderen och net onbedéngt eng legislativ Reform.

Mir wëssen och, datt d'Regierung am Juni 2025 e Protocole d'entente mat der FEDAS ënnerschriwwen huet. An dësem Protokoll geet et drëms, de Prozess vum Conventionnement mam Staat ze harmoniséieren, d'Governance vun den Organismen ze verbesseren, d'Kontrollmechanismen ze stäerken an d'Prozeduren ze moderniséieren, virun allem duerch d'Digitaliséierung.

An ech mengen, dass et hei wichteg ass, als Éischt d'Conclusiounen vun dësem Rapport ze evaluéieren, ier een eng Ännerung vum Gesetz envisagéiert. An dofir géif ech menger Fraktioun proposéieren, dës Motioun net matzestëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minella. Elo ass et un der Madamm Morgenthaler, duerno um Här Di Bartolomeo. Den Här Hardy an den Här Goergen hu sech ageschriwwen an duerno d'Madamm Bernard. Madamm Morgenthaler, et ass un Iech.

Mme Nathalie Morgenthaler (CSV) | Merci, Här President. Zousätzlech zu deem, wat meng Virriednerin elo grad gesot huet, wollt ech och nach soen, dass och am Koalitionsaccord souwisou scho virgesinn ass, dass d'ASFT-Gesetz soll op de Leescht geholl ginn, fir do op verschiddene Punkten nozebesseren a se ze vervollstännegen. An eebe well et dee Protocole d'entente gétt a fir deenen Aarbechten an de Schlussfolgerungen do net virzegräifen, géif ech menger Fraktioun och virschloen, dës Motioun zu dësem Zäitpunkt nach net unzehuelen.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Morgenthaler. Här Di Bartolomeo.

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP) | Merci, Här President. Fir d'Éischt emol insistéiert, dass, bis dass mer eng Reform zesummen, Parlament a Regierung, ausschaffen, dat bestoend Gesetz agehale gétt. A mir hu bei der Caritas-Problematik gesinn, dass eenzel Dispositiounen vum ASFT-Gesetz, ënner anerem wat d'Kënnegung vu Konventiounen ueget, net agehale gi sinn. Doriwwer eraus, mengen ech, ass et no enger laanger Zäit nützlich, d'Modalitéiten vun der Zesummenaarbecht zwëschen dem Staat an dem konventionéierte Secteur, dem soziale Beräich, dem Gesundheitsberäich, dem therapeutische Beräich ze iwwerkucken am Sënn vun enger Evaluatioun vun de Politiques publiques.

Ech mengen, dass bei der Caritas-Diskussioun an och opgrond vum Rapport vun der Cour des comptes eng Rei vun Onzoulänglechkeete festgestallt gi sinn an och eng Koordinatioun, wéi dat Gesetz zwëschen deene verschiddenen Departementer an dem konventionéierte Secteur applizéiert gétt, absolut sénnvoll ass. Dofir ass et selbstverständlech, dass mir déi Motioun mat ënnerstëtzen an dass mer insistéieren, dass dat, wat mer als Input scho bruecht hu bei där Caritas-Diskussioun, mat afléiss, dass déi Léieren, déi mer doraus gezunn hunn, mat afléissen an dass dat zu engem breeden Debat hei an der Chamber féiert.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Di Bartolomeo. Här Hardy.

M. Dan Hardy (ADR) | Merci, Här President, fir d'Wuert. Ech hat et gëschter am Kader vun der Debatt

iwwert den nationalen Aktionsplang géint d'Aarmut scho gesot. Ech liesen Iech dat vir: „Dofir muss, eiser Meenung no, dat sougenannt ASFT-Gesetz, dat d'Konventiounen mam Staat reegelt, onbedéngt reforméiert ginn“, well et net méi zäitgeméis ass. An dofir stëmme mir dat hei mat. Mir hätte gär, dass dat séier virugeet an dass do sou séier wéi méiglech Ännerungen um Terrain kommen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Hardy. Här Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Also fir déi, déi derbäi waren, wéi d'Cour des comptes de Rapport virgestallt huet: Dat ass scho staarken Tubak, wat do drasteet. An do si richteg Irregularitéiten opgetraff. An dat geet wäit iwwer eng Schongkëscht eraus.

(Interruption par M. Michel Wolter)

Jo, ech ginn dat och gären zou, Här Wolter. Et geet wäit iwwer eng Schongkëscht eraus. A wann ech dee Rapport vun deem doten Dossier liesen, ass et mindestens sou schlëmm – wann net souguer méi schlëmm – wéi bei de Piraten selwer.

(Exclamations)

Dat ginn ech gären zou. Dat ginn ech gären zou, Här Wolter.

Mee genau wéi bei eis soll och hei gekuckt ginn. An hei ass nämlech de Problem, dass déi Kontrollen net stattfonnt hunn. Wann een der Cour des comptes gutt nogelasschert huet an der Kommissioun, ass dat nämlech d'Kritick gewiescht. Et ass eng Persoun, déi fir d'ganz Land kontrolléiert huet. Do ware keng Piëcen do, et war näischt do. An dat ass ee vun de ganz groussen Problemer gewiescht.

Et ass souguer duebel facturéiert ginn. Do si Prestataire, déi hunn dem Ministère A a B eppes zesummen eraginn. Sou, do hu mer dann do gefrot, wat d'Sanktioun wär. Ma et muss ee sech entscheeden, vu wem een dann d'Millioun wëll. Esou wäit si mer.

An dofir ass dës Motioun ganz richteg, fir dass mer elo kucken, wéi mer dat dote kënnen reegelen. Well hei geet et hautzudaags ëm 900 Milliounen d'Joer. Dat ass net näischt. An dass een hei dann einfach seet: „Mir maachen näischt“ ... Well dat koum jo an der Kommissioun schon eraus: Den Här Fayot hat proposéiert – an do kënnst jo och nach e Rapport driwwer –, en Débat d'orientation hei an der Chamber ze féieren iwwer dee Rapport vun der Cour des comptes. Wat hunn d'CSV an d'DP gesot? „Nee, maache mer net! Mir maachen d'Oueren an d'Aen zou zu deem Rapport. Et gétt net driwwer geschwat an der Chamber.“ Op deem Punkt si mer ukomm!

Duerfir verstinn ech ganz gutt, dass déi gréng haut dës Motioun bruecht hunn, fir dass een eng Kéier driwwer schwätzt, well et kann een hei net méi d'Aen zoumaachen. Dee Rapport ass do. Et muss schnell reagéiert ginn. Et geet ëm 900 Milliounen d'Joer!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Goergen. Här Baum.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Also, wa souguer mäi Virriedner seet, de Rapport vun der Cour des comptes géif weisen, datt et mindestens esou schlëmm wier wéi bei de Piraten, da missten awer och d'Majoritéitsparteien hei interpelléiert sinn.

(Hilarité)

Mee de Geck op d'Säit. Verschidden anerer vu menge Virriedner hunn et scho gesot: Mir hunn et hei mat engem Gesetz ze dinn, dat aus engem bestëmmten historesche Kontext an enger gewëssener Zäit, mat

engem gewëssene Champ d'application entstanen ass. A mir hu festgestallt, datt et éischters net eent zu eent applizéiert gétt, net eent zu eent applizéiert ka ginn, datt et Irregularitéiten an der Applikatioun vun deem Gesetz gétt, datt et ganz vill Konfusioun an der Applikatioun vun deem Gesetz gétt. A mir hu festgestallt, an dat ass eng vun deene Léiere vun der Caritas-Affär, datt et wierklech mangelhaft ass.

An duerfir mengen ech, datt et eng Obligatioun ass, dat dote Gesetz nach eng Kéier op de Leescht ze huelen. Dat ass dat, wat d'Motioun vun de Kolleeginne vun de Grénge freet an dat ënnerstëtze mer och. An et wier awer nach eng Kéier en Trauerspill, wa souguer déi Recommandatiounen an déi Erkenntnisser aus dem Caritas-Bericht géifen ad acta geluecht ginn a gesot géif: „Schwamm driwwer“. Ech mengen, de Géigendeel misst geschéien. Duerfir ënnerstëtze mer dat hei.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. Et ass soss keng Wuertmeldung do. Da ginn ech dem Här Minister d'Wuert.

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Villmoos merci. Bon, fir unzefänke wëll ech soen, dass déi Problematiken, déi am spezielle Rapport vun der Cour des comptes opgeworf ginn, wéi zum Beispill de Manktum un Harmoniséierung, säit Jore bekannt sinn.

An der Vergaangenheet ass och probéiert ginn, hei Léisungen ze fannen, zesumme mam Secteur. Dat ass ouni Succès bliwwen bis elo, mee ech sinn awer ganz frou, dass déi hei Regierung elo e Protocole d'entente mat der FEDAS, also dem Daachverband vum soziale Secteur, ënnerschriwwen huet. Wéi Der wësst ass dat d'lescht Joer geschitt, fir eebe grad d'Prozesser vun der staatlecher Konventionéierung ze harmoniséieren, d'Governance vun de Gestionnaires ze verbesseren an och effektiv Kontrollmechanismen anzeféieren.

An deem Kontext goufen och Aarbechtsgruppen agegat, déi sech mat verschiddene Sujeten auseruesetze wéi der Opposabilitéit vun de Fraisen, besonnesch de sougenannten Overhead-Fraisen, dem Contrôle, der Digitaliséierung, der Harmoniséierung vun de Konventiounen, der Governance an och dem Dialogue structuré.

Aktuell ass de Stand der Dinge, dass déi eenzel Aarbechtsgruppe sech en Aarbechtsplang ginn hu mat konkreten Objektiv a Mesüeren, fir déi ëmzesetzen. An doru wäert déi nächst Zäit och intensiv geschafft ginn. De Protocole d'entente gesäit vir, dass dës Mesüeren nach virum Enn vun der Legislaturperiod sollen ofgeschloss sinn.

Da wëll ech och nach drop hiweisen, dass vill vun deenen ugeschwate Punkten och ouni Gesetzesännerung kënnen ëmgesat ginn. Ech denken notament un d'Schafe vun enger gemeinsamer digitaler Plattform fir d'Konventiounen oder nach d'Harmoniséierung vun de Konventiounstexter a Kontrollnormen.

Donieft wäerten och d'Aarbechten am Kader vum Protocole d'entente eis e méi kloert Bild ginn, wou eventuell och Gesetzesännerungen noutwennig sinn oder och net. Mir sollen deenen Aarbechten net virgräifen, well grad hei ass et wichteg, mat dem Secteur zesummenzeschaffen an net vun uewen erof ze decidéieren.

Aus deene genannte Grënn, wéi gesot, proposéieren ech och der Chamber, déi heite Motioun net unzehuelen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Minister. Den Här Di Bartolomeo huet nach d'Wuert gefrot, duerno d'Madamm Bernard. Här Di Bartolomeo.

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP) | Merci, Här President. Ech wëll nach eng Kéier drop insistéieren, dass déi Aarbechten, déi Viraarbechten, déi vun Iech geleescht ginn an Aarbechtsgruppen, begréissenswäert sinn. Nach wëlle mer insistéieren, dass déi Viraarbechten, gradewéi d'Conclusiounen vun der Cour des comptes, gradewéi dat, wat mer bäigeléiert hunn an der Caritas-Diskussioun, déi mer hei gefouert hunn a wou mer ganz intensiv mat driwwer diskutéiert hunn, an e breeden Debat hei an der Chamber erafléissen, wou d'Chamber dann och hir Erfarungen an deem doten Dossier ka mat erafléisse loosser.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Di Bartolomeo. Madamm Bernard.

Mme Djuna Bernard (déi gréng), auteure | Merci, Här President. Et ass iergendwou zimblech absurd, dass e frappante Rapport hei vun der Cour des comptes, dee Stellung hält zu engem ganz wichtege Gesetz, wou et ëm ganz vill Milliounen Euro d'Joer geet, wou vill Aarbechtsplazen drun hänken, wou e grouse Secteur dovunner betraff ass a wou dee Rapport vun der Cour des comptes eis ganz däitlech seet, dass et eng riseg Divergenz gëtt tëscht der Applikatioun vum Gesetz an dem besteeënde gesetzleche Kader, souwuel, wat standardiséiert Konventiounen ugeet, wat d'Kontrollmechanismen ugeet, wéi och, wat den Datenaustausch ugeet. Do ass einfach e Secteur, deen net harmoniséiert grad gekuckt gëtt a wou et e Gesetz gëtt, dat haut net richteg applizéiert gëtt.

An Dir sidd elo schonn – ech weess net – siwe Joer Minister an Dir kommt heihinner a sot: „Jo, mir wëssen dat scho laang, datt et do Problemer gëtt.“ Pardon, dat fannen ech extrem schwierig als Constat, datt Der sot: „Jo, mir wëssen, datt et hei Schwierigkeete gëtt“, an et ass keng Volontéit hei, fir entweeder déi deeglech Praxis ze änneren oder d'Gesetz ze änneren. Eleng dat ass schonn – kuerzfristeg – eng Absurditéit. Laangfristeg, mengen ech, gëtt et ganz vill grouss Froen, déi ee sech muss stellen, an dat hu mer och an der Caritas-Kommissioun thematiséiert an och doriwir eraus. Dat heescht, ob een elo kuerzfristeg Ännerunge wëll maachen oder eng méi grouss Diskussioun, dat loosser ech elo mol nach opstoen.

Mee de Fait, dass hei d'ASFT-Gesetz muss reforméiert ginn, erschéngt mer eng Evidenz, an ech weess net, mat wéi engem Argumentaire Der dat heiten am Fong elo wierklech niéiert, ausser dass Der sot: „Jo, do gëtt et eng Aarbechtsgrupp, déi grad dru schafft.“

Ech mengen, dass dat definitiv der Gravitéit vun deem Rapport vun der Cour des comptes net gerecht gëtt an et u sech e ganz schwierige Constat ass vun der Regierung, déi hei awer u sech dagdeeglech d'Gesetz, dat mer hunn, net applizéiert. Da sinn ech e bësselchen irritéiert.

D'Madamm Minella huet elo argumentéiert, dass mer net dru ginn. An d'Madamm Morgenthaler huet elo gesot, jo, et misst een d'Gesetz op de Leescht huelen. Ech weess net genau, wat d'Gesetz op de Leescht ze huelen aneres heescht wéi eng Reform vun engem Gesetz ze maachen. Dat heescht, am Fong ass d'CSV jo da mat eis averstanen. Dann huelen ech un, dass Äre Vott och deementspreechend wäert ausfalen.

Ech stelle fest, dass et dréngend néideg ass, d'ASFT-Gesetz ze reforméieren. Dat si mer der Aarbecht vun der Caritas-Kommissioun schëlleg. Dat si mer der Cour des comptes schëlleg, déi wierklech hei eng ganz laang a wichteg Aarbecht eragestach huet, déi wichteg an néideg ass. A mir sinn och vis-à-vis vun deem Secteur verflücht, deen awer hei un eng korrekt Applikatioun vun deem Gesetz gebonnen ass. An och deem vis-à-vis musse mer d'ASFT-Gesetz ugoen. Alles aneres wär onverantwortlech!

M. Meris Sehovic (déi gréng) | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Den Här Minister huet d'Wuert nach gefrot.

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Jo, maja, just vläicht ganz kuerz. Ech mengen, Dir hutt mir net nogelauschtert, wéi ech Iech gesot hunn, dass ganz vill Saache vun deem, wat och am Rapport spécial vun der Cour des comptes opgeworf ginn ass, scho ganz laang bekannt sinn – och scho bei deene viregte Regierungen. Et ass probéiert ...

Une voix | Zwielef Joer!

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Ma loosst mech ausschwätzen!

Et ass probéiert ginn, Léisungen ze fannen. An et ass grad déi heite Regierung, déi eigentlech dee Steen do an d'Rulle bréngt, andeems mer mat der FEDAS e Protocole d'entente ausgeschafft hunn, wou mer op grad all déi dote Punkte probéieren, Léisungen ze fannen.

(Interruption)

An da muss een awer wëssen, ëm wat et hei geet. Dat heiten ass e Gesetz, och wéi et ausgeschafft ginn ass, dat e Risebrocken ass, wou een awer wierklech net vun uewen erof kann decidéieren. An et ass, mengen ech – an ech denken, dass mer eis all eens sinn – ..., dass grad an deem heite Beräich een och d'Acteure vum Terrain, sprécht d'FEDAS, an d'Diskussiounen matabënt. Dat geschitt mat deem Protocole d'entente, dee mer gemaach hunn.

(Brouhaha)

Grad an deenen Dossieren, iwwert déi geschwat gëtt, déi och net nei waren. Et muss een och wëssen: De Caritas-Dossier, dat ass jo awer geschitt duerch eng kriminell Energie vu baussen. Dat ass net geschitt duerch d'ASFT-Gesetz. A virun allem geet et eis hei drëms, vun der Opportunitéit ze profitéieren fir ze soen: „Ma kommt, mer kucken, wat méiglech ass ze adaptéieren am Konsens, am Dialog mat der FEDAS, ouni Gesetzesännerung.“

An dann hunn ech Iech jo gesot: Wann do d'Conclusioun sollt sinn, dass do Saachen an de Gesetzestexter sollten adaptéiert ginn, da selbstverständlech ... Hei geet et eis grad ëm d'Opposabilitéit vun de Fraisen, besonnesch de sougenannten Overhead-Fraisen, hunn ech Iech gesot, de Contrôle, d'Digitaliséierung, och d'Harmoniséierung vun de Konventiounen. Och dat ass ugeschwat ginn am Rapport, och wéi de Rapport vun der Caritas-Spezialkommissioun gemaach ginn ass. Dat sinn alles Dossieren, déi mer uginn!

An dat ass, wéi gesot, eng Mammutaufgab, virun där mer stinn als Ministère zuesammen. Hei si ganz vill Ministère mat involvéiert an, wéi gesot, och d'Acteure vum Terrain.

An nach eng Kéier: Ech mengen, eleng aus Respekt virun dem Protocole d'entente, virun deenen Aarbechten, déi do virleien, wëll ech deene Resultater hei net virgräifen, wëll d'Regierung deene Resultater net virgräifen a wëll op kee Fall hei vun uewen erof decidéieren, ier mer déi Conclusiounen hunn. Wa mer déi hunn, si mer selbstverständlech ganz gäre fir d'Diskussioun op.

M. Claude Wiseler, Président | Merci. Ech hunn elo nach e puer Wuertmeldungen. Ech rappéléieren nach eng Kéier d'Reegelen: Jiddwereen dierf zu deem Sujet zweemol schwätzen. An dobäi beloesse mer et och elo, bei zweemol schwätzen. Ech ginn also elo nach deenen, déi nach net zweemol geschwat hunn, d'Wuert. Dat ass den Här Goergen an dat ass d'Madamm Bernard.

M. Marc Goergen (Piraten) | Also dass Iech bekannt war, mécht et eigentlech nach méi schlëmm. Mee an der Kontrollkommissioun ware mer eis awer eens, dass d'Parlament soll agebonne ginn. Alles, wat Der elo erkläert hutt, ass laanscht Parlament gewiescht. Mir waren eis souguer mat de Majoritéitsparteien eens, dass ee soll a verschiddene Kommissiounen zesumme goen, déi herno zesummen nach eng Kéier kucken, wou am Gesetz déi Lächer waren.

Et ass elo iwwerraschend, dass Dir sot, dass Dir dat elo schonn alles niewelaanscht maacht an dass dat alles scho gemaach ass. Wou ass d'Parlament an deem Ganzen?

Mir als Parlament hunn dee Rapport kritt. Mir respekitéieren dee Rapport. Mir mussen doraus elo Schlussfolgerungen zéien an eppes doraus maachen. Elo sot Dir, Dir maacht dat alles parallel. Et ass net esou, wéi mer kënnen schaffen. En plus gitt Der hannert d'Wuert vun deem, wat déi aner Parteien, d'DP an d'CSV, eis versprach haten, dass dat elo an de Kommissiounen opgeschafft gëtt an dass dann e proppere Gesetzestext derbäi erauskënn.

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Also ech wëll awer just soen, dass ech hei zu kengem Zäitpunkt gesot hunn ...

M. Claude Wiseler, Président | Nee, Här Minister.

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | Wann d'Chamber d'Regierung rufft, ...

M. Claude Wiseler, Président | Här Minister, wann ech gelift! Dir hutt elo d'Wuert net. D'Madamm Bernard huet elo d'Wuert.

M. Max Hahn, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | ... a wéi engem Kontext och ëmmer, wäerte mir selbstverständlech kommen!

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP) | Den Här Minister huet dräimol geschwat.

(Hilarité)

Une voix | En plus hat e gefuddelt.

Mme Djuna Bernard (déi gréng), auteure | Also, ech stelle fest, dass d'DP säit zwielef Joer en charge ass. Et geet hei ëm frappant Responsabilitéitsfroen, déi an deem Rapport ganz däitlech opgeléicht sinn. Ech weess, dass Der Äre Protocole d'entente hutt. Dat ass eng gutt Saach, dass Dir do mam Secteur schafft. Dat stellt kee Mënsch a Fro. Et stellt och kee Mënsch a Fro, dass Der eng zukünfteg Reform vun deem Gesetz mam Secteur sollt ausschaffen. Ech gesinn do absolut kee Widderstand tëscht deenen Aarbechten, déi säit engem Joer amgaange sinn, an der Fro, ob eng Reform néideg ass.

Fakt ass awer, dass mer elo säit e puer Wochen dee Rapport virleien hunn, dee ganz däitlech hei eng ganz Rei strukturell Problematiken opwerft, wou mer am Moment d'Gesetz net applizéieren. An dat ass awer eng nei Nouvelle par rapport zu der Donnée vum leschte Joer, wou Der elo schonn drop schafft. Dat heescht, et gëtt sécherlech Punkten, déi Der kënn an der Praxis ausschaffe mam Secteur, déi harmoniséieren, ganz kloer. Mee et gëtt hei och eng ganz Rei Punkten, déi dese Rapport däitlech mécht, déi nëmme via eng gesetzlech Ännerung kënnen méiglech sinn.

Doriwwer eraus stelle sech e puer méi grouss Froen. Ech verstinn, dass Der kee politeschen Accord hutt an datt och net an Ärem Koalitionsaccord virgesinn ass, eng grondsätzlech Reform ze maachen, mee dass

et awer hei am Moment Diskrepanze gëtt tëscht der Applikatioun vum Gesetz an der gesetzlecher Basis, dat ass evident fir jiddwereen, deen de Rapport liest. Dat war och deene Leit dättelech, déi an der Comexbu (ndlr: Commission de l'Exécution budgétaire) derbäisouzen. Ech mengen, et ware Verrieder vun der Majoritéit, déi do d'Wuert ergraff hunn an déi och, mengen ech, alleguerte festgestallt hunn, dass mer hei op der gesetzlecher Basis mussen agéieren.

Deementspriedend verstinn ech einfach net, wéi een elo hei net kann eng Ouverture weisen, dass een dat Gesetz muss reforméieren. An do kann een am Fong bei dëser Motioun, wann ee konsequent ass mat deem, wat ee bis elo gesot huet, och nëmme mat Jo stëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Bernard. Domadder wär dann d'Diskussioun zu dëser Motioun ofgeschloss.

An ech géing d'Motioun vun der Madamm Bernard zum Vott stellen.

Vote sur la motion

Ech maachen de Vott op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Kuckt nach Är Procuratiounen

eng Kéier, wann Der wëllt, soss schléissen ech de Vott esou of. Ech schléissen de Vott dann of.

D'Resultat vum Vott ass: Jo: 25, Nee: 34, Abstentiuoun: 0. Dës Motioun ass also mat 34 Nee-Stëmme géint 25 Jo-Stëmmen ofgeleent.

Ont voté oui : M. Dan Biancalana (par M. Georges Engel), Mmes Taina Bofferding (par M. Ben Polidori), Liz Braz, Francine Closener (par M. Yves Cruchten), M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert (par M. Franz Fayot) et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy (par M. Fred Keup), Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig (par Mme Alexandra Schoos) ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson (par Mme Djuna Bernard) et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Ont voté non : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt (par M. Laurent Mosar), MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme

Françoise Kemp), Paul Galles (par M. Maurice Bauer), Mme Françoise Kemp, MM. Ricardo Marques, Georges Mischo, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert (par M. Georges Mischo), MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino (par M. Gusty Graas), MM. Guy Arendt (par M. André Bauler), André Bauler, Gilles Baum (par M. Gérard Schockmel), Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering (par Mme Mandy Minella), Patrick Goldschmidt (par Mme Corinne Cahen), Gusty Graas, Marc Hansen, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par Mme Carole Hartmann) et M. Gérard Schockmel.

Une voix | Trauregl!

M. Claude Wiseler, Président | Domat si mer um Enn vun eiser Sëtzung ukomm. Ech wënschen Iech eng schéi Paus an ech freeë mech, Iech ëm 14.00 Auer hei erëmzegesinn.

(Brouhaha et hilarité)

An d'Sëtzung ass opgehewen.

(La séance publique est levée à 13.01 heures.)

Questions au Gouvernement

Sommaire

Objet	N°	Auteur	Page	Objet	N°	Auteur	Page
Accès aux outils de prévention comme la prophylaxie pré-exposition (PrEP)	3449	Claire Delcourt	81	Fonds national de soutien à la production audiovisuelle	3661	Marc Goergen	90
Gel des titres de Gazprombank	3469	Fred Keup	81	Personnel communal	3662	Yves Cruchten, Ben Polidori	91
Principe d'additionnalité des financements climatiques internationaux par rapport à l'APD	3537	David Wagner	81	Offices sociaux	3663	Georges Engel, Dan Biancalana	91
Données de santé stockées dans le cloud	3639	Franz Fayot, Mars Di Bartolomeo	82	Déclarations de la rapportrice spéciale de l'ONU pour les territoires palestiniens sur Israël	3665	Laurent Mosar, Laurent Zeimet	92
Neutralité des structures d'accueil	3644	Marc Goergen	83	Pays tiers sûrs	3666	Liz Braz	92
Lycée technique agricole (LTA)	3649	André Bauler, Gilles Baum	83	Mise en place d'un régime de préretraite pour les anciens salariés de Liberty Steel	3667	Mars Di Bartolomeo	92
Statut du formateur d'adultes	3650	Gilles Baum, Barbara Agostino	83	Contamination alimentaire	3668	Gusty Graas	93
Continuité des services des établissements de paiement	3651	Sam Tanson	84	Bénéficiaires du chèque-service accueil	3669	Djuna Bernard	94
Délivrance d'autorisations d'établissement dans le contexte de l'essor du travail de plateforme	3652	Marc Baum	85	Mise en œuvre du PNP3 et de la loi européenne sur la restauration de la nature	3670	Joëlle Welfring	95
Findel-« Clinic »	3653	Mars Di Bartolomeo	85	Qualité de l'air	3671	Joëlle Welfring	95
Difficultés administratives des ASBL liées au RCS et au RBE	3655	Diane Adehm	86	Attribution de la dénomination « ville »	3672	Marc Goergen	96
Sécurité du personnel et des usagers dans les transports publics	3656	Georges Mischo	87	Aides au logement	3673	Michel Lemaire	96
Réforme de l'adresse de référence et application de la loi	3657	Georges Engel, Dan Biancalana	88	Radar à Erpeldange-sur-Sûre	3674	André Bauler	97
Projet de liaison ferroviaire transfrontalière Luxembourg-Sarrebruck-Mannheim	3658	Mars Di Bartolomeo, Yves Cruchten	89	Cas de gale au sein du « Centre pénitentiaire de Schrassig »	3675	Dan Biancalana	97
Coût et efficacité des aides publiques au logement	3659	Franz Fayot	89	Recours par ArcelorMittal à certains dispositifs prévus dans le Code du travail	3676	Marc Baum	98
Attractivité fiscale et évolution du taux de l'IRC	3660	Franz Fayot	90	« Europe à plusieurs vitesses »	3677	Yves Cruchten, Franz Fayot	98
				Prolongation des contrôles à la frontière avec l'Allemagne	3678	Yves Cruchten	98

Accès aux outils de prévention comme la prophylaxie pré-exposition (PrEP) | Question 3449 (13/01/2026) de Mme Claire Delcourt (LSAP)

Le Gouvernement a récemment adopté un nouveau Plan d'action national pour la promotion des droits des personnes LGBTIQ+. Dans le domaine de la santé, ce plan renvoie explicitement au Plan d'action national VIH 2023-2028, qui prévoit notamment l'élargissement de l'accès aux outils de prévention comme la prophylaxie pré-exposition (PrEP).

En pratique, il ressort cependant des informations publiques disponibles que l'accès à la PrEP reste essentiellement centralisé au Service national des maladies infectieuses (SNMI) du Centre hospitalier de Luxembourg (CHL) et soumis à la prescription de spécialistes, ce qui limite de facto son accessibilité, notamment pour les populations clés particulièrement exposées au risque d'infection par le VIH.

Des associations actives en matière de santé sexuelle et de droits LGBTIQ+ ainsi que des expert-e-s du terrain constatent un besoin non couvert d'accès élargi à la PrEP, qui traduit une mise en œuvre incomplète des objectifs affichés du Plan d'action national VIH 2023-2028 et du Plan d'action national LGBTIQ+.

Dans ce contexte, j'aimerais poser les questions suivantes à Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale :

1) Madame la Ministre peut-elle confirmer qu'en pratique, la PrEP est actuellement initiée et suivie exclusivement par le Service national des maladies infectieuses du CHL et que la prescription reste réservée aux médecins spécialistes en maladies infectieuses ou apparentées ?

2) Madame la Ministre entend-elle toujours élargir l'accès à la PrEP, conformément aux objectifs affichés du Plan d'action national VIH 2023-2028 et du Plan d'action national LGBTIQ+ ? Dans l'affirmative, quel est le calendrier envisagé pour permettre la prescription de la PrEP par des médecins généralistes spécialement formés, voire par des structures et services de santé sexuelle conventionnés, afin de rapprocher la prévention du VIH des personnes concernées ?

3) Comment la prise en charge financière de la PrEP est-elle actuellement organisée au Luxembourg ? La Caisse nationale de santé prend-elle intégralement en charge le coût du traitement ainsi que les consultations médicales et examens nécessaires ? Dans la négative, à quelle hauteur les assuré-e-s doivent-ils participer personnellement aux coûts ?

4) Sur les cinq dernières années, combien de personnes ont bénéficié de la PrEP au Luxembourg, ventilées par année, par sexe et par population clé ? Quels objectifs chiffrés le ministère s'est-il fixés en termes d'augmentation du nombre de bénéficiaires de la PrEP dans le cadre du Plan d'action national VIH 2023-2028 ?

5) Des formes de PrEP à action prolongée (notamment les formes injectables) sont actuellement autorisées et utilisées dans plusieurs autres pays européens. Quel est l'état d'avancement au Luxembourg concernant l'évaluation, l'autorisation, le remboursement et l'éventuelle mise à disposition de ces formes de PrEP longue durée ?

Réponse (03/04/2026) de Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale

ad 1) Le programme de prescription de la PrEP a été initié par le Service national des maladies infectieuses (SNMI) dès avril 2017. Ce programme consiste en une information sur le « safer sex », le dépistage éventuel de maladies sexuellement transmissibles et

la prescription de la PrEP, si indiquée. Au niveau du SNMI, les coûts du médicament (association tenofovir/lamivudine, prix 1.850 euros par an) sont pris en charge par l'assurance maladie. Compte tenu du succès du programme et de l'existence d'une demande de personnes ne souhaitant pas se rendre à l'hôpital, il est prévu de l'élargir et de le rendre plus accessible en l'offrant hors hôpital dans des structures communautaires. En vue de cet élargissement, huit médecins généralistes supplémentaires ont déjà suivi une formation spécifique à la prescription de la PrEP. Ces médecins travaillent notamment dans des services de santé sexuelle et auprès de personnes travailleuses du sexe ou précarisées.

ad 2) Comme indiqué ci-dessus, le Ministère de la Santé et de la Sécurité sociale est en train de mettre en place une prise en charge financière de la PrEP prescrite hors hôpital par les médecins formés à cette prescription.

ad 3) Dans le cadre du programme PrEP du SNMI, les médicaments inscrits sur la liste positive ayant comme indication la PrEP, sont intégralement pris en charge par l'assurance maladie. Les consultations sont prises en charge conformément à l'article 35, alinéas 1er et 3¹ des statuts de la CNS.

ad 4) Selon les données du SNMI, le nombre de personnes prenant au moins une fois par an de la PrEP a évolué comme suit : ↑

Les bénéficiaires sont très majoritairement des hommes ayant des relations sexuelles avec des hommes.

ad 5) La France est le premier pays européen à rembourser à 100 % le médicament Apretude (cabotégravir à longue durée d'action, 6 injections par an à raison d'environ 1.300 euros par injection, soit environ 8.000 euros par an) depuis le 1er mars 2026. Ce médicament a eu un avis favorable pour la commercialisation par l'European Medicines Agency (EMA) en septembre 2023, mais n'est pas encore largement utilisé dans la plupart des pays européens.

Un deuxième médicament à longue durée d'action (Yeytuo, lenacapavir) vient d'être avisé favorablement en août 2025 par l'EMA dans l'indication de la PrEP, à raison de 2 injections par an. Ce médicament est encore très peu déployé dans les pays européens, notamment en raison des négociations du prix qui sont en cours. Basé sur des premières annonces, le prix pourrait être de l'ordre de 15.000 à 25.000 euros par an.

Aucun de ces médicaments n'est actuellement commercialisé au Luxembourg. Une telle commercialisation se fait sur demande des firmes pharmaceutiques.

Gel des titres de Gazprombank | Question 3469 (14/01/2026) de M. Fred Keup (ADR)

Esou wéi et am Artikel „Gazprombank assigne le Ministre des Finances“, deen den 28. November am „Lëtzebuurger Land“ publizéiert gouf, heescht, gëtt de Staat aktuell vu Vertrieeder vun där genannter

¹ Art. 35, alinéas 1er et 3 des statuts de la CNS
Les actes et services inscrits dans la nomenclature des actes médicaux sont pris en charge au taux de cent pour cent (100 %), sous réserve des exceptions prévues ci-après.
[...] Pour les actes et services inscrits dans la nomenclature des actes et services des médecins qui ne sont pas visés à l'alinéa précédent, il est déduit du taux de prise en charge visé à l'alinéa 1er une participation de douze pour cent (12 %), pour autant que ces actes et services soient réalisés en dehors d'un traitement hospitalier stationnaire ou admis dans un service hospitalier de jour au sens de la loi du 8 mars 2018 relative aux établissements hospitaliers et à la planification hospitalière et que la personne protégée soit âgée de dix-huit (18) ans accomplis au moins à la date de la délivrance de l'acte.

russescher Energiefirma op d'Gericht geholl. Dat, well 2022 verschidde vun hire Verméigenswäerter am Kader vu Sanktiounen agefruer goufen, obwuel dës Sanktiounen just den deemolegen Detenteur betraff hunn. Weider heescht et, datt den Europäesche Gerichtshaff schon am September 2024 confirméiert huet, datt déi Verméigenswäerter kënnen deblockéiert ginn.

Nieft deem zitéierte Fall gëtt de Staat och scho vum russesch-israeleschen Entrepreneur Mikhail Fridman virun engem internationale Schidsgericht op Schuedensaz ugesicht. Schlëmmstefalls riskéiert Lëtzebuerg hei eng Milliardestraf. D'Grondrecht op Eegentum gëtt zu Lëtzebuerg duerch den Artikel 36 vun der Verfassung geschützt. Dës Rechtssécherheet an de Respekt vum Eegentum duerch de Staat stellen ee vun de Grondpiliere fir d'Veutraue vun den nationalen an internationalen Investoren duer. D'Urteeler an all deene Fäll wierken sech deementspreechend och ëmmer op déi eng oder aner Manéier op d'Reputatioun vun der Finanzplaz aus.

An deem Zesammenhang géif ech dem Här Finanzminister gär dës Froe stellen:

1. Wéi bewäert den Här Minister déi am Artikel beschriwwen Virgäng?

2. Wéi begrënt den Här Minister déi Decisioun, d'Verméigenswäerter weiderhin ze blockéieren, obwuel e Gericht anescht decidéiert huet an d'Gazprombank kengerlee Sanktiounen ënnerläit?

3. Wéi bewäert den Här Minister d'Auswirkung vun deenen Decisiounen op d'Veutrauen an de Rechtsstaat souwéi d'Reputatioun vun der Finanzplaz?

4. Geet d'Regierung dovun aus, datt de Staat och an dësem Fall ka virun engem internationale Schidsgericht ugesicht ginn? Falls net, wéi begrënt d'Regierung déi Sécherheet? Falls jo, schafft d'Regierung eventuell op eng Eenegung mat der Géigepartei hin?

Réponse (12/02/2026) de M. Gilles Roth, Ministre des Finances | M. Xavier Bettel, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur

D'Regierung kommentéiert am Allgemenge keng Presseartikelen.

Lëtzebuerg ass ee Rechtsstaat an deem all Persoun d'Méiglechkeet huet ee Recours viru Gericht ze maachen.

Principe d'additionnalité des financements climatiques internationaux par rapport à l'APD | Question 3537 (26/01/2026) de M. David Wagner (déi Lénk)

Il m'a été rapporté que le Gouvernement envisagerait d'abandonner le principe d'additionnalité des dépenses climatiques internationales par rapport à l'Aide publique au développement (APD). Cela voudrait dire que des dépenses effectuées dans le cadre du financement climatique international seraient dorénavant comptabilisées comme APD et par conséquent, si l'APD est maintenue à 1 % du RNB, que le budget de la coopération luxembourgeoise serait confronté à une baisse structurelle.

Pourtant, une telle démarche serait étonnante au vu de la motion n° 4353 déposée par la députée Joëlle Welfring et votée le 11 juillet 2024 par 55 député.e.s de la Chambre des Députés. Celle-ci invitait le Gouvernement « à maintenir le principe d'additionnalité du financement climatique international et des coûts d'accueil des réfugié.e.s par rapport à l'APD pour le reste de la législature 2023-2028 ».

Partant, je voudrais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre de la Coopération et à Monsieur le Ministre de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité :

1) Est-ce que le Gouvernement envisage d'abandonner le principe d'additionnalité des financements climatiques internationaux par rapport à l'APD, respectivement, est-ce que le Gouvernement envisage de comptabiliser dorénavant des postes de dépense dans le domaine environnemental comme APD qui n'y figuraient pas auparavant ?

2) Dans l'affirmative à la première question, quelles sont les raisons qui amènent le Gouvernement à une telle décision ? Est-ce qu'un abandon de ce principe est également prévu pour d'autres domaines (p. ex. coût d'accueil des réfugié.e.s) ?

3) Toujours dans l'affirmative à la première question, pouvez-vous me donner les montants exacts des dépenses dans le domaine environnemental qui seraient dorénavant intégrés dans l'enveloppe de l'APD (années 2026 à 2029), tout en détaillant de quels types de dépenses il s'agit ?

4) Indépendamment de la réponse à la première question, pouvez-vous me donner une planification financière actualisée du Fonds de la coopération au développement (tableau sur les mouvements du fonds) pour les années 2026 à 2029 ?

Il m'a également été rapporté que, dans le cadre de la nouvelle stratégie sur le financement climatique international 2026-2030, le Ministère de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité (MECB) envisagerait de renforcer le volet des projets bilatéraux avec les pays en voie de développement.

5) Est-ce que le MECB prévoit un renforcement du volet des projets bilatéraux avec les pays en voie de développement dans le cadre de la nouvelle stratégie sur le financement climatique international ?

6) Dans l'affirmative à la question 5), sur quelle expertise le MECB s'appuie-t-il pour mener à bien des projets bilatéraux dans les pays en voie de développement, sachant que de telles interventions nécessitent une connaissance profonde des réalités locales ?

7) Toujours dans l'affirmative à la question 5), quel est le degré de concertation entre la Direction de la coopération du Ministère des Affaires étrangères et le MECB dans la mise en place de cette nouvelle stratégie ? Quels sont les changements envisagés dans la répartition des responsabilités et compétences entre le Ministère des Affaires étrangères et le MECB ? Est-ce que des changements opérationnels ont déjà été amorcés du côté de la Coopération luxembourgeoise dans ce contexte et si oui, lesquels ?

Réponse (17/04/2026) de M. Xavier Bettel, Ministre de la Coopération et de l'Action humanitaire | **M. Serge Wilmes**, Ministre de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité

ad 1) à 4) Une réponse aux questions sous-objet sur le principe et la définition de l'additionnalité a été fournie au cours du débat sur la déclaration de la politique de coopération le 19 mars 2026 à la Chambre des Députés.

ad 5) à 7) La nouvelle stratégie encadrant la mise en œuvre du financement climatique international est en cours de finalisation et fera l'objet d'une présentation publique prochainement.

Par ailleurs, des discussions constructives sont actuellement menées entre le MECB et le MAE afin d'établir un cadre de coordination efficace, dans le plein respect des attributions de chaque ministère. Les

conclusions de ces travaux seront communiquées en temps opportun.

Données de santé stockées dans le cloud | Question 3639 (11/02/2026) de **M. Franz Fayot** | **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP)

Le Gouvernement français a confirmé début février 2026 qu'il va sortir le « Health Data Hub » – le grand entrepôt national de données de santé pour la recherche – de l'infrastructure cloud de Microsoft pour le migrer vers un hébergeur européen qualifié SecNumCloud, non soumis au droit américain.

La préoccupation centrale avancée en France pour cette décision concerne la souveraineté numérique et la sécurité juridique des données de santé, jugées trop exposées au droit extraterritorial américain (Cloud Act, FISA, etc.) du fait de l'hébergement chez Microsoft.

Le futur hébergeur devra être certifié SecNumCloud, ce qui implique notamment de ne pas être soumis à une législation extraeuropéenne et de respecter des exigences renforcées de sécurité, résilience et gouvernance des données.

Pour les citoyens, l'objectif affiché est que les données restent chez un opérateur européen, avec un risque moindre d'accès par des autorités étrangères, tout en permettant une utilisation plus large pour la recherche, l'épidémiologie et les outils d'IA, dans des environnements fortement cloisonnés.

Pour la recherche publique et privée, le Gouvernement français promet un entrepôt enfin pleinement exploitable, tout en conservant un encadrement strict (Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL), procédures d'accès, anonymisation/pseudonymisation) et en renforçant la confiance des acteurs.

Cette décision s'inscrit aussi dans une priorité donnée à la souveraineté numérique européenne, qui s'est amplifiée avec les graves dérives observées depuis le début de l'administration Trump 2 aux États-Unis d'Amérique en matière de violation de l'État de droit à l'intérieur du pays comme des règles de droit international et des pressions sur ses alliés européens.

Dans ce contexte, nous aimerions poser les questions suivantes à Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale, ainsi qu'à Madame la Ministre de la Digitalisation :

– Compte tenu des projets de recherche en cours en matière de santé (médecine translationnelle, recherche cancérologique, Parkinson, etc.) reposant sur une collecte et un traitement de données de santé de qualité, dans quel environnement cloud sont actuellement conservées les données de santé luxembourgeoises ?

– Le Gouvernement luxembourgeois envisage-t-il d'avoir recours à un hébergeur luxembourgeois ou européen certifié SecNumCloud pour les données de santé et toutes autres données sensibles relatives à des ressortissants et résidents luxembourgeois ?

– Compte tenu des risques réels, amplifiés par la politique américaine actuelle, d'accès aux informations luxembourgeoises pour des usages économiques (entraînement des IA d'entreprises de la tech US) ou d'espionnage, le Gouvernement maintient-il sa coopération avec Google pour l'élaboration d'un cloud souverain luxembourgeois ? N'est-il pas d'avis qu'il serait judicieux d'élaborer un tel projet avec des acteurs européens ?

Réponse (07/04/2026) de Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale | **Mme Stéphanie Obertin**, Ministre de la Digitalisation

Dans un monde où les outils numériques et les technologies évoluent à une vitesse sans précédent, le Luxembourg affirme sa souveraineté numérique comme un pilier stratégique. Concrètement il s'agit de garantir la disponibilité de l'infrastructure, des services et des données en évitant la perte des accès aux ressources, éviter une dépendance légale face à des changements législatifs dans d'autres pays ainsi que de limiter une dépendance économique face à des perturbations économiques qui auraient un impact sur les coûts des licences d'un produit informatique.

Grâce à son caractère centralisé, l'infrastructure hébergée dans les data centres du Centre des technologies de l'information de l'État (CTIE) et opérée par ses agents constitue un pilier essentiel de la souveraineté numérique de l'État. Elle joue un rôle clé dans la sécurisation des services publics numériques et dans la protection des données sensibles, en garantissant une maîtrise des environnements et une gouvernance unifiée des ressources informatiques.

Cette infrastructure repose à la fois sur des serveurs et des systèmes de stockage physiques et sur une couche de virtualisation avancée qui forme le cloud souverain étatique, connu sous le nom de GovCloud. Ces services sont notamment utilisés par la Direction de la santé, l'Observatoire de la santé ou encore l'Inspection générale de la sécurité sociale.

De même, toutes les informations sensibles des hôpitaux ainsi que des institutions de sécurité sociale patients sont exclusivement hébergées dans des infrastructures sécurisées au Luxembourg. Aussi l'actuelle plateforme de l'agence eSanté, ainsi que son service du Dossier de soins partagé (DSP), sont hébergés auprès d'un fournisseur national.

Cernant l'implémentation du DSP nouvelle génération, dans le cadre de l'Espace européen des données de santé, le Gouvernement a déjà décidé d'héberger désormais ces données de santé souveraines auprès du CTIE.

Pour les projets de recherche en santé menés par des institutions de recherche publiques, plus particulièrement le Luxembourg Institute of Health et le Luxembourg Centre for Systems Biomedicine de l'Université du Luxembourg, il convient de préciser que les données sont soit hébergées dans des centres de données situés sur le territoire luxembourgeois (Lux-Connect et les infrastructures informatiques internes de l'Université du Luxembourg), soit sur des infrastructures de type « cloud » localisées en Allemagne. Ce dispositif vise à assurer un traitement des données conforme aux exigences du Règlement général sur la protection des données.

En général, pour le stockage de données de santé, il appartient à chaque responsable de traitement de sélectionner et maintenir des solutions garantissant les protections nécessaires, en ligne avec le Règlement général sur la protection des données. Ainsi la majorité des données de santé sont stockées par les prestataires de soins, ou encore par les assureurs, ainsi que par les centres de recherche actifs dans le domaine de la santé des infrastructures de stockage locales (« on-premise ») ou des clouds privés hébergés dans des centres de données situés au Luxembourg.

Plus spécifiquement Clarence, le cloud souverain déconnecté au Luxembourg, permet aux organisations du secteur public et aux entreprises réglementées de répondre à des exigences strictes en termes de

résidence et de sécurité des données, afin de proposer des solutions innovantes à leurs utilisateurs. L'infrastructure du type « air-gapped » permet ainsi d'héberger, de contrôler et de gérer l'infrastructure et les services directement sur les serveurs du client hébergés au Luxembourg. Aussi Clarence a annoncé de travailler à la diversification de sa solution en intégrant des composants provenant d'autres fournisseurs, afin de réduire la dépendance d'un fournisseur unique.

Neutralité des structures d'accueil | Question 3644 (11/02/2026) de **M. Marc Goergen** (Piraten)

A senger Äntwert op meng Fro N° 3299 huet de Minister op den Neutralitéitsprinzip vun de Crèche verweisen, déi ee staatlechen Agreement hunn. Allerdéngs gouf net explizitt op d'Fro agaangen, ob d'Aushänke vun engem Fändel, am Kader vun dëser juristescher Analys, dann elo erlaabt ass oder net. Mir ass ee Fall bekannt, wou eng privat Crèche ee Palestina-Fändel ausgehaangen huet, woumadder ee politesche Message gemaach gëtt.

An deem Zesammenhang wéilt ech dem Minister fir Bildung, Kanner a Jugend dës Fro stellen:

– Dierf eng Crèche, déi ëffentlech finanziert gëtt oder ee staatlechen Agreement huet, ee palästinensesche Fändel ophänken?

Falls jo: ënnert wéi enge konkrete Krittären ass dat erlaabt, a wéi gëtt an deem Fall garantéiert, datt den Neutralitéitsprinzip agehale gëtt?

Réponse (13/03/2026) de **M. Claude Meisch**, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse

Wéi schonn an der Äntwert op déi parlamentaresch Fro Nr. 3299 ausgefouert, ënnerleien d'Bildungs- a Betreuungsstrukture fir Kanner de gesetzlechen a reglementaresche Virgaben, déi garantéieren, datt dës Strukturen fir all Kand zougänglech sinn, onofhängeg vun ideologeschen, philosopheschen oder reliéisen Hannergrënn, an datt d'Recht vun all Kand op Privatsphär souwéi de Respekt vu senger reliéisen oder philosopheschen Iwwerzeugungen assuréiert gëtt.

No de gültege gesetzlechen a reglementaresche Bestëmmunge besteet fir Bildungs- a Betreuungsstrukture fir Kanner keen ausdrécklecht generellt Verbuet, dat d'Aushänke vu Fändele per se ausschléisst.

Allerdéngs ass den Affichage vu politeschen, ideologeschen oder reliéise Symboler net akzeptéiert, soubal dësen am konkrete Kontext dozou féiert, datt déi uewen ernimmt gesetzlech a reglementaresch Virgaben net méi respektéiert ginn.

Dës Bewäertung huet an all Fall ausschliisslech op Basis vun de konkreten Émstänn ze erfollegen, nodeems de betreffene Gestionnaire am Virfeld formell iwwert de Verdacht vun enger méiglecher Verletzung vun de gesetzlechen oder reglementaresche Virgaben informéiert ginn ass, an d'Méiglechkeet kritt huet, seng Observatiounen dozou virzebréngen. Op Basis vun dësen Elementer behält sech de Ministère vir, déi virgesinnen administrativ Schrëtt a Moosnamen anzeleeden.

Bis ewell ass dem Ministère fir Educatioun, Kanner a Jugend een eenzege Fall gemellt ginn, bei deem eng Bildungs- a Betreuungsstruktur e palästinensesche Fändel opgehaange gehat hätt.

No enger Iwwerpräiwung duerch den zoustännegen Service vum Ministère huet sech allerdéngs erausgestallt, datt an deem betreffene Gebai zu deem Zäitpunkt keng Bildungs- a Betreuungsstruktur fir Kanner

méi exploitéiert gouf, déi iwwer en Agreement oder eng Konventioun mam Staat verfüügt. Zousätzlech gouf festgestallt, datt den Affichage net vun der Bildungs- a Betreuungsstruktur ausgegangen ass, déi virdrun an deem Gebai war, mee vum Nofollegernotzer vun de Raimlechteeten, soudatt kee Grond fir eng Interventioun vum Ministère bestanen huet.

Lycée technique agricole (LTA) | Question 3649 (12/02/2026) de **M. André Bauler** | **M. Gilles Baum** (DP)

Wéinst der grousser Nofro aus der Beruffswelt weist de Lycée technique agricole (LTA) e staarkt Interessi drun, zwou nei Ausbildungen unzebidden, déi bis elo just am Ausland méiglech waren. Dobäi handelt et sech ëm d'Formatioun Arboriste-élagueur (fir Beem ze schneiden oder ze demontéieren) a Meneur de chevaux de trait (fir mat Päerd Holz aus dem Bësch ze schleefen). An dëse Beräicher besteet um Terrain eng héich Nofro. Zousätzlech sinn d'Ufuerderungen un dës Beruffer an de leschte Joren daitlech geklommen.

Fir dës zwou Formatiounen kënnen unzebidden, mussen d'Kandidatinnen a Kandidaten schonn iwwer verschidde Grondkompetenze verfüegen, wéi zum Beispill den Émgang mat der Motorsee, Planzekenntnisser oder Formekenntnisser. Aus deem Grond wier et sënnvoll, de Schülerinnen a Schüler no engem DAP am grénge Beräich d'Méiglechkeet ze ginn, bannent engem zousätzleche Joer en zweeten DAP-Diplom an enger vun dësen zwou neie Spezialisatiounen kënnen ze erhalen.

An deem Kader wollte mir dem Här Minister fir d'Educatioun, Kanner a Jugend folgend Froe stellen:

1. Sinn dem Minister scho konkret Detailer zu den Unterrechtspläng bekannt, déi dës nei Formatiounen betreffen?
2. Ass den Här Minister bereet, dës nei Formatiounen an de Curriculum vum LTA opzehuelen?
3. Huet den Här Minister schonn Austausch mat der Direktioun vum LTA gehat, fir dës Thematik ze diskutéieren an d'schoulesch Offer an deem Sënn méi attraktiv ze gestalten?
4. Wa jo, wat waren d'Schlussfolgerunge vun dëse Gespréicher, a vu wéini u kéinten dës nei Ausbildungsméiglechkeeten ugebuede ginn?

Réponse (15/04/2026) de **M. Claude Meisch**, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse

An der Äntwert aus dem Joer 2020 op e Bréif vun der Landwirtschaftskummer, wou no dëse Formatiounen gefrot ginn ass, goufe folgend Punkten ervirgehewen:

- zum enge baséiert d'Aféierung vun neie Formatiounen am Prinzip op enger Analys vum Aarbechtsmaart, dëst och mat Bléck op déi néideg Ausbildungsplazen;
- zum anere gëtt drop higewisen, datt de System vun der Beruffsausbildung zu Lëtzebuerg op engem pyramidalen Opbau baséiert, wou d'Kandidaten no engem ofgeschlossenen Diplom e weideren Diplom op deem Niveau uewendriwwer kënnen maachen. An dësem Fall wier dat en Technikerdiplom no engem DAP am grénge Beräich. Och Technikerdiplomeren kënnen ënner Léiervertrag organiséiert ginn.

Wéi an der Äntwert op de Bréif ugedeit, gouf et dono eng Partie Entrevuen zum Sujet vu Verrieder vum Service de la formation professionnelle vum Educatiounsministère mat Verrieder vum Lycée technique agricole. Hei goufen divers Propositionen gemaach

(differenziéiert DAP-Formatiounen, Aféiere vun enger Technikerformatioun, Upskilling duerch Weiterbildung asw.), ouni datt dovunner eng als zefriddestellend zeréckbehale konnt ginn.

Esoubal eng Propos, déi den uewe genannte Critère Rechnung dréit, virläit, wäert déi kënnen am Groupe de pilotage vun der Beruffsausbildung, esou wéi d'ofgeännert Gesetz vun 2008 iwwer d'Beruffsausbildung dat virgesäit, diskutéiert ginn.

Statut du formateur d'adultes | Question 3650 (12/02/2026) de **M. Gilles Baum** | **Mme Barbara Agostino** (DP)

An de leschte Joren huet de Comité de la conférence du lycée aus der ENAD an d'Association luxembourgeoise des formateurs d'adultes (ALFA) widderholl drop higewisen, datt de Statut vun de Formateurs d'adultes an der Fonctioun publique an am Kontext vum Enseignement secondaire fir Erwuessener strukturell Nodeeler géintwuer deem vun de Lycéesprofesseren an de Chargés de cours opweise géing. Dëst géif sech besonnesch an de Mutatiounsméiglechkeeten esouwéi an de Beräicher vun der Mobilitéit, dem Zougang zu Funktiounen a Karriärweeër weisen.

D'ALFA argumentéiert, datt d'Formatioun, d'Concours an an d'Stagé vun de Formateurs d'adultes zënter der Reform 2015 an deene meeschte Punkten, deene vun den Enseignanten am Secondaire géinge gläichen. Och géing et Fäll ginn, wou e Formateur d'adultes, sief et zäitlech begrenzt oder ganz, an engem anere Lycée, jee no Besoin vun den Direktiounen, géing agesat ginn, fir do ze ënnerriichten. Iwwerdeems wiere vill Proffen a Chargés de cours an der Erwuessenebildung tätég, ouni Zousatzformatioun.

Trotzdem wier et aktuell net méiglech, datt e Formateur d'adultes an e reguläre Lycée mutéiert, während Professeren a Chargés de cours bis zu dësem Schouljoer ouni Restriktiounen an den Enseignement fir Erwuessener, wiessele konnten. Zousätzlech géing et rezent Ausschreiwungen an Direktiounen ginn, déi Formateurs d'adultes explizitt ausschléissen oder de Statut „Professeur“ voraussetzen, obwuel d'Posten am selwechte Groupe de traitement an de Kompetenz vun de Formateuren theoreetesche géifen entsprechen.

An deem Kader wollte mir dem Här Minister fir d'Educatioun, Kanner a Jugend folgend Froe stellen:

1. Wéi vill Formateurs d'adultes gëtt et aktuell zu Lëtzebuerg, verdeelt op déi verschidde Sitten (ENAD, INL, CNFPC)?
2. Wéi vill Professeren, Chargés de cours a Léierpersonal aus dem Fondamental schaffen aktuell an den Instituter vun der Erwuessenebildung?
3. Wéi ee Personal gëtt an de Lycéeën bei volljäregen/ erwuessene Schüler agesat, zum Beispill a Klasse vun der Beruffsausbildung, dem Cycle supérieur oder BTS?
4. Wéi sinn déi asymmetresch Mobilitéitsregelen ze erklären, déi et Professeren erméiglechen, an den Enseignement fir Erwuessener ze wiessele, awer net ëmgedréint, obwuel d'Qualifikationsniveaue vun de Formateurs d'adultes (Bachelor/Master, Concours, Stage) änlech héich sinn?
5. Wou gesäit den Här Minister konkret d'Differenzen tëscht der Ausbildung vun engem Formateur d'adultes an där vun engem Enseignant am Enseignement secondaire, besonnesch wat Stage, Concours, didaktesch Formatioun an d'Roll vum IFEN ugeet?

6. Aus wéi enge Grënn gi Formateurs d'adultes bei verschiddene Postes à responsabilité am Ministère oder an Direktiounen ausgeschloss, och wann dës Posten am selwechte Groupe de traitement leien an d'Aarbechtsinhalte mat hire Kompetenze kompatibel wieren?

7. Wéi bewäert den Här Minister d'Fro, ob – ënner kloer definéierte Konditiounen – e Passage vu Formateurs d'adultes an de reguläre Lycée méiglech gemaach kéint ginn, zum Beispill iwwer eng Ergänzungsbildung oder eng geziilt Validatioun vun hire Kompetenzen?

8. Ass den Här Minister der Meenung, datt de Statut vum Formateur d'adultes a senger aktueller Form a similärer Ausbildung zum Enseignant am Enseignement secondaire nach Sënn mécht?

Réponse (13/03/2026) de **M. Claude Meisch**, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse

ad 1. Tablo ↑

ad 2. Tabloen ↑

ad 3. An der Berufsausbildung an op de Classes supérieures vum Enseignement secondaire fannen sech souwuel mannerjäreg ewéi och erwuesse Schüler. D'BTS-Formatioun gi vu volljäregen Apprenante besicht. An dësen dräi Ordres d'enseignement intervenéieren all Zorte vun Enseignanten, vum Fonctionnaire bis zum Employé, an ënnerschiddleche Groupes de traitement resp. Groupes d'indemnité.

ad 4. Den INLL, d'ENAD (an domadder och déi fréier École de la deuxième chance) an d'CNFPCen hu laang virun der Aféierung vum Statut vum Formateur d'adultes existéiert. All dës Administratiounen hunn deemno an der Vergaangenheet Enseignantë rekrutéiert, fir hir Offer kënnen auszubauen. Zanter der Aféierung vum Formateur d'adultes ass eng Tendenz ze gesinn, datt dës Administratiounen progressiv op dës Funktioun zeréckgräifen. Fir de Fonctionnement vum Enseignement awer kënnen ze garantéieren, ass et weiderhi méiglech, op dat gesamt Enseignants-personal kënnen zeréckzegraifen.

ad 5. D'Differenzen tëscht der Ausbildung vun engem Formateur d'adultes an engem Enseignant am Enseignement secondaire si punktuell an net substanzuell. Béd Profiller ginn um IFEN ausgebilt an op engem gemeinsame pädagogesche Fundament opgebaut, dat Léieren als universell kognitiv Aktivitéit versteet, déi no de selwechte léiertheoreetesche Prinzipien (Informatiounsveraarbechtung, Motivatioun, Transfert, Metakognitioun) funktionéiert. Schoulpädagogik an Andragogik ënnerscheeden sech haaptsächlech an de Léieroraussetzungen an an der Motivatioun vun den Zilgruppen.

Dës Gemeinsamkeit weist sech am Tronc commun vun der Formation spéciale, mat Moduller an der allgemenger Pädagogik, der Didaktik (100 Stonnen), engem spezifeschen didaktische Module (min. 72 Stonnen) an 48 Stonne Modules au choix. Dës Struktur erméiglecht eng individualiséiert Kompetenzentwicklung. Zentral Moduller wéi Concevoir et mettre en œuvre des situations d'apprentissage oder Être enseignant – vivre un métier réflexif bilde fir béd Profiller déi selwecht Basis, mat Fokus op kognitiv-aktivéierende Methoden, situéiertem Léieren a reflexiver Praxis.

Déi wéineg Differenze si kompetenzorientéiert:

– Am Enseignement secondaire steet d'Gestion de classe am Mëttelpunkt (Gruppendynamik, Klasseféierung, strukturéierend Instruktioun).

– An der Formation d'adultes läit de Schwéierpunkt op Communiquer et interagir (Selbststeuerung,

Dialogorientéierung, erfahrungsbaséiert a kokonstruktiv Léieren).

D'legislativ Moduller variéieren dem jeeweilegen Aarbechtsfeld no, ouni d'pädagogesch Grondausbildung ze beaflossen.

An der didaktischer Formatioun gëtt nom selwechte Modell geschafft; d'Differenzen entstinn duerch d'Fallstudien an d'Zilgruppen. Enseignanten entwéckele Léiersituatiounen typesch fir Jugendlecher, Formateure fir Erwuessener a jonk Erwuessener (intrinsic Motivatioun, Selbstkonzept, biografesch Léiererfahrungen, berufspraktesch Relevanz). D'Methodik bleift änlech, d'Thème variéieren zilspezifesch.

A béide Formatiounen ass de Stage mat reellem Zilgruppekontakt zentral. D'Stagiairë passen hir Approche un d'Bedierfnesser an d'Liewenssituatioun vun de Participanten un – eng Form vun adaptiver Didaktik an iterativer Reflexioun, déi fir béd Profiller gëllt.

Weiderhi ginn d'Formateuren – trotz hirem Haaptfokus op Erwuessener – och op jonk Zilgruppe sensibiliséiert, well se an hirem Aarbechtsfeld reegelméisseg och mat Jugendlechen oder jonken Erwuessenen a Kontakt kommen. Op där anerer Säit kënnen Enseignanten am Secondaire mat Participanten aus beruflech orientéierten oder transitionsspezifische Kontexter a Kontakt kommen. D'Formatioun dréit deem Rechnung, andeem si béd Profiller op d'Realitéit vun heterogenen an altersgemëschte Léierzilgruppe virbereet – en zentrale Prinzip vum inklusiver, diversitéitssensibeler Pädagogik.

Insgesamt baséieren déi zwou Formatiounen beim IFEN op engem héije Grad u Konvergenz; déi bestoend Differenze si kontextuell a kompetenzorientéiert, net strukturell oder substanzuell.

ad 6. Dem Formateur d'adultes kann, op der Grondlag vun der aktueller Gesetzeslag, e Poste à responsabilité attribuéiert ginn. Eng Nominatioun als Attaché à la direction an engem Lycée an en Detachement an en Département ministériel sinn doriwirer ous an méiglech. D'Functioun vum Direkter bzw. dem bäigeeuerden Direkter an engem Lycée ka vum Formateur d'adultes net besat ginn. Den Artikel 5 vun der Loi du 29 juin 2005 fixant les cadres du personnel des établissements d'enseignement secondaire gesäit an dësem Kontext Folgendes vir:

„Le directeur et le directeur adjoint sont choisis parmi les fonctionnaires appartenant ou ayant appartenu pendant cinq ans au moins au personnel de la catégorie de traitement A, sous-groupe enseignement secondaire ou sous-groupe enseignement fondamental. L'expérience professionnelle prise en considération est celle acquise à partir de la nomination définitive en tant que fonctionnaire.“

Vu datt sech de Formateur d'adultes am Sous-groupe à attributions particulières befënn, ass d'Besetze vun enger Fonction dirigeante an engem Lycée net méiglech.

ad 7. Meng Servicer préiwen am Moment souwuel d'Pertinenz wéi och d'Ëmsetzbarkeit vun enger entsprecher Passerell.

ad 8. De Formateur d'adultes intervenéiert am Moment an ënnerschiddlechen Administratiounen, déi am direkte Verglach och ënnerschiddlech Apprenanten opweisen. Differenzen um Niveau vun der Altersstruktur féieren dozou, datt eng andragogesch Approche par rapport zu enger pädagogescher Approche privilegiéiert muss ginn. An dësem Zesummenhang gëtt evaluéiert, ob de Recrutement an d'Ausbildung vu Formateurs d'adultes an de jeeweilegen Administratiounen weiderhi Sënn mécht.

.....
Continuité des services des établissements de paiement | Question **3651** (12/02/2026) de **Mme Sam Tanson** (déi grëng)

La presse a récemment fait état de graves difficultés rencontrées par des client-e-s d'un établissement de paiement en ligne agréé au Luxembourg et supervisé par la CSSF. Selon l'article, un certain nombre de client-e-s se retrouveraient temporairement dans l'impossibilité d'accéder à leurs fonds, leurs cartes étant bloquées et les retraits devenant impossibles, malgré un solde créditeur visible sur leur compte.

Cette situation soulève des questions importantes quant aux obligations des établissements de paiement en matière de continuité de service, de protection des consommateurs-trices et de canaux d'assistance, en particulier pour les personnes en situation de précarité dépendant de ces services. Elle invite également à s'interroger sur l'adéquation du cadre réglementaire actuel et sur les moyens d'intervention rapide des autorités de surveillance.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre des Finances :

1) Quelles sont les obligations légales des établissements de paiement agréés au Luxembourg en matière de continuité de service, d'accès aux fonds et de service client-e-s., notamment en cas de dysfonctionnements techniques ?

2) Quels sont les pouvoirs d'intervention de la CSSF lorsque l'accès des client-e-s aux fonds détenus auprès d'un établissement de paiement est temporairement limité ou suspendu ?

3) Le Gouvernement estime-t-il que le cadre réglementaire applicable aux établissements de paiement est suffisant au regard des services quasi bancaires qu'ils proposent, en particulier lorsqu'ils opèrent exclusivement de manière numérique ?

4) Quelles mesures spécifiques existent, ou sont envisagées, pour protéger les personnes en situation de précarité dépendant de ces solutions financières alternatives ?

Réponse (09/03/2026) de **M. Gilles Roth**, Ministre des Finances

ad 1) Les établissements de paiement agréés au Luxembourg sont soumis aux obligations prévues par la loi modifiée du 10 novembre 2009 relative aux services de paiement. Ce cadre impose aux établissements de paiement de mettre en place des dispositifs de gestion des risques opérationnels et de sécurité, incluant des procédures efficaces de gestion des incidents, y compris des dysfonctionnements techniques, ainsi que des mesures visant à assurer la continuité de leurs services.

Ces règles sont renforcées par l'application du règlement (UE) 2022/2554 du 14 décembre 2022 sur la résilience opérationnelle numérique du secteur financier (règlement DORA). Ainsi, les établissements de paiement sont tenus, conformément audit règlement, d'adopter une politique et des plans de continuité des activités ICT, d'élaborer des plans efficaces de réponse et de rétablissement ICT, ainsi que de mettre en place des procédures permettant de tester et de réexaminer régulièrement l'adéquation et l'efficacité de ces plans.

En cas d'incident opérationnel, les établissements de paiement doivent en informer sans retard injustifié la CSSF et, lorsque les intérêts financiers des clients peuvent être affectés, informer également ceux-ci de l'incident et des mesures qu'ils peuvent prendre afin d'en atténuer les effets dommageables.

Par ailleurs, l'article 82 de la loi modifiée du 10 novembre 2009 établit des règles en matière d'accès aux comptes de paiement. Ces règles s'appliquent sans préjudice des obligations relatives à la lutte contre le blanchiment de capitaux et le financement du terrorisme.

ad 2) La CSSF veille à ce que les établissements de paiement respectent les dispositions légales et réglementaires applicables, y compris les règles en matière de protection des consommateurs.

À cet effet, la CSSF dispose des pouvoirs prévus à l'article 31, paragraphe 4, de la loi modifiée du 10 novembre 2009 relative aux services de paiement, dont notamment le droit d'enjoindre de cesser toute pratique contraire aux dispositions de ladite loi ou d'adopter toute mesure nécessaire afin de s'assurer que les établissements de paiement continuent de se conformer aux exigences de la loi.

Par ailleurs, la CSSF dispose également des pouvoirs prévus à l'article 20-23, paragraphe 2, de la loi modifiée du 16 juillet 2019 relative à l'opérationnalisation de règlements européens dans le domaine des services financiers, afin de veiller à l'application des règles prévues par le règlement DORA sur la résilience opérationnelle du secteur financier.

ad 3) Le cadre légal et réglementaire luxembourgeois applicable aux établissements de paiement ressort principalement de textes européens, notamment de la transposition de la directive (UE) 2015/2366 du Parlement européen et du Conseil du 25 novembre 2015 concernant les services de paiement dans le marché intérieur (directive PSD2). Les dispositions de la directive PSD2 relèvent en principe d'une harmonisation maximale, de sorte que les États membres ne peuvent maintenir en vigueur ni introduire des dispositions différentes de celles prévues par ladite directive.

Il convient de préciser que le fait pour un établissement de paiement d'opérer exclusivement de manière numérique ou par intermédiaire d'agences, de succursales, ou toute autre forme d'implémentation physique accessible aux clients, n'affecte pas son obligation de se conformer aux mêmes dispositions légales et réglementaires applicables.

Enfin, les établissements de crédit sont soumis aux mêmes règles en matière de services de paiement que les établissements de paiement.

ad 4) Conformément aux dispositions de la loi du 13 juin 2017 relative aux comptes de paiement, chaque consommateur a le droit d'accéder à un compte de paiement assorti de prestations de base, sous réserve du respect des conditions prévues par ladite loi.

Délivrance d'autorisations d'établissement dans le contexte de l'essor du travail de plateforme | Question 3652 (12/02/2026) de **M. Marc Baum** (déi Lénk)

Les plateformes de travail numériques implantées au Luxembourg, notamment celles qui organisent, via une infrastructure algorithmique, la mise en relation entre restaurants, consommateurs et livreurs, exigent des personnes souhaitant exercer une activité de livraison par leur intermédiaire qu'elles soient titulaires d'une autorisation d'établissement lorsqu'elles ne sont pas engagées en tant que salariées.

Le Code du travail dispose en effet, aux termes de l'article 571-1, paragraphe (2), point 1, que l'exercice à titre indépendant de l'une des activités professionnelles énumérées à l'article 1er de la loi du 2 septembre 2011 réglementant l'accès aux professions

d'artisan, de commerçant, d'industriel ainsi qu'à certaines professions libérales, sans être en possession d'une autorisation d'établissement, est considérée comme du travail clandestin.

Afin d'obtenir une telle autorisation, les demandeurs doivent introduire un formulaire de demande accompagné d'une déclaration sur l'honneur. Ils sont tenus d'y préciser l'activité pour laquelle l'autorisation est sollicitée, en se référant à une liste détaillée des activités soumises à autorisation. Pour l'activité de chauffeur-livreur via une plateforme numérique, les demandeurs peuvent opter, soit pour la catégorie « Commerce – Transport national de marchandises par route avec des véhicules de moins de 3,5 tonnes », soit pour la catégorie « Commerce – Activités et services commerciaux », cette dernière impliquant une description détaillée des activités envisagées.

Il en résulte que les services compétents du ministère disposent d'informations précises sur la nature des activités pour lesquelles des autorisations d'établissement sont délivrées.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre de l'Économie, des PME, de l'Énergie et du Tourisme :

- 1) Combien d'autorisations d'établissement ont été délivrées au cours des cinq dernières années à des personnes déclarant exercer une activité de livraison de marchandises via une plateforme numérique ?
- 2) Sous quelles catégories d'activités ces autorisations ont-elles été principalement délivrées ?
- 3) Monsieur le Ministre est-il en mesure de chiffrer le nombre total de personnes exerçant une activité de livraison via des plateformes numériques sur le territoire luxembourgeois ? Dans la négative, peut-il me fournir une estimation ?
- 4) Vos services procèdent-ils à une vérification spécifique du modèle d'activité déclaré lorsqu'une demande d'autorisation d'établissement est introduite dans le cadre d'un travail via une plateforme numérique ?
- 5) Le ministre estime-t-il que l'activité de livraison effectuée via une plateforme numérique relève, par sa nature, d'une activité réellement indépendante au sens de la loi modifiée du 2 septembre 2011 ?

Réponse (27/02/2026) de M. Lex Delles, Ministre de l'Économie, des PME, de l'Énergie et du Tourisme

ad 1) et 2) Le Ministère de l'Économie enregistre toute demande d'autorisation d'établissement relative à une activité de livraison de biens sur le territoire national dans la catégorie « Commerce – Transport national de marchandises par route avec des véhicules de moins de 3,5 tonnes ».

Le tableau [†] ci-dessus reprend le nombre brut d'autorisations délivrées. Il y a lieu de considérer qu'une société peut avoir plusieurs autorisations pour la même activité sur plusieurs dirigeants. Une même entreprise (société ou en nom personnel) peut demander une annulation de son autorisation et ensuite redemander le même type d'autorisation. Pour les entrepreneurs en nom personnel, ceci est cependant plutôt l'exception.

ad 3) Non, si pour certaines demandes il est précisé que le demandeur veut exercer son activité en ayant recours à une ou plusieurs plateformes, il y a lieu de constater que dans une majorité des cas, la demande renseigne directement la catégorie « Transport national de marchandises par route avec des véhicules de moins de 3,5 tonnes » ou une activité pouvant y être assimilée.

ad 4) La loi modifiée du 2 septembre 2011 réglementant l'accès aux professions n'exige pas du demandeur d'une autorisation d'établissement qu'il fournisse des informations quant aux outils informatiques et de communication qu'il envisage d'utiliser dans le cadre de son activité. La loi est centrée sur la personne (qualification et honorabilité) et l'entreprise (lien juridique et existence d'un établissement), pas sur les outils de travail. Ces informations seraient par ailleurs peu pertinentes, alors qu'un entrepreneur peut décider à tout moment d'opter pour d'autres outils informatiques – sans qu'une modification de l'autorisation d'établissement ne devienne nécessaire.

Au-delà de ces considérations pratiques, une telle vérification risquerait d'être disproportionnée et incompatible avec la liberté d'établissement (art. 49 TFUE et directive Services) en créant un retard déraisonnable d'accès au marché, sans garantir une meilleure protection des travailleurs alors que les facteurs techniques sont susceptibles d'évoluer au fil du temps et alors que la directive (UE) 2024/2831, représente un instrument moins restrictif, qui repose essentiellement sur des vérifications ex-post quant à la relation entre le travailleur de plateforme et une plateforme spécifique, telle qu'elle se manifeste dans la pratique. La directive ne vise pas l'activité du travailleur de plateforme envers une multitude d'acteurs tiers simultanément.

ad 5) La loi du 2 septembre 2011 ne définit ni le statut de salarié ni celui d'indépendant. Elle réglemente uniquement l'accès à l'activité économique lorsqu'elle est exercée soit en nom propre, soit au nom d'une société, sous la responsabilité d'un dirigeant – lequel peut être salarié de cette société. Le statut professionnel (salarié ou indépendant) est, quant à lui, initialement déterminé par le Code de la sécurité sociale et le Code du travail, notamment en fonction du mode d'exercice de l'activité et, pour certaines activités et formes juridiques, de la détention d'une autorisation d'établissement. Par ailleurs, les statuts de salarié et d'indépendant ne sont pas mutuellement exclusifs au Luxembourg et peuvent parfaitement coexister pour une même personne.

Findel-« Clinic » | Question 3653 (12/02/2026) de **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP)

Selon des informations relayées par la presse, la Findel-« Clinic » ouvrira ses portes en date du 2 mars 2026. Le projet initié par des médecins, anciens président et vice-président de l'Association des médecins et médecins-dentistes (AMMD), avec la participation d'investisseurs privés, suscite pourtant de nombreuses questions, notamment en matière de déontologie.

Par ailleurs, il y a lieu de s'interroger sur la conformité du projet et de sa dénomination à la loi hospitalière. En effet, le paragraphe (4) de l'article premier stipule que « Dans le cadre de l'exercice d'activités réservées à une profession réglementée du domaine de la santé, l'utilisation des termes "hôpital", "clinique", "centre de diagnostic" ou de tout autre terme pouvant être confondu avec ces trois termes dans la dénomination sur les notes d'honoraires ou dans des actes officiels est réservée aux établissements hospitaliers autorisés conformément à l'article 7. »

Dans ce contexte, j'aimerais poser à Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale les questions suivantes :

- 1) Madame la Ministre a-t-elle connaissance de l'ouverture prochaine de la « Clinic » ?

2) Madame la Ministre a-t-elle des informations plus précises sur les activités prévues à la future « Clinic », les médecins qui y exerceront leurs activités et dans quelles conditions ?

3) Comment Madame la Ministre voit-elle la participation d'investisseurs privés dans ce projet ?

4) Madame la Ministre considère-t-elle que le projet est conforme au Code de déontologie, notamment en matière d'indépendance professionnelle et d'interdiction de pratiques commerciales ?

5) Madame la Ministre estime-t-elle que le projet est conforme aux orientations générales de la politique de la santé du Gouvernement et de la visée du projet de loi portant création de sociétés et d'associations par des médecins, des médecins-dentistes, des psychothérapeutes ou des vétérinaires (doc. parl. 8685) qui n'autorise en aucune manière un financement par des investisseurs tiers n'exerçant pas une des professions visées, à savoir celles de médecin, médecin-dentiste, psychothérapeute ou médecin vétérinaire ?

6) Madame la Ministre n'estime-t-elle pas que la dénomination Findel-« Clinic » est non conforme aux dispositions de la loi hospitalière ? Dans l'affirmative, Madame la Ministre envisage-t-elle intervenir contre la dénomination affichée ?

7) En guise de conclusion, Madame la Ministre n'estime-t-elle pas qu'en l'état actuel des choses, ce projet n'est conforme ni au Code de déontologie, ni à la loi hospitalière, ni au projet de loi portant création de sociétés et d'associations par des médecins, des médecins-dentistes, des psychothérapeutes ou des vétérinaires ?

Réponse (12/03/2026) de Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale

ad 1) Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale a été informée de l'ouverture de la « Findel Clinic » par voie de presse.

ad 2) L'article 3 des statuts constitutifs de la société « PHIAL SA », société anonyme immatriculée au RCS sous le numéro B293021 renseigne sur les activités prévues par la « Findel Clinic ». (cf. réponse de Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale à la question parlementaire n° 3142 du 31 octobre 2025 de l'honorable Députée Madame Djuna Bernard.)

ad 3) Une telle appréciation ne relève pas du ressort de la ministre, étant donné qu'il s'agit de la création d'une société anonyme dont l'objet porte principalement sur la location de locaux, la fourniture directement ou indirectement de tout support administratif, comptable, et de gestion de leur activité, ainsi que tout autre service qui se rapporte directement ou indirectement à son objet. (cf. réponse de Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale à la question parlementaire n° 3142 du 31 octobre 2025 de l'honorable Députée Madame Djuna Bernard.)

ad 4) Tel que précisé dans la réponse de Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale à la question parlementaire n° 3142 du 31 octobre 2025 de l'honorable Députée Madame Djuna Bernard, le respect du Code de déontologie ne relève pas de la compétence de Madame la Ministre, mais de celle du Collège médical, chargé d'en assurer le contrôle.

ad 5) La « Findel Clinic » n'est pas une société de médecins-dentistes, de psychothérapeutes ou de vétérinaires au sens du projet de loi portant création de sociétés et d'associations par ces professionnels et modifiant : 1° la loi modifiée du 8 juin 1999 relative au Collège médical ; 2° la loi modifiée du 31 mai 2002 relative au Collège vétérinaire (doc. parl. 8685).

ad 6) Le paragraphe 4 de l'article 1er de la loi modifiée du 8 mars 2018 relative aux établissements hospitaliers et à la planification hospitalière dispose :

« Dans le cadre de l'exercice d'activités réservées à une profession réglementée du domaine de la santé, l'utilisation des termes "hôpital", "clinique", "centre de diagnostic" ou de tout autre terme pouvant être confondu avec ces trois termes dans la dénomination sur les notes d'honoraires ou dans des actes officiels est réservée aux établissements hospitaliers autorisés conformément à l'article 7. »

La société « PHIAL SA », qui gère le projet « Findel Clinic », n'utilise pas le terme « clinique » dans ses statuts. Cependant, il convient de veiller au respect strict de la loi : cette terminologie ne peut en aucun cas apparaître dans les actes officiels ou sur les notes d'honoraires. (cf. réponse de Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale à la question parlementaire n° 3142 du 31 octobre 2025 de l'honorable Députée Madame Djuna Bernard.)

ad 7) Il revient au Collège médical d'apprécier la conformité aux règles de déontologie. En ce qui concerne la loi hospitalière, il convient de renvoyer à la réponse à la question précédente. Enfin, s'agissant du projet de loi relatif à la création de sociétés et d'associations par des médecins, des médecins-dentistes, des psychothérapeutes ou des vétérinaires, il est renvoyé aux explications fournies ci-dessus et selon lesquelles la Findel Clinic ne relève pas du champ d'application de la loi en projet.

Il est à noter que la dénomination du centre médical multidisciplinaire semble avoir été changée en FindelMedic sur leur site Web.

.....

Difficultés administratives des ASBL liées au RCS et au RBE | Question 3655 (13/02/2026) de Mme Diane Aehm (CSV)

Un article de presse récent met en lumière les difficultés rencontrées par de nombreuses associations sans but lucratif (ASBL) et par leurs responsables bénévoles dans l'accomplissement des démarches liées au Registre de commerce et des sociétés (RCS) ainsi qu'au Registre des bénéficiaires effectifs (RBE).

D'après les témoignages relayés, la charge administrative serait devenue excessive, tandis que les procédures numériques seraient jugées peu lisibles. L'absence d'automatisation attendue, notamment la reprise des données après validation, obligerait en outre certaines associations à ressaisir des informations, ce qui découragerait des bénévoles et fragiliserait le tissu associatif. L'article mentionne enfin des demandes additionnelles de la part de banques, exigeant parfois des renseignements sur des « bénéficiaires économiques » y compris lorsque l'ASBL ne poursuit aucun but lucratif.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Madame la Ministre de la Justice :

1) Combien d'ASBL ont fait part de difficultés formelles (rejets, retards, erreurs, demandes répétées) au cours des 12 derniers mois ?

2) Quelles mesures ont été prises pour garantir la stabilité de la plateforme (changements d'interface, procédures, formulaires) et limiter les modifications en cours de route ?

3) Comment le ministère justifie-t-il l'exigence, pour certaines ASBL, de renseigner des données qui semblent dépasser leurs réalités ?

4) Quelles instructions ou lignes directrices le ministère a-t-il émises afin de clarifier, pour les ASBL sans

objectif lucratif, la notion de « bénéficiaire effectif » et les données pertinentes à déclarer ?

5) Dans le cadre de la simplification administrative, quelles mesures le ministère entend-il prendre pour réduire et simplifier les démarches administratives imposées aux ASBL de petite taille ?

Réponse (11/03/2026) de Mme Elisabeth Margue, Ministre de la Justice

ad 1) Le ministère ne dispose pas de données permettant d'identifier le nombre d'associations sans but lucratif (« ASBL ») ayant formellement signalé des difficultés telles que des rejets, retards, erreurs ou demandes répétées au cours des douze derniers mois.

Néanmoins, en matière de délais de traitement, le Luxembourg Business Registers (« LBR ») traite en moyenne les demandes introduites par les ASBL dans un délai de deux jours ouvrables.

ad 2) Au cours des dernières années, des mesures importantes ont été prises afin de garantir une utilisation plus aisée du Registre de commerce et des sociétés (« RCS »).

En 2024, les formulaires PDF ont été remplacés par des formulaires HTML dynamiques. Cette évolution visait à améliorer la qualité des données collectées, à réduire les erreurs matérielles et à faciliter l'introduction des formalités par les utilisateurs.

En 2025, le nouveau portail du LBR a été lancé dans le cadre d'un programme global de modernisation des services en ligne. Ces évolutions ont fait l'objet d'une préparation en amont et ont été accompagnées de mesures destinées à limiter les perturbations pour les utilisateurs.

Cette refonte du portail s'inscrit dans une logique de simplification des démarches administratives. Dès lors, les procédures ont été restructurées afin de permettre aux utilisateurs de bénéficier d'un parcours plus simple et plus fluide dans la réalisation de leurs formalités auprès du RCS et du Registre des bénéficiaires effectifs (« RBE »).

Par ailleurs, des guides d'accompagnement détaillés ont été mis à disposition des ASBL.

Enfin, dans le contexte de l'entrée en vigueur de la loi modifiée du 7 août 2023 sur les associations sans but lucratif et les fondations, le LBR a également renforcé son dispositif d'accompagnement afin de faciliter la mise en conformité statutaire des associations durant la période transitoire.

À cette fin :

- une cellule d'assistance dédiée aux ASBL a été mise en place ;
- un guichet d'assistance spécifique offrant un point de contact unique a été instauré ;
- des modèles de documents ont été élaborés et mis à disposition sur le portail du LBR afin de faciliter la mise à jour des statuts.

ad 3) Dès lors qu'une ASBL est constituée sous forme de personne morale et dispose, par conséquent, de la personnalité juridique, elle est soumise à un certain nombre d'obligations légales applicables à l'ensemble des entités juridiques, et ce indépendamment de l'existence ou non d'un but lucratif ainsi que de sa taille.

Parmi celles-ci figure l'obligation d'identifier et de déclarer les bénéficiaires effectifs, laquelle découle du cadre européen et international de lutte contre le blanchiment de capitaux et le financement du terrorisme, fondé notamment sur les recommandations du Groupe d'action financière (« GAFI »).

Ainsi, les informations demandées ne résultent pas d'exigences propres aux ASBL, mais de règles européennes et internationales applicables à toute entité dotée de la personnalité juridique afin de garantir la transparence des structures juridiques.

Par ailleurs, il convient de noter que l'inscription au RBE est indispensable pour les ASBL qui veulent ouvrir un compte bancaire ou souscrire un contrat d'assurance responsabilité civile. Les banques et entreprises d'assurances, étant elles-mêmes soumises à l'obligation de vigilance à l'égard de leur clientèle devront, en l'absence d'une telle inscription, procéder à des mesures de vigilance renforcées afin d'identifier adéquatement leur client.

Il ne s'agit donc pas d'aller au-delà de ce qui est nécessaire, mais de permettre à ces entités de souscrire des contrats essentiels à la conduite de leurs activités.

ad 4) Tout d'abord, le LBR met à disposition sur son site Internet un guide d'accompagnement spécifiquement destiné aux associations et fondations, intitulé « Déclaration des bénéficiaires effectifs ou dirigeants principaux d'une ASBL/fondation au RBE ». Ce guide détaille la manière d'identifier les bénéficiaires effectifs ainsi que les données devant être déclarées, et constitue l'outil de référence pratique pour les entités concernées.

Par ailleurs, dans une volonté de simplification administrative, il est envisagé, lorsque les développements informatiques nécessaires auront été réalisés, de permettre l'inscription des membres du conseil d'administration par simple renvoi au RCS, dans les situations où les membres du conseil sont inscrits par défaut comme bénéficiaires effectifs, faute de pouvoir identifier une personne physique exerçant un contrôle au sens de la législation applicable, notamment par la détention de droits de vote, de parts ou par tout autre moyen de contrôle.

ad 5) Le LBR poursuit ses efforts afin de réduire et de simplifier les démarches administratives applicables aux ASBL, notamment par l'amélioration continue des procédures électroniques et des outils d'accompagnement mis à disposition des associations.

En complément, des supports explicatifs supplémentaires sont en cours de développement, notamment des vidéos pédagogiques destinées aux ASBL. Celles-ci seront intégrées aux formulaires de dépôt afin d'accompagner les utilisateurs dans leurs démarches et seront accessibles au cours de l'année 2026.

Au cours des prochains mois, le Ministère de la Justice rencontrera également encore plusieurs représentants du secteur des ASBL afin de pouvoir dresser un bilan de la mise en œuvre sur le terrain de la législation de 2023. Il est en effet essentiel de veiller à ce que surtout les bénévoles engagés au sein de petites ASBL locales ne soient pas découragés par les contraintes administratives et les difficultés rencontrées.

.....

Sécurité du personnel et des usagers dans les transports publics | Question 3656 (13/02/2026) de M. Georges Mischo (CSV)

No der rezenter Attack an dem Doud vun engem Zuchbegleeder an Däitschland, souwéi der steigender Zuel vun Iwwergrëffer a Gewaltaktiounen am ëffentlechen Transport zu Lëtzebuerg, souwuel vis-à-vis vun de Passagéier wéi och vum Personal, ginn d'Suergen an de Besoin un Diskussiounen iwwer d'Sécherheet an eisem Transportsecteur ëmmer méi grouss.

An deem Kontext wollt ech folgend Froen un d'Madamm Ministesch fir Mobilitéit an ëffentlech Aarbechte stellen:

1. Bei wéi villen Aggressiounen am Joer 2025 ware Salariéé vun CFL, TICE, AVL, RGTR, Luxtram asw. betraff? Zu wéi engen Zäite ginn déi meescht Aggressiounen enregistriert?

2. Wéi vill Leit hu missen hospitaliséiert ginn? Wéi vill Leit hu missen ambulanz am Spidol an/oder beim Dokter behandelt ginn?

3. Wéi ginn dës betraffe Salariéén no esou engem Incident betreit? Gëtt et ee psychologesche Support fir déi Betraffen?

4. Wéi eng Krittere gëtt et betreffend d'Kabinen an d'Bussen zum Schutz vum Personal? Wéi ass d'Evolution vun de fënnf leschte Joren an den Ausbléck vum Abau vun dësem Schutz an de Bussen?

5. Gëtt et eng spezifesch Formatioun fir d'Personal am Émgang mat aggressiven oder gewalttätege Situatiounen? Wéi vill Salariéén hunn esou eng Formatioun schonn absolvéiert?

6. Wéi eng weider Mesurë ginn am Ministère an d'Weeër geleet, fir esou Incidenten/Attacken ze verhënneren?

Réponse (16/03/2026) de Mme Yuriko Backes, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics

Den honorabelen Deputéierte stellt Froen iwwer d'Sécherheet vum Personal an den NotzerInnen vum ëffentlechen Transport.

ad 1. D'Tabell[†] heidrënner weist d'Zuel am Joer 2025, bei deenen d'MataarbechterInnen vum ëffentlechen Transport Affer vun Aggressiounen goufen.

D'Tabell[†] heidrënner weist d'Zuel vun den Aggressiounen am Joer 2025, bei deenen d'MataarbechterInnen vum ëffentlechen Transport Affer vun Aggressiounen goufen, opgedeelt an Zäitintervallen.

D'Tabell[†] heidrënner weist d'Zuel am Joer 2025, bei deenen d'MataarbechterInnen vum ëffentlechen Transport Affer vun Aggressiounen goufen, opgedeelt an Zäitintervallen, an den Zich a Garen.

D'Tabell[†] heidrënner weist d'Zuel am Joer 2025, bei deenen d'MataarbechterInnen vum ëffentlechen Transport Affer vun Aggressiounen goufen, opgedeelt an Zäitintervallen, an de Bussen an am Tram.

ad 2. Bei den CFL, bei Luxtram souwéi beim TICE huet kee missen am Joer 2025 hospitaliséiert ginn. 8 MataarbechterInnen hunn eng medezinesch Consultatioun beim Dokter gehat. 1 MataarbechterInn vu Luxtram war wéinst engem emotionale Schock a Behandlung. Beim TICE koum et zu 6 Krankmeldunge woubäi eng Krankmeldung iwwer ee längeren Zäitraum gedauert huet an de/d'MataarbechterInn den néidege psychologesche Support gebraucht huet.

ad 3. D'CFL-MataarbechterInnen ginn duerch de Service d'attaque betreit, deen d'Prise en charge, d'Koordinatioun an d'Begleedung vun allen néidege Schrëtt assuréiert. Jee no Situatioun ginn d'Police an/oder d'Rettungsdéngschter informéiert.

Déi betraffe Persoun gëtt systematesch ënnerstëtzt, inklusiv fir den Depot vum enger Plainte an d'Organisatioun vun eventuell néideger medezinescher oder psychologescher Betreierung. D'CFL suergen dobäi fir eng ëmfaassend a kontinuéierlech Begleedung duerch all weider Etappen, inklusiv juristescher Berodung an, wann néideg, enger Begleedung bis viru Geriicht.

Am Fall vun engem posttraumatesche Schock, a wann déi betraffe Persoun net direkt op hir Aarbechtsplaz zeréck kann, evaluéiert den Aarbechtsdokter, ob eng berufflech Émorientéierung bannent den CFL néideg ass.

Bei Luxtram këmmen sech ufangs déi direkt Virgesetzten ëm dës Persounen. Duerno kann, am Accord mat der Betraffener Persoun, Hëllef vum Dokter an dem/der AarbechtspsychologInn vun der STM organiséiert ginn.

Beim TICE hëlt den direkte Virgesetzten no all Incident, och wann en nach esou banal schéngt, Kontakt mam betraffene Mataarbechter op, fir ze kontrolléieren, ob hien eng speziell Ennerstëtzung brauch. Dës Ennerstëtzung ka moralesch oder administrativ sinn, ë. a. fir d'Begleedung bei Prozedure wéi d'Areche vun enger Plainte bei der Police oder d'Weiderleedung vun de betraffene MataarbechterInnen, déi ee psychologesche Support brauchen, un den interne Service qualité sociale oder de Service psychosocial de la fonction publique.

ad 4. Am Kader vum Schutz vum Personal an de Busse gëtt et verschidde wichteg Krittere fir d'Kabinen: D'Kabinn soll eng stabil an transparent Trennwand hunn, déi de/d'Chauffer*euse géint kierperlech Iwwergrëffer a géint Accidenter schützt, ouni d'Siicht oder d'Kommunikatioun mat de PassagéierInnen weesentlech ze behënneren.

An de leschte Joer ass eng kloer Evolutioun beim Abau vu Schutzkabinen an den RGTR-Bussen ze gesinn. Zu Lëtzebuerg waren 2022 ongeféier 22 % vun de Busse vum ëffentlechen Transport mat enger Schutzkabinn equipéiert, während et ufanks Februar 2026 schonn ongeféier 53 % waren, wat eng däitlech Hausse duerstellt. Hei ginn als weesentlech Efforte fir d'Sécherheet vun de Chauffer*euse gemaach, dëst och ënnert dem Impuls vum MMTP.

Den Ausbléck weist, datt den Ausbau weidergeet, besonnesch op Linne mat méi héijem Risiko an am Kader vu generelle Sécherheestsstrategien am ëffentlechen Transport. Déi nei ëffentlech Déngschtleeschungsverträge fir d'Exploitatioun vun de Busseauen gesinn och vir, dass Schutzkabinn méttelfristeg zu engem Standard an allen RGTR-Busse ginn.

Vun den 83 CFL-Busser si 64 scho mat Kabinen equipéiert, a 5 Busser ginn nach nogerëscht. All neie Bus gëtt automatesch mat enger komplett zouener Kabinn bestallt, déi net vu baussen opgemaach ka ginn, ausser am Fall vun engem Malaise vum/vun der Chauffer*euse. Eng oppen oder hallef zoue Kabinn ass net zougelooss.

Dem TICE säi gesamte Fierpark ass mat dësem Dispositif equipéiert.

ad 5. Bei den CFL kritt d'Personal am direkte Kontakt mam Client geziilt Grond- a Weiderbildungen, déi drop ausgeriicht sinn, Situatiounen mat aggressivem oder gewalttätegem Verhale professionell a sécher ze meeschten:

- Konfliktbewältegung: 461 Participanten.
- Kontakt mam Client a professionell Kommunikatioun: 333 Participanten.
- Selbstverdeedegung an Deeskalatioun: 390 Participanten.

Zusätzlech gouf am November 2025 de Programm „Training trifft Praxis“ fir d'Personal am Zuch am direkte Kontakt mam Client agefouert. Dësen initiéiert eng geziilt Ennerstëtzung vum Personal duerch:

- eng zwou Stonne laang praktesch Begleedung während der Aarbechtszäit duerch eng spezialiséiert extern Firma am Beräich Selbstverdeedegung an Deeskalatioun;
- d'Méiglechkeet fir d'Personal, seng Kompetenzen an der Selbstverdeedegung fräiwëlleg ze verdéieren.

Weiderhi gi Workshops, Coaching-Sessiounen an REXTEX (Retours-d'expérience)-Sessiounen organiséiert, fir d'Fäegkeete vum Personal am Émgang

mat schwierige Situatiounen ze stäerken an aus der Praxis ze léieren.

Während der initialer Ausbildung bei Luxtram kréien d'Chauffere*ousen Informatiounen iwwer d'Risiken, dorënner Ugrëffer, an doriwwer, wéi een sech a bestëmmte Situatiounen soll verhalten, fir d'Risiko fir sech selwer an och Clienten ze minimiséieren.

An de Joren 2022 an 2023 hunn all nei agestallte MataarbechterInne beim TICE eng um Self Defense Club Police grand-ducale ASBL organiséiert Formatioun absolvéiert, déi si systematesch op potenziell konfliktbehaft Situatiounen virbereet huet an hinnen d'Methoden an d'Technique vun der Deeskalatioun am Bus vermëttelt huet.

ad 6. Luxtram huet eng Testphas mat Sécherheetsbeamten u Bord vun den Trammen agefouert. Zënter August 2025 fueren zwee Sécherheetsbeamte vun enger Sécherheetsfirma de ganzen Dag um Reseau.

Zesumme mat der Verwaltung fir öffentlechen Transport iwwerpréift mäi Ministère aktuell, wéi Sécherheetsequipe kéinten agesat ginn, fir d'RGTR-Buslinnen ze begleeden a soumat Rou op verschidene Brennpunkten ze garantéieren

Dernieft ass e Projet de loi ënnerwee (PL 8335 relatif à la sécurité, la sûreté, l'ordre et la vidéosurveillance dans les transports publics), deen nach viraussichtlech virun der Summerpaus wäert an der Plenièr vun der Chamber um Ordre du jour stoen.

Parallèll zu dëse praktesche Moosnamen, préparéiert mäi Ministère d'Grondlagen, déi noutweneg si fir d'Ausstelle vun administrativen Amendes op Basis vun dem neie Gesetz fir Sécherheet am öffentlechen Transport.

Réforme de l'adresse de référence et application de la loi | Question 3657 (13/02/2026) de **M. Georges Engel** | **M. Dan Biancalana** (LSAP)

De nombreuses personnes se voient aujourd'hui contraintes de solliciter une adresse de référence. Pour certains ménages, cette démarche constitue la seule solution afin de faire face aux difficultés croissantes d'accès au logement, lesquelles se propagent de manière préoccupante au Luxembourg.

Le Plan d'action national pour la prévention et la lutte contre la pauvreté prévoit de « préciser les dispositions concernant l'adresse de référence afin de veiller à une application harmonieuse et cohérente de la loi par les communes et associations, et de garantir ainsi un traitement égalitaire des demandeurs d'une adresse de référence ». Ce même plan mentionne une réforme de ces dispositions à l'horizon 2026.

Dans ce contexte, nous souhaiterions poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil :

- 1) Le Gouvernement confirme-t-il que la réforme annoncée en matière d'adresse de référence sera déposée au cours de l'année 2026 ? Peut-il préciser le calendrier prévisionnel exact pour son dépôt à la Chambre des Députés ?
- 2) Quelles organisations et parties prenantes seront consultées dans le cadre de la préparation de ce projet de loi (communes, associations, offices sociaux, acteurs du secteur social, etc.) ?

Par ailleurs, la loi relative au Registre national des personnes physiques (RNPP) prévoit, en son article 11, la mise en place d'une Commission du registre national, ayant notamment pour mission d'émettre

des avis à la demande du ministre et, le cas échéant, de soumettre des propositions visant à améliorer la législation.

Dès lors, nous souhaiterions également poser les questions suivantes :

- 3) La Commission du registre national a-t-elle déjà émis un avis concernant la question de l'adresse de référence ?
- 4) Combien de fois, au cours des cinq dernières années, Monsieur le Ministre a-t-il sollicité un avis de cette commission ?
- 5) Combien d'avis la commission a-t-elle émis de sa propre initiative au cours de la même période ?
- 6) Est-il envisagé de modifier la composition de cette commission afin d'y intégrer davantage de représentants de la société civile ou des acteurs sociaux concernés ?

Enfin, selon certaines informations portées à notre connaissance, des personnes seraient inscrites sur un registre d'attente, alors même qu'elles rempliraient les conditions nécessaires pour bénéficier d'une adresse de référence.

Dans ce cadre, nous souhaiterions demander :

- 7) Dans quels cas une personne est-elle inscrite sur le registre d'attente, et à partir de quel moment peut-elle bénéficier d'une adresse de référence ?
- 8) Les personnes inscrites sur ce registre d'attente peuvent-elles bénéficier pleinement de l'aide sociale des offices sociaux, ou leur situation administrative entraîne-t-elle des limitations en la matière ?

Réponse (01/04/2026) de **M. Max Hahn**, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil | **M. Léon Gloden**, Ministre des Affaires intérieures

ad 1) Le programme gouvernemental prévoit la révision des dispositions relatives à l'adresse de référence. Compte tenu de la nécessité de garantir un traitement égalitaire de l'ensemble des demandeurs d'une adresse de référence, le Ministère des Affaires intérieures, en collaboration avec le Ministère de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil (ci-après « MFSVA »), s'est fixé, dans le cadre du Plan d'action national prévention et lutte contre la pauvreté, l'objectif ambitieux de déposer un projet de loi d'ici la fin de l'année 2026.

ad 2) Le Ministère des Affaires intérieures a organisé un premier atelier de consultation, réunissant divers acteurs du terrain, en janvier 2026. Cette séance de travail avait pour finalité d'identifier les difficultés pratiques auxquelles sont confrontés tant les administrations communales que les offices sociaux dans l'application et l'interprétation de l'article 25 la loi modifiée du 19 juin 2013 relative à l'identification des personnes physiques (ci-après « loi RNPP »). Le MFSVA, des représentants de communes et d'offices sociaux, le Syvicol et l'Entente des offices sociaux ont été invités à cette journée de consultation.

Dans le cadre des travaux préparatoires, le Ministère des Affaires intérieures organisera des consultations avec l'Ombudsman et l'Ombudsman fir Kanner a Jugendlecher (ci-après « OKaju ») dans les semaines à venir. La prochaine étape consistera à constituer un groupe de travail chargé d'élaborer des pistes d'amélioration concrètes des dispositions législatives applicables en matière d'adresse de référence. Le MFSVA, le Ministère de la Justice, le Ministère du Logement, le Syvicol, l'Ombudsman ainsi que l'OKaju ont été contactés par le Ministère des Affaires intérieures afin de participer à ce groupe de travail.

ad 3) à 5) La loi modifiée du 19 juin 2013 relative à l'identification des personnes physiques prévoit à l'article 11, l'instauration de la Commission du registre national dont les attributions sont les suivantes :

- « analyser et régler dans la mesure du possible les difficultés d'application pratique pouvant résulter des dispositions légales et réglementaires relatives au registre national ;
- émettre les avis demandés par le ministre quant aux demandes d'accès au registre national ;
- faire le cas échéant des propositions au ministre afin d'améliorer la législation et la réglementation relatives au registre national ;
- émettre les avis demandés par le ministre quant aux lectures de cartes d'identité par des procédés de lecture informatique ».

Selon les informations fournies par le Ministère de la Digitalisation, la Commission du registre national avise les demandes d'accès en consultation et de mise à jour des données du RNPP émanant des ministères, administrations et services de l'État ou d'autres organismes publics (p. ex. syndicats de communes, offices sociaux, LBR) et est composée de représentants des départements ministériels des affaires intérieures, de la justice, de l'immigration, des affaires étrangères, de la digitalisation, ainsi que des représentants de la CNPD, du Syvicol et du CTIE.

La commission donne également son avis sur toutes les demandes d'enquêtes publiques où le CTIE est amené à envoyer des courriers d'invitation à participer à une enquête qui lui sont continuellement transmises pour avis conformément à la loi RNPP.

La commission peut également être amenée à traiter d'autres questions en relation avec le RNPP qui lui sont transmises. Ces questions sont habituellement transmises par un membre de la Commission du registre national et elles sont alors traitées lors de la prochaine réunion.

Toutefois, la Commission du registre national n'a pas encore été saisie pour donner un avis sur les adresses de référence.

ad 6) La commission peut toujours avoir recours à un expert d'un autre département. Dès lors, le Gouvernement estime qu'il n'est pas opportun de modifier la loi précitée du 19 juin 2013 pour inclure encore davantage de membres dans cette commission.

ad 7) L'article 27, paragraphe 1er, points a) à i) de la loi RNPP prévoit les cas de figure dans lesquels une personne est inscrite sur le registre d'attente. Le registre d'attente est une partie du registre communal prévu par la loi RNPP, distincte de celle du registre principal, qui permet d'assurer une inscription provisoire lorsqu'une inscription au registre principal n'est pas possible à cause du statut des personnes concernées ou à cause de leur lieu de résidence.

Dans l'esprit de la loi RNPP, l'adresse de référence constitue un mécanisme permettant à une personne dépourvue de résidence habituelle de disposer d'une adresse administrative, indispensable tant pour l'accès aux droits sociaux que pour assurer une communication régulière avec les autorités compétentes. Pour obtenir une adresse de référence, le demandeur doit remplir les conditions de l'article 25 de la loi RNPP, l'octroi de celle-ci constituant une inscription au registre principal.

ad 8) En application de l'article 27, paragraphe 2, une inscription sur le registre d'attente ne confère à elle seule aux personnes visées au paragraphe 1er, lettre a) aucun droit ni l'accès aux services communaux.

Projet de liaison ferroviaire transfrontalière Luxembourg–Sarrebriech–Mannheim | Question 3658 (13/02/2026) de **M. Mars Di Bartolomeo** | **M. Yves Cruchten** (LSAP)

De 6. Februar 2026 huet d'Madamm Ministesch, Vertrieederinnen aus dem Saarland, Rheinland-Pfalz an der Regioun Grand Est, zu Lëtzebuerg empfaangen. Um Ordre du jour vun dëser Aarbechtsvisitt stoung eng verstärkte grenziwwerschreidend Kooperatioun am Beräich vun der Mobilitéit. Am Kader vun dëser Visitt gouf eng Machbarkeetsstudie iwwert eng direkt Zuchverbindung Lëtzebuerg–Saarbrécken–Mannheim virgestallt. Dës Studie huet och technesch, infrastrukturell, juristescht a finanziell Hürde fir esou e Projet identifizéiert.

An deem Kontext wéilte mir der Madamm Ministesch fir Mobilitéit an effentlech Aarbechte folgend Fro stellen:

1. Wat sinn d'Conclusiounen vun der Machbarkeetsstudie?
2. Wat fir technesch, infrastrukturell, juristescht a finanziell Hürde goufen an der Machbarkeetsstudie identifizéiert?
3. Wéini ass mat dëser direkter Zuchverbindung ze rechnen?
4. Wéi eng Aarbechte mussen op Lëtzebuerg Säit ënnerholl ginn, fir dës Zuchverbindung ze erméiglechen an no wat fir engem Zäitplang?
5. Wat fir finanziell Engagementer goufen et vun deene verschiddene Säiten?

Réponse (13/02/2026) de **Mme Yuriko Backes**, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics

Déi honorabel Deputéierte stelle Froen zu der Machbarkeetsstudie iwwert eng direkt Zuchverbindung Lëtzebuerg–Saarbrécken–Mannheim.

ad 1. Eng Schinnendirektverbindung tëscht Lëtzebuerg, Saarbrécken an dem wichtege däitschen Eisebunnknäuel vu Mannheim gouf iwwert déi lescht Jore studéiert. An der Theorie wier esou eng Verbindung méiglech, allerdéngs just progressiv an och a verschiddenen Etappen ze realiséieren. D'Studie huet heifir 2 Méiglechkeeten opgewisen:

– Eng regulär Verbindung, déi an de regionale Verkéier via Waasserbëlleg–Konz–Saarbuerg a Saarbrécke bis Mannheim integréiert ass. Sou eng „schnell regional Verbindung“ géif eng direkt Verbindung vu Lëtzebuerg bis Mannheim an ongeféier 3 Stonnen erlazen an dobäi eng nei attraktiv Offer fir d'Grenzgänger aus dem Saargebiet schafen.

– Eng selektiv Fernverbindung (vergläichbar mam TGV-Service an de Süde vu Frankräich), déi sech iwwer Saarbrécken a Mannheim an dat däitscht Fernverkéiersnetz integréiere géif. Sou eng Verbindung géif op kommerzieller Basis bedriwwen ginn. Aus Lëtzebuerg Siicht wier dës Optioun mat enger Route iwwer Metz an Thionville am villversprechendsten. Et besteet awer och d'Optioun, déi an der Studie net déifgoung ënnersicht gouf, esou eng Verbindung iwwer Konz a Waasserbëlleg ze leeden, wat natierlech méi praktesch fir Rheinland-Pfalz wier.

ad 2. Déi infrastrukturell Hürden op Lëtzebuerg Säit ginn ënnert der Fro 4 méi am Detail erkläert. Op däitscher Säit ass eng infrastrukturell Contrainte den Engpass vun der Bréck zu Konz, déi muss moderniséiert ginn. Iwwert de Financement vum Projet muss, wéi och ënnert der Fro 5 erkläert, nach geschwat ginn. E weideren identifizéierte Punkt, deen ze klären bleift, ass d'Rullmaterial wat ee brauch, fir dës Verbindung kënnen ze fueren. Dës muss mat deene

verschiddenen technesch Contrainten an alle betrefene Länner kompatibel sinn.

ad 3. Mat dëser direkter Zuchverbindung ass net virun der zweeter Hallschent vun den 2030er-Joren ze rechnen an dës just mat der Virussetzung, dass déi verschidde Punkten ënnert der Fro 2 mat den däitsche Partner am Virus gekläert sinn.

Besonnenesch beim Financement ass de Projet aus Lëtzebuerg Siicht ofhängeg dovun, wat an de jeeeweilegen däitsche Bundeslänner méiglech ass an decidéiert gëtt.

ad 4. Op Lëtzebuerg Säit muss prinzipiell zwou Sorten Aarbechten ënnerholl ginn, fir dës Zuchverbindung ze erméiglechen. Eemol brauch een den Ausbau vun der Gare zu Waasserbëlleg. Hei sollen d'Aarbechten ugangs 2029 ufänke fir eng geplangte Mise en service 2032. An zweetens, muss den Ofschnëtt tëscht Sandweiler an Éiter op der Waasserbëlleger Streck zweegleiseg ausgebaut ginn. Dës komplexe Projet ass fir den Horizont 2035–2040 geplangt.

ad 5. Dem aktuelle Stand no goufen nach keng finanziell Engagementer tëscht de Partner op Lëtzebuerg an däitscher Säit getraff.

Coût et efficacité des aides publiques au logement | Question 3659 (13/02/2026) de **M. Franz Fayot** (LSAP)

Une publication récente d'Antoine Paccoud et de Samuel Ruben, intitulée « Soutien à l'accès au logement et à la bonne tenue du marché immobilier : (au moins) 10,5 milliards d'euros en 15 ans », estime qu'entre 2010 et 2024 les interventions publiques en faveur du logement au Luxembourg représenteraient au moins 10,5 milliards d'euros, dont environ 80 % sous forme de dépenses fiscales, le solde étant constitué d'aides individuelles et d'aides à la pierre. Cette analyse interroge l'efficacité réelle de ces instruments en termes de création de logements et de réponse aux besoins des ménages confrontés à des difficultés sur le marché privé du logement.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre des Finances ainsi qu'à Monsieur le Ministre du Logement et de l'Aménagement du Territoire :

1) Messieurs les Ministres peuvent-ils confirmer les ordres de grandeur avancés par cette publication, notamment en ce qui concerne le montant total du soutien public au logement entre 2010 et 2024, ainsi que la part respective des dépenses fiscales, des aides individuelles et des aides à la pierre ?

2) Le Gouvernement dispose-t-il d'une évaluation détaillée des bénéficiaires effectifs des principaux avantages fiscaux liés au logement, permettant d'identifier quels types de ménages en ont principalement profité ?

3) Ces évaluations permettent-elles de chiffrer le nombre de logements effectivement construits ou mis sur le marché grâce à ces avantages fiscaux, et le cas échéant, de distinguer entre logements destinés à l'occupation propre et logements destinés à l'investissement locatif ?

4) Le Gouvernement a-t-il procédé à une analyse quant à l'incidence en particulier des mesures fiscales (subventions et crédits fiscaux divers) destinées aux acquéreurs sur l'évolution des prix de l'immobilier résidentiel au fil du temps ?

5) Au regard de ces constats, le Gouvernement envisage-t-il à l'avenir de réorienter davantage les moyens publics vers des instruments directs, tels que

les aides à la pierre, les programmes d'acquisition de logements en VEFA, ou d'autres formes de soutien favorisant la création durable de logements abordables ?

Réponse (12/03/2026) de **M. Gilles Roth**, Ministre des Finances | **M. Claude Meisch**, Ministre du Logement et de l'Aménagement du territoire

ad 1) Il n'appartient pas au Gouvernement de confirmer les calculs issus de cette publication privée, dont l'approche exacte et les données de base prises en compte par les deux auteurs n'ont pas été indiquées.

Depuis le budget de l'année 2015, des estimations en matière de dépenses fiscales sont publiées dans le cadre des annexes du budget pluriannuel.

ad 2) Sur base des estimations en matière de dépenses fiscales susmentionnées, les principaux avantages fiscaux bénéficient majoritairement aux personnes physiques ayant acquis un logement à des fins d'habitation personnelle.

ad 3) S'il est difficile de chiffrer exactement le nombre de logements effectivement construits ou mis sur le marché grâce aux avantages fiscaux, les chiffres de l'Administration de l'enregistrement, des domaines et de la TVA, ainsi que diverses publications (Observatoire de l'habitat, Statec, etc.) font état d'une certaine corrélation entre les mesures fiscales temporairement mises en place par le Gouvernement entre le 1er janvier 2024 et le 30 juin 2025 et une progression au niveau de l'activité sur les marchés immobiliers.

ad 4) Non. Dans tous les cas, les mesures fiscales ont contribué à faire baisser la charge financière des ménages concernés.

ad 5) Les deux approches ne sont pas exclusives, mais complémentaires. La politique du logement ne peut se réduire à une opposition entre l'aide à l'accession à la propriété et l'aide à la location : elle doit s'inscrire dans une stratégie globale et cohérente, orientée vers l'intérêt général.

L'accession à la propriété constitue un objectif social légitime. Il ne s'agit pas d'opposer propriétaires et locataires, mais de reconnaître que ces deux formes d'habitation répondent à des situations de vie différentes. Dans un marché tendu comme le nôtre, les dispositifs de soutien à l'accession ont permis à de nombreux ménages de la classe moyenne de concrétiser leur projet résidentiel et de stabiliser leur parcours.

Parallèlement, le Gouvernement est pleinement engagé en faveur de la création de logements abordables. Tel est précisément l'objectif du Fonds spécial pour le logement abordable et du Pacte Logement 2.0. Le budget du Fonds spécial a augmenté au cours des dernières années et les investissements engagés dépassent d'ailleurs largement les prévisions initiales, ce qui témoigne d'une volonté politique claire. En 2025, les dépenses du Fonds spécial ont ainsi doublé, correspondant à un effort supplémentaire d'environ 220 millions d'euros.

Dans le cadre d'une politique du logement général, l'État doit pouvoir intervenir à la fois par des instruments fiscaux incitatifs et par une action directe sur le marché. À ce titre, il a renforcé son rôle d'acteur direct, notamment par l'acquisition de projets immobiliers en Vente en l'état futur d'achèvement (VEFA), intégrés au parc locatif public.

Depuis le début de la législature en 2023, une enveloppe d'environ 480 millions d'euros a été mobilisée à cette fin. À ce jour, 358 logements ont été réalisés, permettant d'accueillir environ 1.135 habitants, pour un investissement total de 221 millions d'euros. Par

ailleurs, des contrats de réservation ont déjà été conclus pour l'acquisition de 127 logements supplémentaires, représentant un engagement d'environ 85 millions d'euros.

Par ailleurs, le Gouvernement continue à soutenir les promoteurs sociaux et publics pour la construction de logements abordables via l'aide à la pierre.

.....

Attractivité fiscale et évolution du taux de l'IRC | Question 3660 (13/02/2026) de **M. Franz Fayot** (LSAP)

Le Gouvernement a réaffirmé son intention de procéder à une nouvelle baisse du taux de l'Impôt sur les revenus des collectivités (IRC), conformément aux engagements figurant dans l'accord de coalition. Selon les déclarations récentes du Premier ministre, cette mesure viserait à renforcer l'attractivité du Luxembourg dans un contexte de concurrence fiscale internationale, notamment en rapprochant le taux luxembourgeois de la moyenne des pays membres de l'OCDE.

Or, selon la publication Corporate Tax Statistics 2025 de l'OCDE, le taux statutaire moyen de l'Impôt sur les sociétés au sein des États membres s'élevait à 24,1 % en 2025. Dans le même temps, le taux combiné applicable au Luxembourg atteignait 23,87 %, soit un niveau déjà inférieur à la moyenne des pays de l'OCDE. Dès lors, l'objectif invoqué par le Gouvernement de se situer en dessous de la moyenne OCDE semble d'ores et déjà atteint.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Premier ministre ainsi qu'à Monsieur le Ministre des Finances :

1) Messieurs les Ministres partagent-ils le constat que le taux actuel de l'IRC au Luxembourg se situe déjà à un niveau inférieur à la moyenne de l'OCDE ?

2) Comment le Gouvernement justifie-t-il, dans ce contexte, l'abaissement prévu pour 2027 d'un point de pourcentage de l'IRC, compte tenu également des défis considérables auxquels l'État luxembourgeois devra faire face dans les années à venir ?

Réponse (12/03/2026) de **M. Luc Frieden**, Premier ministre | **M. Gilles Roth**, Ministre des Finances

ad 1) Le taux légal global d'imposition applicable aux revenus imposables d'une entreprise résidente constituée sous forme de collectivité dépend du niveau du revenu imposable ainsi que de la commune dans laquelle l'entreprise est exploitée. À la suite de la dernière réduction du taux de l'Impôt sur le revenu des collectivités (IRC) d'un point de pourcentage applicable à partir de l'année d'imposition 2025, le taux légal global d'imposition se situe entre 21,73 % et 27,62 %, selon la situation financière et le lieu de la collectivité concernée. Pour une collectivité exploitée dans une commune appliquant le taux de l'Impôt commercial communal minimum de 225 % et dont le revenu imposable excède 200.000 euros, le taux global d'imposition est actuellement de 23,87 % (sur la base du taux actuel de l'IRC de 16 % majoré de 1,12 point de pourcentage pour alimenter le Fonds pour l'emploi et auquel s'ajoute l'Impôt commercial communal précité).

Ces différents taux globaux luxembourgeois peuvent utilement être mis en perspective avec les taux moyens publiés par l'OCDE. Ainsi, la moyenne du taux légal de l'Impôt sur les sociétés des États membres de l'OCDE s'élevait à 24,1 % en 2025, tandis que la moyenne observée parmi les États membres du Cadre inclusif de l'initiative BEPS de l'OCDE s'établissait à 21,2 % en 2025.

ad 2) Dans son programme pour la période 2023 à 2028, le Gouvernement s'est engagé à adapter le taux de l'Impôt sur le revenu des collectivités et de l'Impôt commercial communal de manière à les rapprocher à la moyenne applicable dans les pays de l'OCDE.

Face à une situation dynamique, l'ambition du Gouvernement de renforcer la compétitivité de l'économie luxembourgeoise avec des entreprises dynamiques générant emplois, valeur ajoutée et recettes fiscales n'a pas changé.

Par conséquent, une nouvelle réduction d'un point de pourcentage est prévue à partir de l'année d'imposition 2027.

.....

Fonds national de soutien à la production audiovisuelle | Question 3661 (13/02/2026) de **M. Marc Goergen** (Piraten)

De Luxembourg Film Fund (Fonds national de soutien à la production audiovisuelle) gëtt zënter Jore mat héije Montante vu Steiergelder finanziert a soll och an de kommende véier Joer ronn 180 Milliounen Euro aus dem Staatsbudget kréien.

Aus de Joresrapporte vum Filmfong geet ervir, datt d'finanziell Hëllefem zum groussen Deel un eng kleng Unzuel u Produktiounsfirme fléissen. Dat selwecht bestätegt d'Äntwert op meng vireg parlamentaresch Fro N° 3401. Esou huet de Minister d'Informatioun geliwwert, dass eleng d'Produktiounsfirma Samsa Film tëscht 2015 an 2025 insgesamt ronn 58 Milliounen vum Filmfong krut.

An der Chamberssitzung vum 8. Juli 2025 hat de Kulturminister eng Ausso gemaach, déi komplett de wirtschaftlechen Impact a Succès vun engem Film relativiert:

„De Film net dru moossen, de Lëtzebuerger Film, wéi vill Ticketen am Kino verkaaft ginn, wat e schlussendlech bréngt, well do huet de Film, den audiovisuelle Secteur, eng vill méi grouss Responsabilitéit fir dat kulturellt Schafen ...“

Dës Ausso steet am Kontrast mam Artikel 9 vum Gesetz vum 22. September 2014 iwwert de Filmfong, deen explizitt virgesäit, datt eventuell Recetten aus der Exploitation vun engem Film „au prorata“ vum Investissement un de Filmfong zeréckbezuelt mussen ginn.

An deem Zesammenhang wéilt ech dem Minister fir Kultur dës Froe stellen:

1. Wéi garantéiert de Minister, datt de kulturelle Volet net als Alibi méssbraucht gëtt, fir den Artikel 9 net mussen unzewannen an deemno ausser Kraaft ze setzen, woumadder d'Staatskeess ëm Milliounen Verloschter mécht?

2. Wéi héich ass de Gesamtbetrag, dee Samsa Film opgrond vum Artikel 9 vum Gesetz iwwert de Filmfong zeréckbezuelt huet?

3. Fënn de Kulturminister et fair, dass Samsa Film als Privatfirma alljoers, en série, Filmer an Héicht vu Milliounebetrag vum Filmfong finanziert kritt, während aner kleng Produzenten eidel ausginn, obschonn grad déi zum kulturelle Patrimoine vun eisem Land maassgeblech bäigedroen hunn?

4. Wéi veräntwert de Minister, dass keng Recetten an de zeréck an de Staatskeesse landen, dëst bei engem vun engem vum Filmfong gefërderte Film, deen a Kinoen, op Tëleëen, bei Streamingdëngschter, ewéi Netflix, als Réckbezuellung a Staatskeess quasi inexistant sinn?

5. Kann de Minister präziséieren, wéi vill Aarbechtsplazen (CDI, Vollzeit) et zu Lëtzebuerg an der

Filmproduktionsbranche (Lëtzebuerger Filmindustrie) gëtt?

6. Kann de Minister bestätegen oder widderleeën, dass et an der Oplëschung aus senger Äntwert Produzente gëtt, déi net nëmmen eng Produktiounsfirma bedreiwen, mee iwwer aner Firme vum Filmfong Fërdergelder a Milliounenhéicht kruten a kréien?

Réponse (19/03/2026) de **M. Eric Thill**, Ministre de la Culture

ad 1. D'ëffentlech Ënnerstëtzung vun eiser Filmindustrie ass eng Investitioun an d'Entwécklung vun dem audiovisuelle Secteur an der kultureller Identitéit vun eisem Land. Wéi all aner Memberstaate vun der Europäescher Unioun och, hunn déi successiv lëtzebuergesch Regierung seit dem Enn vun den 1980er-Joren sech dofir entscheet, dëse Secteur aktiv ze ënnerstëtzen.

Esou wéi et an den Exposé des motifs an an de verschiddene Gesetzestexte vermerkt ass, sinn déi ëffentlech Moyene dofir geduecht, e Secteur ze ënnerstëtzen, deen oui dës Ënnerstëtzung net géif existéieren. D'europäesch Filmproduktioun funktionéiert anescht ewéi déi amerikanesch oder asiatesch Industrie an ass domat net ze vergläichen. Ouni eng staark an determinéiert ëffentlech Ënnerstëtzung géif et dëse Secteur an Europa net méi ginn. Aus deem Grund huet d'Europäesch Kommissioun net nëmmen Enn den 1980er-Joren en Opruff un d'Memberstaate gemaach, fir si dozou ze invitéieren, hire Secteur ze ënnerstëtzen, mee huet och selwer Initiativen entwéckelt, fir international kompetitiv ze bleiwen. Dozou gehéieren ënner anerem Programmer wéi MEDIA, duerno Creative Europe, souwéi Programmer vum Conseil de l'Europe wéi Eureka Audiovisuel oder och nach de Fonds Eurimages.

Déi selektiv finanziell Hëllefem (AFS), op déi den honorabelen Deputéierten uschwätzt, ginn u spezifesch audiovisuell Projete accordéiert a kënnen nëmmen Depensé couvréieren, déi als eligibel definéiert sinn. Dës Depensé ginn an de verschiddene Phase vun der Entwécklung an der Produktioun vun engem Projet vum Filmfong iwwerpréift fir sécherzestellen, datt déi entsprechend Reegelen agehalen a respektéiert ginn.

De kulturelle Volet gëtt net als Alibi méssbraucht, fir den Artikel 9 vum Filmfonggesetz ausser Kraaft ze setzen.

D'Zil vum Gesetz ass et net, finanziell Retouren ze generéieren, mee en audiovisuelle Secteur opzebauen an ze entwéckelen. Wann een d'Resultater vun de leschte Jore kuckt – dat, wat an der audiovisueller Filmindustrie hei zu Lëtzebuerg geschitt –, wann ech gesinn, wéi vill Selektionen a Präisser eis Wierker international kréien, wéi vill Leit am Secteur schaffen, wéi vill Servicegesellschaften sech hei am Land entwéckelen, a wéi och domat verbonne Secteuren, wéi den digitalen an immersiven Dëngschtleeschungsberäich hei präsent sinn an d'industries créatives sech entwéckelen, da kommen ech zur Konklusioun, datt déi ëffentlech Investissementer vun de bal 40 leschte Jore sech gelount hunn.

D'Gesetz gesäit vir, datt wann eng Produktioun Suen aus enger Exploitation oder Vente aspilt, dës au prorata vun der Participatioun vum Filmfong un de jeeweilige Wierker un de Filmfong zréckbezuelt mussen ginn. D'Produktiounsgesellschaft, déi dëse Montant zréckbezuelt huet, ka se duerno nees benotzen, fir an nei Wierker ze investéieren. Dës Demarche gouf d'lescht Joer, mam Vott vum Gesetz vum 25. Juli 2025 iwwert de Filmfong, vum Legislatuer nach eng Kéier guttgehescht.

ad 2. Wéi och schonn a rezenten Äntwerten op parlamentaresch Ufroer preziséiert, ginn d'AFS a Form vun enger Avance op Recetten accordéiert, dat heescht, datt d'Hëllef op prorata vun der Hëllef vum Filmfong iwwert d'Exploitioun vum Wierk zréckbezuelt gëtt. Wéinst dem iwwersichtlechen nationale Marché, bedéngt duerch d'Gréisst vum Land an d'Struktur vum europäesche Marché sinn d'Recetten op d'Exploitioun vun de Wierker extreem limitéiert.

Zënter der Aféierung vun den AFS, also den Avancen op Recetten, huet déi vum honorabelen Deputéierten zitéiert Produktiounsgesellschaft 819.706 Euro op hire Kont beim Filmfong zeréckbezuelt. Dëst entsprécht integral dem Montant, deen op Basis vum Gesetz ze bezuele war, opgrond vun de Recetten aus der Vente an Exploitioun vun de Wierker, déi Samsa national an international realiséiere konnt.

ad 3. Decisiounen doriwwer, wéi eng Projeten Hëllef kréien, gi vun onofhängege Gremie beim Filmfong getraff, op Basis vun der artistescher, kreativer a sozialer Qualitéit vun de Projeten, souwéi vun der wirtschaftlecher an administrativer Stabilitéit vun der Produktiounsgesellschaft. D'Gesetz gesäit net vir, Projeten op Basis vun enger equitabler Opdeelung tëscht de Requérants ze ënnerstëtzen. Et steet dem Kulturminister net zou, sech iwwert d'Choix vum engem onofhängege Comité de sélection ze äusseren.

ad 4. Dës Fro ass duerch d'Äntwerten op déi viregt Fro beäntwert.

ad 5. An engem Secteur, an deem e bedeitenden Deel vu Professionellen de Status vum Independant hunn, ass et net einfach, eng exakt Zuel ze ermëttelen. Laut den Donnéeën, déi vum Här Philippe Robin (Expert en statistiques de la culture et de l'audiovisuel) bei den Assises sectorielles de la production audiovisuelle 2024 presentéiert goufen, huet de lëtzebuergeschen audiovisuelle Secteur am Joer 2022, ronn direkt, indirekt an induzéiert 1.250 Aarbechtsplaze gezielt. Dës Zuel entsprécht den Donnéeën an Estimatiounen vum Filmfong.

ad 6. Nee, ech hu keng Kenntniser iwwert esou Produzenten.

Personnel communal | Question 3662 (16/02/2026) de **M. Yves Cruchten** | **M. Ben Polidori** (LSAP)

En tant qu'employeur, les communes occupent une place importante dans le paysage professionnel national. Elles emploient du personnel sous différents statuts – fonctionnaires, employés communaux et salariés auprès des administrations communales – qui assure des missions essentielles de proximité au service de la population.

Ces agents interviennent dans des domaines variés : qu'il s'agisse de l'administration générale, de l'enseignement musical, des services d'éducation et d'accueil pour enfants (SEA), des services techniques ou encore des services sociaux, le personnel communal joue un rôle crucial dans la qualité de vie des citoyens et le développement des communes.

Dans un contexte d'évolution constante des besoins locaux, il est primordial de disposer d'une vision claire sur l'évolution des effectifs et des besoins en recrutement au niveau communal.

C'est dans ce contexte que nous souhaiterions poser les questions suivantes au Gouvernement :

1) Combien de postes vacants ont été effectivement pourvus au cours de chacune des cinq dernières années, avec une ventilation par statut (fonctionnaires,

employés communaux, salariés à tâche intellectuelle, salariés à tâche manuelle) pour chaque année ?

2) Comment ces chiffres se répartissent-ils entre l'ensemble des secteurs d'activité communaux (administration générale, enseignement, services techniques, services sociaux, SEA, etc.) ?

3) Quelle est la répartition de l'effectif total actuel du personnel communal par statut (fonctionnaires, employés communaux, salariés à tâche intellectuelle, salariés à tâche manuelle) et comment cet effectif se répartit-il entre les différents secteurs d'activité communaux ?

Réponse (13/03/2026) de **M. Léon Gloden**, Ministre des Affaires intérieures

ad 1) Le Ministère des Affaires intérieures ne dispose pas de données statistiques quant à une répartition pluriannuelle des engagements des entités communales sur les différents régimes de personnel, ni sur les différents domaines d'activité des entités communales.

ad 2) La réponse à la première question vaut également pour cette question.

ad 3) Au 31 décembre 2025, les différentes entités du secteur communal comptaient au total 19.783 agents.

4.858 de ces agents ont été engagés en qualité de fonctionnaire communal, ce qui représente 24,55 % de l'effectif total.

1.637 agents ont bénéficié du statut d'employé communal, ce qui représente 8,27 % de l'effectif total.

Sous le régime du salarié à tâche intellectuelle ont été engagées à la date précitée 4.650 personnes auprès d'une entité du secteur communal, ce qui correspond à 23,50 % du total des agents communaux.

Enfin, les entités du secteur communal ont occupé à cette même date 8.638 salariés à tâche manuelle, ce qui représente 43,66 % du nombre total des agents communaux. Il n'existe pas de données statistiques concernant la répartition des effectifs précités sur les différents domaines d'activité des entités communales.

Offices sociaux | Question 3663 (16/02/2026) de **M. Georges Engel** | **M. Dan Biancalana** (LSAP)

La loi relative à l'aide sociale a constitué une avancée majeure en consacrant, pour les personnes les plus démunies, un véritable droit à l'aide sociale. Les offices sociaux, chargés de la mise en œuvre de cette loi, jouent à ce titre un rôle essentiel dans la cohésion sociale de notre pays.

Depuis leur création, la demande d'aide sociale n'a cessé de croître, entraînant une augmentation significative de la charge de travail du personnel des offices sociaux. Outre l'accompagnement social des bénéficiaires, les offices doivent faire face à une charge administrative de plus en plus lourde : gestion des conventions, respect des obligations légales et réglementaires, gestion des ressources humaines, ainsi que de nombreuses autres missions administratives et organisationnelles.

Parallèlement à cette évolution, la responsabilité des conseils d'administration s'est également accrue. À mesure que la charge de travail des travailleurs sociaux et du personnel administratif augmente, les membres des conseils d'administration doivent assumer des responsabilités toujours plus importantes, tant sur le plan juridique que financier et organisationnel.

Les offices sociaux étant constitués en établissements publics, ils sont placés sous la responsabilité d'un conseil d'administration dont les membres exercent leur mandat avec un sens aigu des responsabilités, souvent à titre quasi bénévole.

Dans ce contexte, nous aimerions poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre des Affaires intérieures :

– Monsieur le Ministre partage-t-il le constat d'une augmentation significative de la charge de travail, tant sociale qu'administrative, pesant sur les offices sociaux ?

– Envisage-t-il des mesures visant à renforcer les moyens humains, techniques et administratifs mis à disposition des offices sociaux ?

– Entend-il revaloriser la mission et le statut des membres des conseils d'administration des offices sociaux, au regard des responsabilités importantes qu'ils assument ?

– Le cas échéant, quelles pistes concrètes sont envisagées ?

Réponse (18/03/2026) de **M. Max Hahn**, Ministre de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil

Selon les données et informations à disposition du ministère, au fil des années une hausse du nombre de demandes d'aide, ainsi qu'une complexification des situations traitées, peuvent effectivement être constatées, ce qui se traduit par une augmentation progressive de la charge de travail. Afin de soutenir les offices sociaux dans cette évolution, plusieurs initiatives ont été mises en œuvre ces dernières années et sont prévues à l'avenir.

Ainsi, il convient notamment de rappeler que l'article 23 de la loi modifiée du 18 décembre 2009 organisant l'aide sociale, qui fixe la clé de personnel des offices sociaux, a été adapté avec effet au 1er janvier 2023. En effet, compte tenu de la situation socio-économique, il avait été décidé de renforcer les offices sociaux afin qu'ils puissent remplir leurs missions d'accompagnement des personnes exposées à un risque accru de pauvreté ou d'exclusion sociale, tout en garantissant un service de qualité. Cette adaptation s'est traduite par une adaptation de la clé du personnel, passant de 1 poste d'encadrement social et 0,5 poste administratif par 6.000 habitants à 1,5 poste d'encadrement social et 0,75 poste administratif par 6.000 habitants, soit une hausse de 50 %.

En 2025, le Ministère de la Famille, des Solidarités, du Vivre ensemble et de l'Accueil a par ailleurs introduit la possibilité d'accorder des postes supplémentaires aux offices sociaux qui ont mis en place des projets d'inclusion sociale par le logement (PISL), afin de répondre à l'un des défis sociaux les plus pressants du pays. Depuis plusieurs années, les offices sociaux soulignent que la gestion des problématiques liées au logement représente un défi majeur. Les analyses menées entre 2023 et 2024 ont confirmé l'ampleur de ces difficultés ainsi que la charge de travail croissante générée par les projets de logement développés localement.

Face à ce constat, le ministère a mis en place un cadre structuré destiné à accompagner les offices sociaux. Le PISL prévoit, pour chaque ménage, l'élaboration d'un projet individualisé définissant des objectifs concrets, notamment en matière d'accès à un logement stable, de gestion financière, d'insertion professionnelle ou de développement de compétences. L'accompagnement social repose sur un suivi régulier assuré par un assistant social pendant toute la durée d'occupation du logement.

En ce qui concerne les éléments évoqués par les honorables Députés, ceux-ci s'inscrivent dans les travaux de refonte de la loi modifiée du 18 décembre 2009 organisant l'aide sociale, tels que prévus par l'accord de coalition 2023-2028. Les travaux préparatoires sont en cours et portent, entre autres, sur l'organisation interne des offices sociaux, l'introduction d'un indice socio-économique pour la répartition des ressources humaines, la clarification des missions, ainsi que sur la gouvernance et le soutien aux conseils d'administration. L'objectif est de moderniser le cadre légal afin de mieux répondre aux réalités actuelles du terrain.

Finalement, il y a également lieu de souligner que tous les efforts en matière de numérisation, de simplification administrative, voire d'automatisation, ainsi que d'harmonisation des critères au niveau des dispositifs d'aide, déjà réalisés ou en cours d'élaboration, contribuent également de manière significative à l'allègement de la charge de travail dans les offices sociaux aussi bien que dans les administrations concernées.

À titre d'exemple, citons seulement le versement automatique de l'allocation de vie chère et de la prime énergie aux bénéficiaires du Revenu d'inclusion sociale depuis le 1er janvier 2025, ou encore le projet de loi 8716 portant création d'un complément vie chère, déposé en date du 13 mars 2026, qui vise à fusionner plusieurs aides existantes et à uniformiser les conditions d'éligibilité, les barèmes applicables, les catégories de revenus prises en compte et les méthodes de calcul.

.....

Déclarations de la rapportrice spéciale de l'ONU pour les territoires palestiniens sur Israël | Question 3665 (16/02/2026) de M. Laurent Mosar | M. Laurent Zeimet (CSV)

La rapportrice spéciale de l'ONU pour les territoires palestiniens, Francesca Albanese, s'est exprimée le 7 février dans le cadre d'un forum organisé par la chaîne de télévision Al Jazeera à Doha. Lors de cette intervention, elle a formulé en anglais les propos suivants :

« [...] Le fait qu'au lieu d'arrêter Israël, une grande partie du monde l'a armé, lui a fourni des excuses politiques, un refuge politique, un soutien économique et financier, c'est un défi. Le fait que la plupart des médias occidentaux aient amplifié le discours pro-apartheid et le discours génocidaire est un défi.

Et en même temps, c'est là que réside l'opportunité, car si le droit international a été poignardé en plein cœur, il est également vrai que jamais auparavant la communauté internationale n'avait été confrontée aux défis auxquels nous sommes tous confrontés.

Nous, qui ne contrôlons pas d'énormes capitaux financiers, d'algorithmes ni d'armes, nous voyons maintenant que nous, en tant qu'humanité, avons un ennemi commun. Et les libertés, le respect des libertés fondamentales, est la dernière avenue pacifique, la dernière boîte à outils pacifique dont nous disposons pour retrouver notre liberté. [...] »

Après avoir été accusée d'antisémitisme, entre autres par des parlementaires français, Madame Albanese s'est défendue par les réseaux sociaux en clarifiant : « l'ennemi commun de l'humanité est LE SYSTÈME qui a permis le génocide en Palestine [...] »

À la suite de ces propos, le Ministre français des Affaires étrangères a réclamé la démission de la rapportrice et a déclaré devant les députés, le

11 février, à l'Assemblée nationale : « La France condamne sans aucune réserve les propos outranciers et coupables de Mme Francesca Albanese qui visent, non pas le Gouvernement israélien [...] dont il est permis de critiquer la politique, mais Israël en tant que peuple et en tant que nation, ce qui est absolument inacceptable. »

En outre, le Ministre allemand des Affaires étrangères, a exprimé le 12 février qu'il condamnait les récentes déclarations sur Israël par Madame Albanese et qu'elle serait intenable dans sa position.

Dans ce contexte, nous souhaitons poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur :

– Comment Monsieur le Ministre perçoit-il ces propos de Madame Albanese ?

– Monsieur le Ministre se rallie-t-il à ses homologues français et allemand en demandant une démission ?

– Si tel est le cas, Monsieur le Ministre envisage-t-il de communiquer officiellement par un communiqué de presse ou via ses réseaux sociaux officiels ?

Réponse (18/03/2026) de M. Xavier Bettel, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur

Le Ministère des Affaires étrangères et européennes, de la Défense, de la Coopération et du Commerce extérieur (MAE) regrette que les déclarations de Madame Albanese ont pu laisser place à différentes interprétations opposées de ses messages.

Le MAE fait confiance au processus rigoureux mis en place par le Conseil des droits de l'homme pour la sélection des titulaires des mandats des rapporteurs spéciaux. Afin de garantir la neutralité des mandats et l'indépendance des rapporteurs spéciaux, le ministère s'abstient de tout commentaire à ce sujet.

.....

Pays tiers sûrs | Question 3666 (16/02/2026) de Mme Liz Braz (LSAP)

Le Parlement européen a récemment approuvé de nouvelles règles visant à clarifier et à renforcer le concept de pays tiers sûrs dans le cadre du Pacte européen sur l'asile et la migration, ainsi que la première liste commune de pays d'origine sûrs au niveau de l'Union européenne. Ces règles permettront d'accélérer le traitement des demandes d'asile et de clarifier les conditions dans lesquelles un pays tiers pourra être considéré comme sûr pour les demandeurs d'asile ou de protection internationale. Elles offrent aux États membres une plus grande marge de manœuvre pour appliquer ces concepts tout en maintenant des garanties juridiques.

Dans ce contexte, j'aimerais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre des Affaires intérieures :

1) Monsieur le Ministre envisage-t-il de compléter la liste des pays tiers sûrs par un règlement grand-ducal ?

2) Quel est l'avis de Monsieur le Ministre sur les pays considérés comme sûrs au niveau européen et estime-t-il que ces choix correspondent à l'évaluation faite par le Luxembourg ?

Réponse (26/02/2026) de M. Léon Gloden, Ministre des Affaires intérieures

ad 1) À l'instar de la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la protection internationale et à la protection temporaire, le règlement européen 2024/1348, instituant une procédure commune en matière de protection internationale, prévoit également les notions de pays tiers sûrs et de pays d'origine sûrs.

Un pays d'origine sûr est le pays dont le demandeur de protection internationale a la nationalité et qui est présumé respecter les droits fondamentaux et ne pas pratiquer de persécutions. Lorsqu'un demandeur provient d'un tel pays, sa demande peut être examinée dans le cadre d'une procédure accélérée, en raison de cette présomption de sécurité.

Un pays tiers sûr est un État tiers qui n'est pas le pays d'origine du demandeur, mais par lequel il a transité ou avec lequel il a un lien, et dans lequel il pourrait obtenir une protection effective. Le cas échéant, un État membre peut ainsi déclarer une demande de protection internationale comme irrecevable, au motif que la personne pouvait y solliciter une protection adéquate.

En date du 23 février 2026, le Conseil de l'Union européenne a adopté deux règlements portant modification du prédit règlement (UE) 2024/1348, avec comme entrée en vigueur le 12 juin 2026. Le premier règlement a trait à l'application du concept de pays tiers sûr et porte modification des articles 59 et 63. Il n'existe à ce jour pas de liste au niveau de l'Union européenne désignant des pays tiers comme étant des pays tiers sûrs.

Le second règlement a trait au concept de pays d'origine sûr et porte modification des articles 60, 61, 62, 63, 64, 78 et 79. Il contient une annexe à laquelle figurent les pays désignés comme sûrs au niveau de l'Union. Ainsi le Bangladesh, la Colombie, l'Égypte, l'Inde, le Kosovo, le Maroc et la Tunisie tout comme les États candidats à l'adhésion à l'Union européenne à savoir l'Albanie, la Bosnie-Herzégovine, la Géorgie, la Macédoine du Nord, la Moldavie, le Monténégro, la Serbie, la Turquie et l'Ukraine ont été désignés comme étant des pays d'origine sûrs au niveau de l'Union européenne.

Le règlement grand-ducal modifié du 21 décembre 2007, pris sur base de la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la protection internationale et à la protection temporaire, actuellement en vigueur, prévoit que sont considérés comme pays d'origine sûrs l'Albanie, le Bénin (uniquement pour les hommes), la Bosnie-Herzégovine, le Cap-Vert, la Géorgie, le Ghana (uniquement pour les hommes), le Kosovo, la Macédoine du Nord, le Monténégro, le Sénégal et la Serbie.

La Direction générale de l'immigration a été mandatée pour effectuer les recherches et analyses juridiques nécessaires telles que prévues à l'article 61 du règlement (UE) 2024/1348 afin de savoir s'il y a lieu ou non de compléter la liste arrêtée par l'Union européenne. Ces travaux sont encore en cours.

ad 2) Le Luxembourg a soutenu, tout au long des négociations, l'établissement d'une liste européenne de pays d'origine sûrs, laquelle trouve l'accord du Ministre des Affaires intérieures pour ce qui concerne les pays qui y figurent. Il convient de souligner qu'il s'agit d'une liste dynamique, susceptible d'être adaptée en fonction de l'évolution de la situation dans les pays tiers concernés.

.....

Mise en place d'un régime de préretraite pour les anciens salariés de Liberty Steel | Question 3667 (17/02/2026) de M. Mars Di Bartolomeo (LSAP)

Selon les informations communiquées par les organisations syndicales OGBL et LCGB concernant la situation des anciens salariés de Liberty Steel à Dudelange, un accord aurait été trouvé entre les syndicats, Monsieur le Ministre de l'Économie et l'ancien Ministre du Travail prévoyant l'octroi d'un régime de préretraite

pour une partie des anciens employés remplissant les conditions légales. Une telle mesure aurait été considérée comme juridiquement possible à l'issue de plusieurs mois de concertation. Toutefois, cet engagement aurait par la suite été remis en question par le Gouvernement.

Dans ce contexte, j'aimerais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre du Travail :

1) Quelle est la position du nouveau Ministre du Travail concernant la mise en place d'un régime de préretraite pour les anciens salariés de Liberty Steel susceptibles d'y prétendre ?

2) En cas de difficultés dans la mise en œuvre de cette solution, Monsieur le Ministre est-il disposé à les résoudre et, le cas échéant, selon quel calendrier envisage-t-il d'agir ?

Réponse (25/02/2026) de M. Marc Spautz, Ministre du Travail

ad 1) Le Code du travail prévoit trois différents régimes de préretraite : 1) la préretraite progressive ; 2) la préretraite-ajustement et 3) la préretraite pour salariés postés.

1) La préretraite progressive est une mesure qui offre à l'employeur la possibilité de permettre à un salarié de réduire progressivement son degré d'occupation. Cette réduction de la durée de travail libère ainsi une place dans l'entreprise qui pourra d'être pourvue par un demandeur d'emploi inscrit à l'Agence pour le développement de l'emploi (ADEM).

Étant donné que l'entreprise a été déclarée en faillite le 29 novembre 2024, que le curateur n'a pas poursuivi les activités de l'entreprise et que le personnel n'a, à aucun moment, rempli les conditions d'éligibilité à la préretraite progressive, aucun salarié ne peut bénéficier de ce type de mesure.

2) La préretraite-ajustement est un dispositif permettant à l'employeur de solliciter, par voie de convention conclue avec le Ministre ayant l'Emploi dans ses attributions, l'admission de son personnel à la préretraite-ajustement en cas de fermeture de l'entreprise ou pour éviter des licenciements résultant de la suppression d'emplois engendrée par la restructuration de l'entreprise ou de la transformation d'emplois consécutive à des mutations technologiques. Il en est de même des curateurs d'entreprises déclarées en état de faillite.

Étant donné que ni l'ancien employeur, ni le curateur n'ont soumis de demande formelle pour permettre l'admission de leur personnel à la préretraite-ajustement et que le curateur a décidé de ne pas poursuivre les activités de l'entreprise, l'ensemble des contrats de travail a cessé de plein droit à la date de la faillite. Le curateur n'a donc plus aucun personnel à sa charge pouvant bénéficier de la préretraite-ajustement. Dans l'hypothèse où le curateur aurait poursuivi les activités de l'entreprise, il aurait été en mesure de formuler une telle demande.

3) La préretraite des salariés postés et des salariés de nuit concerne les salariés qui ont travaillé selon un mode d'organisation du travail fonctionnant par équipes successives ou sur un poste fixe de nuit pendant 20 années au moins ou 15 années au cours des 25 dernières années actives.

Au moment de la faillite, plusieurs salariés de l'entreprise bénéficiaient déjà d'une préretraite postée. Ainsi, depuis le 1er décembre 2024, le Fonds pour l'emploi a pris en charge les indemnités de préretraite de 17 salariés de l'entreprise, lesquels sont directement rémunérés par le fonds.

En ce qui concerne les anciens salariés restés sur le site de l'entreprise pour en assurer la sécurité, ils étaient rémunérés par le curateur sous forme de notes de frais. Selon les informations à disposition, aucun contrat de travail n'existait entre ces personnes et le curateur, rendant ainsi impossible l'accès à une préretraite.

Il s'ajoute qu'au moment de la faillite, aucun plan de maintien dans l'emploi, plan social ou accord relatif à la préretraite-ajustement n'avait été conclu préalablement à la cessation définitive des activités, condition requise par le Code du travail pour la poursuite du paiement des indemnités de préretraite après une faillite.

Pour conclure, il est important de rappeler que les anciens salariés de Liberty Steel qui ont retrouvé un emploi au Luxembourg et qui peuvent faire valoir suffisamment de travail posté ou de nuit, peuvent encore introduire une demande de préretraite postée après une année d'occupation auprès de leur nouvel employeur. En effet, le Code du travail prévoit notamment que la condition de la durée d'occupation minimale (fixée en principe à 5 ans) est réduite à une année pour les salariés en provenance d'une entreprise en faillite.

ad 2) Ces derniers mois, des échanges réguliers ont eu lieu afin de trouver des solutions adaptées pour les anciens salariés de Liberty Steel et d'éviter des situations de chômage.

Selon notre analyse juridique, il ressort qu'au moment de la faillite et du fait de la décision du curateur de ne pas poursuivre les activités, les dispositions légales en matière de préretraite n'étaient, de fait, plus applicables (voir à ce sujet la question 1). Dans ce contexte, les revendications relatives à l'application de la mesure de la préretraite-ajustement au personnel de la société Liberty Steel ne pouvaient pas être conciliées avec le cadre légal actuellement en vigueur.

.....
Contamination alimentaire | Question 3668 (17/02/2026) de M. Gusty Graas (DP)

En France, l'Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail (ANSES) a publié les premiers résultats de sa troisième Étude de l'alimentation (EAT3). Le premier volet démontre les résultats pour l'acrylamide et plusieurs éléments traces métalliques (cadmium, plomb, aluminium, mercure, etc.). Malgré une légère baisse en moyenne de la concentration pour l'acrylamide et les éléments traces analysés dans les aliments, force est de constater une augmentation pour certains groupes d'aliments tels que les produits à base de céréales.

Notamment le cadmium, le plomb et l'aluminium seraient présents à des niveaux trop élevés dans le régime alimentaire moyen des Français.

Dans ce contexte, j'aimerais poser les questions suivantes à Madame la Ministre de l'Agriculture, de l'Alimentation et de la Viticulture et à Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale :

1) Le Luxembourg dispose-t-il d'études comparables aux études dites « Total Diet Studies » ou de programmes de biosurveillance permettant d'évaluer l'exposition chronique de la population aux contaminants alimentaires ?

2) Dans l'affirmative, quelles en sont les principales conclusions et à quelle date remontent les données les plus récentes ?

3) Le Gouvernement envisage-t-il d'évaluer l'exposition cumulative aux différents contaminants (métaux lourds, acrylamide, résidus de pesticides, PFAS), toutes voies d'exposition confondues (alimentation, eau potable, environnement) ?

4) Le Gouvernement prévoit-il de mettre en place des mesures supplémentaires afin de réduire l'exposition de la population à ces contaminants au Luxembourg ?

5) Le Gouvernement envisage-t-il des recommandations nutritionnelles adaptées afin de limiter l'exposition des groupes vulnérables ?

Réponse (17/03/2026) de Mme Martine Hansen, Ministre de l'Agriculture, de l'Alimentation et de la Viticulture | Mme Martine Depez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale

ad 1) Le Luxembourg ne dispose pas d'études comparables aux études dites « Total Diet Studies » permettant d'évaluer l'exposition chronique de la population aux contaminants alimentaires. La surveillance de l'exposition de la population luxembourgeoise à des contaminants alimentaires se fait indirectement par les programmes de surveillance nationaux. Les échantillons prélevés dans le cadre de ces programmes par l'ALVA sont examinés à la recherche de substances indésirables du point de vue de la santé afin d'évaluer l'exposition des consommateurs. Ainsi des tendances peuvent être identifiées et des risques potentiels pour la santé rapidement reconnus. La surveillance est donc un instrument important pour améliorer la protection préventive de la santé des consommateurs grâce à des mesures ciblées.

Une enquête nationale sur les apports alimentaires chez les adultes au Luxembourg sera lancée en avril 2026 pour une durée de 3 ans. Ce projet est issu d'une collaboration entre le Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation et de la Viticulture, le Luxembourg Institute of Health et le laboratoire Sciensano situé en Belgique. Ce projet permettra de pouvoir faire les premières évaluations d'expositions avec des données luxembourgeoises sans devoir requérir à des données de consommation d'autres pays européens.

À noter cependant que depuis 2009, l'ALVA a analysé 1.563 échantillons sur la présence de cadmium dans le cadre de ses programmes de surveillance des contaminants. Sur l'ensemble de ces analyses, seulement 18 échantillons soit 1,2 %, ont soit dépassé la limite réglementaire applicable, soit présenté une valeur jugée élevée à l'issue d'une évaluation de risque.

Par conséquent, 98,8 % des échantillons analysés étaient conformes aux exigences réglementaires en vigueur, ce qui témoigne d'un niveau globalement satisfaisant de conformité du marché. Il convient également de souligner que parmi les échantillons non conformes ou présentant des valeurs élevées, aucun produit d'origine nationale ne figurait. Au total, 318 produits d'origine nationale, représentant 20,3 % de l'ensemble des échantillons analysés, ont été contrôlés sur la période considérée.

Ces résultats confirment l'efficacité du dispositif de surveillance mis en place ainsi que le niveau élevé de conformité des produits mis sur le marché luxembourgeois, en particulier ceux issus de la production nationale.

ad 2) Voir Q1

ad 3) L'évaluation de l'exposition cumulative constitue un exercice méthodologiquement complexe. Elle implique non seulement l'agrégation de substances aux profils toxicologiques distincts, mais également l'intégration de voies d'exposition multiples (ingestion alimentaire, eau potable, inhalation, contact

environnemental), ainsi que la prise en compte d'effets potentiellement additifs ou synergiques.

À l'heure actuelle, il n'existe pas d'outil opérationnel standardisé mis à disposition des États membres par l'EFSA permettant de réaliser, de manière routinière, une évaluation intégrée et dynamique de l'exposition cumulative au niveau national.

Un tel projet d'évaluation de l'exposition cumulative aux différents contaminants devrait faire l'objet d'un projet de recherche auprès des institutions de recherche luxembourgeoises. Dans ce cadre, l'ALVA a toujours collaboré en partageant les résultats des campagnes de contrôle.

Pour évaluer l'exposition à différents polluants et des substances nocives, le Luxembourg a mis en place en collaboration avec le Laboratoire nationale de la santé (LNS) une étude de biosurveillance avec 300 enfants, dans le cadre du projet européen « Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals » (PARC).

Des échantillons de sang, d'urine et de cheveux seront analysés et un grand nombre de substances différentes va être testé, dont des pesticides, des PFAS, des bisphénols, des métaux lourds, etc. Cette étude permettra d'évaluer le degré d'exposition de la population.

Au niveau européen, le règlement (UE) 2025/2455 prévoit le développement de la biosurveillance humaine comme outil permettant de mieux caractériser l'exposition de la population aux substances chimiques et d'alimenter l'évaluation des risques pour la santé.

ad 4) Il convient de préciser que le Luxembourg s'inscrit dans le cadre réglementaire harmonisé de l'Union européenne.

La gestion des risques liés aux contaminants tels que les métaux lourds, l'acrylamide, les résidus de pesticides ou les PFAS repose sur des limites maximales/limites d'action fixées au niveau européen sur la base d'évaluations scientifiques réalisées par l'EFSA. Ces valeurs sont régulièrement réexaminées à la lumière des nouvelles données toxicologiques et des évolutions des connaissances scientifiques.

Le Gouvernement entend appliquer pleinement ces cadres européens, qui garantissent un niveau élevé de protection de la santé publique et assurent une harmonisation du marché intérieur. Cette approche permet d'éviter des divergences réglementaires tout en s'appuyant sur une expertise scientifique consolidée à l'échelle de l'Union.

En complément, les autorités nationales poursuivent les activités de contrôle officiel, de surveillance analytique et d'information des professionnels et des consommateurs. Le Luxembourg participe par ailleurs activement aux travaux européens visant à adapter ou renforcer, le cas échéant, les limites maximales applicables à certains contaminants émergents.

À ce stade, le Gouvernement estime que l'application rigoureuse du cadre européen, combinée aux contrôles nationaux et à la participation aux processus décisionnels européens, constitue une réponse proportionnée et scientifiquement fondée. Toute mesure supplémentaire serait évaluée à la lumière des développements scientifiques et des décisions prises au niveau de l'Union européenne.

Il est important de mentionner que depuis 2021, l'autorité sanitaire française (ANSES) recommande d'abaisser de manière significative la teneur maximale en cadmium dans les engrais phosphatés à 20 mg/kg, afin de limiter l'accumulation de ce métal

lourd dans les sols agricoles et, par voie de conséquence, dans les végétaux destinés à l'alimentation humaine et animale. Toutefois, à ce jour, le seuil réglementaire applicable en France demeure fixé à 90 mg/kg. Ce niveau excède largement la norme harmonisée au sein de l'Union européenne, établie à 40 mg/kg depuis 2025 et qui évoluera vers 20 mg/kg à partir de 2035 dans l'UE.

Dans ce contexte, il n'est pas surprenant que certaines études mettent en évidence une exposition plus élevée de la population française et en particulier des enfants au cadmium par rapport à d'autres États membres. Cette situation s'explique notamment par le recours important, en France, à des engrais phosphatés importés de pays producteurs dont les teneurs naturelles en cadmium sont historiquement plus élevées, en particulier le Maroc.

Il en résulte que les contextes réglementaires, les pratiques d'approvisionnement et, partant, les niveaux d'exposition observés ne sont pas comparables entre la France et le Luxembourg.

Un groupe de travail interministériel a été mis en place afin de développer une stratégie concernant les PFAS. Il regroupe des représentants du Ministère de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité, du Ministère de la Santé et de la Sécurité Sociale et du Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation et de la Viticulture. Les objectifs du groupe de travail sont d'analyser les sources de l'exposition aux PFAS, ainsi que de proposer des mesures de gestion des risques.

Un programme santé environnementale est en cours de développement à la Direction de la santé. Les objectifs majeurs seront d'évaluer les risques liés à l'exposition aux facteurs environnementaux et aux substances chimiques nocives, de sensibiliser la population et de mettre en place des mesures de gestion des risques afin de réduire les sources d'exposition.

ad 5) La protection des consommateurs, et en particulier des groupes vulnérables tels que les enfants, les femmes enceintes ou les personnes présentant des pathologies chroniques, constitue une priorité constante du Gouvernement.

Comme mentionné dans la question parlementaire 3575, il est essentiel de limiter l'exposition aux substances indésirables au sein des populations vulnérables, notamment pendant la grossesse et chez les jeunes enfants afin de favoriser une meilleure santé dès le départ de la vie.

À cet égard, l'ALVA met à disposition, sur son portail officiel, un ensemble de fiches d'information techniques destinées aux professionnels du secteur alimentaire ainsi qu'aux consommateurs.

<https://securite-alimentaire.public.lu/fr/professionnel/Denrees-alimentaires/Contaminants.html>

<https://securite-alimentaire.public.lu/fr/consommateur/ConseilConsommateur.html>

Ces documents portent parmi d'autres sur des contaminants tels que l'acrylamide, les PFAS, le TFA ou encore le cadmium. Ils précisent les sources d'exposition, les niveaux réglementaires applicables au niveau européen ainsi que les mesures de maîtrise à mettre en œuvre dans la chaîne alimentaire.

Par ailleurs, l'ALVA diffuse également des recommandations générales de sécurité alimentaire à destination des consommateurs, visant à promouvoir une alimentation variée et équilibrée, conforme aux principes de diversification alimentaire reconnus comme levier efficace de réduction de l'exposition chronique à certains contaminants.

Le Gouvernement continuera néanmoins à suivre attentivement l'évolution des connaissances scientifiques et se tient prêt à adapter, le cas échéant, les outils d'information ou les recommandations existantes si cela devait s'avérer nécessaire pour renforcer la protection des groupes vulnérables.

La Direction de la santé informe la population sur ce sujet au moyen de différents guides et brochures, notamment :

- dans la section d'information du Carnet de maternité ;
- dans le guide à destination des crèches, actuellement en cours de finalisation ;
- ainsi que dans le cadre de la campagne « 1.000 premiers jours », actuellement en cours d'élaboration.

.....

Bénéficiaires du chèque-service accueil | Question 3669 (17/02/2026) de Mme Djuna Bernard (déli gréng)

Selon le dernier rapport annuel du Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse, 59.596 enfants résidents ont bénéficié du dispositif du chèque-service accueil (CSA) en 2024, soit environ 65 % des enfants en âge d'y avoir droit. Depuis septembre 2016, les enfants de travailleurs frontaliers peuvent également bénéficier du CSA, pour autant qu'ils soient inscrits dans une structure d'accueil agréée prestataire du dispositif. À ce titre, 3.701 enfants frontaliers ont également été recensés parmi les bénéficiaires.

Au-delà de la distinction entre enfants résidents et frontaliers, il apparaît nécessaire de disposer d'informations plus détaillées sur les caractéristiques sociodémographiques des enfants et ménages bénéficiaires, afin de pouvoir évaluer de manière rigoureuse l'accessibilité, l'équité et l'efficacité du dispositif, notamment en amont de toute réforme éventuelle. Dans cette perspective, une analyse approfondie du profil des utilisateurs du CSA serait nécessaire, ventilée selon chacun des cinq types de structures d'accueil (SEAJ/MCJ conventionnés, SEAJ/MCJ non conventionnés, SEAS conventionnés, SEAS non conventionnés et AP²).

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse :

- 1) Le ministère dispose-t-il d'une analyse détaillée du profil des utilisateurs du chèque-service accueil, ventilée selon les différents types de structures d'accueil (structures conventionnées et non conventionnées, accueil familial, etc.) ?
- 2) Le ministère peut-il fournir une ventilation des bénéficiaires du CSA selon :
  - le type de ménage (famille monoparentale, biparentale, foyer, etc.) ;
  - le statut des parents au regard de l'emploi ;
  - les niveaux de revenus des ménages bénéficiaires ?
- 3) Quelles sont les données disponibles concernant le nombre moyen, minimal et maximal d'heures de fréquentation des structures d'accueil par les enfants bénéficiant du CSA ?
- 4) Le ministère dispose-t-il d'une vue d'ensemble sur la répartition géographique des structures prestataires du CSA, les places disponibles ainsi que le nombre d'enfants actuellement en attente d'une place ?

² SEAJ/MCJ : Service d'éducation et d'accueil/Mini-crèche pour jeunes enfants ; SEAS : Service d'éducation et d'accueil pour enfants scolarisés et AP : assistants parentaux.

5) Dans la mesure où ces informations devraient pouvoir être collectées via le système de facturation du CSA, le Gouvernement envisage-t-il de rendre ces données plus facilement accessibles dans un objectif de transparence et d'évaluation des politiques publiques ?

6) Enfin, le Gouvernement envisage-t-il la mise en place d'un registre public en ligne des structures d'accueil agréées pour enfants, sur le modèle de ce qui existe pour les services destinés aux personnes âgées (infosenior.public.lu), afin de faciliter l'information des parents et l'accès aux services ?

Réponse (15/04/2026) de M. Claude Meisch, Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse

ad 1) et 2) Une ventilation des bénéficiaires du chèque-service accueil (CSA) en fonction de tous les éléments demandés n'est pas possible vu que certains éléments ne sont pas enregistrés pour le calcul des avantages du dispositif CSA. L'indication disponible est celle de la catégorie de revenu du ménage en fonction des catégories définies dans la loi modifiée du 4 juillet 2008 en fonction des différents types de structures d'accueil (SEAJ : Service d'éducation et d'accueil pour jeunes enfants ; SEAS : Service d'éducation et d'accueil pour enfants scolarisés ; MCJ : Mini-crèche pour jeunes enfants) : ↑

ad 3) Les informations demandées sont présentées ci-dessous. Il convient toutefois de noter que les valeurs relatives aux heures maximales et minimales sont peu représentatives, dans la mesure où elles correspondent à des cas isolés. ↑

À noter : à l'heure actuelle, les données relatives à la fréquentation des services d'éducation et d'accueil (SEA) et des mini-crèches reposent sur les informations issues du secteur conventionné, pour lequel les données relatives aux heures de fréquentation présentent un niveau de fiabilité plus élevé. Le projet de loi portant réforme du CSA implique des éléments qui vont améliorer la collecte de ces données afin qu'elles soient disponibles pour l'ensemble du secteur.

ad 4) Une répartition géographique des structures est accessible à travers le site staarkkanner.lu. Le nombre de places disponibles peut être estimé à minima comme la différence entre la capacité d'accueil et le nombre d'enfants accueillis par structure. Cette estimation ne permet toutefois pas d'apprécier la disponibilité des places à chaque moment de la journée. Le nombre d'enfants inscrits sur une liste d'attente dans un SEA est une donnée qui varie en continue et qui n'est pas monitorée de manière continue au niveau du ministère, mais pour lequel un suivi est réalisé au niveau local.

ad 5) Un ensemble d'informations est publié annuellement dans le cadre du rapport d'activité du ministère. Celui-ci présente notamment des répartitions ainsi que l'évolution du nombre de places, du nombre d'agréments et du nombre de bénéficiaires du CSA. Des analyses complémentaires peuvent également y être intégrées. Cette évaluation est réalisée sur une base annuelle.

ad 6) Des informations par rapport aux structures sont disponibles à travers le site staarkkanner.lu.

Mise en œuvre du PNP3 et de la loi européenne sur la restauration de la nature | Question 3670 (18/02/2026) de Mme Joëlle Welfring (déi gréng)

Adopté en janvier 2023, le troisième Plan national concernant la protection de la nature (PNP3) est le plan-clé pour la préservation de nos ressources

naturelles. S'agissant de la stratégie nationale en faveur de la biodiversité à l'horizon 2030, le PNP3 est structuré sur quatre piliers (« protection », « restauration », « changement porteur de transformation » et « engagement international ») et détermine entre autres les actions à mettre en œuvre et les mesures quantifiables à atteindre à mi-parcours (2026) et à la fin du plan (2030).

En date du 18 août 2024, la loi européenne sur la restauration de la nature est entrée en vigueur. L'objectif dudit règlement est de mettre en place des mesures visant à restaurer, d'ici 2030, au moins 20 % des zones terrestres et marines de l'UE et, d'ici 2050, l'ensemble des écosystèmes nécessitant une restauration. Le règlement vise également à atténuer le changement climatique et les effets des catastrophes naturelles. En vertu des nouvelles règles européennes, chaque État membre doit élaborer un plan national de restauration détaillant comment il atteindra ces objectifs. Beaucoup d'éléments requis pour le plan de restauration luxembourgeois font déjà partie du PNP3.

En réponse à ma question parlementaire n° 1517 de novembre 2024 concernant la mise en œuvre de la loi européenne sur la restauration de la nature à travers le plan de restauration luxembourgeois, Monsieur le Ministre de l'Environnement a expliqué que l'ébauche du Plan national de restauration serait soumise au Conseil de Gouvernement en janvier 2026, une enquête publique ayant lieu par la suite.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité :

1) Par rapport aux mesures quantifiables mi-parcours (2026) du PNP3, Monsieur le Ministre peut-il fournir un relevé de l'état d'avancement (atteintes/en cours/en retard) pour chacune des mesures, ainsi qu'élaborer quelles sont les difficultés rencontrées dans la mise en œuvre de chacune des mesures et quelles sont les mesures correctives envisagées pour garantir l'atteinte des objectifs mi-parcours ?

2) Où en sont les travaux d'élaboration du Plan national de restauration ? Monsieur le Ministre peut-il partager quelles sont les principales nouveautés incluses dans le Plan national de restauration ? Quel est le calendrier mis à jour pour la finalisation du plan précité ?

Réponse (30/03/2026) de M. Serge Wilmes, Ministre de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité

ad 1) L'évaluation à mi-parcours du PNP3 est actuellement en cours. Elle vise une analyse quantifiée et une visualisation consolidée de l'état d'avancement des mesures, en vue de préparer une éventuelle adaptation du plan. L'ensemble des indicateurs fait actuellement l'objet d'une analyse exhaustive. Les résultats seront présentés dans un rapport d'ici la fin de l'année 2026.

Entre mai et juillet 2026, le Luxembourg participera également à l'examen volontaire par les pairs (Voluntary Peer Review – VPR) de la révision et de la mise en œuvre des stratégies et plans d'actions nationaux pour la biodiversité, mandaté par la Convention sur la diversité biologique (CDB). Cet exercice permettra d'identifier de manière indépendante les défis persistants et de formuler des recommandations pour renforcer l'efficacité de la mise en œuvre du PNP3.

ad 2) Les travaux d'élaboration du Plan national de restauration avancent conformément au calendrier fixé au niveau européen. Le Conseil de Gouvernement

vient d'approuver le projet de Plan national de restauration qui est désormais soumis à enquête publique³.

L'enquête publique sera accompagnée d'une série d'ateliers destinés à recueillir les contributions des parties prenantes :

- un atelier portant sur l'ensemble du texte du projet et les questions transversales ;
- des ateliers thématiques sur les milieux ouverts, les forêts et le milieu urbain, se basant sur les travaux réalisés par des groupes d'experts ;
- trois ateliers régionaux couvrant respectivement le nord, l'ouest/sud-ouest et l'est/sud-est du pays.

Les observations recueillies lors de ces consultations seront intégrées dans la mesure du possible dans la version révisée du projet. Le texte, une fois adopté par le Conseil de Gouvernement, sera transmis à la Commission européenne en septembre 2026.

Qualité de l'air | Question 3671 (18/02/2026) de Mme Joëlle Welfring (déi gréng)

Le document de travail des services de la Commission européenne du 1er décembre 2025 relatif à l'évaluation de la directive (UE) 2016/2284 sur la réduction des émissions nationales de certains polluants atmosphériques rappelle que la lutte contre la pollution de l'air demeure un objectif prioritaire en matière de santé publique et de protection de l'environnement.

La qualité de l'air s'est globalement améliorée dans l'Union européenne au cours des dernières décennies, grâce à un cadre législatif cohérent associant la directive NEC, la législation relative à la qualité de l'air ambiant et la législation sectorielle portant sur les principales sources d'émissions.

Néanmoins, des impacts sanitaires significatifs persistent. En 2023, environ 182.000 décès prématurés dans l'Union européenne étaient encore attribuables à l'exposition aux particules fines (PM_{2,5}), 63.000 à l'ozone (O₃) et 34.000 au dioxyde d'azote (NO₂).

Les effets sur les écosystèmes demeurent également préoccupants : en 2022, environ 73 % de la surface des écosystèmes dans l'UE dépassaient encore la charge critique pour l'eutrophisation liée aux dépôts atmosphériques d'azote.

Dans ce contexte, l'évaluation conclut qu'au niveau européen, une action supplémentaire est nécessaire pour l'ensemble des polluants, et que même le respect des engagements applicables à partir de 2030 ne suffirait pas à éliminer durablement tous les impacts nocifs sur la santé et l'environnement. Elle souligne par ailleurs que les lignes directrices actualisées de l'Organisation mondiale de la santé (OMS) sont plus strictes que les normes actuellement applicables, ce qui renforce l'importance de maintenir un haut niveau d'ambition.

Enfin, les dernières données de l'Agence européenne pour l'environnement (EEA), fondées sur les émissions 2023, indiquent que la grande majorité des États membres doivent encore réduire leurs émissions pour respecter leurs engagements de réduction applicables à partir de 2030, les principaux défis portant sur l'ammoniac (NH₃), les oxydes d'azote (NO_x) et les particules fines (PM_{2,5}). Pour le Luxembourg, cette analyse indique que le pays serait en bonne voie pour respecter ses engagements 2030 pour quatre des cinq polluants couverts, mais qu'une réduction supplémentaire des émissions d'ammoniac (NH₃), de l'ordre de 10 %, à moins de 30 % par rapport aux niveaux actuels, resterait nécessaire.

³ L'état d'avancement du projet peut être consulté sur la plateforme www.zesumme-vereinfachen.lu.

Dans ce contexte, je souhaiterais poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité :

1) Monsieur le Ministre peut-il donner les derniers chiffres concernant la réduction des cinq polluants couverts par la directive NEC (SO₂, NO_x, NMVOC, NH₃ et PM_{2,5}), ainsi que les projections actuelles en vue des réductions applicables à partir de 2030 ? Monsieur le Ministre peut-il indiquer où le Luxembourg se situe par rapport aux exigences européennes, ainsi que par rapport aux lignes directrices de l'OMS ?

2) Comment a évolué, au Luxembourg, le nombre estimé de décès prématurés liés à la pollution de l'air au cours des dernières années, et quelles sont les projections disponibles à l'horizon 2030 et au-delà ?

3) Quels sont les impacts environnementaux actuels des cinq polluants couverts par la directive NEC, et comment ces impacts évolueront-ils avec les réductions projetées ?

4) Monsieur le Ministre partage-t-il l'analyse selon laquelle, malgré les progrès réalisés, la persistance d'impacts sanitaires et environnementaux significatifs impose de maintenir un niveau d'effort élevé et constant, et que les politiques de réduction des émissions ne devraient pas être affaiblies à l'approche de l'échéance 2030 ?

Réponse (31/03/2026) de **M. Serge Wilmes**, Ministre de l'Environnement, du Climat et de la Biodiversité

ad 1) Les derniers chiffres dans le cadre la directive NEC (1990-2024), publiés le 15 mars 2026, montrent des réductions conséquentes, depuis 1990, pour tous les polluants (voir graphique [†] ci-dessous) :

Le tableau [†] ci-après reprend les chiffres des 5 polluants, depuis 2005 et selon le mode de calcul des objectifs de réduction de la directive NEC à atteindre jusqu'en 2030 :

En 2024, l'objectif de réduction à atteindre en 2030 a déjà été atteint pour tous les polluants à l'exception de l'ammoniac. Pour l'ammoniac, certaines mesures de réduction prévues par la mise à jour du Programme national de lutte contre la pollution atmosphérique (<https://environnement.public.lu/fr/loft/air/plans-air/NAPCP.html>), récemment mises en place, devraient apporter leurs fruits.

En ce qui concerne les projections d'émissions, une actualisation est en cours d'élaboration qui sera publiée en mars 2027, conformément aux dispositions du règlement grand-ducal du 27 juin 2018 concernant la réduction des émissions nationales de certains polluants atmosphériques.

Alors que la directive NEC concerne les rejets des polluants à la source, la directive européenne 2024/2881 du Parlement européen et du Conseil du 23 octobre 2024 concernant la qualité de l'air ambiant et un air pur pour l'Europe concerne les concentrations de polluants présents dans l'air ambiant, notamment dans les villes ou zones rurales. Cette directive introduit des valeurs limites plus strictes pour la protection de la santé humaine, applicables à partir de 2030, qui ont été élaborées en tenant compte des recommandations de l'OMS. Le Luxembourg est déjà en mesure de respecter la plupart de ces futures exigences, à l'exception de quelques points locaux liés au NO₂ dans les zones de trafic intense. En ce qui concerne le respect des lignes directrices de l'OMS en soi, le Luxembourg ne les respecte pas encore pleinement, même si les politiques mises en œuvre et l'évolution récente montrent une amélioration progressive. À noter qu'à l'heure actuelle, les lignes directrices de l'OMS ne représentent pas un objectif réglementaire contraignant.

ad 2) Les données de l'Agence européenne pour l'environnement (AEE/EEA) montrent une baisse marquée depuis 2005 de l'évolution des décès prématurés liés à la pollution de l'air au Luxembourg. Les projections disponibles indiquent une poursuite de cette tendance jusqu'en 2030.

Plus particulièrement, les données de l'indicateur Health impacts of air pollution pour le Luxembourg montrent notamment une réduction d'environ 70 % des décès prématurés liés aux particules fines (PM_{2,5}) entre 2005 et 2022. Par son Zero Pollution Action Plan, l'UE vise une réduction d'au moins 55 % des impacts sanitaires d'ici 2030 par rapport à 2005. La baisse observée au Luxembourg suggère que le pays sera conforme aux objectifs fixés par l'UE.

ad 3) Bien que les résultats de recherche ne fournissent pas de données spécifiques au Luxembourg pour (AEE) chaque polluant, les impacts environnementaux décrits par l'Agence européenne pour l'environnement dans son rapport sur l'état de l'environnement 2025 (<https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025>) et les évaluations NEC (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/air-pollution-in-europe-2025-reporting-status-under-the-national-emission-reduction-commitments-directive>) s'appliquent également au Grand-Duché. Ces polluants sont connus pour affecter les écosystèmes forestiers, agricoles, l'eau, les sols et la biodiversité, dans un contexte luxembourgeois marqué par une forte densité de population et un trafic transfrontalier intense qui accentuent les pressions atmosphériques.

ad 4) Les impacts environnementaux des polluants NEC au Luxembourg suivent les tendances européennes :

- amélioration notable pour SO₂, PM_{2,5}, NO_x, NMVOC ;
- réduction supplémentaire nécessaire pour l'ammoniac.

La poursuite des objectifs 2030 permettra de réduire davantage l'acidification, l'eutrophisation et les dommages liés à l'ozone.

Attribution de la dénomination « ville » | Question **3672** (18/02/2026) de **M. Marc Goergen** (Piraten)

Laut engem „Wort“-Artikel vum 11. Februar wëll d'Gemeng Miersch den Titel vum enger „Stadt“ zouerkannt kréien. D'Gemengegesetz gesäit vir, datt d'Bezeichnung „ville“ duerch d'Gesetz attribuëiert gëtt. Dësen Titel ass awer just „honorifique“ a gëtt der Gemeng keng spezifesch Privileegien.

An deem Zesammenhang wëllt ech dem Minister fir den Interieur dës Fro stellen:

- Wäert d'Regierung d'Gesetz upassen, fir Krittäre festzeleeën, déi de Statut vum enger Stad definéieren? Falls d'Regierung dat net wëll, wäert een op de Wee goen, dass d'Gemengen einfach selwer entscheede kënnen, ob si sech Stad wëllen nennen? Falls nee, firwat net?

Réponse (09/03/2026) de **M. Léon Gloden**, Ministre des Affaires intérieures

Et gëtt kee generell Gesetz, dat bestëmmt, ënner wéi enge Conditionen eng Gemeng den Titel „ville“ kréie kann. Et ass och net am Koalitionsaccord virgesinn, fir dat ze änneren a Krittären ze fixéieren. Sou Krittären änneren sech am Laf vun der Zäit a riskéieren net méi der Realitéit ze entsprechen, wann se sollen an engem konkrete Fall ugewant ginn. Déi lescht

Gemengen, déi den Titel „ville“ kruten, hunn dësen duerch ee Gesetz vum 4. August 1907 kritt. Et waren Déifferdeng, Diddeleng, Ettelbréck a Rëmeleng.

Den Titel „ville“ huet och just ee symbolesche Wäert a verschaaft enger Uertschaft oder enger Gemeng keng konkret Avantagen oder Rechter. D'Regierung steet fir eng reell Politick mat gräifbare Resultater a prioriséiert d'Stärkung vun de Servicer an d'Ënnerstëtzung vun de Gewielten an dem Gemengepersonal.

Buergermeeschteren, Schäffen a Conseilleren hunn dofir an de leschten zwee Joer méi Congé politique kritt, fir sech hiren Aufgaben am Kader vun der Lokalpolitick besser kënnen ze consacréieren. D'Gemengen, déi mindestens 6.000 Awunner hunn, hunn zanterhier ee Vollzäitbuergermeeschter. D'Gemengenautoritéite kréien ausserdeem Formationen ugebueden, fir sech nach besser op d'Ausübe vun hire Mandater ze preparéieren.

D'administrativ Servicer vun de Gemenge ginn och gestärkt. De Regierungsrot gëtt gläich mat engem Avant-projet de loi befaasst mam Zil, de Gemengesyndikater ze erlaben, hir administrativ Servicer besser opzestellen. Et ass och een Avant-projet de loi amgaang ausgeschafft ze ginn, deen d'Strukture vun de Gemenge wäert stäerken.

D'Regierung ënnerstëtzt och fräiwëlleg Gemengefusiounen, fir dass méi grouss Gemenge mat der néideger Masse critique entstinn, déi besser op zukünfteg Erausforderunge reagéiere kënnen an de Bierger méi a besser Servicer kënnen bidden. D'Cellule indépendante fusions communales ass relancéiert ginn, fir d'Gemengen an hire Fusionsprojeten ze begleeden.

Natierlech brauchen d'Gemenge fir hir Entwécklung adäquat finanziell Mëttel. Dofir suergt déi aktuell Regierung dofir, dass d'Gemengen déi Ënnerstëtzung kréien, déi se brauchen. Déi staatlech Hëllef sinn erhéicht ginn nom Motto „En Awunner ass en Awunner, e Kand ass e Kand – egal a wéi enger Gemeng ee wunnt“. Ausserdem ass de Fonds communal de péréquation conjoncturale un d'Gemengen ausbezuelte an de System vum Fonds pour l'emploi ass reforméiert ginn.

Eng Gemeng kann net selwer entscheiden, ob si sech dierf „ville“ nennen. Dofir ass ee Gesetz néideg.

Aides au logement | Question **3673** (18/02/2026) de **M. Michel Lemaire** (ADR)

Zu Lëtzebuerg kënnen Locatairé jee no hirer finanzieller Situatioun eng „subvention loyer“ an och Hëllef bei der Kautioun „aide au financement de garantie locative“ ufroen.

An deem Zesammenhang géif ech dem Här Logementsminister gär dës Fro stellen:

- Kann den Här Minister eng Tabell presentéieren, déi regruppéiert, wéi vill Demanden an de Joren 2018 bis 2025 allkéiers fir déi jeeweileg Bähëllef gestallt goufen, wéi vill der an absoluten Zuelen allkéiers ugeholl respektiv ofgeleent goufen a preziséieren, wéi vill déi duerchschnëttlech Bearbechtungszeit vun engem Dossier alljoers bedroen huet?

Réponse (20/03/2026) de **M. Claude Meisch**, Ministre du Logement et de l'Aménagement du territoire

Aide au financement d'une garantie locative
Zu der Aide au financement d'une garantie locative ass ze soen, dass den Demandeur – ier en e Kontrakt fir eng Locatioun ënnerschreift – d'Méiglechkeet

huet, eng Attestatioun beim Ministère fir Wunnengsbau a Landesplanung unzefroen, fir ze gesinn, ob hien d'Conditione vun der Bähilëf erfëllt a wéi héich de Loyer (an deemno och de Montant vun der Garantie) maximal därëf sinn.

Déi gefroene Attestatioun gëtt dann och an der Moyenne bannent 1 Mount ausgestallt.

Allerdéngs gëtt net an all Fall um Enn eng Aide au financement d'une garantie locative decidéiert, sief dat, well den Demandeur seng Demande zeréckzitt, kee Contrat de bail ënnerschriwwen gëtt oder well de Propriétaire d'Garantie vum Staat net wëll unhuelen a léier d'Kautioun direkt wëll iwwerwise kréien.

Dëst erkläert dann den Ënnerschied tëschent den eragerechten Demanden an deenen, déi schlussendlech accordéiert ginn.

Wann de Locatiounskontrakt bis eragerecht gouf, an d'Conditione weiderhin erfëllt sinn, gëtt dës Garantie dann och prioritär traitéiert, soudass an der Regel no 1 Mount de Certificat vun der Garantie kann ausgestallt ginn. [↑]

Subvention de loyer

Zu den Accorden a Refuse vun der Loyerssubvention ass wichteg ze bemierken, dass innerhalb vun engem eenzelnen Dossier pro Joer kënnen verschidde Periode vun Accorden an/oder Refuse virkommen. Dëst ass doduerch bedéngt, dass Ännerunge vun der Familljenzusammestellung oder der finanzieller Situatioun en Impakt op d'Bähilëf kënnen hunn, déi dann och eventuell muss nei berechent ginn.

Hei ënnendrënner ass eng Opstellung mat der Unzuel vun den Dossieren, fir déi während dem jeeeweileger Joer eng Loyerssubvention accordéiert oder refuséiert gouf. [↑]

Wat d'Delaie fir d'Beaarbechte vun den Dossieren ugeet, maachen ech drop opmierksam, wéi schonn an der Äntwert op déi parlamentaresch Fro Nummer 3554 erwänt, dass et just méiglech ass d'Brutto-Aarbechtzäiten unzeginn, also den Delai vum Erareeche vum Dossier bis zum Accord vun der jeeeweileger Bähilëf. Déi Zäit vum Echange vu Courrier – am Fall wou zousätzlech Dokumenter mussen beim Demandeur ugefrot ginn – ass dofir och hei mat abegraff.

Fir d'Loyerssubvention ass d'Opschlësselung follgend: [↑]

.....
Radar à Erpeldange-sur-Sûre | Question **3674** (19/02/2026) de **M. André Bauler** (DP)

Den 12. Februar 2026 huet ee mobille Radar, deen an der Traversée vun Ierpeldeng-Sauer daagsiwwer stationéiert war, eng ganz Rei u Gefierer geblëtzt. Et ass bekannt, datt iwwer d'N27 duerch d'Uertschaft Ierpeldeng vill Trafik geet – dacks vill ze séier – obwuel ettlech Camionen ouni Weideres de Contournement op der B7 kéinten huelen. Dofir maachen esou geleeëntlech Vitesskontrolle méi wéi Sënn.

An deem Kader wollt ech dem Här Inneminister follgend Froe stellen:

1. Kéint den Här Minister matdeelen, wéi vill Gefierer den 12. Februar 2026 zu Ierpeldeng geblëtzt goufen?
2. Gouf besote Radar déi Woch nach op anere Plazen an der Nordstad opgestallt? Wa jo, wou? Wéi vill Gefierer goufen do geblëtzt?
3. Wéi vill mobill Radare sinn de Moment a Betrib a kënnen iwwer Land agesat ginn?
4. Wéi vill Gefierer goufen 2025 duerch mobill Radare geblëtzt?

Réponse (16/03/2026) de **M. Léon Gloden**, Ministère des Affaires intérieures

ad 1. Den 12. Februar sinn zu Ierpeldeng-Sauer 31 Gefierer geblëtzt ginn.

ad 2. An der Woch vum 9. Februar gouf et nach eng Kontroll mam mobille Radar an der Rue Bamertal (N7) zu Dikrech. Hei goufe 55 Gefierer geblëtzt.

ad 3. D'Police disposéiert iwwer 5 mobill Radare.

ad 4. 2025 goufen 52.970 Gefierer duerch mobill Radare geblëtzt.

.....
Cas de gale au sein du « Centre pénitentiaire de Schrassig » | Question **3675** (19/02/2026) de **M. Dan Biancalana** (LSAP)

Un article publié le 18 février 2026 dans un quotidien luxembourgeois fait état de plusieurs cas présumés de gale au sein du « Centre pénitentiaire de Schrassig » et évoque des préoccupations quant aux conditions d'hygiène ainsi qu'au risque de propagation de cette maladie contagieuse en milieu carcéral. Selon les informations relayées, quelques cas suspects auraient été identifiés et des mesures médicales auraient été mises en œuvre. Par ailleurs, des préoccupations ont été exprimées concernant l'état des infrastructures sanitaires et les conditions matérielles au sein de l'établissement.

Au vu de la vulnérabilité particulière du milieu carcéral en matière de santé publique, et considérant que la gale est une affection cutanée hautement transmissible en cas de promiscuité, il apparaît nécessaire d'obtenir des clarifications quant à la situation sanitaire actuelle et aux mesures mises en œuvre.

Dans ce contexte, je voudrais poser les questions suivantes à Madame la Ministre de la Justice ainsi qu'à Madame la Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale :

- 1) Combien de cas confirmés ou suspectés de gale ont été recensés au Centre pénitentiaire de Schrassig au cours des trois dernières années ?
- 2) Comment l'apparition de tels cas s'explique-t-elle d'un point de vue hygiénique et sanitaire ? Une analyse a-t-elle été menée afin d'identifier d'éventuelles défaillances en matière d'hygiène, de fréquence de renouvellement du linge, d'accès aux installations sanitaires ou de surpopulation carcérale ?
- 3) Quels sont les protocoles médicaux actuellement en vigueur pour le traitement des personnes détenues atteintes de gale ? Les détenus concernés sont-ils systématiquement isolés ? Le personnel pénitentiaire fait-il également l'objet d'un dépistage ou d'un traitement préventif en cas de contact étroit ?
- 4) Les détenus concernés sont-ils systématiquement placés en isolement sanitaire ? Dans l'affirmative, quelle est la durée moyenne ou maximale prévue pour cet isolement ?
- 5) Quels dispositifs spécifiques sont mis en place afin d'éviter la propagation de la maladie à l'échelle locale et de manière plus généralisée au sein de l'établissement ?
- 6) Des audits récents ont-ils été réalisés concernant l'état des infrastructures sanitaires et les standards d'hygiène du Centre pénitentiaire de Schrassig ? Dans l'affirmative, quelles en sont les conclusions ?
- 7) Une coordination spécifique entre les services relevant du Ministère de la Justice et ceux du Ministère de la Santé est-elle prévue ou renforcée afin d'assurer un suivi épidémiologique et préventif en milieu fermé ?

Réponse (20/03/2026) de **Mme Elisabeth Margue**, Ministre de la Justice | **Mme Martine Deprez**, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale

ad 1) À titre préliminaire, il convient de préciser que les cas présumés de gale évoqués par l'honorable Député ne se sont pas produits au Centre pénitentiaire de Luxembourg (CPL), mais au Centre pénitentiaire d'Uerschterhaff (CPU).

Au cours des trois dernières années, dix cas de gale ont été recensés au CPL à Schrassig.

Depuis l'ouverture du CPU en décembre 2022, seize cas de gale y ont été enregistrés, tandis qu'au Centre pénitentiaire de Givenich (CPG) aucun cas de gale n'a été constaté à ce jour.

ad 2) Aucun des trois centres pénitentiaires ne présente des défaillances hygiéniques susceptibles de favoriser une propagation accélérée de la gale, dans la mesure où ils disposent de procédures régulières de nettoyage ainsi que de contrôles de l'hygiène et de l'état des installations.

Depuis décembre 2022, les douches des différentes unités du CPL font l'objet d'un programme de rénovation progressive. À ce jour, la majorité des installations sanitaires ont été rénovées ou se trouvent dans un état jugé satisfaisant. De manière générale, aucune présence significative de moisissures n'est constatée dans les douches.

Au CPU, les installations sanitaires récentes se trouvent dans un état irréprochable. Le CPU dispose par ailleurs d'un contingent de personnes détenues affectées à diverses tâches d'entretien, dont l'une est spécifiquement dédiée au maintien permanent de la propreté des locaux sanitaires.

Au CPG, les installations sanitaires font l'objet de contrôles réguliers et sont remises en état, le cas échéant, par le technicien chauffage-sanitaire interne.

Le linge de lit est renouvelé de manière régulière dans les trois centres pénitentiaires, en principe toutes les deux semaines.

ad 3) Tout détenu diagnostiqué avec la gale reçoit un traitement prescrit par le médecin et est placé en isolement pendant 24 heures afin d'éviter tout contact avec d'autres détenus. Durant cette période, il prend une douche avant et après le traitement et porte des vêtements fournis par l'administration. Les codétenus sont systématiquement examinés et reçoivent un traitement préventif ou curatif en fonction de leur état de santé.

La réintégration dans une section ordinaire n'est possible qu'après accord écrit des services compétents, et un contrôle médical post-traitement est réalisé conformément aux instructions du médecin.

En cas de contact étroit d'un agent pénitentiaire avec un détenu atteint de gale, celui-ci est directement envoyé auprès du service médical afin de subir un traitement préventif.

ad 4) Les détenus atteints de la gale sont systématiquement placés en isolement sanitaire. Cette mesure s'applique pour une durée minimale de 24 heures et se prolonge jusqu'à la fin du traitement, dès lors que celui-ci est attesté comme réussi par le médecin.

ad 5) Afin d'éviter toute propagation de la maladie, les centres pénitentiaires appliquent des protocoles stricts d'isolement, d'hygiène et de gestion du matériel. Tous les effets personnels, vêtements, literie, textiles et objets divers sont conditionnés de manière hermétique, inventoriés, puis soit congelés pendant 72 heures, soit stockés durant sept jours avant d'être lavés ou restitués, éliminant ainsi tout risque de

transmission indirecte. Les denrées alimentaires ouvertes sont éliminées, les objets pouvant être désinfectés sont nettoyés de manière appropriée et la cellule occupée est immédiatement fermée puis désinfectée en profondeur par le personnel médical spécialisé.

ad 6) S'agissant de l'état des infrastructures sanitaires et des standards d'hygiène, aucun audit n'a récemment été réalisé dans les centres pénitentiaires, une telle démarche n'ayant pas été jugée nécessaire au vu de l'état satisfaisant des installations.

Il est cependant prévu, dans le cadre de la réhabilitation du Centre pénitentiaire de Luxembourg, de moderniser les infrastructures, dont notamment les salles de douches.

ad 7) Le Ministère de la Justice et le Ministère de la Santé coopèrent déjà dans le cadre des procédures et mécanismes existants afin d'assurer la prise en charge sanitaire et la gestion des situations présentant un enjeu de santé publique en milieu fermé.

Les comités de gouvernance qui regroupent des acteurs du Ministère de la Justice, du Ministère de la Santé, de l'Administration pénitentiaire et des hôpitaux permettent, en cas de besoin, de mettre en place des stratégies spécifiques afin d'assurer un suivi épidémiologique et préventif au sein des centres pénitentiaires.

À ce stade, il n'est pas prévu de mettre en place une coordination spécifique supplémentaire ni de renforcer formellement les dispositifs existants en matière de suivi épidémiologique et préventif. Les autorités compétentes considèrent que le cadre actuel de collaboration permet d'assurer un suivi approprié et proportionné.

Recours par ArcelorMittal à certains dispositifs prévus dans le Code du travail | Question 3676 (19/02/2026) de **M. Marc Baum** (déi Lénk)

ArcelorMittal a profité dans le passé de certains dispositifs prévus par le Code du travail luxembourgeois dans le cadre de restructurations ou dans le contexte d'activités réduites. Ainsi ArcelorMittal Luxembourg a pu profiter dans le contexte de la pandémie de la Covid-19 du dispositif du chômage partiel et de la prise en charge quasi intégrale des salaires de ses employés par le Fonds pour l'emploi. De plus, ArcelorMittal s'est à plusieurs reprises servi du dispositif de la préretraite afin de réduire son effectif employé. Les indemnités de préretraite versées dans ces cas de figure sont également prises en charge par le Fonds pour l'emploi.

Partant, nous voudrions poser les questions suivantes à Monsieur le Ministre du Travail et de l'Emploi :

- 1) Monsieur le Ministre peut-il nous communiquer le nombre total de salariés d'ArcelorMittal au Luxembourg inscrits au chômage partiel depuis la conclusion de l'accord « LUX 2006 » en 2006 ?
- 2) Monsieur le Ministre peut-il ensuite nous communiquer les montants, ventilés par année, dépensés par le Fonds pour l'emploi pour le versement des indemnités de chômage partiel des employés d'ArcelorMittal au Luxembourg depuis 2006 (cote d'application de l'échelle mobile des salaires de 968,04 points) ?
- 3) Dans combien de cas depuis 2006 le groupe ArcelorMittal a-t-il fait usage des différentes formes de préretraite prévues par le Code du travail luxembourgeois ?
- 4) Monsieur le Ministre peut-il nous communiquer les montants, ventilés par année, des dépenses

effectuées par le Fonds pour l'emploi depuis 2006 pour prendre en charge les indemnités de préretraite versées à des employés d'ArcelorMittal Luxembourg (cote d'application de l'échelle mobile des salaires de 968,04 points) ?

5) Existe-t-il d'autres régimes d'aides relevant de la responsabilité de vos services auxquels le groupe ArcelorMittal a eu recours depuis 2006 ? Dans l'affirmative, Monsieur le Ministre peut-il nous fournir les montants des dépenses effectuées pour chacun de ces régimes ?

Réponse (25/03/2026) de **M. Marc Spautz**, Ministre du Travail

ad 1) Aucune donnée antérieure à 2015 n'est disponible. Celles-ci ont été détruites à l'issue du délai de conservation de 10 ans, conformément à la DUA (Durée d'utilité administrative).[↑]

Il ne s'agit pas de salariés distincts. Un salarié peut donc être déclaré au chômage partiel plusieurs fois au cours d'une même année.

Le nombre demeure globalement stable, à l'exception de la période liée au Covid.

ad 2) Aucune donnée antérieure à 2015 n'est disponible. Celles-ci ont été détruites à l'issue du délai de conservation de 10 ans, conformément à la DUA (Durée d'utilité administrative).[↑]

ad 3) S'agissant des montants demandés, il est à noter que les données relatives à la préretraite ne sont disponibles sous format informatique qu'à partir de l'année 2012.[↑]

ad 4) S'agissant des montants demandés, il est à noter que le système informatique permet une extraction des données uniquement à partir de l'année 2019.[↑]

ad 5) Le groupe ArcelorMittal bénéficie/a bénéficié d'autres aides financières dont :[↑]

« Europe à plusieurs vitesses » | Question 3677 (20/02/2026) de **M. Yves Cruchten** | **M. Franz Fayot** (LSAP)

Selon plusieurs articles de presse récents, l'idée d'une « Europe à plusieurs vitesses » est actuellement rediscutée au sein du Conseil européen, notamment à travers les mécanismes de coopération renforcée prévus par les traités et l'émergence de « coalitions d'ambition » dans des domaines tels que la défense, la souveraineté industrielle ou énergétique.

Monsieur le Premier ministre a lui-même récemment, dans l'hémicycle de Strasbourg, relancé l'idée du « moteur franco-allemand » et d'une Union « en cercles concentriques », avec un « petit groupe d'États membres plus intégrés ».

Dans ce contexte, nous aimerions poser les questions suivantes à Monsieur le Premier ministre et à Monsieur le Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur :

- 1) Quelle est la position actuelle du Gouvernement luxembourgeois quant au principe d'une « Europe à plusieurs vitesses » ou à la formation de « coalitions d'ambition » entre États membres ?
- 2) Dans quels domaines stratégiques (défense, espace, données, souveraineté industrielle et énergétique, etc.) le Luxembourg entend-il se positionner parmi les États membres souhaitant approfondir leur niveau d'intégration ?
- 3) Selon des informations relayées par la presse, l'Allemagne et la France ont initié un nouveau groupe

nommé « E6 » avec l'Italie, la Pologne, l'Espagne et les Pays-Bas. Pourquoi le Luxembourg, pays fondateur de l'UE et moteur de l'intégration européenne, n'en fait-il pas partie ? Comment ce groupe a-t-il été constitué ? Le Luxembourg a-t-il été impliqué dans d'éventuelles négociations ?

4) Messieurs les Ministres peuvent-ils fournir des explications sur les missions du groupe « E6 » et les implications de son travail pour notre pays ?

Réponse (25/03/2026) de **M. Luc Frieden**, Premier ministre | **M. Xavier Bettel**, Ministre des Affaires étrangères et du Commerce extérieur | **M. Gilles Roth**, Ministre des Finances

ad 1) Le Gouvernement est en faveur d'une Europe forte, ambitieuse et unie. Progresser ensemble à 27 États membres est la voie naturelle et privilégiée pour atteindre cet objectif. Dans le passé, à des moments où progresser à 27 n'était pas possible, la coopération renforcée prévue par les traités a pu servir. À noter que les modalités d'une telle coopération renforcée sont clairement définies dans le Traité sur l'Union européenne ainsi que dans le Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne. Dans le souci d'une Europe unie et inclusive, le recours à la coopération renforcée devrait rester l'exception, et être limitée à des domaines qui s'y prêtent bien. Ces coopérations devraient rester ouvertes à tout moment à tous les États membres.

ad 2) De manière générale, le Gouvernement reste ouvert à une intégration plus poussée de l'UE des 27 dans tous les domaines stratégiques vu notre conviction qu'ensemble, nous sommes toujours plus forts. L'actualité internationale renforce la conviction du Gouvernement qu'un renforcement de l'Union européenne est indispensable.

ad 3) Selon les initiateurs du groupe E6, la volonté est de réunir les six économies de marché les plus importantes de l'Union européenne. Le Luxembourg, comme d'autres États membres de taille petite ou moyenne, n'a pas été associé par les initiateurs dans la constitution du groupe. Le groupe a fait rapport à l'Eurogroupe sur ses premiers échanges.

ad 4) D'après les membres du groupe, le E6 ambitionne de faciliter la recherche de positions communes sur les grands sujets tels que les dépenses en matière de défense, l'approvisionnement en matières premières, l'union de l'épargne et des investissements et le rôle international de l'euro. Il convient par ailleurs de noter que le E6 ne constitue pas une coopération renforcée telle que définie par les traités.

Prolongation des contrôles à la frontière avec l'Allemagne | Question 3678 (20/02/2026) de **M. Yves Cruchten** (LSAP)

Am Montag hat der deutsche Bundesinnenminister Alexander Dobrindt angekündigt, die Grenzkontrollen Deutschlands über den 15. März hinaus für mindestens weitere sechs Monate zu verlängern. Als Begründung werden „bisherige migrations- und sicherheitspolitische Gründe“ genannt. Der Schengen Grenzkodex erlaubt die Wiedereinführung von Grenzkontrollen an den Binnengrenzen nur unter bestimmten Bedingungen als ultima ratio – bei einer „außergewöhnlichen Situation, in der plötzlich eine sehr hohe Zahl unerlaubter Migrationsbewegungen von Drittstaatsangehörigen zwischen den Mitgliedstaaten stattfindet“ – und nur für eine kurze Dauer. Angesichts sinkender Ankunfts- und Asylantragszahlen ist es zweifelhaft, dass diese Bedingungen erfüllt sind. Seit September 2024 kontrolliert die

**PRIORITAIRE
BY AIR MAIL**

IBRS/CCRI n°1001256

RÉPONSE PAYÉE/REPLY PAID

LUXEMBOURG

CHAMBRE DES DÉPUTÉS

ENVOI-RÉPONSE 1001256

L - 3208 BETTEMBOURG

deutsche Bundespolizei nun schon alle Grenzübergänge, einschließlich jener an der Grenze mit Luxemburg. Eine mehrfache Verlängerung ist nur unter strengen Auflagen möglich.

Presseinformationen zufolge beabsichtigt die EU-Kommission ab März Deutschlands Umgang mit den Schengen-Regeln zu prüfen. Kritiker behaupten, solche Kontrollen seien in den letzten Jahren zu lax gewesen.

Vor diesem Hintergrund richte ich folgende Fragen an den Herrn Minister für innere Angelegenheiten:

– Ist der Herr Minister der Ansicht, dass Deutschland mit der angekündigten erneuten Verlängerung der Grenzkontrollen die europäischen Regeln einhält?

– Beabsichtigt die Regierung eine rechtliche Klage vor dem Europäischen Gerichtshof (EuGH) gegen Deutschland einzureichen? Wie begründet der Herr Minister diese Entscheidung?

– Welche Initiativen oder Maßnahmen beabsichtigt der Herr Minister zu ergreifen, um sicherzustellen, dass alle europäischen Regeln bezüglich der Wiedereinführung von Kontrollen an den Innengrenzen eingehalten werden?

– Ist der Herr Minister der Ansicht, dass die Kontrollen der EU-Kommission und ihre Durchsetzung des Unionsrechts als Hüterin der Verträge ausreichend streng sind? Beabsichtigt der Herr Minister sich für strengere Kontrollen der Einhaltung der Schengen-Regeln allgemein und insbesondere im Falle Deutschlands einzusetzen?

– Kann der Herr Minister bestätigen, dass eine entsprechende Prüfung des deutschen Vorgehens für März vorgesehen ist?

Réponse (24/02/2026) de **M. Léon Gloden**, Ministre des Affaires intérieures

Ich habe die Ankündigung meines deutschen Amtskollegen Alexander Dobrindt, die Grenzkontrollen ein weiteres Mal um sechs Monate zu verlängern, zur Kenntnis genommen. Die Position der luxemburgischen Regierung ist diesbezüglich unverändert: keine Kontrollen an den Binnengrenzen des Schengen-Raums, stattdessen verschärfte Kontrollen an den EU-Außengrenzen. Die Schengen-Verträge müssen eingehalten werden.

Die Binnengrenzkontrollen der deutschen Bundespolizei sind nicht verhältnismäßig und auch nicht im Einklang mit dem Schengener Grenzkodex. Die Verlängerung der Kontrollen findet entgegen primärem und sekundärem EU-Recht statt.

Wie bei den vorigen Verlängerungen der deutschen Grenzkontrollen habe ich auch dieses Mal schriftlich Einspruch bei der EU-Kommission eingelegt. Es ist dies bereits die dritte Beschwerde Luxemburgs. In meinem Schreiben vom 19. Februar 2026 habe ich die in den jeweiligen Schreiben vom 14. Februar 2025 und 21. August 2025 dargelegten Argumente nachdrücklich wiederholt und zudem auf das bevorstehende Inkrafttreten des EU-Migrations- und Asylpakts am kommenden 12. Juni hingewiesen. Die erneute Verlängerung der deutschen Grenzkontrollen war auch Gegenstand eines Gesprächs, das ich diese Woche – am 23. Februar 2026 – in Brüssel mit EU-Kommissar Magnus Brunner geführt habe.

Ich bedauere in diesem Zusammenhang, dass die EU-Kommission ihre Stellungnahme zur Notwendigkeit und Verhältnismäßigkeit der deutschen Grenzkontrollen noch nicht veröffentlicht hat, die nach Erhalt der letzten Verlängerungsmitteilung – nämlich im

August 2025 – hätte abgegeben werden müssen. EU-Kommissar Magnus Brunner hat mir diesbezüglich zugesichert, dass die Stellungnahme der EU-Kommission in den kommenden Wochen veröffentlicht wird. Ich komme dennoch nicht umhin festzustellen, dass die EU-Kommission ihre Rolle als Hüterin der Verträge nicht in ausreichendem Maße spielt.

Luxemburg wird, wie bereits mehrmals erwähnt, keine Klage vor dem Europäischen Gerichtshof (EuGH) gegen Deutschland einreichen. Luxemburg und Deutschland sind nicht nur Nachbarn. Wir sind Partner und Freunde in vielen Bereichen. Etwaige Unstimmigkeiten klären wir im Dialog und auf Augenhöhe. Ich stehe in regelmäßigem Austausch mit meinem Amtskollegen Alexander Dobrindt, unter anderem bei den Tagungen des Rates „Justiz und Inneres“ (Conseil JAI). Und am Rande des „Politischen Aschermittwoch“ des CDU-Bezirksverbandes Trier am vergangenen 18. Februar habe ich Bundeskanzler Friedrich Merz auf die Notwendigkeit eines baldigen Endes der Grenzkontrollen hingewiesen – mit dem Argument, dass wir eine Groß- und keine Grenzregion sind und dass die Kontrollen den Alltag zehntausender Bürger dies- und jenseits der Grenze erheblich erschweren. Es dürfen nicht wieder Grenzen in den Köpfen der Menschen entstehen. Schengen muss leben.

Der Dialog mit Deutschland hat in der Vergangenheit bereits Früchte getragen: So wurde die Kontrollstelle auf der Saar-Autobahn bei Schengen im Sommer 2025 umgestaltet, was einen positiven Effekt auf den Verkehrsfluss hat. Des Weiteren werden, unseren Informationen zufolge, kaum mehr Kontrollen an den kleineren Grenzübergängen durchgeführt. Uns liegen aktuell keine entsprechenden Beschwerden von Bürgern vor.

Abonnement/Desabonnement vum Chamberblietchen

Abonéiert oder desabonéiert Iech gratis

– per E-Mail un abocro@chd.lu, andeems Dir Numm, Virnumm, Adress,
Code postal an Uertschaft ugitt

– iwwert eisen Internetsite www.chd.lu
– iwwert de Coupon hei ënnendrënner.

Coupon, fir sech gratis ze abonéieren/desabonéieren:

Ech abonéiere mech:

fir déi gedréckte Versioun*   fir déi elektronesch Versioun op folgend E-Mails-Adress: _____

Ech desabonéiere mech:

vun der gedréckter Versioun*   vun der elektronescher Versioun op folgend E-Mails-Adress: _____

*Déi folgend Casen ausfëlle beim Abonnement/Desabonnement vun der gedréckter Versioun:

Numm: _____ Virnumm: _____

Sociétéit/Administratioun: _____

Adress: _____ Boîte postale: _____

Code postal: _____ Uertschaft: _____ Land: _____

D'Chamberblietche gëtt Iech als eegestänneg Zeitung zougestallt. D'Chamber notzt dofir d'Servicer vun enger externer Firma. Är Donnéeë ginn traitéiert, bis Dir Iech desabonéiert.
Fir méi Informatiounen kënnt Dir eis per Courrier oder via déi uewe genannte Mailadress kontaktéieren.

Chambre des Députés du Grand-Duché de Luxembourg | 23, rue du Marché-aux-Herbes | L-1728 Luxembourg

Tél. 466 966 - 1 | info@chd.lu | chd.lu |

PERIODIQUE

POST
LUXEMBOURG

Envois non distribuables à retourner à:
L-3290 BETTEMBOURG

PORT PAYÉ
PS/799